CONFERENCE BOOK

www.avrupakongresi.org

ISBN: 978-625-6283-23-7

EU 5TH INTERNATIONAL CONFERENCE ON HUMANITY AND SOCIAL SCIENCES

JUNE 13 – 16, 2024- ROME

Edited By

ASSOC. PROF. DR. DINI YUNIARTI

CONFERENCE ORGANIZING BOARD

Head Of Conference: *Prof. Dr. Ali Bilgili*
Head of Organizing Board: *Dr Gültekin Gürçay*
Organizing Committee Member: *Prof. Dr. Naile Bilgili*
Organizing Committee Member: *Prof. Dr. Başak Hanedan*
Organizing Committee Member: *Prof. Dr. Hülya Çiçek Kanbur*
Organizing Committee Member: *Prof. Dr. Dwi SULISWORO*
Organizing Committee Member: *Prof. Dr. Həcər Hüseynova*
Organizing Committee Member: *Assoc. Prof. Dr. Dini Yuniarti*
Organizing Committee Member: *Assoc. Prof. Dr. Elif Akpınar Külekçi*
Organizing Committee Member: Assoc. *Prof. Dr. Abışov Elşad Şərəfxan oğlu*
Organizing Committee Member: *Assoc. Prof. Ivaylo Staykov*
Organizing Committee Member: *Dr. Öğr. Üyesi Naci Büyükkaracığan*
Organizing Committee Member: *Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Nuri Ödük*
Organizing Committee Member: *Dr. Öğr. Üyesi Mehdi Meskini Heydarlou*
Organizing Committee Member: *Aynurə Əliyeva*
Organizing Committee Member: *Dr. Amaneh Manafidizaji*

All rights of this book belong to Academy Conferences Publishing House
Without permission can't be duplicate or copied.
Authors of chapters are responsibleboth ethically and juridically.
Academy Global–2024 ©

Issued: 20.07.2024
ISBN: 978-625-6283-23-7

Conference ID

EU 5TH INTERNATIONAL CONFERENCE ON HUMANITY AND SOCIAL SCIENCES

DATE – PLACE

JUNE 13 – 16, 2024

ROME

ORGANIIZATION

ACADEMY GLOBAL CONFERENCES & JOURNALS

EVALUATION PROCESS

All applications have undergone a double-blind peer review process.

PARTICIPATING COUNTRIES

Turkey – Portugal – Romania – Hungary – Poland – Estonia – Bulgaria – Belgium – Austria – Tajikistan – Italy – Greece – Algeria- Brazil – Lithuania – Portugal – Morocco- Indonesia- China - Japan- Ethiopia- Argentina – Iran – Kyrgyzstan- India - Eritrea. - South Africa - Tunis – Uzbekistan – Taiwan – Egypt - Mongolia – China – Lebanon – Malaysia – Russia – Jamaica – Guyana-

PRESENTATION

Oral presentation

PERCENTAGE OF PARTICIPATION

46 Papers From Turkey And 65 Papers From Other Counteries

Members of the organizing committees of the conference perform their duties with an "official assignment letter"

LANGUAGES

Turkish, English, Russian, Persian, Arabic

Scientific & Review Committee

Prof. Dr. Ali BILGILI – Turkiye
Prof. Dr. Naile BİLGİLİ – Türkiye
Prof. Dr. Başak HANEDAN – Türkiye
Prof. Dr. Hülya Çiçek KANBUR – Turkiye
Prof. Dr. Emine KOCA – Turkiye
Prof. Dr. Fatma KOÇ – Turkiye
Prof. Dr. Hajar HUSEYNOVA – Azerbaijan
Prof. Dr. Dwi SULISWORO – Indonesia
Prof. Dr. Natalia LATYGINA – Ukraina
Prof. Dr. Yunir ABDRAHIMOV – Russia
Prof. Muntazir MEHDI – Pakistan
Prof. Dr. Raihan YUSOPH – Philippines
Prof. Dr. Akbar VALADBIGI – Iran
Prof. Dr. F. Oben ÜRÜ – Turkiye
Prof. Dr. T.Venkat Narayana RAO – India
Prof. Dr. İzzet GÜMÜŞ – Turkiye
Prof. Dr. Mustafa BAYRAM – Turkiye
Prof. Dr. Saim Zeki BOSTAN – Turkiye
Prof. Dr. Hyeonjin LEE – China
Assoc. Prof. Dr. Abdulsemet AYDIN – Turkiye
Assoc. Prof. Dr. Mehmet Fırat BARAN - Turkiye
Assoc. Prof. Dr. Dilorom HAMROEVA - Ozbekstan
Assoc. Prof. Dr. Abbas GHAFFARI – Iran
Assoc. Prof. Dr. Yeliz ÇAKIR SAHİLLİ - Turkiye
Assoc. Prof. Ivaylo STAYKOV - Bulgaria
Assoc. Prof. Dr. Dini Yuniarti – Indonesia
Assoc. Prof. Dr. Ümit AYATA – Turkiye
Assoc. Prof. Dr. Okan SARIGÖZ – Turkiye
Assoc. Prof. Dr. Eda BOZKURT – Turkiye
Assoc. Prof. Dr. Ahmet TOPAL – Turkiye
Assoc. Prof. Dr. Abdulkadir Kırbaş – Turkiye
Assoc. Prof. Dr. Mesut Bulut – Turkiye
Assoc. Prof. Dr. Fahriye Emgili – Turkiye
Assoc. Prof. Dr. Sandeep GUPTA – India
Assoc. Prof. Dr. Veysel PARLAK – Turkiye
Assoc. Prof. Dr. Mahmut İSLAMOĞLU – Turkiye
Assoc. Prof. Dr. Nazile ABDULLAZADE – Azerbaijan
Assoc. Prof. Dr. Aysel ARSLAN – Turkiye
Assoc. Prof. Dr. Bekir GÜRBULAK – Turkiye
Assoc. Prof. Dr. Erkan EFILTI - Kirgizhstan
Assist. Prof. Dr. Göksel ULAY – Turkiye
Assist. Prof. K. R. PADMA – India
Assist. Prof. Dr. Omid AFGHAN - Afghanistan
Assist. Prof. Dr. Maha Hamdan ALANAZİ - Saudi Arabia
Assist. Prof. Dr. Dzhakipbek Altaevich ALTAYEV - Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Amina Salihi BAYERO – Nigeria

Assist. Prof. Dr. Baurcan BOTAKARAEV - Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Ahmad Sharif FAKHEER - Jordania
Assist. Prof. Dr. Gültekin GÜRÇAY – Turkiye
Assist. Prof. Dr. Dody HARTANTO - Indonesia
Assist. Prof. Dr. Mehdi Meskini HEYDALOU – Iran
Assist. Prof. Dr. Bazarhan İMANGALİYEVA - Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Keles Nurmaşulı JAYLIBAY - Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Mamatkuli JURAYEV – Ozbekistan
Assist. Prof. Dr. Kalemkas KALIBAEVA – Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Bouaraour KAMEL – Algeria
Assist. Prof. Dr. Alia R. MASALİMOVA - Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Amanbay MOLDIBAEV - Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Ayslu B. SARSEKENOVA - Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Bhumika SHARMA - India
Assist. Prof. Dr. Gulşat ŞUGAYEVA – Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. K.A. TLEUBERGENOVA - Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Cholpon TOKTOSUNOVA – Kirgizia
Assist. Prof. Dr. Hoang Anh TUAN - Vietnam
Assist. Prof. Dr. Botagul TURGUNBAEVA - Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Dinarakhan TURSUNALİEVA - Kirgizia
Assist. Prof. Dr. Yang ZİTONG – China
Assist. Prof. Dr. Gulmira ABDİRASULOVA – Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Imran Latif Saifi – South Africa
Assist. Prof. Dr. Zohaib Hassan Sain – Pakistan
Assist. Prof. Dr. Murat GENÇ – Turkiye
Assist. Prof. Dr. Monisa Qadiri – India
Assist. Prof. Dr. Vaiva BALCIUNIENE – Lithuania
Assist. Prof. Dr. Meltem AVAN – Turkiye
Aynurə Əliyeva - Azerbaijan
Sonali MALHOTRA - India

Azərbaycan Respublikası

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Beynəlxalq Əlaqələr üzrə prorektoru

Sayı: 1 Tarih: 02/10/2023

Mövzu: Təşkilat Komitəsi üzvü olmaq haqqında

Məktub

"Təşkilat komitəsi üzvlüyü" mövzusunda məktub

Bildirirəm ki, prof. Dr. Həcər Hüseynovanın "Akademi Global Conference & Journals "Dərnəyi tərəfindən təşkil edilən konfranslarda təşkilat komitəsi üzvü olaraq təyin edilmişdir.

Prof. Dr. Mahirə Nağı qızı Hüseynova

ADPU, Beynəlxalq Əlaqələr Üzrə Prorektor

Filologiya Və Sosial Elmlər Bölməsi

Rəhbərliyinə

EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HUMANITY AND SOCIAL SCIENCES
EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HEALTH, ENGINEERING AND APPLIED SCIENCES
EU EXArt 4th INTERNATIONAL GROUP EXHIBITION
JUNE 13 - 16, 2024
ROMA

Kongre Bağlantı Linki :

Join Zoom Meeting

https://us06web.zoom.us/j/81604584722?pwd=y2kFvDBw8AEhxbZ5eSknYVkdXt0yTt.1

Meeting ID: 816 0458 4722

Passcode: 202224

ÖNEMLİ AÇIKLAMA (Lütfen okuyunuz)

- ZOOM bağlantısı için yukarıda verilen bağlantıyı veya yine yukarıda verilen giriş bilgilerini kullanabilirsiniz.
- Oturum içerisinde en KIDEMLİ olan moderator olarak seçilir. Moderatörün oturum düzenini gözetmesi, akademisyen adaylarını yönlendirmesi beklenmektedir.
- Oturuma bağlanmadan önce Salon numaranızı adınızın önüne aşağıdaki gibi ekleyiniz. Bu sayede kongre açılışında beklemeden oturumlarınıza gönderilebileceksiniz. Ör. 5 Ahmet Ahmetoglu
- Sunum süresi 10 dakikadır. Bu sürenin aşılmamasını moderatörler temin edecektir.
- Sunum sonrası 5 dakikayı geçmeyen soru-cevap, tartışma süresi verilmektedir.
- Sunumlar TÜRKÇE veya İNGİLİZCE yapılabilmektedir.
- Kameralar, oturum süresince toplam % 70 oranında açık olmak zorundadır.
- Sunum yapan katılımcının kamerası açık olmak zorundadır.
- Sunum yapmak zorunludur. Herhangi bir nedenle sunum yapmamış olan katılımcıya sertifika verilmesi ve çalışmasının yayınlanması sözkonusu olamaz.
- Katılımcı, kendi oturumda, oturum bitene kadar bulunmak zorundadır.
- Katılımcıların kendi oturumları dışındaki oturumlara katılma zorunluluğu yoktur.
- ZOOM platformunun kapasite sınırı nedeniyle, DİNLEYİCİ, sadece kapasite izin verdiği sürece kabul edilebilmektedir.

IMPORTANT, PLEASE READ CAREFULLY

- To be able to make a meeting online, login via https://zoom.us/join site, enter ID instead of “Meeting ID
- or Personal Link Name” and solidify the session.
- The Zoom application is free and no need to create an account.
- The Zoom application can be used without registration.
- The application works on tablets, phones and PCs.
- Speakers must be connected to the session **10 minutes before** the presentation time.
- All congress participants can connect live and listen to all sessions.
- During the session, your camera should be turned on **at least %70** of session period
- Moderator is responsible for the presentation and scientific discussion (question-answer) section of the session.

TECHNICAL INFORMATION

- Make sure your computer has a microphone and is working.
- You should be able to use screen sharing feature in Zoom.
- Attendance certificates will be sent to you as pdf at the end of the congress.
- Moderator is responsible for the presentation and scientific discussion (question-answer) section of the session.
- Before you login to Zoom please indicate your name surname and hall number,

EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HUMANITY AND SOCIAL SCIENCES
EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HEALTH, ENGINEERING AND APPLIED SCIENCES
EU EXArt 4th INTERNATIONAL GROUP EXHIBITION
JUNE 13 - 16, 2024
ROMA
Meeting ID: 816 0458 4722 Passcode: 202224

14 Haziran / June 14, 2024 / 11:00 – 13:00 Time zone in Turkey (GMT+3)

Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 1	**Prof. Dr. Nilüfer NEGİZ**	1	AN ANALYSIS OF THE SOCIAL INTEGRATION OF EMIGRANTS: ALBANIAN EMIGRANTS IN ITALY	Ph.D. Ramiola KALEMI Ph.D. Matilda LIKAJ
		2	KENT KAMUSALLIĞINDA ERKEN YERLEŞİMDEN BUGÜNE KADIN	Prof. Dr. Nilüfer NEGİZ
		3	KENTSEL GELİŞMİŞLİĞİN ÖZNESİ OLAMAYAN KADIN	Prof. Dr. Nilüfer NEGİZ
		4	KRİMİNOLOJİDE CİNSİYET VE SUÇ İLİŞKİSİ	Dr. Araştırma Görevlisi Dilek GÜLER
		5	TÜRKİYE'DE 2000 SONRASI SİYASAL KİMLİKLERİN DÖNÜŞÜMÜ	Doktora Öğrencisi, Yahya GENÇAY
		6	MODERN AHLAK KURAMLARINA ERDEM AHLAKI ADINA YAPILAN ELEŞTİRİLERİN YENİDEN ELE ALINMASI	MURAT İPEK

EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HUMANITY AND SOCIAL SCIENCES EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HEALTH, ENGINEERING AND APPLIED SCIENCES EU EXArt 4th INTERNATIONAL GROUP EXHIBITION JUNE 13 - 16, 2024 ROMA				
14 Haziran / June 14, 2024 / 11:00 – 13:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 2	**Dr. Fatih İbrahim KURŞUNMADEN**	1	APPLICATION OF CONSTRUCTION 4.0 IN DIGITAL REAL ESTATE	Assit.Prof.Dr. Naci BÜYÜKKARACIĞAN
		2	EVALUATION OF CARBON COSTS WITHIN THE SCOPE OF CARBON ACCOUNTING	Assoc. Prof. SERVET SAY
		3	LEASE CERTIFICATES AS A NEW GENERATION FINANCING INSTRUMENT AND ACCOUNTING IN ACCORDANCE WITH THE RELATED COMMUNIQUÉ	Dr. Fırat KINALI
		4	HEADMAN'S MANAGEMENT AND ITS FUTURE IN TÜRKİYE	Lect. Mehmet Nuri ÖDÜK
		5	GREEN ORGANIZATIONAL BEHAVIOR: STRATEGIES AND PRACTICES FOR SUSTAINABILITY AND ENVIRONMENTAL PERFORMANCE	Dr. Fatih İbrahim KURŞUNMADEN

EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HUMANITY AND SOCIAL SCIENCES EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HEALTH, ENGINEERING AND APPLIED SCIENCES EU EXArt 4th INTERNATIONAL GROUP EXHIBITION JUNE 13 - 16, 2024 ROMA				
14 Haziran / June 14, 2024 / 11:00 – 13:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 3	**Doç. Dr. Gülşah Özdemir Baki**	1	Nurturing Connections: The Role of Teacher-Student Relationships in Academic and Emotional Development through the Lens of Attachment Theory	Sarah Houssami
		2	USING SOCIO-SCIENTIFIC DILEMMAS INVOLVING SELF-CONTROL VALUE TO IDENTIFY THE ARGUMENTATION SKILLS OF SCIENCE TEACHER CANDIDATES	Yılmaz KARA
		3	DETERMINATION OF SCIENCE TEACHER CANDIDATES' GRAPH DRAWING ABILITY ABOUT "FORCE AND MOTION" TOPIC	Res. Assist. Zekiye Merve ÖCAL Assoc. Prof. Dr. Yılmaz KARA Assoc. Prof. Dr. Ahmet Volkan YÜZÜAK
		4	EXAMINING TEACHER CANDIDATES' VIEWS ABOUT TEACHING SUSTAINABILITY CONCEPT THROUGH DOCUMENTARIES	Assoc. Prof. Dr. Ahmet Volkan YÜZÜAK Research Assistant Zekiye Merve ÖCAL
		5	İLKOKUL 2. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN MATEMATİK DERSLERİNDE BİRİM KULLANIM DURUMLARI	Doç. Dr. Gülşah Özdemir Baki
		6	8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN LGS SÜRECİNDE KATILDIKLARI ONLİNE (ÇEVRİM İÇİ) DENEME SINAVLARINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ	Yüksek Lisans Öğrencisi, Furkan TURAN Prof. Dr. Şenel ELALDI
		7	A METAPHOR STUDY ON THE PERCEPTION OF OPERA IN TURKEY	Yüksek Lisans Öğrencisi, Elifnur Duygu KIRAN Prof. Dr., Begüm ÖZ
		8	ANALYZING AN AMATEUR POLYPHONIC CHOIR FROM THE PERSPECTIVE OF CHORISTERS "TROY CHAMBER CHOIR"	Yüksek Lisans Öğrencisi, Gözde BEK Prof. Dr., Begüm ÖZ
		9	SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLARDA RİSK ALMA MOTİVASYONLARI	Psk. Dan. Berfin EKİCİ Doç. Dr. Çiğdem BERBER ÇELİK
		10	ÇOCUK KİTAPLARINDA KULLANILAN HADİSLER ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME	Öğrt. Melisa ULUÇAY Doç. Dr. Habil NAZLIGÜL

EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HUMANITY AND SOCIAL SCIENCES
EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HEALTH, ENGINEERING AND APPLIED SCIENCES
EU EXArt 4th INTERNATIONAL GROUP EXHIBITION
JUNE 13 - 16, 2024
ROMA

14 Haziran / June 14, 2024 / 11:00 – 13:00 Time zone in Turkey (GMT+3)

Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 4	**Dr. Öğr. Üyesi. Bilge ÇAĞLAR DEMİR**	1	THE ROLE AND IMPORTANCE OF METHODOLOGY IN THE ANALYSIS OF THE IMPACT OF RISK ON FINANCIAL DECISION-MAKING	Malvina Hysa Dori Risilia
		2	SOMATİK PAZARLAMANIN TÜKETİCİ DAVRANIŞINA ETKİSİNİN İNCELENMESİ	Arş. Gör. Dr. Ebru ERDOĞAN
		3	DİLEDİĞİNCE-ÖDE PAZARLAMASINDA ALICI DAVRANIŞLARI ÜZERİNE LİTERATÜR İNCELEMESİ	Arş. Gör. Dr. Ebru ERDOĞAN
		4	THE ROLE OF DIGITAL ENTREPRENEURSHIP IN THE SUCCESS OF ERASMUS+ PROJECTS	Meftun Deniz (PhD. Student) Prof. Dr. Seyhun Doğan
		5	THE EFFECTS OF SOCIAL MEDIA INFLUENCERS ON CONSUMERS' PURCHASING BEHAVIOUR	Prof. Dr. Veysel Yılmaz Dr. Öğr. Üyesi Veli Rıza KALFA Akın ESMERAY Alihan MERCAN
		6	SOSYAL MEDYA VE TÜKETİM KÜLTÜRÜ İLİŞKİSİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME	Dr. Öğr. Üyesi. Bilge ÇAĞLAR DEMİR
		7	DİJİTAL ÇAĞDA MARKA KİMLİĞİ: YOUTUBE ÖRNEĞİ	Dr.Öğr.Üyesi Bilge ÇAĞLAR DEMİR
		8	FIRM SIZE AND GENDER WAGE DIFFERENCES	FATMA SAYDAM SEVDE OZER Dr. SERIFE GENC ILERI

EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HUMANITY AND SOCIAL SCIENCES EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HEALTH, ENGINEERING AND APPLIED SCIENCES EU EXArt 4th INTERNATIONAL GROUP EXHIBITION JUNE 13 - 16, 2024 ROMA				
14 Haziran / June 14, 2024 / 11:00 – 13:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 5	**Prof. Dr. Kelime Erdal**	1	Ümumi və xüsusi söz yaradıcılığı	Mehdiyeva Mətanət Bahadur qızı
		2	PHRASEOLOGISMS BASED ON BIBLICAL ALLUSIONS	PhD. Jamila Abdullayeva
		3	ŞAİR AHMED CEVAD'IN BİLİNMEYEN KARS MEKTUPLARI	Doç. Dr. AFİNA BARMANBAY
		4	BÜYÜCÜ İLE ÇIRAĞI HAKKINDAKİ AZERBAYCAN MASALLARININ VARYANTLARI	Doç. Dr. AFİNA BARMANBAY
		5	A BIOGRAPHICAL ESSAY 'FROM LEGEND TO REALITY': ÉMILE DERMENGHEM'S 'LA VIE DE MAHOMET'	Doç. Dr. İsmail METİN
		6	VICTOR HUGO AND THE FIGURE OF THE PROPHET MUHAMMAD IN THE CONTEXT OF HIS POEM 'L'AN 9 de l'HÉGIRE'	Doç. Dr. İsmail METİN
		7	SULTAN'S DAUGHTERS IN FAIRY TALES	Prof. Dr. Kelime Erdal
		8	SULTAN'S SONS IN FAIRY TALES	Prof. Dr. Kelime Erdal

EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HUMANITY AND SOCIAL SCIENCES
EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HEALTH, ENGINEERING AND APPLIED SCIENCES
EU EXArt 4th INTERNATIONAL GROUP EXHIBITION
JUNE 13 - 16, 2024
ROMA

14 Haziran / June 14, 2024 / 11:00 – 13:00 Time zone in Turkey (GMT+3)

Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 6	**Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ali AKKAYA**	1	THE EFFECTS OF NATIONAL SECURITY ON POLITICAL ECONOMY AND MILITARY SECURITY WITHIN THE FRAMEWORK OF REALISM	Dr. Halil KARATAŞ
		2	ANKARA'NIN YEREL YÖNETİM HİZMETLERİ AÇISINDAN BAZI AVRUPA BAŞKENTLERİ İLE KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ	Doç. Dr. KEMAL YAMAN Yüksek Lisans, SEZER ÜNAYDIN
		3	KARABÜK YENİŞEHİR BÖLGESİ KARDEMİR LOJMANLARININ KENT VE KENTİN SOSYAL YAŞAMINA ETKİLERİ	Doç. Dr. KEMAL YAMAN Yüksek Lisans, HiLAL NUR YİVRUK
		4	YEREL KATILIMIN GÜCÜ: GENÇLİK MECLİSLERİNİN ROLÜ	Yüksek Lisans Öğrencisi, Beyza TAKTA VARLI
		5	HARZEMŞAHLAR ÖZELİNDE MOĞOL İSTİLASI	OĞUZHAN AKKAYA
		6	CULTURAL HERITAGE AWARENESS: ACTIVITIES CARRIED OUT BY BURSA ASSOCIATIONS	Prof. Dr. Ayşegül KOYUNCU OKCA Fikret ALKAN
		7	THE ROLE OF MUSEUMS IN CULTURAL TRANSFER: BURSA MIGRATION HISTORY MUSEUM	Fikret ALKAN Prof. Dr. Ayşegül KOYUNCU OKCA
		8	OLAĞANÜSTÜ DÖNEMLERDE "GIDAYA ERİŞİM HAKKI" KAPSAMINDA GIDA LOJİSTİK MERKEZİ OLARAK TÜRKİYENİN YERİ VE ÖNEMİ (SWOT ANALİZİ)	Yüksek Lisans Öğrencisi Güler KARATAŞ Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ali AKKAYA
		9	HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜ VE ETKİN VATANDAŞ OLMA BİLİNCİ EKSENİNDE HUKUK OKURYAZARLIĞI (TÜRKİYE ÖRNEĞİ)	Yüksek Lisans Öğrencisi Avukat Merve DURSUN Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ali AKKAYA

EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HUMANITY AND SOCIAL SCIENCES
EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HEALTH, ENGINEERING AND APPLIED SCIENCES
EU EXArt 4th INTERNATIONAL GROUP EXHIBITION
JUNE 13 - 16, 2024
ROMA

14 Haziran / June 14, 2024 / 11:00 – 13:00 Time zone in Turkey (GMT+3)

Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 7	**Assoc. Prof. Dr. Nazile Abdullazade**	1	UNEMPLOYMENT ANXIETY IN PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS TEACHING STUDENTS: A CASE STUDY	Res. Asst., Aykut ŞAHİN Prof. Dr., Yunus Emre KARAKAYA Prof. Dr., Zeki COŞKUNER
		2	DEVELOPMENT OF AN ACADEMIC ACHIEVEMENT TEST FOR INCLUSION STRATEGIES PROGRAMME IN PHYSICAL EDUCATION AND SPORT	Res. Asst., Aykut ŞAHİN Prof. Dr., Yunus Emre KARAKAYA
		3	VIOLENCE TENDENCIES OF TURKISH AND FOREIGN STUDENTS AND THE EFFECT OF SPORTS AND GENDER	HALİT KOL Prof. Dr., TÜLİN AKMAN Doç. Dr., ŞABAN ÜNVER BURHAN GÜNGÖR
		4	ALIENATION IN COMMERCIALIZED SPORTS	Dr. İsmail ÖNER Doç. Dr. Emine ÖZTÜRK KARATAŞ Doç. Dr. Özgür KARATAŞ
		5	REFLECTION OF THE SUPER CUP PROCESS IN ŞANLIURFA ON THE WORLD PRESS	Doç. Dr. Emine ÖZTÜRK KARATAŞ Doç. Dr. Özgür KARATAŞ Dr. İsmail ÖNER
		6	ASSESSMENT STRATEGIES OF STUDENT ACHIEVEMENT IN SCHOOL	Assoc. Prof. Dr. Nazile Abdullazade

EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HUMANITY AND SOCIAL SCIENCES
EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HEALTH, ENGINEERING AND APPLIED SCIENCES
EU EXArt 4th INTERNATIONAL GROUP EXHIBITION
JUNE 13 - 16, 2024
ROMA

14 Haziran / June 14, 2024 / 11:30 – 13:30 Time zone in Turkey (GMT+3)

Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 1	**DR. Nazia Khan**	1	THE DOCTRINE OF LEGITIMATE EXPECTATION: A STUDY OF JUDICIAL DECISIONS IN THAILAND	Assoc. Prof .Dr. Paiboon Chuwatthanakij
		2	EMPLOYEE ENTITLEMENTS TO RELIGIOUS OBSERVANCE: ANALYSIS OF THE PORTUGUESE CONSTITUTIONAL COURT'S STANCE	Susana Sousa Machado
		3	THE LEGAL PROCESS FOR CERTIFICATION OF GOVERNMENT OFFICIALS	Armen Yezekyan
		4	THE PRINCIPLES AND IMPLEMENTATION OF EFFECTIVE GOVERNANCE IN THE EUROPEAN UNION	Dr. Robert Grzeszczak
		5	THE INFLUENCE OF AMERICAN CONSERVATIVE WOMEN'S ADVOCACY GROUPS ON U.S. FOREIGN POLICY	Assis. Prof. Dr. Mohd Afandi Salleh
		6	MORPHOLOGICAL CHARACTERISTICS AND RISK FACTORS FOR BLUNT ABDOMINAL TRAUMA IN VEHICULAR COLLISIONS: AN AUTOPSY ANALYSIS	Ticijana Prijon, Branko Ermenc
		7	THE IMPLEMENTATION STRATEGY OF THE EUROPEAN FORENSIC SCIENCE VISION 2020 IN LITHUANIA	Eglė Bilevičiūtė, Vidmantas Egidijus Kurapka, Snieguolė Matulienė, Sigutė Stankevičiūtė
		8	MODERNIZING THE EUROPEAN COMPETITION NETWORK (ECN): STRATEGIES AND APPROACHES	Dorota Galeza
		9	REVAMPING THE EUROPEAN COMPETITION NETWORK (ECN): STRATEGIES FOR MODERNISATION	DR. Nazia Khan

EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HUMANITY AND SOCIAL SCIENCES
EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HEALTH, ENGINEERING AND APPLIED SCIENCES
EU EXArt 4th INTERNATIONAL GROUP EXHIBITION
JUNE 13 - 16, 2024
ROMA

14 Haziran / June 14, 2024 / 11:30 – 13:30 Time zone in Turkey (GMT+3)

Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 2	**Dr. Supatra Chotikul,**	1	EXAMINING FURTHER PREDICTORS OF INTENT IN TYPE 2 DIABETES DIETARY BEHAVIOR	Omondi Walingo, G. M. Mbagaya
		2	THE INFLUENCE OF LEARNING STYLES ON IDEA GENERATION CHALLENGES	Abdullahi Musa, Dr. J. Hassan, Omar Tariq, M. M. Abdul
		3	EVALUATING THE EFFECTS OF A COGNITIVE-BEHAVIORAL THERAPY (CBT) AND MULTIDIMENSIONAL SELF-CONCEPT MODULE-BASED DRUG PREVENTION PROGRAM ON RESILIENCE AND AGGRESSION IN AT-RISK YOUTH IN MALAYSIA	Farid Ahmed, Ali Shah, Dr. Aisha Aziz
		4	AN INSIGHT INTO THE LIFESTYLE OF CIVIL SERVANTS WITHIN THE ROYAL HOUSEHOLD BUREAU: A THA WASUKRI, BANGKOK CASE STUDY	Dr. Supatra Chotikul, Nattaya Kongnok
		5	ASSESSING THE IMPACT OF TRATAKA PRACTICE ON ANXIETY LEVELS IN TEENAGERS	Rakesh Kumar, Priya Sharma
		6	INVESTIGATING THE IMPLEMENTATION OF SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY BY URBAN COMMUNITY LEADERS IN DUSIT DISTRICT, BANGKOK METROPOLITAN AREA: A STUDY OF PERFORMANCES AND ACTIVITIES	Dr. Somsak Chaiyasit, Narongchai Nonthasorn
		7	THE ROLE OF NEUROPLASTICITY IN OFFERING A FRESH START TO LIFE	Amina Rahimi, Farhad Mirzaei
		8	EXAMINING PEER-BASED INTERVENTIONS FOR ADDRESSING SOCIAL COMMUNICATION CHALLENGES IN ADOLESCENTS WITH AUTISM: A REVIEW OF LITERATURE AND RECOMMENDATIONS FOR FUTURE RESEARCH	Samantha Brown

EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HUMANITY AND SOCIAL SCIENCES
EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HEALTH, ENGINEERING AND APPLIED SCIENCES
EU EXArt 4th INTERNATIONAL GROUP EXHIBITION
JUNE 13 - 16, 2024
ROMA

14 Haziran / June 14, 2024 / 11:30 – 13:30 Time zone in Turkey (GMT+3)

Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 3	**Assoc. Prof. Maria Papadopoulos**	1	METHODOLOGICAL CONSIDERATIONS AND DESIGN STRATEGIES FOR UTILIZING VLE IN ENHANCING MATHEMATICAL CONCEPT ACQUISITION AMONG SECONDARY EDUCATION STUDENTS IN ENGLAND	Emily E. S. Thompson
		2	LEVERAGING DIGITAL TOOLS FOR IMPROVED COLLABORATIVE LEARNING: HARNESSING ONLINE COMMUNICATION TO FOSTER STUDENT ENGAGEMENT	Prof. A. Anderson
		3	AUGMENTING ELEMENTARY SCHOOL LEARNING WITH EDUCATIONAL MULTIMEDIA GAMES	Assoc. Prof. Maria Papadopoulos
		4	EMPOWERING E-EDUCATION THROUGH MOBILE LEARNING: A CASE STUDY ON PROMOTING INCLUSIVITY IN VARIED EDUCATIONAL ENVIRONMENTS	Dr. E. Chew, Haydn Blackey
		5	AUGMENTING MATHEMATICS SELF-STUDY FOR CPE EXAMINATION PREPARATION VIA AN INTERACTIVE E-LEARNING PLATFORM	Ayesha Ali, Fatima Khan
		6	INVESTIGATING THE VIABILITY OF VIRTUAL BIOLOGY LABORATORIES: AN INITIAL EXPLORATION	Nurul Hidayah Ismail, Halimah Badioze Zaman, Azlina Ahmad
		7	ANALYZING THE EFFECTS OF EXERCISE BEHAVIOR CHANGE INTERVENTIONS ON SOCIAL AND PSYCHOLOGICAL FACTORS AMONG HIGH SCHOOL STUDENTS: AN APPROACH BASED ON THE TRANSTHEORETICAL MODEL	Jason K. Smith, Chih-Hao Chen
		8	ENHANCED PEDAGOGICAL APPROACHES THROUGH INTERACTIVE VIRTUAL REALITY FOR FLUTE INSTRUCTION	Rodriguez K. Maria, Sanchez L. Daniel, Martinez. Luis, Gomez. Ana Maria

EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HUMANITY AND SOCIAL SCIENCES
EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HEALTH, ENGINEERING AND APPLIED SCIENCES
EU EXArt 4th INTERNATIONAL GROUP EXHIBITION
JUNE 13 - 16, 2024
ROMA

14 Haziran / June 14, 2024 / 11:30 – 13:30 Time zone in Turkey (GMT+3)

Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 4	**Dr. Ioana-Maria Popescu**	1	INTELLIGENT ENERGY CONSUMERS: EXPLORING THE INTENTIONS BEHIND EMBRACING INNOVATIVE CONSUMPTION PATTERNS	Dr. Cecilia Kamila, Vincenzo Perri Corvello
		2	EXPLORING GENDER DISPARITIES IN MATHEMATICS ANXIETY AMONG STUDENTS	Dr. Wei Xing Yap, Dr. Hui Wen Ng
		3	UTILIZING THE MMSE-2 FOR DIAGNOSTIC INSIGHTS IN COGNITIVE IMPAIRMENT: CASE STUDIES AND MONITORING	Dr. Ioana-Maria Popescu
		4	INVESTIGATING STUDENTS' BRAIN ELECTRICAL RESPONSES TO TEACHER'S EMOTIONAL CUES	Prof. Dr. Hye Rim Lee
		5	THE INFLUENCE OF PERSONALITY TRAITS ON COMPULSIVE GAMING: A STUDY OF THE BIG FIVE FACTORS	Dr. Eun Ji Kim
		6	EXPLORING PARENTING APPROACHES AND HOUSEHOLD COMMUNICATION DYNAMICS AMONG COLLEGE STUDENTS	Dr. Maryam Jafari
		7	THE ROLE OF EMOTICONS IN COURTEOUS EXPRESSIONS OF GREETINGS AND APPRECIATION	Prof. Dr. Sofia Bianchi
		8	UNDERSTANDING VENTING AND UNWINDING: THE IMPACT OF SEEKING THERAPEUTIC CATHARSIS, SELF-IDENTITY, AND SOCIAL CONNECTIONS IN GAMING ENVIRONMENTS	Prof. Dr. Hye Rim Lee, Dr. Eun Woo Kim, Dr. Jae Hyun Park

EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HUMANITY AND SOCIAL SCIENCES
EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HEALTH, ENGINEERING AND APPLIED SCIENCES
EU EXArt 4th INTERNATIONAL GROUP EXHIBITION
JUNE 13 - 16, 2024
ROMA

14 Haziran / June 14, 2024 / 11:30 – 13:30 Time zone in Turkey (GMT+3)

Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 5	**Tharindu Lakmal Perera**	1	COMPARATIVE ANALYSIS OF STATISTICAL APPROACHES FOR PART OF SPEECH TAGGING IN NEPALI TEXT	Prof. Dr. Priyanka Sharma
		2	DYNAMIC EVOLUTION OF METAPHORICAL CREATIVITY: A FRAMEWORK FOR ANALYZING METAPHORICAL INNOVATION IN INTERACTIVE DISCOURSE	Badri Kaya
		3	PERSISTENCE OF EPENTHETIC VOWEL DURATION IN JAPANESE SPEAKERS' ENGLISH ACQUISITION	Haruka Sato, Kakeru Yazawa, Mariko Kondo
		4	CO-ARTICULATION PATTERNS OF CONSONANTS AND VOWELS IN CANTONESE MONOSYLLABIC STRUCTURES: AN ARTICULATORY ANALYSIS	Sum Wai Lee
		5	ENHANCING VOCAL REGISTER RECOGNITION THROUGH SPECTRAL ANALYSIS: A TOOL FOR VOCALISTS	Natalia Wojciechowska, Krzysztof Nowak
		6	EXPLORING CREATIVITY IN BILINGUAL ADVERTISING: A MORPHOLOGICAL EXAMINATION OF SINHALA AND ENGLISH USAGE IN SRI LANKA	Tharindu Lakmal Perera
		7	EXPLORING MORPHOLOGICAL PATTERNS IN TEXT MESSAGING: A STUDY OF URBAN BILINGUALS IN SRI LANKA	Dr. Sameera Jayawardena
			EXPLORING COMPUTATIONAL APPROACHES TO CONSCIOUSNESS: INTRODUCING THE INTEGRATED ABSTRACTION FRAMEWORK	Assoc. Prof. Dr. Omar Ahmed, Mohamed Ali Cherif
		8	EXPLORING THE INFLUENCE OF PLANNING AND MEMORY ON NAVIGATIONAL PROFICIENCY: INSIGHTS FROM A VIRTUAL REALITY STUDY	Ananya Patel, Suresh Kumar, Ravi Shankar, Alok Kumar Singh
		9	EXPLORING RUSSIANGLICIZED SLANG IN A CLOCKWORK ORANGE: TRANSLATIONAL CHALLENGES AND CREATIVE SOLUTIONS	Dr. Fatima Farid

EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HUMANITY AND SOCIAL SCIENCES
EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HEALTH, ENGINEERING AND APPLIED SCIENCES
EU EXArt 4th INTERNATIONAL GROUP EXHIBITION
JUNE 13 - 16, 2024
ROMA

14 Haziran / June 14, 2024 / 11:30 – 13:30 Time zone in Turkey (GMT+3)

Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 6	**Prof. Dr. Anastasia S. Ivanova,**	1	PATTERNS OF COLLOCATION ERRORS AMONG ESL LEARNERS: A STUDY AT FEDERAL COLLEGE OF EDUCATION, KANO, NIGERIA	Abdulrahman Ibrahim Abdullahi
		2	COMPARATIVE ANALYSIS OF BEHAVIORAL AND EEG RESPONSES AMONG NATIVE TURKIC-SPEAKING INHABITANTS OF SIBERIA AND SIBERIAN RUSSIANS DURING SYNTACTIC ERROR RECOGNITION IN NATIVE AND FOREIGN LANGUAGES	Olga M. Petrova, Alexander E. Saprygin, Ekaterina A. Ivanova, Ivan D. Petrov, Maria S. Volkova, Natalia V. Borisova,
		3	THE INFLUENCE OF MORPHEMIC ANALYSIS AWARENESS ON VOCABULARY LEARNING STRATEGIES OF ESL LEARNERS	Dr. Fatima Al-Mansoori, Anjali Patel, Abdullah Al-Saud
		4	ASSESSMENT PRACTICES IN IRANIAN UNDERGRADUATE ENGLISH TRANSLATION PROGRAMS: AN EXPLORATION OF FINAL TESTING METHODS	Mohammad Reza Jahangiri, Fatemeh Mohammadi
		5	ANALYSIS OF EXPANSION STRATEGIES IN PERSIAN SUBTITLING OF ENGLISH CRIME FILMS	Mohammad Reza Rahimi, Azra Davari, Ali Najafi
		6	CHALLENGING TRANSLATION NORMS: EXPLORING THE IMPACT OF ADAPTATION ON MEANING TRANSFERENCE"	Alexandera G. Karpova, Igor N. Kozlov, Elena P. Ivanova, Sergei A. Ivanov
		7	INFLUENCE OF TOP-DOWN PROCESSES ON PERCEPTUAL AMBIGUITY: INSIGHTS FROM TEMPORAL DYNAMICS	Prof. Dr. Anastasia S. Ivanova, Dr. Maria A. Petrov
		8	EXPLORING THE ROLE OF TEACHER GUIDANCE IN FACILITATING INFERENCE PROCESSES DURING ARABIC TEXT READING	Dr. Sarah Ahmed
		9	EXAMINING THE INFLUENCE OF MORPHEMIC ANALYSIS AWARENESS ON ESL STUDENTS' VOCABULARY LEARNING STRATEGY: EXPLORING INFLECTIONAL AND DERIVATIONAL PERSPECTIVES	Ranjana Devi, Adelina Binti Asmawi, Nabeel Abdallah Mohammad Abedalaziz

EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HUMANITY AND SOCIAL SCIENCES
EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HEALTH, ENGINEERING AND APPLIED SCIENCES
EU EXArt 4th INTERNATIONAL GROUP EXHIBITION
JUNE 13 - 16, 2024
ROMA

14 Haziran / June 14, 2024 / 11:30 – 13:30 Time zone in Turkey (GMT+3)

Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 7	**Dr. Kevin Nana Moustapha**	1	CORRELATION OF JOB SATISFACTION, MOTIVATION, AND THE FIVE DIMENSIONS OF ORGANIZATIONAL CITIZENSHIP BEHAVIOR	Mushtaq Bakar, M. K. Umar
		2	UTILIZING ONLINE GAMES FOR EDUCATIONAL PURPOSES IN ADDRESSING LEARNING CHALLENGES	M. Smyrnaiou , Z. Margoudi
		3	COMPARING SPATIAL ABILITIES, MEMORY, AND INTELLIGENCE ACROSS DRIVERS WITH VARIED PROFESSIONAL EXPERIENCE LEVELS	A. Kim Khon, T. Mukhitdinova
		4	UNDERSTANDING SUBJECTIVE WELL-BEING: CONTRASTS BETWEEN HIGH AND LOW EMOTIONAL INTELLIGENCE AMONG STUDENTS	Veronika Kim , Alla Pivkina , Khon luva Nataliya
		5	PSYCHOPATHIC DISORDERS AND JUDICIAL SENTENCING: CAN NEUROSCIENCE SHIFT THIS AGGRAVATING FACTOR TO A MITIGATING ONE?	Dr. Kevin Nana Moustapha
		6	VARIETIES OF EPILEPSY AND INSIGHTS FROM EEG-LORETA ANALYSIS ON EPILEPTIC ACTIVITY	Leila Maleki, Esmali Kooraneh, Taghi Hossein Derakhshi
		7	CORRELATIONS BETWEEN GAMING ENGAGEMENT AND LIFE SATISFACTION: EXPLORING THE INFLUENCE OF SELF-ESTEEM, SELF-EFFICACY, AND SOCIAL CAPITAL	Dr. Hye Lee Jeong, Assis. prof. Dr. Eui Rim Jun
		8	EXPLORING CASE STUDIES ACROSS THREE LEARNING DOMAINS: COGNITIVE, AFFECTIVE, PSYCHOMOTOR	Assoc. Prof. Dr. Zeinabsadat Haghshenas
		9		

EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HUMANITY AND SOCIAL SCIENCES EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HEALTH, ENGINEERING AND APPLIED SCIENCES EU EXArt 4th INTERNATIONAL GROUP EXHIBITION JUNE 13 - 16, 2024 ROMA				
14 Haziran / June 14, 2024 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 1	**Prof. Dr. Nuray ŞAHİNLER**	1	Factors affecting the yield in dry production Wheat in Turkey	Issaka Saidou ISMAILLA
		2	DEFNE (LAURUS NOBİLİS) YAPRAKLARININ KURUMA SÜREÇLERİ: YÖNTEMLER, ETKİLER VE OPTİMİZASYON	Öğr. Gör. SERAP ULU DELİCE Prof. Dr. SALİHA ERENTÜRK
		3	DONDURARAK KURUTMA (LİYOFİLİZASYON) YÖNTEMİ VE UYGULAMALAR ÜZERİNE DERLEME	MERVE KORKMAZ Prof. Dr. SALİHA ERENTÜRK
		4	AN EVALUATION ON DIGITALIZATION AND INSURTECH APPLICATIONS IN AGRICULTURAL INSURANCE	Ph.D. Cand. Barkın AKKAYA Prof.Dr. Sait ENGİNDENİZ
		5	WELFARE IN HONEYBEES	Prof. Dr. Nuray ŞAHİNLER
		6	A TRADITIONAL BRANCH OF PRODUCTION SILKWORM CULTURING; AND GENERAL SITUATION	Prof. Dr. Nuray ŞAHİNLER
		7	FISH LENGTH-OTOLITH BIOMETRY RELATIONSHIP IN CAPOETA TRUTTA (HECKEL, 1843) LIVING IN ATATÜRK DAM LAKE	Babageldi Ovlyakulyyev Dr. Öğr. Üyesi Duygu Tanrıkulu Doç. Dr. Mücahit Eroğlu
		8	BALIK KÖKENLİ MEZOFİL AEROMONAS ve ENTEROBACTERIACEAE TÜRLERİNİN BELİRLENMESİ	Vet. Hekim Onur ŞAHİN Prof. Dr. Belgin SIRIKEN

EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HUMANITY AND SOCIAL SCIENCES EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HEALTH, ENGINEERING AND APPLIED SCIENCES EU EXArt 4th INTERNATIONAL GROUP EXHIBITION JUNE 13 - 16, 2024 ROMA				
14 Haziran / June 14, 2024 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 2	**Prof. Dr. Ebru BARDAŞ ÖZKAN**	1	THE EFFICACY OF ALPHA LIPOIC ACID IN THE FIGHT AGAINST DIABETES	Prof. Dr. Ebru BARDAŞ ÖZKAN
		2	PHARMACEUTICAL USE OF SINAPIC ACID AS AN EFFICACIOUS ANTIBACTERIAL AGENT AGAINST GRAM-POSITIVE AND GRAM-NEGATIVE BACTERIA	Res. Assist. Dr. TUBA UNVER
		3	ENERGY CONSUMPTION IN LOWER LIMB AMPUTEES: REVIEW ARTICLE	Öğr.Gör.Cem SAMUT Prof.Dr.Ebru ÇALIK KÜTÜKÇÜ Prof.Dr.Semra TOPUZ
		4	THE GAINS THAT OCCUR WITH APPLICATIONS THAT PROVIDE SENSORY FEEDBACK IN INDIVIDUALS WITH LOWER LIMB AMPUTATION	Öğr.Gör.Cem SAMUT
		5	KONVULSİF STATUS EPİLEPTİKUS DURUMUNA ÖZGÜ NANDA, NIC VE NOC SINIFLANDIRMA SİSTEMLERİNE GÖRE HEMŞİRELİK BAKIMI	Öğr. Gör. Ayşe ULUÇAY Prof. Dr. Şerife KARAGÖZOĞLU
		6	İDRAR YOLU ENFEKSİYONU OLAN HASTANIN TRAVELBEE'NİN İNSAN İNSANA İLİŞKİ MODELİNE GÖRE HEMŞİRELİK BAKIMI: OLGU SUNUMU	Öğr. Gör. Ayşe ULUÇAY Prof. Dr. Şerife KARAGÖZOĞLU
			ANAFLAKTİK ŞOK GEÇİREN BİREYİN MYRA ESTRİN LEVİNE'NİN KORUMA MODELİNE GÖRE HEMŞİRELİK BAKIMI: OLGU SUNUMU	Uzm. Hem. Esra ELİK Prof. Dr. Şerife KARAGÖZOĞLU
			HİPOGLİSEMİK ATAK GEÇİREN BİREYİN NANDA TANILARI VE NIC GİRİŞİMLERİ VE NOC SONUÇLARI İLE HEMŞİRELİK BAKIMI: BİR OLGU ÇALIŞMASI	Uzm. Hem. Esra ELİK Prof. Dr. Şerife KARAGÖZOĞLU
			AKUT GASTROENTERİTE BAĞLI GELİŞEN HİPOVOLEMİK ŞOK TABLOSUNDA VİRGİNİA HENDERSON' IN 14 TEMEL GEREKSİNİM MODELİ'NE GÖRE HEMŞİRELİK BAKIMI: OLGU SUNUMU	Uzm. Hem. Nurcan ÖZKABLAN Prof. Dr. Şerife KARAGÖZOĞLU
			AKUT LARENGOTRAKEOBRONFLİTLİ (KRUP) BİREYİN NANDA, NIC ve NOC SINIFLANDIRMA SİSTEMLERİNE GÖRE HEMŞİRELİK BAKIMI: OLGU SUNUMU	Uzm. Hem. Nurcan ÖZKABLAN Prof. Dr. Şerife KARAGÖZOĞLU

EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HUMANITY AND SOCIAL SCIENCES EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HEALTH, ENGINEERING AND APPLIED SCIENCES EU EXArt 4th INTERNATIONAL GROUP EXHIBITION JUNE 13 - 16, 2024 ROMA				
14 Haziran / June 14, 2024 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 3	**Assit.Prof.Dr. Naci BÜYÜKKARACIĞAN**	1	FLOW ESTIMATION WITH FUZZY LOGIC APPROACH IN FLOW OBSERVATION STATIONS	Assit.Prof.Dr. Naci BÜYÜKKARACIĞAN
		2	THE FUTURE OF ACCOUNTING AUDIT: ARTIFICIAL INTELLIGENCE APPLICATIONS	Assoc. Prof. SERVET SAY
		3	APPLICATION OF FUZZY CONTROLLER TO AGRICULTURAL FIELD	Lect. Mehmet Nuri ÖDÜK
		4	ACCOUNTING PRACTICES WITHIN THE FRAMEWORK OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE TECHNOLOGIES	Dr. Fırat KINALI
		5	INTEGRATION OF FUZZY LOGIC APPROACHES INTO DECISION SUPPORT SYSTEMS IN BUSINESS MANAGEMENT	Dr. Fatih İbrahim KURŞUNMADEN

EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HUMANITY AND SOCIAL SCIENCES
EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HEALTH, ENGINEERING AND APPLIED SCIENCES
EU EXArt 4th INTERNATIONAL GROUP EXHIBITION
JUNE 13 - 16, 2024
ROMA

14 Haziran / June 14, 2024 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)

Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 4	**Prof. Dr. HANDAN ERTAŞ**	1	NURSING CARE AND PRACTICES ACCORDING TO WATSON HUMAN CARE MODEL IN TURKEY: A SYSTEMATIC REVIEW WITHIN THE SCOPE OF NATIONAL NURSING THESES	Sema YILDIZ Prof. Dr. Şerife KARAGÖZOĞLU
		2	The Importance of Peer Leader Education in the Field of Sexual Health and Reproductive Health Among Adolescents	Prof. Dr. Asiye KARTAL Keziban TAŞÇENE Doç. Dr. Fadime Hatice İNCİ
		3	VEGETARIANISM AND SPORTS	Dyt. İrem ZORGÖR Doç. Dr. Cuma ECE
		4	NURSING STUDIES CONDUCTED ACCORDING TO THE NEUMAN SYSTEM MODEL AND THE REFLECTIONS OF THIS MODEL ON NURSING	Kübra KUZUCU Prof. Dr. Şerife KARAGÖZOĞLU
		5	KORKU UNSURUNA İLİŞKİN KAMU SPOTLARININ İÇERİK ANALİZİ YÖNTEMİYLE İNCELENMESİ	Prof. Dr. HANDAN ERTAŞ MEHMET AVDAN
		6	Digitalization in Healthcare Service	Prof. Dr. Handan ERTAŞ Yüksek Lisans Öğrencisi Gamze KESİCİ Yüksek Lisans Öğrencisi Havana ÇETİNKAYA
		7	NÖBET TUTAN HEMŞİRELERDE SOSYAL MEDYA BAĞIMLILIĞININ POSTÜRLE İLİŞKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ (TEZ ÖN ÇALIŞMASI)	YÜKSEK LİSANS ÖĞRENCİSİ: CANSU CAVAÇ DR. ÖĞR.ÜYESİ: MURAT DIRAMALI
		8	SAĞLIK ÇALIŞANLARINA YÖNELİK ŞİDDET VE ÇALIŞANLARIN YAŞAM KALİTESİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ	Prof. Dr. HANDAN ERTAŞ FATMA KOYUNCU AYŞE DURAN
		9	SAĞLIK ÇALIŞANLARININ İŞ TATMİNİ İLE ÇALIŞMA YAŞAM KALİTESİ ARASINDAKİ İLİŞKİ: KONYA İLİ ÖRNEĞİ	Prof. Dr. Handan ERTAŞ Sevgi YAYLA Muhammed Enes ÇALIŞKAN
		10	OREM SELF-CARE INCOMPETENCE THEORY AND NURSING	Seda YAĞMUR Prof. Dr. Şerife KARAGÖZOĞLU
		11	PRIVACY IN NURSING AND INPATIENT PRIVACY IN INTENSIVE CARE	Seda YAĞMUR Assist. Prof. Dr. Burcu Kübra SÜHA

EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HUMANITY AND SOCIAL SCIENCES
EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HEALTH, ENGINEERING AND APPLIED SCIENCES
EU EXArt 4th INTERNATIONAL GROUP EXHIBITION
JUNE 13 - 16, 2024
ROMA

14 Haziran / June 14, 2024 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)

Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 5	**Prof.Dr. Muhammet KAYFECİ**	1	A novel system of cleaning photovoltaic panels with electric wind	Bendaoui zeid
		2	DETECTING SECURITY VULNERABILITIES IN VISUAL INTERFACE SYSTEMS WITH IMAGE PROCESSING TECHNIQUES	Furkan YILMAZ Hasan Hüseyin ÇOBAN
		3	AUTOMATIC ANALYSIS OF HUMAN INTERACTION AND RISK FACTORS IN UNIX SYSTEMS THROUGH VIDEO SESSION RECORDINGS	Furkan YILMAZ Hasan Hüseyin ÇOBAN
		4	Optimization of Wireless Power Transmission System with ANN	Dr. Emrah ASLAN Dr. Yıldırım ÖZÜPAK
		5	Artificial Neural Networks for Predicting Magnetic Parameters in Wireless Power Transfer Systems: A Step towards Enhanced Electric Vehicle Technology	Dr. Emrah ASLAN Dr. Yıldırım ÖZÜPAK
		6	Kömürlü kazanlarda kullanılan farklı baca malzemelerinin çevre kirliliğine etkisinin değerlendirilmesi	Ahmet Karahan Figen Balo
		7	Binaların Doğal Gaz Bacalarında Dirsek Sayısının Yapının Enerji Verimliliğine Etkisi; Tekirdağ İli Örneği	Ahmet Karahan Figen Balo
		8	FARKLI EN/BOY ORANLARINA SAHİP DÖRTGEN KANALLARDA NANOAKIŞKAN AKIŞININ VE ISI TRANSFERİNİN DENEYSEL VE SAYISAL OLARAK İNCELENMESİ	Oğuzhan ASLAN Prof.Dr. Muhammet KAYFECİ
		9	ENDÜSTRİYEL KİRLİLİĞİN FOTOVOLTAİK PANEL VERİMİNE ETKİSİNİN DENEYSEL OLARAK İNCELENMESİ: KARABÜK ÖRNEĞİ	Mustafa Ali TÜTÜNCÜ Prof.Dr. Muhammet KAYFECİ
		10	THE EFFECT OF BRONZE POWDER FILLER ON THE TRIBOLOGICAL PERFORMANCE OF POLY-OXY-METHYLENE COMPOSITES	Metallurgy and Material Eng. Mert KABAN Prof. Dr. Hüseyin ÜNAL

EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HUMANITY AND SOCIAL SCIENCES EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HEALTH, ENGINEERING AND APPLIED SCIENCES EU EXArt 4th INTERNATIONAL GROUP EXHIBITION JUNE 13 - 16, 2024 ROMA				
14 Haziran / June 14, 2024 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 6	**Doç. Dr., GÜLLÜ KIRAT**	1	TEKSTİL ARITMA SUYUNDA SU AYAK İZİNİN İNCELENMESİ	Yüksek Lisans Öğrencisi, Can Berk ZAMBAK Doç.Dr.Emine BAŞTÜRK
		2	RISK ANALYSIS STUDY WITH L-TYPE MATRIX IN THE SCOPE OF SAFETY PRECAUTIONS IN THE LPG FILLING SECTION OF A FUEL STATION	Dr. Öğr. Üyesi, ZEHRA GÜLTEN YALÇIN Arş. Gör. MUSTAFA DAĞ Doç. Dr. ERCAN AYDOĞMUŞ
		3	RISK ANALYSIS STUDY WITH L-TYPE MATRIX IN THE SCOPE OF SAFETY PRECAUTIONS IN A FUEL STATION FILLING SECTION	Dr. Öğr. Üyesi, ZEHRA GÜLTEN YALÇIN Arş. Gör. MUSTAFA DAĞ Doç. Dr. ERCAN AYDOĞMUŞ
		4	KİRLİLİK İNDEKSLERİ: AĞIR METALLERE İLİŞKİN BİR İNCELEME	Doç. Dr., GÜLLÜ KIRAT
		5	FLORİTLERİN KÖKENİ ve KULLANIM ALANLARI	Doç. Dr., GÜLLÜ KIRAT
		6	ASSESSMENT OF THE TOXICOLOGICAL EFFECTS OF NANOPLASTICS ON AQUATIC ORGANISMS	Prof. Dr. Funda TURAN Dr. Ayşegül ERGENLER
		7	EFFECTS OF BORON COMPOUNDS ON AQUATIC ORGANISMS	Dr. Ayşegül ERGENLER Prof. Dr. Funda TURAN

EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HUMANITY AND SOCIAL SCIENCES EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HEALTH, ENGINEERING AND APPLIED SCIENCES EU EXArt 4th INTERNATIONAL GROUP EXHIBITION JUNE 13 - 16, 2024 ROMA				
14 Haziran / June 14, 2024 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 7	**Doç. Dr. Hacer GÜMÜŞ**	1	SIMULATION-ASSISTED ANALYSIS OF OPTIMAL EFFICIENT BUILDING ENVELOPE FOR SUSTAINABLE ARCHITECTURES	İlknur ARI Prof. Dr. Figen BALO
		2	ENERGY EFFICIENT BUILDING DESIGN WITH BIMS BRICKS WITH DIFFERENT NUMBER OF VOIDS	İlknur ARI Prof. Dr. Figen BALO
		3	FREQUENCY CHARACTERISTICS OF 2023 KAHRAMANMARAS EARTHQUAKE SEQUENCE	Doç.Dr. ELİF ÇAĞDA KANDEMİR
		4	WHICH DWT COEFFICIENT IS SUITABLE FOR SEISMIC SIGNALS?	Doç.Dr. ELİF ÇAĞDA KANDEMİR
		5	EFFECT OF STATIC AND DYNAMIC EXTERNAL MAGNETIC FIELD ON HYSTERESIS BEHAVIORS	Dr., Necda ÇAM Assoc. Prof. Dr., Ümit AKINCI
		6	MODELING AND MOLECULAR STRUCTURE DETERMINATION OF FLAVAN- CONTAINING COMPOUND	Doç. Dr. Hacer GÜMÜŞ
			DELVING INTO (E)-1,4-BIS(3,4-DIMETHOXYPHENYL)BUT-1-ENE LIGAND: SPECTROSCOPIC (FT-IR AND NMR) STUDIES BY DFT METHODS	Doç. Dr. Hacer GÜMÜŞ
			UNCERTAIN CASES IN MATHEMATICAL EPIDEMIOLOGY: THE RELATIONSHIP BETWEEN COMPARTMENTAL EPIDEMIC MODELS AND QUASILINEAR SPACES	Doç. Dr. SÜMEYYE ÇAKAN
			EXISTENCE OF GLOBAL SOLUTIONS FOR A SIXTH ORDER WAVE EQUATION WITH NON-LINEAR BOUNDARY CONDITIONS	AYŞE FİDAN Prof. Dr. ERHAN PİŞKİN
			DECAY OF SOLUTIONS FOR A SIXTH ORDER EQUATION WITH NON-LINEAR BOUNDARY DISSIPATIONS	AYŞE FİDAN Prof. Dr. ERHAN PİŞKİN

EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HUMANITY AND SOCIAL SCIENCES
EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HEALTH, ENGINEERING AND APPLIED SCIENCES
EU EXArt 4th INTERNATIONAL GROUP EXHIBITION
JUNE 13 - 16, 2024
ROMA

14 Haziran / June 14, 2024 / 15:30 – 17:30 Time zone in Turkey (GMT+3)

Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 1	**Dr. Bipul Krishna Saha**	1	IMPACTS OF INTRODUCING PHOTOVOLTAIC SYSTEMS IN DETACHED HOUSES WITH ALL-ELECTRIFIED RESIDENTIAL EQUIPMENT IN JAPAN	Dr. Qingrong Liu
		2	OPTIMIZATION OF RESIDENTIAL ENERGY CONSUMPTION: A COMPARATIVE STUDY BETWEEN ENERGY CONSUMPTION SCHEDULING AND LOAD SHIFTING TECHNIQUES	Amira M. Attia, Karim H. Youssef, Nabil H. Abbasy
		3	UTILIZATION OF COW'S URINE AS AN ALTERNATIVE ENERGY SOURCE: FEASIBILITY STUDIES	Raj Kumar Rajak, Bharat Mishra
		4	HARNESSING FOREST INDUSTRY RESIDUES FOR ENERGY GENERATION	Emma Torres
		5	EXPLORING THE VIABILITY OF COW DUNG AS AN ALTERNATIVE ENERGY SOURCE	Dr. Raj Kumar Rajak Dr. Bharat Mishra,
		6	ASSESSMENT OF NH3-SLIP FROM DIESEL VEHICLES EQUIPPED WITH SELECTIVE CATALYTIC REDUCTION SYSTEMS THROUGH NEURAL NETWORKS APPROACH	Dr. Mona Lisa M. Oliveira Dr. Nara A. Policarpo, Dr. Ana Luiza B. P. Barros, Dr. Carla A. Silva
		7	COMPUTATIONAL AND EXPERIMENTAL EVALUATION OF A PCM-INTEGRATED SOLAR CHIMNEY	Dr. J. Carlos Frutos Dordelly Dr. M. Coillot, Dr. M. El Mankibi, Dr. R. Enríquez Miranda, Dr. M. José Jimenez
		8	EVALUATION OF ORGANIC RANKINE CYCLE TECHNOLOGY FOR HARNESSING LOW-GRADE WASTE HEAT FOR POWER GENERATION IN INDIAN INDUSTRY	Dr. Bipul Krishna Saha Dr. Basab Chakraborty, Dr. Ashish Alex Sam, Dr. Parthasarathi Ghosh
		9	EXPLORING THE INTERPLAY BETWEEN CO2 EMISSIONS, ENERGY CONSUMPTION, ECONOMIC GROWTH, AND BILATERAL TRADE: A CASE STUDY OF SINGAPORE AND MALAYSIA	H. A. Bekhet, T. Yasmin

EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HUMANITY AND SOCIAL SCIENCES
EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HEALTH, ENGINEERING AND APPLIED SCIENCES
EU EXArt 4th INTERNATIONAL GROUP EXHIBITION
JUNE 13 - 16, 2024
ROMA

14 Haziran / June 14, 2024 / 15:30 – 17:30 Time zone in Turkey (GMT+3)

Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 2	**Dr. Nwajiaku I.**	1	ASSESSMENT OF NUTRITIONAL POTENTIAL OF FIVE UNEXPLORED WILD EDIBLE FOOD PLANTS FROM EASTERN HIMALAYAN BIODIVERSITY HOTSPOT REGION (INDIA)	Dr. Pallabi Kalita, Dr. Hui Tag, Dr. H. N. Sarma, Dr. A. K. Das
		2	IMPACT OF HULL-LESS BARLEY FLAKES AND MALT EXTRACT ON YOGHURT QUALITY	Dr. Ilze Beitane, Dr. Evita Straumite
		3	ASSESSMENT OF PHYSICAL-CHEMICAL PARAMETERS OF LATVIAN APPLE JUICES AND THEIR APPLICABILITY FOR CIDER PRODUCTION	Dr. Rita Riekstina-Dolge, University of Riga Dr. Zanda Kruma, Dr. Daina Karklina, Dr. Fredijs Dimins
		4	NUTRITIONAL POTENTIAL AND TRADITIONAL USES OF HIGH ALTITUDE WILD EDIBLE PLANTS IN EASTERN HIMALAYAS, INDIA	Dr. Hui Tag Dr. Jambey Tsering, Pallabi Kalita Hui, Dr. Baikuntha Jyoti Gogoi, Dr. Vijay Veer
		5	ASSESSMENT OF HANCORNIA SPECIOSA GOMES LYOPHILIZATION AT VARIOUS STAGES OF RIPENESS	Dr. D. C. Soares, Dr. J. T. S. Santos, Dr. D. G. Costa, Dr. A. K. S. Abud
		6	ASSESSMENT OF COPPER CONTENT IN DAILY FOOD RATIONS PROVIDED TO CADETS FROM SELECTED MILITARY ACADEMIES AND CONSCRIPTS SERVING IN THE POLISH ARMED FORCES	Dr. Jan Bertrandt Dr. Anna Kłos, Dr. Ryszard Waszkowski, Dr. Tomasz Nowicki, Dr. Rafał Pytlak, Dr. Elżbieta Stężycka, Dr. Agnieszka Gazdzinska
		7	IMPACT OF RITUAL DANCES ON PERSONAL ADJUSTMENT - AN INSIGHTFUL INVESTIGATION AMONG SCHOOL CHILDREN	Dr. Abdul Rahiman Kannam Kulam,
		8	EVALUATION OF BLENDED PLANTAIN-WHEAT FLOUR PERFORMANCE IN BISCUIT PRODUCTION	Idoko J. O., Dr. Nwajiaku I.
		9	IMPACT OF INCORPORATING SUPERCRITICAL CARBON DIOXIDE EXTRACTS OF CINNAMOMUM TAMALA (BAY LEAF) ON THE NUTRACEUTICAL PROPERTIES OF TOFU	Dr. Sudip Ghosh, Dr. Probir Kumar Ghosh, Dr. Paramita Bhattacharjee

EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HUMANITY AND SOCIAL SCIENCES
EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HEALTH, ENGINEERING AND APPLIED SCIENCES
EU EXArt 4th INTERNATIONAL GROUP EXHIBITION
JUNE 13 - 16, 2024
ROMA

14 Haziran / June 14, 2024 / 15:30 – 17:30 Time zone in Turkey (GMT+3)

Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 3	**Dr. Idou Keinde,**	1	INVESTIGATING THE INHIBITORY EFFECT OF WEISSELLA KOREENSIS 521 ISOLATED FROM KIMCHI ON 3T3-L1 ADIPOCYTE DIFFERENTIATION	Dr. KyungBae Pi, Dr. KiBeom Lee, Dr. Yongil Kim, Dr. Eun-Jung Lee
		2	EXAMINATION OF COACHING LEADERSHIP TRAIT PREFERENCES AMONG UNIVERSITY AND COLLEGE ATHLETES	Dr. Idou Keinde,
		3	IMPACT OF STRENGTH ABILITIES ON HANDSTAND QUALITY	Dr. P. Hedbávný Dr. G. Bago, Dr. M. Kalichová
		4	EVALUATION OF TALENT SELECTION METHODS FOR WOMEN'S ARTISTIC GYMNASTICS AND PRACTICAL VALIDATION OF THE TESTING BATTERY	Dr. G. Bago, Dr. P. Hedbávný, Dr. M. Kalichová
		5	BIOMECHANICAL ANALYSIS OF BICROSS START	Miroslava Kalichová, Dr. Sára Hřebíčková,
		6	EXPLORING THE USE OF ARTIFICIAL NEURAL NETWORKS FOR PREDICTING SPORT INJURIES	Dr. J. McCullagh, Dr. T. Whitfort
		7	COMPARATIVE ANALYSIS OF PHYSICAL FITNESS AMONG STUDENTS PARTICIPATING IN VARIOUS TEAM SPORTS	Dr. R. Belaidi,
		8	INVESTIGATING THE IMPACT OF SPORT-SPECIFIC EXERCISES ON THE VISUAL ABILITIES OF RUGBY PLAYERS	Dr. P.J. Du Toit, Dr. P. Janse Van Vuuren, Dr. S. Le Roux, Dr. E. Henning, Dr. M. Kleynhans,
		10	ANALYSIS OF SPECTATORS' MOTIVATIONS, EXPERIENCES, AND SATISFACTIONS AT THE 2011 TPGA EVER RICH CHAMPIONSHIP – NORTH BAY OPEN	Dr. Li-Wei Liu, Dr. Cheng-Yu Tsai, Dr. Ming-Tsang Wu
		9	INVESTIGATION OF PHYSIOLOGICAL AND PERFORMANCE EFFECTS OF GLYCEROL HYPERHYDRATION FOR WORLD CHAMPIONSHIP DISTANCE DUATHLONS IN HOT CONDITIONS	Dr. John McCullagh, Dr. Jaclyn Munge, Dr. Nivan Weerakkody, Dr. Kerrie Gamble

EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HUMANITY AND SOCIAL SCIENCES
EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HEALTH, ENGINEERING AND APPLIED SCIENCES
EU EXArt 4th INTERNATIONAL GROUP EXHIBITION
JUNE 13 - 16, 2024
ROMA

14 Haziran / June 14, 2024 / 15:30 – 17:30 Time zone in Turkey (GMT+3)

Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 4	**Prof. Dr. Marco lee Hemmerling**	1	A NOVEL MULTIRESOLUTION APPROACH FOR ROBUST AFFINE PARAMETER ESTIMATION OPTIMIZATION	Jefy Dinesh Peter
		2	DENGUE TRANSMISSION MODELING: EXPLORING INTERACTIONS BETWEEN INFANTS, PREGNANT WOMEN, AND ANTIBODIES	R.P. Pongsumpun
		3	COMPARATIVE EVALUATION OF DENGUE PATIENTS: PREGNANT VS. NON-PREGNANT COHORTS	Dr. Chat Peseeko
		4	COMPARATIVE ANALYSIS OF DENGUE PATIENTS: PREGNANT VS. NON-PREGNANT MODELS	Randa Pongsumpun
		5	MODELING DENGUE DISEASE DYNAMICS INCORPORATING VIRUS INCUBATION PERIOD IN MATHEMATICAL FRAMEWORK	Assis. Prof. Dr. Penabe. Pongsumpun
		6	STOCHASTIC RESONANCE IN NONLINEAR SIGNAL DETECTION: AMPLIFYING WEAK SIGNALS WITH NOISE	Youguofo Wang, Lenanmo Wu Yo
		7	EXPLORING COMPUTATIONAL GEOMETRY THROUGH TWO SPATIAL EXPERIMENTS	Prof. Dr. Marco lee Hemmerling
		8	STUDY ON THE VIABILITY OF EMBEDDED REAL-TIME SYSTEMS	Dr. YongXia, JIN
		1	A NOVEL MULTIRESOLUTION APPROACH FOR ROBUST AFFINE PARAMETER ESTIMATION OPTIMIZATION	Jefy Dinesh Peter

EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HUMANITY AND SOCIAL SCIENCES
EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HEALTH, ENGINEERING AND APPLIED SCIENCES
EU EXArt 4th INTERNATIONAL GROUP EXHIBITION
JUNE 13 - 16, 2024
ROMA

14 Haziran / June 14, 2024 / 15:30 – 17:30 Time zone in Turkey (GMT+3)

Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 5	**Dr. Surin Supasorn,**	1	INVASION OF PECTINATELLA MAGNIFICA IN FRESHWATER ECOSYSTEMS OF THAILAND	Dr. Surin Supasorn,
		2	MODELING PHYTOREMEDIATION RATES OF AQUATIC MACROPHYTES IN AQUACULTURE EFFLUENT	Prof. Chen Wei
		3	MICROWAVE-ASSISTED TECHNIQUES FOR ANALYZING VOLATILE COMPOUNDS IN CARUM CARVI USING GC AND GCXGC-MS	Dr. F. Benkaci-Ali Dr. R. Mékaoui, Dr. G. Scholl, Dr. G. Eppe
		4	IMPACT OF PETROLEUM HYDROCARBONS ON PLANT RHIZOSPHERE AND RHIZOPLANE BACTERIAL BIODIVERSITY	Dr. Togzhan D. Mukasheva Dr. Anel A. Omirbekova, Dr. Raikhan S. Sydykbekova, Dr. Ramza Zh. Berzhanova, Dr. Lyudmila V. Ignatova
		5	EVALUATION OF LANDFILL CONTAMINATION IMPACT ON AQUATIC ECOSYSTEM THROUGH ANALYSIS OF HEAVY METAL BIOACCUMULATION IN FISH	Gintarė Sauliutė, Gintaras Svecevičius
		6	EXAMINATION OF ENERGY EFFICIENCY RESEARCH AND MCA METHODS USING PUBLICATION DATABASES	Dr. Maria Gonzalez
		7	ASSESSMENT OF WATER QUALITY FOR IRRIGATION: CASE STUDY OF JOSEPDAM IRRIGATION SCHEME	:Dr. M. A. Adejumobi Dr. J. O. Ojediran
		8	TITLE: ASSESSMENT OF METHANE EMISSIONS FROM SOLID WASTE IN OMAN USING IPCC DEFAULT METHODOLOGY	Dr. Ahmed Al-Sulaimi
		9		

EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HUMANITY AND SOCIAL SCIENCES
EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HEALTH, ENGINEERING AND APPLIED SCIENCES
EU EXArt 4th INTERNATIONAL GROUP EXHIBITION
JUNE 13 - 16, 2024
ROMA

14 Haziran / June 14, 2024 / 15:30 – 17:30 Time zone in Turkey (GMT+3)

Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 6	**Professor Dr. Anushree**	1	ROOT GROWTH OF MORUS ALBA AS AFFECTED BY SIZE OF CUTTINGS AND POLYTHENE LOW TUNNEL	Irfan Ahmad, Tahir Siddiqui, Rashid Ahmad Khan, Tahir Munir Butt
		2	NiO-CeO2 NANOCATALYST FOR EFFICIENT REMOVAL OF PRIORITY ORGANIC POLLUTANTS FROM WASTEWATER VIA CATALYTIC WET AIR OXIDATION AT MILD CONDITIONS	Professor Dr. Anushree
		3	PROBABILISTIC ANALYSIS OF LANDFILL FAILURE MOBILITY	Dr. Ali Jahanfar, Dr. Brajesh Dubey, Dr. Bahram Gharabaghi,
		4	INFLUENCE OF ENVIRONMENTAL FACTORS ON PHOTOREACTIVATION OF MICROORGANISMS IN INDOOR SETTINGS	Shirin Shafaei, James R. Bolton, Mohamed Gamal El Din
		5	ENVIRONMENTAL IMPACTS OF POINT AND NON-POINT SOURCE POLLUTION IN KRISHNAGIRI RESERVOIR: A CASE STUDY IN SOUTH INDIA	Dr. N. K. Ambujam, Dr. V. Sudha
		6	THE INTEGRATION OF URBAN AND ENERGY PLANNING FOR SUSTAINABLE CITIES: A COMPARATIVE STUDY OF JAPAN AND SOUTH KOREA"	Jens-Phillip Petersen
		7	ADVANTAGES OF ELECTRIC BUSES IN URBAN TRANSPORT: INSIGHTS FROM FIELD TESTING IN EIGHT SWEDISH MUNICIPALITIES	Dr. Sven Borén, Dr. Lisiana Nurhadi, Dr. Henrik Ny
		8	INDUSTRIAL WASTEWATER SLUDGE MANAGEMENT IN CHONGQING, CHINA	Victor Emery David Jr.), Yasinta John Md. Sahadat Hossain
		9	EXPLOITING LOW-COST ADSORBENTS FOR HEAVY METAL BIOSORPTION	Dr. Azam Tabatabaee Dr. Fereshteh Dastgoshadeh Dr. Akram Tabatabaee

EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HUMANITY AND SOCIAL SCIENCES
EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HEALTH, ENGINEERING AND APPLIED SCIENCES
EU EXArt 4th INTERNATIONAL GROUP EXHIBITION
JUNE 13 - 16, 2024
ROMA

14 Haziran / June 14, 2024 / 15:30 – 17:30 Time zone in Turkey (GMT+3)

Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 7	**Dr. C.K. Hindumathy**	1	INVESTIGATING PESTICIDE STRESS-INDUCED PROTEIN PROFILES IN THREE CYANOBACTERIAL SPECIES: ANABAENA FERTILISSIMA, AULOSIRA FERTILISSIMA, AND WESTIELLOPSIS PROLIFICA USING SDS-PAGE	Dr. Nirmal Kumar
		2	ELECTROMAGNETIC PHENOMENA AND ATOM-FIELD INTERACTIONS IN CELLULAR BIOLOGY	Dr. Masroor H. S. Bukhari,
		3	INTRINSIC ELECTROMAGNETIC PHENOMENA AND ATOM-FIELD INTERACTIONS IN BIOLOGICAL CELLS	Dr. Masroor H. S. Bukhari
		4	HAIR MECHANICAL PROPERTIES DEPENDING ON AGE AND ORIGIN	Meriem Benzarti, Mohamed Ben Tkaya, Cyril Pailler Mattei, Hassan Zahouani
		5	IN VITRO STUDY OF ANTIBACTERIAL ACTIVITY OF CYMBOPOGON CITRATUS	Dr. C.K. Hindumathy
		6	THE FIRST PREVALENCE REPORT OF DIRECT IDENTIFICATION AND DIFFERENTIATION OF B. ABORTUS AND B. MELITENSIS USING REAL TIME PCR IN HOUSE MOUSE OF IRAN	Dr. Ali Doosti, Faculty of Veterinary Medicine, Dr. Saeed Moshkelani,
		7	GENETIC ANALYSIS OF TICK SPECIES IN SAUDI ARABIA	Kholoud A. Al-Shammery, Badr El-Sabah A. Fetoh, Ahmed M. Alshammari
		8	IMPACT OF CARBON SOURCES ON TABTOXIN PRODUCTION: A STUDY ON PSEUDOMONAS SYRINGAE PV. TABACI, A B-LACTAM PHYTOTOXIN	Dr. N. Messaadia
		9	OPTIMIZATION OF GROWTH CONDITIONS FOR ACIDIC PROTEASE PRODUCTION FROM RHIZOPUS OLIGOSPORUS THROUGH SOLID STATE FERMENTATION OF SUNFLOWER MEAL	Dr. Abdul Rauf Muhammad Irfan, Muhammad Nadeem, Ishtiaq Ahmed, Hafiz Muhammad Nasir Iqbal
		10	PREVALENCE OF EPSTEIN-BARR VIRUS LATENT MEMBRANE PROTEIN-1 IN JORDANIAN PATIENTS WITH HODGKIN'S LYMPHOMA AND NON-HODGKIN'S LYMPHOMA	Dr. Fawzi Irshaid, Dr. Adnan Jaran, Dr. Fatiha Dilmi, Dr. Khaled Tarawneh, Dr. Raji Hadeth

EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HUMANITY AND SOCIAL SCIENCES
EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HEALTH, ENGINEERING AND APPLIED SCIENCES
EU EXArt 4th INTERNATIONAL GROUP EXHIBITION
JUNE 13 - 16, 2024
ROMA

14 Haziran / June 14, 2024 / 15:30 – 17:30 Time zone in Turkey (GMT+3)

Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 8	**Christoph Speer,**	1	ENHANCED APPROACH FOR COMPUTING LINEAR AND NONLINEAR RESPONSES OF SDOF SYSTEMS UNDER ARBITRARY BASE EXCITATIONS	Hossein Kabir, Dr. Mojtaba Sadeghi
		2	IMPACT OF LOCAL FACTORS ON VIABLE FUNGAL CONCENTRATIONS AND FLORA IN SCHOOL BUILDINGS	H. Salonen, E. Castagnoli, C. Vornanen-Winqvist, R. Mikkola, C. Duchaine, L. Morawska, J. Kurnitski
		3	ADHESION PERFORMANCE ACCORDING TO LATERAL REINFORCEMENT METHOD OF TEXTILE	Jungbhin You, Taekyun Kim, Jongho Park, Sungnam Hong, Sun-Kyu Park
		4	CYCLIC BEHAVIOR OF WIDE BEAM-COLUMN JOINTS WITH SHEAR STRENGTH RATIOS OF 1.0 AND 1.7	Roy Y. C. Huang, J. S. Kuang, Hamdolah Behnam,
		5	EFFECTS OF PIER MODIFICATION STRATEGIES ON SCOUR MITIGATION AROUND BRIDGE PIERS	Rashid Farooq, Abdul Razzaq Ghumman, Hashim Nisar Hashmi
		6	SEISMIC PERFORMANCE OF RC KNEE JOINTS UNDER CYCLIC LOADING	S. Mogili, J. S. Kuang, N. Zhang
		7	INNOVATIVE ROTOR DESIGNS FOR THE COUNTER FLOW HEAT RECOVERY FAN	Christoph Speer,
		8	EXPERIMENTAL INVESTIGATION OF GEOTEXTILE IMPACT ON ENHANCING SOIL BEARING CAPACITY IN AGGREGATE SURFACED ROADS	Mahdi Taghipour Masoumi, Ali Abdi Kordani, Mahmoud Nazirizad,
			FLOOD ADAPTATION STRATEGIES IN LOW-INCOME SETTLEMENTS IN CHIANG MAI, THAILAND	Nachawit Tikul,
			ADVANCING SUSTAINABLE CONSTRUCTION MATERIALS INDUSTRY IN BOTSWANA	Dr. G. Malumbela
		9	ENHANCING CONCRETE TENSILE STRENGTH WITH WATERPROOFING AGENTS	Muhamad Azani Yahya, Umi Nadiah Nor Ali, Mohammed Alias Yusof,

EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HUMANITY AND SOCIAL SCIENCES
EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HEALTH, ENGINEERING AND APPLIED SCIENCES
EU EXArt 4th INTERNATIONAL GROUP EXHIBITION
JUNE 13 - 16, 2024
ROMA

14 Haziran / June 14, 2024 / 15:30 – 17:30 Time zone in Turkey (GMT+3)

Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 9	**Prof. HoYoung Son,**	1	Analysis of Soil-Structure Interaction Effects on Dynamic Parameters of Steel Structures: A Case Study from Taiwan	Vahidreza Mahmoudabadi, Omid Bahar, Mohammad Kazem Jafari
		2	ANALYTICAL APPROACH TO MANNING'S EQUATION FOR RECTANGULAR CHANNELS	Dr. Jane Doe
		3	INTEGRATING SUSTAINABILITY DIMENSIONS INTO URBAN INFORMATION MODELLING	Ali M. Al-Shaery,
		4	UTILIZATION OF BOTTOM ASH IN GEOTECHNICAL APPLICATIONS FOR ENVIRONMENTAL SUSTAINABILITY: A CASE STUDY FROM INDIA	A. B. Rahman, Asim Malik
		5	IMPACT OF LOCAL SOIL CONDITIONS ON OPTIMUM LOAD FACTORS FOR SEISMIC BUILDING DESIGN	Dr. Miguel A. Orellana, Dr. Sonia E. Ruiz, Dr. Juan Bojórquez
		6	SEISMIC VULNERABILITY ASSESSMENT OF WEIR STRUCTURES CONSIDERING CONCRETE MATERIAL AGING	Prof. HoYoung Son, Dr. DongHoon Shin, Dr. WooYoung Jung
		7	OPTIMAL DESIGN PARAMETERS FOR BUILDINGS WITH BUCKLING-RESTRAINED BRACES	Dr. Ángel de J. López-Pérez, Dr. Sonia E. Ruiz, Dr. Vanessa A. Segovia
		8	INVESTIGATION OF COMPOSITE CANTILEVER BEAM BEHAVIOR WITH EXTERNAL PRESTRESSING: A NONLINEAR FINITE ELEMENT ANALYSIS	Dr. Rahim I. Liban Dr. Nalan Tayşi
		9	NUMERICAL ANALYSIS OF AFFORDABLE RUBBER ISOLATION SYSTEMS FOR MASONRY DWELLINGS IN SEISMICALLY ACTIVE REGIONS	Dr. Ahmad B. Habieb Dr. Gabriele Milani Dr. Tavio Tavio Dr. Federico Milani
		10	SOIL STABILIZATION USING MICROBIAL INDUCED CARBONATE PRECIPITATION: A SOLUTION FOR DESERTIFICATION CHALLENGES	Sameh Abu El-Soud, Zahra Zayed, Safwan Khedr, Adel M. Belal

EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HUMANITY AND SOCIAL SCIENCES
EU 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON HEALTH, ENGINEERING AND APPLIED SCIENCES
EU EXArt 4th INTERNATIONAL GROUP EXHIBITION
JUNE 13 - 16, 2024
ROMA

14 Haziran / June 14, 2024 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)

Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
		1	İsimsiz	Doç.Bülent Bulduk
		2	Yürek Karası	Öğr.Gör. Ulviye ÖZÖNDER AYDIN
		3	Flora	Ece Pınar
		4	Angora'nın Künü	Öğr.Gör.Aliye KURNAZ
		5	"TAMAMLANMAK" ZAHRİYE TEZHİBİ YORUMLANMASI	Fatıma Humeyra YÜKSEL
		6	Deprem 1	Öğretim Görevlisi, Fatma Berna AKALIN
		7	LADY GALADRIEL'S CYBERPUNK ADVENTURE	Özge UZUN
		8	Dada Prime	Murat Aydın
		9	Willy Wonka and the Inner World	Derya Nur KEMÜK
		10	Geri Dönüşümdeki Papatyalar / Daises at The Recycling	ÖĞR.GÖR. ZEYNEP ÇAVDAR KALELİ
		11	Face Of Curse	Gamze Memişoğlu
		12	touch of freedom	Zehra Nur Bulut
		13	Blade'in Renkli Dünyası	İÇ MİMAR CİHAN BAŞ

		14	El-Krypto	MACID MUHAMMED EMIN
		15	The Time Traveler's Revelation	MOHANNAD KASSAB
		16	Different Sides	Nazlı Dilara Atılgan
		17	Pirate King	Osman Jamal
		18	Ethereal Encounters: Ryuk's Cemetery	LINA CHAMA
		19	Digital Labyrinth	RAMA GANAMA
		20	Belle İs Traveling Through Time	SHAZA ABO HASHEM
		21	The Myth Of Justice	Anas Bsata
		22	Captain The Curse of Surrealism	Esranur Korkusuz
		23	"Kryptos"	Zeynep Öztürk
		24	from good to evil	Mustafa alnajjar
		25	Mavi sonsuzluk / Blue infinity	Prof. Dr. Valide PAŞAYEVA
		26	BERRAK	Arş. Gör. Merve Özel
		27	Çaresiz	Dr. Öğr. Üyesi Yasemin ERENGEZGİN KAFKAS
		28	Penceremden Bahar	Lale Yıldır
		29	Fireflies	Arş. Gör. Ayşenur KANDEMİR

		30	Scarlet	Dr. Öğr. Üyesi Turgut KALAY
		31	Sınırlar/Boundaries	Dr. Öğr. Ü. Bahar YILDIZ
		32	Chaos	Öğr. Gör. Dr. Sezin YILMAZ
		33	Benzotiyazol içeren bileşiğin (C 14 H 21 N 5 OSCl 2) moleküler elektrostatik potansiyel (ESP) yüzeyinin kontur haritası	Doç. Dr. Hacer GÜMÜŞ
		34	Kumarin türevi bileşiğin (C 13 H 11 NO 4 FCl) moleküler elektrostatik potansiyel (ESP) yüzeyinin kontur haritası	Doç. Dr. Hacer GÜMÜŞ
Kişisel Sergiler				
		1	Anadolu'da Kırsal Mimariye Yolculuk (Journey to Rural Architecture in Anatolia)	Dr.Öğr.Üyesi Birgül ÇAKIROĞLU
		2	'THE USE OF WATER-SCULPTURE IN GOTHIC-RENAISSANCE ARCHITECTURE AND ART: THE EXAMPLE OF ROME'	Assoc. Prof. Dr. REYHAN AKAT
		3	SARMAL II	Dr. Öğr. Üy. Fatma BULAT

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Contents

KENTSEL GELİŞMİŞLİĞİN ÖZNESİ OLAMAYAN KADIN (WOMEN WHO CANNOT BE THE SUBJECT OF URBAN DEVELOPMENT) 1

KENT KAMUSALLIĞINDA ERKEN YERLEŞİMDEN BUGÜNE KADIN 10

KRİMİNOLOJİDE CİNSİYET VE SUÇ İLİŞKİSİ 17

TÜRKİYE'DE 2000 SONRASI SİYASAL KİMLİKLERİN DÖNÜŞÜMÜ 18

GREEN ORGANIZATIONAL BEHAVIOR: STRATEGIES AND PRACTICES FOR SUSTAINABILITY AND ENVIRONMENTAL PERFORMANCE 20

HEADMAN'S MANAGEMENT AND ITS FUTURE IN TÜRKİYE 33

LEASE CERTIFICATES AS A NEW GENERATION FINANCING INSTRUMENT AND ACCOUNTING IN ACCORDANCE WITH THE RELATED COMMUNIQUÉ 42

EVALUATION OF CARBON COSTS WITHIN THE SCOPE OF CARBON ACCOUNTING 47

APPLICATION OF CONSTRUCTION 4.0 IN DIGITAL REAL ESTATE 54

NURTURİNG CONNECTİONS: THE ROLE OF TEACHER-STUDENT RELATİONSHİPS İN ACADEMİC AND EMOTİONAL DEVELOPMENT THROUGH THE LENS OF ATTACHMENT THEORY 63

USING A SOCIO-SCIENTIFIC DILEMMA INVOLVING SELF-CONTROL VALUE TO IDENTIFY THE ARGUMENTATION SKILLS OF SCIENCE TEACHER CANDIDATES 64

FEN ÖĞRETMENİ ADAYLARININ ARGÜMANTASYON BECERİLERİNİ BELİRLEMEK ÜZERE ÖZ-DENETİM DEĞERİ İÇEREN SOSYO-BİLİMSEL İKİLEMİN KULLANILMASI 65

EXAMINING TEACHER CANDIDATES' VIEWS ABOUT TEACHING SUSTAINABILITY CONCEPT THROUGH DOCUMENTARIES 73

DETERMINATION OF SCIENCE TEACHER CANDIDATES' GRAPH DRAWING ABILITY ABOUT "FORCE AND MOTION" TOPIC 83

UNIT USE OF PRIMARY SCHOOL SECOND GRADE STUDENTS IN MATHEMATICS CLASS 94

CORRELATIONS BETWEEN GAMING ENGAGEMENT AND LIFE SATISFACTION: EXPLORING THE INFLUENCE OF SELF-ESTEEM, SELF-EFFICACY, AND SOCIAL CAPITAL 106

TÜRKİYE'DE OPERA ALGISI ÜZERİNE BİR METAFOR ÇALIŞMASI 107

KORİSTLERİN PERSPEKTİFİNDEN AMATÖR ÇOKSESLİ BİR KORONUN İNCELENMESİ "TROY ODA KOROSU" ÖRNEĞİ 121

SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLARDA RİSK ALMA MOTİVASYONLARI 136

ÇOCUK KİTAPLARINDA KULLANILAN HADİSLER ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME 149

THE ROLE AND IMPORTANCE OF METHODOLOGY IN THE ANALYSIS OF THE IMPACT OF RISK ON FINANCIAL DECISION-MAKING 156

SOMATİK PAZARLAMANIN TÜKETİCİ DAVRANIŞINA ETKİSİNİN İNCELENMESİ 157

DİLEDİĞİNCE-ÖDE PAZARLAMASINDA ALICI DAVRANIŞLARI ÜZERİNE LİTERATÜR İNCELEMESİ 158

THE ROLE OF DIGITAL ENTREPRENEURSHIP IN THE SUCCESS OF ERASMUS+ PROJECTS 159

VARIETIES OF EPILEPSY AND INSIGHTS FROM EEG-LORETA ANALYSIS ON EPILEPTIC ACTIVITY 174

SOSYAL MEDYA FENOMENLERİNİN TÜKETİCİLERİN SATIN ALMA DAVRANIŞLARINA ETKİLERİ 176

SOSYAL MEDYA VE TÜKETİM KÜLTÜRÜ İLİŞKİSİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME 188

DİJİTAL ÇAĞDA MARKA KİMLİĞİ: YOUTUBE ÖRNEĞİ 196

FIRM SIZE AND GENDER WAGE DIFFERENCES 205

Ümumi və xüsusi söz yaradıcılığı 206

ŞAİR AHMED CEVAD'IN BİLİNMEYEN KARS MEKTUPLARI..... 211

BÜYÜCÜ İLE ÇIRAĞI HAKKINDAKİ AZERBAYCAN MASALLARININ VARYANTLARI 219

"L'AN 9 de l'HÉGIRE" ADLI ŞİİRİ BAĞLAMINDA VICTOR HUGO ve Hz. MUHAMMED FİGÜRÜ 227

"EFSANEDEN GERÇEĞE" BİR BİYOGRAFİ DENEMESİ: ÉMILE DERMENGHEM'İN "LA VIE DE MAHOMET" ADLI ESERİ 229

MASALLARDA PADİŞAH OĞULLARI 231

MASALLARDA PADİŞAH KIZLARI 238

THE EFFECTS OF NATIONAL SECURITY ON POLITICAL ECONOMY AND MILITARY SECURITY WITHIN THE FRAMEWORK OF REALISM 247

KARABÜK YENİŞEHİR BÖLGESİ KARDEMİR LOJMANLARININ KENT VE KENTİN SOSYAL YAŞAMINA ETKİLERİ 259

ANKARA'NIN YEREL YÖNETİM HİZMETLERİ AÇISINDAN BAZI AVRUPA BAŞKENTLERİ İLE KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ 267

YEREL KATILIMIN GÜCÜ: GENÇLİK MECLİSLERİNİN ROLÜ 276

HARZEMŞAHLAR ÖZELİNDE MOĞOL İSTİLASI..... 277

KÜLTÜREL MİRAS FARKINDALIĞI: BURSA DERNEKLERİNİN YÜRÜTTÜĞÜ FAALİYETLER 289

MÜZELERİN KÜLTÜR AKTARIMINDAKİ ROLÜ: BURSA GÖÇ TARİHİ MÜZESİ..... 305

OLAĞANÜSTÜ DÖNEMLERDE "GIDAYA ERİŞİM HAKKI" KAPSAMINDA GIDA LOJİSTİK MERKEZİ OLARAK TÜRKİYENİN YERİ VE ÖNEMİ (SWOT ANALİZİ) 314

HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜ VE ETKİN VATANDAŞ OLMA BİLİNCİ EKSENİNDE HUKUK OKURYAZARLIĞI (TÜRKİYE ÖRNEĞİ)..... 315

DEVELOPMENT OF AN ACADEMIC ACHIEVEMENT TEST FOR INCLUSION STRATEGIES PROGRAMME IN PHYSICAL EDUCATION AND SPORT 316

UNEMPLOYMENT ANXIETY IN PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS TEACHING STUDENTS: A CASE STUDY 329

TÜRK VE YABANCI UYRUKLU ÖĞRENCİLERİN ŞİDDET EĞİLİMLERİ VE SPOR İLE CİNSİYETİN ETKİSİ 339

ŞANLIURFA'DAKİ SÜPER KUPA SÜRECİNİN DÜNYA BASININA YANSIMASI..... 347

TİCARİLEŞEN SPORDA YABANCILAŞMA 358

MƏKTƏBDƏ ŞAGİRD NAİLİYYƏTLƏRİNİN QİYMƏTLƏNDİRMƏ STRATEGİYALARI 368

THE DOCTRINE OF LEGITIMATE EXPECTATION: A STUDY OF JUDICIAL DECISIONS IN THAILAND 370

EMPLOYEE ENTITLEMENTS TO RELIGIOUS OBSERVANCE: ANALYSIS OF THE PORTUGUESE CONSTITUTIONAL COURT'S STANCE..... 371

THE LEGAL PROCESS FOR CERTIFICATION OF GOVERNMENT OFFICIALS 372

THE PRINCIPLES AND IMPLEMENTATION OF EFFECTIVE GOVERNANCE IN THE EUROPEAN UNION.... 373

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

THE INFLUENCE OF AMERICAN CONSERVATIVE WOMEN'S ADVOCACY GROUPS ON U.S. FOREIGN POLICY 374

MORPHOLOGICAL CHARACTERISTICS AND RISK FACTORS FOR BLUNT ABDOMINAL TRAUMA IN VEHICULAR COLLISIONS: AN AUTOPSY ANALYSIS 375

THE IMPLEMENTATION STRATEGY OF THE EUROPEAN FORENSIC SCIENCE VISION 2020 IN LITHUANIA 376

MODERNIZING THE EUROPEAN COMPETITION NETWORK (ECN): STRATEGIES AND APPROACHES 377

REVAMPING THE EUROPEAN COMPETITION NETWORK (ECN): STRATEGIES FOR MODERNISATION ... 378

Examining Further Predictors of Intent in Type 2 Diabetes Dietary Behavior 379

THE INFLUENCE OF LEARNING STYLES ON IDEA GENERATION CHALLENGES 380

EVALUATING THE EFFECTS OF A COGNITIVE-BEHAVIORAL THERAPY (CBT) AND MULTIDIMENSIONAL SELF-CONCEPT MODULE-BASED DRUG PREVENTION PROGRAM ON RESILIENCE AND AGGRESSION IN AT-RISK YOUTH IN MALAYSIA 381

AN INSIGHT INTO THE LIFESTYLE OF CIVIL SERVANTS WITHIN THE ROYAL HOUSEHOLD BUREAU: A THA WASUKRI, BANGKOK CASE STUDY 382

ASSESSING THE IMPACT OF TRATAKA PRACTICE ON ANXIETY LEVELS IN TEENAGERS 383

INVESTIGATING THE IMPLEMENTATION OF SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY BY URBAN COMMUNITY LEADERS IN DUSIT DISTRICT, BANGKOK METROPOLITAN AREA: A STUDY OF PERFORMANCES AND ACTIVITIES 384

EXAMINING PEER-BASED INTERVENTIONS FOR ADDRESSING SOCIAL COMMUNICATION CHALLENGES IN ADOLESCENTS WITH AUTISM: A REVIEW OF LITERATURE AND RECOMMENDATIONS FOR FUTURE RESEARCH 385

METHODOLOGICAL CONSIDERATIONS AND DESIGN STRATEGIES FOR UTILIZING VLE IN ENHANCING MATHEMATICAL CONCEPT ACQUISITION AMONG SECONDARY EDUCATION STUDENTS IN ENGLAND 386

LEVERAGING DIGITAL TOOLS FOR IMPROVED COLLABORATIVE LEARNING: HARNESSING ONLINE COMMUNICATION TO FOSTER STUDENT ENGAGEMENT 387

AUGMENTING ELEMENTARY SCHOOL LEARNING WITH EDUCATIONAL MULTIMEDIA GAMES 388

EMPOWERING E-EDUCATION THROUGH MOBILE LEARNING: A CASE STUDY ON PROMOTING INCLUSIVITY IN VARIED EDUCATIONAL ENVIRONMENTS 389

AUGMENTING MATHEMATICS SELF-STUDY FOR CPE EXAMINATION PREPARATION VIA AN INTERACTIVE E-LEARNING PLATFORM 390

INVESTIGATING THE VIABILITY OF VIRTUAL BIOLOGY LABORATORIES: AN INITIAL EXPLORATION 391

ANALYZING THE EFFECTS OF EXERCISE BEHAVIOR CHANGE INTERVENTIONS ON SOCIAL AND PSYCHOLOGICAL FACTORS AMONG HIGH SCHOOL STUDENTS: AN APPROACH BASED ON THE TRANSTHEORETICAL MODEL 392

ENHANCED PEDAGOGICAL APPROACHES THROUGH INTERACTIVE VIRTUAL REALITY FOR FLUTE INSTRUCTION 393

INTELLIGENT ENERGY CONSUMERS: EXPLORING THE INTENTIONS BEHIND EMBRACING INNOVATIVE CONSUMPTION PATTERNS 394

EXPLORING GENDER DISPARITIES IN MATHEMATICS ANXIETY AMONG STUDENTS 395

UTILIZING THE MMSE-2 FOR DIAGNOSTIC INSIGHTS IN COGNITIVE IMPAIRMENT: CASE STUDIES AND MONITORING 396

INVESTIGATING STUDENTS' BRAIN ELECTRICAL RESPONSES TO TEACHER'S EMOTIONAL CUES 397

THE INFLUENCE OF PERSONALITY TRAITS ON COMPULSIVE GAMING: A STUDY OF THE BIG FIVE FACTORS 398

EXPLORING PARENTING APPROACHES AND HOUSEHOLD COMMUNICATION DYNAMICS AMONG COLLEGE STUDENTS 399

THE ROLE OF EMOTICONS IN COURTEOUS EXPRESSIONS OF GREETINGS AND APPRECIATION 400

UNDERSTANDING VENTING AND UNWINDING: THE IMPACT OF SEEKING THERAPEUTIC CATHARSIS, SELF-IDENTITY, AND SOCIAL CONNECTIONS IN GAMING ENVIRONMENTS 401

COMPARATIVE ANALYSIS OF STATISTICAL APPROACHES FOR PART OF SPEECH TAGGING IN NEPALI TEXT 402

DYNAMIC EVOLUTION OF METAPHORICAL CREATIVITY: A FRAMEWORK FOR ANALYZING METAPHORICAL INNOVATION IN INTERACTIVE DISCOURSE 403

PERSISTENCE OF EPENTHETIC VOWEL DURATION IN JAPANESE SPEAKERS' ENGLISH ACQUISITION ... 404

CO-ARTICULATION PATTERNS OF CONSONANTS AND VOWELS IN CANTONESE MONOSYLLABIC STRUCTURES: AN ARTICULATORY ANALYSIS 405

ENHANCING VOCAL REGISTER RECOGNITION THROUGH SPECTRAL ANALYSIS: A TOOL FOR VOCALISTS 406

EXPLORING CREATIVITY IN BILINGUAL ADVERTISING: A MORPHOLOGICAL EXAMINATION OF SINHALA AND ENGLISH USAGE IN SRI LANKA 407

EXPLORING MORPHOLOGICAL PATTERNS IN TEXT MESSAGING: A STUDY OF URBAN BILINGUALS IN SRI LANKA 408

EXPLORING COMPUTATIONAL APPROACHES TO CONSCIOUSNESS: INTRODUCING THE INTEGRATED ABSTRACTION FRAMEWORK 409

EXPLORING THE INFLUENCE OF PLANNING AND MEMORY ON NAVIGATIONAL PROFICIENCY: INSIGHTS FROM A VIRTUAL REALITY STUDY 410

EXPLORING RUSSIANGLICIZED SLANG IN A CLOCKWORK ORANGE: TRANSLATIONAL CHALLENGES AND CREATIVE SOLUTIONS 411

PATTERNS OF COLLOCATION ERRORS AMONG ESL LEARNERS: A STUDY AT FEDERAL COLLEGE OF EDUCATION, KANO, NIGERIA 412

COMPARATIVE ANALYSIS OF BEHAVIORAL AND EEG RESPONSES AMONG NATIVE TURKIC-SPEAKING INHABITANTS OF SIBERIA AND SIBERIAN RUSSIANS DURING SYNTACTIC ERROR RECOGNITION IN NATIVE AND FOREIGN LANGUAGES 413

THE INFLUENCE OF MORPHEMIC ANALYSIS AWARENESS ON VOCABULARY LEARNING STRATEGIES OF ESL LEARNERS 414

ASSESSMENT PRACTICES IN IRANIAN UNDERGRADUATE ENGLISH TRANSLATION PROGRAMS: AN EXPLORATION OF FINAL TESTING METHODS 415

ANALYSIS OF EXPANSION STRATEGIES IN PERSIAN SUBTITLING OF ENGLISH CRIME FILMS 416

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

CHALLENGING TRANSLATION NORMS: EXPLORING THE IMPACT OF ADAPTATION ON MEANING TRANSFERENCE 417

INFLUENCE OF TOP-DOWN PROCESSES ON PERCEPTUAL AMBIGUITY: INSIGHTS FROM TEMPORAL DYNAMICS 418

EXPLORING THE ROLE OF TEACHER GUIDANCE IN FACILITATING INFERENCE PROCESSES DURING ARABIC TEXT READING 419

EXAMINING THE INFLUENCE OF MORPHEMIC ANALYSIS AWARENESS ON ESL STUDENTS' VOCABULARY LEARNING STRATEGY: EXPLORING INFLECTIONAL AND DERIVATIONAL PERSPECTIVES 420

CORRELATION OF JOB SATISFACTION, MOTIVATION, AND THE FIVE DIMENSIONS OF ORGANIZATIONAL CITIZENSHIP BEHAVIOR 421

UTILIZING ONLINE GAMES FOR EDUCATIONAL PURPOSES IN ADDRESSING LEARNING CHALLENGES . 422

COMPARING SPATIAL ABILITIES, MEMORY, AND INTELLIGENCE ACROSS DRIVERS WITH VARIED PROFESSIONAL EXPERIENCE LEVELS 423

UNDERSTANDING SUBJECTIVE WELL-BEING: CONTRASTS BETWEEN HIGH AND LOW EMOTIONAL INTELLIGENCE AMONG STUDENTS 424

PSYCHOPATHIC DISORDERS AND JUDICIAL SENTENCING: CAN NEUROSCIENCE SHIFT THIS AGGRAVATING FACTOR TO A MITIGATING ONE? 425

8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN LGS SÜRECİNDE KATILDIKLARI ONLİNE (ÇEVRİM İÇİ) DENEME SINAVLARINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ 427

MODERN AHLAK KURAMLARINA ERDEM AHLAKI ADINA YAPILAN ELEŞTİRİLERİN YENİDEN ELE ALINMASI 441

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

KENTSEL GELİŞMİŞLİĞİN ÖZNESİ OLAMAYAN KADIN (WOMEN WHO CANNOT BE THE SUBJECT OF URBAN DEVELOPMENT)

Prof. Dr. Nilüfer NEGİZ

Süleyman Demirel Üniversitesi nilufernegiz@sdu.edu.tr

https://orcid.org/0000-0002-4211-9689

ÖZET

Kentsel gelişmişlik en geniş bağlamda, çoğu kez kentlerin sosyoekonomik gelişmişliği ile yakından ilişkilidir. Gelişmiş bir kent denildiğinde; ekonomik anlamda güçlü, içinde yaşayanlara yaşanabilir, yaşam kalitesi yüksek bir ortam sunabilen ve pek çok boyutuyla sürdürülebilir kentleşmeye sahip bir kent gelmektedir. Bir başka deyişle içindeki insanların kaliteli ve mutlu bir hayat sürebilmesi için gerekli olan ihtiyaçların insani ve sürdürülebilir şekilde karşılanabileceği sisteme sahip kentler gelmektedir. Kentlerin farklı doğal, kültürel ve ekonomik kaynaklara sahip olması kentlerin gelişme düzeyi ve hızının da farklı olmasına neden olmaktadır. Bölgeler arasında gelişmiş düzeyleri arasında büyük farkların olması ise uluslararası belgelerde az gelişmişlikle ilişkilendirilmekte ve sorun olarak tanımlanmaktadır. Ülkemizde İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (SEGE), 1996 yılından beri gelişmişlik düzeylerinin belirlenmesi çalışmalarını yürütmektedir. SEGE, kentsel gelişmişliği ölçümlemek adına kent odağında ilk önemli politika belgesidir. İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (SEGE) ilk olarak Devlet Planlama Teşkilatı tarafından 1996 yılında yapılmıştır. Bugün çalışmalar, Kalkınma Bakanlığı Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir.

Bir ülkenin gelişmişliği ve cinsiyet arasındaki ilişkinin en önemli göstergesi toplumsal, siyasal ve ekonomik hayatta kadın görünürlüğüne ulaşılmış olmasıdır. Kadının toplumda eşit biçimde ekonomi, yönetim, siyaset ve bürokraside yer alması toplumların gelişmesinde önemli bir yer tutar. Bu sebeple bu yönde yapılan politikalar ve sürecin yönetilmesi de büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmada kent gelişmişliği ve kadının konumu, Antalya-Isparta kentleri örneğinde ele alınarak değerlendirilmiştir. Gelişmişlik sıralaması yüksek ve orta olan iki kentte durumun karşılaştırılmalı olarak sunumu; kadının kent yaşamının öznesi olup olamadığını tartışmak adına önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kent, Kadın, Kentsel Gelişmişlik

1.KENT, KENTSEL GELİŞMİŞLİK VE KADIN

Kent terimleri sözlüğünde kent; "*Sürekli toplumsal gelişme içinde bulunan ve toplumun, yerleşme, barınma, gidiş-geliş, çalışma, dinlenme, eğlenme gibi gereksinimlerinin karşılandığı, pek az kimsenin tarımsal uğraşılarda bulunduğu, köylere bakarak nüfus yönünden daha yoğun olan ve küçük komşuluk birimlerinden oluşan yerleşme birimi*" (Şahin, 2013) şeklinde demografik bilgiler temel alınarak tanımlanmaktadır. Bir yerleşim biriminin kent olarak

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

tanımlanması için, bazı kriterler taşıması gerekmektedir. Bu kriterler aşağıdaki gibidir (Dinçer, 1999).

- ✓ Belirli bir nüfus büyüklüğüne ve nüfus yoğunluğuna ulaşmış olması, tarımsal üretime göre ileri bir üretim düzeyi olan sanayi üretimine geçmiş olması ve bununla birlikte hizmet sektörünün de gelişmiş olması,
- ✓ Yerleşim alanlarında fiziksel altyapının belirli bir seviyeye ulaşmış olması,
- ✓ Geleneksel aile yapısının çözülerek yerini çekirdek aile yapısına bırakmış olması,
- ✓ Nüfusun büyük bir oranının örgütlenmiş, karmaşık iş bölümüne geçmiş ve yüksek uzmanlaşma düzeyine erişmiş olması,
- ✓ Yerel değerlerin yerini, ulusal değerlerin veya küresel değerlerin almış olması,
- ✓ Geleneksel ilişkilerin (cemaat toplumu ilişkilerinin) çözülüp bireysel ilişkilerin (cemiyet ilişkileri) ya da toplumsal çıkarlar yerine bireysel çıkarların ön plana çıkmış olması,
- ✓ Eğitim düzeyinin kırsal kesimdeki eğitim düzeyine ileri seviyede olması ve çocuk bakımında ve eğitiminde aile dışı kurumların gelişmiş olması,
- ✓ Statülerin aileden gelmeyip, bireylerin kendi çabaları ile kazanılmış olmaları,

gibi kıstaslar bir yerleşim yerinin kent statüsünde olduğuna işaret etmektedir. İnsanların bir arada olduğu, birlikte yaşadığı ve pek çok şeyi paylaştığı kentler, tarihi açısından da insanlık tarihi ile anılır. Kent, bir yerleşme ve bir toplumsal-ekonomik biçimlenme türü olarak toplumlarının gelişme süreci içinde yerleşik hayata geçişin ardından ortaya çıkan bir olgudur. Toplayıcılık ve hayvancılığa dayanan göçebelik şeklindeki örgütlenmenin ardından üretim tekniği alanında yüzyıllarca süren birikim, insanların başta saban olmak üzere geliştirdikleri araçlarla tarım ekonomisine geçip doğayla yeni ilişkiler kurmalarına yol açmıştır.

Kentsel gelişmişlik en geniş bağlamda, çoğu kez kentlerin sosyoekonomik gelişmişliği ile yakından ilişkilidir. Kentleşme sürecine ilişkin yazın genel olarak incelendiğinde büyük bir bölümünün kentleşme ve ekonomik büyümeyle olan ilişkisini konu aldığı görülebilir. Çünkü ekonomik kalkınma, bir ülkenin tarıma dayalı kırsal bir ekonomiden, hizmet temelli endüstriyel bir ekonomiye geçişini ve aynı zamanda emek tasarrufu sağlayan teknolojiler kullanılarak emeğin tarımdan kopmasını ve dolaylı olarak kentleşmeyi içerir (Henderson, 2003). Dolayısıyla birtakım ekonomik ve toplumsal süreçlerin işlenmesi ile ortaya çıkan bir sonuç ve toplumsal değişme sürecini etkileyen bir öğe olması (Kartal, 1983: 93; Erkan, 2010: 20) sebebiyle kentsel büyüme; kentsel gelişme ve kalkınma konuları birbiriyle yakından ilgili konulardır.

Kentlerin gelişmişliği için demografi, eğitim, sağlık, istihdam, altyapı ve diğer refah göstergelerinde ve yapılan politikaların kadın açısından ne ifade ettiği önemlidir. Gelişmişlikten bahsedilmesi için her alanda cinsler arası eşitlik ideal olarak ifade edilmektedir. Cinsiyet eşitliğini sağlamak ve tüm kadınlarla kız çocuklarını güçlendirmek sürdürülebilir kalkınma hedeflerinden biri olarak da karşımızdadır. Yurttaş ve kenttaş olarak kadınların kent haklarını kullanabilmelerine yönelik politikalarda iki temel politika biçimi vardır. İlki *fırsat eşitliği* ve

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

ikincisi de *özel önlem (pozitif ayrımcılık) politikalarıdır* (Sallan Gül, 2021). Gelişmişlik ilk ve en önemli olarak ekonomi ile ilişkili olduğu düşünüldüğünde; kadınların ekonomik hayatın içerisinde yeterli düzeydeki yer alması gerekliliği unutulmamalıdır. Ekonomik yaşama dahil olmak, çalışma yaşamına dahil olmak olup; sosyal anlamda gelişmişlik için toplumsal statü ve pozisyonlarda da kadınların yer almasını sağlayacak düzenlemelerin olması gerekmektedir. Son olarak gelişmişlik, yaşam kalitesi, haklar, insani yaşam vb konularla ilişkili olmasından bahisle kadına yönelik şiddet sorununun da insan hakkı, kent hakkı bağlamında çözülmesi gereken bir sorun alanı olduğu unutulmamalıdır.

Türkiye için yapılan "İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması" (SEGE); politika, strateji ve kamu uygulamalarına girdi sağlamak amacıyla Türkiye'deki illerin ve bölgelerin sosyo-ekonomik gelişmişliklerini nesnel olarak ölçen ve karşılaştıran resmi bir kurum tarafından yapılan analiz çalışmasıdır (https://www.sanayi.gov.tr). Bu çalışmada, sosyo-ekonomik gelişmişliği ölçtüğü kabul edilen ve zaman içinde değişikliğe uğrayan değişkenler kullanılarak illerin ve bölgelerin gelişmişlik düzeyleri istatistiksel tekniklerle analiz edilerek, bir gelişmişlik sıralaması ortaya koyulur. Bu bağlamda da Türkiye'de kentsel gelişmişliği değerlendiren en geniş kapsamlı çalışmadır.

2.ANTALYA VE ISPARTA ÖRNEĞİNDE DURUM ANALİZİ

2.1.Çalışmanın Amacı ve Yöntemi

Çalışmanın amacı kent gelişmişliği ile nicel olarak kadın görünürlüğü arasındaki ilişkiyi sorgulamaktır. Bu bağlamda Antalya ve Isparta illerinde merkezi ve yerel anlamda siyasal ve yönetsel kademelerde kadın varlığı irdelenerek, bir durum tespiti ve karşılaştırma yapılmak istenmiştir. İki kent ölçek, yönetsel kademe ve gelişmişlik puanı açısından birbirinden farklı olması özellikleri ile seçilmiştir. Yerel siyasal meclislerde kadın sayıları son mahalli seçim sonuçları kullanılmıştır. Çalışmada il ölçeğinde merkezi ve yerel yönetim/siyaset kademelerinde yer alan kadın yönetici/temsilci sayıları kurumların internet sitelerinden ve görüşme yolu ile edinilerek tablolarla sunulmuştur. Böylece il temelinde yönetsel ve siyasal olarak kadın verileri yüzdelik olarak hesaplanarak, kent gelişmişliği ile ilişkisi yorumlanmıştır.

2.2.Sosyoekonomik Açıdan Kentlerin Durumu

Antalya, Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanan SEGE'de 5. sırada yer alan ve büyükşehir statüsünde olan kenttir. Antalya; turizm, tarım, kişi başı yabancı sermayeli şirket sayısı ve okuryazar kadın oranı değişkenlerinde Türkiye'de en iyi değere sahip illerden biri olarak ortaya çıkmaktadır. Antalya, gelişmiş turizm imkânları nedeniyle uluslararası çekim merkezi olmuştur. Antalya'nın birinci kademe iller arasında yer almasının önde gelen nedenlerinden biri eğitim alanında gelişmişlik seviyesinin yüksek olmasıdır. Antalya, Türkiye'nin en kalabalık beşinci şehridir. 2.619.832 olan kentin nüfusunu 1.314.755'ini erkekler (%50,18); 1.305.077'sini kadınlar (%49,82) oluşturmaktadır (tuik.gov.tr). Antalya özellikle yaz aylarında artan turist sayısı ile daha kalabalık hale gelmektedir. Antalya; turizm, tarım, kişi başı yabancı sermayeli şirket sayısı ve okuryazar kadın oranı değişkenlerinde Türkiye'de en iyi değere sahip il olarak ortaya çıkmaktadır. Antalya'nın ekonomisinde turizm, tarım ve ticaret ön planda olup; sanayi faaliyetleri ve yazılım sektörü de son dönemde gelişme göstermektedir. Bunun dışında

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Antalya'da hayvancılık, madencilik gibi iş kollarında da faaliyetler sürdürülmektedir (baka.ka.gov.tr). 2022 verilerine göre, Antalya'nın kadın nüfusunun %88,2'si ilkokul ve üstü okul mezuniyetine sahip, %1,6 okuma yazma bileyen ve %10,2 okuma yazma bilen ancak bir okul bitirmemiş eğitim seviyesine sahiptir (https://nip.tuik.gov.tr/).

Isparta, Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanan SEGE'de 16. sırada yer alan il belediyesi statüsünde olan kenttir. Isparta'nın merkez ve ilçelerin nüfus dağılımları incelendiğinde Isparta'nın nüfusunun yarısından fazlasının merkezde yaşadığı görülmektedir. Isparta nüfusunun %74,5'i kentlerde yaşamaktadır. Son TUİK verilerine göre göç alan bir il konumundadır. Tarım sektöründe elma ve meyvecilik, madencilikte mermer ocakçılığı imalatta ise mobilya, enerji de ise hidroelektrik enerji santralciliği hizmetler sektöründe ise kayak turizmi rekabet gücü yüksek öncelikli sektörlerdir. Isparta ilinde yatırımlar madencilik ve imalat sektörüne büyük ölçekte yapılmaktadır. Yatırımların istihdam durumlarına bakıldığında enerji ve imalat sektörlerinin öne çıktığı görülmektedir (https://media.iskur.gov.tr). **Isparta nüfusu 2023** yılına göre **449.777**'dir. Bu nüfusun, **222.515'i** erkek (**%49,47**) ve **227.262'si** kadından (**%50,53**) oluşmaktadır (https://www.nufusu.com). Orta ölçekli ve il belediyesi statüsünde olan Isparta 13 ilçesi ile Akdeniz Bölgesi ve özelde de Göller Bölgesi içinde yer alan bir kenttir. 2022 verilerine göre, Isparta kadın nüfusunun %88'i ilkokul ve üstü okul mezuniyetine sahip, %3,3 okuma yazma bileyen ve %8,6 okuma yazma bilen ancak bir okul bitirmemiş eğitim seviyesine sahiptir (https://nip.tuik.gov.tr/).

2.3.Kentlerde Kadına Dair Veriler

Antalya Büyükşehir Belediyesi mücavir alanına dahil olan ilçeler; Akseki, Alanya, Demre, Elmalı, Finike, Gazipaşa, Gündoğmuş, İbradı, Kaş, Kemer, Korkuteli, Kumluca, Manavgat ve Serik'tir. Merkez ilçeleri ise, Kepez, Konyaaltı, Döşemealtı, Aksu ve Muratpaşa'dır. Bu ilçelerde Ibradı ve Korkuteli belediyelerinde kadın belediye başkanı göreve gelmiştir. Antalya genelinde belediye başkanlığı pozisyonu anlamında büyükşehir belediyesi de dahil olmak üzere, toplamda 19 yerel idarede sadece 2 belediyede üst yönetimde kadın yer alabilmiştir. Yine ilçe belediyeleri toplamında üst yönetim pozisyonu olan belediye başkan yardımcılığında da Kepez, Konyaaltı, Muratpaşa, Kemer ve Manavgat belediyelerinde kadın belediye başkan yardımcısı göreve gelebilmiştir.

Büyükşehir Belediye Meclisine bakıldığında 112 kişilik Büyükşehir Belediye Meclis üyelerinin sadece 12'si kadındır. Kentte yer alan kent konseyi ve kamu kurumunda da çalışanların çoğunluğu benzer şekilde ağırlıklı olarak erkeklerden oluşmaktadır. Merkez ilçe belediye meclislerinde kadınların temsil durumuna bakıldığında benzer tablo görülmektedir. 45 üyesi bulunan Muratpaşa Belediye Meclisinde 11 kadın; 25 üyesi bulunan Aksu Belediye Meclisinde kadın üye yok; 25 üyesi bulunan Döşemealtı Belediye Meclisinde 3 kadın; 26 üyesi bulunan Kepez Belediye Meclisinde 5 kadın ve son olarak 29 üyesi bulunan Konyaaltı Belediye Meclisinde 6 kadın üye bulunmaktadır. Mahalle muhtarlıklarında ise yine Aksu'da 36 mahallede kadın muhtar yokken; Döşemealtında 32 mahallede 3 kadın, Kepez'de 68 mahallede 5 kadın, Konyaaltı'nda 39 mahallede 10 kadın ve Murat Paşa'da 54 mahallede 11 kadın muhtar göreve gelmiştir. Mücavir

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

alanda yer alan 14 belediyenin meclis üyelerinde ve mahalle muhtarlıklarında da kadın açısından oranlar oldukça düşüktür.

Son olarak mülki idarede ise Antalya'da 6 Vali yardımcısından 1 tanesi kadındır. 19 İlçe mülki amirden (Kaymakam) 1 tanesi kadındır.

Isparta il belediyesi statüsünde olup, 13 ilçeye sahiptir. İl statüsünde olduğu için İl Özel İdaresi de yerel yönetim birimi olarak yer almaktadır. 37 üyesi olan Isparta belediyesinin 4 üyesi kadındır. Isparta belediyesi üst yönetiminde kadın yer almamaktadır. Son mahalli seçim sonuçlarına göre, İlçe belediyelerinin beş tanesinin meclislerinde kadın üye bulunmaktadır. Belediye başkan yardımcısı atayabilecek statüde üç ilçe belediyesi olup; bunlarda da üst düzey yönetimde kadın bulunmamaktadır. Isparta ve ilçelerde belediye başkanlarının tamamı erkektir. 44 mahallesi olan Isparta'nın 3 mahallesinde muhtar kadındır. 33 üyeli İl Genel Meclisinde 1 kadın üye yer almaktadır.

Isparta'da il ve ilçe mülki idare yönetiminde kadın yönetici bulunmamaktadır.

Çizelge 1: Antalya İli Kadına Dair Veriler

Belediye	**Başkan**	**Bşk yrd**	**Meclis Üyesi**	**Mahalle Muhtarı**
Büyükşehir	Erkek	-	112/12	-
Aksu	Erkek	Kadın yok	25- Kadın yok	36- Kadın yok
Döşemealtı	Erkek	Kadın yok	25/3	32/3
Kepez	Erkek	**1 kadın**	26/5	68/5
Konyaaltı	Erkek	**1 kadın**	29/6	39/10
Muratpaşa	Erkek	**2 kadın**	45/7	54/11
Akseki	Erkek	yok	11-Kadın yok	51/2
Alanya	Erkek	yok	37/4	102/3
Demre	Erkek	yok	15/1	17/1
Elmalı	Erkek	yok	15/2	60 - Kadın yok
Finike	Erkek	yok	25/1	26- Kadın yok
Gazipaşa	Erkek	yok	25/3	53/1
Ibradı	**Kadın**	-	9- Kadın yok	9- Kadın yok
Gündoğmuş	Erkek	-	9- Kadın yok	29- Kadın yok
Kaş	Erkek	Kadın yok	26/2	20- Kadın yok
Kemer	Erkek	**1 kadın**	15/1	12/2
Korkuteli	**Kadın**	Kadın yok	25/4	58- Kadın yok
Kumluca	Erkek	Kadın yok	25/3	42/2

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Manavgat	Erkek	**2 kadın**	37/8	106/3
Serik	Erkek	Kadın yok	31/47	66/1

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Çizelge 2: Isparta İli Kadına Dair Veriler

Belediye	**Başkan**	**Bşk yrd**	**Meclis Üyesi**	**Mahalle muhtarı**
Isparta	Erkek	Kadın yok	37/4	44/3
Aksu	Erkek	-	9/1	9 - Kadın yok
Atabey	Erkek	-	9/1	9/1
Eğirdir	Erkek	Kadın yok	11/1	28/2
Gelendost	Erkek	-	9/ Kadın yok	10/1
Gönen	Erkek	-	9/2	6 -Kadın yok
Keçiborlu	Erkek	-	9-Kadın yok	11/1
Senirkent	Erkek	-	9/1	9- Kadın yok
Sütçüler	Erkek	-	4- Kadın yok	7/1
Şarkikaraağaç	Erkek	Kadın yok	11/2	8/1
Uluborlu	Erkek	-	9-Kadın yok	11/ Kadın yok
Yalvaç	Kadın	Yok	15/1	32/2
Yenişarbademli	Erkek	-	9- Kadın yok	4- Kadın yok

Çizlge 3:Antalya-Isparta Karşılaştırmalı Veriler

	Mülki İdare	**Yerel İdare (Belediye Üst Yönetimi**	**Ulusal Siyaset (Parlamenter)**	**Yerel Siyaset (Belediye Meclisi-İGM)**	**Başkan, Başkan Yardımcılığı,**
Antalya (5)	7/1 kadın %14	Danışman Genel Sekreter-Yardımcılığı toplamında 10/2 %20	17/3 kadın %17,64	Belediye Meclis Üyelikleri toplam (BŞ-İlçeler) 567 / 70 kadın %12,34	Başkanlıkta 20/2 Başkan yardımcılığında 19/5 %10 ve %26,3
Isparta (16)	4- Kadın yok	6-Kadın yok	4- Kadın yok	Belediye Meclis	Kadın Yok

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

	0	0	0	Üyelikleri toplam (İl ve İlçeler) 150/13 İGM 33/1 %7,65	0

https://www.tbmm.gov.tr, http://isparta.gov.tr, http://antalya.gov.tr (e.t.09.06.2024)

SONUÇ

Kentler; cinsiyetçi roller, cinsiyete dayalı eşitsizlikler nedeniyle kadınların ve erkeklerin birbirinden farklı deneyimledikleri yerlerdir. Kentsel yaşam deneyimleri kadar (mekanlar bağlamında, hizmetler bağlamında) kadınlar yaşadıkları kentlerin bir öznesidir, vatandaşıdır, katılımcısıdır. Bu sebeple kentsel mekanlar kadar kentlerin yönetsel ve siyasal temsil alanlarında da görünür olmaları kent ve dolayısıyla ülkelerin gelişmişliği ile ilişkilidir. Kadınlar kentlerin fiziksel olarak kullanıcısı (hem hizmet hem mekânlar bağlamında) olmanın ötesinde katılımcısı olmalıdır. Ancak ***katılabiliyor mu? Yönetebiliyor mu? Temsil edebiliyor mu?*** soruları düşünüldüğünde, gerek ulusal parlamento verileri gerek kent siyasetinin verileri ülkemizden eşitlikten uzak bir resim sunmaktadır. Bu sonuç aynı coğrafi bölgede komşu ama birbirinden ölçek, gelişmişlik sırası ve mahalli yönetim statüsü birbirinden farklı kent özelinde ele alınmıştır. Sonuçlar kent kamusalında kadın-erkek eşitliği anlamında kadın görünürlüğü açısından üzücüdür.

Sonuç olarak, kadınların her iki kentte yönetsel ve siyasal görevler/temsil mekanizmaları bağlamında "görünür olmaları" ve "kentin öznesi olabilmeleri" için; kentsel hizmetlere erişim ve kenti kullanabilme düzeylerinin yanı sıra karar verme ve kentin yönetimine katılım süreçlerine daha fazla dahil olmaları gerektiğini sunmaktadır.

KAYNAKÇA

ŞAHİN, Y, Kentleşme Politikası, Ekin Yayın Evi, Trabzon, 2013.

DİNÇER, Y, Kent, Yerel Siyaset ve Demokrasi, Demokrasi Kitaplığı, İstanbul 1999.

HENDERSON, V, "The Urbanization Process and Economic Growth: The So-what Question", *Journal of Economic Growth*, 8, 2003,47-71.

KARTAL, K, "Kentlileşmenin Ekonomik ve Sosyal Maliyeti", *Amme İdaresi Dergisi*, 16(4), 1983, 92-110.

ERKAN, R, Kentleşme ve Sosyal Değişme, Bilim Adamı Yayınları, Ankara 2010.

https://www.sanayi.gov.tr, Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırmaları (SEGE), e.t.04.06.2024.

https://nip.tuik.gov.tr, e.t.06.06.2024.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

https://www.nufusu.com, e.t.06.06.2024.

https://www.tbmm.gov.tr, e.t.09.06.2024.

http://isparta.gov.tr, e.t.09.06.2024.

http://antalya.gov.tr e.t.09.06.2024.

https://media.iskur.gov.tr, e.t.31.05.2024

https://baka.gov.tr, e.t.01.06.2024

https://www.tuik.gov.tr, e.t.01.06.2024.

SALLAN GÜL, S, "Kadın Politikaları", Kamu Yönetimi Ansiklopedisi Genişletilmiş 2. Cilt, Astana Yayınları 2021.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

KENT KAMUSALLIĞINDA ERKEN YERLEŞİMDEN BUGÜNE KADIN

(WOMEN IN THE URBAN PUBLIC FROM EARLY SETTLEMENT TO TODAY)

Prof. Dr. Nilüfer NEGİZ

Süleyman Demirel Üniversitesi niluferneg iz@sdu.edu.tr

https://orcid.org/0000-0002-4211-9689

ÖZET

Kadın ve erkek arasındaki farklılıklar milyonlarca yıl öncesine uzanan bir geçmişe sahiptir. Bu iki cins arasındaki farklılık, primitif dönemlerden bugüne toplumsal yaşamda yer bulmuş ve soruların ve tartışmaların da kaynağı olmuştur. Kadın ve erkek iki ayrı biyolojik varlıktır. Farklılıkları yaşam şekillerini, haklarını, kamusala çıkışlarını ve yaşam haklarını kullanmayı belirlemiştir. Özellikle farklı coğrafyalarda farklı kültürlerde kimi zaman anadan uzanan soy (anaerkil) kimi zamansa başlangıçtan itibaren babadan uzanan soy (ataerkil), toplumları, toplumsal kuralları, yasaları ve en son bariyerleri şekillendirmiştir. Dünyanın farklı coğrafyaları kültürel evrim basamaklarını, dolayısıyla tarih çağ dizgelerini aynı sırayla yaşamış dolayısıyla da aynı gelişme seviyesinde olmamışlardır. Örneğin tarihte iz bırakan ilkler Mezopotamya coğrafyasında en erken haliyle gözlenirken; Kıta Yunanistan'ın daha geç uygarlık gelişimi gösterdiği gözlenir. Ortak olan nokta yaşamların idame edilmesi için geçinmek zorunda kalıştır. Yani, "geçimlik ekonomi". Bu zorunluluk doğal olarak iş bölümünü doğurduğu için ilk ve en erken iş bölümü de kadın ve erkek arasında şekillenmiştir. Bu temel argümandan hareketle şu sorular akla gelmekte; bu durum iki cins arasında var olan ve bugüne uzanan ayrımı mı şekillendirdi? Yoksa bu doğal ayrım oluşurken biyolojik bir nedenle mi yoksa toplumsal nedenle mi şekillendi? Bu çalışmada kamusallık konusu kent tarihi bağlamında ele alınmaktadır. Bu tarihsel gelişim süreci içinde de kentin kamusalında kadının varlığı irdelenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Kamusal Alan, Kent Tarihi

1.YERLEŞİM ÖNCESİ DÖNEMDE KADIN VE KAMUSALLIK .

İnsanlık tarihinin en uzun dönemi olarak da bilinen ve sayıca fazla kalabalık olmayan grupların hayatta kalabilmek için birlikte yaşam sürdürdükleri paleolitik evrede, geçim ekonomisi avcılık ve toplayıcılığa dayanıyordu. Burada oluşan doğal iş bölümü, fiziksel güç farklılığından kaynaklı olarak güç ile ilişkili eylemlerin erkeğe; üretme ile ilişkili eylemlerin kadına atfedilmesini sağladı. Erken evrenin fiziksel özellikleri nedeniyle yaşam alanın ve işlevlerin erkeğe özgü düşünülmesinden bahisle güce göre arda atılan kadın; zaman içinde önce inanç sonra din olarak kurumsallaşan "kutsal" anlayışa ve ardından da toplumsal-hukuk düzenine göre özel alana/alanına kapanmak durumunda kalmıştır (Canko, 2020: 129). İlk kez kadının

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

cinsiyetinin ve üretkenliğinin (doğurganlığının) farkına varan Homo sapiens öncesi atalar, kadını "bereket" ile özdeşleştirmiştir. Bu özdeşlik zamanla inanç sistemine de kanalize edilerek, yerleşik yaşama geçişle birlikte kadın, "tanrıça" satatüsüne taşınmıştır. Özellikle "toprak" ile özdeşleşme, toprağı "ana"; zamanla da devleti "baba" olarak tanımlayan toplumsal kültürel cinsiyet temelli kamusal/özel alan ayrışmasının da başlangıcı olarak da düşünülebilinir. Bereket özdeşliğini yansıtan güzel örnekler paleolitik kadın heykelciklerinde, tanrıça özdeşliğini yansıtan heykelciklerde neolitik dönemde Anadolu neolitiğinde Hacılar, Höyücek ve Köşkhöyük yerleşmelerinde görülmektedir (TC Kültür Bakanlığı, 1994: 14).

Taş ve ilk maden olan bakırın birlikte kullanıldığı dönem olarak bilinen Kalkolitik dönemde, bir önceki dönem olan Neolitik (tarımın başladığı yerleşime geçilen) dönemde oluşmaya başlayan ilk köy yerleşimlerin geliştiğini ve yerini ilk kentlere bıraktığı görülür. Bu dönem toplumsal düzen, iş bölümü, kuralların inşası, hukuk sisteminin başlaması, yönetim anlayışının sekülerleşmesi gibi pek çok şeyin oluştuğu bir dönemdir. Bugünün kentlerinin "öz'lerini görebildiğimiz örnekler barındırır. Toplumsal yaşamda kadın-erkek arasındaki ayrım ise yine erken dönemde başlayan kutsiyet (Tanrıçalaştırma) ve bereket (üreme) atıfları ile bu dönemde de devam eder. Kadının bedeninin özellikleri ile doğum üstünlüğü onun "üretme" kavramıyla anılmasına ve zamanla toprak ile eşleştirilerek bir önceki dönemin bereket atfının Tanrıça'ya doğru geçtiği görülür. Kadın için biçilen rol ve sorumlulukların, fiziksel özellikler ile devam ettiğini düşündüren anlayışın izlerini arkeolojik buluntularda görmek mümkündür. Kutsanan kadın bedeni, dönem insanları tarafından çeşitli malzemeler ile insanın yaşamının sürdürdüğü her coğrafyada, Tanrıça figürinlerine/heykellerine/kabartmalarına dönüştürülmüştür. Bilinen en eski figürin ise, Willendorf Venüsü olarak anılır ve Avusturya'da bulunmuş olup günümüzden önce 28.000/25.000 yıllarına tarihlenmiştir (Üstel, Arı, 2019: 322). Ayrıca yerleşim tarihi için ayrıcalıklı olarak öne çıkan Mezopotamya ve Anadolu'da kadın ve Tanrıça ilişkisinin İnanna, İştar, Kybele ile başlayıp; Yunan'da Aphrodite, Roma'da Venüs ile devam ettiğini de söyleyebiliriz.

Tarih öncesi çağlar için insanın sadece temel fiziksel ihtiyaçlarını karşılamak durumunda olduğu bilinmektedir. Ortak hareketler (beslenme, avlanma vb) grubun/topluluğun içinde gelişen yöneten-yönetilen dizgesinin de primitif halini bize sunar. Yönetim/liderlik vasfının güce göre şekillendiği düşünülen bu evrede; cinsler arası iş bölümü de güce göre şekillenmiştir. Fiziksel bütünlüğü koruma ve hayatta kalmak için avlanma zorunda oluş; fiziksel güce bu da erkeğe işaret etmektedir. Bu dönem için birlikte yapılan eylemler toplamında buradaki kamusallığın birlikte yaşamanın, barınmanın ve hayatta kalmanın sonucu olarak şekillendiği söylenebilir. Bu ortaklaşa toplum düzeni için Childe, *"Gereksinmelerini karşılamak, kendisini yeniden üretmek - ve yeni gereksinmeler oluşturmak için kaynaklar üretmek üzere kurulmuş ortaklaşmacı (cooperative) bir örgüt" olarak tanımlar.* Kamusallık kavramını bugün anlamlandırdığımız manada varlığının olmadığı bu evre, toprağa yerleşim ve üretimle birlikte topluluğun organizasyonu, yönetim, üretim, denetim ve temel hukuk kurallarının şekilleneceği yerleşim çağının öncesi dönemi anlatır (2009).

2.YERLEŞİM İLE BİRLİKTE KADIN VE KAMUSALLIK

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

İlk beyliklerin kurulduğu, kent devletlerini gördüğümüz Tunç döneminde (bakır ve kalayın karışımının ad verdiği dönem), artan maden kullanımı, artan üretim ve bunun ticarete konu edilmesi sonucunda karmaşık toplum düzeni başlar. Özellikle dönemin ortalarında yaklaşık İÖ 2000'lerde Anadolu coğrafyasında Hitit yerleşimlerinde ve Anadolu'da kurulan Asur yerleşkelerinde (Kültepe gibi) kadının Tanrısal ve üretken vurgusu önemlidir. Ayrıca erkekle eşit olarak betimlendiği eserlerin mevcudiyeti[1] ve Hitit yönetsel sisteminde kadının kraliçe sıfatı ile karar alma mekanizmasında yer alışı (Puduhepa gibi) erken biçimde de olsa kadının kamusala çıkışının da başlangıcını sunmaktadır. Ancak, Anadolu topraklarında görülen bu durum kadın için erken dönemde kamusalda yer alması adına genelleştirebilecek bir durum değildir. Zira Anadolu'nun 2000'li yılları ile eşlenik tarihte Ege, Mezopotamya ve Mısır coğrafyalarında kadının kamusal kimliğinden söz edilemez. Anadolu'nun Hitit sonrası beylikler döneminde de kadın, eş, anne, çocuk bakan, ev sorumluluğu ile ilgilenen, kamusalda yöneten ya da katılan sorumluluğu olmayan bir roldedir.

Yerleşik düzenle oluşan yeni toplumsallık beraberinde yönetim şekillerini, ekonomik biçimleri ve doğal olarak da toplumsal sınıfları ortaya çıkarmıştır. Bu toplumsallık dönüşümü, işlerin yönetimini planlanmayı zorunlu kılarken (yönetmeyi); mülk edinimini ve ticareti de toplumsal yaşamda yerleşik hale getirmiştir (Beer, 2012: 23). Toplumda oluşan iş bölümü ve toplumsal ilişkiler içinde kadınlar; en eski bilgilere göre ve eldeki kaynaklara göre "ev-işleri" ile ilgilenen, zaman içinde özgürce seyahat etse de kendine özgü gelir olanağının çok nadir olduğu bir konuma yerleşmişlerdir (Freeman, 2013: 67).

Ataerki öncesi dönem/düzen olarak da adlandırılan avcı-toplayıcı erken evre ve ardından gelen yerleşik toplum düzeni (neolitik dönem) içindeki kadına dair genel değerlendirmesinde Marcos, kadınların, daha sonraki toplumlara göre daha az hükmedilmeye maruz kaldıkları ve kadın kutsallığının genellikle daha fazla itibar gördüğü değerlendirmesin yapmaktadır (2006:85). Avcı-toplayıcı düzenden yerleşik yaşama geçiş ve üretim ekonomisinin doğuşu ile şekillenen bu yeni düzen, kadın açısından yeni bir kamu yaratımı içerisinde ataerkil bir dünya tasviri olarak okunabilir (Afşar, Öğrekçi, 2015:71). Bu tasvirin gerekçesini ise Thompson kent-kır ayrımına bağlayarak; zamanla oluşacak olan kadın-erkek ayrımının temelini oluşturduğunu ifade eder. Son olarak, bu kadın-erkek ayrışmasının Antik Yunan dünyasının "polis" kenti/kavramında somutlaştığının da altını çizmektedir (1991: 79). Polis sistemi içinde kadın, polisin sınırlı eşitliği içinde yer almayan konumdadır. Yunan kent devleti olan "Polis", iki bölümden oluşuyordu. Bunlardan ilki olan Akropol; Antik Yunan'ın *ilk kamusal alanıdır* (Gökgür, 2008: 24). "Yukarı Kent" anlamına da gelen Akropol; çok yüksekte, erişilmesi güç, rahatlıkla savunulabilen, yamaçlarındaki kentte, ekilebilir topraklara, ulaşım yollarına hâkim olan ve gerektiğinde sığınılabilen surlarla çevrili bir tepedir. Üzerinde kutsal alanlar, kral veya beylere ait saraylar, konutlar ve müştemilat yapıları vardı". "Aşağı Kent" anlamına gelen Agora ise; günlük yaşamda hem özel alanın hem de kamusal alanın merkezi olan yerdir (Pustu, 2006). Akropollere göre daha düz bir mekâna sahip olan agoralar, geç Yunan dönemine ait kamusal mekânlardır. Agoralar, meydanları ve ana caddeleri barındıran halkın günlük yaşamında aktif olarak kullandığı yerdi. Yunan kent devletlerinde erkek ve kadının sahip olduğu statüler farklıydı. Özellikle *hem hane de hem de kamusal alan diye tabir edilen agora ve akropollerde*

[1] Bknz. Kültepe-Kaniş'te bulunan pişmiş toprak tablet. Bkz, TC Kültür Bakanlığı, 1994: 22.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

erkeklerin üstünlüğü hâkimdi. Yunanda eşit yurttaşlar erkeklerdi. Bu bağlamda farklı insan grupları içerisinden kamusal mekânda söz sahibi de erkeklerdi. Agoralarda bu erkek egemen yapı içerisinde kadınlar da kendi kamusallıklarını gizlice yaşarlardı. Yunanlı kadınlar "Adonia" şenlikleri sırasında bir biçimde geçici özgürlükler kazanmakta, birbirleriyle konuşabilmekteydi. *Adonia* şenlikleri Agora'nın aydınlığına inat bir biçimde, karanlıkta yapılan şenliklerdir. Şenliklerde kadınlar geceleri evlerin çatı katlarına zifiri karanlıkta buluşmaktaydılar. Kadınlar bu şenlikler boyunca birbirleriyle özgür biçimde konuşuyorlardı (Çetin, 2006: 40). Agora'nın kamusal mekân olmasını sağlayan en önemli noktaysa, fikirlerin özgürce dolaşabileceği yerler olmasından kaynaklanmaktaydı.

Sonuç olarak, kamusal yaşamın kurgulanması adına Atina "kent demokrasisi "ne geçişi ve ardılı Roma'nın senato düzenini devam ettirmesi ile aslında yönetime katılmanın ya doğrudan ya da temsili olarak kent sakinine açıldığını görmemize rağmen; oluşan bu kamusal yaşam ve katılım düzeni içinde kadın yoktur. Kent ve mekânları bakımından, kadının kullanımında olan yerler olarak; kutsal mekânları (ibadet için), Yunan kentinin merkezi kamusalı olan agora ve Roma kentinin merkezi kamusalı olan forum içinde yer alan dükkânlarını ve su temini için yine kamusal niteliği olan çeşmeleri sayabiliriz.

Roma'nın Augustus ile başlayan barış döneminde, imar faaliyetlerinin hem Roma merkezde hem tüm imparatorluk topraklarında hızlandığı görülür. Bu süreç imparatorluk gücünün yansıtılması kadar; Romalılaştırma politikasının da yansımasıdır aslında. Roma döneminde, kentin dizaynının daha düzenli ve yönetsel anlayışa göre sistematik olarak Roma değerleri ile siyasetini yansıtır tarzda biçimlendiğini görmekteyiz. Cumhuriyet idaresinden imparatorluğa geçen Roma'da, kamusal alanın devletin kontrolünde geliştiği söylenebilir. Roma'da kamusallık tartışmasına kadın açısından bakıldığında kadının kamusalda olmadığı ya da yine kamusal alandan dışlandığı anlaşılabilir. Roma toplum düzeninde kadına aile içinde görev, yetki ve sorumluluk tanınmış olsa da kamusal yaşamın kapıları kapalıdır. Kadın, iffetini korumak adına, erkeklere ait görevleri yerine getiremez, siyasal ve kamusal yaşamda hiçbir resmî makam işgal edemez, idarî bir görev alamazdı. Yine kadın, halk meclislerinde oy kullanamaz, "magistra" ya da imparator olamaz, mahkemelerde yargıç olarak görevlendirilemez ve avukatlık yapamazdı. Çünkü bu tip görevler erkeğe özgü işler olarak tanımlanmış, kamusal görevleri ifade ediyordu (Söğütlü Erişgin, 2013:21).
Ortaçağda ise kentler teknolojik olarak hayvan ve insan gücüne dayanan enerji kullanılan, kentsel üretim eylemleri belirli sokaklarda yoğunlaşmıştır. Lonca sistemi ile kent ticaret/üretim kontrol etmiş, konut ve işyerleri arasında mekânsal bütünleşme olmuştur. Kentte keskin bir sosyal tabakalaşmanın olması kentin merkezinde yöneticiler, din adamları, zanaatkârlar, tüccarların yerleşik halde yaşadığı ve kentte kilise, aile, lonca ve derebeylik aracılığı ile sağlanan güçlü bir sosyal kontrol sağlanmıştır (Gül, 2014: 6). Ortaçağ kentlerinde, egemenliğin tartışılmaz bir iktidarda olması ve baskın bir kilisenin varlığı nedeniyle, kamusallıktan ve kamusal bir kent yaşamından söz edilemez. Orta çağda, kırsal bölgelerde büyük toprak sahiplerinin varlığı ve güçleri; kent yaşamının ve kent kamusallığının bir süre devre dışı kalmasına yol açmıştır. Bu dönemde gücün; feodal beyler, kilise ve soylular arasında paylaşılıyor olması, kamusallığın da bu çevrelerce paylaşıldığını düşündürür. Özellikle Habermas (2002: 62-72), Ortaçağ kentlerindeki kamusallık için hükümdarın benliğinde ve

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

iktidarın simgeleri aracılığı ile öne çıktığını ifade eder. Bu durumda kamusallık sınırlı olduğu kadar halk nezdinde de temsili bir ölçüdedir. Zira halk bu kamusallığın paylaşımcısı değil, izleyicisi konumundadır. Hıristiyanlık, Doğu Roma imparatorluğunun Bizans imparatorluğuna dönüştüğü tarihsel sürecin içinde yerleşikliğini güçlendirmiş ve kurumsal olarak da toplumsal yapıyı şekillendirmiştir (McNeill, 1989: 190-191). Sonuç olarak ortaçağ dünyasında kadın, feodal sistemin toplumsal hiyerarşisi içinde erkeğe bağlı bir konuma yerleştirilmiştir (Afşar-Öğrekçi, 2015: 74).

3.SANAYİ DÖNEMİNDEN GÜNÜMÜZE KADIN VE KAMUSALLIK

Sanayi devrimi ile birlikte fabrikaların hane halkının üretim görevlerini üstlenmesi, ev ve işyerinin ayrılmasına yol açmıştır. Kentte kamusal alan ve özel alan bu nedenle iki ayrı bölüme ayrılmıştır. Çağdaş anlamda kamusal ve özel alan ayrımında bu farklılaşma etkili olmuştur. Özel alan dişil bir özelliğe sahipken; kamusal alan eril bir özelliğe sahiptir. Ayrıca, kamusal ve özel alan ayrımının mahrem/namahrem, ücretli ve ücretsiz gibi farklı ayrımları barındıran ve aslında geçmişi köklü bir ataerkil zihniyete dayanan bir ilişki durumdan kaynaklandığını da belirtmiştir. Doğa/kültür ayrımının bir sonucu olarak kadınların kamusal yaşamdan dışlanmasının ataerkil zihniyetin nedeni olduğunu ileri sürmüştür. Bu kavram, kadınların üreme özellikleri nedeniyle doğa ile ilişkili olduğunu savunur. Erkeklerin kültür ve medeniyet adına yer alması yaygındır. Bu kabullerden dolayı kadın ve erkeğin görevleri belirlenmiştir. Erkeklerin sorumluluğu, kamusal yaşamda yer almak, kültür yaratmak ve siyaset yapmak olarak nitelendirilmektedir. Kamusal alandan kadınların dışlanması ve bu alanların eril cinsiyete bırakılması, kadınların kamusal alana dahil olmasının önünde engel oluşturmuş ve birçok soruna neden olmuştur. Kadınların kamusal alana katılımı, ev alanına hapsolmalarının ve bunun yeniden üretim işiyle (ev işi, ücretsiz emeğe dayalı çalışma) ilişkilendirilmesinin bir sonucu olarak sınırlandırılmıştır. Kamusal alan eril bir cinsiyete sahip olduğundan, kadınlar buna katılmakta çeşitli zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır. Kadınların ev alanına hapsolması ve üreme faaliyetleriyle (ev işi, ücretsiz emeğe dayalı çalışma) bağlantıları, kamusal alana katılımlarını engellemiştir. Bu sınırlar kadının doğasına atfedilmiştir (Ersöz, 2015).

Sanayi sonrası modern toplumda kadınların kamusalda yer alışları ulus devlet anlayışına geçilmesi ve hukuksal düzenlemelerle gerçekleşmiştir. Bu süreçte kadınların haklarını elde etmek üzere çabaları da görülmektedir.

Dünyada kadın hareketi 19.yüzyılda başlarken ülkemizde kadınların kamusal alanda yer almalarında öncü adımlar Tanzimat döneminde başlamıştır. Tanzimat'la başlayan dönüşüm süreci, II. Meşrutiyet'e kadar devam etmiş ve II. Meşrutiyet döneminde kadına, kadın haklarına ve kadınların siyasete katılımlarına yönelik çeşitli gelişmeler yaşanmıştır. Cumhuriyet dönemi hukuksal düzenlemeler ile ilerlemiştir. 1923 yılı Haziran ayında "Kadınlar Halk Fırkası" ve sonrasında bu fırkanın 1924 yılında "Türk Kadınlar Birliği" adı ile dernek haline gelmesi önemli bir adımdır. Kamusal yaşamı kadın açısından düzenleyen önemli bir adım yine kadınların 1924[2] tarihinden itibaren kamu yönetiminde görev almaya hak kazanmalarıdır. Bu dönemde özellikle siyasal alanı düzenleyen önemli hukuksal adımlar arasında; 3 Nisan 1930

[2] Tevhid-i Tedrisat Kanunun kabul edilmesinin ardından kadının kamusal görevlere girme hakkının yasalarla güvenceye alındığı dönem.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Belediyeler Kanununun 23.maddesi ile 18 yaşındaki kadınlara oy hakkının tanınması ve 24.maddesi ile de seçilebilme hakkının düzenlenmesi, 16 Ekim 1933'te, 1924 tarihli Köy Yasası'nın 20. ve 25. maddelerinin değiştirilmesiyle, ihtiyar heyeti seçiminde ve muhtarın belirlenmesinde kadınlara da seçme ve seçilme hakkının tanınması ve 4 Aralık 1934'te yasama seçimlerinde genel oy hakkının tanınması yer alır. Böylece, siyasal haklar bakımından erkekle eşit statüye kavuşturulan kadın, 1921 Anayasasının 10. ve 11. maddelerinin de değiştirilmesiyle, 22 yaşını dolduran her erkek ve kadına milletvekili seçmek, 30 yaşını dolduran her erkek ve kadına da milletvekili seçilmek hakkı tanınmıştır (Talaşlı, 1996: 57).

Erken Cumhuriyetten bugüne kadınların yönetim ve siyaset kadrolarında eşitlikçi bir yapıya ulaşamamıştır. Bu durumun gerekçelerinde en önemi konu toplumda yerleşik olan cinsiyet temelli ayrıştırmadır. Kadınların biyolojik özelliklerinin çalışma hayatı ya da yönetsel kademelerde görev almalarına engel olabileceği algısı, kadınlar açısından da cesaret kırıcı olarak alınmaktadır. Gerek merkez gerek yerel siyaset temsilinde kadın temsili erkek temsilinin onda biri civarında seyreder. Yönetim alanında kadınların siyasal alana göre daha etkin olabildiği söylenebilir. Çünkü eğitim ile ilişkili üst düzey yönetsel pozisyonlara kadın, eğitim yoluyla ulaşabilmektedir. Bu nedenle kadının kamusalda var oluşunda en önemli dönüşümün kadınların/kız çocuklarının ilköğrenimden yükseköğrenime kadar düzenlenmiş olan hukuki düzenlemeler olduğu unutulmamalıdır.

Sonuç olarak, bugün ülkemizde kadının kamusal yaşamda temsilinde önemli ilerlemeler kaydedildiğini söylesek de; eşitlikçi bir dağılım olduğu söylenemez. Zira hem kentlerin karar mekanizmalarına hem de merkezi yönetim mekanizmalarına bakıldığında sayıların eşitlikten uzak olduğu görülmektedir. 31 Mart 2024 yerel seçimlerinde 81 kentin 11'inde, 922 ilçenin 61'inde de kadın belediye başkanları göreve gelmiştir. 2019 yerel seçimlerinde belediye başkanlığı adaylarının %8'i kadınken başkanlık koltuğuna oturan adayların yalnızca %2,8'i kadın başkan olmuştur.

SONUÇ

Kamusallık, sadece toplumsal ilişkiler ile ilgili bir kavram değil, aynı zamanda mekânsal bir kavramdır. Kamusal mekânın kamusal olma olanağını harekete geçiren şey, insanların onu kullanabilme imkânları ve dereceleridir. Mekânın düzeni toplumsal hayatın düzeninin yansımasıdır. Mekânsal kısıtlılıklar, bir kamusal mekânın kamusal alan olma olanağını önemli ölçüde etkileyebilmektedir. İnsanların toplu halde bir araya geldiği/gelebildiği mekânlar olarak kentler yönetici elitin sorumluluğundadır. Kentler, insan hayatını şekillendiren ve insana göre şekillenen alanlardır. Medeniyetin temelleri kentte atıldığından çoğunlukla kent yaşamı medeniyet ile ilişkilendirilmektedir. Kentlerin zaman içinde büyümesi ayrıca etkileşime açık bir özellik taşıması kent kimliklerini de ortaya çıkarmaktadır. Kentlerin büyümesi, gelişmesi ile aynı anlama gelmemektedir. Gelişen ve büyüyen kentlerde kentsel yaşam dönüşürken; kent sakinlerinin yaşam standartlarının artması beklenen bir durumdur. Bu noktada kent sakini olan kadının kentin toplumsal yaşamında yeterince yer alamadığının ülkemiz özelimde ifade etmek yanlış olmayacaktır.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

KAYNAKÇA

CANKO, D.M, "Ana Tanrıçadan İmparatoriçeye: Erken Bizans Döneminde Kutsallık ve İktidar", içinde Prehistoryadan Günümüze Kadın, edt: M. Hakman, Bilgin Yayınları, Ankara 2020.

T.C. Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Çağlar boyu Anadolu'da Kadının 9000 Yılı, ISBN:95-17-1187-8, İstanbul 1994.

ÜSTEL ARI, B.B, "Geçmişten Güncele Venüs ", İdil, Cilt / volume 8, sayı / issue 55, 2019, s.321-330.

CHILDE, V. G, Tarihte neler oldu?. (Çev. Alâeddin Şenel ve Mete Tunçay), Kırmızı Yayınları, 2009.

BEER, M, Sosyalizmin ve Sosyal Mücadelenin Genel Tarihi, Çeviren: Galip Üstün, Kaynak Yayınları, İstanbul 2012.

FREEMAN, C, Mısır, Yunan ve Roma – Antik Akdeniz Uygarlıkları, Çeviren: Suat Kemal Angı, Dost Yayınevi, Ankara 2013.

MARCOS, S, Bedenleşmiş Dinsel Düşünce: Orta Amerikada Toplumsal Cinsiyet Kategorileri, içinde Bedenler, Dinler ve Toplumsal Cinsiyet, Derleyen, Silviya Marcos, Ütopya Yayınevi, Ankara 2006.

AFŞAR, B, ÖĞREKÇİ., S, Tarihsel Süreçte Kadının Gelişimi ve Ekonomideki Rolü: Toplayıcı Kadından Günümüz Kadınına Dönüşüm, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi Cilt:17 Sayı:1, 2015, 65-86.

THOMSON, G, Eski Yunan Toplumu Üstüne İncelemeler – Tarih Öncesi Ege, Çeviren: Celal Üster, Cilt: 2, Payel yayınları, İstanbul 1991.

GÖKGÜR, P, "Kentsel Mekânda Kamusal Alanın Yeri", Bağlam Yayıncılık: İstanbul 2008.

PUSTU, Y, "Küreselleşme Sürecinde Kent, Antik Site'den Dünya Kentine" Sayıştay Dergisi, 2006, Sayı: 60.

ÇETİN, A. "Kamusal Alan ve Kamusal Mekân Olarak 'Sokak' ", Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2006.

SÖĞÜTLÜ ERİŞGİN, Ö, Roma Toplumunda Kadının Konumu, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Cilt: 4 Sayı:2, 2013,1-31.

GÜL, H, Orta Çağda Kent, içinde "Yerleşim Sosyolojisi", Elektronik Kitap, M. Tuna (edt), Atatürk Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayın, Erzurum 2014.

HABERMAS, J, *Kamusallığın Yapısal Dönüsümü*, İletisim Yayınları, İstanbul 2002.

MCNEILL W.H, Dünya Tarihi, Çeviren: Alaeddin Şenel, İmge Yayınevi, Ankara 1989.

ERSÖZ, A. G, Özel Alan / Kamusal Alan Dikotomisi: Kadınlığın "Doğası" Ve Kamusal Alandan Dışlanmışlığı, Sosyoloji Araştırmaları Dergisi, 18(1), 2015, 80-102.

TALASLI, G, Siyaset Çıkmazında Kadın, Ümit Yayıncılık, Ankara 1996.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

KRİMİNOLOJİDE CİNSİYET VE SUÇ İLİŞKİSİ

Dr. Araştırma Görevlisi Dilek GÜLER
KTO Karatay Üniversitesi Hukuk Fakültesi
dilek.atalay@karatay.edu.tr
ORCID ID: 0000-0003-4278-4117

ÖZET

"Suçluluk erkek işidir" sözü belirli ölçüde doğrudur. Gerçekten de polis ve adliye istatistiklerinin cinsiyete göre suçluluk dağılımı incelendiğinde bu iddia güçlenmektedir. Bu durum kriminolojideki geleneksel gözlemlerle uyuşmaktadır. Lombroso'ya göre kadının adale kuvveti ancak normal bir erkeğin gücünün üçte ikisine erişir bu nedenle de kadının tabiatı şiddet uygulamasına müsait değildir.

Kadın suçluluğu kavramından kadınlar tarafından işlenen suçlar yani suçun failinin kadın olması anlaşılmaktadır. Buna karşılık kadına yönelik işlenen ve dolayısıyla kadının mağduru olduğu suçlar bu kapsamda değerlendirilmemektedir. Yüzyıllar önce kadın suçluluğu kapsamına daha çok ensest, zina, yeni doğmuş çocuğu öldürme, zehirleyerek öldürme ve cadılık girmekteydi. Ancak 14 yüzyılda kadınlar kanlı şiddet fiillerine ve yağma gibi suçlara da katılmışlardır. 19 yüzyılda ise zehirleyerek adam öldürmeler artmış ve kadınlar erkeklere göre daha acımasız olmaya başlamıştır. Günümüzde ise kadınlar terör, banka soygunları, yağma, tehdit, fuhuş için aracılık, iftira, yalan yere yemin, sövme, yataklık, suç eşyasını alma, dolandırıcılık, taksirle yangın çıkarma ve çocuk düşürme suçlarını işlemektedirler.

Farklı ülkelere ait cinsiyet ve suç ilişkisi değerlendirilirken özellikle o ülkelerde kadınlara tanınmış olan hak ve özgürlüklerin dikkate alınması önem taşımaktadır. Kadınlara günlük hayatta hiçbir hak ve yetki tanınmamış olan ülkelerde suç istatistikleri erkeklerin aleyhine sonuç doğurmakta, kadınların suç işlemesine az rastlanmaktadır. Aynı kadının kamusal hayata katılımının fazla olduğu batı ülkelerinde kadınlar tarafından işlenen suçlar doğu ülkelerine göre daha fazladır. Doktrinde bunun gerekçesi olarak; topluma bağlılık, nefse uymama, alkolden uzak kalma gösterilmektedir. Aynı şekilde kadının kocasının mutlak otoritesi altında olması toplumsal hayatta etkin bir rol almaması da suç işleme oranının düşük olma gerekçesi olarak gösterilmektedir. Zira toplumda ikinci plana itilen kadının suç işleme konusunda da ikinci planda olması doğal karşılanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Feminist, kriminoloji, kadın.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

TÜRKİYE'DE 2000 SONRASI SİYASAL KİMLİKLERİN DÖNÜŞÜMÜ

Doktora Öğrencisi, Yahya GENÇAY

İnönü Üniversitesi, yahyagencay@gmail.com - 0000-0003-1304-2245

ÖZET

Türkiye'de siyasal kimlikler, tarihsel olaylar, toplumsal değişimler ve küresel dinamiklerin etkisiyle sürekli bir dönüşüm içerisindedir. Bu süreç, her dönemde farklı liderlerin, ideolojilerin ve toplumsal hareketlerin etkisiyle yeniden şekillenmiştir. Osmanlı son döneminde Batılılaşma süreci ile birlikte oluşmaya başlayan Osmanlıcılık, İslamcılık ve Türkçülük siyasal kimliklerinin temel amacı devleti kurtarmak olmuştur. Cumhuriyet'in kurulmasıyla birlikte, modern ulus devlet bünyesinde batılı, modern ve laik bir Türk kimliği inşa edilmek istenmiştir. Daha sonraki tek parti döneminde CHP parti kimliğiyle örtüşen Kemalist siyasal kimlik, halka kalıplaşmış bir kimlik dayatmıştır. Muhalefete olumsuz bakılan bu dönemde farklı siyasal kimliklerin gelişmesi mümkün olmamıştır.

1950'de DP'nin iktidara gelmesi ve sonrasındaki ekonomik kalkınma projeleri ile birlikte köyden kente hızlanan göç, toplumsal değişimler yaşanmasına neden olmuş, siyasal kimlikler bu süreçte daha çok ideolojik ve dini aidiyetler ekseninde şekillenmiştir. 1960 sonrasında muhafazakârlık, Türk milliyetçiliği, İslamcılık, sol gibi yeni siyasal kimlikler ortaya çıkmaya başlamıştır. Ancak devlet geleneği ve kamu bürokrasisinin siyasal alandaki gücü, farklı siyasal kimliklere sahip toplumsal grupların etkili olmasını engellemiştir.

Küreselleşmenin etkisiyle 1980'li yıllarda dışa açılan Türkiye'de, yeni siyasal kimlikler ortaya çıkmış ve etkinlikleri artmaya başlamıştır. Her ne kadar Kemalizm, Atatürkçülük adı ile diğer siyasal kimliklere karşı hegemonya mücadelesi verse de uluslararası toplumdaki değişim süreçleri bu kimliklerin hareket alanlarını genişletmiştir. Ortaya çıkan ve yükselen etnik Kürt kimliği ve İslamcı siyasal kimlikler bu süreçte öne çıkan kimlikler olmuştur. Etnik kimlik, ulus devletin dayattığı tek kimlik baskısını reddederek etnik temelli siyaset yapmak isterken, İslami kimlik ise Kemalist kimliğin laiklik ilkesi üzerinden yaptığı uygulamalara karşı sosyal ve kültürel yaşamda daha fazla özgürlük talep etmiştir.

2002'de iktidara gelen ve günümüze kadar tek parti iktidarı olarak ülkeyi yöneten AK Parti, milliyetçilik ve İslami değerlerle uyumlu muhafazakâr demokrat kimliği ile siyasal alanda önemli bir gelişim göstermiştir. Ancak bu süreç, laik-muhafazakâr geriliminin tırmanmasına ve siyasal kimlikler arasında kutuplaşmaların derinleşmesine neden olmuştur. 2000 sonrası süreçte Türkiye'de siyasal kimlikler, uzun süreli tek parti iktidarı, ekonomik değişimler, toplumsal hareketler, dijitalleşmenin etkisiyle önemli dönüşümler geçirmiştir. Laik-muhafazakâr ekseninde yaşanan gerilimler, çözüm süreci, dijitalleşmenin etkisi bu dönüşümün temel dinamikleri arasında yer almıştır. Bu süreçte siyasal kimlikler daha çeşitlenmiş ve dinamik bir yapıya bürünmüştür. Artık siyasal kimliklerin belirsizleştiği ve karmaşıklaştığı bir sürece girilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Siyasal Kimlik, Küreselleşme, Dijitalleşme

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

GREEN ORGANIZATIONAL BEHAVIOR: STRATEGIES AND PRACTICES FOR SUSTAINABILITY AND ENVIRONMENTAL PERFORMANCE

Dr. Fatih İbrahim KURŞUNMADEN

Selçuk University, kursunmaden@selcuk.edu.tr, 0000-0003-4045-9003

ABSTRACT

Conceptually, green organizational behavior is rapidly gaining importance as a discipline that examines the attitudes and behaviors of organizations and employees regarding sustainability and environmental consciousness. This concept provides theoretical and practical frameworks for understanding how individual and collective behaviors of employees can be effective in the process of achieving environmental sustainability goals within businesses. Green organizational behavior is typically associated with policies and strategies that encourage environmentally friendly behaviors, support sustainable business practices, and aim to enhance environmental performance.Promoting green behaviors within organizations is crucial for both business performance and environmental sustainability. These behaviors can include actions such as energy conservation, increasing recycling practices, improving waste management, and developing eco-friendly products and services. The adoption of such behaviors by employees is often shaped by factors such as organizational culture, leadership styles, training, and awareness programs. For example, leaders who demonstrate a vision supporting environmental sustainability and communicate this vision effectively can enhance employees' motivation towards green behaviors.Research on green organizational behavior provides significant contributions to understanding the cultural and structural changes necessary for improving the environmental performance of organizations. These studies help identify strategies and best practices needed to promote green behaviors within organizations. Additionally, examining employees' attitudes and perceptions towards green behaviors allows organizations to design and implement sustainability policies more effectively.In conclusion, green organizational behavior plays a vital role in achieving environmental sustainability. Developing strategies that encourage these behaviors within organizations can lead to significant environmental and economic benefits. Research on the theoretical and practical aspects of green organizational

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

behavior offers valuable guidance in the pursuit of sustainability goals, enabling organizations and societies to contribute to a more sustainable future.

Keywords: Green Organizational Behavior, Sustainability. Environmentally Friendly Behaviors, Leadership Styles, Environmental Performance

INTRODUCTION

In today's world, environmental problems and sustainability concepts are becoming increasingly important. With the rapidly increasing population, industrialization and urbanization, the consumption of natural resources and the level of environmental pollution are also increasing. This situation causes ecosystems to deteriorate, biodiversity to decrease and climate changes to occur. Therefore, sustainable development and environmental protection have become important political goals at both national and international levels. The role that businesses play in achieving these goals is critical.

Environmental sustainability has become indispensable for businesses to maintain their long-term competitiveness. Businesses that do not show sensitivity to environmental problems may be at a disadvantage against both legal regulations and consumer expectations. In this context, businesses need to increase their environmental performance and transition to sustainable business models. At this point, green organizational behavior (GREEN ORGANIZATIONAL BEHAVIOR) plays a critical role in increasing the environmental performance of businesses (Daily & Huang , 2001, p. 1541; Norton, Zacher , & Ashkanasy , 2017, p. 2).

Green organizational behavior refers to the conscious and systematic actions taken by organizations to increase their environmental performance. These behaviors cover various areas such as energy efficiency, waste management, water conservation and sustainable supply chain management. GREEN ORGANIZATIONAL BEHAVIOR not only provides environmental benefits, but also helps businesses reduce their costs and increase their reputation (Ones & Dilchert , 2012, p. 444; Marcus & Fremeth , 2009, p. 19).

Recent research shows that green organizational behavior has a direct impact on environmental performance and has positive effects on employee motivation and job satisfaction. Increasing employees' sensitivity to environmental issues strengthens intra-organizational commitment and improves overall business performance (Daily, Bishop , & Govindarajulu , 2009, p. 245).

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Besides this, adopting green practices helps encourage innovative thinking and continuous improvement.

This article aims to detail the various dimensions of green organizational behavior and the effects of these behaviors on the environmental performance of organizations. First of all, the definition and importance of green organizational behavior will be emphasized, and then the strategies that should be followed in the implementation of these behaviors will be discussed. In the rest of the article, the application areas of GREEN ORGANIZATIONAL BEHAVIOR and the factors necessary for its successful implementation will be examined. Finally, the benefits of green organizational behavior to businesses and suggestions for adopting these behaviors will be presented. In this context, the main goal of the article is to guide businesses in achieving their sustainability and environmental performance goals.

DEFINITION AND IMPORTANCE OF GREEN ORGANIZATIONAL BEHAVIOR

Green organizational behavior (GREEN ORGANIZATIONAL BEHAVIOR) refers to the conscious and systematic actions taken by organizations to increase their environmental performance. This concept involves shaping the attitudes and behaviors of individuals and groups within the organization with awareness of environmental responsibility in order to achieve environmental sustainability goals. GREEN ORGANIZATIONAL BEHAVIOR encompasses a variety of strategies and practices that promote increasing environmental awareness, reducing environmental impacts, and promoting the sustainable use of natural resources.

The key elements of green organizational behavior are as follows:

Environmental Awareness and Education: The first step of green organizational behavior is to ensure that organizational members are aware of environmental issues. This is achieved through environmental education programs, awareness campaigns and knowledge sharing activities. It is critical for employees to be informed about environmental impacts and sustainability to increase environmental performance (Daily, Bishop , & Govindarajulu , 2009, p. 245).

Energy Efficiency: Optimizing energy consumption is an important component of green organizational behavior. This is achieved through the use of energy-efficient technologies, implementation of energy-saving procedures and adoption of renewable energy sources. Energy

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

efficiency both reduces environmental impacts and provides cost savings (Thollander & Palm, 2013, p. 75).

Waste Management: Effective management of waste reduction, reuse and recycling processes are the basic elements of green organizational behavior. Waste management strategies reduce the environmental footprint of the organization and contribute to achieving sustainability goals (Zaman & Lehmann , 2011, p. 75).

Water Management: Efficient use of water resources is vital for environmental sustainability. Using water-saving technologies, establishing water recovery systems and reducing water consumption constitute the water management dimension of green organizational behavior (Gleick , 2003, p. 280).

Sustainable Supply Chain Management: Observance of environmental criteria throughout the supply chain is an important component of green organizational behavior. This means using environmentally friendly materials, evaluating the environmental performance of suppliers and utilizing local resources (Seuring & Müller , 2008, p. 1702).

Use of Innovative Technologies: Adopting green technologies helps organizations improve their environmental performance. Practices such as the use of renewable energy resources, choosing energy-efficient devices and developing production techniques that reduce carbon footprint can be evaluated in this context (Hart, 1995, p. 987).

Environmental Policy and Management Systems: Green organizational behavior also includes the establishment of environmental policies and management systems. These policies and systems aim to continuously monitor, report, and improve the environmental performance of the organization (Post & Altman , 1992, p. 10).

Green organizational behavior refers to the combination of individual and collective actions. At the individual level, employees need to be sensitive to environmental issues and adopt environmentally friendly practices in their daily work processes. At the collective level, the organization's general strategies and policies should be shaped in line with environmental sustainability goals. The integration of these two levels improves the organization's overall environmental performance and enables it to achieve its sustainability goals (Norton, Zacher , & Ashkanasy , 2017, p. 2).

Green Organizational Behavior Strategies

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Green organizational behavior strategies are comprehensive plans and practices developed by businesses to achieve their environmental sustainability goals. These strategies help businesses minimize their environmental impact and lead on sustainability issues. Below is a detailed description of green organizational behavior strategies:

1. **Green Human Resources Management (HRM)** : Green human resources management is the regulation of human resources practices in accordance with green principles in order to achieve environmental sustainability goals. This strategy involves increasing employees' environmental awareness, encouraging green skills, and rewarding environmentally friendly behavior (Renwick et al., 2013, p. 12). For example, practices such as giving priority to candidates with high environmental awareness in recruitment processes, providing environmental training to employees and taking environmental contributions into account in performance evaluations are part of this strategy.

2. **Environmental Training and Awareness Programs** : Environmental training and awareness programs aim to ensure that employees are informed about environmental issues and adopt environmentally friendly behaviors. These programs can be carried out through various methods such as seminars, workshops, environmental training modules and awareness campaigns (Jackson et al., 2011, p. 104). Training programs help employees implement environmentally friendly practices in their daily work routines.

3. **Sustainable Supply Chain Management** : Sustainable supply chain management involves businesses applying environmental and social sustainability principles in their supply chains. This strategy includes elements such as evaluating the environmental performance of suppliers, promoting the use of sustainable materials and reducing waste (Seuring & Müller , 2008, p. 1705). Businesses can minimize their environmental impact by collaborating with their suppliers in line with their sustainability goals.

4. **Energy and Water Management Strategies** : Energy and water management strategies of businesses aim to save energy and water by optimizing resource use. These strategies include practices such as the use of energy-efficient technologies, the installation of water recycling systems, and the continuous monitoring of energy and water consumption (Daily & Huang , 2001, p. 1540). Energy and water management

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

strategies help businesses achieve cost savings by improving their environmental performance.

5. **Waste Management and Recycling Programs** : Waste management and recycling programs aim to enable businesses to reduce waste generation and reuse their waste. These strategies include practices such as separating waste at the source, creating recycling programs and constantly monitoring the amount of waste (Poksinska et al., 2003, p. 50). Waste management strategies enable businesses to use natural resources effectively and reduce their environmental impact.

6. **Green Product and Service Development** : Green product and service development strategies aim for businesses to offer environmentally friendly products and services. These strategies include elements such as performing life cycle analyzes of products, using environmentally friendly raw materials and developing sustainable packaging solutions (Dangelico & Pujari , 2010, p. 478). Green product and service development supports the environmental sustainability of businesses while increasing their market competitiveness.

7. **Environmental Performance Monitoring and Reporting** : Environmental performance monitoring and reporting strategies enable businesses to continuously monitor and report their environmental performance. These strategies include practices such as determining environmental performance indicators, regular monitoring of performance and environmental reporting (Searcy , 2012). Environmental performance monitoring and reporting helps businesses evaluate their progress towards achieving environmental sustainability goals.

Application Areas of Green Organizational Behavior

Green organizational behavior is a general framework of strategies and practices that businesses develop to achieve environmental sustainability goals. The application areas of this behavior are applied to minimize environmental impacts in various functional areas in which businesses operate. The main application areas of green organizational behavior are:

Green Human Resources Management (HRM): Green Recruitment and Selection: Hiring candidates with high environmental awareness contributes to the environmental sustainability

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

goals of the business. It is important to choose individuals who embrace environmentally friendly values in the recruitment processes (Renwick et al., 2013, p. 12).

Training and Development: Training programs and workshops organized to increase employees' environmental awareness enable the business to achieve its green goals (Jackson et al., 2011, p. 104).

Performance Management and Reward: Evaluating environmental performance and rewarding environmentally friendly behavior helps encourage employees to engage in green practices (Daily & Huang , 2001, p. 1545).

Green Supply Chain Management: Sustainable Supply: Procuring environmentally friendly materials and products from suppliers increases environmental sustainability in the supply chain (Seuring & Müller , 2008, p. 1705).

Waste Management and Recycling: Reducing and recycling waste throughout the supply chain ensures the effective use of natural resources (Poksinska et al., 2003, p. 50).

Energy and Water Management:

Energy Efficiency: Adopting energy efficient technologies and practices reduces businesses' energy consumption and minimizes their environmental impact (Daily & Huang , 2001, p. 1540).

Water Management: Water-saving practices and the use of water recycling systems contribute to the sustainable management of water resources (Talwar et al., 2016).

Waste Management:

Waste Reduction and Resource Efficiency: Minimizing waste generation in production processes and using resources efficiently supports environmental sustainability (Kumar & Singh, 2018).

Recycling Programs: Separating and recycling waste helps preserve natural resources and reduce the amount of waste (Araujo et al., 2020, p. 245).

Green Product and Service Development:

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Environmentally Friendly Product Design: Designing products to minimize their environmental impact enables businesses to achieve their sustainability goals (Dangelico & Pujari , 2010, p. 478).

Life Cycle Analysis: It is important to evaluate the environmental impacts of products throughout their life cycle and develop strategies to reduce these impacts (Hart, 1995, p. 1000).

Environmental Performance Monitoring and Reporting: Monitoring Environmental Indicators: The indicators that businesses determine to measure and monitor their environmental performance play an important role in achieving sustainability goals (Searcy , 2012).

Reporting and Transparency: Regular reporting of environmental performance and sharing it with the public helps businesses demonstrate their commitment to sustainability (Sarkis et al., 2010).

These application areas of green organizational behavior contribute to businesses achieving their environmental sustainability goals and gaining competitive advantage in the long term.

Suggestions for the Success of Green Organizational Behavior

The success of green organizational behavior enables businesses to achieve environmental sustainability goals and operate in accordance with these goals. The following suggestions can be taken into consideration to increase the success of businesses in this field:

Top Management's Support and Leadership: Top management's support and leadership for green organizational behavior is critical to the successful implementation of these strategies. It is necessary for management to prioritize environmental sustainability and play an active role in this issue (Daily & Huang , 2001, p. 1540).

Training and Awareness Programs: Raising awareness and training of employees on environmental issues increases the success of green organizational behavior. Regular training programs, seminars and workshops enable employees to adopt environmentally friendly practices (Jackson et al., 2011, p. 104).

Green Human Resources Practices: Integrating environmentally friendly practices in recruitment, training, performance evaluation and reward processes encourages employees to adopt green behaviors (Renwick et al., 2013, p. 12). It is important to recruit candidates with high environmental awareness and reward environmentally friendly performance.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Sustainable Supply Chain Management: Adopting environmental sustainability principles throughout the supply chain and collaborating with suppliers supports the success of green organizational behavior (Seuring & Müller , 2008, p. 1705). It is necessary to evaluate the environmental performance of suppliers and encourage the use of sustainable materials.

Technology and Innovation : Adopting environmentally friendly technologies and innovations enables businesses to achieve environmental sustainability goals. Energy-efficient technologies, water-saving systems, and waste management technologies play an important role in the success of green organizational behavior (Dangelico & Pujari , 2010, p. 478).

Environmental Performance Monitoring and Reporting: Regular monitoring and reporting of environmental performance helps businesses evaluate their progress towards achieving sustainability goals (Searcy , 2012). These reports publicly demonstrate businesses' environmental commitments and increase transparency.

Employee Participation and Initiatives: Encouraging employees to take an active role in environmental sustainability issues increases the success of green organizational behavior. Opportunities should be provided for employees to develop and participate in environmentally friendly projects (Hart, 1995, p. 1000).

Legal Compliance and Sustainability Standards: Compliance of businesses with local and international environmental management regulations and adoption of sustainability standards supports the success of green organizational behavior (Mendes et al., 2019, p. 112).

Continuous Improvement and Innovation: Continuous improvement and innovation in the field of environmental sustainability helps businesses achieve competitive advantage and increase their environmental performance (Sarkis et al., 2010). Continuous improvement requires businesses to continually review and improve their green organizational behavior.

These recommendations contribute to businesses successfully implementing green organizational behavior strategies and achieving environmental sustainability goals.

CONCLUSION

Green organizational behavior plays a vital role in helping businesses achieve environmental sustainability goals and achieve long-term competitive advantage. Adopting this behavior

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

increases the environmental performance of businesses while providing significant benefits such as cost savings and reputational gains. Recommendations have been made in various areas for businesses to successfully implement environmental sustainability strategies. Top management's commitment and leadership in environmental sustainability encourages the adoption of green organizational behavior. Management should support environmentally friendly policies and set an example in this regard.

Raising awareness and training of employees on environmental issues helps the adoption of green behaviors throughout the organization. Training programs and awareness campaigns enable employees to adopt environmentally friendly practices. Integrating environmentally friendly practices in recruitment, training, performance evaluation and reward processes encourages employees to adopt green behaviors. It is important to recruit candidates with high environmental awareness and reward environmentally friendly performance.

Adopting environmental sustainability principles throughout the supply chain and collaborating with suppliers supports the success of green organizational behavior. It is necessary to evaluate the environmental performance of suppliers and encourage the use of sustainable materials. Adopting environmentally friendly technologies and innovations enables businesses to achieve their environmental sustainability goals. Energy-efficient technologies, water-saving systems and waste management technologies play an important role in the success of green organizational behavior. Regular monitoring and reporting of environmental performance helps businesses evaluate their progress towards achieving sustainability goals. These reports publicly demonstrate businesses' environmental commitments and increase transparency.

Encouraging employees to take an active role in environmental sustainability issues increases the success of green organizational behavior. Opportunities should be provided for employees to develop and participate in environmentally friendly projects. Compliance of businesses with local and international environmental management regulations and adoption of sustainability standards supports the success of green organizational behavior. Continuous improvement and innovation in environmental sustainability helps businesses gain competitive advantage and increase their environmental performance. Continuous improvement requires businesses to continually review and improve their green organizational behavior.

As a result, successful implementation of green organizational behavior enables businesses to achieve environmental sustainability goals. Achieving these goals provides significant gains

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

both environmentally and economically. It is critical for businesses to adopt these strategies for a more sustainable future.

REFERENCES

Araujo, MC, Cortez , LAB, Barbosa , FCR, & Ribeiro , JLD (2020). waste management in the context of circular economy : A systematic literature review . Resources , Conservation oath Recycling , 156, 104665.

Daily, B. F., & Huang , S. (2001). Achieving sustainability through attention to people resource environmental factors management . International Journal of Operations & Production Management, 21(12), 1539-1552.

Daily, B. F., Bishop , J. W., & Govindarajulu , N. (2009). A conceptual model for organizational citizenship behavior directed towards the environment . Business & Society , 48(2), 243-256.

Dangelico , R. M., & Pujari , D. (2010). Mainstreaming green product innovation : why and how companies integrate environmental sustainability *Journal of Business Ethics , 95* (3), 471-486.

Deming , W. E. (1986). Out of the crisis . MIT Press .

Epstein , M. J. , & Roy , M. J. (2001). Sustainability in action : Identifying oath measuring the key performance drivers . long Range Planning, 34(5), 585-604.

Gleick , P. H. (2003). Water use . Annual Review of Environment and Resources , 28(1), 275-314.

Hart, S. L. (1995). A natural-resource-based view of the firm . *Academy of Management Review , 20* (4), 986-1014.

Jackson, S.E., Renwick , DWS, Jabbour , C.J.C., & Muller-Camen , M. (2011). State -of- the -art and future directions for green people resource management : Introduction to the special issue . *Zeitschrift for Personalforschung , 25* (2), 99-116.

Kumar, A., & Singh, R. K. (2018). sustainable practices in waste management towards greener environment : A review . materials Today : Proceedings , 5(1), 1172-1178.

Marcus , AA, & Fremeth , A. R. (2009). Green management matters regardless . Academy of Management Perspectives , 23(3), 17-26.

Mendes, G., Nakano , D., Guerra , J. G., & Souza , G. C. (2019). waste management oath circular economy : A systematic review of sustainable performance indicators . *Journal of Cleaner Production , 214* , 111-121.

Norton, T. A., Zacher , H., & Ashkanasy , N. M. (2017). organizational sustainability policies oath employee green behavior : The mediating role of work climate perceptions . Journal of Environmental Psychology , 50, 1-12.

Ones , D. S. , & Dilchert , S. (2012). Environmental sustainability at work : A call to action . Industrial oath organizational Psychology , 5(4), 444-466.

Poksinska , B., Dahlgaard , J. J., & Antoni , M. (2003). the state oath environmental development management systems in Sweden organizations : Towards integration with business strategy and ISO 14001. *Journal of Cleaner Production , 11* (1), 47-58.

Post, J. E., & Altman , B. W. (1992). Models of corporate greening : How corporate social policy oath organizational learning information leading edge environmental management . Research in Corporate Social Performance oath Politics , 13, 3-29.

Ramus , C. A., & Steger , U. (2000). the roles of supervisor support behaviors oath environmental policy in employee “ eco-initiatives ” at leading-edge european companies . Academy of Management Journal , 43(4), 605-626.

Renwick , D.W.S., Redman , T., & Maguire , S. (2013). Green people resource management : A review oath research agenda *International Journal of Management Reviews , 15* (1), 1-14.

Sarkis , J., Gonzalez-Torre , P. L., & Adenso -Diaz, B. (2010). stakeholder pressure oath the adoption of environmental practices : The mediating effect of training . Journal of Operations Management, 28(2), 163-176.

Searcy , C. (2012). Corporate sustainability performance measurement systems : A review oath research agenda *Journal of Business Ethics , 107* (3), 239-253.

Seuring , S., & Müller , M. (2008). From a literature review to a conceptual framework for sustainable supply chain management . *Journal of Cleaner Production , 16* (15), 1699-1710.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Talwar , S., Yadav , A., & Ahmed , N. (2016). Sustainable water management in industries : Approaches oath strategies . Environmental Progress & Sustainable Energy , 35(1), 167-179.

Thollander , P., & Palm, J. (2013). Improving energy efficiency in industrial energy systems : An interdisciplinary perspective on barriers , energy audits , energy management , policies , and programs . Springer .

Zaman, A.U., & Lehmann , S. (2011). challenges oath opportunities in transforming a city into a “ zero waste city ”. Challenges , 2(4), 73-93.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

HEADMAN'S MANAGEMENT AND ITS FUTURE IN TÜRKİYE

Lect. Mehmet Nuri ÖDÜK

Selcuk University, mnurioduk@selcuk.edu.tr - ORCID ID:0000-0002-8799-2705

ABSTRACT

Mukhtar administration first emerged in Turkey in 1829 in Istanbul. Ottoman Empire, II. During the reign of Mahmut, the janissary corps was abolished. Since there were problems in terms of security, they established the headman's unit to protect small units. Mukhtar administration was regulated by the Teşkil-i Vilayet Nizamnamesi law in 1864. In 1876, the duties of the headman were determined with the General Administration of Provinces Regulation. In 1913, headmanships were abolished by the General Administration of Provinces Law. Mukhtar administration continued until 1933 as a requirement of public services. This duty is envisaged by law no. 2295, by some institutions such as the police and the municipality. It has been seen that it is not possible to fill the vacancy of the neighborhood headman with a 10-year practice. The Law No. 4541 dated 1944 on the Establishment of Neighborhood Headmen and Councils of Aldermen in Cities and Towns and the regulation dated 1945 on the forms and principles of implementation of the Law were issued. Later, the law regulating the muhtar's neighborhood management was accepted by the decision of the Council of Ministers on 05.04.2004. The law that continues to exist today and regulates the muhtar's neighborhood management was accepted by the decision of the Council of Ministers in 2012. Mukhtars come to power through elections held every 5 years. With this law, important duties were given to headmen. The general duties of headmen are briefly as follows. It is to convey government decisions to the public, prepare official documents, report a situation in the neighborhood and cooperate with the local government. The tasks assigned during this process were largely transferred to other management units. With the Metropolitan Municipality law, the duties, powers and responsibilities of muhtars have decreased. Mukhtar administration has lost its old functions today. Mukhtar administration is a non-party administration in terms of politics. It has a system structure that is not suitable for today's age. There are approximately 53000 headmen in Turkey. Mukhtar salaries are given at minimum wage. As of 2024, this figure reaches 24000 Turkish Liras with insurance premium. It deals a big blow to the Turkish economy. Recently, the provision of assistants has also come to the fore. In the information age, all transactions are easily done by computers. All information coming to citizens is reported by e-government. In addition, many duties of the Mukhtar administration are carried out by local governments.

Keywords: Local Governments, Neighborhood, Mukhtar Management.

1. INTRODUCTION

During the local elections held every 5 years in Turkey, the election of the headman administration comes to the fore. When the election is over, it falls off the agenda. Mukhtar administration is the lowest level of local government. In Turkey, the administration is divided into two: central and local. Central and local organization is a public administration organization. Mukhtar management remains unclear in public administration. In addition, the

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

subject of management is what the neighborhood is. Scholars act on the phenomenon of neighborhoods in the Ottoman Empire in discussions about headman administration. Neighborhood headmanship is not a local government institution. Mukhtarship has been formed over time, has a legal and political dimension, and has many functions. Significant transformations have occurred in the institution of headmanship with a number of legal regulations since its first days until today, and sometimes its existence has even been deemed unnecessary. The muhtar's office has been at the center of political discussions for a while, thanks to the events called "meetings with muhtars" organized by the Presidency most recently. Another effect of these meetings was that they increased the interest in the muhtarship in the field of social science [1].

Neighborhoods constitute the smallest living space and local settlement unit of the society, and headmen's offices constitute the political and even legal area of the society at this level. Definitions often differ depending on need. For example, the neighborhood is evaluated functionally and is defined between local governments and central government [2].

In terms of space sociology, it is seen as a physical area that is not shaped much by status and class differences [3].

2.DEFINITION AND IMPORTANCE OF THE NEIGHBORHOOD

Family is the smallest social unit connected to each other by blood, legal and emotional ties. Neighborhood is the smallest unit formed by families. Neighborhood definitions are given below.

Neighborhood, as a settlement area, carries both spatial and social features together and is defined through these. Neighbourhood, which is a word of Arabic origin, means accommodation, mansion, stop [4].

Neighbourhood; Each part into which a city, town or large village is divided and the inhabitants of these parts. A neighborhood is the smallest settlement unit that comes together to form larger settlements such as villages, towns and cities [5].

When neighborhood is mentioned, physical and social proximity is understood. Spatial proximity, the closeness and bindingness of spaces in common use, together with the awareness and feeling of belonging and partnership, create and reinforce the social and spatial fabric of the neighborhood. Socially and spatially, the neighborhood is shaped by some shared characteristics such as neighborhood relations, local feeling, common interest and business/activity area [6].

The definition of neighborhood as an administrative unit in the law is made with reference to similarity, similarity of needs and priorities, and neighborly relations. According to Article 3/d of the Municipality Law No. 5393, the neighborhood; “It refers to an administrative unit within the municipal borders, whose needs and priorities are similar and whose residents have neighborly relations.”

The neighborhood is the basic unit of the city. It is the essence of the city. The neighborhood is the core and seed of the city. The neighborhood is indispensable in the spatial and social structuring of the city. This fact can be observed in the parallelism of city history and neighborhood history. The basis of the neighborhood is place and people. It is the integration

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

of space and life. Neighborhood construction is possible directly through people's involvement with the space; In this respect, people are the cornerstone of the neighborhood. A neighborhood is an environment where life is woven within the framework of a certain culture, values, beliefs and traditions, and is equipped with its own structure, identity and lifestyle. It is a real living space.

3.HEADMAN'S MANAGEMENT

As an administrative unit, the neighborhood receives services from the municipality. At the same time, they participate in the services and decisions of the municipality, benefit from them and receive information. The municipality is also tasked with strengthening this collective will [7].

The management of this administrative unit brings the headman's office and the work of the headman to the agenda. As an administrative unit, the neighborhood is involved in the manager-governed relationship with the headman's office, which is established to meet the needs and priorities of the neighborhood. Neighborhood, which is a sociological and spatial phenomenon with the relationship between the ruler and the governed, also becomes a political phenomenon [8].

The Municipal Law (Law No. 5393, article 9) defines the headman in the context of his duties as the person who manages the neighborhood, determines common needs through participation, and cooperates with the municipality and other public institutions to improve the quality of life of those living in the neighborhood. Mukhtar, a word of Arabic origin, means autonomous and distinguished, chosen person [9].

It is also used to mean the leading, reliable person and tradesman of the village and town [10].

3.1. HISTORY OF HEADMAN'S MANAGEMENT

Established in 1829, the neighborhood headmanship has a history of 195 years. Mukhtar administration continues from the Ottoman Empire until today. They take office with local elections held every 5 years.

During the Ottoman period, the neighborhood was a complex area where people lived together. Although the neighborhood consists of individuals, it acts as a whole [11].

"In Turkey, this organization was first established under the name of muhtar in 1829 in the Bilad-ı Selase (Galata, Üsküdar and Eyüp) neighborhoods" [12].

Instead of imams, muhtars, who are neighborhood managers, act as guarantors for the residents of the neighborhood, and imams act as guarantors for the muhtars. In this way, even though the duties of the imams were transferred to the headmen, their reputation in the neighborhood was tried to be preserved [13].

The first regulation regarding the neighborhood headmen's offices, which were established in 1829, was made in 1863. The regulations made this year aimed to regulate issues such as how headmen will be elected and how long they will serve. Accordingly, in the cities, one headman for every two hundred households, and in the sanjaks, the mutasarrıf or judge, mufti, revenue

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

officer and one or two notable persons and non-Muslim religious officials will come together and appoint one headman for every hundred houses [14].

In addition, a rule was introduced that headmen should serve for a maximum of two years and that they should not serve again for three years after their term of office expires. However, these changes were not implemented due to the 1864 Provincial Regulation [15].

Considering that the changes made in 1863 were not implemented, the 1864 Provincial Regulation attracts attention as the first comprehensive regulation made after the proclamation of the Tanzimat. The most important innovation introduced by the Regulation, which was prepared based on the French administrative model, was the establishment of a local administrative organization divided into provinces, sanjaks, districts and villages. With this change, the largest administrative unit at the local level was transformed from states to provinces [16].

There is no article in the 1864 Regulation that directly concerns neighborhood headmen. However, as stated in Article 5 of the Regulation, "Fifty households in towns and cities will be considered as a neighborhood and each neighborhood will be considered as a village." Even though no direct provision has been made regarding neighborhood headmanships, it is possible to say that some transformations have occurred since the provisions regarding the village also cover the neighborhood [17].

In 1876, the duties of the headman were determined by the Provincial Administration Regulation.

Neighborhood headmen's offices were legally abolished with an article in the General Administration of Provinces Law, which was put into effect in 1913. Article 148 of the law in question terminated the legal status of headmen with the provision that "the provisions of the provinces dated 7 Cemaziyülâhır 1281 and the İdare-yi Umumiye-yi Vilayet Regulations dated 29 Şevval 1287 are abolished" (Tek and Ünal, 2009: p. 101). Although a law regarding villages was later enacted, no regulation was made regarding neighborhoods. In other words, although village headmanships found legal support, neighborhood headmanships had no legal status in 1913 [18].

Mukhtar administration continued until 1933 as a requirement of public services. This duty is envisaged by law no. 2295, by some institutions such as the police and the municipality. It has been seen that it is not possible to fill the vacancy of the neighborhood headman with a 10-year practice.

It must have been seen that the desired efficiency could not be obtained from the new order that emerged after the abolition of muhtarships. In the draft law submitted in 1943 on the re-establishment of muhtarships, it was mentioned that the current situation could not provide the desired level of efficiency and it was said that the work would be handled better with the establishment of muhtarships. It is also understood from the parliamentary minutes that there was no disagreement in the parliament on this issue and no opposing opinion was presented to this proposal [19].

After all the discussions and decisions taken, with the "Law on the Establishment of Neighborhood Headmen and Councils of Elders in Cities and Towns", which came into force after being published in the Official Gazette on April 15, 1944, neighborhood headmen were re-established after an eleven-year break [20].

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Accordingly, the structure of muhtars' offices consists of a headman and a four-person council of elders. It was also determined that the council of elders should have four substitute members. The neighborhood people elect the headman and the council of elders. The term of office of those elected is determined as four years.

Neighborhood headmen's offices, which were established in 1944, have undergone some transformations over the years. As a result of these transformations, it gained its current structure. The first change made in this context was the change in the election procedure of the headman on 7 May 1947. According to this change, the practice of direct election of the neighborhood headman by the people of the neighborhood has been ended. Instead, the people of the neighborhood will elect the principal and substitute members of the council of elders, and the principal and substitute members will elect the headman among themselves. However, this change did not last very long. With a new change made in 1963, the old system was returned and the headman and the council of elders began to be elected separately by the people of the neighborhood. The election period for neighborhood headmen and councils of elders has also been one of the issues that have been frequently changed. Namely, the first change was made in 1950 and the election period was determined as two years. Later, with the second amendment made in 1956, the election period was rearranged and returned to its original form and was determined as four years. In 1984, neighborhood headman and council of alderman elections were combined with local administration elections and the method of holding elections every five years was adopted and took its current form. Within the scope of the regulations made by the same law, it was decided that there would be no candidacy procedure in the headman elections. It has been determined that eight members will be elected to the neighborhood council of elders, and the first four members with the most votes will be the principal members, and the next four members will be the substitute members. With a change in the election conditions, the requirement to reside in the neighborhood for one year was changed to six months.

When the neighborhood headmen's offices were first established, the incomes of the headmen were determined only as the fees they would receive from the work they would do, and these fees were the only income items that would cover all expenses of the headmen's offices. However, this situation caused headmen to have financial difficulties in places with low population and could not cover their expenses. For this reason, the issue of providing additional income to muhtars came to the fore, and with the contributions of the Turkish Mukhtars Federation, a new item was added to the muhtars' income in 1977.

Later, the law regulating the neighborhood management of the headman was accepted by the Decision of the Council of Ministers on 05.04.2004. Mukhtars are given a certain allowance by the state. However, with the same law, the income of headmen arising from the fees they received from their work was restricted and it was envisaged that only 25% of it would be transferred to them. In addition, it was decided that the personal rights of the headmen were improved and they were included within the scope of BAĞ-KUR. After these changes, no regulations were made regarding muhtars until the 2000s. With the Municipality Law No. 5393, which was enacted within the scope of local government reforms initiated in the 2000s, regulations regarding neighborhood headmen were made. With the first of these regulations, neighborhood headmen were given the right to participate and express their opinions in specialized commissions where issues within their field of activity are discussed, provided that they do not have the right to vote. An article directly related to muhtars was added to the same law in 2012.

“The headman is obliged to determine the common needs with the voluntary participation of the residents of the neighborhood, to improve the quality of life of the neighborhood, to manage

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

relations with the municipality and other public institutions and organizations, to express opinions on issues related to the neighborhood, to cooperate with other institutions and to perform other duties assigned by law" (Law No. 5393, article 9). Additional Sentence 12.11.2012- 6360/15.art.). In addition, with the Municipality Law No. 5393, "in urban life; It was established for the purpose of "developing city vision and civic awareness, protecting the state and law of the city, sustainable development, environmental awareness, social assistance and solidarity, transparency, accountability and accountability, trying to implement the principles of participation and decentralization" (Law No. 5393, article 76). Neighborhood headmen also participated in the City Councils. Even though they do not present a very functional appearance today, the existence of city councils is important. City councils include many groups, from unions to universities, from non-governmental organizations to professional organizations, from political parties to neighborhood headmen. Including neighborhood headmen into this structure is important as it increases the representation of the neighborhood in the city. With a recent change made in 2012, the ballot paper containing the names of the headman and the members of the council of elders was required to be used (Article 30 of Law No. 6360). However, what is mentioned here is not the ballot paper printed by the Supreme Electoral Council, but the list printed by people who want to become muhtars. Voters put these lists into the ballot box and elect the headman and the council of elders together.

3.2. DUTIES OF THE HEADMAN'S MANAGEMENT

It is noteworthy that the duties of the neighborhood administration are generally distributed among the headmen. In general, the headman has the responsibility and authority to perform many duties. The duties that the headman cannot fulfill alone are carried out by the council of elders. The duty of the members of the council of elders is honorary; No fee or allowance is given in return [21]. In general terms, neighborhood headmen and councils of elders fulfill the duties listed in the third article of Law No. 4541, as well as the duties assigned to them by other legal regulations. We can classify the duties and powers of the neighborhood headman and the council of elders under the following headings.

1- Duties Related to Population and Citizenship Services.

2- Duties Related to Military Service.

3- Duties Related to Elections.

4- Duties Related to the Courthouse.

5- Tasks Related to Land Registry and Cadastre.

6- Duties Related to National Education.

7- Duties Related to Social Security.

8- Duties Related to National Defense.

9- Duties Related to Civil Defense.

10- Duties Related to Mobilization.

11- Health Related Duties.

12- Duties Related to Agriculture and Livestock.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

13- Law Enforcement Related Duties.

14- Duties Related to the Notification Law,

15- Duties Related to Taxes.

16- Duties Related to the Sale of Foundation Lands.

17- Other Duties.

18- Duties assigned by the Civil Administration Chiefs.

Apart from the duties given to the neighborhood headman by other laws, a number of new duties are given in Article 9 of the Municipality Law No. 5393. These are respectively:

1-Mukhtar management to determine common needs with the voluntary participation of neighborhood residents.

2-Improving the quality of life of the neighborhood.

3-To carry out relations with the municipality and other public institutions and organizations.

4- Expressing opinions on issues related to the neighborhood.

5-Cooperating with other institutions.

6- He is obliged to perform other duties assigned by law.

Municipality Law No. 5393 imposes certain duties on municipalities regarding the neighborhood.

1- The municipality provides the necessary in-kind assistance and support within the budget possibilities to meet the needs of the neighborhood and the headman's office and to solve their problems.

2- It takes into account the common wishes of the neighborhood in its decisions.

3- Tries to ensure that services are carried out in accordance with the needs of the neighborhood. Before the Municipality Law No. 5393, municipalities were providing some assistance to neighborhood headmen. With this law, a legal basis for the aid provided has emerged.

4. CONCLUSION

In the Municipality Law No. 5393, regulations regarding neighborhoods and legislation regarding neighborhood management were issued. This regulation does not put the municipalities under any strict obligation. Municipalities are asked to provide assistance to the headmen's offices within their means. There is no objective criterion as to what the limits of these possibilities are. For this reason, the assistance provided by municipalities in this regard is left entirely to the discretion of the municipalities.

The Mukhtar administration comes to power through local elections every 5 years. They come to the fore especially with elections. They fall off the agenda after the election is over. Other local administrators do not have the opportunities. Services to neighborhoods come through municipalities and special administrations in our country. The Mukhtar administration has no funds. Neighborhood management has to use their personal characteristics to serve their neighborhood. In addition, it is necessary to use intermediaries to receive these services.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Neighborhood management comes to power through elections, and its responsibilities depend on local authorities. Their relations with municipalities and special administrations are indirect.

As of 2024, there are 53000 headmen in Turkey. It brings a heavy burden to our state, along with the laws passed, salaries and bonuses. In terms of their tasks, operations in information technology are carried out by computers. In the research conducted, it was seen that citizens were not satisfied with the issues related to the duties of neighborhood headmen. It turned out that they could not adequately meet the expectations of the neighborhood people. It has been determined that this dissatisfaction varies according to education, age, profession and income groups. Although the relevant legislation on neighborhood management was quite contemporary at the time it was enacted, it has become unable to meet the needs of the day in the face of rapid changes and developments.

In 2012, Law No. 6360 on the Establishment of Metropolitan Municipalities in Fourteen Provinces and Twenty-Seven Districts and Amending Certain Laws and Decree Laws was enacted. At that time, the conditions were seen as positive, but now problems are occurring.

Metropolitan municipalities need to be established in 81 provinces in Turkey. Using the example I will give shortly, applying it to our entire country will have many economic benefits. There are 53 neighborhood headmen in Kadinhanı district of Konya province, 8 in the center. Since its population is 32000, there are 15 municipal council members. The number will be reduced to 15 by combining the district center and nearby neighborhoods. By giving these neighborhoods responsibility to the council members, they will get rid of this economic problem. In addition, having council members serve the neighborhoods will end the problems.

REFERENCES

[1] Güneş, Yaşar (2009). “Mahalle Yönetimi”, Türk İdare Dergisi, Sayı:465, Aralık, ss.113-131

[2] Yalçındağ, S. (1998). Yerel demokrasinin örgütlenmesi ve yerinden yönetimin geliştirilmesi açısından “Muhtarlık” kurumu. Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, 7(3), 37-56. DOI: 10.25069/spmj.307270.

[3] Ortaylı, İ. (2000). Tanzimat devrinde Osmanlı mahalli idareleri (1840-1880). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayını, VII. Dizi-Sayı: 178.

[4] Nişanyan, Sevenyan (2020a). “Mahalle”, Nişanyan Sözlük, http//www.nisanyansozluk.com/?k=mahalle (Erişim Tarihi:15.05.2020)

[5] Türk Dil Kurumu (TDK) (2020) “Mahalle” https://sozluk.gov.tr/?kelime=mahalle%20muhtarı, (Erişim Tarihi:15.05.2020).

[6] Alada, Adalet B. (2008). “Kentsel Yönetime Katılımda ‘Mahalle’”, Dosya 08, Yerel Yönetimlerde Katılım, TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi , vol.64, ss.66-70.

[7] Kalkınma Bakanlığı (2014). Onuncu Kalkınma Raporu Yerel Yönetimler Özel İhtisas Komisyon Raporu, 2014-2018, Kalkınma Bakanlığı Yayınları, Ankara, Yayın No:2868-ÖİK:718.

[8] Alada, Adalet B. (2008). “Kentsel Yönetime Katılımda ‘Mahalle’”, Dosya 08, Yerel Yönetimlerde Katılım, TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi , vol.64, ss.66-70.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

[9] Nişanyan, Sevenyan (2020b). "Muhtar", Nişanyan Sözlük, http//www.nisanyansozluk.com/?k=mahalle (Erişim Tarihi:15.05.2020)

[10] Akyıldız, Ali (2006). "Muhtar", TDV İslam Ansiklopedisi (Cilt:31, ss.51-53). İstanbul:TDV Yayınları, https://islamansiklopedisi.org.tr/muhtar (Erişim Tarihi: 06.03.2020).

[11] Mardin, Şerif (2008). "Şerif Mardin Mahalle Baskısını Anlatıyor", Medyascope, https://medyascope.tv/2017/09/07/serif-mardin-mahalle-baskisi-kavramini-anlatiyor/, (Erişim Tarihi:15.05.2020)

[12] Çadırcı, M. (2007). Tanzimat Sürecinde Türkiye Ülke Yönetimi, Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

[13] Alada, A. (2012b). Kentsel Yönetime Katılımda Mahalle. DOSYA-08: Yerel Yönetimlere Katılım, 64, 66-70

[14] Çadırcı, M. (2011). Tanzimat Sürecinde Türkiye Anadolu Kentleri. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

[15] Ercoşkun, T. (2012). Osmanlı Devleti'nde Muhtarlık Kurumunun İşleyişine İlişkin Düzenlemeler ve Gözlemler. Bilig (Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi), 60, 131-154

[16] Gençoğlu, M. (2011). 1864 ve 1871 Vilayet Nizamnamelerine Göre Osmanlı Taşra İdaresinde Yeniden Yapılanma. Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2 (1), 29-50.

[17] Tural, E. (2004a). 1861 Hersek İsyanı 1863 Eyalet Teftişleri ve 1864 Vilayet Nizamnamesi. Çağdaş Yerel Yönetimler, 13 (2), 93-123.

[18] Kavruk, H. (2004). Köy ve Mahalle: Yerleşim ve Yönetim Birimi, Ankara: Odak Yayınevi.

[19] TBMM Zabıt Ceridesi, 1943: s. 48.

[20] Palabıyık, H. Atak, Ş. (2000). 21. Yüzyıla Girerken Mahalle Yönetimi. Toprak, Z. (ed.), İzmir: İzmir Büyükşehir Belediyesi Yerel Gündem 21 Yayını

[21] Palabıyık, H. Atak S (2002),"Türkiye'de Mahalle Yönetimi", Ed. Bekir Parlak ve Hüseyin Özgür, Avrupa Birliği ile Bütünleşme Sürecinde Türkiye'de Yerel Yönetimler, Alfa, ss. 331-371.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

LEASE CERTIFICATES AS A NEW GENERATION FINANCING INSTRUMENT AND ACCOUNTING IN ACCORDANCE WITH THE RELATED COMMUNIQUÉ

Dr. Fırat KINALI

Selçuk University, firatkinali@selcuk.edu.tr – 0000-0002-4908-4351

ABSTRACT

In recent years, new generation interest-free financial instruments have started to be used in capital markets in order to bring investors who do not want to use interest-based investment instruments due to their beliefs and do not invest their savings in such instruments into the existing economic system. Sukuk, known as interest-free bonds or lease certificates, which have emerged in this context and are traded in international financial markets, are becoming increasingly widespread among investors. Lease certificate is more widely used in countries with developed capital markets, especially in Muslim-majority countries such as Malaysia and Turkey. In Turkey, the concept of sukuk is also defined as lease certificates and its legal basis has been established with the regulations (such as the Communiqué on Lease Certificates). The main purpose of this study is to give general information about lease certificate, which is one of the Islamic financial instruments that has recently started to have a say in world trade and which the Islamic world prefers to use in its commercial transactions, and to show how this product issued within the framework of the Communiqué on Lease Certificates is expressed (accounted) in the accounting language.

Keywords: Financial Instrument, Lease Certificate, Accounting

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

1. INTRODUCTION

As a result of the technological and economic developments in recent years, it has become clear how important it is for firms to make new investments in order to sustain their existence. At this point, one of the most important problems of firms is the process of accessing the financing required for investments. n general, firms meet the funds they need through loans or financing through financial institutions, issuance of shares or debt securities (such as bonds and bills). Firms may not want to resort to ways such as using loans and issuing bonds and bills due to reasons such as high interest rates in financial institutions, high collaterals and commissions required from firms, or the fact that they do not prefer interest-bearing borrowing due to their beliefs. For these reasons, as an alternative to interest-based financing instruments, new financing instruments have recently been used in many countries in accordance with Islamic trade methods within the framework determined by the Islamic religion. One of these instruments is the sukuk, which has emerged as an interest-free security. The use of lease certificate is increasing day by day in both national and international financial markets. Lease certificate, also referred to as interest-free bonds or bills, have been developed in accordance with the principles set out by Islam. While traditional bonds or bills are interest-bearing securities that are used as a debt security, the lease certificate is known as an asset-backed security certificate, a financial instrument that provides a share of the income from the financed asset instead of interest.

2. LEASE CERTIFICATE (SUKUK)

The concept of Sukuk means certificate or document in Arabic and is used as lease certificate in our country. Lease certificate are defined as “financial certificates representing shares of equal value on the subject asset of a good, service or a specific project (Durmuş, 2010, pp. 143-144). In simpler terms, they are certificates showing the right to own or benefit from the asset in question (Sevil, 2013, p. 128). Lease Certificate is an asset-backed securitization system for receivables arising from real commercial transactions (e.g. profit-loss sharing) or receivables arising from financial leasing contracts (Tok, 2009, pp. 14-16). The basic principle of the lease certificate, which was developed as an alternative to the traditional debt securities known as bonds and bills, is that it complies with the principles set by the Islamic religion, that is, it is traded according to the principle of interest-free. According to the rules set by Islam, those who need funds are considered as a partner of those who offer funds, and the risk and return of the

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

transaction are shared according to mutual agreement. Islamic bonds are structured financial instruments and are based on a commercial transaction (Yakar, et al., 2013, p. 74).

The first applications of Sukuk were realized by the Malaysian Government in 2001. In Turkey, it was put into practice in 2013 with the "Communiqué on the Principles Regarding Lease Certificate and Asset Leasing Companies" Serial: III, No: 43 "Communiqué on Principles Regarding Lease Certificates and Asset Leasing Companies" (Özcan & Elitaş, 2015, pp. 575-576).

3. ACCOUNTING FOR LEASE CERTIFICATES

In our country, all transactions related to Islamic financial investment instruments are accounted for in accordance with the information contained in the Participation Finance Accounting Standards. These standards have carefully considered the Shari'ah principles underlying these transactions and their impact on financial reporting in the formulation of formal disclosures of accounting accounts for Islamic financial transactions.

Case Study:

This case study focuses on the lease certificate issuance process between a participation bank and its subsidiary asset leasing company. The case study involves MAK Participation Bank and its subsidiary company ZEY Asset Leasing Company. Information about the issuance of Lease Certificates is given below;

1) ZEY Asset Leasing Company purchased the real estate owned by MAK Participation Bank for TL 100.000. It issued a 4-year lease certificate with an annual profit share commitment of 10% in full.

ZEY Asset Leasing Company Records

---------- / / ----------

102 Banks Account	100.000	
	400 Bank Loans Account	100.000

Lease certificate issuance accounting record of ZEY Asset Leasing Company

---------- / / ----------

---------- / / ----------

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

252 Buildings Account 100.000

102 Banks Account 100.000

Accounting for the purchase of real estate belonging to ZEY Asset Leasing Company

---------- / / ----------

---------- / / ----------

220 Receivables Account 140.000

252 Buildings Account 100.000

224 Unearned Lease Income Account 40.000

ZEY Asset Leasing Company real estate lease accounting record;

---------- / / ----------

MAK Participation Bank Registrations

---------- / / ----------

102 Banks Account 100.000

252 Buildings Account 100.000

MAK Participation Bank real estate sale accounting record

---------- / / ----------

---------- / / ----------

252 Buildings Account 100.000

Buildings held under lease

353 Lease Payables Account 100.000

MAK Participation Bank real estate lease accounting record;

---------- / / ----------

---------- / / ----------

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

102 Banks Account 100.000

252 Buildings Account 100.000

MAK Participation Bank ZEY Asset Leasing Company principal payment accounting record;
---------- / / ----------

CONCLUSION

Lease certificate has recently become an interest-free financial instrument that has become increasingly important and widely used in capital markets in the world and in our country. In our country, lease certificates are seen as an attractive investment instrument for individuals or institutions that do not want to invest their funds in interest-bearing investment instruments due to their religious beliefs. In this sense, in this study, firstly, lease certificates are discussed and then examples of accounting records are given within the framework of the standards and communiqués used in the accounting of lease certificates.

SOURCE

Durmuş, A. (2010). Sukuk as a Modern Financial Instrument and its Analysis from a Fiqhi Perspective. Journal of Islamic Law Research, 141-156.

Özcan, S. & Elitaş, C. (2015). Sukuk as a Financing Instrument and its Accounting. Journal of Accounting Science World 17(3), 559-586.

Sevil, G. (2013). Capital Markets and Financial Institutions. Eskisehir: Anadolu University AÖF Publications.

Tok, A. (2009). Sukuk (Islamic Bond) Practices in the Framework of Islamic Finance, Participation Banks and Turkey. Ankara: Capital Markets Board Legal Affairs Department.

Yakar, S., Kandır, S., & Önal, Y. (2013). Sukuk-Lease Certificate as a New Financing Instrument and Examination of its Tax Aspects. Bankers Journal (84), 72-94.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

EVALUATION OF CARBON COSTS WITHIN THE SCOPE OF CARBON ACCOUNTING

Assoc. Prof. SERVET SAY

Selçuk University, servetsay@selcuk.edu.tr – ORCID ID: 0000-0003-4216-6650

ABSTRACT

In order to prevent global warming, international agreements such as the Kyoto Protocol and legal obligations such as carbon taxes and emission reduction obligations have made it mandatory for businesses to track and record their carbon emissions. This has led to the emergence of environmental accounting and carbon accounting. Environmental accounting is a system that explains the formation of environmental resources, the way these resources are used, the increases and decreases in these resources as a result of the activities of businesses, and the environmental situation of businesses, produces information and transmits them to relevant people and organizations. Carbon accounting, a sub-branch of environmental accounting, provides information to businesses about environmental impacts in order to reduce the amount of harmful greenhouse gases generated as a result of the activities of businesses and allows the quantification of these impacts. However, in carbon accounting, the rights arising from the certificates obtained as a result of reducing harmful gases and the liabilities calculated for the supported projects must be converted into financial value and reported accordingly. In this regard, it is important that in the chart of accounts used in the accounting information production process, the amounts regarding rights and obligations regarding carbon emissions are recorded in accounts that will comply with the essence of the transaction. In this context, the aim of the study is to provide information about carbon accounting with the help of examples of carbon costs.

Keywords : CO_2 Emission, Carbon Costs, Carbon Accounting

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

1.INTRODUCTION

Increasing carbon emissions after the industrial revolution have caused global environmental problems such as climate change. To solve these problems, businesses need to reduce their carbon emissions and manage the costs associated with these emissions. Carbon accounting is a system that allows businesses to calculate their carbon footprint and the financial impact of these footprints. In this context, accounting for carbon costs is an important tool for businesses to transparently reveal their sustainability performance.

In order to control carbon emissions, which is one of the main causes of global warming, the amount of emissions must be calculated. Including and reporting environmental activities in the accounting information system in businesses is seen as an important step in achieving sustainable development goals. Environmental accounting is a system that explains the formation of environmental resources, the way these resources are used, the increases and decreases in these resources as a result of the activities of businesses, and the environmental situation of businesses, produces information and transmits them to relevant people and organizations (Özbireckli, 2002). Carbon accounting, which emerged as a sub-branch of environmental accounting; It is the process of calculating carbon emissions, classifying them and converting the resulting numerical value into carbon dioxide value (Demircioğlu & Ever, 2020).

Many mechanisms have been developed to reduce carbon emissions with the Kyoto Protocol, but the provisions of the protocol have not been fully fulfilled by the party countries. However, it is thought that awareness about global warming and carbon emissions is increasing. Many businesses strive to operate by considering the fight against climate change as important for environmental and economic sustainability. It is known that this situation will also be important in terms of quality, management and brand value of businesses. Social responsibility activities aimed at reducing the carbon footprint in businesses where institutionalization is developed can also be described as a quality indicator, although they bring additional costs for businesses. In this context, it is important to calculate carbon footprint and determine carbon costs with the implementation of the Kyoto Protocol (KP) in order to solve the problems that may arise regarding global climate change and greenhouse gas emissions. It is possible for businesses to detect, monitor, calculate and report their carbon costs with carbon cost accounting (Güleç & Bektaş, 2019).

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

The Kyoto Protocol also enabled the formation of carbon markets. Carbon markets are divided into two: mandatory and voluntary. In mandatory markets, carbon trading is carried out between countries that are members of the Protocol. Voluntary carbon markets exist in Turkey, which has hosted projects where certificates traded in the voluntary carbon market have been developed since 2005. The Kyoto Protocol brought with it a new trade mechanism, which is a market-based mechanism and promotes sustainable development. This mechanism, called carbon emission trading, aims to achieve economic development by trading emissions between developed countries and underdeveloped countries in order to ensure that the party countries can meet their committed emission reduction targets. In this way, developed countries transfer the excess of a certain amount of carbon (greenhouse gas) emission rights to another country or party in return for specified credits. These credits are called carbon credits, and the carbon emission right is transferred in exchange for money. Countries that are members of the protocol benefit from these mechanisms both to reduce emissions and for economic purposes (Altınbay & Golagan, 2016).

Calculating carbon costs is a key element of carbon accounting. These costs can be examined in two main categories: direct and indirect. Direct costs arise from carbon emissions released directly into the atmosphere as a result of the business's activities. Indirect costs are the costs resulting from emissions and energy consumption throughout the supply chain. The main methods used to calculate carbon costs are carbon pricing, carbon footprint calculation and life cycle analysis. Carbon pricing is a mechanism that assigns a cost to carbon emissions and encourages businesses to reduce their emissions. Carbon tax and emissions trading system are two common examples of this mechanism (Murray & Rivers, 2015). Carbon footprint calculation is a method used to measure the total carbon emissions resulting from the activities of businesses. This calculation is usually expressed in tonnes of carbon dioxide equivalent (CO2e) (Wiedmann & Minx, 2008). Life cycle analysis (LCA) is a method in which all environmental impacts occurring throughout the life cycle of a product, from raw material to final consumption, are evaluated (Guinée et al., 2011).

The aim of this study is to provide information about carbon accounting with the help of examples of carbon costs. For this purpose, in the first part of the study, general information about carbon costs and carbon accounting was given and previous studies were tried to be summarized. Then, detailed information is given about accounting for carbon costs through sample applications.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

2.LITERATURE REVIEW

Kalt et al. (2016) conducted a case study in Austria within the framework of carbon accounting, arguing that there is evidence that replacing carbon-intensive products with bio-based substitutes can be highly effective in reducing greenhouse gas emissions.

In their study, Wang and Chen (2018) created an urban "three-layer carbon accounting" model based on the input-output life cycle assessment method. Conducted a case study in Chongqing city to identify the critical sectors of the three layers that contributed the most to the total carbon emissions covering 28 economic sectors during the period 2002-2007. It has also developed carbon sector-specific categories to track emission reduction ways in supply chains.

Gürbüz et al., (2019) stated that by accurately determining the amount of carbon costs, resource outputs and carbon emissions that cause carbon emissions, both costs can be reduced in a controlled manner and planning can be helped.

Aliusta and Yılmaz (2020) stated in their study that they made application recommendations for businesses to determine their carbon footprints and take environmental costs into account in their accounting processes, and that carbon costs, especially due to greenhouse gas emissions, should be made more clearly visible and reported within the total production cost.

In their study, Kızıltan and Doğan (2021) discussed the reporting of carbon footprint in the cement sector and technological, environmental and economic performance indicators in accordance with the materiality principle and proposed a reporting framework for the cement sector. A reporting that will constitute the measurement framework proposal presented in the study will allow the business to communicate to its stakeholders in what way and direction it uses capital elements within the framework of the adopted business model, according to objective criteria.

Bora Kılınçarslan et al. (2022) used the case study method to examine the approaches to the transfer of carbon emissions to financial statements within the scope of Turkish Accounting Standards, which are compatible with International Accounting Standards, and to reveal the effects of these approaches on the financial statements. They stated that there are no international accounting standards for businesses to report carbon emissions, but there are approaches based on international accounting standards, especially the IFRIC 3 approach prepared by the International Accounting Standards Board (IASB) and later withdrawn.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

3.SAMPLE APPLICATIONS

Sample 1. The amount of benefit obtained by ABC enterprise by reducing the amount of carbon in agricultural application areas is worth 200,000 TL.

260 RIGHTS	200.000	
260.01 Emission Certificates		
380 DEFERRED INCOME FOR THE FOLLOWING MONTHS		200.000

Sample 2. ABC Enterprise purchased 2,000 tons of CO2e from the market at a unit price of 14 TL.

260 RIGHTS	280.000	
100 CASH IN HAND		280.000

Sample 3. In the 2023 period, the actual emissions of ABC Enterprise were 12,000 tons of CO2e. (1 ton = 16 TL)

730 GENERAL PRODUCTION EXPENSES	192.000	
374 PROVISION FOR EXPENSES		192.000

Sample 4. ABC Enterprise paid 10,000 TL carbon tax for the carbon emissions released into the atmosphere as a result of its activities.

730 GENERAL PRODUCTION EXPENSES	10.000	
730.01 Carbon Taxes		
100 CASH IN HANS		10.000

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

4.CONCLUSION

Greenhouse gases produced during the production of goods and services and released into nature cause environmental pollution. This pollution affects both people and businesses who live a life dependent on the environment in the long term. These effects may be in the form of increasing social pressure due to environmental pollution, consumers not preferring products and services with high carbon footprints and decreasing their sales, the obligation to invest in clean technologies, and an increase in costs due to practices such as environmental taxes.

Businesses should consider issues such as carbon allowances (or permits), trading, investing in low carbon emission technologies, calculating carbon regularity compliance costs, and the impact of increasing carbon costs on product costs, as the share of carbon costs in environmental expenses can be quite high. For this reason, it is important for business managers to classify and track these costs properly so that they can make the right investment decisions based on these costs.

Accounting for carbon costs is of great importance for businesses to fulfill their environmental responsibilities and achieve their sustainability goals. This process requires businesses to accurately calculate and report their carbon footprint and the financial impact of those footprints. Effective management of carbon costs is critical for both environmental and economic sustainability. More innovations and developments in the field of carbon accounting and cost management are expected in the future.

REFERENCES

Aliusta, H., & Yılmaz, B. (2020). Karbon maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi: çimento sektörü uygulaması. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 15(1), 267-294.

Altınbay, A., ve Golagan, M. (2016). Küresel ısınma sorununa muhasebecilerin bakışı: karbon muhasebesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 5(7), 2106-2219.

Demircioğlu, E., Ever, D. (2020). Karbon maliyetlerinin belirlenmesine ilişkin demir çelik işletmesinde uygulama. İşletme Araştırmaları Dergisi, 12(1), 649-662.

Guinée, J. B., Heijungs, R., Huppes, G., Zamagni, A., Masoni, P., Buonamici, R., ... & Rydberg, T. (2011). Life cycle assessment: past, present, and future. Environmental Science & Technology, 45(1), 90-96.

Güleç, Ö. F., Bektaş, T. (2019). Karbon muhasebesi ve karbon maliyetlerinin incelenmesi. In XIII. IBANESS Congress Series on Economics, Business and Management.

Gürbüz, C., Aracı, Ö. N. K., ve Bekci, İ. (2019). Dünya'da ve Türkiye'de karbon ticareti ve karbon muhasebesi uygulamaları üzerine bir araştırma, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 11(28), 424-438.

Kalt, G., Höher, M., Lauk, C., Schipfer, F., and Kranzl, L. (2016). Carbon accounting of material substitution with biomass: Case studies for Austria investigated with IPCC default and alternative approaches, Environmental Science & Policy, 64, 155-163.

Kılınçarslan, T. B. Arsoy, A. P., & Selimoğlu, S. K. (2022). Türkiye muhasebe standartları kapsamında karbon emisyonlarının muhasebeleştirilmesi. Muhasebe ve Denetime Bakış, 22(67), 73-98.

Kızıltan, B., & Doğan, D. U. (2021). Çimento sektöründe karbon ayak izlerinin raporlanması amacıyla bir çerçeve önerisi. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 18(1), 40-58.

Murray, B. C., & Rivers, N. (2015). British Columbia's revenue-neutral carbon tax: A review of the latest "grand experiment" in environmental policy. Energy Policy, 86, 674-683.

Özbirecikli, M. (2002). Çevre muhasebesi, Naturel Kitabevi, Ankara.

Wang, S., and Chen, B. (2018). Three-Tier carbon accounting model for cities, Applied Energy, 229, 163-175.

Wiedmann, T., & Minx, J. (2008). A definition of 'carbon footprint'. In Ecological Economics Research Trends (pp. 1-11). Nova Science Publishers.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

APPLICATION OF CONSTRUCTION 4.0 IN DIGITAL REAL ESTATE

Asst.Prof.Dr. Naci BÜYÜKKARACIĞAN

Selcuk University, nacibk@selcuk.edu.tr – ORCID ID: 0000-0002-7944-8902

ABSTRACT

The real estate sector consists of companies that produce or purchase assets such as land, housing, and workplaces, and then sell or rent them to other investors. Therefore, this sector is affected by many internal and external factors. The locomotive of the real estate sector is the construction sector. For this reason, the construction sector directly affects both the qualitative and quantitative efficiency of real estate. In addition, many different factors such as technological developments, globalization, remote and hybrid working models, the attraction of online shopping, new generation entertainment approach, contraction in the world economy and epidemic diseases cause changes in real estate preferences. The concepts of Industry 4.0 and digitalization of real estate come to the fore as a solution to these negative changes. Digital real estate system; It consists of real estate financial technologies, stakeholder economies, smart building technologies and Construction 4.0 sectors.

In this study, the impact of the fields of activity of construction companies on the level of use of 4.0 technology components was investigated in order to better analyze the trends and gaps in the construction industry. For this purpose, the effects of the level of implementation of cyber-physical systems, internet of things, big data, cloud computing, three-dimensional printing technology, robotic applications, virtual and augmented reality and cyber security components, which constitute the components of Construction 4.0, by construction companies on the performance of these companies were evaluated. As a result, it was concluded that the construction industry's adaptation to digital transformation along with Construction 4.0 technology has a great contribution to building more practical, safe, low-cost, efficient and environmentally friendly structures.

Keywords: Construction sector, Construction 4.0, Digital, Real estate, Real estate sector,

2. INTRODUCTION

Investment in residential, office and commercial buildings has gained importance in the Turkish real estate sector, especially since 2006. As a result of the new incentive system and the shift of investments to the eastern regions, especially with the effect of housing demand in neighboring geographies, the demand for commercial buildings in these regions increased and the real estate investments of investors in the real estate sector in these regions were effective. It is necessary to master local market factors in order to make successful investment decisions in the infrastructure sector, which has become a favorite of corporate and individual investors in recent years. The contribution of construction and real estate investments to Türkiye's rapidly growing economy is significant. It is necessary to have a good command of local market factors in order to make successful investment decisions in the real estate sector, which has become increasingly popular among professional and individual investors in recent years. The construction industry, which is the basis of the real estate industry, is one of the sectors where

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

the most human labor is used from past to present. Additionally, to be successful, all stakeholders involved in the process must maintain close relationships and communication. The construction industry, which is the basis of the real estate industry, is one of the sectors that employs the most human labor to date. Additionally, to be successful, all stakeholders involved in the process must maintain close relationships and communication [1].

Innovations that lead to transformation in various sectors are rapidly emerging with the intertwining of technologies. Innovations that lead to transformation will affect the real estate sector from a broader perspective and bring about a permanent transformation. With the influence of technological factors as well as economic variables, there are many forces that have the potential to fundamentally change the construction industry on which the real estate sector depends. Technological innovations such as cloud computing, mobile, social media and analytics are causing the real estate industry to witness one of the most significant changes. Construction is by far one of the most human labor intensive industries. Additionally, to be successful, all stakeholders involved in the process must maintain close relationships and communication [2].

The key issues that will revolutionize the real estate industry are the collaborative economy, creating a disintermediary environment for brokerage and leasing, the war for talent and last-mile delivery. With the digital transformation that the world is undergoing, the benefits of digital technology are being used at every stage, from our daily lives to production methods. As a result, the share of non-digital labor and technology across industries is decreasing. The equivalent of the digitalization seen in Industry 4.0 and the Internet of Things concept in the construction industry is Construction 4.0.

In this study, the impact of the fields and types of activities of construction companies on the level of use of 4.0 technology components was investigated in order to analyze the changes and demands in the construction sector.

3. CURRENT SITUATION OF THE REAL ESTATE AND CONSTRUCTION SECTOR IN TÜRKİYE

The real estate industry includes the development, valuation, marketing, sale, rental and management of residential, commercial, industrial, and agricultural properties. The locomotive of the real estate sector is the construction sector. At the same time, construction and related sub-sectors are among the most important elements of the economy. The Turkish Housing sector has made a very rapid development in the last fifteen years. The importance of the construction sector in terms of macroeconomics stems from its multiplier effect, which activates 250 sectors and creates an impact on both growth and employment [3].

Real estate, in addition to its acquisition for use, is a globally accepted investment asset class. Real estate investments constitute 10% of world GDP. In Türkiye, real estate acquisition in Türkiye constitutes 19.5% of GDP. The real estate sector, which has turned into an important investment tool with low interest rates and increased securitization, has experienced an annual growth rate of 3% and an annual investment volume increase of 14% in the last decade [4]. In parallel with this, the rate of foreign direct investment inflows is also quite high in our country. Among the reasons why investors prefer Türkiye, climate comes first with 53.2%. It is followed by cultural, social and religious harmony with 48%, providing a safe and stable life with 39.8%, affordable holiday options with 34.9% and hospitality factors with 30.7%. The share of real estate in total foreign direct investments will increase in 2022. It increased to 47.9 percent with a sales volume of 6.2 billion dollars [5].

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Real estate market in Türkiye will be negatively affected by reasons such as economic slowdown and increasing construction costs in 2023. In parallel with this, in the housing market, where there is the highest demand in this sector, the current supply of qualified housing cannot meet the demand due to the failure to implement new projects. While an average of 61.7% of companies in the Turkish construction sector reported that there was no factor restricting their activities in the fourth quarter of 2023, financing, one of the main factors of activity restrictions, remained at similar levels and stable throughout the quarter. The biggest obstacle for businesses is that they have an average market share of 28.4%. Insufficient demand ranked second with an average of 14.6%. In the construction sector, the ratio of non-performing loans to cash loans in the last quarter of 2023 decreased by 4.6% from the average in the last quarter of 2022 and decreased by 3.4% from the average in the third quarter of 2023. It remained higher, reaching 3.7% [5].

Although there are conjunct-related problems in the real estate sector in Türkiye, there are also country-specific local problems. Financing is one of the biggest problems in the real estate sector. A significant portion of household income, which is the main source of funds used in the financing of the real estate sector and the important factor determining the demand for housing and is transferred to the housing finance markets as a resource, is the savings coming from deposit accounts in banks, life insurance companies and pension funds. Creating new funds by securitizing and selling mortgaged housing loans in the capital markets is the most important source of funds after deposit sources. Mass Housing Administration (TOKİ) provides loan support to mass housing projects in cooperation with municipalities [6].

One of the most important issues in the real estate sector is the issue of production technology. It has been determined that in countries where traditional construction methods are widely used, these construction methods have a positive effect on creating employment, but the use of appropriate construction technology helps reduce the rate of labor use in production from 5% to 50%. New job opportunities and increased production created by high-tech construction materials and machinery. Economic recovery will ensure the continuity of the workforce in housing production and enable some of the existing workforce to turn into prefabricated housing factories.

However, another determining factor in technology selection is the quality of the workforce. In the current situation, the rate of poor quality housing production is not low due to the lack of qualified workforce in housing production in Türkiye. The biggest way to overcome this problem is to use technologies that allow capacity and production diversification and local materials that are affordable and sufficient in quality and use.

While land in Türkiye is mainly used for needs such as housing, education, transportation and workplace, land is also seen as a commercial asset due to the high demand and limited land funds. Increasing land prices and rising general price levels due to the financial developments of countries increase the income of land owners, and the transfer of this increased income takes place in the form of land rent. Therefore, the resulting income directs the country's limited resources to land purchase, contrary to the concept of efficiency, which is an economic factor. Therefore, land is preferred as an investment tool compared to other types of real estate in Türkiye.

Another problem of the real estate sector is the concept of slums, which emerged as a result of the plundering of public areas along with migration from villages to cities. Today, slums and illegal construction; It constitutes a large part of the building stock in our cities.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Slums, the proliferation of low-rise buildings in residential areas, and the horizontal and uncontrolled expansion of the city lead to an increase in the costs of protecting the structural environment, and people living in these areas adopt an urban lifestyle and find these structures unsuitable. This seems to be the first appropriate and economical method to meet the need for housing that is still missing and needs to be rebuilt. These are visible structures, but when evaluated from an economic perspective, they actually create a great burden [7].

In addition to these, the Problem of Informal Economy, the Problem of Rental Housing, problems arising from legislators and practitioners, the disorganization of real estate legislation, proportional problems in taxation, and poor perception of the sector are seen as other problems.

4. DIGITAL REAL ESTATE

Digitalization can be defined as the process of transferring accessible data to the digital environment so that it can be used by technological devices (computer, tablet, phone, etc.). These data are arranged in the digital environment and transferred to the data environment[8].Technologies that support change and innovation in many sectors, lead the fourth industrial revolution and enable the digital real estate revolution, and applications that can connect with it, have advantages in the real estate sector.

It has been understood that the future will be digital, especially with the significant changes that have come to human life with the global lockdown during the COVID-19 pandemic. With the closure routine business and social activities were largely carried out on digital assets. The real estate industry was also affected by this digital understanding. In addition, the real estate sector is not a sector that easily accepts change due to its structure. Because; The real estate industry consists of large disparate assets that are traded largely on a private market. They especially resist technology-oriented innovations that will take away the current jobs of traditionalist employees and do not want the real estate sector to change. However, despite these negativities, digitalization efforts have become quite advanced in the sector, which does not want to be left behind by innovations, especially in the last 3 years.

Applications of new technologies play a key role in overcoming an economic recession. Adopting new technologies becomes easier as employers hire employees with computer skills due to rising unemployment rates, understand how and why technology and businesses benefit from times of crisis, while also reducing the opportunity costs of investing in these technologies. During times of crisis, real estate companies can benefit from digital real estate to gain a competitive advantage and maximize their resources.

It can be said that the real estate sector applications of digitalization activities are generally limited to the construction sector. Digital technologies can be used in the project design, construction, use, operation or management of buildings. Digitalization applications covering the entire real estate sector, including the construction sector, can be listed as follows:

• Websites

• Smartphone Applications (mobile applications),

• Data Analysis applications,

• Artificial intelligence

• Machine Learning,• Expert Systems,

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

• Block Chain,

• Robotic Systems,

• Sensors,

• Virtual and Augmented Reality,

• Remote Sensing Systems,

• Location Technology i,

• Cloud computing,

• Cyber Physical and Security Systems,

5. CONSTRUCTION 4.0

A process of change has begun due to the real estate sector's inability to meet the needs. This process of change has seen digital real estate. Digital real estate consists of real estate finance technologies, stakeholder economies, smart building technologies and Construction 4.0 sectors. Since Construction 4.0, one of the sectors that make up digital real estate, directly and indirectly constitutes 1/3 of digital real estate, the construction industry's transition to Construction 4.0 shows that it plays an important role in shaping the future of the real estate industry [9].

Construction 4.0, like Industry 4.0, is the result of a process extending from past to present. It is the use of modern technology and new generation production techniques from the beginning to the end of the construction project and the automation of the entire process. In other words, the concept of Construction 4.0 is the automation and digitalization of processes by using modern technologies and new production techniques that make up Industry 4.0 throughout the construction project life cycle. Construction 1.0 refers to the period when simple hand tools such as shovels and pickaxes were used. While 2.0 refers to crane-based work, Construction 3.0 represents the use of software such as Revit and BIM. In Construction 4.0, concepts and technologies such as internet, wireless sensor, drone, laser and software are used together. Thus, the entire process is automatically digitized [10].

The construction industry needs to continue its development by following the path of industry 4.0, which was born from innovations and technological developments in the industrial field, in order to both respond to today's needs (driving forces such as housing need, climate change, etc.) and to grow.

During the transformation process to Construction 4.0, changes can sometimes take decades because Construction 4.0 is capital intensive and the need for machinery emerges after a suitable developmental process in the specific production stages of construction. Therefore, traditional methods of carrying out and managing construction activities suffer from many difficulties. Because increasing competition and production needs force the construction industry to rethink in order to increase quality and efficiency.

For this reason, the construction sector exhibits an open attitude towards innovations and technological breakthroughs, and innovative companies supported by scientists, R&D departments, universities, associations and government institutions will consistently create a series of new technologies that will change the whole by applying new technologies that have developed and matured with Industry 4.0 in the construction sector. It will enable the

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

development of Construction 4.0, which will represent the course and future of construction with technology [11].

The technologies are respectively smart building, prefabrication (modular construction), building information modeling, construction site robots, smart building designs (using artificial intelligence + machine learning) and 3D printing technology. In the light of these data, it became necessary to examine the Construction 4.0 technologies developed with these 4.0 technologies in detail.

A smart building enables the energy system to stabilize and direct carbon emissions faster through energy storage and demand-side flexibility; It enables building occupants to have control over energy flows and to perceive all occupants' needs regarding comfort, health, indoor air quality and safety and to try to meet them. The main purpose of a smart building is to use energy efficiently and provide a healthy living and working environment for building occupants [12].

Traditional CAD (Computer Aided Design) has been replaced by Building Information Modeling (BIM). BIM is a system that serves all stakeholders throughout the life cycle of the project by using virtual modeling and information entered by users to simulate any aspect of the Project. BIM is a process that facilitates harmonious work, simulation and visual perception by creating a three-dimensional (3D) design model and then using the three-dimensional model to support business owners and suppliers in improving building design, construction and building control. Building Information Modeling (BIM) technology can be thought of as a digital representation of the concrete and functional attributes of a building. Digitalizing the building will help reduce costs and risks throughout the construction and life of buildings by providing better control management and data. Because fewer construction errors will occur in the field, thus ensuring less reconstruction and fewer changes to orders [13].

Use of 3D Printing Technology 3D printing technology reduces waste as a result of using the amount of material required for the production of the object. The diversity needed in terms of design flexibility is provided, as it will enable the emergence of designs that are difficult or cannot be produced with existing systems. This technology will significantly reduce the manpower needed in the construction process.

Robotic process automation is the system of using software robots to automate highly repetitive routine tasks. Robotic process automation robots enable the importance of the field of automation to be understood by doing their jobs more quickly and allow workers to carry out high-value activities. The robot's working system is to convert the relevant coordinates of each brick in a wall structure designed in CAD into metadata, and then assemble the bricks using this metadata [14].

Smart Construction Materials can be described as normal as soon as the stimulus disappears by being able to detect the warning, respond to it in a short time and in a predetermined way, thanks to their sensors, actuators and control mechanisms. It is to make existing building materials more sustainable by restructuring their chemical composition.

Green buildings; It is the first step in creating a sustainable construction sector that aims to ensure the welfare of the society in relation to environmental, social and economic problems. Green buildings were born from the need to reduce the impact of the built environment on carbon emissions, primarily by reducing electricity consumption. They are structures that consume 35 - 40% less energy than classical buildings, have lower operating costs, and offer

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

more efficient and healthier living spaces shows that green buildings can improve the health and productivity of those who live or work in them. In some cases, green buildings can have the same benefits as spending time in nature, which can benefit people living in cold climates. Although green buildings cost five to 10 percent more than conventional buildings, the small increase in building costs provides noticeable benefits on the health and wellness of those who work or live in or near the building [15].

6. CONSTRUCTION 4.0 MODEL APPLICATIONS

Performance of Construction Companies depends on cyber-physical systems, internet of things, big data, cloud computing, 3D printing technology, robotic applications, virtual and augmented reality and cyber security components.

Efficiency is one of the most needed elements in the construction industry. In addition, the steps to be carried out for the design and construction parts needed to be made easier. Applications such as Building Information Modeling (BIM), robotic systems, 3D printing and wireless sensing are among the innovations coming with Construction 4.0.

Robotic studies in the construction industry are collected under the name SAM. The bricklaying process, which is considered basic in building construction, can be carried out through these robotic systems. It is known that it works faster and is more efficient than humans. For example, a robot that can lay thousands of bricks has a large share in ensuring efficiency because it is cheap. The only problem with the system is that it works semi-automatically. In order for the robot named SAM to lay bricks, workers must place bricks in the robot's system. Robotic structures, which currently appear as semi-automatic systems, are expected to become fully automatic within the next few years.

3D printers are very popular today. It has been possible in the last few years for the use of this technology, which emerged in the 1980s, to become widespread and costs to decrease to more reasonable levels. By adapting the 3D printing method to the needs of the construction industry, complex and special order products have been produced more easily. 3D printing tools have also reduced labor costs and helped speed up production.

Renewable energy activities also attract attention in the structures prepared with the help of 3D printers. Work continues to ensure that each building can produce its own electricity. In addition, the measures taken against natural disasters are one of the innovations in the sector. Alarm systems that warn of earthquakes in advance are another technology that will be found in the buildings of the future. Studies regarding the maintenance and renovation needs of the building are collected under the name BIM (Building Information Modeling). It can be thought of as a system that collects and records performance data of the building and monitors it in virtual reality.

The sector, which is compatible with the digital and technological world, meets the needs of the future and provides the opportunity to make major breakthroughs in performance improvements. The sector, supported by advanced control software (such as site management software, construction management software), will continue to grow by minimizing risks.

Digital Twins: The concept of a digital twin can be described as a virtual representation of a physical object throughout its lifecycle that uses real-time data for learning and reasoning. In the construction industry, a digital twin of a building is used in the operation and maintenance phases, allowing facility managers to conduct condition analysis, ultimately improving energy use and improving residents' comfort.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Cloud Computing: Cloud computing is the general name of internet-based adjustable information technologies with high processing power such as shared data processing, storage and calculation, which can be used at any time using a computer or mobile device. In the construction industry, it is necessary to provide simultaneous access to business data in order to make simultaneous reporting and make decisions, especially during field work. Thanks to the cloud computing system, relevant teams can easily access project-related data.

7. RESULTS AND DISCUSSION

Many different factors such as technological developments, globalization, remote and hybrid working models, the appeal of online shopping, the new generation of entertainment, the contraction in the world economy and epidemics cause changes in real estate preferences.

As a result, we have entered the years when real estate will change hands less and more rental transactions will occur. It is clear that we cannot be as generous as before in new projects. Our resources are now much more limited. Most of all, our natural resources. Therefore, sustainability and transformability will be the main theme in the future of real estate.

The construction sector is one of the sectors where human labor is used most intensively from past to present. Moreover, in order to achieve success, all actors involved in the process must be in close relationships and communicate. One of the biggest advantages of Construction 4.0 is that it turns this communication process into instant communication. With the Internet of Things, all actors of the construction industry enable transactions such as instant information sharing and task distribution throughout the project. This enables both efficient operation and remote control of all devices with internet connection. In other words, people do not need to be there for construction to continue. When combined with drones and sensors, time and power savings are achieved by controlling and process directing, material tracking and, if necessary, supply order, detection of repair and development needs, without having to go to the construction site.

Apart from this, one of the features and benefits of Construction 4.0 is that it actively drives robots to the construction site. Robots, machines that can be controlled remotely and can perform complex operations, can easily handle operations that would take a lot of time or be dangerous with human power. While this protects human health, it also prevents the work pace from being interrupted for any humanitarian reason. In short, it provides security and efficiency.

In addition, with augmented reality and virtual reality technologies, it is possible to see the result and the stages leading to the result and make the necessary adjustments at the very beginning of the project. By using 3D printers, production costs and time are reduced to a minimum. Daily life becomes safer and more practical with smart home technologies. In short, with Construction 4.0, more practical, safe, low-cost, efficient and environmentally friendly structures can be built as the construction industry adapts to digital transformation.

We must build green buildings and green cities that meet the needs of new generations, are scientifically based, self-renewing, consume minimum energy and do not leave a carbon footprint.

REFERENCES

[1] Ciller, B. *Turkish Residential Real Estate Investment Analysis*, Doctoral dissertation, Massachusetts Institute of Technology), 47-49, Massachusetts, 2007.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

[2] Narula, R. *Globalization And Technology: Interdependence, Innovation Systems And İndustrial Policy*, John Wiley & Sons, New Jersey, 2014.

[3] Çekiciler, C., & İmamoğlu, A. Konut Tesliminde Kdv Oranları, Vergi Raporu, 25(6),22-30, 2018.

[4] Pasupuleti, A. *The Future of Commercial Real Estate,* Doctoral dissertation, Pratt Institute, New York, 2023.

[5] IMSAD. *Türkiye İMSAD Aylık Sektör Raporu,* Türkiye İnşaat Malzemecileri Derneği Yayınları, İstanbul, Ekim, 2023.

[6] Karasu, M. A. Türkiye'de Konut Sorununun Çözümünde Farklı Bir Yaklaşım; Belediye-Toplu Konut İdaresi-Konut Kooperatifleri İşbirliği Modeli, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 56-87, 2005.

[7] Çalışkan, Z. Türkiyede Şehirleşme ve Gecekondulaşma, Fırat Üniversitesi Doğu Araştırmaları Dergisi, 4(2), 55-61, 2006.

[8] Mondejar, M. E., Avtar, R., Diaz, H. L. B., Dubey, R. K., Esteban, J., Gómez-Morales, A., ... & Garcia-Segura, S. Digitalization to Achieve Sustainable Development Goals: Steps Towards a Smart Green Planet, Science of The Total Environment, 794, 148539, 2021.

[9] Baum, A. *PropTech 3.0: The future of Real Estate*, Saïd Business School, University of Oxford Research, 2017.

[10] Zhu, A. M., & Pan, W. Automated Crane-lift Path Planning Using Modified Particle Swarm Optimization for High-rise Modular Integrated Construction, In ISARC. Proceedings of the International Symposium on Automation and Robotics in Construction (Vol. 38, pp. 835-842). IAARC Publications, 2021.

[11] Karna, S. and Jonnonen, J. M. Project Feedback as a Tool for Learning. *IGLC,* 13, 47-55, 2005.

[12] De Groote, M., Volt, J. and Bean, F. Smart Buildings Decoded, Building Performance Institute Europe, 2017.

[13] Lee, J., Kim, B., & Ahn, Y. Building Information Modeling (BIM) Technology Education for The Needs of Industry in Developing Countries, International Journal of Engineering Education, 35(1), 126-141, 2019.

[14] Li, F. A Schema for Planning Robotics Operations in Construction, Architectural Engineering (MS), Penn State University, March 15, 2023

[15] Amran, M. E., & Muhtazaruddin, M. N. Renewable Energy Optimization Review: Variables towards Competitive Advantage in Green Building Development. Progress in Energy and Environment, 1-15, 2019.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

NURTURİNG CONNECTİONS: THE ROLE OF TEACHER-STUDENT RELATİONSHİPS İN ACADEMİC AND EMOTİONAL DEVELOPMENT THROUGH THE LENS OF ATTACHMENT THEORY

Sarah Houssami

Moulay Ismail University

houssami.sarah@gmail.com – https://orcid.org/0009-0000-2398-7432

ABSTRACT

This theoretical paper explores the impact of teacher-student relationships on students' academic and emotional development through the lens of Attachment Theory. Attachment Theory, traditionally applied within the context of child-caregiver relationships, provides a robust framework for understanding the dynamics of teacher-student interactions. The quality of these relationships significantly influences students' motivation, engagement, and academic performance, as well as their emotional well-being and resilience. Secure attachment, characterized by trust, empathy, and consistency, is linked to positive academic outcomes and emotional stability, while insecure attachment can lead to academic challenges and emotional difficulties. This paper synthesizes existing theoretical perspectives to elucidate the mechanisms through which teacher-student relationships affect learning and development. It identifies key traits of effective teachers, such as responsiveness and emotional support, and suggests strategies for fostering positive interactions in educational settings. The implications for educational practice are profound, suggesting that teacher training programs should incorporate principles of Attachment Theory to enhance relationship quality. By emphasizing the importance of nurturing teacher-student relationships, this paper advocates for a holistic approach to education that prioritizes both academic and emotional growth.

Keywords : Teacher-Student Relationships, Attachment Theory, Academic Development, Emotional Development, Educational Psychology.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

USING A SOCIO-SCIENTIFIC DILEMMA INVOLVING SELF-CONTROL VALUE TO IDENTIFY THE ARGUMENTATION SKILLS OF SCIENCE TEACHER CANDIDATES

Yılmaz KARA

Bartın University

yilmazkaankara@gmail.com

ORCID ID 0000-0001-6897-3245

ABSTRACT

In recent years, curriculum developers begin to put emphasis on the education of characters and values, including self-control, as well as knowledge, skills and attitudes and socio-scientific issues are considered as a context to convey focused characters and values. The aim of this study was to determine the argumentation skills of science teacher candidates through socio-scientific dilemmas involving the root value of self-control. The study was conducted by adopting the survey research design. The study group consisted of 30 science teacher candidates who took the “applications of science in technology” course as an elective. A socio-scientific dilemma containing the root value of self-control was used as a data collection tool. While developing the dilemma, the opinions and approval of faculty members who have studies on socio-scientific issues, argumentation, character and values education were obtained. The data were analyzed taking into account Toulmin's argumentation model. The findings indicate that the argumentation skills of science teacher candidates are open to development. In addition, it was determined that the root value of self-control was reflected in the statements of prospective teachers. Accordingly, prospective teachers understood scientific events that concern society, identified the factors affecting the event, and tended to exhibit self-controlled behaviors when making decisions based on scientific knowledge. In line with the results of the study, it is suggested that socio-scientific issues have the potential to be a useful tool in teaching root characters and values, including self-control skills, and that socio-scientific issues should be used in character and values education.

Keywords: Socio-scientific issues, Character and values education, Argumentation, Teacher education, Science education.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

FEN ÖĞRETMENİ ADAYLARININ ARGÜMANTASYON BECERİLERİNİ BELİRLEMEK ÜZERE ÖZ-DENETİM DEĞERİ İÇEREN SOSYO-BİLİMSEL İKİLEMİN KULLANILMASI

Doç. Dr. Yılmaz KARA

Bartın Üniversitesi

yilmazkaankara@gmail.com

ORCID ID 0000-0001-6897-3245

ÖZET

Son yıllarda müfredat geliştiriciler, bilgi, beceri ve tutumların yanı sıra öz denetimi de içeren karakter ve değerlerin eğitimine önem vermeye başlamıştır ve sosyobilimsel konular, odaklanılan karakter ve değerlerin aktarılması için bir bağlam olarak değerlendirilmektedir. Bu çalışmanın amacı fen bilgisi öğretmen adaylarının öz denetim kök değerini içeren sosyobilimsel ikilemler üzerinden argümantasyon becerilerini belirlemektir. Araştırma tarama araştırması tasarımı benimsenerek gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubu seçmeli olarak "bilimin teknolojideki uygulamaları" dersini alan 30 fen bilgisi öğretmen adayından oluşmuştur. Veri toplama aracı olarak öz denetim kök değerini içeren sosyobilimsel bir ikilem kullanılmıştır. İkilemi geliştirirken sosyobilimsel konular, argümantasyon, karakter ve değerler eğitimi üzerine çalışmaları olan öğretim üyelerinin görüş ve onayları alınmıştır. Veriler Toulmin'in argümantasyon modeli dikkate alınarak analiz edilmiştir. Bulgular fen bilgisi öğretmen adaylarının argümantasyon becerilerinin gelişmeye açık olduğunu göstermektedir. Ayrıca öz denetim kök değerinin öğretmen adaylarının ifadelerine yansıdığı tespit edilmiştir. Buna göre öğretmen adayları toplumu ilgilendiren bilimsel olayları anlamış, olaya etki eden faktörleri tespit etmiş ve bilimsel bilgiye dayalı kararlar alırken öz denetimli davranışlar sergileme eğiliminde olmuşlardır. Araştırmanın sonuçları doğrultusunda sosyobilimsel konuların, öz denetim becerileri de dahil olmak üzere kök karakter ve değerlerin öğretilmesinde yararlı bir araç olma potansiyeline sahip olduğu ve sosyobilimsel konuların karakter ve değerler eğitiminde kullanılması gerektiği öne sürülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyobilimsel konular, Karakter ve değerler eğitimi, Tartışma, Öğretmen eğitimi, Fen eğitimi.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

1. GİRİŞ

İnsan sosyal bir varlık olup topluluklar halinde yaşamaktadır. Toplu yaşam birey üzerine sorumluluklar yüklemektedir. Birey ihtiyaçlarını toplumdan karşılarken toplum düzenine uymak durumundadır. Modern toplumlar bireye daha fazla özgürlük tanısa da bireyin her düşüncesini her zaman ve her yerde uygulaması toplumun kurallarına aykırı olabilmektedir. Dolayısıyla birey toplum kurallarının farkına varmalı, benimsemeli ve uygulayarak toplumun bir parçası haline gelmelidir (Osborne, 2018). Otosansür ve topluma uyum sağlama özelliklerini de kapsayan kök değer öz denetim becerisi olarak adlandırılmaktadır (McDonald, 2019). Son yıllarda öğretim programlarına karakter ve değerler eğitimi kapsamında dahil edilen öz denetim becerisinin edinilmesine dönük öğretim süreçleri de işletilmeye başlanmıştır. Öz denetim becerisinin öğretim süreçlerine dahil edilebileceği alanların başında sosyobilimsel konular gelmektedir (Brown, Peterson & Yao, 2016).

Bilim, toplum ve bireyi ilgilendiren konuların kesişim noktasında bulunan, yapısı gereği çatışmalı olarak değerlendirilen çalışma alanları sosyobilimsel konu olarak bilinmektedir. Organ nakli, genetiği değiştirilmiş organizmalar, kök hücreler, kozmetik ürünler ve kimyasal madde kullanımı gibi konular toplumun ihtiyacı doğrultusunda bilimsel gelişmeler sonucu ortaya konmuştur. Ancak uygulanması ya da ilerleme kaydedilmesi sırasında yine toplum tarafından denetlenmiş ve baskılanmıştır (Büssing, Dupont & Menzel, 2020). Örneğin organ nakli başka yollarla tedavisi olası olmayan hastaların yaşama tutunmasını ve normale dönmesini sağlayan bir uygulamadır. Gelişmesi bireyin hastalığına çare olmak amacıyla genellikle toplum tarafından teşvik edilmiş ve bilim insanları çalışarak farklı organlar için çeşitli organ nakil yöntemleri geliştirmiştir. Ancak yine aynı toplumda dini, ahlaki ya da etik gerekçeler ya da ön yargılar öne sürerek organ nakline karşı olanlar da vardır. İslam dini bir insanı kurtarmak tüm insanlığı kurtarmak gibidir ilkesini benimse de Müslüman ülkelerde organ bağış oranı düşük seviyelerdedir. Burada bireyin bilimsel bilgiye dayalı karar verme sürecini işletmesi gerekmektedir. Yani birey konuyu etraflıca düşünmeli, farklı görüş ve düşünceleri dikkate almalı ve kendi görüşünü inşa etmelidir. Böylece birey konu hakkında iddia sahibi olabilir, iddiasını gerekçelerle destekleyebilir, karşıt görüşleri fark eder ve çürütebilir. Argümantasyon seviyeleri olarak değerlendirilen bu basamaklarda bilimsel bilgiye dayalı karar verme süreçleri işletilirken öz denetim gibi bireyin sahip olduğu karakter ve değerler de işe koşulmaktadır (Rundgren, Eriksson & Rundgren, 2016). Özetle, öz denetim gibi kök değerlerin bir sosyobilimsel konu hakkında karar verme süreçlerinde argümantasyon geliştirme sırasında ortaya çıkabileceği anlaşılmaktadır (Rietz, Jönsson & Lundström, 2021).

Son yıllarda sosyobilimsel konular üzerine yapılan çalışmalar sosyobilimsel konuların karakter ve değerler eğitimi için bir araç olarak hizmet edebileceğine dair açıklamalar ortaya koymaktadır (Karpudewan & Chan, 2022). Bu doğrultuda öğretmen adayları ve çeşitli gruptan öğrencilerle sosyobilimsel konularda düzenlenmesi gereken karakter ve değerler eğitimine dönük etkinlikler üzerine çalışmalar yapıldığı görülmektedir (Wang et al., 2017). Ancak öz denetim becerisini kapsayacak bir biçimde sosyobilimsel konuların tartışılmasına yönelik olarak geliştirilen bir ikilem üzerinden argümantasyon seviyelerinin incelendiği çalışmaların sınırlı sayıda gerçekleştirildiği tespit edilmiştir (Omarchevska et al., 2022). Bu nedenle, mevcut

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

çalışmada fen bilgisi öğretmen adaylarının öz denetim kök değerini içeren sosyobilimsel ikilemler üzerinden argümantasyon becerilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Deseni

Öz denetim kök değerini içeren sosyobilimsel ikilemler üzerinden argümantasyon becerilerinin belirlenmesinin amaçlandığı çalışma tarama deseni benimsenerek gerçekleştirilmiştir. Tarama deseni araştırmacının kısa sürede çok sayıda katılımcıya ulaşmasının gerektiği deneysel olmayan araştırmalarda veri toplanmasını sağlamak için işe koşulmaktadır (Çepni, 2019). Bu çalışmada tarama deseni sayesinde ikilemler kısa bir zamanda fen bilgisi öğretmen adaylarına ulaştırılmış ve cevaplamaları sağlanmıştır.

2.2. Katılımcılar

Katılımcılar belirlenirken uygun örnekleme yöntemi temel alınmıştır (Çepni, 2019). Araştırmacının erişim kolaylığı, maliyet ve uygulama kolaylığı gibi unsurlar düşünülerek Batı Karadeniz Bölgesinde bulunan bir devlet üniversitesinde öğrenim görmekte olan 30 fen bilgisi öğretmeni adayı (%72 kadın) katılımcı gruba dahil edilmiştir. Katılımcılar, fen bilgisi öğretmenliği programının zorunlu dersleri olan genel biyoloji, ekoloji ve bilimin teknolojideki uygulamaları gibi dersleri almış ya da alıyor olan öğretmen adayları arasından gönüllülük esasına göre belirlenmiştir.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırma verileri, araştırmacı tarafından geliştirilen öz denetim kök değerini içeren sosyobilimsel bir ikilem kullanılarak toplanmıştır. İkilemin hem bir sosyobilimsel konuya dayalı olması hem de öz denetim becerisini sergileme fırsatı vermesi esas alınmıştır. Bu nedenle öz denetim becerisinin boyutları incelenerek otosansür ve topluma uyum becerisi üzerinde durulurken kozmetik ürünler ve kimyasal maddeler sosyobilimsel konuları bir bağlam olarak kullanılmıştır. Böylece ikilemin argüman üretmesini ve katılımcıların istenen bilgi ve becerileri sergilemeleri için bir ortam oluşturulmuştur. İkilem geliştirilirken sosyobilimsel konular, argümantasyon, karakter ve değerler eğitimi üzerine çalışmaları olan öğretim üyelerinin görüş ve onayları alınmıştır. Ayrıca ikilem iki fen bilgisi öğretmeni adayı ile pilot teste tabi tutulduktan sonra değişiklikler yapılarak son halini almıştır. İkilem fen bilgisi öğretmen adaylarına sınıf ortamında sunulmuş ve ortalama 15 dakika içinde cevap verdikleri görülmüştür. İkilemin öğretmen adaylarına sunulan hali şöyledir:

> Kutsi ne zamandır kendisi için anlamı olan bir figürü dövme yaptırmayı düşünmektedir. Ancak bu konuda kararsızdır. Kutsi bir taraftan dövmenin kendine farklı bir hava katacağını düşünürken diğer taraftan da dini-kültürel inanış ve sağlık bakımından çekinceler duymaktadır.
>
> Sizce Kutsi kendi bedenine dövme yaptırmalı mıdır yoksa yaptırmamalı mıdır?

2.4. Veri Analizi

Araştırma kapsamında öğretmen adaylarına sunulan ikileme verilen cevaplar bilgisayar ortamına aktarılarak içerik analizine tabi tutulmuştur. Katılımcı cevapları analiz edilirken

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Toulmin (2003) tarafından ortaya konan argümantasyon modeli esas alınmıştır. Buna göre her bir cevap içinde iddia, tek görüş, çoklu görüş, karşıt görüş ve çürütme ifadesi aranmıştır. Her bir kategoriye giren cevaplar tekrar okunarak aynı anlama gelen ifadeler bir araya getirilmiştir. Böylece her bir argümantasyon kategorisi için kodlar oluşturulmuştur. Oluşturulan kodlar bir başka araştırmacı tarafından da değerlendirilmeye tabi tutulmuş ve cevaplar için uygun olduğu görülmüştür. Katılımcıların tamamının ikileme vermiş oldukları cevaplar her bir argümantasyon kategorisi için incelenerek tablolar haline getirilmiş ve bulgular kısmında sunulmuştur.

3. BULGULAR

Katılımcıların dövme edinme ile ilgili ikileme vermiş oldukları cevaplar öncelikli olarak iddia boyutunda incelenmiştir. İnceleme sonucu ortaya konan iddialar Tablo 1'de sunulmuştur.

Çizelge 1 Dövme edinmeye ilişkin iddialar

	N	%
Yaptırmamalıdır	24	80,00
Yaptırmalıdır	4	13,33
Kendi karar vermelidir	2	6,67

Tablo 1 incelendiğinde, katılımcıların tamamın dövme edinme konusunda bir iddia ileri sürdüğü görülmektedir. Katılımcıların önemli bir kısmının (%80) dövme yaptırmamalıdır iddiasında oldukları belirlenmiştir. Birkaç katılımcının (%13,33) ise dövme yatırmalıdır iddiasında bulunduğu tespit edilmiştir. Son olarak çok az bir katılımcının (%6,67) kedi karar vermelidir iddiasını ortaya attıkları belirlenmiştir.

Katılımcıların dövme edinme ile ilgili ikileme vermiş oldukları cevaplar ileri sürdükleri gerekçeler bakımından incelenmiş ve ortaya konan gerekçeler Tablo 2'de sunulmuştur.

Çizelge 2 Dövme edinmeye ilişkin gerekçeler

	N	%
Dinen uygun değil	18	60,00
Sağlık açısından uygun değil	16	53,33
Anlık kararlar pişmanlık getirir	12	40,00
Kültürümüze uygun değil	8	26,67
Farklı bir hava için değmez	6	20,00
Kendi bedeni kendi kararı	9	30,00
Farklı bir hava katar	3	10,00
İçinde kalacak	3	10,00
Sonrasında silinebilir	1	3,33

Tablo 2 incelendiğinde, katılımcılar tarafından ileri sürülen gerekçelerin yaptırmamalıdır, yaptırmalıdır ve kendi karar vermelidir iddialarını desteklemek için ileri sürüldüğü görülmektedir. Yaptırmamalıdır iddiasına ilişkin en fazla ileri sürülen gerekçenin dinen uygun değil (%60) gerekçesi olduğu belirlenmiştir. İkinci olarak katılımcıların sağlık açısından uygun değil (%53,33) gerekçesini ileri sürdükleri tespit edilmiştir. Üçüncü olarak katılımcıların anlık kararlar pişmanlık getirir (%40) gerekçesini ortaya attıkları belirlenmiştir. Dördüncü olarak

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

kültürümüze uygun değil (%26,67) gerekçesini ortaya koydukları anlaşılmıştır. Son olarak katılımcıların farklı bir hava için değmez (%20) gerekçesini ileri sürdükleri bulunmuştur. Ek olarak katılımcıların kendi karar vermelidir iddiasına ilişkin en fazla ileri sürdükleri gerekçenin kendi bedeni kendi kararı (%30) olduğu belirlenmiştir. Öte yandan yaptırmalıdır iddiasına ilişkin en fazla ileri sürülen gerekçenin farklı bir hava katar (%10) gerekçesi olduğu belirlenmiştir. İkinci olarak katılımcıların içinde kalacak (%10) gerekçesini ileri sürdükleri tespit edilmiştir. Üçüncü olarak katılımcıların sonrasında silinebilir (%3,33) gerekçesini ortaya attıkları belirlenmiştir.

Katılımcıların dövme edinme ile ilgili ikileme vermiş oldukları cevaplar ortaya konan karşıt görüşler bakımından incelenmiş ve ortaya konan karşıt görüşler Tablo 3'de sunulmuştur.

Çizelge 3 Dövme edinmeye ilişkin karşıt görüşler

	N	%
Havalı görünme	4	13,33
Özenme	1	3,33
Pişman olma	1	3,33
Dine aykırı olma	2	6,67

Tablo 3 incelendiğinde, katılımcılar tarafından ileri sürülen karşıt görüşlerin dövme edinmeye edinmemeye dönük olduğu görülmektedir. Edinmemeye ilişkin en fazla ileri sürülen karşıt görüşün havalı görünme (%13,33) olduğu belirlenmiştir. Yanı sıra katılımcıların özenme (%3,33) karşıt görüşünü ileri sürdükleri tespit edilmiştir. Öte yandan dövme edinmemeye dönük karşıt görüşlerden birinin pişman olma (%3,33) olduğu belirlenmiştir. İkinci olarak katılımcıların dine aykırı olma (%6,67) karşıt görüşünü ileri sürdükleri tespit edilmiştir.

Katılımcıların dövme edinme ile ilgili ikileme vermiş oldukları cevaplar ortaya konan çürütme ifadeleri bakımından incelenmiş ve ortaya konan çürütme ifadeleri Tablo 4'de sunulmuştur.

Çizelge 4 Dövme edinmeye ilişkin çürütme ifadeleri

	N	%
Geçici dövme yaptırılabilir	4	13,33
Sildirilse bile iz kalır	1	3,33
Yaşananlardan ders almak önemlidir	1	3,33
Dövme yaptırmakla dinden çıkılmaz	2	6,67

Tablo 4 incelendiğinde, katılımcılar tarafından ileri sürülen çürütme ifadelerinin dövme edinmeye edinmemeye dönük olduğu görülmektedir. Edinmemeye ilişkin en fazla ileri sürülen çürütme ifadesinin geçici dövme yaptırılabilir (%13,33) olduğu belirlenmiştir. Yanı sıra katılımcıların sildirilse bile iz kalır (%3,33) çürütme ifadesini ileri sürdükleri tespit edilmiştir. Öte yandan dövme edinmemeye dönük çürütme ifadelerinden birinin yaşananlardan ders almak önemlidir (%3,33) olduğu belirlenmiştir. İkinci olarak katılımcıların dövme yaptırmakla dinden çıkılmaz (%6,67) çürütme ifadesini ileri sürdükleri tespit edilmiştir.

Katılımcıların dövme edinmeyle ilgili ikileme vermiş oldukları cevaplar argümantasyon seviyesi bakımından ele alınmış ve katılımcıların her bir seviye için ulaştıkları argümantasyon seviyeleri Tablo 5'de sunulmuştur.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Çizelge 5 Dövme edinmeye ilişkin argümantasyon seviyeleri

Argümantasyon seviyeleri	N	%
İddia	30	100,00
Tekli gerekçe	27	90,00
Çoklu gerekçe	23	76,67
Karşıt görüş	5	16,67
Çürütme	4	13,33

Tablo 5'e göre, katılımcıların tamamı dövme edinme konusunda bir iddia ileri sürebilmiştir. Yine katılımcıların tamamına yakınının (%90) en az bir gerekçe ile iddialarını destekledikleri de görülmektedir. Benzer biçimde önemli sayıda katılımcının (%76,67) çoklu gerekçe ileri sürerek iddialarını destekledikleri tespit edilmiştir. Ancak birkaç katılımcının (16,67) karşıt görüş ileri sürdüğü görülmüştür. Benzer biçimde sınırlı sayıda katılıcının (%13,33) çürütme ifadesi kullandığı belirlenmiştir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Çalışma kapsamında geliştirilen dövme edinme ile ilgili ikileme katılımcıların tamamının iddia düzeyinde olsa da bir cevap verebildikleri görülmüştür. Bu durum ikilemin katılımcılar tarafından anlaşılabilir olduğunun en önemli kanıtıdır. İkilem temelde kozmetik ürünler ve kimyasal maddeler başlıklarını içeren sosyobilimsel konuları kapsamaktadır. Bu nedenle ikileme cevap verilebilmesi için temelde yeterli bir kimya ve biyoloji bilgisine sahip olunması gerekmektedir. Alan bilgisinin yanı sıra kanıta dayalı bilgi kullanma becerisi yani argümantasyon becerisinin de ikileme cevap oluşturulurken kullanılması gerekmektedir. Çalışma kapsamında ileri sürülen cevaplar argümantasyon seviyeleri bakımından incelendiğinde iddia, tekli gerekçe ve çoklu gerekçe oluşturma bakımından katılımcıların belirli bir düzeyde oldukları görülmüştür. Ancak sınırlı sayıda katılımcının karşıt görüş ileri sürme ve çürütme ifadeleri kullanabildikleri anlaşılmıştır. Bu durum öğretmen adayları ile yapılan sosyobilimsel konularda argümantasyon düzeylerinin belirlenmesi çalışmalarında da kendini benzer biçimde göstermektedir (Connor et al, 2016).

Çalışma kapsamında geliştirilen bir sosyobilimsel konuya ilişkin ikileme verilen cevaplarda öz denetim kök değerine ilişkin ifadelere de rastlanmıştır. Katılımcılar cevaplarında yer yer kişinin kendi kararını vermesi gereken bir durum olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca kişinin karar vermeden önce konu ile ilgili bilgi edinmesini, bilen ya da deneyimi olan kişilerden görüş almasını ve gerekçeleri gözeterek davranmasını önermişlerdir. Ancak böyle bir yol izleyerek kişinin aldığı karar sonrasında pişman olmayacağı ve kendi iç huzurunu yakalayabileceğine işaret etmişlerdir. Benzer görüşlerin karakter ve değerler eğitimi konusunda öğretmen adayları ile yapılan görüşmelere de yansıdığı görülmüştür (Omarchevska et al., 2022).

Sonuç olarak öğretmen adayları ile yapılan bu çalışmada katılımcıların bir sosyobilimsel konu olan kozmetik ve kimyasal maddeler konusu kapsamında kendilerine yöneltilen ikileme cevap oluşturabildikleri belirlenmiş ancak karşıt görüş ve çürütme seviyesinde, yani ileri düzeyde, argüman geliştirme konusunda zorlandıkları tespit edilmiştir. Yine katılımcı cevaplarında kişinin öz denetim yaparak otosansür ve topluma uyum becerilerini geliştirme durumunu gözetmesi gerektiğine dair ifadelere rastlanmıştır. Bu durum karakter ve değerler eğitiminde

sosyobilimsel konuların bir araç olarak kullanılabileceğini göstermesi bakımından önemlidir. O halde öğrencilerin karakter ve değerler bakımından geliştirilmesinin istendiği durumlarda bir sosyobilimsel konu belirlenmesi, belirlenen konu etrafında hedef kök değeri içeren uygulamaların düzenlenmesi ve öğrenci gelişimine fırsat verilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

Brown, G. T. L., Peterson, E. R., & Yao, E. S. (2016). Student conceptions of feedback: Impact on self-regulation, self-efficacy, and academic achievement. *British Journal of Educational Psychology, 86*(4), 606–629. https://doi.org/10.1111/bjep.12126

Büssing, A. G., Dupont, J., & Menzel, S. (2020). Topic Specificity and Antecedents for Preservice Biology Teachers' Anticipated Enjoyment for Teaching About Socioscientific Issues: Investigating Universal Values and Psychological Distance. *Frontiers in Psychology, 11*, 1536–1536. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.01536

Connor, C. M., Day, S. L., Phillips, B., Sparapani, N., Ingebrand, S. W., McLean, L., Barrus, A., & Kaschak, M. P. (2016). Reciprocal Effects of Self-Regulation, Semantic Knowledge, and Reading Comprehension in Early Elementary School. *Child Development, 87*(6), 1813–1824. https://doi.org/10.1111/cdev.12570

Çepni, S. (2019). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş* (12. Baskı). Celepler Matbaacılık. Trabzon.

Karpudewan, M., & Chan, L. H. (2022). Educating primary students on infectious diseases and nurturing character and values using socioscientific instruction. *Journal of Public Health, 30*(4), 885–895. https://doi.org/10.1007/s10389-020-01368-y

McDonald, B. (2019). *Improving teaching and learning through self-regulation*. Nova Science Publishers.

Omarchevska, Y., Lachner, A., Richter, J., & Scheiter, K. (2022). It takes two to tango: How scientific reasoning and self-regulation processes impact argumentation quality. *The Journal of the Learning Sciences, 31*(2), 237–277. https://doi.org/10.1080/10508406.2021.1966633

Osborne, E. (2018). *Self-regulation and human progress : how society gains when we govern less*. Stanford Economics and Finance, an imprint of Stanford University Press.

Rietz, L., Jönsson, A., & Lundström, M. (2021). Students' use of Justifications in Socioscientific Argumentation. *Nordina: Nordic Studies in Science Education, 17*(3), 247–264. https://doi.org/10.5617/nordina.8203

Rundgren, C.-J., Eriksson, M., & Rundgren, S.-N. C. (2016). Investigating the Intertwinement of Knowledge, Value, and Experience of Upper Secondary Students' Argumentation Concerning Socioscientific Issues. *Science & Education, 25*(9–10), 1049–1071. https://doi.org/10.1007/s11191-016-9859-x

Toulmin, S. (2003). *The uses of argument* (Updated edition). Cambridge University Press.

Wang, H.-H., Chen, H.-T., Lin, H., Huang, Y.-N., & Hong, Z.-R. (2017). Longitudinal study of a cooperation-driven, socio-scientific issue intervention on promoting students' critical

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

thinking and self-regulation in learning science. *International Journal of Science Education*, *39*(15), 2002–2026. https://doi.org/10.1080/09500693.2017.1357087

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

EXAMINING TEACHER CANDIDATES' VIEWS ABOUT TEACHING SUSTAINABILITY CONCEPT THROUGH DOCUMENTARIES

Ahmet Volkan YÜZÜAK [1], Zekiye Merve ÖCAL [2]

[1] Bartın University, Faculty of Education, ORCID ID: 0000-0002-4712-0259
[2] Bartın University, Faculty of Education, ORCID ID: 0009-0002-2722-1199

ABSTRACT

The fact that there are many teaching methods and techniques that can be used for sustainable development education also requires making a choice among them. In addition, there are situations that need to be decided, such as the topics to be discussed and the materials to be used. Sustainable development education expects students' active participation in such decision-making processes. Active participation of students in these processes creates the most appropriate learning environment with the choices students make according to their own wishes and needs. To provide an effective learning environment on the topic of sustainability, documentaries can be used as teaching materials. Therefore, in this research, views of teacher candidates about the teaching sustainability topic through documentaries was examined. This study has been carried out depending on the phenomenology technique of qualitative method with pre-service science teachers who study in The Department of Science Education in a State University found in Turkey, having the convenient sampling and five question open-ended interview form was used as data collection tool. From the findings, it can be said that teacher candidates categorize the concept under four main themes such as importance of the technique, impact on the affective domain, adaptation to daily life and permanence of the knowledge with different subcodes, such as visualization, experience, striking, etc. Therefore, it can be said that new approaches in teaching sustainability topic can be effective way to raise environmental awareness while appealing to different intelligence models of learners and providing scientific real-life knowledge for them.

Keywords: Environmental awareness, Sustainable education, Sustainability

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

1. INTRODUCTION

The idea of sustainability is complex and subject to many interpretations based on the circumstances. According to Murillo-Vargas et al. (2020), it covers a variety of topics, including biodiversity and global health. After the 1970s, in response to global trends like industrialization, migration, and population expansion, the notion of sustainability—which has a conceptual history—managed to remain on the agenda (Yüzüak, 2021). Sustainability is a concept that encompasses many different situations. It refers to a complex system of social, environmental, and economic factors that are sometimes referred to as sustainability's "three pillars" or "components." A broader knowledge of the relationship between humans and environment has led to changes in the concept of sustainability and sustainable development, which now link environmental advances to social and economic growth (Mathiasson and Jochumsen, 2022). One of the most important ways that society may adjust to changing conditions and resource constraints is through sustainable development. "Development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs" was its original definition given in the Brundtland report of 1987 (United Nations, 1987). The primary goal of sustainable development is long-term economic and environmental stability, which can only be achieved by taking social, environmental, and economic aspects into account at every level of the decision-making process (Emas, 2015).

To many individuals, sustainable development might imply different things (Redclift, 1991). The importance of social and economic demands cannot be overstated, even though the notion of sustainability has evolved to highlight the obligations and responsibilities of our modern society as well as to increase awareness about the use and management of essential important resources. As a result, the primary goal of sustainable development is to ensure that a standard of living and average quality of life are widely distributed across the world. This involves three fundamentally significant relationships: social, economic, and environmental (Özgen, 2019). Due to the complexity of these three facets of sustainability, it becomes difficult to balance and assess objectives. According to Harris (2000), there are three areas that are referred to as systems, each with its own logic: social, environmental, and economic systems. Although the first signs of it have emerged since the 17th century (Mittler, 2001), environmental problems such as global warming, ozone layer depletion, air pollution and socio-economic problems such as rapid population growth, hunger and migration cannot be ignored in the 20th century. There was a period when it emerged in some way. It is thought that all these problems are a negative reflection of the interventions made by human beings in natural life during their development efforts. Humankind has also searched for solutions to get rid of these problems it encounters. As a result, a new perspective has been put forward as 'sustainable development', which considers the needs of future generations and ensures the preservation of the livability and beauty of nature while increasing the quality of life of people. The next step is to disseminate this understanding. The key role that education will play in ensuring that people internalize this new perspective and organize their lifestyles accordingly has been emphasized in many international reports such as Agenda 21 (UNCED, 1992) and Johannesburg Declaration (WSSD, 2002).

According to UNECE (2005), sustainable development education (SDE) is defined as a continuous educational process that equips learners with the cognitive, affective, and behavioral tools (such as knowledge, skills, attitudes, and values) they need to meet their needs in prosperity and allows them to use their systematic and innovative thinking abilities to carry out sustainable actions. In

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

accordance with this training, people strive to make thoughtful judgments by considering the objectives of sustainable development. The intended results of this training include raising people's awareness of the environment, giving them positive attitudes and values, and guaranteeing that suitable actions arise by enhancing their abilities. In addition to transferring information, the goal of sustainable development education is to teach people the skills, values, and perspective that they need (Hopkins and Mckeown, 2002). According to UNESCO (2005), one characteristic of sustainable development is the utilization of many pedagogical approaches and strategies to accomplish this objective. The training's instructional strategies incorporate elements of constructivist learning theory, which prioritizes student participation and places a strong emphasis on interaction (Corney and Reid, 2007). Numerous studies have shown that, in comparison to traditional teaching approaches, inquiry-based learning, group discussions, field studies, case studies, and experimental activities are more suited for teaching about sustainable development. Teachers have a significant responsibility to use the chances that are now available for teaching about sustainable development because there aren't many options available. Throughout the sustainable development education process, the teacher is supposed to carry out the required activities while taking the talents and characteristics of the students into consideration. For this reason, it has been emphasized that educators need to be well-versed in sustainable development challenges (Summers, Corney, & Childs, 2003) and have a positive outlook on the subject (Winter & Firth, 2007).

Finnveden et al. (2019) claim that higher education plays a major role in supporting societal objectives for sustainable development. To ensure that future generations are nurtured with sustainable beliefs and behaviors, it is imperative that educators get enough education. If sustainability is not given priority in faculty and teacher education programs, it might be difficult to apply in the real world (Elliott and Inwood, 2019). Prospective teachers are as important as instructors since classroom practices are thought to affect students' experiences and engagement with sustainable development goals outside of the classroom (Öhman & Sund, 2021). Research on sustainable development indicators and their relationship to sustainability outcomes among prospective teachers is required. In this purpose, throughout a semester, teacher candidates were taught the topic of sustainability with the help of documentaries, that includes universal and scientific information, and the opinions of teacher candidates about teaching-learning process of the sustainability concept with the help of various documentaries were obtained. Therefore, in this research, it was aimed to examine the views of teacher candidates on teaching sustainable development concept through documentaries. This study was guided by the following research questions:

1. What are the teacher candidates' views about the "importance" of teaching sustainability with the help of documentaries?
2. How does the effect of teaching sustainability through documentaries on the "affective domain"?
3. What are the teacher candidates' views about the "adaptation to daily life" of sustainability documentaries contexts?
4. What are the opinions of teacher candidates about the "permanence" of teaching sustainability through documentaries?

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

2. METHODS

2.1. Research Model

Within the parameters of the qualitative research approach, the phenomenology methodology was employed in this investigation. Selecting a phenomenological approach serves the primary goal of providing a detailed description of people's various perspectives and interpretations (Creswell, 2002; Creswell & Poth, 2016; Patton, 2014).

2.2.Participants

This research was carried out with the purposeful sampling technique which includes 20 teacher candidates who were studying at a university in the Western Black Sea Region in Turkey. Within the scope of the course, they were taught the topic of sustainability with the help of different kind of documentaries throughout one semester.

2.3.Data Collection Tools and Data Collection Process and Data Analysis

In this research, based on the purpose of the sustainability course that teacher candidates have taken, four different documentaries, which were named as “Home”, “Zero Waste”, “Migration from Germany” and “Wolf Cloning”, were watched as the period of every three weeks. After each one of them, the whole class have made the analysis of the documentary in the mood of discussion classes. When semester was completed, teacher candidates were aware of the four different documentaries that are directly related to the topics of sustainability, sustainable development, sustainability goals, sustainable future and current situation of the world. Semi-structured interviews were performed to investigate the teacher candidates’ views on teaching sustainability with the help of documentaries. The interview form includes five questions in total. And these questions were categorized under four main themes, which were importance of teaching sustainability with documentaries, effect of teaching sustainability with documentaries on affective domain, adaptation to daily life and permanence of the learning outputs. Content analysis reveals concepts and the relationships between the notions. As a result of the content analysis process, mostly used words and concepts help to decide related codes. In this way, codes and subcodes were determined depending on the similarity of expressions in the analysis of opinions of the teacher candidates.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

3. RESULTS

In this research, after teacher candidates' views about teaching sustainability topic through the documentaries was obtained with the help of semi-structured interviews, responses were categorized by content analysis. As a result of this process, mostly used concepts determined by coding them and themes were constructed. Codes and frequency of them were listed in Table 1 below.

Table 1. Frequency of the Chosen Codes

Themes	Codes	Frequency
Importance		
	Scientific	5
	Realistic	3
	Awareness	4
	Consciousness	9
Affective Domain		
	Sensitivity	5
	Sustainable future	4
	Inspiration	3
	Education integration	4
	Universal sustainable education	2
Adaptation to Daily Life		
	Zero waste	5
	Recycling/Reuse	5
	Real-life experience	2
	Digital learning era	3
Permanence		
	Effectiveness	6
	Attract attention	3
	Visual learning	3
	Strong learning	4
	Concrete	5

Considering Table 1, it can be seen that most of the teacher candidates think that teaching sustainability through documentaries is important because it helps people to reach out the scientific knowledge and be more aware of the scientific aspect of the situation and to become more conscious about the concept, since it provides scientific and realistic information. When the second theme, which is related to the affective domain of the teaching sustainability through documentaries, teacher candidates think that in this way of teaching, learners become more sensitive about the environmental issues, and documentaries have shed light on them in terms of inspirational facts, so they have been planning to integrate these documentaries into their classes in the near future and they have some recommendation about the school

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

implementations, such as there can be a class documentary clubs where students can get the scientific reality about the sustainability, by watching documentaries. After that, related to the content of the documentaries, teacher candidates think that adaptation to daily life of them can be possible with the help of projects, such as zero-waste product, recycling, and reuse projects. Since we are found in the digital era, their views are for teaching sustainability through documentaries can be purposeful in terms of being aware of the real-life experiences of the society in these issues. For the last theme, which is directly related to the permanence of the learning by documentaries. Teacher candidates support the opinions of concrete-visual learning enhance the effectiveness of the learning outputs, and since it attracts attention of the students, strong and permanent teaching-learning process can be encouraged.

4. DISCUSSION, CONCLUSION AND SUGGESTION

Traditional teaching approaches that mostly depend on textbooks, PDF cases, and end-of-chapter activities are losing appeal with students. More immersive learning environments that engage students can be made feasible with increased access to technology and information. Documentaries are a captivating means of presenting usually boring information in a clear and concise manner. Every year, more and more students are using alternate methods to obtain knowledge. Roughly 95% of college students own a laptop or smartphone, according to the Pew Internet and American Life Project. In 2017, 61% of individuals between the ages of 18 and 29 obtained their news mostly from mobile devices via streaming services and internet channels. Among the most often used platforms for these adults to get information, acquire new skills, and consume entertainment are streaming services like YouTube, Netflix, and Amazon Prime. The practice of fusing entertainment with teaching dates back hundreds of years. For instance, Benjamin Franklin's Poor Richard's Almanack, which combines games and morality codes with other amusing and informative materials to create an educational tool for colonists, is an example of the early use of "edutainment" in colonial America. Walt Disney used the term "edutainment" in 1954 to refer to his award-winning True-Life Adventures documentaries, a collection of short and feature-length nature documentaries that the company distributed between 1948 and 1960. Popular TV shows like Sesame Street and Schoolhouse Rock! employ music and visuals to educate subjects like science, arithmetic, and history.

Documentary films are one type of edutainment that may be utilized in the classroom today to reinvent the curriculum. The idea that using a documentary as a teaching tool is supported by Richard Mayer's cognitive theory of multimodal learning. Mayer's hypothesis is based on the idea that words and visuals help pupils learn more efficiently than words alone. Mayer asserts that the brain receives information and analyzes it through two different channels: one for material provided visually and another for stuff presented auditorily. Mayer and Roxana Moreno stated in "Aids to computer-based multimedia learning" that "the learner is more likely to build verbal and visual representations and to make connections between them when words and pictures are presented." Multimedia presentations can lead to a deeper comprehension than single-medium presentations, according to research on multimedia aids. A documentary achieves everything mentioned above. The structure of the word-and-picture multiple-channel presentation, which is based on a method of information intake that students usually employ

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

themselves, works well for educating pupils. A standard textbook and lecture-based teaching method is far less successful than documentaries, which also frequently tie real-world examples to the course topics. Both increased involvement and unforgettable learning opportunities may be obtained via documentaries. The plot of All the Queen's Horses is related to auditing, ethics, forensic accounting, and several accounting learning objectives in beginning courses. The movie is also readily available and provides closed captioning for those who require it. Approximately 86% of respondents agreed that a documentary is a useful medium for conveying accounting knowledge, and more than 95% of respondents said it was easy or very easy to view the video.

In addition to these, documentaries have the potential to improve professional development and offer creative solutions for enhancing classroom environment, school policy, and education. These movies can also provide validation for the difficulties faced by teachers. Documentaries on topics including diversity in the classroom, problems with charter schools, and difficulties faced by schools in low-income communities are available. Because of their individual experiences and social circumstances, certain students may find certain topics in documentaries to be sensitive. When selecting films on subjects like racism, bullying, or domestic abuse, be aware of these distinctions and give the movie to select some serious thought. Documentary filmmakers frequently have a certain goal or point of view, which can cause bias in the facts they offer. It is crucial to evaluate the content critically and look for other sources that support the information being provided consequently and although documentaries are a great tool, it's crucial to balance their use with other learning activities like writing, speaking, and reading. (Granata, 2014). Instructors who want to increase student achievement and engagement in the classroom should think about integrating streaming video. A recent study demonstrated the major educational benefits of integrating video into conventional teaching methodologies. Finding relevant information, though, and presenting it in a way that stimulates classroom debate may be difficult, especially when it comes to documentaries, which come in a wide range of quality. The relationship between Film Platform and Academic Video Online, a video streaming service from ProQuest, a Clarivate company, is based on finding a solution to this problem. Academic Video Online libraries provide their schools with an incredible selection of films that have been carefully chosen for their instructional value, all housed on a sturdy platform that is optimized for academic success (Tobey, 2023).

In this study, teacher candidates' views on teaching sustainability with the help of different kind of documentaries was examined. Based on the findings, it was found out that participants have positive thoughts about the teaching with documentaries technique, and they stated that they are planning to use it in their classes as a prospective teacher. Their responses to the interview questions represent that they have obtained a new perspective to the documentaries, and they have become more aware of the sustainability issues and problems in universal dimension. Besides these, they have the thought of high degree of permanent knowledge can be obtained with the help of documentaries, because while watching it, they were seeing and also hearing the situation, which helps them to remember better most of the scenario. Moreover, since they have witnessed on the real-life experiences of the people, who were immigrants, voluntaries for sustainable development projects, and examples of biotechnological application from the scientific perspective of the view, and so on, they have

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

become more conscious about the concept of the sustainability, after watching the documentaries. Therefore, teaching with the help of documentaries can be encouraged by the educators as a teaching strategy and in this way, sustainable education goals can be reach out by emphasizing the importance of the sustainability issues. Based on the teacher candidates' informal responses, documentaries' accounting problems were better understood by them because to the use of visual aids, narrative, character interviews, and a real-world scenario. It can be anticipated that additional streaming services will produce documentaries and docuseries, and that this will appeal to accounting teachers as an affordable means of bringing fresh material into the classroom.

REFERENCES

Creswell, J. W. (2002). Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative. Prentice Hall.

Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2016). Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches. Sage publications.

Corney, G. (2006). Education for sustainable development: An empirical study of the tensions and challenges faced by geography student teachers. International Research in Geographical and Environmental Education, 15(3), 224–240

Elliott, P. and Inwood, H. (2019), "Contextualising ESE in pre-service teacher education in Canada", in Karrow D.D. and DiGiuseppe, M. (Eds.), Environmental and Sustainability Education in Teacher Education, Springer Cham, Switzerland, 37-48.

Emas, R. (2015). The concept of sustainable development: Definition and defining principles. Brief for GSDR, 2015, 10-13140.

Finnveden, G., Newman, J., & Verhoef, L.A. (2019). Sustainable development and higher education: Acting with a purpose. *Sustainability*, *11*(14), 31-38, Doi: 10.3390/su11143831.

Granata, K. (2014). Documentaries for educators. *Education World.*

Harris, J. M. (2000). Basic principles of sustainable development. *Dimensions of Sustainable Development*, 21-41.

Hopkins, C. ve Mckeown, R. (2002). Education for sustainable development: An international perspective. D. Tilbury, R. B. Stevenson, J. Fien ve D. Schreuder (Ed.), Education and sustainability responding to global change içinde (ss. 13– 24). Cambridge: IUCN

Mathiasson, M. H., & Jochumsen, H. (2022). Libraries, sustainability, and sustainable development: A review of the research literature. *Journal of Documentation, 78*(6), 1278-1304. Doi: 10.1108/JD-11-2021-0226.

Mittler, D. (2001). Hijacking sustainability? Planners and the promise and failure of local agenda 21. A. Layard, S. Davoudi ve S. Batty (Ed.), Planning for sustainable future içinde (ss. 53–60). New York: Spon Press

Murillo-Vargas, G., Gonzalez-Campo, C.H. and Brath, D.I. (2020). Mapping the integration of the sustainable development goals in universities: Is it a field of study? *Journal of Teacher Education for Sustainability, 22*(2), 7-25. Doi: 10.2478/jtes-2020-0013.

Öhman, J. and Sund, L. (2021). A didactic model of sustainability commitment. *Sustainability, 13*(6), 3083. doi: 10.3390/su13063083.

Özgen, N. (2019). Sürdürülebilirlik kavramı ve kullanım alanları. N. Özgen ve Kahyaoğlu, M (Ed.), Sürdürülebilir Kalkınma içinde. Pegem Akademi, 2-33.

Patton, M. Q. (2014). Qualitative research & evaluation methods: Integrating theory and practice. Sage publications.

Redclift, M. (1991). The multiple dimensions of sustainable development. *Geography*, 36-42.

Summers, M., Corney, G. ve Childs, A. (2003). Teaching sustainable development in primary schools: An empirical study of issues for teachers. Environmental Education Research, 9(3), 327–346.

Tobey, M. (2023). Empowering learning through documentaries. https://about.proquest.com/en/blog/2023/empowering-learning-through-documentaries/. (Accessed 09.06.2024)

UNECE. (2005). UNECE strategy for education for sustainable development. New York.

UNESCO. (2005). United Nations Decade of Education for Sustainable Development 2005-2014: Draft International Implementation Scheme

United Nations (1987). “Report of the world commission on environment and development: our common future”, United Nations General Assembly Document A/42/427.

United Nations Conference on Environment and Development (UNCED). (1992). Agenda 21: Programme of Action for Sustainable Development. Rio de Janeiro.

United Nations World Summit on Sustainable Development (WSSD). (2002). The Johannesburg Declaration on sustainable development. Johannesburg

Winter, C. ve Firth, R. (2007). Knowledge about education for sustainable development: Four case studies of student teachers in English secondary schools. Journal of Education for Teaching, 33(3), 341–358.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Yüzüak, A, V. (2021). Education Dimension of Sustainable Development. In S. Erten (Ed.), Different Perspectives on Environmental Education, *ISRES Publishing*, 59-77.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

DETERMINATION OF SCIENCE TEACHER CANDIDATES' GRAPH DRAWING ABILITY ABOUT "FORCE AND MOTION" TOPIC

Zekiye Merve ÖCAL [1], Yılmaz KARA [2], Ahmet Volkan YÜZÜAK [3]

[1] Bartın University, Faculty of Education, ORCID ID: 0009-0002-2722-1199

[2] Bartın University, Faculty of Education, ORCID ID: 0001-0001-6897-3245

[3] Bartın University, Faculty of Education, ORCID ID: 0000-0002-4712-0259

ABSTRACT

The use of graphics is very effective in establishing relationships between concepts and creating permanent, meaningful, and easy to recall information in science, as in many other fields. In this research, graph drawing ability was examined about the topic of force and motion by considering the relationship between knowledge levels of graph reading and drawing. This study has been conducted based on the experimental research technique with pre-service science teachers who study in The Department of Science Education in a State University found in Turkey. In the research, the convenient sampling method was selected regarding as to be an easy access to sampling and implementation of the study. As data collection tool, Graph Drawing Skills Form, including 4 open-ended items were used. Each one of the items are to identify the level of graphic understanding and drawing their knowledge about "Force and Motion" as a pre-test, and the same questionnaire will be used as post-test after the intervention process to understand if there is any effect of the course. From the findings, it can be said that science teacher candidates' graph reading and graph drawing skills are dependent one on another and they have the lack of knowledge about drawing the graphs related to the "Force and Motion" topic, as a negative result of the memorization instead of the learning. Therefore, science teacher candidates should be provided more opportunity to do practice to improve the space they have in drawing and reading graphs ability, even if they have important background experiences in those skills.

Keywords: Graphs, Graphical literacy, Graphical literacy aspects, Graph drawing levels, Science education

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

1. INTRODUCTION

Educators who are followers of the constructivist learning theory (Gray, et al., 1999) state that it is difficult for the human mind to hold abstract mathematical ideas. According to these educators, the representations used in mathematics function almost like a container. Individuals encode abstract mathematical ideas through these representations and save them in their minds, and when they need, they decode these codes to access information and use it in problem solving. Various representations such as letters, symbols, icons and algebraic/arithmetic expressions are used in teaching mathematics. Graphs are one of the frequently used representations in mathematics programs at all levels, from primary school to university. Graphs are widely used in explaining the relationships between variables, in presenting statistical information, in equations and inequalities, and in almost all advanced algebra topics. Visualizing abstract ideas and complex information further increases the place and importance of graphics in mathematics teaching. Graphs allow the ideas displayed during the problem-solving process to gain a visual dimension by being transferred to paper. In this way, students can think more effectively about the problem at hand, communicate more easily with their friends and have discussions based on knowledge and thought (Kaput, 1995). It is known that the effective use of graphics not only facilitates students' acquisition of conceptual knowledge, but also contributes to the development of spatial thinking and problem-solving abilities.

It is certain that graphics have an interdisciplinary and even transdisciplinary function. Graphs representing the change in the rate of a chemical reaction and graphs showing the increase in bacterial population in a glass of water left to stand are typical examples of how these representations are used in science. In addition to statistics and economics, graphs are also used extensively in social fields such as sociology and political science. It is seen that researchers use graphs when analyzing the results of studies conducted to determine public tendencies regarding social and economic issues in the visual and written media. Therefore, it can be said that individuals' knowledge and skills in reading and interpreting graphs are an important factor in their success in science courses as well as mathematics. Beyond this, it has become a necessity for individuals to have sufficient knowledge about graphics to be able to interpret the graphics they encounter in daily life and reach correct conclusions and to survive as conscious members of society. The main misconception about graph drawings is that students tend to draw linear graphs (Leinhardt, et al., 1990). While some students draw the graph as an increasing curve under all conditions, others select the relevant data one by one and create separate graphs for each (Mevarech & Kramarsky, 1997; Kramarski, 2004). The basis of these difficulties and misconceptions lies in the fact that students do not fully understand the concepts and relations that give meaning to the graph. Students' inability to distinguish the input-process-output trio and especially their inability to understand the semantic relationship between the input-output pair paves the way for such misconceptions. While drawing graphs, students make applications using their knowledge of graphs. For this reason, drawing graphs is considered a more difficult task than reading and interpreting graphs (Tairab & Al-Naqbi, 2004).

Several research findings in the literature (Eryılmaz, 2020; Kranda & Akpınar, 2020; Lai et al., 2016; McDermott et al., 1987; Seçken & Çelik, 2021) demonstrate that learners struggle when it comes to visuals. Drawing and comprehending graphs was shown to be

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

difficult for students, according to McDermott et al. (1987). These difficulties included seeing graphs as drawings, misinterpreting the scale, drawing graphs from the origin, and typically sketching linear graphs. Studies (Bütüner & Uzun, 2011; Friel et al., 2001; Özgün-Koca, 2008; Parmar & Signer, 2005; Woolnough, 2000) have been published in the literature that highlight the significance of mathematical abilities in the creation and interpretation of graphs. Following their investigation on the correlation between secondary education students' abilities to comprehend and create kinematic graphs, Demirci and Uyanık (2009) discovered a significant relationship between the two abilities. Similarly, Murphy (1999) found that students struggled to understand location, velocity, and acceleration graphs. However, Rosenquist and McDermott (1987) contended that students' improper graph interpretation skills were one of the contributing factors to this challenge. Coştu (2007) discovered that students had trouble understanding questions that included graphs. Lai et al. (2016) discovered that while creating graphs, a lot of students struggled with science ideas. At the conclusion of their study, which looked at students' abilities to read, interpret, and draw graphs, Aydin and Tarakçı (2018) found that students had trouble connecting the dots, scaling the axis, and correctly drawing a graph by identifying the graph's beginning point. Coştu and Satılmış (2020) found that while students performed poorly on graph questions, they performed similarly well on conceptual and operational questions in their study, which examined high school students' performance in motion-related issues.

However, most seventh grade students did not have any trouble drawing graphs, according to Kranda and Akpınar's (2020) study on the difficulties seventh graders had with graphs in social studies classrooms. Students said that the reason they were having trouble creating a graph was because it was too intricate. In his research, Bahtaji (2020) aimed to enhance students' conceptual understanding and utilization of graphs in physics. To this end, he split the students into three groups: the first group received pre-drawn graphs; the second group learned how to correctly form a graph; and the third group received instruction by actively engaging in graph-drawing activities. This study looked at 7th grade students' graphs based on several categories, including labeling the axes of the graph according to variables, writing data on the axes of the graph, forming a point on the axes of the graph, and drawing the graph curve. The study examined students' graph drawings of force and motion, which is one of the physics subjects with the most graphs. Such a thorough analysis enables the inadequacies and errors in students' graphic design to be exposed. The results of the study are anticipated to give instructors in the area crucial knowledge on how students comprehend force and motion graphs and what challenges they encounter while creating a graph. And when the researches have been made in the literature, although there are plenty lots of studies on the topic of graphical literacy have been seen, there was no study found about the determination of pre-service science teachers' graph drawing ability levels in the force and motion topic of physics. Therefore, depending on all these issues, the aim of this study is to examine science teacher candidates' levels of drawing graphs ability in force and motion topic. This study aims to investigate how well science teacher candidates draw force and motion graphs. It also attempts to address the following research problem:

- What is the difference between students' ability to draw velocity-time, acceleration-time, and position-time graphs?

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

2. METHODS

2.1. Research Model

Based on the course intervention process, the graph drawing levels of science teacher candidates regarding the "Force and Motion" issue were determined in this study using the experimental research methodology, which is one of the quantitative research techniques.

2.2. Participants

In all, 18 science teacher candidates who have been studying their third-grade education at a public university in Turkey's Black Sea region's Department of Science Education participated in this study. Convenience sampling was used for the research due to its ease of use in both sample and study execution. They have been taken physics, chemistry and math courses that include the graphical ability knowledge until the 3rd grade level, but they have not been went through the critical learning about the graph drawing knowledge ability in the concept of force and motion.

2.3. Data Collection Tools

Considering the purpose of the study, science teacher candidates were carried out a pre-test which helps to determine their ability of graph drawing. To assess their proficiency in drawing graphs, the researchers employed a GDAF, which consists of four open-ended questions, with one of them having three sub-questions, that is six questions about the topic of force and motion in total. These questions were obtained from the literature review by considering given to their appropriateness for the levels of the teacher candidates as well as the curriculum's goals. Throughout the GDAF, they were required to use force-time, acceleration-time, and velocity-time graphs to generate position-time, acceleration-time, and velocity-time graphs. Teacher candidates were asked to sketch the acceleration-time graph after being provided a velocity-time graph and asked to describe the kind and direction of motion associated with it.

2.4. Data Collection Process

After that, they were given a course which helps to encourage their ability of drawing graphs in the concepts of “Force and Motion” topic. This course intervention consists of weekly instructions that guides them to enhance naming the axes according to variables, writing down the data on the axes of the graph, creating a point on the axes of the graph and drawing the curve of the graph, in sequence. Each week, instructor have carried out just one specific feature of the graph drawing process and step by step teaching has been occurred. Additionally, participants have been assigned to make research about the different types of graphics in the force and motion topic and they have been tried to transform them on to another by paying attention to the learning outcomes of the course, as weekly. After this process have been completed, they were carried out a post-test to understand and determine if there was any effect of course intervention on the graph drawing ability of science teacher candidates or not.

2.5. Data Analysis

Students' abilities to create graphs were determined using Tarakçı (2016)'s criteria. The rubric was redesigned with more categories and criteria to better fit the study's objectives. For

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

feedback on the revised criteria, three academics in the field of physics education were consulted. Following these experts' suggestions and revisions, the rubric was revised. You may find the rubric in Table 1. The grading portion of the rubric, which deals with the accuracy of the categories, was not employed because the purpose of this study is to ascertain the students' proficiency in drawing graphs. The accuracy of the students' responses was categorized, and frequency values for the pertinent categories were computed. For the categories that are totally correct they have gotten three points; for the partially correct answers, two points; for the incorrect answers, one point; and for the blank answers, they have obtained the zero. A student can get the score as a maximum of 18 points. After calculation of the score, obtained results have been entered into the SPSS-22 package program to do the necessary t-test analysis, in order to make a comparison between the results of the pre-test and post-test results.

Table 1. Criteria Rubric for Examining the Graph Drawings of Teacher Candidates

Criterias	Categories
Naming the Axes Based on the Given Variables	Totally Correct (TC): Properly naming each axis and putting the units of measurement for the physical attributes that each axis represents in parenthesis. Partially Correct (PC): Putting down the units of physical attributes of the axes inaccurately, not writing down at all, or writing down only one of the axes correctly. Incorrect (I): Naming both axes incorrectly or failing to name either axis.
Writing Down the Data on the Correct Axes	Totally Correct (TC): Accurately entering data on both axes. Partially Correct (PC): Just one data group was written down accurately, and the other was written down incorrectly. Incorrect (I): Entering data inaccurately on both axes or not entering any data at all.
Creating Dots on the Correct Axes of the Graph	Totally Correct (TC): Making a point by accurately intersecting the data on the "x" axis with the data on the "y" axis. Partially Correct (PC): Making a mistake on one axis and wrongly intersecting the data on the other. Incorrect (I): Data wrongly intersecting on both axes.
Drawing the Line of the Graph	Totally Correct (TC): Sketching the entire graph's curve in a way that makes sense for the question. Partially Correct (PC): Sketching the graph's curve appropriately in at least two-time intervals. Incorrect (I): The graph's whole curve is incorrect.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

2.6. Validity and Reliability

To test the normality of the GDAF, Shapiro Wilk and Kolmogorov Smirnov Tests have been carried out and it has been resulted in that normality has been provided. After that, to obtain the validity of the Graph Drawing Ability Form (GDAF), three experts in the field of physics education were consulted and they have been reached out to the consensus about the validity of the graph drawing ability test has been provided. For the reliability issue of the study, reliability analysis has been conducted and Cronbach's alpha was found as .806 and displayed in Table 2.

Table 2. Reliability Statistics

Reliability Statistics		
Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,806	,767	10

3. RESULTS

The Graph Drawing Ability Form, which was used in this research, includes 4 open ended questions with one of them contains 3 sub-questions. Frequencies and percentages of obtained scores related to the results from the items were showed in Table 4 below.

Table 3. Distribution of Teacher Candidates' Scores for Graph Drawing Ability

Level	Related Qs	Scores															
		Pre-Test		Post-Test		Pre-Test		Post-Test		Pre-Test		Post-Test		Pre-Test		Post-Test	
		0				1				2				3			
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	F	%	f	%
Read btw. the data	Q1	6	33.3	6	33.3	9	50	0	0	2	11.1	0	0	1	5.6	12	66.7
	Q2	7	38.9	4	22.2	0	0	0	0	3	16.7	0	0	8	44.4	14	77.8
	Q3	2	11.1	7	38.9	16	88.9	0	0	0	0	0	0	0	0	11	61.1
	Q4a	17	94.4	2	11.1	0	0	0	0	0	0	11	61.1	1	5.6	5	27.8
	Q4b	18	100	4	22.2	0	0	0	0	0	0	12	66.7	0	0	2	11.1
	Q4c	18	100	3	16.7	0	0	0	0	0	0	13	72.2	0	0	2	11.1

0: No answer 1: Incorrect answer 2: Partially correct answer 3: Totally correct answer

If the test scores are examined, it can be seen that science teacher candidates have showed a positive development in terms of answering questions instead of left blank after the course intervention process. Before the course intervention, they have mostly left empty answers to the questions, but they had partially correct and totally correct responses after the course. In light of all these findings, it is evident that while creating a graph, students struggle with naming the axes, entering data, producing a point, and connecting these points. Students indicated they find physics issues using graphs confusing and challenging since they can't

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

decide if the line graph is curved or linear. Furthermore, students advocated that in addition to having solid field/subject knowledge in physics, drawing graphs well required a solid understanding of geometry and mathematics.

Table 4. Paired Sample Statistics of Teacher Candidates' Scores for Graph Drawing Ability

Paired Samples Statistics

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	Pre_GDA	,6019	18	,34366	,08100
	Post_GDA	1,9444	18	,92355	,21768

In Table 5, paired sample statistics of the teacher candidates' scores for graph drawing ability was given. It can be understood that the mean value of the pre-test and post-test results of obtained graph drawing ability test scores of the science teacher candidates show a difference as almost 3.23 times.

Table 5. Paired Sample Correlation of Teacher Candidates' Scores for Graph Drawing Ability

Paired Samples Correlations

		N	Correlation	Sig.
Pair 1	Pre_GDA & Post_GDA	18	,354	,150

If the Table 6 was examined, it can be seen that paired sample correlation of the pre-test and post-test results of the graph drawing ability test gives the correlation as .354 and significant value as the .15, which displays that there is a meaningful correlation between the pre-test and post-test results.

Table 6. Paired Sample t-Test for Graph Drawing Ability

Paired Samples Test

		Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
		Mean	Std. Dev.	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
					Lower	Upper			
Pair 1	Pre_GDA - Post_GDA	-1,34259	,86408	,20367	-1,77229	-,91289	-6,592	17	,000

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

On the above, paired sample t-test result for the graph drawing ability test was represented with Table 7. Based on the paired sample t-test results, graph drawing ability scores of the science teacher candidates before the course intervention (M=0.60, SD=0.34) was significantly lower than their scores after taking the graph drawing course (M=1.94, SD=0.92), with t (17)=-6.59, p<.05, Cohen's d=.56, indicating big effect size. The 95% confidence interval for the mean difference between the pretest and the post test was -1.77 to -.91.

4. DISCUSSION

This research looked at how well students could create force-motion graphs and found that they struggled and made mistakes while sketching acceleration-time, velocity-time, and position-time graphs. Students were seen to be unable of appropriately writing down data, naming graph axes based on variables, forming points, and drawing the graph in the required manner. In a similar vein, students who participated in the interviews said they struggled with labeling the axes, entering data, creating a point, and connecting the points while creating a graph. By the time the research ended, just three percent of the students could accurately draw every graph. Students can solve graph-containing problems by using the features of the graphs or by using relevant physics formula. With velocity-time graphs, for example, students can construct the position-time graph without using a physics formula if they determine the slope of the graph curve for specific time intervals, draw the acceleration-time graph, or compute the field underneath it. However, it is evident from the students' inaccurate or incomplete graph drawings that they did not finish their learning about force and motion, nor did they possess a thorough understanding of graphs. Result of another study shows that while most students can accurately identify the direction and type of motion of a vehicle with a given velocity-time graph, they are unable to use this information to construct the acceleration-time graphs. Several research in the literature corroborate this conclusion in this regard (Eryılmaz, 2020).

5.CONCLUSION

This study may show that the ability to read and comprehend graphs is not necessary or the sole prerequisite for the ability to create graphs. Students said that creating a graph is harder than reading and analyzing one. Additionally, students conveyed that proficiency in reading and comprehending graphs, subject-matter expertise, and a solid foundation in geometry and algebra were necessary for success with graphs. Given the connection between scientific process skills and graph reading, interpretation, and drawing abilities, it is believed that these abilities might be enhanced by programs designed to help kids develop these abilities starting in early childhood schooling. The proper use of graphs should be done, particularly in physics lectures when the topic involves graphs. Understanding the relationships between pertinent concepts is thought to be aided by the creation and interpretation of graphs. Furthermore, analysis and solution of motion-related problems should be done utilizing both the pertinent formulas and the properties of graphs, whether or not they contain them. Because there are so many formulas in physics courses, which many students find challenging and confusing, using graphs can help make the material easier to comprehend. Because the graph line was near the time axis, some students misinterpreted the direction of motion of the velocity-time graph as

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

being negative, according to findings on part an of the second GDAF question. When an item is moving at a slower speed, it is depicted by a graph line that approaches the time axis in a velocity-time graph.

Additionally, the portion of the graph curve below the time axis—that is, the line graph in the negative field—was erroneously seen by the students as slowing motion. In the second question, nevertheless, this suggests a negative acceleration. It was believed that the reason why learners saw the graph in this way was because they just saw it as a picture and because they were unaware of the features of graphs. The science teacher candidates' graph drawing ability scores before the course intervention (M=0.60, SD=0.34) were significantly lower than their scores after taking the graph drawing course (M=1.94, SD=0.92), according to the results of the paired sample t-test. The graph drawing ability scores showed a large effect size t (17)=-6.59, p<.05, Cohen's d=.56. The mean difference between the pretest and the posttest had a 95% confidence range of -1.77 to -.91. In addition to all these consequences, when the test scores were re-evaluated, it can be understood that science teacher candidates should be given more opportunity to do practice to enhance and improve the space they have in drawing and reading graphs ability, even if they have important background learning experiences in those skills until 3rd grade level of university.

6. SUGGESTION

This study looked at the proficiency of students in creating force and motion graphs. It is abundantly evident from the findings that students struggle to construct position-time, acceleration-time, and velocity-time graphs. Examining the causes of their errors in this area as a stand-alone research topic is thought to have the potential to ease the issues. Teachers would benefit from knowing students' misunderstandings as well as field knowledge in mathematics and physics when evaluating results from research that concentrate on students' graph reading, writing, and drawing abilities in physics. Additionally, it is advised that teachers may assess their students' graph-drawing abilities and challenges so they can take the necessary precautions while instructing on these subjects.

REFERENCES

Aycan, Ş., & Yumuşak, A. (2003). Lise müfredatındaki fizik konularının anlaşılma düzeyleri üzerine bir araştırma. *Milli Eğitim Dergisi, 159*, 171-180.

Aydın, A. & Tarakçı F. (2018). The investigation of the pre-service science teachers' abilities to read, interpret and draw graphs. Elementary Education Online, 17(1), 469-488. https://doi.org/10.17051/ilkonline.2018.413806

Bahtaji, M. A. A. (2020). Improving students graphing skills and conceptual understanding using explicit graphical physics instructions. Cypriot Journal of Educational Science. 15(4), 843-853. https://doi.org/10.18844/cjes.v15i4.5063

Bütüner, S. Ö., ve Uzun, S. (2011). Fen öğretiminde karşılaşılan matematik temelli sıkıntılar: Fen ve teknoloji öğretmenlerinin tecrübelerinden yansımalar. Kuramsal Eğitimbilim, 4(2), 262.

Coştu, B. (2007). Comparison of students' performance on algorithmic, conceptual and graphical chemistry gas problems. Journal of Science Education and Technology, 16(5), 379–386.

Coştu, F., & Satılmış, S. (2020). Fizik dersi hareket konusunda kavramsal, işlemsel ve grafiksel soruları çözme başarılarının karşılaştırılması. 2. Uluslararası Fen, Matematik, Girişimcilik ve Teknoloji Eğitimi Kongresi, 19-22 Kasım, Bursa

Demirci, N., ve Uyanık F., (2009). Onuncu sınıf öğrencilerinin grafik anlama ve yorumlamaları ile kinematik başarıları arasındaki ilişki. Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED), 3(2), 22-51. Doi: 10.17522/NEFEFMED.97970

Eryılmaz, T. S. (2020). 11. Sınıf öğrencilerinin hareket türlerini açıklama ve ilgili grafikleri çizme, yorumlama bilgilerinin incelenmesi. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 20(3), 1423-1441. https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2020..-618011

Friel, S. N., Curcio, F. R. & Bright, G. W. (2001). Making sense of graphs: Critical factors influencing comprehension and instructional implications. Journal of Research in Mathematics Education, 32(2), 124-158. Doi: 10.2307/749671

Gray, E., Pinto, M., Pitta, D., & Tall, D. (1999). Knowledge construction and diverging thinking in elementary and advanced mathematics. Educational Studies in Mathematics, 38(1), 111-133

Kaput, J. J. (1995). Creating cybernetic and psychological ramps from the concrete to the abstract: Examples from multiplicative structures. In D. N. Perkins, J. L. Schwartz, M. M. West, & M. S. Wiske (Eds.), Software Goes to School: Teaching for Understanding with New Technologies (pp. 130-154). New York: Oxford University Press

Kramarski, B. (2004). Making sense of graphs: Does metacognitive instruction make a difference on students' mathematical conceptions and alternative conceptions? Learning and Instruction, 14, 593-619.

Kranda, S., ve Akpınar, M. (2020). Students' views about difficulties they are experienced with in graphic reading and drawing. Hacettepe University Journal of Education, 35(2), 415-427. doi: 10.16986/HUJE.2019050634

Lai, K., Cabrera, J., Vitale, J. M., Madhok, J., Tinker, R., & Linn, M. C. (2016). Measuring graph comprehension, critique, and construction in science. Journal of Science Education and Technology, 25(4), 665–681.

Leinhardt, G., Zaslavsky, O., & Stein, M. K. (1990). Functions, graphs, and graphing: Tasks, learning, and teaching. Review of Educational Research, 60(1), 1-64.

McDermott, L. C., Rosenquist, M. L. & van Zee, E.H. (1987). Student difficulties in connecting graphs and physics: Examples from kinematics. American Journal of Physics, 55, 6, 503. https://doi.org/10.1119/1.15104

Mevarech, Z. R., & Kramarsky., B. (1997). From verbal descriptions to graphic representations: Stability and change in students' alternative conceptions. Educational Studies in Mathematics, 32, 229-263.

Murphy, L. D. (1999). Graphing misinterpretations and microcomputer-based laboratory instruction: with emphasis on kinematics. https://mste.illinois.edu/murphy/Papers/GraphInterpPaper.html

Özgün-Koca, A. (2008). Öğrencilerin grafik okuma, yorumlama ve oluşturma hakkındaki kavram yanılgıları. Özmantar, F. Ö., Bingölbali, E. ve Akkoç, H. (Ed), Matematiksel Kavram Yanılgıları ve Çözüm Önerileri, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 61-89.

Parmar, R. S. & Signer, B. R. (2005). Sources of error in constructing and interpreting graphs: A study of fourth and fifth grade students with LD. Journal of Learning Disabilities, 38(3), 250-261. Doi:10.1177/00222194050380030601

Seçken, N., ve Çelik, Ç. (2021). Lise öğrencilerinin kimyasal denge konusunda grafik yorumlama becerilerinin incelenmesi. Journal of Research in Education and Society, 8(1), 179-204. https://doi.org/10.51725/etad.875931

Tairab, H. H. & Al-Naqbi, A. K. (2004). How do secondary school science students interpret and construct scientific graphs? Journal of Biology Education, 38(3), 127- 132.

Tarakçı, F. (2016). Examining the skills of science teacher candidates in reading, interpreting and preparing graphs (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kastamonu University, Kastamonu, Türkiye

Woolnough, J. (2000). How do students learn to apply their mathematical knowledge to interpret graphs in physics?. Research in Science Education, 30(3), 259-267.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

UNIT USE OF PRIMARY SCHOOL SECOND GRADE STUDENTS IN MATHEMATICS CLASS

Assoc. Prof. Dr. Gülşah Özdemir Baki

Atatürk University, gulsah.baki@atauni.edu.tr-0000-0002-1497-6528

ABSTRACT

The concept of unit in mathematics lessons is important for students to develop their mathematical understanding. The concept of unit establishes a direct connection between the quality to be measured and the measurement. In order to learn the measurement process meaningfully, measurement results must be expressed not only in numbers but also in appropriate units. From this point of view, in our study, it was found worth investigating the usage of measurement units by second grade primary school students. In this research, based on a qualitative approach, students' usage of measurement units was tried to be determined through document review and semi-structured interviews with classroom teachers. The study group of the research consists of 30 students studying at the second-grade level in a public primary school in the east of Turkey. Students' daily homework assignments regarding the achievements in the sub-learning areas of *length measurement, money measurement and time measurement* were analyzed using content analysis. The findings showed that the majority of the students did not use measurement units when expressing the measurement results, and some students expressed the measurement result with words included in the question such as "more", "less", "length", "remainder". Interviews with classroom teachers regarding students not using units of measurement revealed that students prioritize operations when solving problems and neglect to add units to the measurement result. Based on these findings, it is recommended that activities be carried out in basic education to enable students to understand the importance of the unit concept.

Key Words: Mathematics teaching, unit use, primary school students

1. INTRODUCTION

Measurement appears as an activity that has been needed since the very early periods of human history. The emergence of the concept of measurement developed in line with the need to compare objects and events according to certain characteristics. The process, which initially started with simple and natural measurements, progressed towards a more complex and standardized system over time. Measurement, as a mathematical competence, is the ability to

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

assign a numerical value to a measurable property of an object or event (Van den Heuvel-Panhuizen & Elia, 2011). This measurement can include a wide variety of attributes such as length, weight, time, area and volume. A unit of measurement is a standard reference quantity used to measure a specific physical quantity. This unit provides consistency and comparability when expressing the amount of that quantity and relates each unit to a specific quantity. For example, a meter is a unit for measuring length, while a liter is a unit for measuring liquid. Therefore, the concept of unit brings to the fore the basic idea underlying the concept of measurement by establishing a direct relationship between the quantity to be measured and the measurement. For this reason, the use of units is important to ensure that concepts related to measurement are learned and internalized meaningfully (Hiebert, 1981). One of the first steps in imparting measurement skills to students is to determine the use of units appropriate to the measurement result (Wilson & Rowland, 1993). Expressing measurement results using the appropriate unit prevents misunderstandings by clearly showing what the measurement means and thus increases the reliability of the calculations made and the results obtained.

The use of units in mathematics lessons is of critical importance as it is one of the powerful ideas of mathematics that supports students' mathematical understanding (Langrall at al., 2008). Students can understand concepts better and more deeply by making abstract mathematical ideas concrete through the use of units. For example, the concept of length can be made concrete with units such as meters and centimeters. Additionally, the use of units makes it easier to compare and relate different quantities and measurements. This may enable students to better understand physical events. Solving problems by using units correctly shows real-world applications of mathematical concepts. For example, making calculations using currencies while shopping in daily life is effective in helping students understand how to use mathematical operations in real life. Correct and effective use of the unit can help students adapt to different situations and problems by improving their understanding and solving skills.

The use of units in mathematics lessons can be considered as an important tool that provides a deep understanding of mathematical concepts, increases the accuracy of the solution by helping to make sense of the solution of problems, and enables students to connect with real life situations. For this reason, in order to ensure the correct and effective use of units at the basic education level, it is aimed for students to first compare and sort based on intuition, and then measure using non-standard and standard units, with the achievements in the field of Measurement learning in the Primary School Mathematics Curriculum (2018). The measurement learning area at the second-grade level of primary school consists of the sub-learning areas of measuring length, measuring our money, measuring time, weighing and measuring liquids. Therefore, according to the curriculum, it is aimed for second grade students to make measurements using non-standard units, to explain why standard measurement units are needed, to recognize standard measurement units and to solve problems using the relevant standard measurement units.

There are studies in the relevant literature showing that there are various problems in the use of measurement units. In this context, Castle and Needham (2007) focused on the meaning of

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

measurement for a group of 16 first grade students in their study. In their study, they revealed that first grade students were in the process of developing transitivity and unit repetition. Researchers have stated that for the first-grade level, the focus should be on what measurement means rather than how to measure activities or empirical procedures. Anılan (2014) tried to determine whether high school students knew the symbols and units in science. As a result of the study, it was revealed that the students' level of knowledge about units of measurement was not sufficient and the students who participated in the study saw writing units while solving questions as a waste of time. Similarly, Yenilmez and Pargan (2008), in their study with second grade students, stated that the students perceived the meter as both a unit and a means of measuring length. Many studies conducted in the relevant field emphasize that the subject of measurement is not taught sufficiently in school (e.g., Clements, 2007; Zacharos, 2006).

It is possible to come across studies showing that not only students but also teacher candidates experience various difficulties in the use of measurement units. For example, Esen and Çakıroğlu (2014), in their study examining pre-service teachers' understanding of using units in volume measurement, determined that the fact that pre-service teachers had not questioned the concept of unit before prevented them from considering the concept of volume conceptually. Similarly, Ergene (2022) found in his study that although prospective teachers knew that unit use was necessary, they lacked awareness, attention and experience regarding unit use and considered unit use unimportant. In their study, Dorko and Speer (2015) investigated undergraduate students' use of units in area and volume calculations. They stated that the most common mistake in their studies was the incorrect use of length units in area and volume calculations. They also emphasized that it was determined that undergraduate students were not aware of unit use and that explanations for the reasons for this situation were insufficient.

Considering the research conducted, in our current study, it was found worth investigating the unit usage status of second-grade primary school students in the field of measurement and learning. In this context, answers to the following problems were sought in the study:

- How do second-grade primary school students use units of measurement in mathematics lessons?
- What are the opinions of classroom teachers regarding the unit usage of 2nd grade primary school students?

2. METHOD

2.1. Research Design

In this research, based on a qualitative approach, students' usage of measurement units was tried to be determined through document review and semi-structured interviews with classroom teachers. Document analysis is one of the qualitative research methods and refers to the process of collecting and analyzing information through written materials. In this study, the document

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

analysis method was preferred because the daily homework of second-grade primary school students regarding measurement units was systematically examined.

2.2. Study Group

While determining the group of the study, easily accessible case sampling and criterion sampling, which are among the purposeful sampling methods, were used. By using easily accessible case sampling, a public primary school was selected where the researcher could easily access, work in cooperation with the school administration and teachers, and complete the data collection process quickly. Then, it was determined as a criterion that the students had basic knowledge about units of measurement. Accordingly, the study group of the research consists of 30 students studying at the second-grade level in a public primary school in the east of Turkey.

2.3. Data Collection Tools

The data collection tools of the research are the daily homework of second-grade primary school students and semi-structured interviews with teachers. In this context, classroom teachers distributed the daily homework assignments they prepared regarding the sub-learning areas of *length measurement, money measurement and time measurement* to their students as printouts. Students wrote their names on each assignment and submitted their assignments the next day. The classroom teacher warned students to do their homework on their own. Similarly, she contacted parents and shared her opinions about not interfering with students' homework. The students' daily homework was collected by the classroom teacher and delivered to the researcher after school.

Face-to-face 10-minute interviews were held with three classroom teachers regarding the students' use of measurement units. Two of the teachers are female and one is male. One of the female teachers is the classroom teacher of the students who received the application. Additionally, three teachers teach at the second-grade level. In semi-structured interviews with teachers, questions were asked about students' use of measurement units. These questions tried to determine whether students use measurement units in mathematics lessons and, if not, why they do not use units.

2.4. Data Analyses

In the study, data obtained from students' daily homework was analyzed using content analysis. Content analysis aims to reveal whether students use units of measurement correctly in their homework, which sub-learning domains they use more, and the mistakes they make about units of measurement. In this direction, students' homework was first classified according to sub-learning areas and correct, incorrect and blank questions were determined. Questions were evaluated as correct or incorrect according to the numerical value of the measurement. Since units were not used in the questions left blank, unit usage situations were examined under the remaining two categories. Students' use of units was classified under three categories: *using*

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

appropriate units, not using units, and using inappropriate expressions. Questions were evaluated as correct or incorrect according to the numerical value of the measurement. Since units were not used in the blank questions, unit usage situations were examined under the remaining two categories. Students' unit usage situations were classified under three categories: using the appropriate unit, not using the unit, and using the words in the question. In the category of *using the appropriate unit*, the situations in which students wrote the desired unit in the question along with the numerical value of the measurement were considered, while in the category of *not using the unit*, situations in which students wrote only the numerical value of the measurement were determined. Finally, the category of *using inappropriate expressions* was created to reflect students' tendency to use words that are in the question rather than the unit and are closer to the verb. In addition, semi-structured interview data with teachers about students' usage of units of measurement were examined using the descriptive analysis technique and used as supporting data regarding students' unit usage.

3. RESULTS

The findings of the research are presented under two headings. Firstly, the findings regarding the use of units in students' daily homework are included, followed by the findings obtained from semi-structured interviews with teachers.

3.1. Findings on Students' Unit Use in Daily Homework

Students' daily homework was examined within the scope of the sub-learning areas of measuring length, measuring money and measuring time in the field of measurement learning. First, the daily homework assignments related to the length measurement sub-learning area were discussed and the findings regarding the students' unit usage are given in Table 1 and Table 2. In these tables, unit usage situations are given based on the students' correct answers. Since students' incorrect answers were very few, they were not shown in the charts and the unit usage in these answers was briefly mentioned.

Table 1. Coding of Students' First Homework Questions About Length Measurement

Categories	Q1 (f)	Q2 (f)	Q3 (f)	Q4 (f)	Q5 (f)	Q6 (f)	Q7 (f)	Q8 (f)
Use the appropriate unit	13	11	14	10	10	11	10	9
Not using unit	14	15	12	13	16	16	18	17
Use inappropriate expression	3	4	4	7	4	3	2	4

When Table 1 is examined, it is seen that the students answered all eight questions correctly in their first homework about length measurement. On the other hand, it was determined that almost half of the 30 students did not use units with the measurement result in all questions, and some of the students used an inappropriate expression instead of units. This situation became more visible in the students' second homework on length measurement.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Categories	Q1 (f)	Q2 (f)	Q3 (f)	Q4 (f)	Q5 (f)	Q6 (f)	Q7 (f)	Q8 (f)
Use the appropriate unit	8	11	10	12	10	12	13	11
Not using unit	18	18	17	17	18	14	16	17
Use inappropriate expression	4	1	1	1	2	4	1	2

Table 2. Coding of Students' Second Homework Questions About Length Measurement
*2 students left the 3rd question blank.

When Table 2 is examined, it is seen that more than half of the class students did not use units with this measurement result, even though they found the correct measurement result in all questions. Additionally, it is seen that the number of students who answered the 3rd question correctly is 28. This is due to 2 students leaving this question blank. Similarly, it was determined that some students used some expressions in the question along with the measurement results. It is noteworthy that the expressions used by the students are the verb of the sentence or words close to the verb. The situation of using inappropriate expressions detected in student assignments is presented in Figure 1.

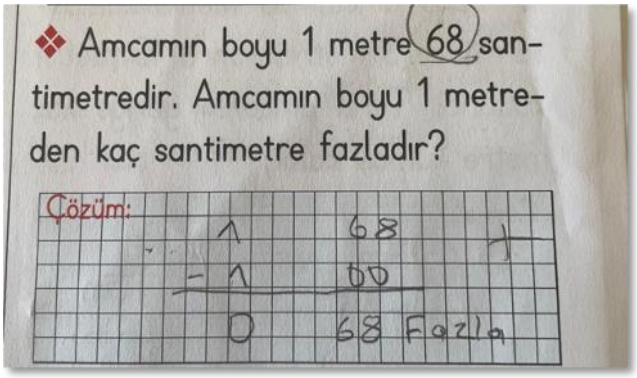

Figure 1. Student's Use of Inappropriate Expression

Students' daily homework assignments related to our money sub-learning area were examined and Tables 3 and 4 of the unit usage situations based on the correct answers in these assignments are given below.

Table 3. Coding of Students' First Homework Questions Regarding Money Measurement

Categories	Q1 (f)	Q2 (f)	Q3 (f)	Q4 (f)	Q5 (f)	Q6 (f)	Q7 (f)
Use the appropriate unit	15	16	14	16	14	15	16
Not using unit	12	12	14	13	13	12	14

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Use inappropriate expression	3	2	2	1	3	3	-

When Table 3 is examined, it is seen that half of the 30 students used the appropriate unit with the correct measurement result in their first homework related to the money measurement sub-learning area, while the other students mostly did not use units. Examples of situations showing students using the appropriate unit are given in Figure 2.

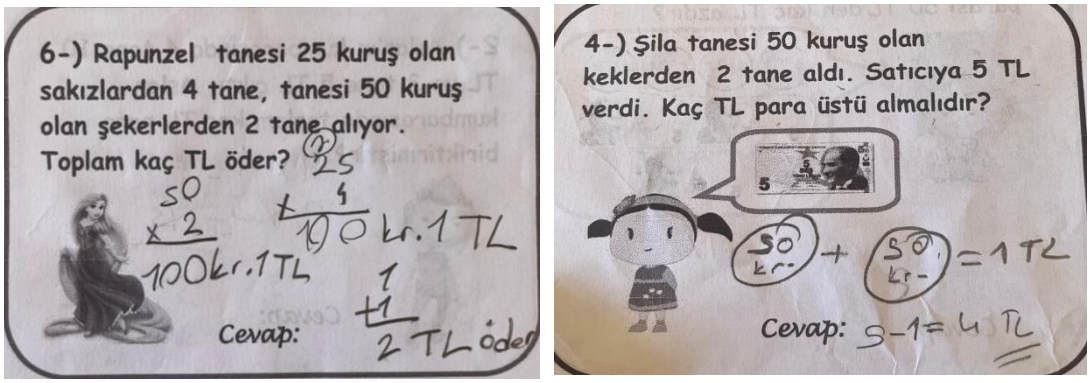

Figure 2. Students' Use of Appropriate Units

Considering the figures, it is seen that the students express not only the measurement result but also the result of each operation in the solution stages of the problems with appropriate units. This can be considered as an indicator that students make sense of the operations.

Table 3. Coding of Students' Second Homework Questions Regarding Money Measurement

Categories	Q1 (f)	Q2 (f)	Q3 (f)	Q4 (f)	Q5 (f)	Q6 (f)	Q7 (f)
Use the appropriate unit	14	13	14	15	14	8	16
Not using unit	12	12	10	8	10	17	11
Use inappropriate expression	4	5	6	7	6	5	3

Considering Table 4, it can be said that almost half of the students used the appropriate units more in the first five questions. As a matter of fact, in the 6th question, this situation changed and the situation of not using units increased. In addition, it can be said that there are a significant number of cases where students use inappropriate expressions with the measurement result in their second homework.

Finally, the daily homework assignments of 2nd grade primary school students related to the time measurement sub-learning area were examined and the findings obtained regarding the unit usage situations based on the correct answers in these assignments are presented in Table 5 and Table 6.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Table 5. Coding of Students' First Homework Questions Regarding Time Measurement

Categories	Q1 (f)	Q2 (f)	Q3 (f)	Q4 (f)	Q5 (f)	Q6 (f)	Q7 (f)
Use the appropriate unit	9	7	7	5	7	14	9
Not using unit	18	19	21	21	20	10	18
Use inappropriate expression	3	4	2	4	3	2	3

*4 students answered the 6th question incorrectly.

According to Table 5, 26 out of 30 students answered the 6th question correctly and the remaining 4 students answered this question incorrectly and did not use units. It is seen that more than half of the students (14) who answered correctly used the appropriate unit with the measurement result. Considering the other questions, it can be said that there are more cases where students do not use units. This situation continued in the students' second homework on time measurement.

Table 6. Coding of Students' First Homework Questions Regarding Time Measurement

Categories	Q1 (f)	Q2 (f)	Q3 (f)	Q4 (f)	Q5 (f)	Q6 (f)	Q7 (f)
Use the appropriate unit	10	10	6	8	9	11	8
Not using unit	17	17	19	19	18	17	15
Use inappropriate expression	3	3	5	3	3	2	2

*5 students answered the 7th question incorrectly.

When Table 6 is examined, it is seen that there are more cases where students do not use units in all questions. However, it was determined that 25 students answered the 7th question correctly and 5 students answered the question incorrectly. It was determined that students who answered incorrectly did not use units. Therefore, it can be said that students' wrong answers to homework questions related to the time measurement sub-learning area increase and the number of students not using units increases. An example of a situation where the student does not use units is presented in Figure 3.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

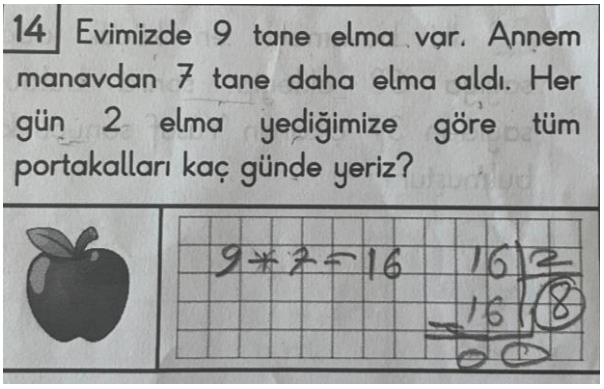

Figure 3. A Case Without Unit Usage

3.2. Findings from Semi-Structured Interviews with Classroom Teachers

In interviews with classroom teachers about the use of measurement units by second grade primary school students, they stated that students generally attach importance to measurement results and neglect to use units. They also stated that students prioritize operations when solving problems, focus on understanding operations and how they are done, and therefore ignore using units. In this regard, direct quotes from the interviews with classroom teachers regarding students not using units are as follows:

> *Students may neglect writing the unit of measurement because they focus on the type of operation and how it is performed while solving problems. Students often do not write units. This may be due to the fact that the student does not notice the unit due to superficial reading. In addition, considering their developmental period, it may be difficult for primary school students to grasp units of measurement… (Teacher 1)*

> *Since students mostly try to do the operations correctly, using units remains in the background and students see unit writing as unnecessary. Most of the time, in fact, they say that they forget about all problems. When we ask what they found, they only say a numerical value, so it may be because they do not understand the problem. They focus on solving the problem and do not find it necessary to make sense of what the result they found is. They find the result, but they don't know what they found there. I forget the excuse of most of them, but then they don't read and understand, they focus on the result, but they can't understand what should come next… (Teacher 2)*

> *At this age, students do not understand why they need to use the unit conceptually. I think this may be partly due to culture. Because in daily conversations, we try to express without using more units. For example, we ask how tall you are. We don't ask how many meters, or we answer, "I'm 1.70 tall." I think if students use and hear these in their daily lives, they can also use them in school mathematics. But they may not find it necessary to just write down on paper an expression they have never used or heard of… (Teacher 3)*

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Considering the teachers' opinions, it is noteworthy that they present similar ideas regarding the students' non-use of units, but they also mention different situations. In this regard, it is noteworthy that Teacher 3 evaluated the use of units in a cultural context, Teacher 1 emphasized that these concepts were difficult to understand depending on the developmental periods of the students, and Teacher 2 claimed that students did not use units because they could not make sense of the problem result.

4. CONCLUSION and RECOMMENDATIONS

The current study aimed to examine the use of measurement units by second-grade primary school students. For this purpose, students' daily homework related to the sub-learning areas of length measurement, money measurement and time measurement within the scope of the measurement learning area was discussed. The findings show that students do not use units when expressing measurement results. This situation was more evident in the sub-learning areas of length and time measurement. On the other hand, in homework questions about measuring money, students' use of inappropriate expressions has increased along with their use of the appropriate unit. The fact that students are more likely to not use units in their daily homework related to length and time measurement may be due to the fact that the lessons focus on teaching operations without providing students with the opportunity to develop basic measurement concepts (Battissa, 2007). In this direction, it is important to create a classroom environment that provides opportunities for students to actively participate in measurement tasks and discuss measurement results in the classroom environment in order to ensure meaningful learning (Grant & Kline, 2003). The fact that students are more likely to use the appropriate unit in their daily homework on measuring money can be considered as a result of students using currencies more effectively in daily life. Another important result is that students write inappropriate expressions instead of units. For example, there were cases when students used words such as “less”, “more”, “remaining”, and “subtracted” with measurement results. This usage can be explained by teachers' emphasis on the verb when explaining problem solutions. For example, when asked how many cm more your brother's height (170 cm) is than your height (160 cm), the answer is 10 cm more. Generally, in these answers, primary school teachers discuss the unit and the verb used together in order to enable students to better understand the measurement result. As a matter of fact, this may be effective in students' use of verbs without units.

Teachers' opinions regarding students' unit use are consistent with studies indicating that students prioritize procedures and consider unit use as a waste of time. Regarding this, Anılan (2014) stated that students consider writing units in solving questions as a waste of time. Similarly, Dorko and Speer (2015) claimed that students did not have an awareness of using units. In addition, relevant studies indicate that students have difficulty understanding the concept of unit.

Considering the results of the study, it is recommended to carry out activities that will enable students to understand the importance of the unit concept in basic education. In this context,

- The use of units of measurement can be taught by giving daily life examples.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

- Practice using units of measurement can be provided through projects and experiments in which students can participate.
- Interest in the correct use of units of measurement can be aroused through educational games and competitions.

REFERENCES

Anılan, B. (2014). High school students' knowledge levels and thoughts about unit of measure used in science. In I. Sahin, A. Kiray & S. Alan (Eds.), International Conference on Education in Mathematics, Science and Technology (ICEMST 2014) Proceeding Book. Necmettin Erbakan University.

Battista, M. T. (2007). The development of geometric and spatial thinking. F. K. Lester, Jr. (Ed.) Second Handbook of Research on Mathematics Teaching and Learning içinde (s. 843-908), Charlotte, NC: Information Age Publishing.

Castle, K. and Needham, J. (2007). First graders' understanding of measurement. Early Childhood Education Journal, 35, 215-221.https://doi.org/10.1007/s10643-007-0210-7

Clements, D. H. (2007). Curriculum research: toward a framework for 'research-based curricula'. Journal for Research in Mathematics Education, 38, 35–70. https://pubs.nctm.org/view/journals/jrme/38/1/article-p35.xml

Dorko, A. and Speer, N. (2015). Calculus students of understanding of area and volume units. Investigations in Mathematics Learning, 8(1), 23–46. https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/24727466.2015.11790346

Ergene, Ö. (2022). A case neglected in mathematics classes: The use of unity. Educational Academic Research, 45, 51-61. https://dergipark.org.tr/en/pub/education/issue/71128/1142022

Esen, Y. and Çakıroğlu, E. (2014). İlköğretim matematik öğretmeni adaylarının hacim ölçmede birim kullanmaya yönelik kavrayışları. MATDER Mathematics Education Journal 1(1), 21-30. https://dergipark.org.tr/en/pub/med/issue/10435/127798

Grant, T. J. and Kline, K. (2003). Developing important ideas in measurement. Yearbook, (2), 46.

Hiebert, J. (1981). Cognitive development and learning linear measurement. Journal for Research in Mathematics Education, 12(3), 197-211. https://pubs.nctm.org/view/journals/jrme/12/3/article-p197.xml

Langrall, C., Nisbet, S., Mooney, E. and Jones, G. (2008). Elementary students' access to powerful mathematical ideas. L. D. English (Ed.), Handbook of international research in mathematics education, (2nd Press), (pp. 109-135). New York: Routledge.

Ministry of National Education. (2018). Mathematics course curriculum (Primary and secondary school 1st, 2nd, 3rd, 4th, 5th, 6th, 7th and 8th grades). Ankara: Ministry of National Education.

Van den Heuvel-Panhuizen, M., and Elia, I. (2011). Kindergartners' performance in length measurement and the effect of picture book reading. ZDM, 43, 621-635.

Wilson, P. S., and Rowland, R. (1993). Teaching measurement. Research ideas for the classroom: Early childhood mathematics, 30(1), 171-194.

Yenilmez, K. and Pargan, A.Ş. (2008). Primary school 2nd grade students' perceptions towards standard unit of length measurement. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD), 9(2), 59-67. https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1495032

Zacharos, K. (2006). Prevailing educational practices for area measurement and students' failure in measuring areas. The Journal of Mathematical Behavior, 25(3), 224-239. https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0732312306000332

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

CORRELATIONS BETWEEN GAMING ENGAGEMENT AND LIFE SATISFACTION: EXPLORING THE INFLUENCE OF SELF-ESTEEM, SELF-EFFICACY, AND SOCIAL CAPITAL

Hye Lee Jeong, Eui Rim Jun

Anhui University of Finance and Economics- China

Abstract:

This study makes an integrated investigation on how life satisfaction is associated with the Korean game users' psychological variables (self-esteem, game and life self- efficacy), social variables (bonding and bridging social capital), and demographic variables (age, gender). The data used for the empirical analysis came from a representative sample survey conducted in South Korea. Results show that self-esteem and game efficacy were an important antecedent to the degree of users' life satisfaction. Both bonding social capital and bridging social capital enhance the level of the users' life satisfaction. The importance of perspectives as well as their implications for the game users and further associated research is explored.

Keywords: Life satisfaction, self-esteem, game efficacy, life-efficacy, social capital.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

TÜRKİYE'DE OPERA ALGISI ÜZERİNE BİR METAFOR ÇALIŞMASI

Yüksek Lisans Öğrencisi, Elifnur Duygu KIRAN
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, duygukiran@outlook.com
– ORCID NO: 0009-0006-8706-3988
Prof. Dr., Begüm ÖZ
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi,
begumusic@gmail.com
– ORCID NO: 0000-0001-8346-7308

ÖZET

Opera, dünya genelinde köklü bir geçmişe sahip bir sanat dalı olup, Türkiye'deki gelişimi ise özellikle 19. yüzyılda batılılaşma hareketi ile hız kazanmıştır. Ancak, operanın Türkiye'de genellikle belirli bir kesime hitap etmesi, halkın opera ile olan bağının sınırlı kalmasına neden olmuştur. Yapılan araştırmanın temel amacı, opera sanatının bireyler üzerindeki etkisini ve bu sanat dalına yönelik algıları belirlemektir. Operayı anlamak veya tanımlamak, bireyler arasında önemli ölçüde değişkenlik göstermektedir. Bu nedenle çalışmada, Türkiye'de "Opera Sanatı" algısını ve etkilerini belirlemek amacıyla metaforik bir yaklaşım benimsenmiştir. Metaforlarla verilerin elde edildiği araştırmalar, bilimsel açıdan daha gerçekçi ve anlamlı sonuçlar elde edilmesine imkân sağlamaktadır.

Araştırma, nitel bir yöntem olan fenomenoloji deseni ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar, amaçlı örnekleme yoluyla seçilen opera ve bale bölümü öğrencileri ile mezunları, müzik öğretmenliği bölümü öğrencileri ile mezunları ve müzik dinleme pratiği olan toplam 30 kişiden oluşmaktadır. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmış ve katılımcılara opera algılarını ifade etmeleri için iki metafor cümlesi yöneltilmiştir: "Opera denilince aklıma.....gelir. Çünkü....." ve "Opera.....gibidir/benzer. Çünkü.....". Bu cevaplar, MAXQDA programı ile analiz edilmiştir.

Elde edilen sonuçlar, operanın Türkiye'deki algısının düzensiz ve çok yönlü olduğunu, belirli bir kesime hitap ederken geniş kitlelerce kabul görmediğini göstermektedir. Operanın elit ve zengin bir sanat dalı olarak görülmesi, eğitim düzeyi, kültürel birikim ve kişisel deneyimlerin bu algıda önemli rol oynadığı tespit edilmiştir. Katılımcılar, operanın sanatsal doyum ve ruhsal rahatlama sağladığını belirtirken, karmaşıklığı ve anlaşılmasının zorluğunu olumsuz yönler olarak değerlendirmiştir. Operanın daha geniş kitleler tarafından benimsenmesi için eğitim ve tanıtım faaliyetlerinin artırılması, erişilebilirliğinin sağlanması ve toplumun çeşitli kesimlerine yönelik özel programlar düzenlenmesi gerekmektedir. Ayrıca, operanın tanıtımında medyanın daha sık ve olumlu bir şekilde kullanılması ve kültürel politikaların operayı destekleyici yönde geliştirilmesi, bu sanat dalının sürdürülebilirliği açısından büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Opera Algısı, Türkiye'de Opera, Metaforik Yaklaşım, Kültürel Yansımalar, Kültürel Politikalar, Fenomenoloji Araştırması.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

A METAPHOR STUDY ON THE PERCEPTION OF OPERA IN TURKEY

ABSTRACT

Opera is a branch of art with a long history throughout the world, and its development in Turkey gained momentum especially in the 19th century with the Westernization movement. However, the fact that opera does not have a deep-rooted history in Turkey and generally appeals to a certain segment of the public has caused the public's connection with opera to remain limited. The main purpose of this research is to determine the impact of opera on individuals and their perceptions of this art form. Understanding or defining opera varies significantly among individuals. For this reason, the study adopted a metaphorical approach to determine the perception and effects of "Opera Art" in Turkey. Researches in which data are obtained through metaphors provide more realistic and meaningful results in scientific terms.

The research was conducted with phenomenology design, which is a qualitative method. The participants consisted of students and graduates of the opera and ballet department, students and graduates of the music teaching department, and a total of 30 people with music listening practice, selected through purposive sampling. The data were collected with a semi-structured interview form and two metaphor sentences were asked to the participants to express their perceptions of opera: "When I think of opera, I think of..... Because....." and "Opera is like/similar to..... Because.....". These responses were analyzed with the MAXQDA program.

The results obtained show that the perception of opera in Turkey is irregular and multifaceted, and while it appeals to a certain segment, it is not accepted by the masses. It has been determined that the perception of opera as an elite and rich art form, level of education, cultural background and personal experiences play an important role in this perception. While the participants stated that opera provides artistic satisfaction and spiritual relaxation, they evaluated its complexity and difficulty in understanding as negative aspects. In order for opera to be adopted by a wider audience, education and promotion activities should be increased, accessibility should be ensured and special programs should be organized for various segments of society. In addition, more frequent and positive use of the media in the promotion of opera and the development of cultural policies to support opera are of great importance for the sustainability of this art form.

Keywords: Opera Perception, Opera in Turkey, Metaphorical Approach, Cultural Reflections, Cultural Policies, Phenomenology Research.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

1. GİRİŞ

Opera, dünya genelinde köklü bir geçmişe sahip olup, tarihi eski dönemlere kadar uzanmaktadır. Genellikle 16. yüzyılda İtalya'da doğmuş olarak kabul edilse de, geçmiş yüzyıllarda operanın ilkel versiyonlarına rastlanabilmektedir. Özellikle 14. ve 15. yüzyıllarda, karnaval ve oluşturulmuş tiyatro eserlerinde müziğin içinde yer aldığı intermedialarda opera öncüsü nitelikte örnekler görülmektedir (Akbaş, Akt., Altar, 1939). Opera terimi, on dördüncü yüzyılın sonlarında ortaya çıkan sanatların birleşimini ifade eder ve Almanca "Gesamtkunstwerk" kelimesinden türetilmiştir. Bu terim, tüm sanat dallarının birleştiği bir formu işaret eder ve opera, sanatın olağanüstü konularından biri olarak kabul edilir (Erdeviren, Akt., Altar, 2010, s. 15). Güzel sanatların neredeyse tüm dallarını içeren bu ortak sanat formu Ataman'a (1946: 154) göre şarkılı dram değildir. Zira bu tür dramlar Orta Çağ ve Rönesans dönemlerinde de mevcuttur. Opera, sahne hareketleri, söz ve konuşma gibi unsurların bir araya gelmesiyle gelişmiş bir dramatik müzik tarzıdır.

Türkiye'de opera sanatının köklü bir geçmişi olmaması, halkın opera ile olan bağının sınırlı olduğu ve genellikle belirli bir kesime hitap ettiği şeklinde bir algının oluşmasına neden olmuştur. Bu durum, insanların opera hakkında geniş bir bakış açısına sahip olmamasına ve farklı düşünce ve görüşleri keşfetme fırsatının kısıtlı olmasına bağlanabilir. Operanın Türkiye'ye gelişi, 19. yüzyılda Batılılaşma hareketinin kültürel bir yansıması olarak gerçekleşmiştir. Tanzimat dönemi sonrası İstanbul'da inşa edilen tiyatro salonları, çoğunlukla yabancı tiyatro topluluklarına ev sahipliği yapmış ve şehirdeki levanten ve seçkin kesimler arasında opera sanatına yönelik ilgi artmıştır (Turan, 2018). Tanzimat öncesinde de opera eserleri, III. Selim döneminde genellikle saray temsilleri şeklinde sunulmuş ve sonrasında yabancı elçiliklerde veya seçkin topluluklar önünde sahnelenmiştir (Özhancı, 2009).

Cumhuriyet'in ilanına kadar İstanbul ve İzmir'de geçici topluluklar tarafından sergilenen temsillerle devam eden opera sanatı, çevresindeki ilgiyi genişletememiş ve yaygınlaşamamıştır. Cumhuriyet dönemi ile birlikte sanat alanında da devrim niteliğinde gelişmeler yaşanmış, müzik eğitimi ve öğretimi için Ankara'da Musiki Muallim Mektebi, İstanbul'da ise Belediye Konservatuvarı gibi kurumlar faaliyete geçmiştir. Avrupa'ya gönderilen yetenekli gençlerin yurda dönerek bu kurumlarda görev almalarıyla, operaya olan ilgi artmıştır. Mustafa Kemal Atatürk, çok sesli müziğin yanı sıra operaya da büyük önem vermiş ve bu alandaki çalışmaları desteklemiştir (Özhancı, Akt., Yener, 1992, s. 17). Özsoy Operası, Cumhuriyet döneminin ilk opera girişimi olarak, oldukça kısıtlı kaynaklarla oluşturulmuştur. Eser, sadece bir ay içinde tamamlanmış ve sahnelenmiştir. 19 Haziran 1934 tarihinde kısıtlı bir bütçe ile inşa edilen Ankara Halkevi Sahnesi'nde Adnan Saygun yönetiminde icra edilmiştir. İstanbul Konservatuvarı Yaylı Sazlar Heyeti ile Riyaseti Cumhur Bando Heyeti bu eserde yer almıştır. Eserde, daha sonradan Türk operasının önemli figürleri arasında yer alacak Nimet Vahit (Hatun/Ulu Anne), Nurullah Şevket Bey (Feridun) ve İstanbul Konservatuvarı öğrencilerinden Semiha Hanım başlıca rolleri üstlenmiştir. Hakimiyet-i Milliye'nin 25 Haziran 1934 tarihli sayısında, oyunun ülkenin güzel sanatlar tarihinde önemli bir başlangıç olduğu vurgulanmıştır (Turan, 2018).

Ülkemizde opera sanatının varlığının sürdürülmesi amacıyla, okullarda opera öğrencileri ve operacılar için etkili destek mekanizmalarının sağlanması, altı ilde opera

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

binalarının bulunmasına ve temsillerin düzenlenmesine rağmen, opera sanatına olan ilgi beklentinin gerisinde kalmıştır. Bunun sebebi olarak Türkiye'de opera sanatının köklü bir geçmişinin olmaması, halkın opera ile olan bağının sınırlı olması ve genellikle belirli bir kesime hitap ettiği şeklinde bir algının yaygın olmasına, dolayısıyla insanların opera hakkında geniş bir bakış açısına sahip olmamasına ve yeterince tanımamasına bağlanabilir.

Yapılan literatür araştırması sonucunda, bireylerin opera sanatına ilişkin algılarını belirleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle opera sanatını nasıl gördükleri hakkında bilimsel veriler bulunamamıştır. Gözlemsel veriler, araştırmacıların konu üzerine farklı kişilerle olan sohbetleri bu alana yönelik bir çalışma ihtiyacı olduğu kanaatini doğurmuştur. Ancak yapılan sohbetler sırasında, kişilerin gerçek duygu ve düşüncelerini genellikle saklama yoluna gittikleri ya da yeterince ifade edemedikleri gözlenmiştir. Bu sebeple bireylerin algılarının belirlenmesi amacıyla, zor ifade edilebilecek duygu ve düşüncelerin metaforlar aracılığıyla elde edilmesi tercih edilmiştir. Yapılan araştırmanın amacı, opera sanatının insanlar üzerindeki etki ve algılarını belirlemektir. Operayı anlamak veya tanımlamak kişiden kişiye farklılık göstermektedir. Bu nedenle, operayla ilgili algıyı öğrenebilmek için metaforik yaklaşımda bulunmak bilimsel bir çalışmada gerçekçi düşünceleri elde etmek açısından önemli bir rol oynamaktadır. Metafor, bir kavramın, olgunun, durumun, olayın, nesnenin veya varlığın düşüncelerinin, benzerlik kurularak başka bir kavramın, olgunun, durumun, olayın, nesnenin veya varlığın açıklanmasıdır. Metaforlar, genellikle anlaşılması zor olan soyut kavramları daha somut ve anlaşılır hale getirir (Aydıner Uygun, 2015). Özaydın'a (2019) göre, metaforlar müzik eğitimi kavramlarının algılanmasını anlamak için önemli bir araç olarak kullanılmaktadır. Müzik eğitiminin çeşitli boyutlarıyla ile ilgili çalışmalara (Aytemur & Gültekin, 2022; Aytemur & Sipahi, 2021, 2022; Babacan, 2014; Baran & Öz, 2023; Çetinkaya, 2019; Girgin, 2019; Özaydın, 2019; Öz, Gültekin & Çöllü Samıkıran, 2023; Tez & Aydıner Uygun, 2016) bakıldığında, müziğin insanlar üzerindeki etkisinin çeşitli faktörlere bağlı olarak değişkenlik gösterdiği ve metaforların gizil düşünceleri ortaya çıkardığı gözlemlenmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Deseni

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden olan olgu bilim (fenomenoloji) modeli ile gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmanın olgusu, "Opera Sanatı"dır. Bireylerin deneyimleriyle tanımlanabilir. Örneğin, koro çalışmaları, opera müziğine tutkulu bir şekilde ilgi duyma, özel gereksinimli bireylerin opera deneyimleri, bir opera eserini yorumlama deneyimleri veya bir opera performansının algılanması gibi konular bu tanımlamalara örnek teşkil edebilir. Bu tür araştırmalarda, veri toplama yöntemi olarak açık uçlu sorular kullanılarak konu hakkında derinlemesine görüşler elde edilir. "Görüşlerin analizi sonucunda elde edilen bulgular, katılımcıların destekleyici ifadeleriyle birlikte sunulmalıdır; çünkü bu, doğrulama sürecinde önemli bir unsurdur" (Aytemur, 2022, s. 239). Bu çalışmada da katılımcıların opera sanatına ilişkin görüşleri görsellerin yanında kendi ifadeleriyle de sunulmuştur.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

2.2. Çalışma Grubu

Çalışma grubu, Opera ve Bale bölümü öğrencileri/mezunları, Müzik Öğretmenliği bölümü öğrencileri/mezunları, Eğitim Fakültesi öğrencileri/mezunları ve sadece müzik dinleyen 30 kişiden oluşmaktadır. Katılımcıların bilgileri Çizelge 1'de gösterilmiştir.

Çizelge 1. Katılımcıların Okuduğu Okul, Müzik Türü Tercihleri ve Görüş Yoğunluğu

Katılımcı	Yaş	Mezun Olduğu/Okuduğu Okul	Müzik Tercihi	Görüş Yoğunluğu
K-1	22	Trakya Üniversitesi Fen Öğretmenliği	Türkçe pop ve yabancı pop, bazen arabesk	99
K-2	24	Trakya Üniversitesi Müzik Öğretmenliği	Klasik Müzik, Rock, Elektronik Müzik, Latin. Kaliteli olan her müziği dinlerim.	41
K-3	28	Trakya Üniversitesi Müzik Öğretmenliği	Dünya müzikleri dinliyorum. Klasik Arap Müziği. Hindustani Klasik Müziği	32
K-4	34	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Opera	Klasik, New Age, Halk Müziği, Jazz, Pop	110
K-5	31	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Opera	Klasik, Pop, Caz	113
K-6	53	Gazi Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği	Halk Müziği, Klasik Müzik	24
K-7	31	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi PDR	Pop, Caz	29
K-8	47	Gazi Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği	Halk Müziği	22
K-9	27	Trakya Üniversitesi Devlet Konservatuarı Piyano Anasanat Dalı	Klasik, 45'lik, Slow	58
K-10	32	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Müzik Öğretmenliği	Tüm Türler (Arabesk ve Rap Hariç)	30
K-11	41	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği	Pop Müzik, Sanat Müziği, Halk Müziği	63
K-12	48	Marmara Üniversitesi Müzik Öğretmenliği	Klasik Müzik, Klasik Türk Müziği, Rock	33
K-13	50	Kocaeli Üniversitesi İşletme	Rock, Türkü, Country, Yabancı Pop	30
K-14	22	Akdeniz Üniversitesi PDR	Arabesk, Türkçe Pop, Elektro Müzik, Caz	63
K15	23	Trakya Üniversitesi Mimarlık	Rock, Metal, Türkçe Rap, Yabancı Pop	30
K-16	24	Namık Kemal Üniversitesi Elektronik Haberleşme/İşletme	90'lar Pop, Rock	25
K-17	23	İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi	70-80-90'lar Pop, Oyun Havaları (Trakya), Yeni Tarz Rap	34
K-18	18	Tekirdağ Anadolu Lisesi	Klasik Batı Müziği, Rap	29
K-19	18	Tekirdağ Anadolu Lisesi	Klasik Batı Müziği, Hip-Hop	32
K-20	26	İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Sahne Sanatları Opera/Şan Anasanat Dalı	Klasik Müzik, Jazz, Pop, Türk Müziği, Her Tür Müziği Severim	113
K-21	45	Trakya Üniversitesi Turizm ve Otelcilik	80'ler Türkçe Pop	30
K-22	25	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Müzik Öğretmenliği	Rock, Blues, Funk	31
K-23	28	Kırıkkale Üniversitesi Müzikoloji	80'ler 90'lar Türkçe Ve Yabancı Pop, Türk Sanat Müziği, Arabesk	39
K-24	26	Namık Kemal Üniversitesi Spor Yöneticiliği	Arabesk, Türkçe Pop, Türkçe Rap, Alternatif Müzik	35
K-25	23	Trakya Üniversitesi Müzik Öğretmenliği	Rock, Anadolu Rock, Türk Halk Müziği	44
K-26	50	Anadolu Üniversitesi İşletme	Türk Sanat Müziği, Klasik Müzik, Türkü	39
K-27	39	İzmir Ekonomi Üniversitesi İşletme	Pop, Klasik Müzik, Jazz	33
K-28	39	Namık Kemal Üniversitesi Turizm ve Otel İşletmeciliği	Türkü, Pop, Klasik Müzik	24

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

K-29	74	Ticaret Lisesi Mezunu	Klasik Batı Müziği, Opera, Jazz, Rock, Türk Müziği ve Güzel Olan Müzikler	112
K-30	25	Namık Kemal Üniversitesi Spor Yöneticiliği	Yabancı Pop, Rock	25

Çizelge 1'de yer alan katılımcıların farklı yaş gruplarından, çeşitli üniversitelerden ve farklı müzik eğitimleri veya müzik tercihleri olan kişilerden oluştuğu görülmektedir. Bu çeşitlilik, araştırmanın geniş bir katılımcı yelpazesini kapsadığını ve bu katılımcıların farklı perspektiflerle operayı nasıl algıladığını göstermektedir. Çizelgede her katılımcının müzik tercihleri kendilerine verilen kodlar altında detaylandırılmıştır. Örneğin, K-4 ve K-5 gibi operaya ilgi duyan katılımcıların müzik zevkleri klasik müzikten pop ve caz müziğine kadar geniş bir yelpazede yer almaktadır. Bu, operanın geniş bir müzikal çeşitlilik içinde nasıl konumlandırıldığını ve katılımcıların farklı türler arasında nasıl bir denge kurduklarını anlamamamıza yardımcı olmaktadır. Katılımcıların verdikleri görüşlerde ne kadar detaylı olduklarını gösteren kelime sayıları, hangi katılımcıların daha derin ve ayrıntılı görüşler sunduğunu anlamamıza ve bu görüşlerin araştırmadaki önemine dair bir fikir edinilmesine yardımcı olmaktadır.

Bu çalışmada, en çok görüş bildirenlerin K4, K5, K20 ve K29 katılımcıları olduğu görülmektedir. Bu katılımcıların konu ile ilgili bilgileri aşağıda sunulmuştur. Burada K4, K5 ve K20 kodlu katılımcıların Opera mezunu olduğu, birbirine yakın yaşlarda oldukları görülmektedir. Sadece K29 kodlu katılımcı Ticaret Lisesi Mezunu olup 74 yaşındadır. Bu katılımcıların müzik zevklerinin genel olarak aynı olduğu görülmektedir.

3.3. Verilerin Toplanması

Olgu bilim çalışmalarında temel veri toplama yöntemi görüşmelerdir. Görüşmeler, olguların yaşantılarını ve anlamlarını keşfetmek için araştırmacılara sağladığı etkileşim, esneklik ve derinlemesine inceleme olanaklarıyla kullanılmalıdır (Öztürk & Can, Akt., Yıldırım & Şimşek, 2008). Verilerin toplanmasında katılımcılara, yarı yapılandırılmış görüşme formu verilmiştir. Formda beş soru bulunmaktadır. İlk üç soru, katılımcıların kendi kişisel özelliklerini tanımalarını sağlamak amacıyla yöneltilen demografik sorulardır. Bunlar; yaşı, okuduğu ya da en son mezun olduğu okulu ve sevdiği müzik türü veya türlerini içermektedir. Dördüncü ve beşinci sorularda ise kişilerin opera algısını belirlemede metafor cümleleri, veri toplama aracı olarak kullanılmıştır (Görgülü Arı & Arslan, Akt., Kılcan, 2017:13). Buna bağlı olarak katılımcılara "Opera denilince aklıma…….gelir. Çünkü……" ve "Opera…….gibidir/benzer. Çünkü……" şeklinde iki ayrı metafor sorusu sorulmuştur. Metaforun araştırma aracı olarak kullanıldığı çalışmalarda, metaforun konusu ile kaynağı arasındaki ilişkiyi daha açık bir şekilde vurgulamak için "gibi" veya "benzer" kavramının, araştırmacıların kendi metaforlarına gerekçelerini açıklamak için ise "çünkü" kavramının kullanıldığı görülmektedir (Arslan & Zengin, 2016:455; Görgülü Arı & Arslan, Akt., Akın ve Minaz, 2018; Öksüz ve Çevik-Kansu, 2014:56; Saban, 2009:285; Taş, 2019:38).

3.4. Veri Analizi

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Görüşmelerden elde edilen veriler öncelikle düzenlenmiş ve yazıya dökülmüştür. Daha sonra, verilerin kodlanması ve kategorilere ayrılması süreçleri, MAXQDA programı kullanılarak iki uzman tarafından analizi gerçekleştirilmiştir.

4. BULGULAR

Bu bölümde, kodlamalardan elde edilen bulgular temalar halinde başlıklar altında verilmiştir. Katılımcılardan bazılarının örnek ifadelerine yer verilerek bulgular desteklenmiştir.

Duygusal ve Psikolojik Durumlar Teması:

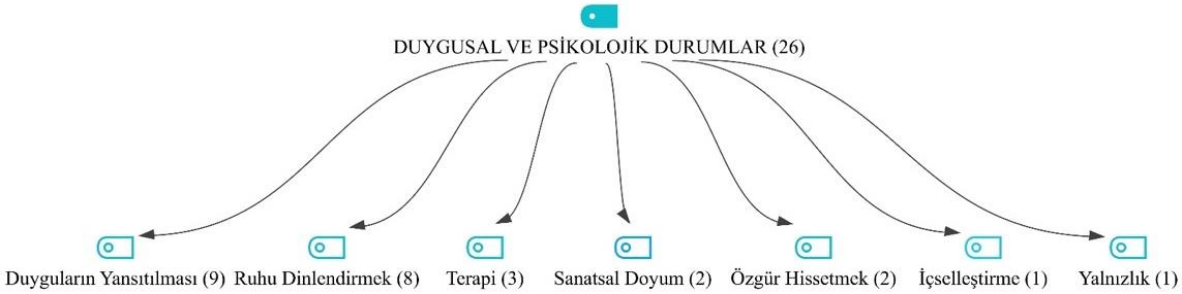

Görsel 1. Opera Algısına Yönelik *Duygusal ve Psikolojik Durumlar* Temalı Kod Modeli

Görsel 1'de görüldüğü üzere, çalışma kapsamında belirlenen Duygusal ve Psikolojik Durumlar teması altında; Duyguların Yansıtılması (9), Ruhu Dinlendirmek (8), Terapi (3), Sanatsal Doyum (2), Özgür Hissetmek (2), İçselleştirmek (1) ve Yalnızlık (1) olmak üzere yedi kategoriye ayrılmıştır. Katılımcılar en çok Duyguların Yansıtılması (9) kodu altında görüş bildirmişlerdir.

Duyguların Yansıtılması (9) kategorisi:

"Opera iç dünyamıza açılan bir kapı gibidir çünkü duygusal dalgalanmalar yaratır, duygularımızı açığa çıkartır." (K2), "Her şeyi ve herkesi olabilme lüksümün olduğu yer kısacası opera sahnesi." (K5),"Opera yalnızlık gibidir, hüzne benzer. Çünkü yalnızlık ve hüzün kokar." (K26).

Ruhu Dinlendirmek (8) kategorisi:

"Operanın rahatlatıcı, huzur veren notalarının bir kelebeğin uçuşuna benzediğini düşünüyorum." (K18), "izleme sırasında vücudumda bir rahatlama hissediyorum" (K22), "Çünkü rahatlatıcı bir etkisi vardır." (K30).

Terapi (3) kategorisi:

"Opera kötü bir ruh halinde bulunan kişiye bir ilaç gibidir. Çünkü dinleyen kişi pozitif bir ruh haline geçer." (K11), "insanı dinlendiren ve yeni ufuklar açan bir ilaç gibidir." (K22), "terapi gibidir. Çünkü ruhu dinlendiren etkisi olduğu için." (K28).

Sanatsal Doyum (2) kategorisi:

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

"Her şeyi ve herkesi olabilme lüksümün olduğu yer kısacası opera sahnesi." (K5), "İyi söylenmiş bir operada seyirci ve dinleyicinin ruhunun sanattan beslenmesi vardır. Ortamı kaplayan tınılar insan ruhunda hoş duygular uyandırır." (K11).

Özgür Hissetmek (2) kategorisine ilişkin bulgular şu şekildedir;

"bana sonsuzluk ve genişlik hissi verir" (K3), "Sahnede her şey çok sınırlı gözükse de çok sınırsız ve sonsuz hissettiriyor." (K20).

İçselleştirme (1) kategorisine ilişkin bulgu şu şekildedir;

"Opera ben gibidir. Çünkü ben antrenörüm ve maçın her anını evlatlarla yaşıyorum." (K13).

Yalnızlık (1) kategorisine ilişkin bulgu şu şekildedir;

"yalnızlık gibidir" (K26).

Sanat Teması:

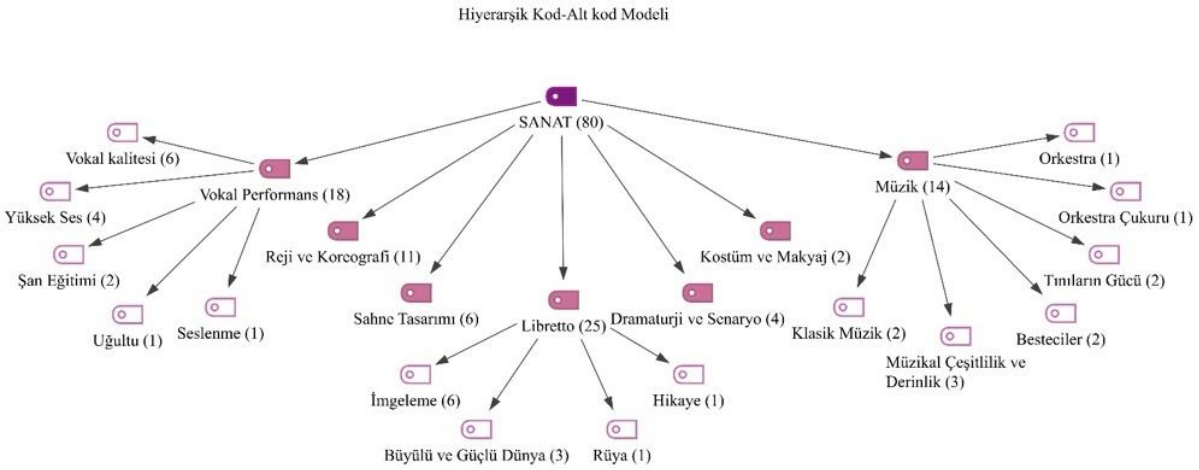

Görsel 2 Opera Algısına Yönelik *Sanat* Temalı Hiyerarşik Kod Alt-Kod Modeli

Görsel 2'de görüldüğü üzere, çalışma kapsamında belirlenen Sanat teması altında; Vokal Performans (18), Reji ve Koreografi (11), Sahne Tasarımı (6), Libretto (25), Dramaturji ve Senaryo (4), Kostüm ve Makyaj (2) ve Müzik (14) olmak üzere yedi kategori altında incelenmiştir. Vokal Performans (18), Libretto (25) ve Müzik (14) kategorilerinin alt kategorileri bulunmaktadır. Vokal Performans (18) kategorisinin alt kategorileri; Vokal Kalitesi (6), Yüksek Ses (4), Şan Eğitimi (2), Uğultu (1) ve Seslenme (1) olmak üzere beş alt kategoriden oluşmaktadır. Libretto (25) kategorisinin alt kategorileri; İmgeleme (6), Büyülü ve Güçlü Dünya (3), Rüya (1) ve Hikaye (1) olmak üzere dört alt kategoriden oluşmaktadır. Müzik (14) kategorisinin alt kategorileri; Klasik Müzik (2), Müzikal Çeşitlilik ve Derinlik (3), Besteciler

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

(2), Tınıların Gücü (2), Orkestra Çukuru (1) ve Orkestra (1) olmak üzere altı alt kategorisi bulunmaktadır. Katılımcılar Sanat teması altında en çok Libretto (25) kodu altında görüş bildirmişlerdir. Katılımcıların bazı görüşleri şu şekildedir;

"Her opera eseri, kendine has bir hikaye, karakter ve müzikal dil ile izleyicileri farklı zamanlara ve yerlere götürür" (K4), "operada kullanılan klasik müzik, dansa ve aralardaki diyaloglara çok müsaittir." (K1), "döneminde yazılmış bir oyunu aria ve oyunculukla birleştirip sunan insanlar topluluğu" (K5), "aklıma drama ile birleştirilmiş ses performansı gelir." (K23), "konuları tarihten ve mitolojik efsanelerden aldığı" (K27).

Bu görüşler doğrultusunda operanın kendine has hikâye ve karakterlerle izleyicileri farklı dünyalara götürdüğü ve klasik müziğin dans ve diyaloglara olan uygunluğu görülmektedir.

Ünlü İsimler Teması:

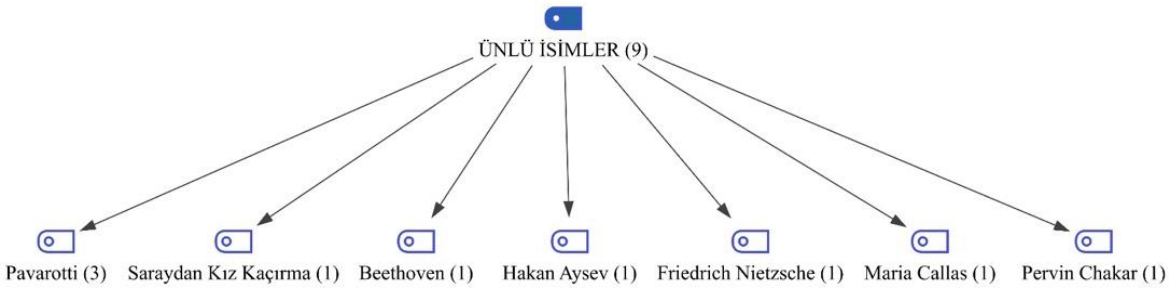

Görsel 3. *Opera Algısına Yönelik Ünlü İsimler Hiyerarşik Temalı Kod Alt-Kod Modeli*

Görsel 3'te görüldüğü üzere, çalışma kapsamında belirlenen Ünlü İsimler teması altında; Pavarotti (3), Saraydan Kız Kaçırma (1), Beethoven (1), Hakan Aysev (1), Friedrich Nietzsche (1), Maria Callas (1) ve Pervin Chakar (1) olmak üzere yedi kategoride toplanmıştır. Bu kategoriler arasında en çok Pavarotti (3) kodu altında katılımcılar görüş bildirmişlerdir. Katılımcıların görüşleri şu şekildedir;

"Opera denilince aklıma Pavarotti geliyor." (K8), "aklıma Luciano Pavarotti geliyor. Çünkü küçüklüğümden beri eserlerini dinliyorum" (K18), "Opera denilince aklıma Pavarotti gelir. Çünkü ilk operayla tanıştığım isim odur." (K28).

Katılımcıların bu görüşleri doğrultusunda Opera ile en çok Pavarotti'nin özdeşleştirildiği görülmektedir.

Sosyo-Kültürel Yaklaşım Teması:

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

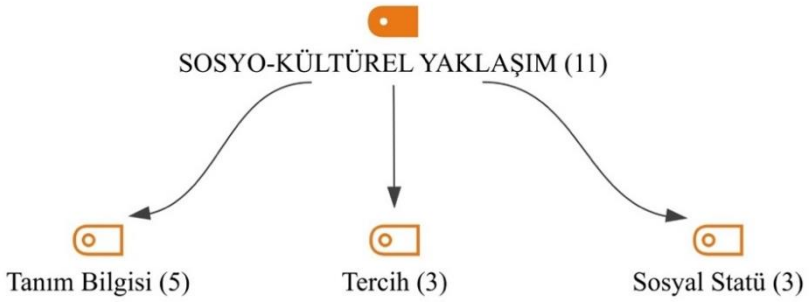

Görsel 4. Opera Algısına Yönelik *Sosyo-Kültürel Yaklaşım* Temalı Kod Modeli

Görsel 4'te görüldüğü üzere, çalışma kapsamında belirlenen Sosyo-Kültürel Yaklaşım teması altında; Tanım Bilgisi (5), Tercih (3) ve Sosyal Statü (3) olmak üzere üç kategoride toplanmıştır.

Tanım Bilgisi (5) kategorisi altında bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir;

"Şiirsel, güncel ya da efsanevi bir alıntının müzik eşliğinde sahnede teatral bir gösteriye dönüşmesi gelir. Çünkü opera şiirin, müziğin ritmiyle sahneye yansımasıdır." (K26), "Opera denilince aklıma döneminde yazılmış bir oyunu aria ve oyunculukla birleştirip sunan insanlar topluluğu geliyor" (K5), "yaşamdan kesitler sunan bir müzik türü" (K12).

Tercih (3) kategorisi altında katılımcıların görüşleri şu şekildedir;

"Pek fazla opera dinlemiyorum" (K3), "aklıma drama ile birleştirilmiş ses performansı gelir. Çünkü izlediğim ve dinlediğim opera eserleri bunun üzerine. Ve bu tarz opera eserlerini daha çok seviyorum" (K23), "Friedrich Nietzsche; Müziksiz bir hayatın hata olduğunu söylemiş. Ben de bir Opera'yı izlememiş olmak hatadır diyebilirim. Zamanın ünlü bestecilerinden biri Opera ilk izlendiğinde ya sevilir ya sevilmez demiştir. Bence de bu çok doğru bir görüş. Özellikle çocukları ve gençleri Opera'ya götürürken bu hususu göz önüne almak gerekir. Belki öncesinde gençlik müzikallerini izletmek onları Opera'ya ısındırmak için faydalı olacaktır." (K29).

Sosyal Statü (3) kategorisi altında katılımcıların görüşleri şu şekildedir;

"Opera benim için gösterişe benzer. Çünkü opera dinleyen insanların genel olarak üst kesim insanlar olduğunu düşünüyorum, bunun sebebi daha çok dizilerden kaynaklı." (K14), "sadece zengin insanların gittiğinin algısını yaratıyor bende." (K24), "çocukluk ve gençlik dönemlerinde ailemle birlikte izlediğim eserler (ki o zamanlar buralardaki galalara smokin ve tuvaletle gidilirdi) bana bunu anımsatır." (K29).

Estetik ve Görsel Deneyimler Teması:

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

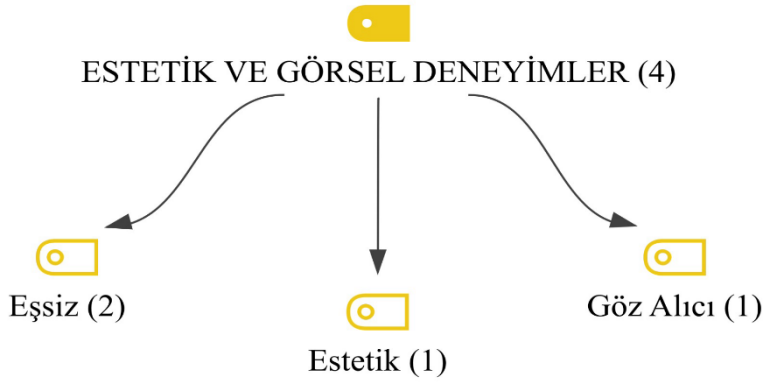

Görsel 5. Opera Algısına Yönelik *Estetik ve Görsel Deneyimler* Temalı Kod Modeli

Görsel 5'te görüldüğü üzere, çalışma kapsamında belirlenen Estetik ve Görsel Deneyimler teması altında; Eşsiz (2), Estetik (1) ve Göz Alıcı (1) olmak üzere üç kategoride toplanmıştır.

Eşsiz (2) kategorisi altında katılımcıların görüşleri şu şekildedir;

"eşsiz" (K1), "seyirciye unutulmaz bir deneyim sunar" (K2).

Estetik (1) kategorisine ilişkin katılımcı görüşü şu şekildedir;

"Opera binalarının ihtişamı" (K29).

Göz Alıcı (1) kategorisine ilişkin katılımcı görüşü şu şekildedir;

"göz alıcı" (K1).

Kod Bulutu

Katılımcıların ifadelerinde vurgulanan kelimelerden oluşan kod bulutu Görsel 6'da verilmiştir.

Görsel 6. Türkiye'de Opera Algısı Üzerine Geliştirilen Metaforik Kelime Bulutu

5. SONUÇ

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Araştırmada Türkiye'de bulunan insanların Opera sanatını nasıl algıladıklarına dair düşüncelerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu sebeple 30 katılımcıya "Opera denilince aklıma…. gelir. Çünkü…." ve "Opera…. gibidir/benzer. Çünkü…." şeklinde iki metaforik cümle verilmiştir ve boşlukların doldurulması istenmiştir. Verilen yanıtlar doğrultusunda katılımcıların görüşlerinin analiz edilmesi amaçlanmıştır. Analiz edilmesi sonucunda Hiyerarşik Kod- Alt Kod modeli ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda 5 tema, 27 kategori ve 15 alt kategori elde edilmiştir. En çok Sanat teması adı altında kategori ve alt kategori elde edilmiştir. Sanat teması adı altında elde edilen kategoriler; Vokal Performans, Reji ve Koreografi, Sahne Tasarımı, Libretto, Dramaturji ve Senaryo, Kostüm ve Makyaj, Müzik olmuştur. Bu kategorilerin alt kategorilerine baktığımızda Vokal Performans'ın; Vokal Kalitesi, Yüksek Ses, Şan Eğitimi, Uğultu ve Seslenme olmak üzere 5 alt kategoride toplanmıştır. Libretto'nun; İmgeleme, Büyülü ve Güçlü Dünya, Rüya ve Hikaye olmak üzere 4 alt kategoride toplanmıştır. Müzik; Klasik Müzik, Müzikal Çeşitlilik ve Derinlik, Besteciler, Tınıların Gücü, Orkestra Çukuru ve Orkestra olmak üzere 6 alt kategoride toplandığını görmekteyiz. Bu verilere bakıldığında opera tercih etmeyenler ile opera tercih edenler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır, yani okuduğu okul, yaş ve dinlediği müzik türü operaya yaklaşımını çok fazla etkilememektedir. Elde edilen sonuçlar, operanın Türkiye'deki algısının oldukça düzensiz ve çok yönlü olduğunu göstermektedir. Katılımcılar, operayı hem bir sanat formu hem de bir kültürel fenomen olarak değerlendirmişlerdir. Araştırmanın temel sonuçları, operanın Türkiye'de belirli bir kesime hitap ettiğini ve toplum genelinde çok fazla kabul görmediğini ortaya koymuştur. Türkiye'ye operanın gelmesiyle birlikte Batılılaşma hareketinin kültürel yansıması olarak hayata geçmesiyle beraber İstanbul'da kurulan tiyatro salonları çoğunlukla seçkin ve zengin kesimi ağırladığı görülmektedir (Turan, 2018). Operanın algılanışında, eğitim düzeyi, kültürel birikim ve kişisel deneyimlerin önemli rol oynadığı tespit edilmiştir. Katılımcılar çoğunlukla, operayı elit ve zengin bir sanat dalı olarak görmekte ve bu durum, operanın geniş kitlelerce kabul görmesine bir engel teşkil etmektedir.

Operanın dinleyicilere sağladığı sanatsal doyum ve ruhsal rahatlama, katılımcıların sıklıkla söz ettiği olumlu yönlerdir. Bunun yanı sıra, operanın karmaşıklığı ve anlaşılmasının zorluğu, bazı katılımcılar tarafından olumsuz değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, operanın Türkiye'de daha geniş kitleler tarafından benimsenmesi için çeşitli stratejilerin geliştirilmesi gerekmektedir. Eğitim ve tanıtım faaliyetlerinin artırılması, operanın daha erişilebilir hale getirilmesi ve toplumun çeşitli kesimlerine yönelik özel programlar düzenlenmesi, bu stratejilerin başında gelmektedir.

Araştırmanın bir diğer önemli sonucu, operanın Türkiye'de yeterince tanınmadığı ve bu sanat dalına yönelik farkındalığın düşük olduğudur. Bu durum, operanın toplumsal kabulünü ve yaygınlığını olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle, operanın daha geniş kitleler tarafından tanınması ve kabul görmesi için etkin tanıtım stratejileri geliştirilmelidir. Son olarak, operanın Türkiye'deki algısı üzerinde medya ve kültürel politikaların da önemli bir etkisi olduğu belirlenmiştir. Medya aracılığıyla operanın daha sık ve olumlu bir şekilde tanıtılması, bu sanat dalının toplumdaki yerini güçlendirebilir. Ayrıca, kültürel politikaların operayı destekleyici yönde geliştirilmesi, operanın sürdürülebilirliği açısından büyük bir öneme sahiptir.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Bu çalışmanın sonuçları doğrultusunda opera tercih etmeyenler için yapılması gereken önerilenler şu şekildedir:

- Eğitim kurumlarında opera hakkında eğitim programları düzenlenmeli.
- Opera için uygun fiyatlı veya ücretsiz biletler sunulmalı, özellikle gençlere ve dezavantajlı gruplar için.
- Televizyon, radyo ve sosyal medya hesaplarından operanın tanıtım faaliyetleri yürütülmeli.
- Günümüz modern müzik türleriyle bir araya gelen operalar düzenlenip yapılmalı.
- Opera deneyimini geliştirebilmek adına sahne öncesi bilgiler verilip operanın anlaşılması kolaylaştırılmalı.

Bu çalışmanın sonuçları doğrultusunda opera tercih edenler için yapılması gereken öneriler şu şekildedir;

- Sürekli eğitim ve gelişim için eğitim kurumları ve atölyelerde ileri düzey opera dersleri düzenlenebilir.
- Kültürel etkinlikler kapsamında opera festivalleri ve özel etkinlikler düzenlenebilir.
- Çeşitli opera gösterimleri yapılabilir, farklı dönem ve stillerdeki operaların sahnelenmesi sağlanabilir.
- Sosyal etkileşim kapsamında opera severler için çeşitli kulüpler ve sosyal medya grupları oluşturulabilir.
- Sanatçı destek programları kapsamında gençlere ve yetenekli opera sanatçılarına destek sağlanmalı.

KAYNAKÇA

[1] Akbaş, E., Operanın Tarihsel Gelişimi ve Osmanlı Dönemi'nden Cumhuriyet Dönemi'ne Opera Yapıları: Süreyya Operası Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, 2022.

[2] Ataman, A. M., Musiki Tarihi. Milli Eğitim Basımevi, 1947.

[3] Aydıner Uygun, M., Öğretmen Adaylarının Geleneksel Müzik Türlerine İlişkin Algılarının Metaforlar Aracılığıyla İncelenmesi, AKÜ AMADER, Sayı 1, 2015.

[4] Aytemur, B. ve Gültekin, E., Flüt Öğrencilerinin Müziksel Yorumlama Sürecine Metaforlar Yoluyla Yaratıcı Katılımları, İdil Sanat ve Dil Dergisi, Mayıs, 93, 2022.

[5] Aytemur, B., Müzik Araştırmalarında Bilimsel Yöntem Ve Yaklaşımlar, Ü. S. Şen, Y. Şen, Ş. Ö. Akçay (Ed), Nobel, 2022.

[6] Aytemur, B. ve Sipahi, S., Müzik Öğretmenlerinin Özel Eğitim Kavramına ve Özel Gereksinimli Çocuklara İlişkin Metaforik Algıları, Turkish Studies – Language, December, 16,4, 2021.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

[7] Aytemur, B. ve Sipahi, S., Müzik Öğretmenlerinin Ve Öğretmen Adaylarının Müzik Yeteneği Olan Özel Gereksinimli Çocuklara İlişkin Algıları, Journal of Social and Humanities Sciences Research, Ocak, 9,79, 2022.

[8] Babacan, E., AGSL Öğrencilerinin Müzik Kavramına İlişkin Algıları: Metafor Analizi, Journal of Research in Education and Teaching, Şubat, 3,1, 2014.

[9] Baran, M. ve Öz, B., Keman Eğitimi Alan Bireylerin Kemanda Yay Çekmeye İlişkin Yaklaşımları, Akdeniz 10. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi, 2-5, Kyrenia, 2023.

[10] Çetinkaya, Y., Müzik Bölümü Öğrencilerinin Müzik Kavramına İlişkin Metaforik Algıları, Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, Kasım, 9,3, 2019.

[11] Erdeviren, G., Temsil Edilmiş Türk Operalarındaki Keman ve Viyolonsel Sololarının Yeri, Yüksek Lisans Tezi, Türkiye Cumhuriyeti Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, 2020.

[12] Girgin, D., Müzik Öğretmeni Adaylarının Çalgı Eğitimine Yönelik Metaforik Algıları, Journal of Qualitative Research in Education – JOQRE, Ocak, 7,1, 2019.

[13] Görgülü Arı, A. ve Arslan, K., Ortaokul öğrencilerinin Covid-19'a yönelik metaforik algıları. Turkish Studies, 15,6, 2020 https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44425.

[14] Öz, B. ve Gültekin, E., Çöllü Samıkıran, M., Flüt Çalan Bireylerin Diyafram Nefesi Üzerine Yaklaşımları, Ankara International Congress On Scientific Research-Ix, 26-29, Ankara, 2023.

[15] Özaydın, N., Müzik Öğretmen Adaylarının "Ses" Kavramına İlişkin Metaforları, International Journal of Society Researches, Eylül, 13,19, 2019.

[16] Özhancı, E., Türkiye'de Opera, Bale ve Devlet Opera ve Balesi'nin Evrimselliği, Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sahne Sanatları Bölümü, 2009.

[17] Öztürk, E. ve Can, I., İlköğretim 5.Sınıf Öğrencilerinin Elektronik Kitap Okumaya İlişkin Görüşleri, Turkish Studies, 15,6, Ekim, 2023.

[18] Tez, İ. ve Aydıner Uygun, M., Ortaokul Öğrencilerinin Müzik Dersi ve Müzik Öğretmenine İlişkin Algılarının Metaforik Analizi, Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi, Ağustos, 6,2, 2016.

[19] Turan, N. S., Erken Cumhuriyet Döneminde Ulusal Kimliğin Opera Sahnesinde İnşası: Özsoy, Ahenk Müzikoloji Dergisi, 2018.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

KORİSTLERİN PERSPEKTİFİNDEN AMATÖR ÇOKSESLİ BİR KORONUN İNCELENMESİ "TROY ODA KOROSU" ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Öğrencisi, Gözde BEK

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, bekgozde@gmail.com

- ORCID ID: 0009-0000-3458-1841

Prof. Dr., Begüm ÖZ

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, begumusic@gmail.com

- ORCID ID: 0000-0001-8346-7308

ÖZET

Korolar, kökenleri eski çağlara kadar uzanan ve çeşitli ses gruplarının bir araya gelerek müzikal eserleri birlikte icra ettiği ses topluluklarıdır. Koro, sadece müzikal bir oluşum olmanın ötesinde, psikososyal ve sosyokültürel bir olgu olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, koro faaliyeti bireylerin sosyalleşme ihtiyaçlarını karşılamakta, müziğe ve toplum eğitimine katkıda bulunmakta ve öz benlik tutumları üzerinde pozitif etkiler yaratmaktadır. Korolar, toplumun ortak değerlerini ve amaçlarını estetik bir biçimde ifade etme imkânı sunarak sosyal uyumu ve topluluk bilincini güçlendirmektedir. Özellikle amatör korolar, müzikal yeteneklerini profesyonel olmayan bir çevrede geliştiren bireylerin, farklı toplumsal kesimlerden bir araya geldiği ve kişiler arası bağların kuvvetlendiği yapılardır. Bu korolar, üyelerinin müzikal deneyimlerini hobi ve kişisel gelişim amacıyla sergiledikleri, toplumsal bütünleşmeye katkıda bulunan önemli oluşumlardır.

Yapılan çalışma, bireylerin sanatsal faaliyetler aracılığıyla sosyal iletişimlerini geliştirmelerinin önemine vurgu yapmakta, aynı zamanda amatör koro üyelerinin ve bu tür koro yapılanmalarının yaygınlaşmasına katkı sağlamayı hedeflemektedir. Ayrıca, ülkemizde kurulacak yeni koro yapılanmalarına örnek teşkil etmesi amaçlanmaktadır. Bu araştırmada, amaçlı örneklem olarak, alanında nadir rastlanan bir oluşuma sahip olan, üyeleri çok geniş yaş ve müziksel deneyim skalasında bulunan, Çanakkale ilinde amatör çoksesli olarak faaliyet gösteren "Troy Oda Korosu" ele alınmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim deseni kullanılarak yürütülen çalışmada, araştırmaya gönüllü olarak katılan 20 korist, dört açık uçlu soru ve iki metafor cümlesi ile koroya yaklaşımları açısından değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler, MAXQDA programı ile analiz edilmiş ve katılımcı görüşleriyle sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Troy Oda Korosu, Amatör Korolar, Koro Müziği ve Sosyal Entegrasyon, Müzik Eğitiminde Nitel Araştırma, Müzik Çalışmalarında Metafor Analizi.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

1. GİRİŞ

İnsan, sosyal bir varlık olarak değerlendirildiğinde, en temel ihtiyaçları arasında iletişim kurma ve kişilerarası bağ oluşturma gereksinimi akla gelmektedir. Dolayısıyla insan, duygusal gereksinimlere sahip bir varlıktır ve duygularını ifade etmenin en etkili ve estetik yolu da sanattır (Akgün & Kıyak, 2023). Özkan'ın (2012) belirttiği gibi, estetik eğitim bireysel sosyalleşme sürecinde kritik bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, sanat yoluyla sosyal ilişkileri ve iletişim becerilerini geliştirme, farklı grup dinamikleri oluşturma ve beraberlik ile iş birliği sağlama açısından amatör korolar gündelik yaşamda önemli bir role sahiptir.

Koro, müzikal eserleri icra etmek üzere bir araya gelmiş farklı ses gruplarından oluşan ve bir şefin yönetiminde harmonik performans sergileyen bir müzik topluluğudur. Koristler, müzikal ve sosyal becerilerini geliştirirken, toplumsal ve kültürel birlikteliği de pekiştirirler. Tarihsel olarak dinsel törenlerde ortaya çıkan koro, günümüzde çeşitli amaçlarla toplumsal ve kültürel etkinliklerde yer alır. Amatör korolar, farklı yaş ve meslek gruplarından bireyleri bir araya getirerek, müzikal gelişim sağlamanın yanı sıra sosyal iletişimi güçlendirir ve günlük yaşamın stresinden uzaklaşma imkânı sunar.

Bu çok katmanlı müzikal oluşumun etkili bir şekilde analiz edilebilmesi ve koristlerin koroya dair algılarının anlaşılabilmesi için metaforların kullanılması, önemli bir teknik olarak değerlendirilmektedir. Metaforlar, kişilerin duygusal ve kavramsal dünyalarını yansıtarak, yeni kurulacak koroların niteliği üzerinde öneriler yaratma potansiyeline sahiptir. Metafor analizi, koristlerin koroya yönelik tutumlarını ve bu yapı içindeki deneyimlerini derinlemesine anlamayı sağlar. Bu yöntemle toplanan veriler, koroların daha etkili ve uyumlu bir şekilde örgütlenmesine katkıda bulunur.

Bu araştırmanın amacı, Çanakkale ilinde farklı demografik grupların bir araya geldiği nadir yapılanmalardan biri olan ve çalışmalarını amatör çoksesli koro olarak yürüten "Troy Oda Korosu" koristlerinin perspektifinden, amatör çoksesli bir koronun koroya ve koro şefine yönelik metaforik algılarını, koroya ilişkin görüş ve bakış açılarını incelemektir. Çalışmayla, bu şekildeki koro yapılanmalarının ülke genelinde yayılması ve yeni korolara örnek oluşturulması hedeflenmiştir. Metafor analizi yöntemi kullanılarak, katılımcıların koro deneyimlerine dair derinlemesine bir anlayış elde edilmesi amaçlanmıştır. Bu araştırma, hem mevcut koro yapılarının geliştirilmesine hem de yeni kurulacak korolar için rehber niteliğinde bilgi sağlamayı hedeflemektedir.

2. YÖNTEM

Bu çalışmada, bireylerin kişisel deneyim ve algılarını derinlemesine incelemek amacıyla nitel araştırma modelinin fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Fenomenolojinin amacı insan deneyimini anlamaktır (Van Manen, 2007, s.12). Nitel araştırma yaklaşımında araştırma sorusuna göre farklı desenler kullanılmaktadır. Fenomenoloji, deneyimleri ve algıları anlamak için "nasıl" sorusunu sorarak derinlemesine araştırma yapmayı hedefleyen bir nitel araştırma yöntemidir (Aytemur, 2022).

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

2.1. Çalışma Grubu

Bu araştırmada, alanında nadir rastlanan bir oluşuma sahip olan, üyeleri çok geniş yaş ve müziksel deneyim skalasında bulunan, Çanakkale ilinde amatör çoksesli olarak faaliyet gösteren "Troy Oda Korosu" amaçlı örneklem yöntemiyle seçilerek incelenmiştir. Araştırmaya gönüllülük esasına dayalı olarak, 17'si kadın, 3'ü erkek olmak üzere 20 korist katılmıştır. Troy Oda Korosu 19'u kadın, 8'i erkek toplam 27 kişiden oluşmakla birlikte, bu sayı (mezuniyet, tayin v.b.) çeşitli nedenlerle farklılık gösterebilmektedir. Koristlerin cinsiyeti, yaşı, meslek grubu, çalışma durumu, mezun olduğu okul türü hakkında katılımcı bilgileri çizelgede verilmiştir.

Çizelge 1. Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler

Değişkenler		***n***	***Koristlerin:***		***n***
Cinsiyet	Kadın	17	Daha önce bir koroda görev alma durumu	Evet	16
	Erkek	3		Hayır	4
Yaş	20-24	5	Daha önce çoksesli bir koroda şarkı söyleme durumu	Evet	10
	30-38	3			
	44-49	11		Hayır	10
	51+	4			
Çalışma Durumu	Çalışıyor	11	Şu anda başka bir koroya gitme durumu	Evet	10
	Çalışmıyor	1			
	Emekli	4		Hayır	10
	Öğrenci	4			
Mezun Olduğu Okul Türü	Lise	4	Müzik ile profesyonel olarak ilgilenme durumu	Evet	7
	Lisans	11			
	Yüksek Lisans	2		Hayır	13
	Doktora	4			
Meslek	Akademisyen	3	Troy Oda Korosu öncesinde müzik eğitimi alma durumu	Evet	10
	Öğretmen	4			
	Müzik öğrt.	2			
	Bankacı	3		Hayır	3
	Arkeolog	1			
	Biyolog	1			
	Doktor	1		T.O.K.'nda aldı	7
	Mühendis	1			
	Öğrenci	4			

Çizelge 1'de Troy Oda Korosu koristlerinden bu araştırmaya katılanların demografik bilgileri yer almaktadır. Koroda yer alan ve 13 yaşında olan 2 öğrenci ile 17 ve 18 yaşlarındaki 3 öğrenci çalışmaya katılmamışlardır. Katılımcıların 17'si kadın, 3'ü erkektir. Yaş dağılımında 20-24 yaş (n:5), 30-38 yaş (n:3), 44-49 yaş (n:11) ve 51 yaş ve üzerinde (n:4) koro üyeleri vardır. Katılımcılardan 11'i çalışmakta, 1'i çalışmamakta, 4'ü emekli ve 4'ü öğrenci olup, daha önce bir koroda görev alan 16 kişi, almayan 4 kişi bulunmaktadır. Daha önce çoksesli koroda söyleme durumu ise yarı yarıyadır. Eğitim durumlarına bakıldığında, lise (n:4), lisans (n:11), yüksek lisans (n:2) ve doktora (n:3) mezunları olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılmayan

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

2 öğrenci ortaokula, 3 öğrenci ise liseye devam etmektedir. Katılımcılardan 10 kişi müzik eğitimi almış, 3 kişi almamış ve 7 kişi koro içinde eğitim almıştır. Meslek dağılımı olarak akademisyen (n:3), öğretmen (n:4), müzik öğretmeni (n:2), bankacı (n:3), arkeolog (n:1), biyolog (n:1), doktor (n:1), mühendis (n:1) ve öğrenciler (n:4) olduğu görülmektedir. Katılımcılardan 7 kişi müzikle profesyonel olarak ilgilenmekte olup, koro hem deneyimli hem de yeni başlayanlar için çeşitli ve dengeli bir yapıya sahiptir. Bu verilerden, kadınların koro faaliyetlerine daha fazla ilgi gösterdiği, koronun farklı yaş gruplarından ve mesleklerden katılımcılara sahip olduğu, bunun koroya çeşitlilik kattığı ve koro içinde müzikle profesyonel olarak ilgilenen koro üyelerinin bulunduğu görülmektedir.

2.2. Verilerin Toplanması ve Analizi

Veri toplama süreci, katılımcılara yöneltilen görüşme sorularıyla gerçekleştirilmiştir. Katılımcı profillerini anlamak için demografik soruların yanı sıra, deneyimlerini ve duygusal algılarını derinlemesine incelemek amacıyla 4 açık uçlu soru ve 2 metaforik cümle içeren bir görüşme formu kullanılmıştır. Metaforlar, bireylerin kültürel, kurumsal ve kişisel yapılarına ışık tutarak derinlemesine açıklamalar ve anlamlar sağlayan önemli araçlardır (Wallace, 2001). Metafor analizi, nitel bir araştırma yöntemi olarak, araştırmacılara kavramsal metaforların incelenmesi yoluyla belirli bir konunun düşünsel yapılarını ve anlayışlarını anlama fırsatı sunar (Köroğlu, Ulusoy Yıldırım, Avcıkurt, 2018). Görüşme formuyla toplanan veriler, MAXQDA yazılımı kullanılarak sistematik olarak analiz edilmiş ve kodlanmıştır. Kodlar, Hiyerarşik Kod-Alt Kod Modeli ile görselleştirilerek, belirli temaların tanımlanması ve çeşitli perspektiflerden gelen verilerin karşılaştırılması sağlanmıştır. Bu süreç, katılımcı ifadeleri arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları ortaya çıkararak araştırmanın temel bulgularını belirlemiştir. Dolayısıyla, bu metodolojik yaklaşım, araştırmanın sağlam bir temel üzerine inşa edilmesini ve katılımcı deneyimlerinin derinlemesine incelenmesini sağlamıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde, gönüllü 20 katılımcıyla yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular detaylı olarak sunulmuştur. Katılımcılar “K1, K2, … K20” şeklinde kodlanmıştır. Analiz bulguları temalar başlıkları altında verilmiş, katılımcıların örnek ifadeleriyle desteklenmiştir.

3.1. Çoksesli Koro Tercihi Teması:

Çoksesli koro tercihine ilişkin “*Çoksesli Koro Tercihi*” teması altında analiz edilen kodlar Görsel 1’de yer alan kod modelinde verilmiştir.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

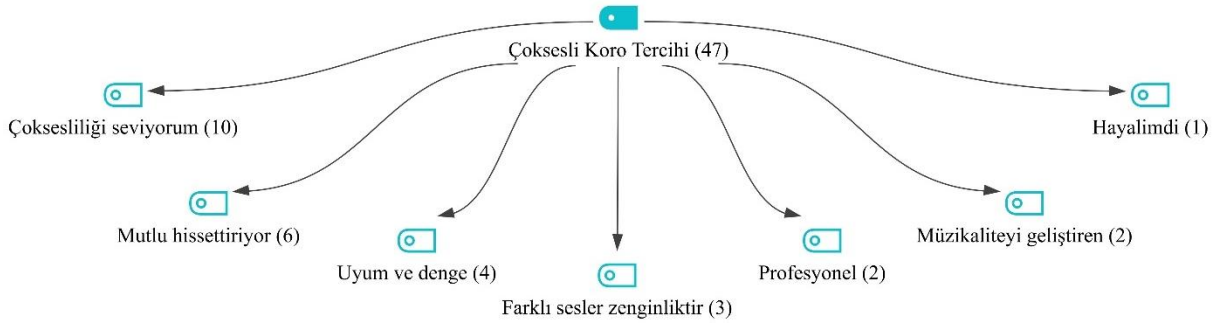

Görsel 1. "Çoksesli Koro Tercihi" Teması Altında Oluşan Kategoriler

Görsel 1'de "*Çoksesli Koro Tercihi*" temasına ait kod modeli verilmiştir. Çoksesli Koro Tercihi teması 7 ana kategoride toplanmıştır: Çoksesliliği seviyorum (10), Mutlu hissettiriyor (6), Uyum ve denge (4), Farklı sesler zenginliktir (3), Profesyonel (2), Müzikaliteyi geliştiren (2), Hayalimdi (1). Katılımcıların en fazla kategori ürettiği kod kategori "Çoksesliliği seviyorum", en az kod ürettiği kategori ise "Hayalimdi" kategorisidir.

Çoksesliliği Seviyorum (10) kategorisi: *"Dinlemek çok hoşuma gidiyordu, neden söylemeyeyim dedim ve kendimi bu harika koroda buldum." (K7), "Çoksesli müziği daha çok seviyorum ." (K8, K13), "Tınıları çok seviyorum" (K9), "Çoksesli müziğin katmanlı yapısını seviyorum ve bir parçası olmaktan gurur duyuyorum."(K12), "Çoksesli koronun tınlaması beni etkiliyor ve bunun bir parçası olmaktan memnuniyet duyuyorum" (K14), "Çoksesli müzik her zaman tercihim olmuştur. Çoksesli söylemek müziksel açıdan beni mutlu ediyor." (K16),"Hem dinlemeyi hem de içinde olmayı çok seviyorum." (K18)*

Mutlu Hissettiriyor (6) kategorisi: *"Hep birlikte ortaya bir ürün çıkarmak keyifli" (K2), "Kendimi çok mutlu hissetmemi sağlıyor." (K4), "Bedensel ve ruhsal etkileşim içerisinde olmayı seviyorum ve bunu çoksesli koro aracılığıyla sağlayabildiğim için tercih ediyorum." (K5), "Çünkü kendimi oraya ait hissediyorum" (K11), "Çoksesli koronun tınlaması beni etkiliyor ve bunu bir parçası olmaktan memnuniyet duyuyorum" (K14), "Keyifli" (K17)*

Uyum ve Denge (4) kategorisi: *"Bana göre çoksesli müzik; bir takımın parçası olarak duymak, dinlemek, uyum içinde olmayı gerektirmek ve bunların sayesinde parçadan bütüne ulaşmak demek." (K8), "Koro özellikle de çok sesli koro; farklılıkların uyumu ve bütünleşmeyi yakalayabilmesi için en uygun alandır ve bu anlamda toplumsal kaynaşmaya da örnek teşkil edecek bir felsefeye sahiptir." (K10), "İnsanlarla beraber bir şeyler yapmayı, çokseslilikteki uyum ve dengeyi yakalamayı seviyorum." (K15), "Farklı seslerin uyum içinde şarkı söyleyebilmesi beni mutlu ediyor." (K19)*

Farklı Sesler Zenginliktir (3) kategorisi: *"Ne kadar farklı tonlarla söylesek de aynı şarkıyı seslendiriyoruz hepimiz. Farklılıkların zenginlik olduğunu gösteriyor insana." (K4), "Farklı partileri duymak ve o çoksesliliğin bir parçası olmak bana büyük keyif veriyor." (K16), "Farklı sesler, tınılar ruhumu besliyor." (K18)*

Profesyonel (2) kategorisi: *"Daha keyifli ve profesyonel geliyor" (K6), "Meslek olarak da profesyonel olarak bu isle uğraşmak istiyorum." (K20)*

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Müzikaliteyi Geliştiren (2) kategorisi: *"Kişinin müzikalitesini geliştiren" (K17), "Eğitimim açısından teorik ve müzikal olarak bana desteği çok fazla." (K20)*

Hayalimdi (1) kategorisi*: "Çoksesli koroda söylemenin hep hayalini kurdum." (K12)*

3.2. Troy Oda Korosu'nun Koristlere Katkısı Teması:

Troy Oda Korosu'nun koristlere katkısına ilişkin "*Troy Oda Korosunun Size Olan Katkıları*" teması altında analiz edilen kodlar Görsel 2'de yer alan kod modelinde verilmiştir.

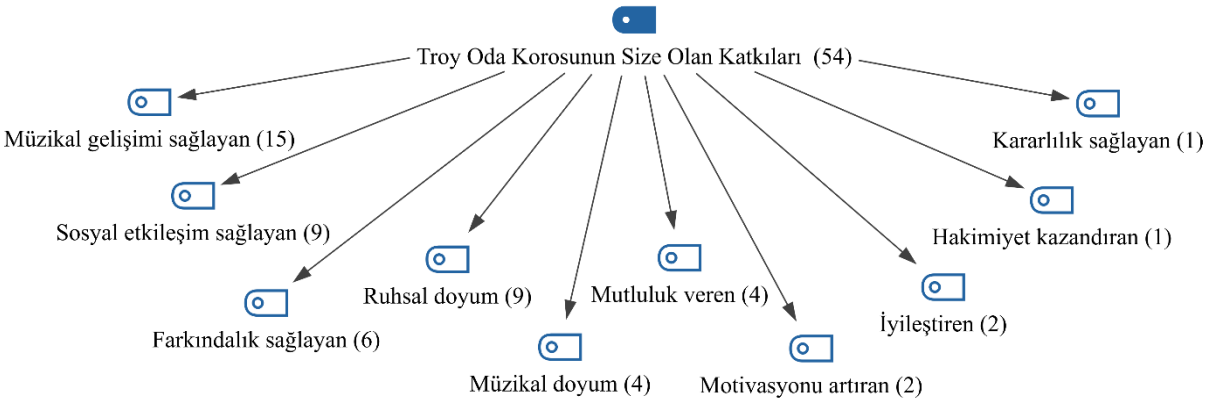

Görsel 2. "Troy Oda Korosunun Size Olan Katkıları" Teması Altında Oluşan Kategoriler

Görsel 2'de "*Troy Oda Korosunun Koristlere Katkısı*" temasına ait kod modeli verilmiştir. Bu tema, 10 ana kategoride toplanmıştır: Müzikal gelişimi sağlayan (15), Sosyal etkileşim sağlayan (9), Farkındalık sağlayan (6), Ruhsal doyum sağlayan (9), Müzikal doyum sağlayan (4), Mutluluk veren (4), Motivasyonu artıran (2), İyileştiren (2), Hakimiyet kazandıran (1), Kararlılık sağlayan (1). Katılımcıların en fazla kod ürettiği kategori "Müzikal gelişimi sağlayan" iken, en az "Hakimiyet kazandıran" ve "Kararlılık sağlayan" olarak belirlenmiştir.

Müzikal Gelişimi Sağlayan (15) kategorisi: *"Ses kontrolü-birlikte şarkı söylemeyi öğrenme" (K1), "Solfej becerisi kazanmak, nota okumak" (K4), "Müzik terimlerini ve birçok müzik kuralını öğreniyoruz." (K7), "Hâlâ yeni şeyler öğreniyorum." (K8), "şarkı söyleme teknikleri ve müzikte kendimi geliştirmek." (K9), "Yanındakini duymak, diğer seslerle kaynaşmak, bütünleşmek ve uyumu yakalamak" (K10), "Solfej okuma becerim arttı Müzik hakkında yeni kavramlar öğrendim" (K11), "Bu yolda birçok yeni şey öğrendim" (K12), "Çok seslilik konusunda gelişmeme, müzik zevkimin gelişmesine, birlikte şarkı söyleme kültürü kazanmama yardımcı oldu." (K13), "Farklı dillerde koral eser tanıma fırsatım oluyor." (K15), "yeni repertuvara sahip oldum," (K16), "söylediğim şarkıları farklı yorumlayıp hep birlikte tek ses olabilmeyi öğreniyorum." (K17), "Nota bilgimi geliştirmek" (K18), "Bildiklerim üzerine yenilerini koymak" (K18), "öğreniyorum" (K19)*

Sosyal Etkileşim Sağlayan (9) kategorisi: *"Sosyal etkileşim içinde olabiliyorum." (K5), "Çok güzel insanlar tanıdım" (K8), "koro ortamında bu anlayışa sahip pek çok korist dostla sürekli iletişim içinde olmaktan da çok mutluyum." (K10), "çok değerli insanlarla tanıştım" (K11), "Farklı insanlar tanımanın güzelliği de buna eklenebilir." (K14), "yeni arkadaşlıklar"*

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

(K16), "Sosyal yaşamımda kendimi gerçekleştirdiğim için daha mutlu oluyorum." (K16), "Hoş güzel insanları tanımak!" (K18), "benim gibi dusunen ve hisseden çok güzel korist dostlarım var." (K19)

Farkındalık Sağlayan (6) kategorisi: *"Çalışarak harika işler çıkarabileceğimi fark ettim." (K2), "Mindful anlar yaşadım." (K9), "Diğer seslerle kaynaşıp bütünleşmek ve uyum yakalamak beni çok etkiledi." (K10), "Kendi yaptığım hataları daha iyi anlamamı sağladı." (K11), "Çoksesli müziğin nasıl yapıldığını öğrendim." (K12), "Profesyonel bir koriste yakın olmama rağmen, çoğu zaman amatör arkadaşlardan da çok şey öğreniyorum." (K16)*

Ruhsal Doyum (9) kategorisi: *"Ekip ruhunu iliklerime kadar hissediyorum." (K4), "Enerjik ve ruhsal doyum sağlıyor." (K5), "Her yıl konserler veriyoruz. Seyircilerden aldığımız tepkiler müthiş ve beni çok mutlu ediyor." (K8), "Ders öncesi nefes çalışmalarımız bile sağlığım ve iç huzurum için çok faydalı. Hayatımı dengeliyor." (K8), "Koro ortamında bu anlayışa sahip pek çok korist dostla sürekli iletişim içinde olmaktan çok mutluyum." (K10), "Hayalini kurduğum müziği yapmama imkân tanıdı bu koro." (K12), "İnsanlarla uyum içinde şarkı söylemenin manevi tatminini yaşıyorum." (K15), "Koronun başarısı ve benim de bu durumun bir parçası olmam hoşuma gidiyor." (K16), "Ruhumu besliyor" (K18)*

Müzikal Doyum (4) kategorisi*: "Çok sesli bir ezginin tınısı olmak" (K4), "Müzikal doyum diyebilirim" (K14), "Birlikte çok sesli müzik yapmak" (K16), "Şarkı söylüyorum" (K19)*

Mutluluk Veren (4) kategorisi: *"Çok mutluyum, uçarak geliyorum ve çalışmalarda zamanın nasıl geçtiğini anlamıyorum." (K7), "çok eğlendiğim ve mutlu olduğum" (K9), "çok keyif alıyorum." (K10), "Sosyal yaşamımda kendimi gerçekleştirdiğim için daha mutlu oluyorum." (K16)*

Motivasyonu Artıran (2) kategorisi: *"Çok sesli koroda olmak motivasyonunu arttırıyor" (K6), "Disiplinli bir şekilde vokal çalışmam için heves kaynağı oluyor." (K15)*

İyileştiren (2) kategorisi*: "Şarkı söylemenin terapi etkisi var. Üstelik bunu çok sesli bir koroda yapıyorsanız bu etki daha da derin." (K10), "çalışma ve konser sürecinde sadece koroya odaklanmak bana bir nevi meditasyon gibi geliyor." (K16)*

3.3. Koro Şefinin Özellikleri Teması

Koro Şefinin Özelliklerine ilişkin "*Koro Şefi Özellikleri*" teması altında analiz edilen kodlar Görsel 3'de yer alan kod modelinde verilmiştir.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

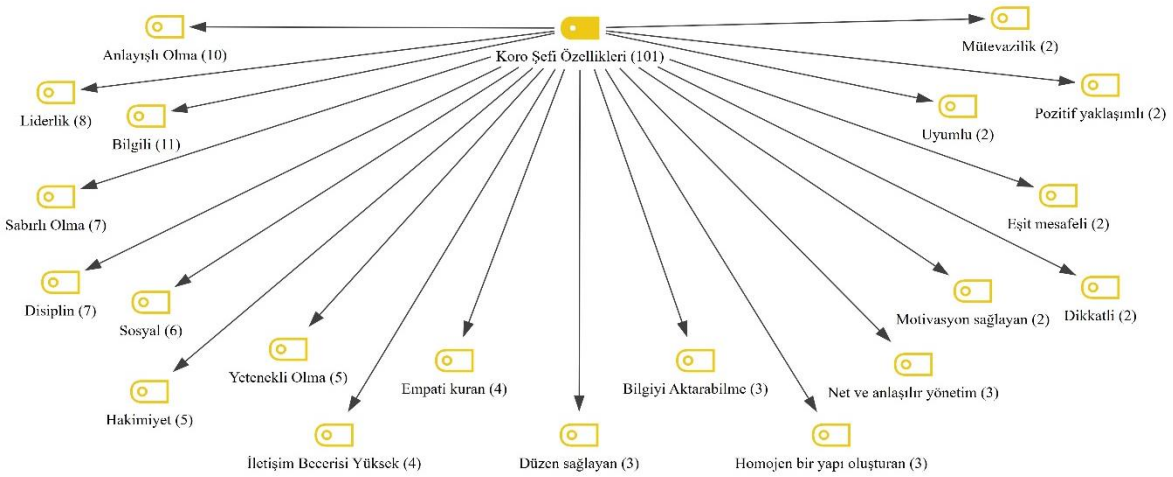

Görsel 3. "Koro Şefi Özellikleri" Teması Altında Oluşan Kategoriler

Koro Şefi Özellikleri teması 20 ana kategoride toplanmıştır. Bunlar, Anlayışlı olma (10), Liderlik (8), Bilgili (11), Sabırlı olma (7), Disiplin (7), Sosyal (6), Hakimiyet (5), Yetenekli olma (5), İletişim becerisi yüksek (4), Empati kuran (4), Düzen sağlayan (3), Bilgiyi aktarabilme (3), Homojen bir yapı oluşturan (3), Net ve anlaşılır yönetim (3), Motivasyon sağlayan (2), Dikkatli (2), Eşit mesafeli (2), Uyumlu (2), Pozitif Yaklaşımlı (2), Mütevazilik (2) kategorileridir. Katılımcıların en fazla kod ürettiği kategori "Bilgili" kodu olduğu görülmektedir.

Anlayışlı Olma (10) kategorisi: *"Pozitif yaklaşım" (K2), "Çok sesliliği tolere edebilme ve yönetebilme" (K3), "Anlayış" (K4), "Empati, uyumlu, pozitif, verimli olma" (K6), "Yeri geldiğinde esprili olması." (K8), "Öğrencilerini motive edebilmesi." (K10), "Koristleri anlamalı" (K11), "Koristlerle arasına duvar örmemeli" (K11), "Koronun dinamiğini anlayan" (K13), "Hoş görülü" (K18)*

Liderlik (8) kategorisi: *"Liderlik" (K5), "Liderlik" (K7), "Her şeyi kendi başına üstlenmemeli güvenebileceği yardımcıları olmalı" (K11), "Liderlik özelliği olmalıdır." (K14), "doğru ve etkin bir şekilde yönettiği zaman tüketiciye de (dinleyici) tam verim sunar." (K14), "Kriz yönetiminde başarılı" (K15), "Grubu aşırı disiplin yerine sevgi ve başarma duygusuyla birbirine bağlaması." (K16), "belli bir otoriteyle yaklaşması" (K16)*

Bilgili (11) kategorisi: *"Öncelikle bilgili olması" (K8), "Her sesi duyabilmesi ve eserin nüanslarının nasıl olması gerektiğini değerlendirerek koroya yön vermesi." (K8), "bilgisiyle saygı uyandırmalı" (K9), "Bilgili" (K10), "Müziği doğru yorumlayabilmesi" (K12), "Bu alanda kendini geliştirmiş" (K13), "Müzikal anlamda yeterliliğe sahip olmalıdır." (K14), "Eserleri iyi analiz etmesi" (K16), "Koroda yanlış olan durumları fark ederek düzeltmesi." (K16), "Müzikal kapasitelerini çözümleyerek" (K16), "Konusuna hâkim olmalı" (K19)*

Sabırlı Olma (7) kategorisi: *"Sabır" (K12), "Sabırla öğretme isteği" (K4), "sabır," (K5), "Sabırlı" (K8), "sabırlı olması" (K10), "Disiplin olmalı ama koristlerle arasına duvar örmemeli" (K11), "Sabırlı" (K19)*

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Disiplin (7) kategorisi: *"Disiplin" (K2), "disiplin," (K3), "Yeri geldiğinde ciddi disiplinli" (K8), "Otokontrolü mükemmel olmalı" (K11), "Koronun düzenini sesini bozan koristleri gerekirse korodan çıkarmalı" (K11), "Disiplin olmalı" (K11), "disiplinli" (K13)*

Sosyal (6) kategorisi: *"Yeri geldiğinde esprili olması" (K8), "Disiplin olmalı ama koristlerle arasına duvar örmemeli" (K11), "iyi iletişim kurabilen" (K13), "insan ilişkilerini iyi kullanmalı" (K14), "mizahi kişiliğe sahip olmalı."(K15), "sempatik" (K18)*

Hakimiyet (5) kategorisi: *"Hakimiyet" (K5), "koroya hakimiyet" (K7), "Bu alanda kendini geliştirmiş" (K13), "Esere hakim olması." (K16), "Koroda yanlış olan durumları fark ederek düzeltmesi." (K16)*

Yetenekli Olma (5) kategorisi: *"Her sesi duyabilmesi ve eserin nüanslarının nasıl olması gerektiğini değerlendirerek koroya yön vermesi." (K8), "Müzik kulağı çok iyi olmalı" (K11), "aynı anda birden çok partiye göz kulak olabilmesi" (K12), "Koroda yanlış olan durumları fark ederek düzeltmesi." (K16)*

İletişim Becerisi Yüksek (4) kategorisi: *"İyi iletişim kurabilen" (K13), "iletişimi kuvvetli olmalıdır." (K14), "iletişimde sıcakkanlı" (K15), "iletişimi güçlü" (K19)*

Empati Kuran (4) kategorisi: *"Empati" (K6), "farkındalığı yüksek olmalı" (K9), "koronun dinamiğini anlayan" (K13) "tüm elemanların kişisel özelliklerin" (K16)*

Düzen Sağlayan (3) kategorisi: *"düzen sağlayabilmek" (K5), "Koronun düzenini sesini bozan koristleri gerekirse korodan çıkarmalı" (K11), "Bir topluluğu yönetme becerisine sahip olmalı" (K14)*

Bilgiyi Aktarabilme (3) kategorisi: *"bilgiyi herkesin anlayabileceği şekilde aktarabilmesi." (K8), "Her sesi duyabilmesi ve eserin nüanslarının nasıl olması gerektiğini değerlendirerek koroya yön vermesi." (K8), "Müzik konusundaki teorik ve pratik tüm bilgilerini amatör müzik sevenlerle aynı frekansı yakalanıp bilgisini aktarabilmesi." (K17)*

Homojen Bir Yapı Oluşturan (3) kategorisi: *"homojen bir yapı oluşturmak, her bir koristin sesini ve tınısını tanımak ve yönlendirebilmek." (K5), "Uyumsuzluk varsa müdahale etmeli (halk korosu diye bu koronun kapasitesi bu kadar dememeli)" (K11), "Koronun düzenini sesini bozan koristleri gerekirse korodan çıkarmalı" (K11)*

Net ve Anlaşılır Yönetim (3) kategorisi: *"Yönlendirmeleri net ve anlaşılır olmalı" (K9), "koristlere verdiği işaretler anlaşılır olmalı," (K12), " doğru eser yönetimi" (K16)*

Motivasyon Sağlayan (2) kategorisi: *"öğrencilerini motive edebilmesi." (K10), "İşbirliğinin önemine dikkat çekmesi." (K16)*

Dikkatli (2) kategorisi: *"Çok dikkatli olması" (K12), "Koroda yanlış olan durumları fark ederek düzeltmesi." (K16)*

Eşit Mesafeli (2) kategorisi: *"Herkese aynı mesafede olması" (K8), "belli bir otoriteyle yaklaşması" (K16)*

Mütevazılık (2) kategorisi: *"mütevazılık" (K4), " ...egodan arınmış olması" (K8)*

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

3.4. Koro Şefi Algısı Teması:

Katılımcı koristlerin koro şefine yönelik metaforik algılarının incelendiği "*Koro Şefi Algısı*" teması altında analiz edilen kodlar Görsel 4'de yer alan kod modelinde verilmiştir.

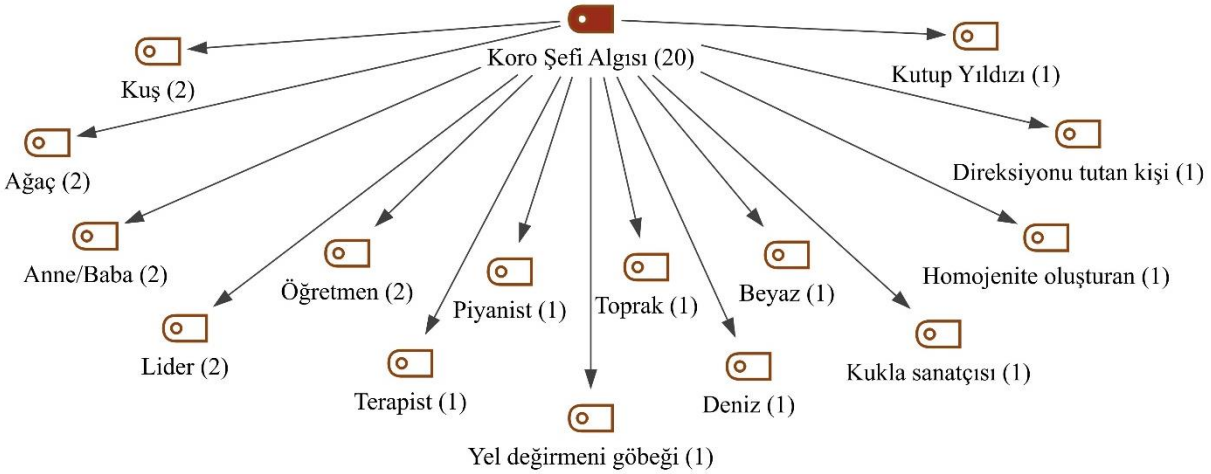

Görsel 4. Koro Şefi Algısı Teması Altında Oluşan Kategoriler

Görsel 4. de "Koro Şefi Algısı" temasına ait hiyerarşik kod-alt modeli verilmiştir. Koro Şefi Algısı teması 15 ana kategoride toplanmıştır. Bunlar, Kuş (2), Ağaç (2), Anne/Baba (2), Lider (2), Öğretmen (2), Terapist (1), Piyanist (1), Yel değirmeni göbeği (1), Toprak (1), Deniz(1), Beyaz (1), Kukla sanatçısı (1), Homojenite oluşturan (1), Direksiyonu tutan kişi (1), Kutup Yılıdızı (1) kategorileridir. Katılımcıların en fazla kategori ürettiği kod "Ağaç", "Kuş", Anne/Baba", "Lider", "Öğretmen" kodları olduğu görülmektedir.

Kuş (2) kategorisi: *"Koro şefi birlikte uçan kuşların başındaki kuşa benzer. Çünkü Kuşların ahenk içinde ve disiplinle uçuşlarını sağlar" (K13), "Koro şefi bir kuş gibidir, tepedeki hakim noktadan şehri -yani koroyu- izler. Ve durumlar hakkında konumu gereği çıkarımda bulunur." (K15)*

Ağaç (2) kategorisi: *"Ağaç gibidir. Çünkü koristleri her yönden besleyip sığınak olabilecek bir yapıya sahiptir." (K5), "Koro şefi bana çınar ağacını çağrıştırıyor. Köklenmiş güçlü duruş, tüm dallarıyla ve yapraklariyla a piyanosunun tuşlarına yön veren..." (K10)*

Anne/Baba (2) kategorisi: *"Çocuklarını dinleyen, anlayan, iyi veya geliştirilebilir yönlerini görüp hep daha iyiye yönlendiren, onlara belli bir disiplin kazandırmaya çalışan, yaptıklarıyla her zaman gururlanan anne/babaya benzer." (K8), "Anne gibidir. Amatör müzik sevenlere sabırla bıkmadan öğretir." (K17)*

Lider (2) kategorisi: *"En bilgili ve koroya en hakim kişi- Lider" (K7), "Koro şefi CEO gibidir. Bir şirket yöneticisi gibi liderlik özelliğine sahip olmalıdır. Korodaki tüm elemanların kişisel özelliklerini ve müzikal kapasitelerini çözümleyerek, dengeli, demokratik, ilerlemeci ve yaratıcı bir yaklaşımla koroyu organize etmelidir. Organizasyon kabiliyeti olan, iyi mentörlük yapan, aynı zamanda korunun kapasitesine uygun sanatsal üretimleri en iyi şekilde yapabilen kişidir." (K16)*

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Öğretmen (2) kategorisi: *"Rehber öğretmen gibidir... Müzikal anlamda doğru davranışlar kazanmamız için yol gösterir." (K2), "Koro şefi bir öğretmen gibidir. Öğretme aşkı ile tutuşur." (K4)*

Toprak (1) kategorisi: *"Koro şefi toprak gibidir. Çünkü toprak ne kadar verimli olursa üzerinde yetişen ve beslenen canlılar da o kadar verimli ve sağlıklı olur." (K11)*

Deniz (1) kategorisi: *"Koro şefi deniz gibidir çünkü anda ve oradadır, akışta ve farkındadır. Bazen çoşkulu bazen durağandır." (K9)*

Beyaz (1) kategorisi: *"Koro şefi beyaza benzer. Çünkü farklı renklere sahip olan koristlerin renklerini soğurarak tek bir rengi, tınıyı yakalamaya çalışır. Beyazın içinde de bütün renkler vardır zaten" (K11)*

Kukla Sanatçısı (1) kategorisi: *"Koro şefi bir kukla sanatçısı gibidir. Kukla olmayı kabul eden koristler oldukça şef ne isterse müzik de ona evrilir." (K12)*

Kutup Yıldızı (1) kategorisi: *"Koro şefi kutup yıldızı gibi koristlerinin yıldızını parlatabilir." (K3)*

3.5. Koro Algısı Teması:

Katılımcı koristlerin koro oluşumuna yönelik metaforik algılarının incelendiği "*Koro Algısı*" teması altında analiz edilen kodlar Görsel 5'de yer alan kod modelinde verilmiştir.

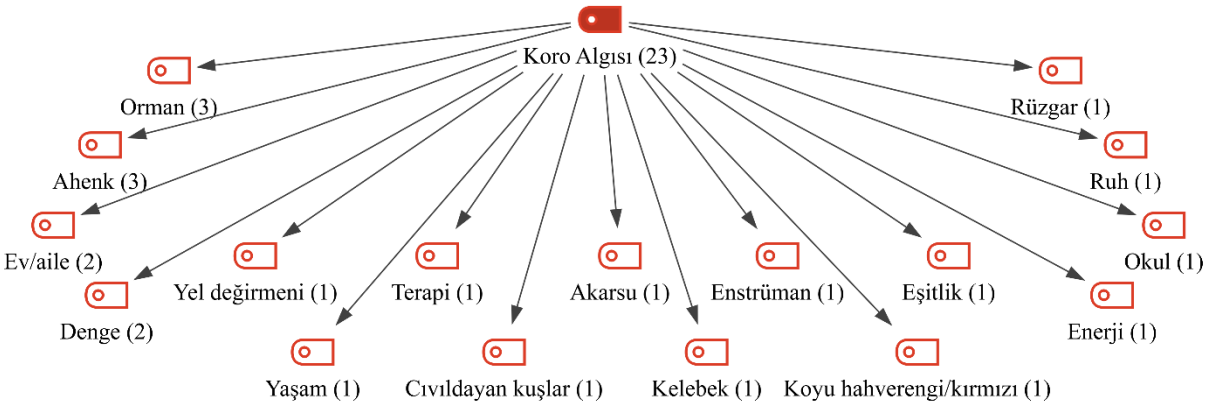

Görsel 5. Koro Algısı Teması Altında Oluşan Kategoriler

Görsel 5. de "Koro Algısı" temasına ait hiyerarşik kod-alt modeli verilmiştir. Koro Şefi Algısı teması 15 ana kategoride toplanmıştır. Bunlar, Orman (3), Ahenk (3), Aile Evi (2), Denge (2), Yel değirmeni (1), Yaşam (1), Terapi (1), Cıvıldayan kuşlar (1), Akarsu (1), Kelebek (1), Enstrüman (1), Koyu kahverengi/kırmızı (1), Eşitlik (1), Enerji (1), Okul (1), Ruh (1), Rüzgar (1) kategorileridir. Katılımcıların en fazla kategori ürettiği kod "Orman", "Ahenk" kodları olduğu görülmektedir.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Orman (3) kategorisi: *"Koro bir orman gibidir. Çünkü çok seslidir, uyum ve ahenk içindedir." (K9), "Koro ağaçlardaki taç utangaçlığı gibidir. Çünkü karşıdan bakılınca birbirinden farklı bireyler görünür. Bunları ağaçlar olarak kabul edebiliriz. İçerisine girip baktığımız zaman yani koro söylemeye başladığı zaman her bir partinin birbiri ile uyum içerisinde hareket ettiğini ve birbirini engellemediğini birbirini tamamladığını görürüz." (K14), "Orman gibidir, yel estiğinde rüzgara kapılıp uyum içinde tek ses olabiliriz." (K17)*

Ahenk (3) kategorisi: *"Birbirinden farklı milyonlarca canlıyı barındırır ama ahenk ve denge içindedir." (K2)."Çünkü hepimiz yeri geliyor tek ses oluyoruz ve kulağımız hep birbirimizde ama baskınlık ve öne çıkmak yok. Herkes eşit ve gerektiğinde gerektiği yerde yer alıyor." (K7.), "çok seslidir, uyum ve ahenk içindedir" (K5)*

Ev/Aile (2) kategorisi: *"Koro ev gibidir, çünkü evin içerisinde iş paylaşımı ile evin geçinmesi sağlanır. Yeterli geçinme sağlandıktan sonra da mutluluğu arttırıcı eğlenceli aktiviteler yapılır. Bunu da koronun entonasyon ve dinamik standartını yakaladıktan sonra şarkı söyleme sürecinden zevk alması olarak açıklayabilirim." (K18), "Oğluma sarılırken aldığım hazza benzer! Çünkü müzik de,oğlum da vazgeçilmezlerim:)" (K15)*

Denge (2) kategorisi: *"Birbirinden farklı milyonlarca canlıyı barındırır ama ahenk ve denge içindedir." (K2), "Söyleyenler dinleyenleri çoşturadabilirler, söndüredebilirler." (K3)*

Yaşam (1) kategorisi: *"Yaşamın ta kendisi. Koro bir sürü farklı insanın ve farklı sesin uyum içinde olabileceğini kanıtlayan bir yaşam örneğidir." (K19)*

Terapi (1) kategorisi: *"Terapi gibidir. Çünkü koroda söylerken hayatımdaki tüm zorlukları unuturum. Koronun iyileştirici özelliğine inanıyorum." (K16)*

Cıvıldayan Kuşlar (1) kategorisi: *"Birlikten cıvıldayan kuşlara benzer. Çünkü, birbirini dinleyerek ve coşkuyla ses çıkarmak gibidir" (K13)*

Akarsu (1) kategorisi: *"Koro bir akarsu gibidir. Akışı boyunca hatta farklı dallar katılır ve bunlar tek bir ağza açılır." (K12)*

Kelebek (1) kategorisi: *"Kelebeğe benzer, çünkü son haline ulaşmadan bir hazırlık evresi, koza dönemi vardır ve ortaya çıkan güzellik kelebeğin kanatlarına benzer." (K8)*

Enstrüman (1) kategorisi: *"Koro müzik enstrümanı gibidir. Piyano mesela, akoru, tuşları, ezgileriyle..." (K10)*

Koyu Kahverengi/Kırmızı (1) kategorisi: *"Koro koyu kahverengi yada koyu kırmızı gibidir. Çünkü bu renkler benim için gizemlidir. Dışardan dinleyici farklı görür ama koronun içindeki bir korist farklı görür. İçinde bulundukça demek bu aşamaları atlatarak sunuluyormuş dinleyicilere dersiniz." (K11)*

Eşitlik (1) kategorisi: *"Herkesin eşit olduğu, sınıf ve insan ayrımı olmayan yönetim şekline benziyor." (K7)*

Okul (1) kategorisi: *"Koro bir okul gibidir. Eğlenirken öğrenirsin, harika arkadaşlıklar kurarsın." (K4)*

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Ruh (1) kategorisi: *"Ruh'a benzer çünkü görünmez ve ruhani bir şey olduğu için kalbe doğrudan dokunup ilham veren bir şey" (K5)*

Rüzgar (1) kategorisi: *"Koro rüzgar gibidir" (K3)*

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Amatör çoksesli Troy Oda Korosu koristlerinin, koroya ve koro şefine yönelik metaforik algılarını, koroya ilişkin görüş ve bakış açılarını incelemeyi amaçlayan bu çalışmada katılımcıların görüşleri; "*Çoksesli Koro Tercihi*", "*Troy Oda Korosu'nun Koristlere Katkısı*", "*Koro Şefinin Özellikleri*", "*Koro Şefi Algısı*" ve "*Koro Algısı*" olmak üzere beş ana tema altında toplanmıştır.

"*Çoksesli Koro Tercihi*" temasında, çoksesli koroda söylemenin katılımcılar arasında genel bir memnuniyet ve pozitif duygular uyandırdığı anlaşılmaktadır. En çok tercih edilen "Çoksesliliği seviyorum" kategorisi ve ifadelerden, katılımcıların çoksesli müziğin tınılarına ve katmanlı yapısına olan ilgisini ve bu müzik türüne olan kişisel bağlılıklarını belirtmektedir. Diğer kategoriler, çoksesli koronun mutluluk, uyum, denge ve profesyonellik gibi duyguları pekiştirdiğini ve müzikaliteyi geliştirdiğini vurgulamaktadır. Ayrıca, "Farklı Sesler Zenginliktir" kategorisi, farklılıkların bir armoni içinde birleşebileceği ve zengin bir müzikal deneyim yaratabileceği fikrini desteklemektedir. Bu verilerden çoksesli koronun katılımcılar için hem kişisel hem de müziksel bir tatmin kaynağı olduğu sonucu çıkarılabilir.

"*Troy Oda Korosunun Koristlere Katkısı*" teması, katılımcıların deneyimlerini ve koronun sunduğu faydaları yansıtan 10 ana kategori altında incelenmiştir. En çok kod üretilen kategori "*Müzikal Gelişimi Sağlayan*" olup, katılımcılar ses kontrolü, solfej becerisi, müzik terimleri ve çok seslilik gibi alanlarda gelişim gösterdiklerini belirtmişlerdir. "*Sosyal Etkileşim Sağlayan*" kategorisi, koronun sosyal bağları güçlendirdiğini ve yeni insanlarla tanışma fırsatı sunduğunu vurgulamaktadır. "*Farkındalık Sağlayan*" ve "*Ruhsal Doyum*" kategorileri, bireysel farkındalık ve ruhsal tatminin yanı sıra ekip çalışmasının önemini ortaya koymaktadır. Diğer kategoriler ise, koronun katılımcılara sağladığı mutluluk, motivasyon artışı ve iyileştirici etkileri içermektedir. Bu ifadelerden anlaşılacağı üzere, bir müzikal topluluğun bireyler üzerindeki olumlu etkileri ve kişisel gelişime katkıları, adeta terapötik bir öneme sahiptir.

"*Koro Şefinin Özellikleri*" temasında yer alan sonuçlara göre, "*Bilgili*" kategorisi, katılımcılar tarafından en yoğun kod üretimi yapılan alan olarak belirlenmiştir. Bu bulgu, koro şefliği pratiğinde "bilginin" merkezi bir öneme sahip olduğunu ve şefin uzmanlık alanındaki derinlemesine bilgi birikiminin, yönetim becerileri kadar kritik bir faktör oynadığını göstermektedir. "*Anlayışlı olma*", "*Liderlik*" ve "*Sabırlı olma*" gibi diğer kategoriler de yüksek kod sayılarına sahip olup, şefin empati, yönetim ve sabır gibi kişisel özelliklerinin de başarı için önemli olduğunu vurgulamaktadır. Bu özellikler, şefin koroyu etkili bir şekilde yönlendirebilmesi ve müzikal hedeflere ulaşabilmesi için temel etkenler olarak kabul edilebilir.

"*Koro Şefi Algısı*" temasında yer alan zengin metaforik veri seti, koro şefinin çok yönlü bir figür olarak algılandığını göstermektedir. "Ağaç", "Kuş", "Anne/Baba", "Lider" ve "Öğretmen" gibi sıkça üretilen kodlar, şefin hem sanatsal hem de kişisel liderlik özelliklerine

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

vurgu yapmaktadır. Bu metaforlar, şefin koristler üzerindeki bütünleştirici ve yol gösterici rolünü, aynı zamanda koronun müzikal ve sosyal dinamiklerini şekillendirmedeki etkinliğini yansıtmaktadır. Özellikle "Ağaç" ve "Kuş" metaforları, şefin doğal bir lider olarak koristleri besleyip yönlendirme yeteneğine işaret etmektedir. "Anne/Baba" metaforu ise şefin koristlere karşı gösterdiği şefkat ve rehberliği simgelemektedir. "Lider" ve "Öğretmen" kategorileri ise, şefin bilgi birikimi, eğitimci kimliği ve rehberliği ile koroyu sanatsal mükemmelliğe ulaştırma çabasını vurgulamaktadır.

"*Koro Algısı*" teması altında, katılımcılar tarafından 15 ana kategori belirlenmiştir. En çok bahsedilen kategoriler "Orman" ve "Ahenk" olarak öne çıkmaktadır. Orman kategorisinde koro, çok sesliliği ve uyumu ile bir ormana benzetilirken; Ahenk kategorisinde ise farklılıklara rağmen sağlanan uyum vurgulanmaktadır. Diğer kategorilerde de koro, "Ev", "Terapi", "Akarsu" gibi farklı metaforlarla ifade edilmiştir. Her bir kategori, koronun farklı yönlerini ve etkilerini yansıtan benzetmeler içermektedir. Bu metaforik kategoriler, koronun çok yönlü ve zengin bileşenlerini yansıtmaktadır. Her bir kategori, koronun farklı duygusal, sosyal ve müzikal etkilerini simgelemektedir.

Elde edilen bulgular, çoksesli koronun katılımcılar üzerinde derin ve çok yönlü etkileri olduğunu göstermektedir. Koro deneyimi, bireysel müzik becerilerinin gelişimini, sosyal bağların güçlenmesini ve kişisel tatmini desteklerken, aynı zamanda katılımcılara duygusal ve terapötik faydalar sağlamaktadır. Koro şefinin liderlik ve bilgi birikimi, koronun sanatsal başarısında merkezi bir rol oynamaktadır. Koro metaforları, bu deneyimin zenginliğini ve katılımcılar üzerindeki olumlu etkilerini vurgulamaktadır.

Sonuç olarak, çoksesli koro deneyimi, hem bireysel hem de topluluk düzeyinde önemli katkılar sunan bir sanatsal ve sosyal faaliyet olarak kabul edilebilir. Koroyu oluşturan bireyler ve korolar, müzik sayesinde edindikleri olumlu alışkanlıkları çeşitli şekillerde topluma yansıtırlar. Bu nedenle korolar, toplumun müzik kültürünün gelişimine katkıda bulunmakla kalmaz, aynı zamanda genel eğitimine de olumlu etkiler sağlarlar (Egüz,1981). Çoban'ın (2020) belirttiği gibi, Bir müzik aleti çalmak, koroda yer almak veya müzik eğitimi almak, bireyin öz güveninin gelişmesi ve kendini tanıma ve ifade etme yetisinin artması açısından oldukça etkilidir. "Bu ortamlar bireylerin aidiyet duygusunun karşılandığı, müzik yaparak mutlu olduğu, moral kazandığı, kendisini işe yarar hissederek hayata bağlandığı, özsaygılarının tazelenmesi konusunda önemli bir işleve sahiptir" (Coşkun, 2018)

Koristlerin "Troy Oda Korosu"nu tercih etmeleri ve buradaki iç dinamikler ve dışa yansıttığı imaj koronun üyeleri arasındaki ilişkileri ve birlikteliği güçlendiren faktörleri de göstermektedir. Bu çerçevede, koro şefinin sadece müzikal bir otorite değil, aynı zamanda koristlerin kişisel ve sanatsal gelişimlerini destekleyen çok boyutlu bir lider olduğu da anlaşılmaktadır. Bertsch'in (2009) de dediği gibi bu topluluğun doğal lideri, hem sosyal hem de müzikal anlamda bilgi ve beceri sahibi olması beklenen koro şefidir. Şefin bu çok yönlü rolü, koronun başarısında hayati bir öneme sahiptir ve bu rolün etkin bir şekilde yerine getirilmesi, koronun sanatsal potansiyelini en üst düzeye çıkarmaktadır. Nitekim Troy Oda Korosu'nun aldığı "Müzikalite" ödülleri de bunun bir göstergesidir.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Gelecekte koro yönetmeyi planlayan genç müzisyenlerin;

- Çeşitli ses gruplarını yönetebilecek müzikal bilgi ve beceriye sahip olmaları,
- Koristleri uyumlu bir performans sergilemeye teşvik edebilecek liderlik ve yönetim kabiliyeti üzerine dersler almaları,
- Koristler arasındaki iş birliği ve uyumu sağlayacak iletişim gücü ve sosyal becerilerini geliştirmeleri önerilmektedir.

KAYNAKÇA

[1] Akgün, G. ve Kıyak, E., *Amatör Çoksesli Koroların, Koro Üyelerinin Toplumsal Gelişimlerine Katkılarının İncelenmesi*. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 307-330, 2023.

[2] Ataman, A. M., *Musiki Tarihi*. Milli Eğitim Basımevi, 1947.

[3] Aytemur, B., *Müzik Araştırmalarından Bilimsel Yöntem ve Yaklaşımları.* Nobel Yayınları, 233-263, 2022.

[4] Bertsch, L., *The Relationship between Transformational and Transactional Leadership of Symphony Orchestra Conductors and Organizational Performance in U.S. Symphony Orchestras*, Capella Universty, Minneapolis, 2009

[5] Coşkun, F., *İzmir'deki Türk Sanat Müziği Amatör Korolarının İnsan Yaşamındaki Yeri,* Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı Dergisi ,83-9 2018.

[6] Çoban, A., *Ruh ve Beden Sağlığı için Müzik Terapi*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2020.

[7] Egüz, S., *Koro Eğitimi ve Yönetimi*, Ayyıldız Matbaası, Ankara, 1981.

[8] Köroğlu, Ö. & Ulusoy Y. H. & Avcıkurt, C., *Kültürel Miras Kavramına İlişkin Algıların Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi*. Turizm Akademik Dergisi, 98-113, 2018

[9] Özkan, R., *Resim (Görsel Sanatlar), Müzik ve Beden Eğitimi Derslerinin Bireysel Gelişim ve Sosyalleşme Açısından Önemi*. e-Journal of New World Sciences Academy, 7(2), 2012.

[10] Van Manen, M., *Researching Lived Experience: Human Science for an Action Sensitive Pedagogy*. London: Althouse Press, 1990.

[11] Wallace, S., *Guardian angels and teachers from hell: Using metaphor as a measure of schools' experiences and expectations of General National Vocational Qualifications*. International Journal of Qualitative Studies in Education, 14(6), 727-739, 2001.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLARDA RİSK ALMA MOTİVASYONLARI

Psk. Dan. Berfin EKİCİ
Gümüşhane Adliyesi -Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü,
berfin_ekici23@erdogan.edu.tr -0009-0005-2310-4616

Doç. Dr. Çiğdem BERBER ÇELİK
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, cigdem.berbercelik@erdogan.edu.tr -0000-0002-2080-6269

ÖZET

Değişmekte olan dünya düzeni nedeniyle suça sürüklenen çocukların sayısında giderek bir artış görülmektedir. Aile, sosyal çevre, okul ortamı, göç vb. dinamiklerden kaynaklı olarak gerçekleşen bu durum pedagojik bir sorun haline dönüşmüştür. Çocuklar doğal güçsüzlükleri, sosyal ve hukuk normlarına uyum göstermede yaşadıkları zorluklar nedeniyle sağlıksız ortamlara yönelmekte ve suça karışabilmektedirler. Gelişimlerini henüz tamamlamadıkları için çocukluk döneminde suç eyleminde bulunan bir çocuğu suç işleyen değil, suça sürüklenen olarak ifade etmek daha doğru olarak kabul edilmektedir. Çocukların suça sürüklenmesini önlemenin ön koşulu çocukları suça sürükleyen nedenlerin belirlenmesidir. Bir çocuğun suça sürüklenmesinde, bireysel veya kalıtsal faktörler ilk sırada yer almaktadır. Bu çalışmada da bireysel bir faktör olarak risk alma motivasyonları ele alınmıştır. Risk alma, çocuklarda ve ergenlerde psiko-sosyal gelişimi ket vuran, iyilik halini engelleyen ve sorumluluk sahibi bir birey olmayı sınırlayan motivasyon sonucu gerçekleşen problemli davranışlardır. Çocukların otorite figürü olarak gördükleri yetişkinlere direnme, toplumun geleneksel normlarına karşı çıkma, kaygı, yetersizlik, olumsuzlukla baş etme, arkadaş grubuna dahil olmaya çalışma, kimlik edinme çabası gibi birçok nedenden dolayı riskli davranışa yöneldiği bilinmektedir. Riskli davranışlar kapsamında en çok alkol-sigara-uyuşturucu kullanımı, korunmasız cinsel birliktelik, kavga etme, delici-kesici alet taşıma gibi davranışlar yer almaktadır ve bu davranışların çoğu suç niteliği taşımaktadır. Bu çalışmada, ilgili literatür bağlamında çocuklarda risk alma davranışı ve suça sürüklenme arasındaki ilişki kuramsal temelde incelenmiştir ve ilgili literatürde yer alan araştırmalar ışığında bir değerlendirme yapılmıştır.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Bu çalışma ile birlikte, çocuğu suça sürükleyen ya da mağdur olmasına neden olan faktörlerin tespit edilerek açıklanması, önlemlerin alınması ve müdahalelerin uygulanmasında yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, suça sürüklenme, risk alma motivasyonları

1. ÇOCUKLARDA SUÇA SÜRÜKLENME

Anne rahmine düşme ile başlayan ve ölüm ile sona eren insan hayatı Freud, Erikson gibi kuramcılar tarafından farklı evrelere ayrılmıştır. Bu evrelerden biri olan çocukluk kavramını TDK (2024), "insan hayatının bebeklik ile ergenlik arasındaki dönemi, soy bakımından erkek ya da dişi" olarak tanımlamıştır. Çocuk başkası tarafından bakım görmeye muhtaç, ihtiyaçlarını tek başına karşılayamayan, fiziksel, bilişsel ve psikolojik anlamda olgunlaşma döneminde bulunan, toplumsal ödev ve görevleri edinmeye açık, 18 yaşını tamamlayana kadar devam eden yetişkinlik ya da yaşlılığa benzeyen bir gelişim dönemidir (Boğa, 2011, Hacıoğlu,1998, Yağbasan,2010).

Bir yetişkinin davranışlarını çocukluğundaki algılayış, duyuş ve davranış biçimleri etkilemektedir. Toplumun temel taşı olan bireylerin davranışlarını açıklayabilmek için onların aile türlerini ve nasıl bir ortamda nasıl bir çocukluk geçirdiklerini bilmek gerekmektedir (Cüceloğlu, 1997). 18 yaş altında suça karışan bireylerin büyük kısmının ailesinde 18 yaşından büyük ve suç işlemiş bireyleri barındırdığı ve bu bireyleri bünyesinde bulunduran ailenin suçun kabul edildiği alanlarda yaşadığı yapılan çalışmalar sonucunda anlaşılmıştır. Bu durum suçun öğrenilen bir davranış olduğunu ve çocukların da bu şekilde suça sürüklenebileceklerini göstermektedir. Literatür incelendiğinde, çocuk suçluluğunu içeren çalışmaların bu kavramın tanımına yer vermek yerine çocuğun suça karışmasına sebep olan nedenlere yer verdiği görülmektedir. Çocuğun suç içeren eylemleri çocuğun davranışlarının sorumluluğunu almasını içeren bir kavram olmaktan çok aile, sosyal çevre, okul ortamı, göç vb. dinamiklerden kaynaklı pedagojik bir sorundur (Avcı, 2008).

Yetişkinlik dönemindeki insanların suç türleri ve suç işleme nedenleri ile çocukluk dönemindekilerin suç türleri ve nedenleri arasında farklılık bulunmaktadır. Ergenlik döneminin getirmiş olduğu bedensel ve psikolojik değişimin, bilgisizlik ve tecrübesizliğin toplanması da ergenlik dönemindeki gencin sosyal kurallara ve toplumsal normlara uygun davranmasını olumsuz yönde etkilemektedir. Kendine uygun olmayan toplumsal kuralları düzenlemeyi düşünen çocuk hem düzenleme çabasında hem de toplumdan kabul beklemektedir ve bazı eylemlerinin etrafındakileri mutlu etmediğini fark eder. Etrafındakilerin mutsuzluğunun kendisinin kuralların amaçlarını anlamlandıramadığından kaynaklı olduğunu ya da bilgi ve tecrübe eksikliğinden kaynaklı olduğunu kabullenmez. Suça sürüklenmiş çocuklar içerisinde ergenlik döneminde bulunan çocuklarda yer almaktadır ve ergenlik döneminde olan çocukların suça sürüklenmiş çocuk olarak sayılması yetişkin suçluluğu ile çocuk suçluluğu arasındaki farkı önemli şekilde açıklamaktadır (Yavuzer, 1993).

Kimlik ve kişilik arayışında olan ergenin bulunduğu dönem özellikleri itibari ile aile ilişkilerinden çok arkadaşlık ilişkileri hayatında etkili olmaktadır, ergen bulunduğu sosyal

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

çevreden onay almak ve kabul görmek beklentisi içerisindedir. Bu beklenti nedeniyle ergen arkadaş grubunda kendini ait hissedebilmek için akran zorbalığı yapabilir ya da bu zorbalık karşısında mağdur olabilir. Kabul görmek, arkadaşları tarafından onaylanmak ve bulunduğu sosyal gruba ait hissedebilmek için çaba sarf eden ergen suça sürüklenen çocuklardan kendine arkadaş edinebilir, aile ilişkileri zayıflayabilir, akademik başarısızlık, okuldan kaçma ve okul kurallarına uymama gibi riskli eylemlerde bulunabilir ve bu eylemlerinden kaynaklı suça sürüklenebilir (Gültekin, Akduman ve Cantürk, 2007).

Kılıççı (2003), ergenlik dönemindekilerin suça yönelik eylemlerinin nedenleri anlamada suç davranışının toplumsal ve bireysel özelliklerinin incelenmesinin, suça karışan ergenlerin kişilik özellikleri ile sosyal çevreleri ile ailelerinin özelliklerinin incelenmesinin de fayda sağlayacağını düşünmektedir. Aile bağlarının kuvvetsiz olduğu ailelerin çocukları, parçalanmış ailenin üyesi olan çocukların, ailesinde alkol-madde bağımlılığı olan çocukların ve üyelerden biri ya da birkaçının suça karıştığı aileye sahip çocukların suça sürüklenme oranlarının yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Olumsuz ebeveyn tutumuna maruz kalan çocuklar, ebeveyn denetimini eksik alan çocuklar, maddi ve manevi ihtiyaçları düzenli karşılanmayan çocuklar, ihmal veya istismar mağduru çocuklar ile suça sürüklenme arasında ilişki bulunmuştur (Gültekin, Akduman ve Cantürk, 2007).

Çocukların suça sürüklenmesine etki eden nedenler çok çeşitlidir. Suçlu olma kavramını açıklayan çalışmaların büyük bir kısmında kalıtım faktörü üzerinde durulmaktadır. Lombrosso (1911) kalıtımın çocuğun suça sürüklenmesinde önemli bir etkisi olduğunu savunmuştur. Anne ve babasından bozuk genleri alan çocuklarda fiziksel ve zihinsel bozukluklar sosyal ve diğer çevresel faktörlerle birleşince çocukların suça sürüklenmesinde etkili olabilmektedir. Bu hastalık veya bozukluklara örnek olarak fiziksel engeller, zihinsel eksiklikler, metabolik bozukluklar, beyin kaynaklı rahatsızlıklar vs. verilebilir (Yavuzer,2007).

Yapılan araştırmalarda zeka ve suça sürüklenme arasındaki ilişki de incelenmiştir. Sınırda ya da düşük mental reterdasyonu olan çocukların doğru-yanlış arasındaki ayrımı yapamadığı düşünüldüğünden düşük zeka ile suç içeren davranışlar arasında bulunan ilişkiyi anlamak adına farklı yöntemler geliştirmişlerdir (Moffit,1981). Bu yöntemlerden biri Stanford Binet Zeka Testidir. Bu testle yapılan araştırmalar sonucunda suçun rasyonel bir tercih olduğu, mental reterdasyonu olan bireylerin ve bebeklerin davranışlarından sorumlu olmadıkları bilgisine ulaşılmıştır (Shulman, 1951). Literatürde yer alan araştırmada suça sürüklenen çocukların IQ puanları ile suç içeren davranış sergilememiş çocukların IQ puanları karşılaştırılmıştır ve suça sürüklenen çocukların IQ puanlarının anlamlı şekilde düşük olduğu sonucu bulunmuştur (Moffit,1981).

Yaşanan ruhsal hastalıkların da çocukların suça sürüklenmesinde etkili olabileceği düşünülmektedir. Yapılan çalışmalara bakıldığında Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) ile Karşıt Gelme Bozukluğunun suça sürüklenme ile ilişkisi incelendiğinde bozukluklar ile suça sürüklenme arasında anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur (Wareham ve Boots, 2012). Durak ve Durak (2017), çocuğun suça sürüklenmesinde motivasyon düzeyi, bireysel özellikler ve ruhsal rahatsızlık başlıklarının etkilerini incelemiş ve motivasyon başlığı açısından incelediğinde çocuğun suça karışmadan yarar-zarar analizi yaptığını ve elde ettiği sonuca göre motivasyon düzeyinin oluştuğunu; kişilik özellikleri başlığı açısından incelediğinde çocukların antisosyal kişilik geliştirebildikleri, zarardan kaçma, haz alma,

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

benmerkezci davranma, empati becerisini kullanamama kişilik özelliklerinin suça sürüklenme ile ilişkili olduğu; psikopatoloji açısından şizofreni, DEHB, kaygı bozuklukları, depresyon bozuklukları ve bağımlılığın mükerrer suça karışmada etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çocuk suçluluğunda çevresel nedenler arasında aile ile faktörler arasında yer almaktadır. Risk altında olan çocukların ailelerinin evde ve sosyal ortamlarda çocuklarına iyi model olmakta problem yaşadıkları bilinmektedir. Risk altında olan çocukların ailelerinin ilgisiz ebeveyn tutumunda oldukları, çocuklarının duygu ve düşüncelerini önemsemedikleri, çocuklarına hataları ve yanlışları karşısında öğretici davranmadıkları yapılan çalışmalardan anlaşılmaktadır (Ögel, 2007). Suça sürüklenmiş çocuklar ile suça sürüklenmemiş çocukların ailelerini karşılaştıran bir çalışmada suça sürüklenmiş çocukların ailelerinin kalabalık olmaya bağlı olarak kişi başına düşen gelirin az olması, parçalanmış aile yapısında olması, ailede içerisinde gerginlik olması ve aile içerisinde disiplin yoksunluğu, aile üyelerinden birinin ya da birkaçının suç işlemiş olması özelliklerini barındırdığı görülmüştür (Kulaksızoğlu, 2002).

Ölüm ya da boşanma kaynaklı parçalanmış ailede büyüyen çocukların sosyalleşme süreçlerinde sıkıntılar yaşanabilmektedir. Annesiz büyüyen ergenlerin ilişkilerindeki odak kaybetme korkusu olurken, engellemeye karşı aşırı hassas oldukları söylenmektedir. Babasız büyüyen ergenlerin ise kendine güven problemi yaşadıkları ve ilişkilerine bu problemi sıklıkla yansıttıkları belirtilmektedir (Akduman vd., 2007).

Yapılan araştırmalarda kriminal davranışlara sahip ebeveynlerin çocuklarının tekrarlı şekilde suç işleme potansiyeline yatkın olduklarını belirtilmektedir. Aile üyelerinden biri ya da birkaçının suça karışmış olması, çocuğun suç davranışı sosyal öğrenme yolu ile öğrenmesine, suç içeren davranış sergilemesine ve bu davranış türlerini tekrarlı şekilde gerçekleştirmesine neden olabilmektedir. Ailede suç davranışı sergileyen üyenin varlığı ile suçun meşrulaştırılması arasında ilişki olabileceği düşünülmektedir (Kızmaz, 2007).

Ailelerin çocuklarına karşı fiziksel şiddete başvuruyor olması çocukların suça sürüklenmesindeki bir başka etkendir. Suça sürüklenmiş çocukların, ailelerinden fiziksel, sözel ve psikolojik şiddet mağduru olduklarını söylemek mümkündür. Straus ve Donnelly (1994), suça sürüklenmiş çocukların ebeveynleri tarafından şiddet içerikli davranışlar ile cezalandırıldığını belirtmişlerdir. İnsanlar doğal bir duygu olan öfke duygusu ile dünyaya gelirler ve bu duyguyu ifade etme biçimini başta ebeveynlerinden görerek şekillendirirler. Çocuklar ebeveynlerinden gördükleri davranış kalıplarını tekrar ederler (Akduman ve diğerleri, 2007).

Bahsedilen tüm bu nedenler çocukların suça sürüklenmesinde etkili olabilecekken çocuğun suça sürüklenmesi tek bir nedenle açıklanamayacak karmaşık bir olgudur. Sosyalleşmenin ilk basamağı olan aileden kaynaklı olarak çocuklar suça sürüklenebilmektedir ancak yukarıda bahsedilen özellikleri barındıran her ailenin çocuğu suça sürüklenir anlayışı doğru bir yaklaşım değildir.

Çocuğun aileden sonra ikinci sosyalleşme aracı arkadaş gruplarıdır. Arkadaşlık ilişkisi oyun ilişkisi olarak başlar sonra okul, iş ve diğer isimler altında arkadaşlığa evrilir (Şengül, 2012). Çocuklar akran grupları ile ilişki kurmaya çalışırken bulundukları gruba uyum sağlamaya çalışırlar ve bu durum çocukların olumlu davranışları kazanmasını sağlayabilirken, olumsuz davranışları örnek almalarına da sebep olabilmektedir (Aydın, 2010). Bulundukları arkadaş grubuna karşı gelememe, grup tarafından onaylanma ve gruba ait hissedebilme ihtiyacı

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

çocukların suça sürüklenmesine neden olabilmektedir (Ögel, 2007). Öte yandan arkadaş grubu tarafından dışlanan ve benimsenmeyen çocuklarında suç içeren davranışlar sergileyebilecekleri tespit edilmiştir (Aydın, 2010).

Özellikle ergenlerin suça sürüklenmesi ile akran ilişkileri arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Ergen tarafından gerçekleştirilen suç davranışı arkadaş grubu tarafından kabul görmesinde, olumlu benlik algısı geliştirmesinde, bulunduğu arkadaş grubunda statü elde etmesinde araç niteliğidir (Durak vd., 2017). Ergenlerin kimlik gelişimlerini sağlıklı tamamlayabilmeleri için olumlu özellikler ile kendisine örnek olabilecek kişilerin arasında olması gerekmektedir. Düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip ortamda yaşamını devam ettiren ergenin kimlik gelişiminin olumsuz etkilenmesi ihtimaller içerisindedir (Çivilidağ, 2013).

Literatür tarandığında çocuğun suça sürüklenmesi ile ilgili birçok araştırma olduğu görülmektedir. Aksel ve Yılmaz-Irmak (2012), sosyoekonomik düzeyi düşük ailelerde aile içi şiddet ve suça karışma eğilimi olduğunu çalışmalarında belirtmişlerdir. Suç hikayesi bulunan ve bulunmayan çocukların karşılaştırıldığı bir araştırmada suça sürüklenen çocukların %50'sinden fazlasının sosyo-ekonomik düzeyinin düşük olduğu ortaya çıkmıştır (Çetin,2005). Kocadaş (2007), tarafından yapılan bir başka araştırmada düşük gelir grubundan gelen çocukların suça sürüklenme oranlarının fazla olduğu görülmüştür. Şengül (2012), yaptığı araştırmada suça sürüklenen 351 çocuğun yaklaşık %60'ının düşük sosyoekonomik düzeye sahip ailelerden geldiğini bulmuştur.

Ankara'da 71 tutuklu çocuk ile yapılan bir araştırmada 10 çocuğun babasının okuma-yazma bilmediği, 31 çocuğun babasının ilkokul mezunu olduğu, annelerin eğitim durumuna bakıldığında ise 15 annenin okur-yazarlığının olmadığı, 35 annenin ilkokul mezunu olduğu ortaya çıkmıştır (Şahinli, 2012). Börekçi (2012), suça sürüklenmiş çocuklarla ilgili yaptığı bir çalışmada görüşme yaptığı çocukların annelerinin %28'inin okur-yazarlığının bulunmadığı, babalarının %14'ünün okur-yazar olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Suça sürüklenen çocuklarla yapılan çalışmalara bakıldığında annelerin eğitim düzeylerinin babaların eğitim düzeyinden daha düşük olduğu sonucuna ulaşılabilmektedir.

Literatürde var olan çalışmalar incelendiğinde suça sürüklenen çocukların yüzde yetmiş sekizinin parçalanmış-işlevsiz aileden geldiği sonucuna ulaşılmıştır (Karakuş, 2012). Güven (2011)'in suça sürüklenen ve suça sürüklenmeyen çocukların ebeveynlerinin birliktelik durumlarını karşılaştırmalı olarak incelendiği çalışmada çocukların suça sürüklenmesi ile ebeveynlerin birlikte ya da ayrı oluşları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde, Börekçi (2012) tarafından yapılan araştırmada çocuğun suça sürüklenmesi ile ebeveynlerin birliktelik durumları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Güven (2011), Osmaniye ilinde suça sürüklenmiş çocuklar ve suç öyküsü bulunmayan çocukların ebeveynlerini suç davranışının var olup olmaması açısından karşılaştırmış ve karşılaştırma sonucunda suça sürüklenmiş çocukların ailelerinde suç öyküsü bulunmayan çocukların ailelerine göre daha yüksek oranda suç davranışının olduğu ortaya çıkmıştır.

15-18 yaş aralığındaki ergenlerin riskli davranış düzeyleri ile akran baskısı, ebeveyn tutumları, algılanan sosyal destek ve yaş değişkenlerinin bulunduğu bir çalışmada 746 ergen ile çalışılmıştır. Sonuç olarak 15-18 yaş aralığındaki ergenlerin riskli davranışları arttıkça gördükleri koruyucu ebeveyn tutumunun azaldığı, gördükleri otoriter ebeveyn tutumununda riskli davranışları artırdığı saptanmıştır (Yıldız-Peker,2012).

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Toğuç (2021), Tekirdağ Emniyetine bağlı Çocuk Şube biriminde hakkında adli işlem yapılan suça sürüklenmiş 540 çocuğun evraklarını incelediğinde; 15-18 yaş grubunda ilkokul mezunu, uçucu ve uyuşturucu madde bağımlılığı olmayan, kentsel bölgede yaşayan erkek çocuklarının suça sürüklendiğini, suç tiplerinin genelde kişilere saldırı-yaralama ve mala karşı hırsızlık-gasp suçları gibi suçlar olduğunu belirlemiştir.

Sertdemir vd. (2020), 2014-2019 yılları arasında Konya'da çocuk psikiyatrisi polikliniğine adli rapor için yönlendirilen 523 olgunun dosya içeriği incelenmiştir. 176 çocuğun suça sürüklenme sebebiyle, 208 çocuğun cinsel istismar mağduru olması sebebi ile yönlendirildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Çay (2019), yaptığı çalışmada sağlıksız işlev gösteren aile ile çocuğun suça sürüklenmesi arasında anlamlı ilişki olup olmadığını araştırmıştır. Araştırma Karşıyaka Cumhuriyet Başsavcılığında dosyası bulunan 117 suça sürüklenmiş çocuk üzerinden ilerlemiştir. Aile işlevinin çocukların kız-erkek oluşu, yaşı, akademik durumu, kardeş sayısı, ebeveyn eğitim düzeyi üzerinde değiştiği sonucuna varılmıştır. Suça sürüklenmiş çocukların yaşları arttıkça aile işlevlerinin sağlıksızlaştığı, çocuğun cinsiyetine göre aile işlevlerinin iletişim, duygusal tepki verme, davranış denetimi alt ölçeklerinin farklılaştığı sonucu elde edilmiştir. Okur-yazarlığı olmayan anne ile ilkokul mezunu olan babanın ebeveynliklerinin sağlıksız işlev puanı aldıkları ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak çocuğun suça sürüklenmesi ile sağlıksız aile işlevi arasında anlamlı ilişki bulunmuştur.

2011-2015 yıllarında Ankara 2. Çocuk Mahkemesi'nde karara bağlanmış 125 suça sürüklenmiş çocuğun dosyası incelendiğinde; suça sürüklenmiş çocuklardan 106'sının erkek olduğu, 104'ünün 15-17 yaş grubunda olduğu, 19'unun psikiyatrik tanılı olduğu, 37'sinin parçalanmış ailenin çocuğu olduğu belirlenmiştir (Aygencel,2019).

Diyarbakır Çocuk ACM (Ağır Ceza Mahkemesi)'sinde 2015-2018 yıllarında dosyası görülen ve haklarında sosyal inceleme raporu yazılmış 250 suça sürüklenmiş çocuğun demografik bilgileri incelendiğinde; yaş, cinsiyet, eğitim durumu, çalışma durumu, sosyal çevresi, ailenin birlikte yada ayrı oluşu, babanın ekonomik düzeyinin çocuğun suça sürüklenmesini etkileyen etmenlerden olduğu anlaşılmıştır (Yıldırım,2019).

2019 yılında yapılan bir çalışmada koruma altındaki çocuklar ve sığınmacı çocukların suç işleme sebepleri, suç işleme oranları ve bu çocuklar için uygulanan uyum sağlama politikaları incelenmiştir. Çalışmadaki verilere TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu), Göç İdaresi Başkanlığı, Sivil Toplum Kuruluşlarından ulaşılmıştır ve alanyazında bulunan bilgilerden faydalanılmıştır. Araştırmada sığınmacı statüsünde sayılan çocukların artış sayısı ile Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı olmayan çocukların suç oranlarının artış hızının benzer olmadığı, T.C. uyruklu çocukların suç işleme oranlarından da fazla olmadığı tersine daha düşük oranda suça karıştıkları ortaya çıkmıştır. Eğitim düzeyi ve okullaşmanın artışı ile suça karışma davranışı arasında negatif yönde ilişki saptanmıştır.

2018 yılında Van'da suça sürüklenmiş çocuklar ile yarı yapılandırılmış şekilde yapılan görüşmeden alınan bilgilerden hareketle ailelerin sosyoekonomik özelliklerinin çocukların suça sürüklenmesini dolaylı yönden etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Ailenin düşük sosyoekonomik düzeyde olması, çocuk işçiliği, akran zorbalığı gibi faktörlerin suça sürüklenme sebepleri arasında sayılabileceği belirlenmiştir (Yardımcı,2018).

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Cömert (2018), 2016-2017 yıllarında Bitlis ili Denetimli Serbestlik biriminde dosyası mevcut olan 15-18 yaş aralığındaki 61 erkek çocuk ile görüşmüştür. Görüşmeler sonucunda eğitim durumu, ebeveynlerin eğitim düzeyi, ebeveyn tutumu, çocuğun sosyal çevresinin zararlı alışkanlıkları, sosyal çevresinde ya da ailesinde suç işlemiş kişilerin varlığı ve ailenin sosyoekonomik düzeyi faktörlerinin çocukların suça sürüklenmesinde etkisi olan faktörler olduğuna ulaşmıştır.

Bu çalışmalardan yola çıkarak, çocukların suça sürüklenmelerinin birçok bireysel ve çevresel nedene bağlı olarak ortaya çıktığı görülmektedir. Suça sürüklenmeyle ilişkili olabileceği düşünülen kavramlardan birinin de çocuğun risk alma motivasyonudur.

2. RİSK ALMA MOTİVASYONLARI

Çocukluk dönemi için risk kavramı çocuğun psiko-sosyal gelişimine ket vuran, iyilik hallerini engelleyen ve sorumluluk sahibi bir birey olmasını sınırlayan isteyerek yapılan problemli davranışlar olarak açıklanmaktadır (Ögel, 2007). Risk alma davranışının alt boyutları olarak alkol-sigara-uyuşturucu kullanımı (Alikasifoğlu, Erginoz, Ercan, Uysal, Kaymak, Liter, 2004), korunmasız cinsel birliktelik (Stallworth vd.,2004), kavga etme (Loeber vd., 2004), delici-kesici alet taşıma (McGee vs., 2005) gibi davranışlar yer almaktadır. Bahsedilen bu davranış türlerinin problem olarak değerlendirilmesi için belirli zaman süresince, belirli oranda gerçekleştirilmesi gerekmekteyken bazı davranış türlerinin bir kere dahi yapılması risk olarak değerlendirilmektedir. Riskli eylemler gerçekleştiren çocukların akademik başarılarında düşüş, ilişki kurmada başarısızlık, uyumsuz davranışlar, olumsuz duygu durumu görülebilmektedir (Şimşek,2010; Yıldız-Peker,2012).

Risk alma çeşitli yaklaşımlarla açıklanmaya çalışılmaktadır. Risk alma davranışını açıklayan en dikkat çekici yaklaşımlardan biri problem davranış yaklaşımıdır. Jessor'a (1992) risk alma davranışını toplumun sosyal kontrolünü gerektiren ve kurallara aykırı olan, uyumsuz kişilik özelliği olarak açıklamaktadır. Yaklaşım çocukların riskli davranışa yönelme nedenleriyle birlikte bu davranışların meydana gelişini, algılanan çevre, kişilik, sosyal çevre ile davranış sistemleri ve sistemler arası etkileşimi referans alarak açıklamaktadır. Sosyal çevre sisteminde ailenin sosyoekonomik düzeyi, ebeveyn eğitim düzeyi, yaş, cinsiyet gibi demografik bilgiler yer alırken; kişilik sisteminde düşünce şekilleri, inanç, değer sistemi gibi olgulardan bahsedilmektedir. Algılanan çevre sistemindeyse çocukların bulundukları çevreyi algılama şekilleri, sosyal çevresinin çocuk üzerindeki etkisini içermektedir. Bunlara ek olarak yaklaşımda normal sayılan düzenli uyku, kaliteli beslenme gibi sağlıklı yaşam davranışları ile normlar dışında kalan sorunlu davranışlar yer almaktadır. Yaklaşımda söz edilen her sistem riskli davranışlara yönelik sorunlu davranışın ortaya çıkma ihtimalini artıran riskleri ve sorunlu davranışın oluşma ihtimalini azaltan, bireyin sosyal becerilerini etkili kullanabildiği koruyucu faktörleri içermektedir.

Nedenleştirilmiş eylem yaklaşımına göre kişinin inançları davranışlarını etkiler. Bireyin davranışı, davranışa dair niyet ve kararları sonucunda oluşur. Bireyin yarar ve bedel ilişkisinden oluşan tutumlar, bireyin niyetlerini etkilemektedir. Bireyin içinde bulunduğu toplumun norm ve kuralları bireyin inanç sistemini etkiler ve bu etki bireyin kararlarına da yansır. Yani bireyin yakın çevresinin onayladığı ve gerçekleştirdiği eylemlerin benzerlerini bireyde gerçekleştirir

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

ve onaylar (Ajzen ve Fishbein, 1980). Diğer bir ifadeyle, bireyin yakın ilişki içinde olduğu kişilerin inanç sistemine paralel inanç sistemi geliştirdiği, geliştirilen inançların kar-zarar konusundaki kararını etkilediği, bu kararın bireyin tutumlarını ve davranışı gerçekleştirip gerçekleştirmeme niyetini etkilediği ifade edilmektedir (Akt. Yılmaz, 2000).

Risk alma diğer yaklaşımda ise kişinin içinde bulunduğu gelişim dönemine göre davranışın risk içerip içermediğine bakılmasıdır. Örneğin bir davranış erinlik dönemi içerisinde risk içerebilirken aynı davranış yetişkinlik döneminde riskli olarak değerlendirilmeyebilir (Uysal, 2014).

Çocukların otorite figürü olarak gördükleri yetişkinlere direnme, toplumun geleneksel normlarına karşı çıkma, kaygı, gerilim, yetersizlik, olumsuzluklarla baş etme, arkadaş grubuna dahil olmaya çalışma, kimlik edinme çabası gibi birçok sebepten riskli davranışa yöneldiği düşünülmektedir. Özellikle ergenlik döneminde olan bireylerin anne-baba denetiminde uzaklaşması riskli alma motivasyonunu artırdığı ifade edilmektedir (Yıldız-Peker,2012; Karakuş, 2005). Yılmaz (2000) tarafından yapılan bir çalışmada ergenlerin risk alma motivasyonları; cinsiyet, yaş, ailenin sosyoekonomik düzeyi, ebeveyn eğitim durumu, ebeveynlerin çalışma durumu, aile içi ilişkiler, çocuğun çalışma durumu, ailede suç öyküsünün bulunma durumu, ailede uçucu ya da uyarıcı madde kullanım durumu değişkenleri açısından incelenmiştir. Çalışmaya bakıldığında erkek ergenlerin daha fazla suç öyküsünün bulunduğu, 12 yaş ve üzerinde daha fazla suç öyküsünün var olduğu, olumsuz aile içi ilişkilerin ergeni olumsuz davranışlara ittiği, parçalanmış aileden gelen ergenlerin suç oranının yüksek olduğu, ebeveyn eğitim durumu ve çalışma durumunun suça sürüklenmeye etki ettiği sonucuna varılabileceği görülmektedir. Siyez (2006), anne eğitim düzeyi düşüklüğü ile olumsuz davranış artışı arasında ilişki olduğundan çalışmasında bahsetmektedir. Karaman (2013), sosyoekonomik düzeyi orta seviyede olan ailelerin çocuklarının daha yüksek oranda suça sürüklendiğinden bahsederken Gündoğdu ve diğerleri (2005), yüksek sosyoekonomik düzeydeki ailelerin çocuklarının riskli davranışlarda daha fazla bulunduğundan bahsetmiştir.

Bilişsel olgunlaşma ile risk alma davranışı arasında ilişki olduğunu savunan çalışmalara da literatürde rastlanmıştır. Ergen benmerkezciliğinin referans alındığı bir araştırmada; erkek ergenlerde kişisel efsane düşünce tarzının daha fazla olduğu, kişisel efsane düşünce biçimi ile riskli davranış sergileme motivasyonu arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunduğu ortaya çıkartılmıştır (Albert vd., 2007).

3. GENEL DEĞERLENDİRME

Değişmekte olan dünya düzeni nedeniyle suça sürüklenen çocukların sayısında giderek bir artış görülmektedir. Aile, sosyal çevre, okul ortamı, göç vb. dinamiklerden kaynaklı olarak gerçekleşen bu durum pedagojik bir sorun haline dönüşmüştür. Çocuklar doğal güçsüzlükleri, sosyal ve hukuk normlarına uyum göstermede yaşadıkları zorluklar nedeniyle sağlıksız ortamlara yönelmekte ve suça karışabilmektedirler. Bir çocuğun suça sürüklenmesinde, bireysel veya çevresel faktörler ilk sıralarda yer almaktadır. Bu çalışmada da bireysel bir faktör olarak risk alma motivasyonları ele alınmıştır. Risk alma, çocuklarda ve ergenlerde psiko-sosyal gelişimi ket vuran, iyilik halini engelleyen ve sorumluluk sahibi bir birey olmayı sınırlayan motivasyon sonucu gerçekleşen problemli davranışlardır. Çocukların otorite figürü

olarak gördükleri yetişkinlere direnme, toplumun geleneksel normlarına karşı çıkma, kaygı, yetersizlik, olumsuzlukla baş etme, arkadaş grubuna dahil olmaya çalışma, kimlik edinme çabası gibi birçok nedenden dolayı riskli davranışa yöneldiği bilinmektedir. Riskli davranışlar kapsamında en çok alkol-sigara-uyuşturucu kullanımı, korunmasız cinsel birliktelik, kavga etme, delici-kesici alet taşıma gibi davranışlar yer almaktadır ve bu davranışların çoğu suç niteliği taşımaktadır. Bu çalışmada, ilgili literatür bağlamında çocuklarda risk alma davranışı ve suça sürüklenme arasındaki ilişki kuramsal temelde incelenmiştir ve ilgili literatürde yer alan araştırmalar ışığında bir değerlendirme yapılmıştır. Bu çalışma ile birlikte, çocuğu suça sürükleyen ya da mağdur olmasına neden olan faktörlerin tespit edilerek açıklanması, önlemlerin alınması ve müdahalelerin uygulanmasında yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

[1] Ajzen, I. ve Fishbein, M. Understanding attitudes and predicting social behavior. Englewood Cliffs, N.J. Prentice Hall, 1980.

[2] Akduman, G. G., Akduman, B., ve Cantürk, G. (2007). Ergen suçluluğunda bazıkişisel ve ailesel özelliklerin incelenmesi. Türk Pediatri Arşivi, 42(4). https://dergipark.org.tr/tr/pub/tpedar/issue/13198/159456#article_cite (Erişim tarihi: 10/05/2024)

[3] Aksel Ş. ve Yılmaz Irmak T.,*Gelişim Psikolojisi Bakış Açısıyla Çocuk Suçluluğu,* Ege Üniversitesi Basımevi İzmir, 2012.

[4] Alberts, A., Elkind, D. Ginsberg, S. (2007), The Personal Fable and Risk-Taking in Early Adolescence, J Youth Adolescence, 36. https://link.springer.com/article/10.1007/s10964-006-9144-4 (Erişim tarihi: 01/05/2024)

[5] Alikaşifoğlu, M., Erginoz, E., Ercan, O., Uysal, O, Kaymak, D.A., Liter, O. (2004). Violent Behaviour Among Turkish High School Students and Correlates of Physical Fighting, European Journal of Public Health, 2. https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/15230504/ (Erişim tarihi: 25.04.2024)

[6] Avcı, M. (2008). Tutuklu çocuklar üzerine bir araştırma: çocukların suça yönelmesinde etkili olan toplumsal nedenler ve çözüm önerileri. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 11(1). https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunisosbil/issue/2821/38037 (Erişim tarihi: 01.05.2024)

[7] Aydın, B. *Çocuk ve Ergen Psikolojisi*, Nobel Yayın ve Dağıtım, Ankara, 2010.

[8] Aygencel, İ., *2011-2015 Yılları Arasında Ankara 2. Çocuk Mahkemesi'ndeGörülen Dava Dosyalarındaki Çocuk Suçluluğu Profilinin İncelenmesi,* Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2019.

[9] Boğa,M., *Çocuk Suçluluğunun Sosyo-Ekonomik Sebepleri ve Önlenmesi İçin Alınması Gereken Tedbirler*,Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,Kütahya, 2011.

[10] Börekçi, E., *Suça Sürüklenen Çocuklarda Suç Geçmişi İle Aile ve Akran Etkisinin Mükerrer Suçluluğa Etkisi: Ankara İli Örneği,* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Milli Savunma Üniversitesi, Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, İstanbul,2012.

[11] Cömert, Ö., *Mükerrer Çocuk Suçluluğu: "Bitlis ili örneği"* ,Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018.

[12] Cüceloğlu, D., *İnsan ve Davranışı,* Remzi Kitapevi İstanbul, 1997.

[13] Çay, C. *Suça Sürüklenen Çocukların Aile İşlevselliği Açısından Özellikleri: Karşıyaka Örneği,*Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2019.

[14] Çivilidağ, A., *Gelişim Süreci Odağında Ergenlik Psikolojisi,* Nobel Akademik Yayıncılık Ankara, 2013.

[15] Durak, E. ve Durak, M., *Adli Psikoloji* ,Nobel Yayınevi Ankara, 2017.

[16] Gültekin, A. G. *Suça Karışan 12-15 Yaş Grubundaki Çocuklarda Akran İstismarı ve Kendilik Algısının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi,* Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara, 2007.

[17] Güven, H., *Suç İşlemiş Ergenlerle Suça Karışmamış Ergenlerin Düşmanca Niyet Yükleme Yanlılıkları ve Bazı Ailesel Özelliklerinin İncelenmesi,* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, 2011.

[18] Hacıoğlu-Burhan, C. (1998). Yeni Türk ceza kanun tasarısının çocuk ve küçükçe hukukuna ilişkin hükümleri. Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, 2(1). https://dergipark.org.tr/tr/pub/ebyuhfd/issue/84021/1465630 (Erişim tarihi: 05.05.2024)

[19] Jessor, R. (1992). Risk Behavior in Adolescence: A Psychosocial Framework For Understanding And Action. *Developmental Review, 12*(4). https://doi.org/10.1016/0273-2297(92)90014-S (Erişim tarihi: 01.05.2024)

[20] Karakuş, Ö. (2012). Çocuk Koruma Kanunu Uyarınca Haklarında Danışmanlık Tedbiri Uygulanan Çocukların Özellikleri (Konya Örneği), Aile ve Sosyal

Politikalar Bakanlığı Hakemli Araştırma Dergisi, 7. https://dergipark.org.tr/tr/pub/spcd (Erişim tarihi: 03.05.2024)

[21] Karakuş, K., Korkmaz, S., ve Gündoğdu, M. (2005). Lise Öğrencilerinde Risk Alma Davranışı, Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 21. https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruaebd/issue/377/2244 (Erişim tarihi: 03.05.2024)

[22] Karaman, G. N. (2013). Predicting the Problem Behavior in Adolescents, Eurasian Journal of Educational Research,52. https://techniumscience.com/index.php/socialsciences/?gad_source=1&gclid=EAIaIQobChMI1-qO8-HohgMV15GDBx3ZWAC2EAAYAiAAEgJ2n_D_BwE (Erişim tarihi: 02.05.2024)

[23] Kılıççı, Y., *"6-15 Yaş Öğrencilerinin Gelişimsel Güçleri ve Kişilik Gelişimini Kolaylaştırma," İlköğretimde Rehberlik,* Nobel Yayın Dağıtım Ankara, 2003.

[24] Kızmaz, Z. (2007). Mükerrer Suçlulukla İlintili Değişkenler, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 17(2). https://search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/66945/ (Erişim tarihi: 02.05.2024)

[25] Kulaksızoğlu, A., *Ergenlik Psikolojisi,* Remzi Kitapevi İstanbul, 2002.

[26] Kocadaş, B. (2007). Düşük Sosyo-Ekonomik Yapı Suç İlişkisi: Malatya'da Çocuk Suçluluğu. Sosyoloji Araştırmaları Dergisi, *1*. https://search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/76356/(Erişim tarihi: 02.05.2024)

[27] Lombroso-Ferrero, G., *Cesare Lombroso'nun Sınıflamasına Göre Suçlu Adam,* Montclair, 1911.

[28] McGee, R., Carter, M., Williams, S., Taylor, B. (2005). ''Weapon Carrying in a Sample of High School Students in New Zealand'', Australian and New Zealand Journal of Public Health, 29(1). 10.1111/j.1467-842X.2005.tb00741.x (Erişim tarihi: 17.04.2024)

[29] Moffitt, P. F., Eisen P., Kalucy, R. Ve Brady, M. (1981). Personality And Other Factors Affecting Stress İn Families. **https://doi.org/10.1002/j.1467-8438.1981.tb00044.x (Erişim tarihi: 05.05.2024)**

[30] Ögel, K., *Madde Kullanımı ve Bağımlılık, Riskli Davranış Gösteren Çocuk ve Ergenler,* Yeniden Sağlık ve Eğitim Derneği Yayınları İstanbul, 2007.

[31] Ögel, K., *Riskli Davranışlar Gösteren Çocuk ve Ergenler Alanda Çalışanlar İçin Bilgiler,* Yeniden Sağlık ve Eğitim Derneği İstanbul, 2007.

[32] Sertdemir, M., Kut, B., Demirci, Ş., Akça, Ö. F., Erden, S., Uğuz, F., Bilgiç, A.(2020). Konya İlinde Bir Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Kliniğinde

Değerlendirilen Adli Olguların Sosyodemografik ve Klinik Özelliklerinin Geriye Dönük İncelenmesi. Turk J Child Adolesc Ment Health,, 27(1). https://search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/377279 (Erişim tarihi: 25.04.2024)

[33] Shulman, H. M. (1951). Intelligence And Delinquency. Journal of Criminal Law and Criminology, 41(6), 763-781. https://www.degruyter.com/document/doi/10.7312/dres92534-030/html (Erişim tarihi: 05.05.2024)

[34] Siyez, D. M. (2006). Ergenlik Döneminde İntihar Girişimleri: Bir Gözden Geçirme, Kastamonu Education Journal, 14(2). https://dergipark.org.tr/tr/pub/kefdergi/issue/49104/626615 (Erişim tarihi: 20.04.2024)

[35] Stallworth, J., Roofe, M., Clark, L. F., Ehiri, J. E., Mukherjee, S., Person, S., Jolly, P.E.(2004). Predictors of Sexual Involvement Among Adolescents in Rural Jamaica, International Journal of Adolescent Medicine and Health, 16(2). Predictors of sexual involvement among adolescents in rural Jamaica - PubMed (nih.gov)

[36] Şahinli, K., *Çocuk Suçluluğuna Sebep Olan Ailesel Faktörler: Ankara Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda Bulunan Tutuklu ve Hükümlü Çocuklar Üzerine Bir Çalışma*,Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi,Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü,Ankara,2012.

[37] Şengül, H. A., *Ankara 1. Çocuk Ağır Ceza Mahkemesinde Görülen Dava Dosyalarının İncelenmesi ve Çocuk Suçluluğunun Değerlendirilmesi,* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara,2012.

[38] Şimşek, S., Ergenlerde Davranış Problemlerinin Anne-Babadan ve Öğretmenlerden Algılanan Duygusal İstismar Açısından İncelenmesi,Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, 2012.

[39] TDK. (2024). Büyük Türkçe Sözlük. http://tdkterim.gov.tr/bts/

[40] Toğuç, D., *Türkiye'de Çocuk Suçluluğu: Tekirdağ İli Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Trakya, 2021.

[41] Türkiye Ulusal İstatistik Kurumu (TUİK, 2019b). Çalışan Çocuk İstatistikleri 2019. file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/9iORrDhK1hVokO9UJLjEnJR1qnJJoNSUaiNLLptOKC FcvjXnjSOjsHew55LnMEr2dMrMqCcd7_VimIeML9LWxK6wy7Fhf9hxdaYtGk9elLw=.pd f (Erişim tarihi: 17.01.2022).

[42] Uysal, R. *Çözüm Odaklı Kısa Süreli Yaklaşıma Dayalı Bir Müdahale Programının Ergenlerde Risk Alma Davranışına Etkisi*, Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya, 2014.

[43] Yağbasan, Y., *Çocuk Suçluluğunun Toplumsal Nedenleri ve Cezai Sorumluluğu,* Yüksek Lisans Tezi,Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 2010.

[44] Yardımcı, Ş., *Çocuk Suçluluğu Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Van KentMerkezi Örneği,* Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van, 2018.

[45] Yavuzer, H., *Çocuk Psikolojisi*, Remzi Kitapevi İstanbul,,1997.

[46] Yavuzer, H., *Çocuk ve Suç*, Remzi Kitapevi İstanbul 2001.

[47] Yavuzer, H. *Ana-Baba ve Çocuk,* Remzi Kitapevi Ankara, 2007.

[48] Yıldırım, D. D., *Diyarbakır'da Suça Sürüklenen Çocuklar Üzerine Sosyolojik Bir İnceleme: Diyarbakır Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi Örneği,* Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,Diyarbakır, 2019.

[49] Yıldız Peker, A., *Lise Öğrencilerinde Risk Alma Davranışının Akran Baskısı, Ana Baba Tutumları ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Desteğe Göre Yordanması,* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2012.

[50] Yılmaz, T., *Ergenlerde Risk Alma Davranışlarının İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İzmir, 2000.

[51] Wareham, J. ve Boots, D. (2012). The Link Between Mental Health Problems and Youth Violence in Adolescence a Multilevel Test Of Dsm- Oriented Problems. Criminal Justice And Behavior. Doi: 10.1177/0093854812439290

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

ÇOCUK KİTAPLARINDA KULLANILAN HADİSLER ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Öğrt. Melisa ULUÇAY
Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri, Hadis
ORCID:0009-0007-9856-0549
ulucaymelis@gmail.com
Doç. Dr. Habil NAZLIGÜL
Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri, Hadis
ORCID:0000-0003-1851-9970
habiln@erciyes.edu.tr

ÖZET

İslam, insanların dünya ve ahiret mutluluğunu gerçekleştirme yönünde emir ve tavsiyeleri ihtiva eden, doğru yolu gösteren son dindir. Onun iki temel kaynağı Kur'an ve hadistir. Hadis, asr-ı saadetten beri nesilden nesile aktarılarak günümüze kadar değişik yollarla aktarılan Hz. Peygamber'in söz, fiil ve davranışlarıdır. Hadis gibi farklı özellikleri bulunan ve zabt merkezli olan bir ilmin, çocuklara nasıl öğretileceği dikkat çekici bir mevzudur. Bu araştırmada çocuk hadis kitaplarında kullanılan hadislerin çocukların yaş grubuna uygunluğu, dil anlatım özellikleri ve üslup biçimi bakımından uygunluğu analiz edilmektedir.

Araştırmanın örneklemi piyasada satışta olan ulaşılması kolay bulunan kitaplar arasından rastgele örnekleme yöntemi ile seçilen 10 kitaptan oluşmaktadır. Yer alan hadisler konularına göre bölümlere ayrılarak incelemeler gerçekleştirilmiştir. Hadislerin çocukların dönem özelliklerine uygun nitelikte anlatılabilmesi hem hadislerin doğru ve tam anlaşılmasını sağlayacak hem de uygulanabilirliğini arttırması açısından literatüre önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda içerik analizi araştırmalarının ve nitelik değerlendirmelerinin yer aldığı çalışmaların sayısının arttırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler : Çocuk Edebiyatı, Hadis, İçerik Analizi

ÇOCUK KİTAPLARINDA KULLANILAN HADİSLER ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Çocuk kitaplarında kullanılan hadisler üzerine değerlendirme yapmak için ilk olarak zihin dünyamızda çocuk ve çocukluk kavramlarını net olarak belirlemeliyiz. Çünkü hedef kitlemiz olan çocuğun bugüne gelene kadar hangi dönemlerden geçtiğini bilmeden nitelikli bir çalışma yapmak mümkün değildir. [1]

[1] Neydim, N., & FAKÜLTESİ, A. V. U. E. (2003). Çocuk edebiyatÕ. İstanbul: Bu Yayınevi.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Çocukluk dönemlerini konumuz gereği dini inançlarına göre sınıflandırmakta yarar görüyoruz. İlkokul çocuklarında (6-11 yaşları), Tanrı'yı daha gerçekçi algılama, onu görmek isteme yönelimindeler. Çünkü Tanrı'yı insan biçiminde hayal ederler ve öyle olduğunu kabul ederler. Aynı zamanda bu yaşlarda Tanrı'ya eleştirel bir gözle de bakmazlar. 12 yaşlarından sonra Allah'ın gözle görülemeyeceği inancı başlar. Onun insan kadar gerçek ama görülemediği içinde başka bir alem de meşgul olduğu ileri sürülür. Ayrıca Allah inancı dışında bu dönem çocuklara ahiret hayatı ile ilgili bilgiler de verilebilir çünkü soyut kavramları anlayabilecekleri çağa ulaşmışlardır. Ergenlikle birlikte çocuğun hayatı fırtınalı bir döneme girmektedir. Bu dönemde dua etme ile bu çeşitli inişleri çıkışları dinginleyebilecekleri gibi eğer sorunlarına çözüm bulamazlarsa tam tersi dini çatışmada başlayabilmektedir. 18 yaşına yakın ise çocuğun dini şüpheleri azalmakta yerini daha sakin bir dini hayat almaktadır. Hatta dini değerlerine uygun bir hayat yaşadığı zaman kendini daha mutlu, huzurlu hissetmektedir.[2]

Çocuk Edebiyatına baktığımızda ise zamanla duyulan bir gereksinimden dolayı zorunlu olarak ortaya çıkmıştır. Yani çocuklar artık yetişkinlerden ayrı varlıkları kabul edildikten sonra onlara yönelik kitaplar yazılmıştır. Tabi zorunlu olarak zaman içinde değişimler yaşamıştır. Başlangıçta belli bir dönem çocukluğa seslenen edebiyat daha sonra çocukluğun farklı dönemlerine de seslenir hale gelmiştir.[3]

'Çocuk edebiyatının kısa bir tanımı yapılabilir: Çocuk edebiyatı, sınırları uçsuz bucaksız çocuk ve çocukluk olan, çocuklara yönelik edebiyat değeri taşıyan bir geçiş dönemi edebiyatıdır.' (Şirin, 2012: 32) [4]

İslami Çocuk Edebiyatı'nın bizde ki ilk çalışmalarına bakınca özellikle ülkemizde ilk defa yayınlanan 'Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987' adlı çalışmayı zikretmeliyiz. Çalışma da çağdaş bir çocuk edebiyatı oluşturulmaya çalışılmıştır. [5]

'Dini İçerikli Çocuk Edebiyatı' olarak ifade edebileceğimiz özellikle Çocuk Hadis Kitapları'nın daha çıkışı geç bir dönemi kapsamaktadır. Yani Türkiye' yaklaşık 40 yıl olarak söylenebilir. En erken dönem de ele alanlar arasında M. Yaşar Kandemir söylenebilir. Kandemir'in Hikâyelerle Çocuklara 40 Hadis isimli çalışması bu alanda yazılmış halen güncelliğini koruyan çocuklara yönelik hadis kitapları içinde öne çıkmaktadır. Kandemir'in bu eserinden sonrada çocuklara yönelik hadis temalı eserlerin sayısında bir artış görülmektedir.[6]

Tabi ki bu artış yazılan eserlerin her birinin bir öncekinden nitelik bakımından daha iyi olmasını sağlamakla birlikte zamanla ticari kaygılar nedeniyle de yazılmaya başlanmasına sebep olmuştur. İşte bu bakımdan bu tür inceleme çalışmalarının sayısının da artması gerekmektedir.

---

[2] Doğan, R., & Ege, R. (2012). Din eğitimi. Grafiker Yayınları.
[3] Neydim, N., & FAKÜLTESİ, A. V. U. E. (2003). Çocuk edebiyatÕ. İstanbul: Bu Yayınevi.
[4] Mustafa Ruhi Şirin, "Edebiyat ve Çocuk Edebiyatı, Edebiyatın Amacı ve İşlevi", Türk Dili Dergisi, CX (780), (2016), 16
[5] Çalışkan, A. (2001). İslâmî çocuk edebiyatı. Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 12(12-13), 409-436.
[6] Altıntaş, F. (2021). Çocuklara Yönelik Hadis Tamalı Eserler Üzerine Bir İçerik Analizi. Türk Kültürü Sanatı ve Edebiyatında Hadisler Sempozyum Tebliğler Kitabı. Cilt I. 247-278.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Bu çalışmanın örneklemini piyasada satışta olan ulaşılması kolay kitaplar arasından rastgele örnekleme yöntemi ile seçilen 10 kitap oluşturmaktadır. Araştırmaya konu edilen kitap şudur;

Atçakarlar, Nefise. Hadis Bahçesi Kitap Serisi. İstanbul: Timaş Çocuk, 3. Baskı., 2020.

Çalışma kapsamında, en çok satılan çocuk hadis kitaplarından Hadis Bahçesi Kitap Serisi kitabı 'doküman incelemesi' ile çalışılmıştır.

Çocuk Hadis Kitabında biçim, içerik, dil ve anlatım özellikleri bir arada düşünülmeli ve incelenmelidir. Bu yüzden seçilen kitap fiziksel özellikleri, içeri özellikleri ve üslup özellikleri olmak üzere 3 kategori altında incelenecektir.[7]

1. Kitabın Fiziksel Özellikleri

Kitabın fiziksel özelliklerinden kasıt aslında kitabı ilk elimize alınca karşılaştığımız kısımdır. Çocukların ilk etapta ilgi ve dikkatini çeken kitabın fiziksel özellikleridir. Bu yüzden de bu bölümde kitabın boyutu, harflerinin puntosu, kapağı, kapağın üzerindeki resimler, kağıdın kalitesi, hem kapak hem de sayfalardaki resimlerin çocuğun yaşına uygunluğu, sayfa düzeni ve yazım hataları açısından incelenecektir.[8]

İncelediğimiz kitap seri halinde olduğu için tüm kitapların boyutu aynıdır. 12-15 cm'lik kitaplar küçük, 16-22 cm'lik kitaplar orta, 22 cm'den uzun kitaplar büyük boy olarak gruplandığına göre incelediğimiz kitabın da orta boy kitaplar arasında olduğunu söyleyebiliriz.[9] Bu kitabın 5 yaş ve üzeri için olduğunu bildiğimize göre aslında kitap, okul öncesi yaş grubu içindir. Kitapta bolca resim bulunmaktadır. Fakat kanaatimizce kitap boyutu büyük boy kitap olsaydı daha dikkat çekici olurdu. Çünkü bu yaş grubu kitapları dikkat çekebilmeleri için mümkün olduğunca az yazılı ve bol resimli olmalıdır. Büyük boy kitaplarda bu hususa riayet etmek daha kolay olacağından çocuk kitaplarının büyük boy olması daha avantajlıdır.

Okul öncesi dönemine ait kitaplarda ki yazı boyutunun 24-36 arasında olması gerektiği söylenmektedir.[10] 7-18 yaş arasında ki çocuklar için yazı boyutunun ise 10-12 arasında olması gerektiği önerilmektedir. İncelenen kitapta yazı boyutu 10-14 arasındadır.

Belki de en önemli kısım kitabın kapağıdır. Çünkü okuyucu kitabı eline alınca ilk karşılaşacağı yer kitabın kapağıdır. Burasının en merak uyandıran yer olması okuyucu daha okumadan onu kitaba bağlayacağı için dikkat çekici bir resim veya hikaye'nin kilit noktasının tasvirleri kitabın kapağında yer alması kitaba ilgiyi çekecektir.[11] Ayrıca bu kitaplar çocuk kitapları bu yüzden de kapak materyallerinin sağlam malzemelerden olması gerekmektedir. [12] İncelenen kitabımızın

[7] Altıntaş, F. (2021). Çocuklara Yönelik Hadis Tamalı Eserler Üzerine Bir İçerik Analizi. Türk Kültürü Sanatı ve Edebiyatında Hadisler Sempozyum Tebliğler Kitabı. Cilt I. 247-278.
[8] Altıntaş, F. (2021). Çocuklara Yönelik Hadis Tamalı Eserler Üzerine Bir İçerik Analizi. Türk Kültürü Sanatı ve Edebiyatında Hadisler Sempozyum Tebliğler Kitabı. Cilt I. 247-278.
[9] Havise Çakmak Güleç - Hulusi Geçgel, Çocuk Edebiyatı: Okul Öncesinde Edebiyat ve Kitap (Kök Yayıncılık, 2006).
[10] Yılmaz, "Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Özellikler", 72.
[11] Altıntaş, F. (2021). Çocuklara Yönelik Hadis Tamalı Eserler Üzerine Bir İçerik Analizi. Türk Kültürü Sanatı ve Edebiyatında Hadisler Sempozyum Tebliğler Kitabı. Cilt I. 247-278.
[12] Yılmaz, "Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Özellikler", 70-71.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

kapak tasarımlarının ilgi çekici olduğu ve kapak malzemesininde kaliteli- dayanıklı materyalden yapıldığı tespit edilmiştir.

Kitap içinde yer alan resimler okul öncesi döneminde olup okuma-yazma bilmediklerinden çocuklara hikayeyi somutlaştırıcı tarzdadır. Ayrıca çocuk kitaplarında yer alan resimlerin çocukları beslemesi onların duygu dünyalarına hitap etmesi gerekir.[13] İncelenen kitapta yer alan resimlerin büyük oranda çocuğun hayal dünyasını beslediği söylenebilir.

Diğer bir husus resimlerde yer verilen kahramanların yüz ifadeleridir. Neredeyse tüm sayfalarda öfkeli yüzler kullanmak çocuğun gerek özentilik yüzünden gerekse öğrenme yoluyla bu durumu hayatına tatbik edebileceği İçin özellikle gereksiz olarak böyle olumsuz örnek olabilecek durumlardan kaçınılmalıdır. İncelenen kitabımızda da öğretmen, anne ve arkadaş gibi birçok kahramanın çokça öfkeli halleri resmedilmiştir. [14]

Üstünde durulması gereken diğer bir konu yazım ve noktalama hatalarıdır. Çünkü çok fazla yazım ve noktalama hatası olan bir kitap okuyucu için özensiz hazırlanmış anlamına gelebilir. Ayrıca çocuklar devamlı bu yazım yanlışlarına maruz kaldıklarından dolayı bir zamandan sonra bu onlara doğru gelebilir. İstemeden de olsa örtük şekilde yanlış öğrenmeler gerçekleştirebilirler. İncelenen kitapta da zaman zaman yazım hatalarına, bağlaç yazım yanlışlarına rastlanmıştır. Noktalama hataları ise daha çok virgül, soru işareti ve ünlem işareti gibi noktalama işaretlerinin eksikliklerinden dolayıdır. [15]

2. İçerik Özellikleri:

Bu bölümde kitabın türü, yazarı, yazılış amacı, kahramanları, hedef kitlesi, içerik ve resimler arasındaki uyum, güncel konulara uygunluğu ve iletilmek istenen dini bilgilerin sıhhati ve hadiste anlatılmak istenilen konu ile kitapta yer alan hikayede aynı şekilde mi yorumlanmış gibi konular üzerinde durulacaktır.[16]

Kitaplar da farklı türde yazımlar görülmektedir. Bazı kitaplar hadisleri antoloji şeklinde vermiştir. Kimi kitaplar da ise hadisler anlatılan hikayelerin içerisinde veya sonunda verilmiştir. İncelenen kitabımız da seri şeklindedir ve hadisler metin içerisinde doğrudan verilmemektedir. Hadiste verilmek istenen mesaj hikayenin temasına işlenmiştir. Bunun kitabımızın hedef kitlesini düşündüğümüzde uygun bir karar olduğunu görmekteyiz. Çünkü özellikle okul öncesi döneme yönelik yazılan kitaplarda hadis metinlerinin direkt verilmesindense, hadisler de yer alan ahlaki öğretilerin hikaye içinde çocuğa aşılanması daha etkili bir yöntemdir.[17]

Hadis Temalı çocuk kitaplarına baktığımızda da genellikle hikaye türünde olduğunu görüyoruz. Şiir, bilmece, mektup vs. yazı türlerinde hadislerin kullanılmadığını görüyoruz. Bu türlerde

[13] Yılmaz, "Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Özellikler", 62-68.
[14] Altıntaş, F. (2021). Çocuklara Yönelik Hadis Tamalı Eserler Üzerine Bir İçerik Analizi. Türk Kültürü Sanatı ve Edebiyatında Hadisler Sempozyum Tebliğler Kitabı. Cilt I. 247-278.
[15] Altıntaş, F. (2021). Çocuklara Yönelik Hadis Tamalı Eserler Üzerine Bir İçerik Analizi. Türk Kültürü Sanatı ve Edebiyatında Hadisler Sempozyum Tebliğler Kitabı. Cilt I. 247-278.
[16] Altıntaş, F. (2021). Çocuklara Yönelik Hadis Tamalı Eserler Üzerine Bir İçerik Analizi. Türk Kültürü Sanatı ve Edebiyatında Hadisler Sempozyum Tebliğler Kitabı. Cilt I. 247-278.
[17] Altıntaş, F. (2021). Çocuklara Yönelik Hadis Tamalı Eserler Üzerine Bir İçerik Analizi. Türk Kültürü Sanatı ve Edebiyatında Hadisler Sempozyum Tebliğler Kitabı. Cilt I. 247-278.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

yapılacak her türlü çalışmaya çok fazla ihtiyacın olduğunu düşünmekteyiz. Çünkü çocuklar için bu türlerde son derece eğiticidir. [18]

Bakıldığı zaman sanki çocuk edebiyatıyla ilgilenmek yetişkinlere dönük edebiyattan daha kolay gibi görünse de aslında çok daha fazla titizlikle yazılması üstüne düşülmesi gereken bir türdür. Çünkü çocuklar aslında en korunmasız varlıklardır. Doğruyu-yanlıştan ayırt edemeyecek yaşlarda olan küçüklerimize faydalanabilecekleri doğru kaynaklar bırakmak biz araştırmacıların sorumluluğundadır. Bu noktada yazarların kim olduğu, eğitimleri, hangi mesleği icra ettikleri de önemlidir.[19]

Bizim çalışmamız kapsamında incelediğimiz kitapta yazarımız kadındır ve sadece kitabın başında 'çocuk gelişim ve eğitim uzmanı' olarak kendini tanıtmıştır. Şunu da söylemeliyiz ki bu bilgi dışında kendimiz özel bir çaba harcamadan yazar hakkında bili edinemiyoruz. Yani yazar hakkında tatmin edici bir bilgi yoktur. Kendimiz yaptığımız araştırmalardan edindiğimiz bilgiye göre de yazarımızın hadis alanıyla ilgili uzmanlığı yoktur.

Kitap yazarken öğretici mi bir dil mi kullanılmalı yoksa sadece okuma zevki mi kazandırılmalı tartışmalıdır.[20] Çünkü ortak amaç çocuğa bazı bilgileri vermek ona ahlaki davranışları kazandırmak olabilir ama bunun yanında birde çocuğa okuma zevkini yaşatarak çocuk yaşlarındayken okuma alışkanlığı kazandırmakta önemli bir görevdir. İncelediğimiz kitapta öğreticilik yönünün ağır bastığını söyleyebiliriz. Hatta bazı yerlerde hikayenin ana temasının yanında bir çok yan mesaj verilmeye çalışılmıştır. Bu dönem de olan bir çocuğun bu denli çok mesajı aynı anda algılayıp birbirinden ayırması mümkün olamayacağından bazen verilmek istenen ana mesaj da diğerlerinin de içinde eriyip kaybolmuştur.

Hikaye de kahramanlarda okuyucu için etkilidir çünkü okurken aslında kendini onların yerine koymaktadır. Bizim incelediğimiz eserde kahramanlar hayvanlardan seçilmiştir. Bu çocuk için dikkat çekçidir. Fakat karakterlere verilen isimler zor veya da anlamsız olduklarından dikkat çekiciliğe gölge düşürmektedir.[21]

Değinilmesi gereken bir diğer husus kahramanların yaşadıklarının olumlu anlamda örnekler olduğu mu yoksa olumsuz anlamda örnekler olduğunu mu araştırmak gerekir. Dediğimiz gibi kendini kahramanın yerine koyup özdeşim kurarken yazılanlar ile yaşadıklarını bağdaştırmaya benzetmeye çalışır. Kahramanın bir olaya verdiği tepkinin aynısını vermeye çalışır. Eserimiz de de genelde karakter olumsuz davranış sergilemiştir ve sonunda o olumsuz davranış yerini hadisle birlikte olumluya çevirmiştir fakat sonu olumlu bittiği için bunun zararsız olduğunu düşünmek yanlıştır. Çünkü süreç çocuğun hayal dünyasını, düşüncelerini etkilemiş olabilir ve kaçınılmaz son olarak da davranışlarını değiştirebilir.

---

[18] Altıntaş, F. (2021). Çocuklara Yönelik Hadis Tamalı Eserler Üzerine Bir İçerik Analizi. Türk Kültürü Sanatı ve Edebiyatında Hadisler Sempozyum Tebliğler Kitabı. Cilt I. 247-278.
[19] Altıntaş, F. (2021). Çocuklara Yönelik Hadis Tamalı Eserler Üzerine Bir İçerik Analizi. Türk Kültürü Sanatı ve Edebiyatında Hadisler Sempozyum Tebliğler Kitabı. Cilt I. 247-278.
[20] Çocuk edebiyatı ve eğitim ilişkisine dair ayrıntılı bilgi için bkz: Turanalp, Dinî İçerikli Çocuk Kitaplarının Öğretmen Görüşleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi, 36-38.
[21] Altıntaş, F. (2021). Çocuklara Yönelik Hadis Tamalı Eserler Üzerine Bir İçerik Analizi. Türk Kültürü Sanatı ve Edebiyatında Hadisler Sempozyum Tebliğler Kitabı. Cilt I. 247-278.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Hedef kitleyi belirlerken dikkat edilmelidir. Ve belirlenen hedef kitleye de uygun şekilde kitap yazılmalıdır. Yoksa yazar için yazarken verilen emek, okuyucu için alırken, okurken verdiği emeklerin hepsi çöp olacaktır. Kitabımızda verilen bilgilerin tutarsız olduğu saptanmıştır. Çünkü iç kapakta hedef kitlenin yaşı 6 ay -5 yaş arasındayken dış kapakta 5 yaş ve üzeri olduğu söylenmiştir. Bu durumdan çıkarılan sonuç belli bir hedef kitleye hitap edilmemiş ve bu konu üzerinde durulmadığı izlenimi vermektedir.

Kitabımızda kekeme olan bir çocuğun durumunu anlatan bir hikaye mevcuttur. Burada aslında olaya farkındalık kazandırılmaya çalışılmış bu açıdan güzel. Fakat sınıftaki öğrencilerin konuşmasıyla bu durumun geçeceğini söylemek yanlıştır. Bunun yerine bunun tedavi edilebilir bir rahatsızlık olduğunu söyleyerek böyle bir çözüme başvurulması gerektiğini anlatmalıydı.[22]

Bir diğer dikkat edilmesi gereken husus da dini metinleri yazarken kullanılan hadislerin sıhhati, kaynak bilgisinin verilmesi ve Peygamber Efendimizin hadisi söylerken anlatmak istediği mana ile hikaye de verilen mesajın aynı anlamlara geliyor olmasıdır.

Hadislerin sıhhatlerine baktığımızda mesela ’beşikten mezara kadar ilim öğreniniz ‘ hadisinin bu lafızlarla hadis olmadığını söylemek mümkündür.

Kitabımızda yer alan şu hadis ‘ Biriniz kardeşiyle kavga ederse, sakın yüzüne vurmasın.’ Rivayeti yorumlanma açısından okul öncesi yaş grubundaki bir çocuk için risklidir. Çünkü bu hadisten o zaman yüzü dışında istediğim her yere vurabilirim anlamını çıkarabilir. Yine ‘ Oğul, besmele çek! Sağ elle ye! Hep önünden ye!’ rivayeti yanlış anlaşılmalara sebebiyet verecek tarzdadır. Çünkü Oğul diye başlamaktadır, rivayetin kime söylendiği belli değildir.[23]

3. Dil ve Üslup:

Dil ve Üslupla ilgili değerlendirmelerde hedef kitlenin seviyesine uygun olup- olmadığı, genel olarak metinin açıklığı, anlaşılırlığı üzerinde durulacaktır. [24]

Okul öncesi dönem çocuğu için tercih edilmesi gereken yalın, açık ve anlaşılır ifadeler olmasıdır. Bu onların anlamasını kolaylaştıracağından hayatına yansıması da gerçekleşecektir. Özellikle devrik cümlelerden veya yarım bırakılan tamamlanmamış cümlelerden uzak durulmalıdır. Çünkü devamında çocuğun orayı nasıl tamamlayacağı bilinmemektedir. Ayrıca bazı kelimeler çocuk için korkutucu olabilir bu tür kelimelerin de metinde sıklıkla geçmesi çocuğun okuma zevkini azaltacaktır. Hatta daha ileri boyuta taşınırsa belki de çocuk okuma alışkanlığı kazanamayacaktır. Mesela korkutucu olarak adlandırabileceğimiz günah, cehennem gibi ifadeler incelediğimiz kitapta gereksiz bir şekilde geçmektedir.

[22] Altıntaş, F. (2021). Çocuklara Yönelik Hadis Tamalı Eserler Üzerine Bir İçerik Analizi. Türk Kültürü Sanatı ve Edebiyatında Hadisler Sempozyum Tebliğler Kitabı. Cilt I. 247-278
[23] Altıntaş, F. (2021). Çocuklara Yönelik Hadis Tamalı Eserler Üzerine Bir İçerik Analizi. Türk Kültürü Sanatı ve Edebiyatında Hadisler Sempozyum Tebliğler Kitabı. Cilt I. 247-278
[24] Altıntaş, F. (2021). Çocuklara Yönelik Hadis Tamalı Eserler Üzerine Bir İçerik Analizi. Türk Kültürü Sanatı ve Edebiyatında Hadisler Sempozyum Tebliğler Kitabı. Cilt I. 247-278

Anlatım bozukluğu da bu tür kitaplarda olmaması gerekir. Çünkü çocuk anlatım bozukluğunun bulunduğu kısma takılıp ana metinden kopabilir. Anlamsız okumalar gerçekleşebiir.

Her kitabın son sayfasında bulunan etkinlikler faydalı bir uygulamadır. Çünkü oyun yaşında olan çocuklar bu sayfalarda kitabı okuduktan sonra hem okuduklarını pekiştirirler hem de eğlenirler.

Sonuç-Öneriler

Bu çalışmada, çocuklar için yazılmış bir çocuk hadis edebiyatı kitabı incelenmiştir. Kitabın fiziksel özellikleri açısından yeterli sayılabilecek türden olduğunu söyleyebiliriz. Fakat geliştirmek adına puntosunun daha büyük olması gerektiğini de söylemeliyiz.

İçerik özellikleri bakımından ise kitapların başlarında hadisin ne olduğunun anlatılması daha sonra hadis metinlerinin tema olarak işlenmesi yaş grubu açısından doğru bir davranıştır.

Kitabın kahramanı olarak hayvanların kullanılması kitabı ilgi çekici hale getirmiştir. Çünkü alışıldık tarz aslında karakter olarak hep insan figürlerinin kullanılmasıdır.

Hadis kitabı yazarken hedef kitlenin belirlenip ona uygun metinler oluşturulması eserin değerini arttırmaktadır. İncelediğimiz eserde bununla ilgili bazı yerlerde sıkıntılar görmekteyiz. Ayrıca kullanılan aşırı didaktik dil de fayda vermek yerine verilmek istenen mesajlar arasında karmaşaya yol açmaktadır.

Çalışmamızın bu türde yazılan eserlerin niteliğini arttırmalarına katkı sağlamasını ümit etmekteyiz.

Kaynakça

Neydim, N., & FAKÜLTESİ, A. V. U. E. (2003). Çocuk edebiyatÕ. İstanbul: Bu Yayınevi.

Doğan, R., & Ege, R. (2012). Din eğitimi. Grafiker Yayınları.

Mustafa Ruhi Şirin, “Edebiyat ve Çocuk Edebiyatı, Edebiyatın Amacı ve İşlevi”, Türk Dili Dergisi, CX (780), (2016), 16

Çalışkan, A. (2001). İslâmî çocuk edebiyatı. Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 12(12-13), 409-436.

Altıntaş, F. (2021). Çocuklara Yönelik Hadis Tamalı Eserler Üzerine Bir İçerik Analizi. Türk Kültürü Sanatı ve Edebiyatında Hadisler Sempozyum Tebliğler Kitabı. Cilt I. 247-278.

Havise Çakmak Güleç - Hulusi Geçgel, Çocuk Edebiyatı: Okul Öncesinde Edebiyat ve Kitap

(Kök Yayıncılık, 2006).

Yılmaz, “Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Özellikler”, 72.

Yılmaz, “Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Özellikler”, 70-71.

Yılmaz, “Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Özellikler”, 62-68.

Çocuk edebiyatı ve eğitim ilişkisine dair ayrıntılı bilgi için bkz: Turanalp, Dinî İçerikli

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Çocuk Kitaplarının Öğretmen Görüşleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi, 36-38.

THE ROLE AND IMPORTANCE OF METHODOLOGY IN THE ANALYSIS OF THE IMPACT OF RISK ON FINANCIAL DECISION-MAKING

Malvina Hysa
Qiriazi University College, Albania
kosovamalvina@gmail.com
Dori Risilia
Agricultural University of Tirana, Albania
drisilia@ubt.edu.al

Abstract
The transformation of knowledge and understanding of phenomena is now considered in-depth research and a completely demanding process.
In the broad spectrum of research and beyond, 4 different types of research are classified.
Descriptive research, which is distinguished by its descriptive character, of a certain phenomenon, which is under study.
Secondly, we have exploratory research, which wants to highlight new explorations or studies, but which do not delve into the actual validation of a theory.
Third, we have explanatory and demonstrative research, which has as its main goal the analysis of a single theory and the extraction of a general result.
Fourth, we have evaluation research, which evaluates a project in every cell of its creation.
In the field of business and finance, we cannot say that a preferred method has been positioned.
From the methodological point of view, for this study, the case method has been selected to be applied, where companies that have had fluctuations due to financial risks will be supervised.
The main purpose of this paper is to determine the method for risk identification and its direct impact on the financial decision-making of businesses.

Key words: methodology, research methods, business, financial risk

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

SOMATİK PAZARLAMANIN TÜKETİCİ DAVRANIŞINA ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Arş. Gör. Dr. Ebru ERDOĞAN
İnönü Üniversitesi, İ.İ.B.F, ebru.gulhan@inonu.edu.tr - 0000-0001-6981-8335

ÖZET

Somatik pazarlama, kronolojik yaşın her zaman fizyolojik yaşlanma ile uyumlu olmadığını kabul ederek, fizyolojik süreçler ile tüketici davranışları ve pazarlama stratejileri arasında köprü kuran bir kavramdır. Bu pazarlama yaklaşımı, duygu, biliş ve davranış arasındaki ilişkinin psikolojik düzeyde operasyonel hale getirilmesini içerir ve bedensel hislerin ve deneyimlerin tüketici kararlarını ve pazarlama uyarıcılarına verilen tepkileri nasıl etkilediğini anlamanın önemini vurgular. Ayrıca, somatik pazarlamanın duyguları ve gelecekteki anıları karar verme sürecine entegre ederek tüketici davranışını etkilemede önemli bir rol oynadığı düşünülmektedir. Bu yaklaşım, duyguların seçimlere rehberlik etmedeki ve duygusal işaretler aracılığıyla karar alma sürecini hızlandırmadaki önemini vurgulamaktadır. Bu araştırmada somatik pazarlamanın tüketici davranışları üzerindeki etkisinin ele alındığı çalışmaların incelenmesi ve değerlendirilmesi yoluyla, duygusal deneyimlerin tüketici karar verme süreçleri üzerindeki derin etkisini incelemek amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Somatik Pazarlama, Duygu, Biliş, Tüketici Davranışı.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

DİLEDİĞİNCE-ÖDE PAZARLAMASINDA ALICI DAVRANIŞLARI ÜZERİNE LİTERATÜR İNCELEMESİ

Arş. Gör. Dr. Ebru ERDOĞAN
İnönü Üniversitesi, İ.İ.B.F, ebru.gulhan@inonu.edu.tr - 0000-0001-6981-8335

ÖZET

Geleneksel olarak fiyat, sektörü ne olursa olsun işletmelerin pazarlama karmasının önemli bir bileşenidir. Fiyat eskiden tedarikçiler tarafından belirlenirdi. Buna karşılık artık bazı işletmelerin uygulamalarında müşterilerin fiyat belirleme inisiyatifini ele alması şeklinde yeni yaklaşımlar görülmektedir. Birçok sektörde ortaya çıkan katılımcı fiyatlandırma stratejilerinden biri de istediğin kadar öde (PWYW) fiyatlandırmasıdır. PWYW pazarlamasında fiyat üzerindeki tam kontrol potansiyel alıcılara devredilir. Tüm alıcıların ürünü alıp hiçbir şey ödemeyeceği yönündeki rasyonel kişisel çıkar öngörüsünün aksine, PWYW'nin saha uygulamaları birçok alıcının bu kontrolü istismar etmediğini ve gönüllü olarak pozitif fiyat ödediğini göstermektedir. Bu araştırma ile müşterilere odaklanan "istediğini öde" fiyatlandırma mekanizmasını incelemek ve bu pazarlama yaklaşımının alıcı davranışları üzerindeki etkisini litertürde yer alan çalışmalara dayalı olarak değerlendirmek hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dilediğince Öde, Katılımcı Fiyat, İnisiyatif, Gönüllülük, Alıcı Davranışı.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

THE ROLE OF DIGITAL ENTREPRENEURSHIP IN THE SUCCESS OF ERASMUS+ PROJECTS

Meftun Deniz (PhD. Student)
Istanbul University
meftundeniz@gmail.com, ORCID No: 0000-0001-9710-556X

Prof. Dr. Seyhun Doğan
Istanbul University
sdogan@istanbul.edu.tr, ORCID No: 0000-0003-3450-0612

ABSTRACT

In recent years, digital entrepreneurship has dramatically reshaped the landscape of international cooperation initiatives such as Erasmus+ projects, radically changing their operational frameworks and increasing their benefits. These projects, based on the promotion of education, training, youth and sport across Europe, have been revolutionized by the integration of digital entrepreneurship strategies.

Indeed, the widespread impact of digital tools and platforms has brought inclusiveness, effectiveness and efficiency to the work carried out, incomparable to anything that has come before. In this context, Erasmus+ projects have also been able to leverage technological advances and entrepreneurial principles to overcome traditional constraints and thus maximize their impact on both local communities and wider European objectives.

Through the analysis of various case studies within the framework of Erasmus+ projects, this study aims to examine the role of digital entrepreneurship in capacity building and at the same time democratising access to opportunities for participants from diverse backgrounds. The study also sought to answer the question of how digital entrepreneurship has become a crucial element in driving visionary educational initiatives that are sustainable and scalable. The study analysed case studies of digital platforms used in various Erasmus+ projects and the theme of digital entrepreneurship through project outputs and products, and found that technological developments have had a profound impact in overcoming traditional constraints and increasing the reach and effectiveness of Erasmus+ initiatives.

Keywords: Erasmus Projects, Digital Entrepreneurship, European Union.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

ERASMUS+ PROJELERİNİN BAŞARISINDA DİJİTAL GİRİŞİMCİLİĞİN ROLÜ

ÖZ

Son yıllarda dijital girişimcilik, Erasmus+ projeleri gibi uluslararası iş birliği girişimlerinin görünümünü büyük oranda yeniden biçimlendirmiş, operasyonel çerçevelerini kökten değiştirmiş ve faydalarını arttırmıştır. Avrupa genelinde eğitim-öğretim, gençlik ve sporun özendirilmesine dayanan söz konusu projeler, dijital girişimcilik stratejilerinin entegrasyonuyla beraber bir devrim yaratmıştır.

Esasen dijital vasıtaların ve platformların yaygın etkisi, gerçekleştirilen çalışmalara daha öncekilerle kıyaslanamayacak seviyede kapsayıcılık, etkinlik ve verimlilik getirmiştir. Bu kapsamda Erasmus+ projeleri de teknolojideki gelişmelerden ve girişimcilik prensiplerinden yararlanarak geleneksel kısıtlamaları aşmayı başarmış ve böylece hem yerel topluluklar hem de daha geniş Avrupa hedefleri üzerindeki etkilerini maksimum seviyeye çıkarmıştır.

Bu çalışmayla Erasmus+ projeleri çerçevesinde çeşitli vaka çalışmalarının analizi yoluyla dijital girişimciliğin, kapasite geliştirmedeki ve aynı zamanda farklı geçmişlere sahip katılımcılar için fırsatlara erişimi demokratikleştirmedeki rolünün incelenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca çalışma, dijital girişimciliğin sürdürülebilir ve ölçeklenebilir olan vizyoner eğitim girişimlerine yön vermede nasıl çok önemli bir unsur haline geldiği sorusuna da cevap aramıştır. Çalışma kapsamında, çeşitli Erasmus+ projelerinde kullanılan dijital platformların ve dijital girişimcilik temasının proje çıktıları ve ürünleri üzerinden gerçekleştirilen vaka çalışmaları analizi sonucunda; teknolojik gelişmelerin, geleneksel kısıtlamaları aşmada yoğun etkisinin olduğu ve Erasmus+ girişimlerinin erişimini ve etkinliğini arttırdığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Erasmus+ Projeleri, Dijital Girişimcilik, , Avrupa Birliği.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Introduction

In the past decade, the rise of digital entrepreneurship has significantly impacted the success and growth of Erasmus+ projects, revolutionizing their implementation, funding, and sustainability. The transformative potential of digital tools extends beyond mere convenience, offering unprecedented opportunities for cross-border innovation and collaboration.

Digital platforms enable seamless communication among project partners distributed across Europe, facilitate more efficient allocation of funds through crowdfunding and blockchain technologies, and sustain long-term engagement via social media channels. Furthermore, the integration of digital solutions into Erasmus+ projects democratizes access to educational resources and vocational training, enhancing inclusivity for diverse participant groups.

Built upon these transformative effects, digital entrepreneurship has become indispensable for the success of Erasmus+ projects by directly promoting skill development and active learning. In addition to democratizing education by making it accessible from anywhere, it equips participants with critical digital literacy skills essential for modern entrepreneurship. Moreover, the integration of these digital tools allows for the continuous evaluation and improvement of educational content based on real-time analytics and participant feedback, resulting in iterative improvements in the quality of education (Monteiro et al., 2023). However, while the benefits are multifaceted, they also bring complexities that need careful management, such as data privacy concerns and equitable access to technology.

This article examines how digital entrepreneurship shapes the efficiency of implementing Erasmus+ projects, expands funding mechanisms, and promotes a culture of continuous learning. In doing so, it highlights the promising advancements and critical challenges defining this new era for international educational collaboration.

1. Technological Advancements and Overcoming Traditional Constraints

The rise of digital entrepreneurship has enabled Erasmus+ projects to overcome traditional constraints associated with geographical and financial limitations. As noted by Bollaert et al. (2022), several initiatives funded by Erasmus+ have leveraged digital platforms to facilitate real-time communication among international partners, accelerating cross-border

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

coordination and implementation phases. Additionally, the rise of crowdfunding through digital channels has democratized access to resources, allowing various community stakeholders to contribute financially in previously inaccessible ways (Bollaert et al., 2022a).

Enhanced analytical capabilities provided by digital technologies offer project managers unprecedented insights into performance metrics, enabling data-driven decision-making processes that enhance accountability and efficiency. Furthermore, using social media for promotion creates a continuous feedback loop from a broad audience, ensuring the sustained interaction and learning necessary for dynamic project evolution (Bollaert et al., 2022a). However, transitioning to a more digital approach brings significant challenges such as ensuring data privacy and equity in technological access, which must be meticulously managed to maintain the inclusive nature of Erasmus+.

In this context, it is crucial for Erasmus+ projects to invest in digital skill development and training activities to fully leverage the advantages offered by digital transformation. Enabling project participants to use digital tools effectively not only enhances the success of the projects but also supports the career development of the participants. Increasing digital literacy will provide broader social and economic benefits at both individual and societal levels (European Commission, 2021). Moreover, developing digital educational materials and resources within Erasmus+ projects will make learning experiences more interactive and accessible, thereby increasing participants' interest and engagement in the projects (Redecker, 2017).

In conclusion, while digital entrepreneurship enriches Erasmus+ projects by making them more cohesive and participatory, it also necessitates careful attention to ethical considerations, which is vital for genuinely democratizing educational opportunities (Bollaert et al., 2022a).

2. Capacity Building and Democratizing Access to Opportunities

The enhancement of the feasibility and impact of Erasmus+ projects through digital entrepreneurship makes these initiatives more flexible and inclusive, necessitating a careful approach to managing ethical pitfalls. As emphasized by Căruțașu, Garais and Stănică (2019), the integration of digital tools has provided greater accessibility and inclusivity for projects

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

focused on biotechnology education and sustainability efforts, such as GreenBE[1]. These platforms offer flexible online modules that eliminate participation barriers for students, catering to diverse learning speeds and styles (Căruțașu et al., 2019)

Digital entrepreneurship enables innovative financing mechanisms, such as virtual marketplaces where resources can be efficiently exchanged or shared among project participants (Căruțașu et al., 2023). This not only streamlines logistical processes but also allows students to develop entrepreneurial skills by interacting with real-world market dynamics in a controlled environment. The impact goes beyond transactional efficiency; it also fosters a culture of continuous innovation where feedback loops are shorter and more effective due to instant communication channels within these digital ecosystems (Căruțașu et al., 2023). However, these advancements come with their own ethical dilemmas, such as data security concerns and the digital divide. Addressing these issues with strategic policy frameworks and community-focused solutions is crucial to ensuring equitable access to technological tools.

Empowering digital entrepreneurship in this manner enables Erasmus+ projects to contribute more effectively to sustainable development goals. Students and participants can use digital tools to develop innovative solutions and disseminate them to wider audiences. For example, online collaboration platforms allow participants to share knowledge and experiences in real-time with experts and other students from different countries. This enhances the quality of project outcomes and creates a broader impact. Additionally, digital environments make projects more transparent and traceable, contributing to the improvement of project management processes.

3. Sustainable and Scalable Educational Initiatives

Digital entrepreneurship has significantly impacted the sustainability of Erasmus+ projects by offering innovative mechanisms for long-term funding and resource management. Blunck, Fetzer, and Tilley (2021) emphasize the crucial role of digital platforms in creating self-sustaining ecosystems that continuously fund project activities by leveraging social entrepreneurship. These platforms not only facilitate crowdfunding campaigns but also enable

[1] The Erasmus+ project aims to create a cutting-edge academic structure for Biotech and Economics as its main objective. "Green Education for Green Biotech Enterprise (GreenBE)". https://erasmus-plus.ec.europa.eu/projects/search/details/2021-1-RO01-KA220-HED-000032162, (19.06.2024).

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

participants to generate income through online ventures directly linked to project goals (Blunck et al., 2021). For instance, virtual workshops and webinars provide educational value while also creating a revenue stream that supports ongoing project needs. This dual functionality helps projects manage their funding adaptively through various income sources rather than relying solely on initial grants. Furthermore, these digital solutions enhance transparency and accountability by providing accessible, detailed financial tracking tools for all stakeholders, thereby fostering trust and collaboration within the community (Blunck et al., 2021).

The integration of blockchain technology mitigates issues related to financial management or fraud by providing secure and immutable transaction records. However, like any technological advancement, these benefits come with ethical concerns such as data security and equitable access. Addressing these challenges requires robust policy frameworks and a commitment to inclusivity to ensure the universal accessibility of the advantages offered by digital entrepreneurship.

In conclusion, digital entrepreneurship significantly enhances the effectiveness and longevity of Erasmus+ projects through innovative financing solutions and transparent practices (Blunck et al., 2021). In light of these advancements, the rise of digital entrepreneurship has fundamentally transformed the landscape of Erasmus+ projects, fostering innovation and efficiency while creating new paradigms for sustainability. Digital tools not only simplify administrative burdens related to project management but also promote enhanced collaboration and resource sharing on a global scale (Ahrens et al., 2021)

4. Case Studies and Analysis of Project Outcomes

In the search conducted on the Erasmus+ Results Platform with a focus on digital skills and transformation, considering the program's seven-year periods of 2014-2020 and 2021-2027, a total of 25,652 projects labeled as "completed" and "ongoing" have been found from the projects carried out between 2014 and 2024 (Figure 1).

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

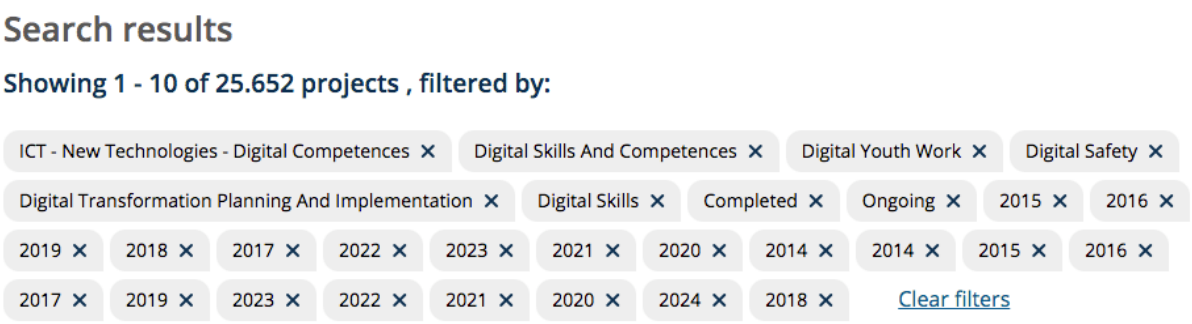

Figure 1: Number of Projects on Digital Skills in the Erasmus+ Results Platform (2014-2024)
Source: Erasmus+ Search Results, "Erasmus+ Project Filters". https://erasmus-plus.ec.europa.eu/projects/search/?page=1&sort=&domain=eplus2021&view=list&map=false&searchType=projects, (13.06.2024).

Erasmus+ programme – Calls 2022			
Erasmus+ priorities	**Budget** (in million EUR)	**Cooperation projects supported**	**Organisations involved**
Inclusion and diversity	566 200 000	1 975	6 999
Environment and climate change	592 100 000	1 285	5 205
Digital transition	743 900 000	1 653	6 254
Democratic participation	339 900 000	1 201	4 181

Table 1: Erasmus+ Program 2022 Priorities and Budget Allocation List
Source: Erasmus+ Priorities Calls 2022, Publication Office of European Union, Luksemburg, 2023, https://erasmus-plus.ec.europa.eu/programme-guide/part-a/priorities-of-the-erasmus-programme, (13.06.2024).

The Erasmus+ Program 2022 Priorities and Budget Allocation List provides a detailed overview of the strategic focuses and financial distribution for the year. The biggest budget allocation is for digital transformation (Table 1). This reflects the ongoing emphasis on enhancing digital skills and infrastructure, especially during the pandemic, which highlighted the importance of digital readiness. Projects in this area aim to improve digital literacy, provide digital tools for education and training, and support the integration of innovative digital solutions across educational sectors. This priority is crucial for preparing students and educators to thrive in an increasingly digital world, ensuring they have access to the necessary resources and knowledge to succeed.

For Türkiye, cooperation projects under Erasmus+ in 2022 included a significant focus on digital transitions. Approximately 70% of the projects were aimed at enhancing digital competencies and infrastructure (Figure 2). The focus on digital transitions aligns with the broader EU strategy to create a more digital and inclusive Europe, ensuring that individuals and

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

organizations in Türkiye can fully participate in and benefit from the digital economy. By prioritizing digital transitions, Erasmus+ aims to bridge the digital divide, enhance digital literacy, and prepare Türkiye's education and training systems for the future.

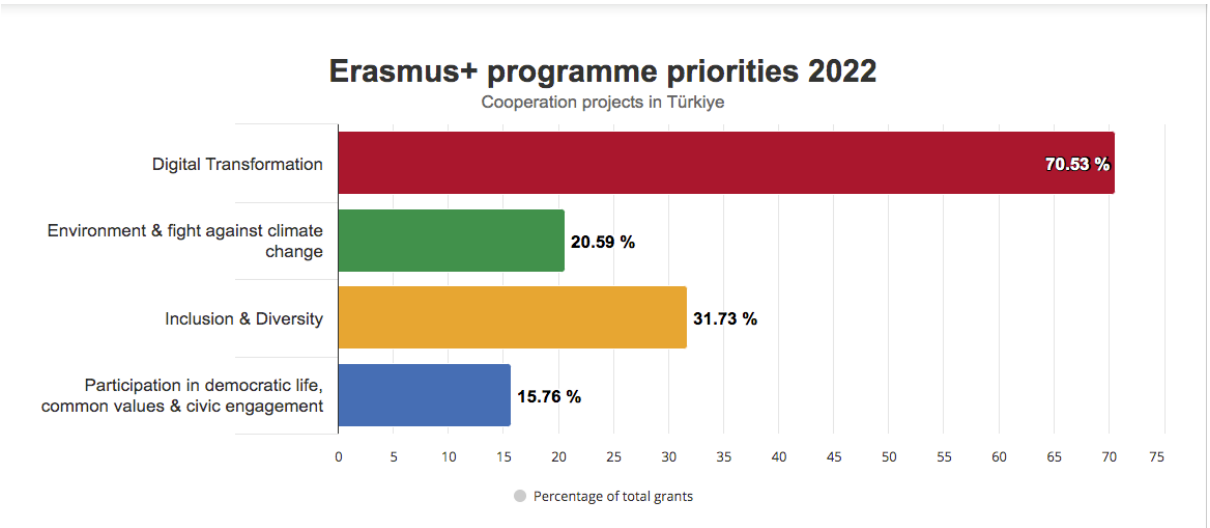

Figure 2: Erasmus+ Program Priorities 2022 in Türkiye
Source: European Commission, "Erasmus+ Annual Report 2022". 2023, https://erasmus-plus.ec.europa.eu/annual-report-2022, (19.06.2024).

Detailed case studies of specific Erasmus+ projects can provide deeper insights into their outcomes. For example, projects like "E-DigiLit"[2] focused on enhancing digital literacy in higher education, while "Digital Schools Awards"[3] aimed at recognizing and promoting best practices in digital education among schools.

The ADA (All Digital Academy) proposal aims to enhance the skills of adult educators and trainers through training in new digital technologies. It also seeks to strengthen learning centers' ability to support digital transformation by linking centers specializing in digital skills. This connection will improve the quality, relevance, and impact of their activities (Figure 3).

[2] This project is one of many under the umbrella of Erasmus+ that supports the digital transition in education. The primary goal of E-DigiLit is to enhance digital skills among educators and students, thereby improving their ability to use digital tools effectively in teaching and learning environments. "Enhancing Digital Literacy of University Students (E-Digilit)". https://erasmus-plus.ec.europa.eu/projects/search/details/2019-1-TR01-KA203-076155, (19.06.2024).

[3] It's an initiative European program designed to encourage and acknowledge the use of digital technology to provide the highest quality educational experience for primary and secondary school students across Europe. Digital Schools Awards European Programme (2022) "Building the community of digital schools in Europe". https://www.awards4selfie.eu/, (19.06.2024).

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

DIGIUP provides students and faculty staff with the chance to utilize their digital skills and motivate them to create a virtual exchange project with peers from other countries (Figure 4)

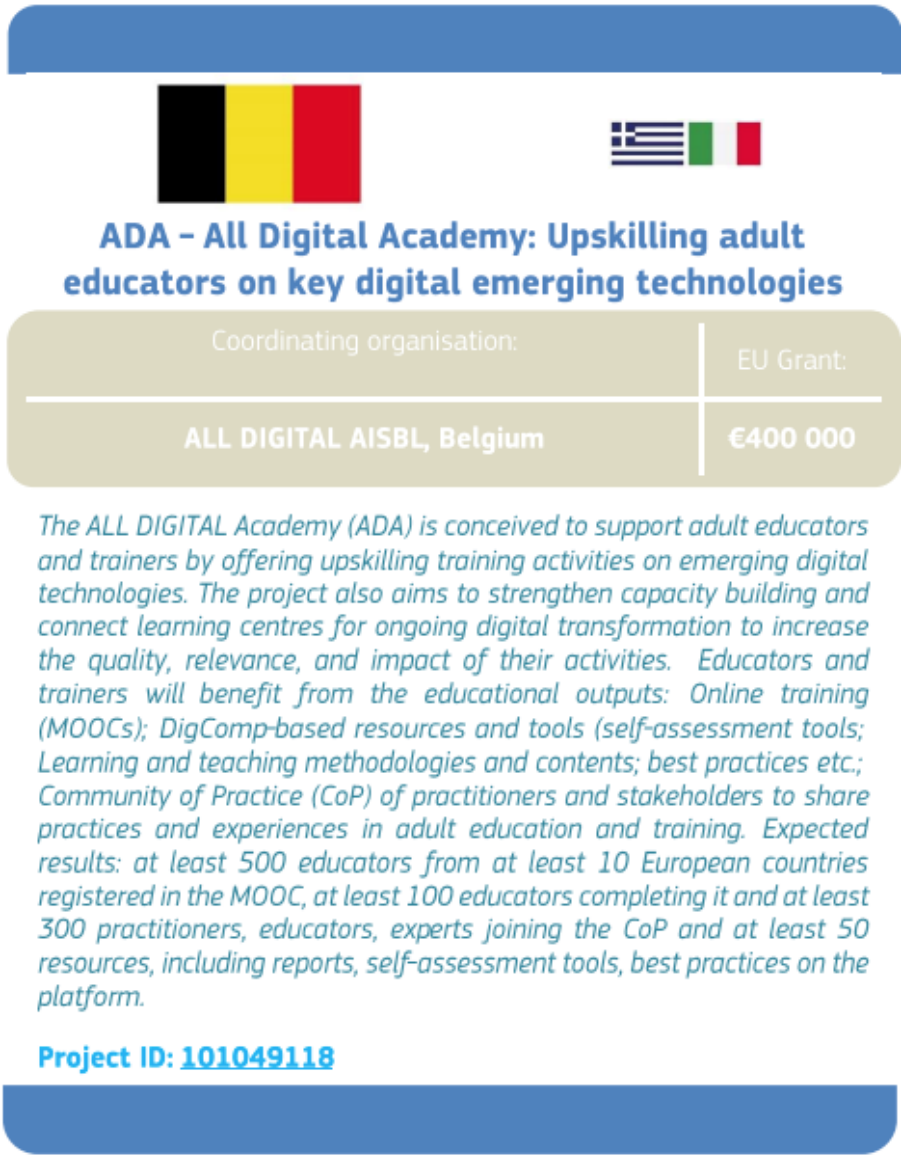

Figure 3: ADA (All Digital Academy) Project Card Summary
Source: Erasmus+ Project Results, "All Digital Academy: Upskilling adult educators on key digital emerging technologies (ADA)". https://erasmus-plus.ec.europa.eu/projects/search/details/101049118, (19.06.2024).

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Figure 4: DigiUp Project Card Summary
Source: Erasmus+ Project Results, "Enhancement of Digital and Transversal Skills through Virtual Exchanges (DigiUp)". https://erasmus-plus.ec.europa.eu/projects/search/details/101084014, (19.06.2024).

The specific case of the StartIT[4] project exemplifies how digital entrepreneurship can enhance the impact of Erasmus+ initiatives. StartIT was implemented under KA2 and received funding through Erasmus+ to create a digital entrepreneurship platform aimed at addressing significant environmental challenges. This initiative not only overcame geographical barriers but also leveraged technology to engage stakeholders in innovative ways that traditional methods could not achieve. The digital platform facilitated real-time collaboration, enabled

[4] The Erasmus+ project unites students from six member countries to collaborate on mobile app development within diverse, international, interdisciplinary teams, aiming to develop soft skills, future skills, entrepreneurial skills, and IT skills. "Start IT: Development of Soft and Future Skills using Digital Entrepreneurship)". https://erasmusplus.ec.europa.eu/projects/search/details/2021-1-DE01-KA220-HED-000023215, (19.06.2024).

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

transparent allocation of resources through crowdfunding, and used advanced analytics to efficiently monitor project outcomes (Bollaert et al., 2022b).

The success of the project underscores the vital role of digital entrepreneurship in making Erasmus+ projects more dynamic, inclusive, and effective. Similarly, the GreenBE project utilized digital tools to focus on biotechnology education and sustainability efforts, thereby reaching a broader student audience (Căruțașu et al., 2023).

Digital entrepreneurship has increased the scalability and adaptability of such projects while revolutionizing their implementation through dynamic networking capabilities and innovative pedagogical approaches. These case studies concretely demonstrate the far-reaching impacts of digital entrepreneurship on Erasmus+ projects and how technology is reshaping education and collaboration.

Seeber (2021) highlights that the Erasmus+ program has funded 191 projects promoting digital entrepreneurship, fundamentally changing how these initiatives meet entrepreneurial needs (Seeber, 2021). For example, online collaboration tools and cloud-based platforms enable seamless interaction among stakeholders, removing geographical barriers and promoting an inclusive approach to project implementation. This connectivity is crucial in forming a global network of practitioners and learners who can share best practices, foster innovation, and drive collective problem-solving efforts.

The integration of e-learning modules within these projects provides participants with flexible access to customized educational content designed to enhance their entrepreneurial skills. These resources are often supported by virtual mentorship programs where experienced entrepreneurs provide real-time guidance and feedback, bridging the gap between theoretical knowledge and practical application.

Additionally, the use of digital badges and certificates recognizes participants' achievements in real-time, offering tangible proof that can be instantly verified by potential employers or academic institutions. However, while adopting these technological advancements for greater efficiency in project delivery, it is crucial to address potential challenges such as cybersecurity threats and ensuring equitable access to digital tools across different demographic groups. Therefore, digital entrepreneurship should significantly enhance

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

the framework in which Erasmus+ projects operate by fostering connectivity and hands-on learning experiences while adopting a balanced approach to mitigate associated risks and promote inclusivity (Seeber, 2021).

Susnea et al. (2023) have documented that the digital platforms designed for these initiatives offer diverse educational materials accessible globally by participants, thus expanding the reach and impact of these projects. For example, these platforms facilitate real-time collaboration through interactive tools by creating virtual classrooms where knowledge exchange transcends geographical limitations (Susnea et al., 2023). This promotes a culture of continuous learning and adaptation, ensuring that participants engage with regularly updated content and methodologies.

These digital interfaces support various interaction modes tailored to different learning paces and preferences. This flexibility is crucial for maintaining long-term participant engagement, which is essential for the longevity of Erasmus+ projects. With the inclusion of analytics in these platforms, educators can effectively track progress and adjust pedagogical strategies to better meet learners' needs. Additionally, digital tools significantly benefit resource management by streamlining administrative processes such as participant registration, data collection, and feedback integration (Susnea et al., 2023).

Conclusion

The impact of digital entrepreneurship on Erasmus+ projects plays a crucial role in transforming education and collaboration. This transformation has been facilitated by the integration of digital tools and platforms, enabling the overcoming of geographical and financial limitations, democratizing access to resources, and promoting a culture of continuous learning.

Digital solutions have increased project efficiency, strengthened collaboration among participants, and implemented innovative funding mechanisms to ensure the sustainability of projects. However, these advancements have introduced new challenges regarding data privacy and technological access. Therefore, the effective use of digital entrepreneurship and technology requires not only enhancing technical competencies but also maintaining ethical standards.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Digital entrepreneurship has also made significant contributions to capacity building and democratizing access to opportunities within Erasmus+ projects. Flexible and accessible online education modules have engaged participants more actively by catering to various learning styles. Moreover, continuous feedback mechanisms provided through digital platforms have helped projects evolve dynamically and enhance their adaptability. This process has fostered trust and cooperation among communities, ensuring the long-term success of projects.

The era of digital entrepreneurship has not only increased the scalability and adaptability of Erasmus+ projects but also revolutionized their implementation through dynamic networking capabilities and innovative pedagogical approaches. Maximizing the opportunities offered by digital entrepreneurship requires not only technical innovations but also the preservation of inclusivity and ethical standards. In this context, the future of Erasmus+ projects will continue to be strengthened by leveraging the advantages provided by digital entrepreneurship to further enhance international educational collaboration.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

REFERENCES

Ahrens, A., Bhati, P. P., Zascerinska, J., Zascerinskis, M., Aleksejeva, A., & Abjalkiene, I. (2021). "Engineering master students' views on digital entrepreneurship in a host European country". **Environment, Technologies, Resources Proceedings of the International Scientific and Practical Conference**, 2, 225-231.

Bollaert, H., Hautamäki, J., Isohanni, J., Monteiro, J. C., Podlaski, K., Possemiers, P., & Stawska, Z. (2022a). "Start It: Entrepreneurship and Digital Skills". **Proceedings**, 5738-5741.

Bollaert, H., Hautamäki, J., Monteiro, J. C., Podlaski, K., O'Reilly, D., & Simbeck, K. (2022b). "Sustainability in Erasmus+ Projects: StartIT". **In International conference on Multidimensional Sustainability: Transitions and Convergences**, Cham: Springer Nature Switzerland, 201-206.

Blunck, E., Fetzer, E., & Tilley, J. M. (2021). "Benchmarking Digital Education Programs on Social Entrepreneurship: What A Digital Program on Social Entrepreneurship Can Learn from Other Digital Social Entrepreneurship Programs". **Journal of Global Scholars of Marketing Science**, 31(1), 49-64.

Căruțașu, G., Garais, G., & Stănică, L. (2023). "Designing an Ict Tool for Entrepreneurship as an Online Platform for The Greenbe Erasmus Plus Project". **Journal of Information Systems & Operations Management**, 17(1), 62-63.

Căruțașu, G., Garais, G., & Stănică, L. (2019). "Entrepreneurial Game Simulation Eplatform for Supbioent Erasmus Plus Project". **Journal of Information Systems & Operations Management**, 13(1), Bucuresti, Editura Universitara, Issn: 1843-4711, 179-187.

Digital Schools Awards European Programme (2022). "Building the community of digital schools in Europe". https://www.awards4selfie.eu/, (19.06.2024).

Erasmus+ Priorities Calls 2022 (2023). Publication Office of European Union, Luksemburg, https://erasmus-plus.ec.europa.eu/programme-guide/part-a/priorities-of-the-erasmus-programme, (13.06.2024).

Erasmus+ Search Results (n.d.). "Erasmus+ Project Filters". https://erasmus-plus.ec.europa.eu/projects/search/?page=1&sort=&domain=eplus2021&view=list&map=false&searchType=projects, (13.06.2024).

Erasmus+ Project Results (n.d.). "All Digital Academy: Upskilling adult educators on key digital emerging technologies (ADA)". https://erasmus-plus.ec.europa.eu/projects/search/details/101049118, (19.06.2024).

Erasmus+ Project Results (n.d.). "Enhancing Digital Literacy of University Students (E-Digilit)". https://erasmus-plus.ec.europa.eu/projects/search/details/2019-1-TR01-KA203-076155, (19.06.2024).

Erasmus+ Project Results (n.d.). "Enhancement of Digital and Transversal Skills through Virtual Exchanges (DigiUp)". https://erasmusplus.ec.europa.eu/projects/search/details/101084014, (19.06.2024).

Erasmus+ Project Results (n.d.). "Start IT: Development of Soft and Future Skills using Digital Entrepreneurship)". https://erasmusplus.ec.europa.eu/projects/search/details/2021-1-DE01-KA220-HED-000023215, (19.06.2024).

Erasmus+ Project Results (n.d.). "Green Education for Green Biotech Enterprise (GreenBE)". https://erasmus-plus.ec.europa.eu/projects/search/details/2021-1-RO01-KA220-HED-000032162, (19.06.2024).

European Commission (2021). "Digital Education Action Plan (2021-2027)". https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/digital-education-action-plan_en, (11.06.2024).

European Commission (2023). "Erasmus+ Annual Report 2022". https://erasmus-plus.ec.europa.eu/annual-report-2022, (19.06.2024).

Monteiro, J. C., Bollaert, H., Dziergwa, K., Hautamaki, J., Khavasi, A., Podlaski, K., & Stawska, Z. (2023). "Start It: Mobility of Students as an Active Learning Method for The Promotion of Entrepreneurship and Digital Skills". **Edulearn23 Proceedings**, 3741-3746.

Redecker, C. (2017). "European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu". Publications Office of the European Union, https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/european-framework-digital-competence-educators-digcompedu, (06.06.2024).

Seeber, G. (2021). "Entrepreneurial School Projects in EU's Erasmus+ Program: An Evaluation with Regard to Standards of Entrepreneurship Education". **Journal of Entrepreneurship Education**, 24(5), 1-22.

Susnea, I., Cocu, A., Pecheanu, E., Tudorie, C., & Istrate, A. (2023). "Digital Environments for Open-Access Entrepreneurship Education". **International Conference on Interactive Collaborative Learning**, Springer Nature Switzerland, 102-113.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

VARIETIES OF EPILEPSY AND INSIGHTS FROM EEG-LORETA ANALYSIS ON EPILEPTIC ACTIVITY

Leila Maleki, Esmali Kooraneh, Taghi Hossein Derakhshi

Lamei Gorgani Institute of Higher Education – Iran

Abstract:

Neural activity in the human brain starts from the early stages of prenatal development. This activity or signals generated by the brain are electrical in nature and represent not only the brain function but also the status of the whole body. At the present moment, three methods can record functional and physiological changes within the brain with high temporal resolution of neuronal interactions at the network level: the electroencephalogram (EEG), the magnet oencephalogram (MEG), and functional magnetic resonance imaging (fMRI); each of these has advantages and shortcomings. EEG recording with a large number of electrodes is now feasible in clinical practice. Multichannel EEG recorded from the scalp surface provides very valuable but indirect information about the source distribution. However, deep electrode measurements yield more reliable information about the source locations intracranial recordings and scalp EEG are used with the source imaging techniques to determine the locations and strengths of the epileptic activity. As a source localization method, Low Resolution Electro-Magnetic Tomography (LORETA) is solved for the realistic geometry based on both forward methods, the Boundary Element Method (BEM) and the Finite Difference Method (FDM). In this paper, we review the findings EEG- LORETA about epilepsy.

Keywords: Epilepsy, EEG, EEG- Loreta, loreta analysis.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

SOSYAL MEDYA FENOMENLERİNİN TÜKETİCİLERİN SATIN ALMA DAVRANIŞLARINA ETKİLERİ

Prof. Dr. Veysel Yılmaz[1]

[1]Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, vyilmaz@ogu.edu.tr,
ORCID ID: 0000-0001-5147-5047

Dr. Öğr. Üyesi Veli Rıza KALFA[2]

[2]Pamukkale Üniversitesi, vrkalfa@pau.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-8100-7786

Akın ESMERAY[3]

[3]Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, akinesmeray@hotmail.com

Alihan MERCAN[4]

[4]Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, mrcn0724@gmail.com

ÖZET

Son yıllarda internette ortaya çıkan yenilik ve değişiklikler, sosyal medya pazarlamacılığı ve reklamcılığı gibi alanlarda dikkat çekici farklılıklara yol açmıştır. Aynı zamanda sosyal medyanın gelişmesi sosyal medya kullanıcıları arasında para-sosyal ilişkileri de geliştirmiştir. Giderek artan internet bağımlılığı para-sosyal ilişkilerde artış eğilimine yol açmış, popüler bir pazarlama aracı olarak ortaya çıkan fenomenler etkili ve maliyet tasarruflu reklam modelleri haline gelmiştir. Bu nedenle işletmeler markalarını farklı kesimlere duyurmak ve ürünlerini daha geniş kitlelere ulaşmak amacıyla sosyal medya fenomenlerini işe almaya başlamışlardır. Günlük yaşantıyı ve satın alma davranışlarını yoğun bir görselle ortaya koyan sosyal medya fenomenlerine yönelik algı ve tutumların araştırılması yukarıda bahsi geçen nedenlerden dolayı büyük önem taşımaktadır. Bu amaçla çalışmada fenomenlerin tüketici satın alma davranışlarına etkisi önerilen bir yapısal model ile araştırılmış ve modeldeki yapıların ölçülmesi için literatür taraması yardımıyla bir veri derleme aracı oluşturulmuştur. Araştırmada veriler Google form aracıyla tasarlanan bir online anketi ile derlenmiştir. Tasarlanan modelin uyumu ve hipotezlerin testi kısmi en küçük kareler yapısal eşitlik modellemesi (PLS-SEM) ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada 13 hipotez test edilmiş, 4'ü hariç tüm hipotezler desteklenmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre, fenomenlerin alanlarında uzman olmaları ve kendilerine güven duyulmaları durumunda, tüketicilerin fenomenler tarafından reklamı yapılan ürün ve hizmete yönelik tutumunda artışlar gerçekleşecektir. Çalışmada arıca fenomenlerin çekici olması, para-sosyal etkileşimi pozitif yönde etkilemektedir.

Anahtar kelimeler: Fenomen çekiciliği, para-sosyal etkileşim, satın alma davranışı

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

THE EFFECTS OF SOCIAL MEDIA INFLUENCERS ON CONSUMERS' PURCHASING BEHAVIOUR

ABSTRACT

The innovations and changes that have emerged on the Internet in recent years have led to remarkable differences in areas such as social media marketing and advertising. At the same time, the development of social media has also developed para-social relationships among social media users. Increasing internet addiction has led to an upward trend in para-social relationships, and phenomena that have emerged as a popular marketing tool have become effective and cost-saving advertising models. For this reason, businesses have started to hire social media influencers in order to announce their brands to different segments and to reach wider audiences with their products. It is of great importance to investigate the perceptions and attitudes towards social media influencers who reveal daily life and purchasing behaviours with intense visuals for the reasons mentioned above. For this purpose, in this study, the effect of phenomena on consumer purchasing behaviours was investigated with a proposed structural model and a data collection tool was created with the help of literature review to measure the structures in the model. The data were collected through an online questionnaire designed with Google form tool. The fit of the designed model and the test of the hypotheses were carried out with partial least squares structural equation modelling (PLS-SEM). In the study, 13 hypotheses were tested and all hypotheses except 4 were supported. According to the results obtained from the study, if the phenomena are experts in their fields and they are trusted, there will be an increase in consumers' attitudes towards the product and service advertised by the phenomena. In addition, the attractiveness of the influencers positively affects the para-social interaction.

Keywords: Phenomenon attractiveness, money-social interaction, purchase behaviour

1. GİRİŞ

İnternet aracılığıyla sosyal medyayı kullanan kişilerin sayılarında ortaya çıkan artış, işletmelerin pazarlama ve reklamcılıkla ilgili aksiyon almalarında bazı değişikliklere gitmelerine yol açmıştır. Dolayısıyla işletme yöneticileri markalarını büyütmek ve daha geniş bir kitleye ulaşmak amacıyla sosyal medya kullanıcılarını işe almaya başlamışlardır. Sosyal medyanın gelişmesi sosyal medya kullanıcıları arasında para-sosyal ilişkilerin gelişmesine de olanak sağlamıştır. Giderek artan internet bağımlılığı para-sosyal ilişkileri arttırma eğilimi göstermiş, popüler bir pazarlama aracı olarak ortaya çıkan fenomenler etkili ve maliyet tasarruflu reklam modelleri haline gelmiştir.

Sosyal medya, ünlüler ve tüketiciler için müşteri değeri yaratan platform haline gelmekte, ünlülerin çok sayıda hayranı veya takipçisiyle etkileşime geçmesi için güvenli ve kolay bir seçenek olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum işletme yöneticilerinin de dikkatini çekmiş reklamlarında sosyal medya fenomenlerini kullanmaya başlamışlardır (Cevher, 2019; Chung, Cho 2017, 482).

Sosyal medya fenomenleri, bloglar, tweetler ve diğer sosyal medya kullanımı yoluyla kullanıcıların tutumlarını şekillendiren bağımsız üçüncü tarafı temsil etmektedir (Freberg vd,

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

2010). Fenomenler, ürün bilgilerini ve en son promosyonları çevrimiçi takipçilere duyurmak için Facebook, Instagram, Twitter ve Youtube gibi sosyal medya platformlarını kullanmaktadırlar (Markethub, 2016; Lim vd., 2017). Bu kişiler, belirledikleri içeriklerle kullanıcıların dikkatini çeken ve diğer kullanıcılar tarafından tanınan kişilerdir. Fenomenler, potansiyel tüketicilerin satın alma düşüncelerini etkileyerek satın alma kararlarında müşterilere yardımcı olmakta, Önce ziyaretçileri takipçilere, daha sonra da takipçileri satın alıcılara dönüştürmede aktif rol oynamaktadırlar (Cevher, 2019; More ve Lingam, 2019). Bu kişiler tarafından yapılan paylaşımlar kullanıcılar için daha güvenilir ve ikna edici olarak algılanmaktadır.

Bu çalışma, mobil kolaylık, para-sosyal etkileşim ve fenomenlere olan güven gibi öncüllerin incelenmesini ve fenomenler tarafından reklamı yapılan ürün veya hizmete yönelik tutumu etkileyen faktörlerin belirlenmesini amaçlamaktadır.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Sarıtaş ve Karagöz (2017) sosyal medyanın tüketici davranışlarına olan etkisini üniversite öğrencileri üzerinden yürütmüşler, öğrencilerin satın alma öncesi ve sonrası davranış farklılıklarını gözlemlemişlerdir. Araştırmacılar, sosyal medya reklamlarının tüketici satın alma davranışları üzerine pozitif etkisinin olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Çalışmada sosyal medyanın satın alma öncesi ve sonrası tüketici davranışları üzerinde pozitif bir etkiye sahip olduğu saptanmıştır.

Toksarı ve Mürütsoy (2019) çalışmalarında, sosyal medya fenomenlerinin tüketicilerin satın alma davranışları üzerindeki etkisi ortaya çıkarılmaya çalışmışlardır. Çalışmada tüketicilerin satın almayı düşündükleri ürünlere ilişkin sosyal medya fenomenlerinin paylaşımlarına göz atmalarının, tüketicilerin satın alma davranışı üzerinde olumlu etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre tüketicilerin satın kararları sosyal fenomenlerin bir ürüne ilişkin verdiği tavsiyelerden etkilenmektedir.

Cevher (2019) çalışmasında sosyal medya fenomenlerin, tüketicilerin satın alma niyetleri üzerindeki etkilerinin yönünü ve/veya gücünü saptamayı bir başka ifadeyle fenomenlerin tüketici algısı ile ilişkisini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışmanın sonuçlarından fenomen kullanımı ile satın alma niyeti arasında doğrudan ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Yıldız ve Avcı (2019) çalışmalarında instagram fenomenlerinin yaptıkları görsel içerikli paylaşımların marka tutumu ve marka değiştirme üzerinde olumlu etkilerinin olduğunu belirlemişlerdir. Çalışmada ayrıca sözel içerikli paylaşımların marka tutumu ve elektronik kulaktan kulağa pazarlama üzerinde olumlu etkileri de tespit edilmiştir.

Canoğlu vd. (2021) fiziksel çekiciliğin, sosyal çekiciliğin, eğlence güdüsünün ve ilişki kurma güdüsünün para-sosyal etkileşim üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip olduğunu tespit etmişlerdir. Araştırmada para-sosyal etkileşim üzerinde en etkili olan boyutun eğlence güdüsü olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca araştırmada para-sosyal etkileşimin markaya yönelik tutum ve markaya yönelik tutumun da satın alma niyeti üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Kahraman ve Çakır (2021) çalışmalarında sosyal medya fenomenlerinin satın alma niyeti üzerindeki etkilerini ortaya koymayı amaçlamışlardır. Bu amacı gerçekleştirmek için 239 kişiye ulaşılmış, elde edilen verilerle analizler gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçlarına göre bir sosyal medya kullanıcısının, sosyal medya fenomenine yönelik algıları olumlu yönde geliştikçe o fenomenin tanıtımını yaptığı markaya yönelik algılar da olumlu gelişim göstermektedir.

Köprülü ve Turhan (2023) çalışmalarında sosyal medya fenomenlerinin satın alma davranışları üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. Araştırmada yapısal eşitlik modeli ve regresyon modeli ile bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Çalışmada fenomenlerin sahip oldukları kişisel özelliklerin (empati ve ego) tüketicilerin satın alma davranışını etkilediği ortaya çıkmıştır.

3. ARAŞTIRMA MODELİ VE HİPOTEZLER

Çalışmada kullanılan değişkenlerle ilgili tanımlamalar aşağıda verilmektedir.

3.1. Mobil kolaylık (MK)

Sosyal medya tarafından oluşturulan mobil kolaylık, zaman ve mekan sınırlarını ortadan kaldırmakta, fenomenlerin kitleleriyle etkileşimde bulunmalarına olanak sağlamaktadır.

Sosyal medyanın olağanüstü yükselişi, fenomenlerin takipçileriyle kişisel etkileşimlerde bulunmalarını ve takipçilerinin de markalarla parasosyal ilişkiler kurmalarını sağlamaktadır. Bu durum da içerik, ürün ve şirketin kendisine yönelik olumlu tutumlar ortaya çıkarmıştır (Kim ve Ko, 2010; Ko vd, 2009, Hudders ve De Jans, 2021; Sicilia vd, 2005; Ooi vd. 2023).

H1: Mobil kolaylık, sosyal medya fenomenlerine yönelik tutumu etkiler.

H2: Mobil kolaylık, ürün veya hizmete yönelik tutumu etkiler.

3.2.Para-Sosyal Etkileşim (PET)

Para-sosyal etkileşime göre, sosyal medya kullanıcıları sosyal medya fenomenlerini yakın arkadaşları gibi algılamaktadır. Bu teoriye göre kullanıcılar, fenomenleri arkadaşları gibi görmekte ve onlarla empati kurmaya çalışmaktadır (Gelibolu, 2024).

H3: Para-sosyal etkileşim ürüne veya hizmete yönelik tutumu pozitif yönde etkiler.

3.3. Fenomen Güvenirliği (GN)

Araştırmalardan elde edilen bulgular, fenomenlerin olumlu özelliklerinin (çekici olma, sevimli olma gibi) para-sosyal etkileşim oluşturmada etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Çalışmalara göre kullanıcılar, kendilerine güven veren fenomenler hakkında daha olumlu bir tutum geliştirmektedirler.

H4: Kişilerin fenomenlere olan güvenilirliği, fenomene yönelik tutumu pozitif yönde etkiler

Yapılan literatür taramalarından fenomenler tarafından marka veya ürünlerle ilgili yapılan paylaşımlarla, tüketicilerin tutumları arasında pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

çalışma, fenomenlerin tüketiciler tarafından güvenilir olarak algılanmaları durumunda, tüketicilerin ürün veya hizmete karşı daha olumlu bir tutum geliştirdikleri iddia etmektedir. Bu nedenle çalışmada aşağıdaki hipotezler test edilmiştir.

H5: Fenomen güvenilirliği, ürün veya hizmete yönelik tutumu pozitif yönde etkiler.

3.4. Sosyal Medya Fenomenine Yönelik Tutum

Sosyal medya kullanıcılarının, fenomenlerle kurduğu duygusal bağ ne kadar güçlü olursa, fenomenler tarafından ürün veya hizmete yönelik yapılan öneriler o kadar etkili olacaktır.

H6: Fenomene yönelik tutum, ürün veya hizmete yönelik tutumla pozitif bir ilişki gösterir.

3.5. Fenomene karşı tutum (SET) ve Ürüne veya hizmete karşı tutum (SÜT)

Fenomene karşı olumlu bir tutum, kullanıcılarla ilişkiyi daha tatmin edici hale getirir ve mesajın etkililiğini artırır. Fenomenler tarafından tanıtımı yapılan ürün veya hizmetin satın alım süreci hızlanır. Bu çalışmada tüketicilerin, reklamı yapılan ürün ve hizmetin olumlu değerlendirilmesi sonucunda ürünle ilgili satın alma işlemini gerçekleştirecekleri tahmin edilmektedir.

3.6. Eğlence Güdüsü (EG)

İnsanlar, güdülerini karşılayabilecek uyaranlara daha yüksek düzeyde dikkat etme eğilimindedir. Daha güçlü eğlence güdüsüne sahip olan takipçiler, paylaşımların eğlence değerine daha fazla dikkat etmektedir. Bu sayede de fenomenler ile daha yüksek düzeyde ilişki içerisinde olduklarını hissetmektedir.

H7: Eğlence güdüsü para-sosyal etkileşimi pozitif yönde etkiler.

3.7. İlişki Kurma Güdüsü (İK)

Yuan vd. (2016) sosyal medyanın, bireylerin başkalarıyla ilişki kurmalarını ve kurdukları bu ilişkileri uzun süre sürdürmelerini sağlayan bir araç olduğunu iddia etmektedir. Fenomenlerle kurdukları ilişkilerini geliştirme konusunda motive olan insanlar, ilişkileriyle ilgili bilgi niteliğinde olan ipuçlarına daha fazla dikkat gösterme eğilimindedirler.

H8: İlişki kurma güdüsü para-sosyal etkileşimi pozitif yönde etkiler.

3.8. Çekicilik (ÇK):

Sosyal çekicilik, bireylerin davranışlarını incelemek açısından güçlü bir unsur olarak kabul edilmekle beraber fiziksel çekicilik kavramı ise, kaynağın fiziksel görünüm, sosyal statü veya beğenilme gibi algılanan sosyal değeri olarak tanımlanmaktadır (McCroskey ve McCain, 1974). Fiziksel çekicilik kavramı genel olarak, kişisel özellikler ve fiziksel görünüşle ilgilidir (Ohanian, 1990; Akdeniz ve Uyar, 2021). Liu vd. (2019) çalışmalarında para-sosyal etkileşimin öncüllerinin fiziksel ve sosyal çekicilikten oluştuğunu belirlemişlerdir (Canoğlu vd, 2021).

H9: Fenomenlerin çekiciliği para-sosyal etkileşimi pozitif yönde etkiler.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Çalışmada ayrıca aşağıdaki hipotezler de test edilmiştir.

H10: Fenomenlerle gerçekleşen para sosyal etkileşimler, sosyal medya fenomene yönelik tutumu pozitif yönde etkiler.

H11: Fenomenlerin alanlarında uzman olmaları, güvenilir olmalarını pozitif yönde etkiler.

H12: Fenomenlerin alanlarında uzman olmaları, sosyal medya fenomene yönelik tutumu pozitif yönde etkiler.

H13: Fenomenlerin alanlarında uzman olmaları, ürün ve hizmete yönelik satın alma tutumunu pozitif yönde etkiler.

4. BULGULAR

Çalışmada kullanılan anket Ekim 2023 ile Kasım 2023 tarihleri arasında 250 kişiye sosyal medya üzerinden uygulanmıştır. Kontrol sorusu analizi sonucunda güvenilir 225 veri üzerinden analizler gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların 117'si erkek (%52) ve 108'i kadındır (%48). Katılımcıların %90'ı 30 yaşın altındadır. Katılımcıların ortalama olarak takip ettikleri fenomen sayıları Çizelge 1'de verilmiştir.

Çizelge 1. Takip Edilen Fenomen Sayısı

Fenomen sayısı	Sıklık	%
10'dan az	71	31,6
10-20 arası	76	33,8
20-30 arası	40	17,8
30'dan fazla	38	16,9
Toplam	225	100

Bu çalışmada sosyal medya fenomenlerinin, tüketicilerin satın alma niyetleri üzerindeki etkileri kısmi en küçük kareler yapısal eşitlik modellemesi (PLS-YEM) ile araştırılmıştır. PLS-YEM'in ilk aşaması ölçüm modelinin geçerlik ve güvenirlik şartlarını sağlayıp sağlamadığını belirlemektir. Bu nedenle çalışmada öncelikle ölçüm modelinin geçerliliği ve güvenirliği test edilmiştir

4.1. Ölçüm modeli

Öncelikle ölçüm modelinin güvenirlik ve geçerliği araştırılmıştır. Çizelge 2'de CR>0,70 ve AVE>0,50 olarak hesaplandığından ölçüm modelinin güvenilir olarak değerlendirilmiştir.

Çizelge 2. Ölçüm Modelinin Geçerlilik ve Güvenirlik Sonuçları

Faktörler	Birleşik güvenirlik (CR)	Ortalama açıklanan varyans (AVE)
EG	0,929	0,813
GN	0,830	0,620
MK	0,750	0,600

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

PE	0,851	0,655
SET	0,758	0,615
UZ	0,869	0,689
ÇEK	0,784	0,647
ÜHT	0,864	0,760
İK	0,843	0,641

EG: Eğlence güdüsü, GN: Güvenirlik, MK: Mobil kolaylık, PE: Parasosyal etkileşim, SET: Fenomene yönelik tutum: Uzmanlık, ÇEK: Çekicilik, ÜHT: Ürün veya hizmete yönelik tutum, İK: İlişki kurma güdüsü

Ölçüm modelinin ayırt edici geçerlilik sonuçları Çizelge 3'te verilmektedir. Ayrışım geçerlilik Fornell-Larcker kriteri AVE'nin karekökünün yer aldığı çaprazdaki değerlerin ait olduğu satır ve sütundaki değerlerinden daha büyük olmasına dayanır. Çizelge 3'te yer alan sonuçlardan ölçüm modelinin ayırt edici geçerliliğinin sağladığı ifade edilebilir.

Çizelge 3. Ayırt Edici Geçerlilik Sonuçları

	EG	GN	MK	PE	SET	UZ	ÇEK	ÜHT
EG	0,902							
GN	0,468	0,787						
MK	0,254	0,192	0,775					
PE	0,486	0,563	0,325	0,809				
SET	0,527	0,469	0,256	0,489	0,784			
UZ	0,358	0,637	0,068	0,588	0,403	0,830		
ÇEK	0,405	0,530	0,100	0,454	0,401	0,500	0,804	
ÜHT	0,520	0,510	0,140	0,427	0,465	0,473	0,374	0,872

Çalışma için önerilen araştırma modeli Görsel 1'de verilmiştir.

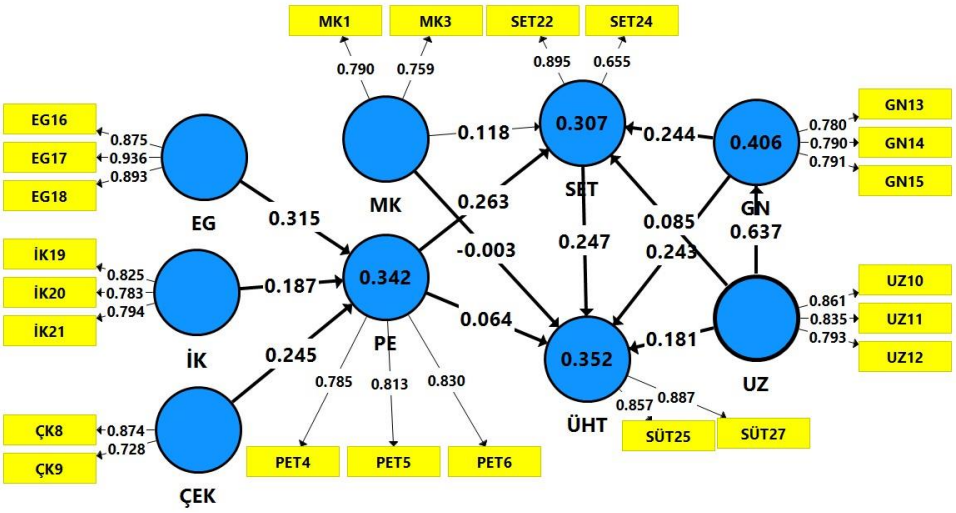

EG: Eğlence güdüsü, GN: Güvenirlik, MK: Mobil kolaylık, PE: Parasosyal etkileşim, SET: Fenomene yönelik tutum: Uzmanlık, ÇEK: Çekicilik, ÜHT: Ürün veya hizmete yönelik tutum, İK: İlişki kurma güdüsü

Görsel 1. Ölçüm modelinin PLS-SEM çıktısı

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

4.2. Yapısal model

Ölçüm modelinin kabul edilmesinin ardından ikinci aşama olarak yapısal modelin test edilmesine geçilmiştir. Yapısal modelde araştırmanın hipotezlerinin testi SmartPLS programı ile gerçekleştirilmiştir. Yapısal modelin uyumu sonuçların ölçütlerinden SRMR=0,075 ve NFI= 0,78 olarak hesaplanmıştır. SRMR<0,10 ve NFI>0,75 olduğundan modelin kabule edilebilir uyuma sahip olduğu söylenebilir. Görsel 2'de faktör yükleri ve etki parametrelerine ait t değerleri yer almaktadır.

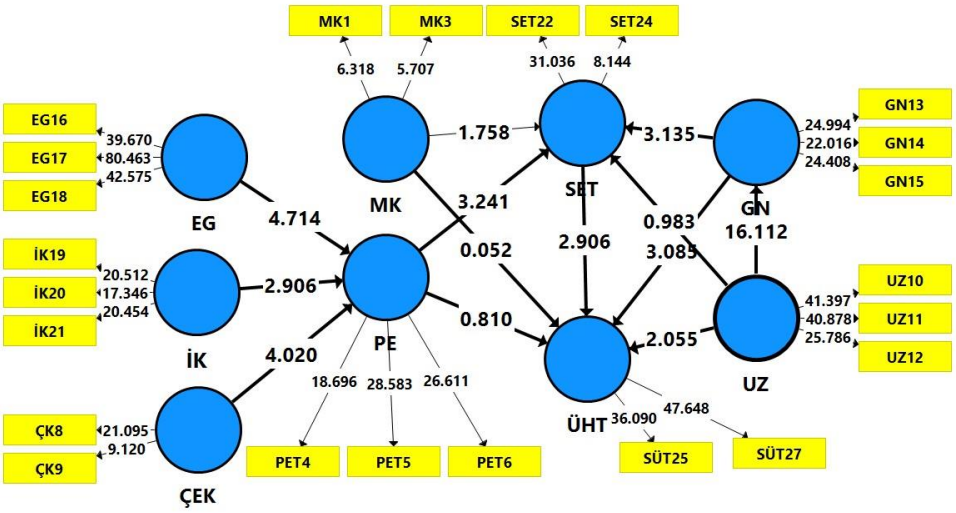

Görsel 2. Yapısal Model Sonuçları

Hipotez testi sonuçları Çizelge 4'te verilmiştir.

Çizelge 4. Hipotez Testi Sonuçları

		Etki parametre tahminleri	t-değerleri	p-değerleri	Karar
H1	MK→SET	0,119	1,829	0,068	Desteklenmedi
H2	MK→ÜHT	-0,003	0,054	0,957	Desteklenmedi
H3	PE →ÜHT	0,065	0,809	0,419	Desteklenmedi
H4	GN→SET	0,245	3,064	0,002	Desteklendi
H5	GN→ÜHT	0,243	2,980	0,003	Desteklendi
H6	SET→ÜHT	0,249	2,826	0,005	Desteklendi
H7	EG→PE	0,317	4,911	0,001	Desteklendi
H8	İK→PE	0,181	3,060	0,002	Desteklendi
H9	ÇEK→PE	0,248	4,008	0,001	Desteklendi
H10	PE→SET	0,264	3,438	0,001	Desteklendi
H11	UZ→GN	0,637	16,098	0,001	Desteklendi
H12	UZ→SET	0,082	0,963	0,336	Desteklenmedi

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

H13	UZ→ÜHT	0,179	2,050	0,041	Desteklendi

Çizelge 4 incelendiğinde sadece 4 hipotezin desteklenmediği görülmektedir. Çizelgede yer alan sonuçlara göre aşağıdaki yorumları yapmak mümkündür.

Katılımcıların takip ettikleri fenomenlerin alanlarında uzman olduğuna ilişkin görüşlerindeki bir birimlik artış, fenomenlerin güvenilir olduğuna ilişkin algıyı 0,637 birim artırır (UZ→GN: 0,637).

Fenomenlere yönelik güvendeki bir birimlik artış, sosyal medya fenomenine yönelik olumlu tutumu 0,245 birim ve ürün veya hizmete yönelik tutumu 0,243 birim arttırır.

Fenomenlerin konuyla ilgili uzmanlık algısında bir birimlik artış ürün veya hizmete yönelik tutumu 0,179 birim arttırırken, sosyal medya fenomene yönelik olumlu tutumu etkilememiştir.

Katılımcıların fenomenlerle para sosyal etkileşimleri bir birim arttığında, sosyal medya fenomene yönelik tutum 0,264 birim artmaktadır. Para sosyal etkileşim ile fenomenlerin tanıttığı ürün ve hizmetlere yönelik tutum arasında ise anlamlı ilişki belirlenememiştir.

Katılımcılarda fenomenlerin çekici olduğuna dair algı bir birim arttığında, fenomenler ile katılımcılar arasındaki etkileşim düzeyi 0,248 birim artmaktadır.

5. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇLAR

Tüketiciler, satın alma kararı alırken bağımsız davranabilecekleri gibi, sosyal medyada takip ettikleri ve görüşlerini dikkate aldıkları kişilerden etkilenerek de karar alabilmektedirler. Literatürde bu tür düşünceleri destekleyecek çalışmalar bulunmaktadır. Venciute vd, (2023) çalışmalarında fenomenlerin sahip oldukları deneyimlerin, takipçilerinin satın alma davranışları üzerinde doğrudan ve olumlu bir etkiye sahip olduğu görüşünü destekleyecek bulgulara ulaşmışlardır.

Bu çalışmadan elde edilen sonuçlara göre, sosyal medya kullanıcılarının takip ettikleri fenomenlerin alanlarında uzman olmalarına yönelik algı artıkça, bu kişilerin güvenilir olduğuna ilişkin algı da artmaktadır. Yine kullanıcıların fenomenlere güven duymaları, fenomenlerin tavsiye ettikleri ürün veya hizmetleri satın almayı kolaylaştırmaktadır. Çalışmada elde edilen bulgular, fenomenlerin tanıtımını yaptıkları ürün ve hizmetle ilgili sahip oldukları bilgi düzeyi (konuyla ilgili uzmanlıkları), tüketicilerin ürün veya hizmete yönelik tutumlarını etkilemektedir. Bununla birlikte takipçilerin fenomenlerin kişisel özelliklerini (çekici olmaları gibi) olumlu bulmaları, bu kişilerin fenomenleriyle aralarındaki etkileşim düzeyini artırmaktadır. Çalışmada para sosyal etkileşim ile fenomenlerin tanıttığı ürün ve hizmetlere yönelik tutum arasında anlamlı ilişki bulunamamıştır. Araştırmanın sonuçlarından ayrıca erkeklerin, sosyal medyadaki ilişki ve etkileşimlerinin kadınlara göre daha yüksek düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmada elde edilen bulgular, aşağıda verilen çalışmalarda elde edilen bulgularla benzerlik göstermektedir.

Phung ve Qin (2018) çalışmalarında fenomenlerin tüketiciler üzerinde bilgiye ulaşma ve alternatifleri değerlendirme konusunda etkili oldukları sonucunu ortaya çıkarmışlardır. Taşdelen (2020) çalışmasında uzmanlık değişkeninin satın alma niyeti üzerindeki etkisi negatif yönlü ve anlamlı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yazar göre, fenomenin uzmanlık düzeyi arttıkça kullanıcıların satın alma niyeti düşme eğilimine girmektedir. Çalışmada güvenirlik değişkeninin, satın alma niyeti üzerinde anlamlı herhangi bir etkisi olmadığı görülmüştür. Çalışmada ayrıca üniversite öğrencilerinin satın alma davranışında sosyal medya fenomenlerinin fiziksel çekiciliğinin, kullanıcı ile geliştirdikleri tutumların ve para-sosyal ilişkilerin satın alma niyeti oluşturmada önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Önem (2022) çalışmasında tüketicilerin fenomenlere yönelik genel tutumlarının, satın alma kararında ve satın alma niyetinde etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çalışmada "fenomenlere yönelik tutumlar cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir" şeklinde kurulan hipotez desteklenmiştir. Fenomenlere yönelik tutumlar yaş ve gelir durumuna göre de istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Şenbabaoğlu Danacı (2024)'ya göre sosyal medya fenomenleri, tüketicilerin tutum ve davranışlarında etkiye yol açmaktadır. Bu çalışmaya göre para-sosyal etkileşim, algılanan güvenilirliğin oluşmasında etkilidir.

KAYNAKÇA

Akdeniz, P. C., ve Uyar, K. Tüketicilerin satın alma niyetlerinde sosyal medya fenomenleri ile kurulan para-sosyal etkileşimin rolü. Erciyes akademi, 35(4), 1669-1688, 2021.

Canoğlu, M., Öz, B. ve Yenilmez, G. Para-Sosyal Etkileşim, Markaya Yönelik Tutum ve Satın Alma Niyeti: Video Bloggerlar Üzerine Bir İnceleme, Gençlik Araştırmaları Dergisi, 9(24), 138-161, 2021.

Cevher, M.F. Sosyal Medya Fenomenlerinin Tüketici Algısı ve Satın Alma Niyeti Üzerine Etkisi, Beykent Üniversitesi İşletme Anabilim Dalı, Doktora Tezi, İstanbul, 2019.

Chung, S. ve Cho, H. Fostering Parasocial Relationships with Celebrities on Social Media: Implications For Celebrity Endorsement. Psychology and Marketing, 34(4), 481-495, 2017.

Freberg, K., et al. Who are the social media influencers? A study of public perceptions of personality. Public Relations Review, 2010, https://doi.org/10.1016/j.pubrev.2010.11.001

Gelibolu, M. Tüketici-fenomen benlik imajı uyumunun satın alma niyetine etkisi: Para-sosyal etkileşim ve güvenilirliğin sıralı aracılık rolü. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 24(1), 367-392, 2024.

Hudders, L., ve De Jans, S. (2021). Gender effects in influencer marketing: An experimental study on the efficacy of endorsements by same- vs. other-gender social media influencers on Instagram. International Journal of Advertising. In Press.

İri, R. Sosyal medya fenomenlerinin pazarlama faaliyetlerine yönelik tutum ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik araştırması. Gazi İktisat ve İşletme Dergisi, 8(3), 513-532, 2022. https://doi.org/10.30855/gjeb.2022.8.3.009

Kahraman, İ., Çakır, E. Sosyal Medya Fenomenlerinin Satın Alma Niyetine Etkisi: Bir Uygulama Örneği, Selçuk 5. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi, 312-337, Konya, 2021.

Kim, A. J., ve Ko, E. Impacts of luxury fashion brand's social media marketing on customer relationship and purchase intention. Journal of Global Fashion Marketing, 1 (3), 164–171, 2010.

Ko, E., Kim, E. Y., ve Lee, E. K. Modeling consumer adoption of mobile shopping for fashion products in Korea. Psychology and Marketing, 26(7), 669–687, 2009.

Köprülü, O. ve Turhan, M. Fenomen Pazarlamanın Tüketicilerin Satınalma Davranışları Üzerindeki Etkileri: Bursa İli Örneği. Fiscaoeconomia, 7(2), 1158-1177, 2023. https://doi.org/10.25295/fsecon.1255086

Lim, X. J., Radzol, A. M., Cheah, J., ve Wong, M. W. The impact of social media influencers on purchase intention and the mediation effect of customer attitude. Asian Journal of Business Research, 7(2), 19–36, 2017. https://doi.org/10.14707/ajbr.170035

Liu, M. T., Liu, Y., ve Zhang, L. L. Vlog and brand evaluations: the influence of parasocial interaction. Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics, 2019. https://doi..org/10.1108/apjml-01-2018-0021

McCroskey, J. C., ve McCain, T. A. The measurement of interpersonal attraction. Speech Monographs, 41(3), 261–266, 1974.

More, J.S. ve Lingam, C. A. Gradient-based methodology for optimizing time for influence diffusion in social networks. *Soc. Netw. Anal. Min.* 9(5), 2019. https://doi.org/10.1007/s13278-018-0548-4

Ohanian, R. Construction and validation of a scale to measure celebrity endorsers' perceived expertise, trustworthiness, and attractiveness. Journal of Advertising, 19(3), 39–52, 1990.
Ooi, K.-B., Lee, V.-H., Hew, J.-J., Leong, L.-Y., Tan, G. W.- H., ve Lim, A.-F. (2023). Social media influencers: An effective marketing approach? Journal of Business Research, 160, 113773. https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2023.113773

Önem, Ş. Sosyal Medya Etkileyicilerinin Tüketicinin Satın Alma Niyeti ve Kararına Etkisi, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tekirdağ, 2022.

Phung, L. ve Qin, L. Perception of Social Media Influencers: A Study on Evaluation of Social Media Influencer Types for Different Beauty Categories, Jönköping University, Bachelor Thesis, 2018.

Sarıtaş, A. ve Karagöz, Ş. Sosyal Medya Kullanımının Tüketici Davranışlarına Etkisi: Üniversite Öğrencileri Örneği, 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum, 6(17), 359-374, 2017.

Sicilia, M., Ruiz, S., ve Munuera, J. L. Effects of interactivity in a web site: The moderating effect of need for cognition. Journal of Advertising, 34(3), 31–45, 2005.

Şenbabaoğlu Danacı, E. Sosyal Medyada Parasosyal Etkileşim ve Algılanan Güvenilirliğin Tüketicilerin Satın Alma Niyetine Etkisinde Homofilinin Rolü Pazarlama ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi 17(1), 39-76, 2024. https://doi.org/10.15659/ppad.17.1.1325726

Taşdelen, B. Dijital çağın yeni trendi sosyal medya etkileyicileri: Vloggerların üniversite öğrencilerinin satın alma davranışı üzerindeki etkisi. Gaziantep University Journal of Social Sciences, 19(3), 1071-1098, 2020.

Toksarı, M. ve Mürütsoy, M. Instagramdaki Sosyal Medya Fenomenlerinin Tüketicilerin Satın Alma Davranışlarına Etkisi, Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi, 2(8), 586-603, 2019. https://doi.org/10.26677/TR1010.2019.201

Venciute, D., Mackeviciene, L., Kuslys, M., Correia, R.F. (2023). The role of influencer–follower congruence in the relationship between influencer marketing and purchase behaviour, Journal of Retailing and Consumer Services, 75, 103506, https://doi.org/10.1016/j.jretconser.2023.103506.

Yıldız, E. ve Avcı, İ. İnstagram Fenomenlerinin Görsel ve Sözel Paylaşımlarının Marka Tutumu, Marka Değiştirme ve Elektronik Kulaktan Kulağa Pazarlama Üzerine Etkisi, UİİİD-IJEAS, 25, 179-198, 2019, https://doi.org/10.18092/ulikidince.552765

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

SOSYAL MEDYA VE TÜKETİM KÜLTÜRÜ İLİŞKİSİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Dr. Öğr. Üyesi. Bilge ÇAĞLAR DEMİR

Trabzon Üniversitesi

Çarşıbaşı Meslek Yüksekokulu Bilgisayar Destekli Tasarım ve Animasyon Programı

bilgecaglardemir@trabzon.edu.tr/ caglarbilge@hotmail.com ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-1754-2389

ÖZET

Gelişen iletişim teknolojileri, toplumsal yapı üzerinde önemli değişimlere yol açmıştır. Web 2.0 olarak bilinen etkileşimli ve kullanıcı odaklı web'in gelişimi, sosyal paylaşım ağlarının oluşumuna zemin hazırlayarak haberleşmeyi oldukça kolaylaştırmıştır. Her yaştan ve her kesimden birey tarafından yoğun bir şekilde kullanılan bu ağlar aracılığıyla bireyler birbirlerinin hayatlarını yakından takip edebilmekte ve kendi içeriklerini üretebilmektedir. Bu durum, tüketimle ilgili radikal değişikliklerin ortaya çıkmasına neden olarak sosyal ilişkilerin de boyutunu değiştirmiştir. Özellikle sosyal medya üzerinden yapılan paylaşımlar ve etkileşimler, bireyler arasında rekabet ortamlarının oluşmasına neden olabilmektedir. İnsanlar, kendi yaşamlarını ve deneyimlerini diğerleriyle paylaşarak, belirli bir algı ve etki yaratma çabası içine girmekte, diğerleriyle olan sosyal ilişkilerini ve hatta tüketim tercihlerini etkileyebilmektedir. Tüketici olarak tanımlanan bireylerin birbiriyle rekabete girdiği (Aydoğan, 2005: 24), bireyin üretici konumdan tüketici konumuna geçtiği bir döneme işaret eden tüketim kültüründe sosyal medya ağları, bu kültürü besleyen en önemli araçlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. İdeal yaşam koşulları bu kanal aracılığıyla sürekli olarak sunulmakta ve bireylere nasıl yaşamlarını devam ettirmeleri gerektiği yine bu kanal aracılığıyla devamlı öğütlenmektedir. Tüm bu gelişmelerle birlikte üretim teknolojilerindeki ilerlemeler ve küreselleşme sürecinin etkisiyle tüketim mallarının çeşitliliği artış göstermiş ve her insan yeni ürünlere ihtiyaç duyar hale getirilerek toplum arasında tüketimi teşvik eden özendirme kültürü yaygınlaştırılmıştır. Bu bağlamda, sosyal medyanın tüketicilerin davranışları ve tercihleri üzerinde oldukça etkili olduğu görülmektedir. Bu çalışmanın amacı, son yıllarda giderek artan öneme sahip dijital kitle iletişim araçlarından biri olan sosyal medyayı ele alarak sosyal medyanın toplum üzerindeki tüketim gücünü aktarmaktır. Bu doğrultuda çalışmada, sosyal medyanın tüketim kültürüne olan etkisi analiz edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal medya, sosyal medya araçları, tüketim kültürü, dijital tüketim.

Giriş

İletişimin en üst seviyede yaşandığı bu yüzyılda dünya genelinde toplumsal ve insan ilişkileri sınırsız bir boyuta ulaşmıştır. Bu durum; teknolojinin gelişmesiyle birlikte ekonomik, politik ve sosyal alanlarda sınırları ortadan kaldırarak değişen dünyayı anlamlandırabilmek için kilit kavram olan sosyal medyayı gündeme taşımıştır. Sosyal medya, toplumun her kesiminden insan arasında aktif olup, zaman ve mekândan bağımsız olarak insanların hayatlarına entegre edebildiği önemli bir araç konumuna gelmiştir. Bu da "dijital devrim" olarak adlandırılan yeni toplumsal koşulların bir gerekliliğidir (Lokke, 2018: 27). Dijital platformlara dâhil olan ve bu platformun sunduğu fırsatları kullanarak yaşam tarzlarını şekillendiren bireyler, günümüzde

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

kapitalist sistemin ürettiği tüketim kültürünün bir parçası olarak sürekli tüketim eylemine yönelmektedir. Tüketmeyenin "hoş" karşılanmadığı bu sistemde bireyler sözde "hür" iradeleriyle tüketime ve meta üretimine dâhil olmaktadır. Bireyler, sosyal medya aracılığıyla gördükleri ürünleri, ekonomik bakımdan güçleri yetmese dahi satın almak istemekte; tüketerek mutluluğun elde edileceğine (Ceyhan, 2017: 223), tüketerek toplumda bir statü, imaj kazanılacağına inanmaktadır. Bu durum sosyal medya paylaşımlarının ve diğer pazarlama tekniklerinin kullanıldığı sosyal medyayı "sosyal ticaret ağı" olarak tanımlanmasına yol açarak (Kara, 2012; 1422) şirketlerinde sosyal medya kullanıcılarını tüketici olarak görmesine neden olmuştur. Bu sosyal dijital ağda tüketiciler, arzu ettikleri ve satın almak istedikleri ürünleri sosyal medyadaki yorum, beğeni, değerlendirme puanları gibi olumlu ve olumsuz yorumları dikkate alarak yapmaktadır. Ayrıca bireylerin tüketime yönelmesindeki diğer bir önemli etken de sosyal medya fenomenlerinin ve toplum tarafından kabul görmüş ünlü kişilerin yapmış olduğu paylaşımlardır. Sosyal medya kullanıcıları, takip ettikleri ünlülerin ve fenomenlerin paylaşımda bulundukları ürünleri de rasyonel ihtiyaçları olmasa dahi elde edeceği farklı kazançlar doğrultusunda tüketme eğilimine girmektedir.

Sosyal medyanın tüketim toplumunda bu denli önemli hale gelmesinin nedenleri şu şekilde özetlenebilir: markaların kullanıcılara nispeten düşük maliyetlerle ürün ve hizmet sunabilmesi, zaman mekân ayrımı olmaksızın anında etkileşim, ölçülebilir nicel veriler sunması ve kredi kartlarının kullanımının ve yaygınlaşmasının sağladığı ödeme seçeneklerinin alışverişi çok daha kolay hele getirerek (Sadakaoğlu ve Genç, 2022: 298-299), daha erişilebilir bir alışveriş ortamı sunmasıdır. Çalışmanın amacı, dijital kitle iletişim araçlarındaki teknolojik gelişmelerin tüketici alışkanlıklarını ve tüketim kültürünü dönüştürme noktasındaki en önemli araçlardan biri olan sosyal medyanın tüketim kültürüyle olan ilişkisini ortaya çıkarmaktır. Bu noktada çalışma kapsamında, sosyal medya kavramına ve sosyal medyanın özelliklerine değinilerek sosyal medya ve tüketim kültürü ilişkisi üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda dijital kitle iletişim araçlarından biri olan sosyal medyanın güçlü etkisi, tüketim kültürüyle iletişim ve etkileşim biçimlerini de değiştirdiği öne sürülmüştür.

1. Sosyal Medya ve Özellikleri

Teknolojinin hızla gelişmesi, internetin kullanım hızının ve kapsamının geniş alana yayılması ile birlikte hem sosyal hem de iş hayatında birçok eski alışkanlık ve iş yapış biçimi değişikliğe uğrayarak hayatımıza yeni bir kavram olan sosyal medyayı dâhil etmiştir (Bulunmaz, 2011: 29). Sosyal medya en genel tanımlamayla; farklı medya, bilgi ve iletişim teknolojilerini entegre eden, kullanıcıların kişi listeleri oluşturmasına ve kendilerini tanımlayan bilgileri sağlayarak birbirleriyle iletişim kurmalarına olanak tanıyan web tabanlı platformdur (Fuchs, 2011: 141). Başka bir ifadeyle sosyal medya, bireylerin sosyalleşmek amacıyla (Safko, 2010: 3) kullandığı interaktif bir alandır. Mayfield (2008: 26) sosyal medya araçlarını; sosyal ağlar, bloglar, wiki'ler, mikrobloglar, podcast'ler, Twitter, Facebook, video, ses ve görüntü paylaşım siteleri, oyun siteleri, forumlar, arama ve içerik toplulukları vb. olarak sınıflandırılmıştır.

Sosyal medya, kullanıcıların içerikle etkileşime girmesine, içerik oluşturmasına, etkileşimde bulunmasına ve işbirliği yapmasına olanak tanımaktadır. Sosyal medya üzerine pek çok araştırma yapan Michael Franchter (2009), sosyal medyayı beş C ie açıklayarak sosyal medyanın sahip olduğu özellikler üzerinde durmuştur. Bunlar: conversation (sohbet), commenting (yorumlamak), contribution (katkı), community (topluluk) ve collaboration (işbirliğidir)'dir.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Önemli dijital kitle iletişim araçlarından biri olan sosyal medya; hızı, anlık etkileşime olanak sağlayan algoritmaları, dağıttığı içeriğin çok daha düşük maliyetle güncellenebilmesi ve birden fazla ürünü aynı anda sunabilmesiyle geleneksel kitle iletişim araçlarına göre tüketim sürecini çok daha konforlu ve kullanışlı duruma getirmiştir (Vargo ve Lusch, 2004: 1-17). Geleneksel medyada zaman ve mekân sınırı mevcutken sosyal medyada bu sınırlama ortadan kalkarak iletişimi farklı boyutlara taşımıştır. Başka bir ifadeyle sosyal medyada iletişimin çift yönlü işlemesi bireyleri bu kanala doğru iten önemli bir güç olmuştur. Web 2.0 teknolojileri üzerine kurulan sosyal medya, çok daha derin sosyal etkileşime olanak sağlayarak teknolojiyi ve etkileşimi birbirine entegre etmektedir. Bu doğrultuda, günümüzde sosyal paylaşım platformlarından geçirilen vakit her geçen gün biraz daha artarak iletişim deneyimini de önemli ölçüde değiştirmektedir. Her yıl dünya genelindeki dijital verilere dair önemli bilgiler sunan We Are Social 2024 Dijital Raporu; dünya genelinde, 5 milyardan fazla aktif sosyal medya kullanıcısı olduğunu ve bu sosyal medya kullanıcılarının günde 2 saat 23 dakikasını sosyal medyada geçirdiğini ortaya koymuştur (We Are Social, 2024).

Günlük yaşamın ayrılmaz bir parçası haline gelen sosyal medya, kullanıcıların tüketim tercihlerini etkileme gücünü de artırmaktadır. Sosyal medya, sunduğu içerikler aracılığıyla insanların zihinlerine mesajlar ileterek, satın alma davranışlarını şekillendirir ve tüketim eylemine yönlendirir. Bu da sosyal medyayı, dünyanın her yerinde tüketim bağımlısı kiteler yaratarak tüketim kültürünün sürdürülmesine hizmet eden bir araç konumuna getirmektedir.

2. Sosyal Medya ve Tüketim Kültürü

Tüketim en geniş anlamıyla, bireylerin ihtiyaçlarını karşılamak için mal ve hizmetleri ücret karşılığında edinme veya kullanma eylemidir (Kadıoğlu, 2014: 15). Tüketim, sosyokültürel ihtiyaçları karşılayarak yaşamı sürdürmeyi sağlayan önemli bir olgudur (Odabaşı, 2017: 5). Özellikle günümüzde "ihtiyaçların giderilmesi" tanımlamasının çok ötesine giderek, toplumun bir parçası olma, farklı olma, imaj ya da statü elde edebilmek için başvurulması gereken yaşam tarzı haline gelmiştir. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte farklı boyutlarda karşımıza çıkan tüketim, bireylerin sosyal ihtiyaçlarını belirleyen ve bu unsurlarla çerçeveleyen bir kültür olarak karşımıza çıkmaktadır.

20. yüzyılın son çeyreğinde ortaya çıkan ve ulusal sınırların belirsizleşmesine neden olan küreselleşme olgusu, tüketim kültürünün merkeze alınmasında ve alışkanlıkların değişmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Küreselleşme, ekonomiden siyasete, medyadan kültüre kadar yaşamın her alanını etkilemektedir. Bu süreç, dünya genelinde benzer markaların ve ürünlerin erişilebilirliğini artırarak, tüketim mallarının çeşitliliğini ve taleplerini genişletmiş bu da günümüzde neredeyse tüm toplumların ortak bir sorunu haline gelen aşırı tüketim eğilimini gündeme getirmiştir (Ünsalver, 2011: 19). Bu eğilim, kapitalist sistemin bir parçası olarak her bireyi etkisi altına almayı amaçlamaktadır ve sürekli olarak yeni ihtiyaçlar yaratmaktadır. Tüketim, artık bireylerin statülerini belirleyen bir faktör haline gelmiş, neyi ne kadar tükettiklerine göre sınıflandırma yapılan bir durumu ortaya çıkarmıştır.

Dijital dünyada tüketim kültürünü tanımlarken, sınırları erken endüstriyel üretim tarafından belirlenen, tasarruf etiğine sıkı sıkıya bağlı olan üretken bir toplum ile günlük yaşamın tanımladığı günümüzün tüketim toplumu arasında net bir ayrım yapmak gerekmektedir. Bu

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

yeni dijital dünyada artık tüketiciler hiçbir şeyi körü körüne kabul etmeyecek (Bauman, 2014: 92-94) kimse "ölüm bizi ayırana dek" sözü veremeyecek ve hiçbir ihtiyaç tam olarak karşılanmayacaktır. Bu durum, modern uygarlığın doğasında olan sadakatsizlikten kaynaklanmaktadır. Tüketim eylemi, dikkat çekmek, çevre tarafından kabul edilmek veya etrafınızdakilere daha güçlü bir imaj yansıtmak gibi çeşitli nedenlerle kışkırtıcı hale geldiğinden, modern insanlar için bir tür değer standardı haline gelmiştir. Bu durum, ihtiyaçların ikinci planda kaldığı ve tüketimin zorunluluk olarak algılandığı tüketim toplumunda sosyal statü düzeyini zorunlu olarak "savurganlık" durumuna bağlamaktadır (Veblen, 2005: 75). Birey, bu değer standardına ulaşmak, toplum tarafından fark edilmek, topluma "ben buradayım, ben varım!" farkındalığını göstermek amacıyla ihtiyaç duysun ya da duymasın tüketime yönelerek tüketimi "reel ihtiyaçların giderilmesi" tanımlamasının çok ötesine taşımaktadır.

Dijital dünyada tüketiciler, satın alma kararı verirken kendi zevk ve tercihlerine uygun ürün ve hizmetler hakkında çeşitli kaynaklardan bilgi alabilmekte, ödeme, sipariş ve teslimat süreçlerini sorunsuz bir şekilde yürütmek için kendilerine en uygun firmayı seçebilmektedirler. Mobil cihazların ve akıllı telefonların hızla yaygınlaşması ve tüketicilere çeşitli mobil e-ticaret uygulamaları sunan firmalar da bu tercihi arttırmaktadır. Mobil uygulamalar tüketicilere "her zaman birlikteyiz, yanınızdayız" imajını vererek tüketimde zaman ve mekân kavramlarını da ortadan kaldırmaktadır (Karahasan, 2012: 222-223). Artık tüketici, fiziksel mağazaya gitmeye gerek duymadan, evde, iş yerinde kahvesini yudumlayarak; ürün deneme deneyimini ürünle ilgili okuduğu yorumlardan, kullanıcıların paylaşımlarından yola çıkarak gerçekleştirip satın alma davranışını gerçekleştirmektedir.

Bireylerin, sosyalleşme, kaçış, bilgilenme, eğlence, iletişim ve vakit geçirme, etkileşim gibi ihtiyaçlarına cevap veren sosyal medya (Hazar, 2011: 155-156), insanların toplumsallaşma sürecine uyum sağlamak için kullandığı bir araç olmakla birlikte tüketim sürecinde de aktif rol oynayan sanal bir platformdur. Günümüzde bireyin tüketim davranışını yakın çevresindekilere ve takip ettiği diğer kişilere göstermenin bir yolu da sosyal medyadan geçmektedir. Bireyler sosyal medyayı; sahip oldukları şeyleri, ziyaret ettikleri yerleri, yedikleri yiyecekleri, giydikleri kıyafetleri, dinledikleri müzikleri kısacası yaşam tarzlarını göstermek için kullanmakta (Akyazı, 2019: 97) bu paylaşımlarla kendilerinin sosyal statülerini diğerlerine kanıtlamaya çalışmaktadır. Baudrillard (1997) statünün Tanrı'nın lütfunu temsil ettiğini ve kurtuluş olarak görüldüğünü belirtmektedir. Böylece doğuştan statü kazanmamış bir kişi, başarılı eserler üreterek ve nesneleri tüketerek kendini kanıtlamaya çalışır, bu da meta fetişizmine[1] yol açan bir durum ortaya çıkar (Baudrillard, 1997: 66). Bu durum, günümüzde itibarın ana kaynağının maddi varlıklara sahip olma düzeyine göre belirlenmesinden kaynaklanmaktadır. Hatta yararlı

[1] Marx'ın meta fetişizmi anlayışında metayı üreten emek görünmez hale gelir. Bu anlayışa göre, emekçiler ürettikleri metaya kendi emeklerinin izlerini katarak ona değer atfederler. Ancak bu süreçte, metaların gerçek değerinin emekleri olduğu gerçeğini unuturlar ve kendilerini üretim sürecinden ve metadan uzaklaştırırlar. Bu durumda, emeğin üretildiği anda kontrol edilemez hale gelmesi ve nesneleşmesi, emeğin kontrolünün başka bir varlığa geçmesiyle eşdeğerdir. Bu, emeğin ve eylemlerin insan kontrolünden çıkması ve metaların hükmetmesine yol açar. Baudrillard'ın bu perspektifi, Marx'ın meta fetişizmi kavramını modern toplumun tüketim kültürüne uygulayarak, insanların tüketim mallarına verdiği aşırı değeri ve bunun sonucunda emeğin ve insan ilişkilerinin nasıl saptırıldığını açıklamak için kullanır. Bu bağlamda, metaların ve tüketim nesnelerinin insanlar üzerinde nasıl bir güç ve etki yarattığına odaklanır (Baudrillard, 2017: 248).

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

bir faaliyet gerçekleştirmeyle elde edilen itibarın önüne bile geçen maddi varlık itibarı, toplumda daha saygın ve prestij sağlama fırsatı da vermektedir. Bu durumun doğal bir sonucu olarak, yeterli maddi varlığı bulunmadığı için toplum tarafından saygı göremeyen alt sınıf, saygı kazanabilmek amacıyla daha fazla varlığa sahip olmaya çabalayarak bu eksiğini kapatmaya çalışmaktadır (Veblen, 1899: 27). Sosyal medyada gidilen tatiller, yapılan boş zaman aktiviteleri, ilgilendikleri spor, arkadaş grupları kısacası kullanılan her türlü ürün ve hizmetin sergilenmesi Baudrillard (1997: 204)'ında belirttiği gibi zenginlik gösterisi ve statüsünü kanıtlama amacıyla gösterilmektedir. Bu davranışı insanlarda hayranlık uyandırmak, statü kazanmak, konfora ulaşmak amacıyla gerçekleştirildiğini belirten Veblen, (2019: 70) bu durumu, gösterişsel israf ile bağdaştırılmıştır. "Gösterişsel israf" ise, insanların finansal kaynaklarını bilinçli olarak rasyonel fayda görmeyeceği şeylere harcamaları ile açıklanabilir. Ancak Veblen, gösterişçi tüketimin olduğu bir toplumda, gösterişli israf yoluyla prestij kazanmanın ve arzu edilen statüye ulaşmanın mümkün olabileceğini de belirtmektedir. Kendi kimliğini metalar üzerinden oluşturan ve tüketerek toplumun bir üyesi olacağını düşünen birey, tükettikleri ürünlerin, kendilerine arzu ettikleri kimliği vereceğine de inanmaktadır (Asıl, 2017: 8). Bocock bu durumu şu şekilde açıklamaktadır:

> "İnsanlar, kendi kimliklerini yaratmalarına yardımcı olacağını düşündükleri malları tüketerek, olmayı arzu ettikleri varlık gibi olmaya ve kendileriyle ilgili bu imajı, bu kimliği sürdürmeye çalışırlar. Giysiler, parfümler, otomobiller, yiyecek ve içeceklerin hepsi, bu süreçte rol oynayabilecek şeylerdir. Bütün bu kalemler, insanın kendisi ve kendisiyle aynı anlatım kodlarını ve aynı gösterge/sembol sistemini paylaşan diğerleri için, o kişinin x veya y olduğunu gösterirler." (Bocock, 1993: 74).

İnsanlar bu şekilde yarattıkları kimlikleri, sosyal medya ortamlarında hiçbir zaman fakir, yetersiz şekilde göstermemekte aksine toplum tarafından hoş karşılanan ve sürekli tüketerek yeni varlıklara sahip olan bir kimliğe bürünerek paylaşım yapmaktadır. Yoksulluğun anlamı önceden işsizlik anlamına gelirken, tüketim toplumunun ruhunda bu durum gerektiğince tüketmemek olarak kabul edilmektedir (Bauman, 1999; 10). Tüketirken de yeni trendleri takip ederek tüketmek; kişinin oluşturduğu kimliği diri tutacağından sosyal medya üzerinden yeni trend elde edilen ürün ve hizmetlerin gösterimi de hiç vakit kaybetmeden yapılmaktadır. Başka bir ifadeyle, kimlik inşasını "güncel" tutmak isteyen birey, eski tüketim varlıklarını geride bırakarak "yeni" ye yönelmek durumunda ve bu durumu anında diğerleriyle paylaşarak göstermektedir. Belki de günlük hayatta hiç kullanmayacağı, herhangi bir rasyonel ihtiyacını karşılamayacak olan bu varlıkları yalnızca kimlik oluşturmak amacıyla kullanacaktır.

Bireylerin kişisel tüketimine olan ilginin artmasıyla birlikte, dijital platformlarda tüketici odaklı içerik sunan platformların sayısı da artmaktadır. Tüketimi yaşam biçimi haline getiren birey, dijitalleşmeyle birlikte, yukarıda da değinildiği gibi mağazaya gitmeden dijital platformlar üzerinden bir marka veya ürünü satın almaya karar verebilmektedir Tek tıkla alışverişi kolaylaştıran platformlar bireyleri tüketime doyumsuz hale getirmektedir. Bununla birlikte özellikle günümüzün internet penetrasyonu ve sosyal medya platformları sayesinde bireyler her dakika yeni ürünlerle ilgili paylaşımlara maruz kalmaktadır. Sosyal medyanın gelişimiyle ortaya çıkan sosyal medya fenomenleri, sürekli paylaşım yaparak bireyleri sürekli tüketmeye teşvik etmekte ve kullanılabilirliğini yitirmemiş yeni, kullanışlı ürünlerin yerine

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

yenisinin satın alınması noktasında ikna etmektedir (Kaya Deniz, 2020: 169-170). Sosyal medyada paylaşılan bu içerikler, tüketicilere ürünleri keşfetme, satın alma ve paylaşma konusunda kolaylık sağlarken, aynı zamanda tüketici davranışlarını da yönlendirebilmektedir. Özellikle belirli ürünlere veya markalara ilgi çekme ve tüketicinin satın alma kararını yönlendirme potansiyeline sahip olan bu paylaşımlarla birlikte sosyal medya üzerindeki popülerlik yarışı, tüketiciler arasında belirli ürünlerin kullanımını teşvik ederek tüketim alışkanlıklarını etkileyen bir döngü ortamı oluşturmaktadır. Başka bir ifadeyle; özendirilen ürünlerin sürekli sosyal medyada sergilenmesi hem bireyin kimliğini oluşturmasına katkıda bulunurken hem de güçlenmesine katkıda bulunmaktadır.

SONUÇ

Yeme-içme kadar önemli bir ihtiyaç olan iletişim, insanın kendini ifade etmek için kullandığı en önemli araçtır. Tarihin başlangıcından itibaren mağara duvarlarına çizilen resimler gibi basit yöntemlerle başlayan iletişim, günümüzde ise sosyal, politik, ekonomik, kültürel ve özellikle teknolojik gelişmelerin ve değişimlerin etkisiyle sosyal medya ve internet tabanlı iletişim biçimlerini gündeme getirmiştir.

Sosyal medya sahip olduğu birtakım özellikler sayesinde bireyler tarafından sıklıkla tercih edilen dijital iletişim aracı haline gelmiştir. Geleneksel iletişim araçlarından dijital iletişim araçlarına doğru kayan bu değişim dolayısıyla tüketim alışkanlıkları da değiştirmiştir. Dijital kitle iletişim araçlarıyla ve özellikle sosyal medya aracılığıyla kolaylaştırılan tüketim olgusu, günlük yaşamın neredeyse her alanına nüfuz etmektedir. Tüketicilerin ilgi çekme, kabul görme ya da güçlü bir imaj yaratma amacıyla yaptıkları tüketim eylemi, tüketimin kendisinin bir tür değer ölçüsü haline gelmesi olgusuna yol açarak bireylerin sosyal medyayı bu amaçları gerçekleştirmek için kullandığı önemli bir araç olmasına neden olmuştur. Bireyler, sosyal medya araçlarını kullanarak farklı kimlik ve inançlar üzerinden kimlik inşasına katkıda bulunmakta ve toplum tarafından kabul görmek amacıyla yaptıkları tüketim eylemi, tüketimin kendisinin bir tür prestij simgesi haline gelmesine neden olmaktadır. Bu durum gerçek ihtiyaçları ikinci plana iterek tüketimin zorunluluk olarak algılandığı tüketim toplumunda sosyal statü düzeyini değiştirmektedir. Her zaman daha fazla kişisel tatmini isteyen ve sürekli olarak yeni şeylerin peşinde koşan birey, zamanla içinden çıkamayacağı bir tüketim döngüsüne girmektedir. Sürekli olarak bir şeyler satın alma arzusu, bireyin ekonomik durumunu olumsuz etkilemesinin yanı sıra psikolojisine de zarar verebilmektedir. Bu süreç, bireylerin devamlı tatmin arayışı içinde olmalarına ve asla yeterli hissetmemelerine neden olarak kısa süreli mutluluk arayışının devamına, bu noktada da farkında olunmasa da tüketim döngüsünde ilerleyen bireyi, kapitalizmin bir tutsağı haline getirmektedir.

Sonuç olarak yaşanan teknolojik gelişmeler doğrultusunda tüketim "rasyonel ihtiyacın karşılanması" tanımlamasının çok daha ötesine giderek "irrasyonel ihtiyaç dışı" alana doğru kaymıştır. Teknolojik ilerlemeler, bireylerin tüketim ihtiyacına hizmet eden araçlara dönüşmüştür. Dijital platformlar, artık sadece ürünlerin kullanım değerini değil, aynı zamanda sembolik değerlerin üretildiği bir alan haline gelmiştir. Bu platformlar, tüketim ve üretim arasında bir köprü görevi görerek, tüketim eğilimlerini şekillendiren dinamikleri ortaya çıkarmaktadır. Dolayısıyla, dijital platformlar tüketim eğilimlerini belirleyen dinamikleri üretmektedirler. Bu platformlar, tüketiciler arasında belirli trendlerin oluşmasına ve belirli ürünlerin veya markaların popülerleşmesine yol açarak tüketicilerin kimlik oluşturma süreçlerinde önemli bir rol oynar ve tüketim kültürünün de gelişimine katkıda bulunur. Dijital

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

iletişim araçlarıyla oluşturulan bu kültürün; bireyleri tek tipleştirerek teknolojiyi, tüketimi teşvik etmek amacıyla kullandığını söylenmek mümkündür. Özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeleri etkiyen tüketim kültüründe birey, sembolik anlamlara dönüşerek bir meta olarak benliğini sürdürmeye ve metalar üzerinden tüketimin bir parçası olmaya devam etmektedir.

KAYNAKÇA

Akyazı, A. (2019). Sosyal Medya ve Tüketim İlişkisi: Popüler Ünlülerin Instagram Hesapları Üzerine Bir Araştırma. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Cilt 21, Ek Sayı ss. 93-108.

Asıl, S. (2017) Tüketimde Benlik Algısı: Sosyal Medya Hesaplarında Tüketici Olmak. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi* 2 (3), ss. 1-22.

Aydoğan, F. (2005). Medya ve Tüketim Kültürü Üzerine Eleştirel bir Analiz. İstanbul: Türkmen Yayınevi.

Baudrillard, J. (1997). Tüketim Toplumu. (16. Baskı). (Çev. N. Tutal ve F. Keskin). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Bauman, Z. (1999) Çalışma, Tüketicilik ve Yeni Yoksullar. Çeviren Ümit Öktem.

Baudrillard, J. (2017). Tüketim Toplumu: Söylenceleri Yapıları. (10. Baskı). N. Tutal ve F. Keskin (çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Bocock, R. (1997) Tüketim. Çeviren İrem Kutluk. Ankara: Dost Kitabevi. İstanbul: Urzeni Yayınevi.

Bulunmaz, B. (2011). "Otomotiv Sektöründe Sosyal Medyanın Kullanımı ve Fiat Örneği", Global Media Journal, Cilt:2, Sayı:3, ss.19-50.

Ceyhan, Ç. (2017). Sosyal Medyanın Tüketim Gücü. / Yeni Medya Elektronik Dergisi. 1 (3), ss. 221-226.

Fuchs, C. (2011). An alternative view of privacy on Facebook. Information, 2 (1), 140-165.

Hazar, M. (2011). Sosyal Medya Bağımlılığı-Bir Alan Çalışması. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi,* Sayı: 32, ss.151-175.

Kadıoğlu, Z, K, (2014). *Tüketim İletişimi (Süreçler, Algılar ve Tüketici).* İstanbul: Pales Yayıncılık.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Kara, T. (2012) "Sosyal Medya Ağlarının Sosyal Ticaret Ağına Dönüşümü Facebook Örneği," Gaziantep University Journal of Social Sciences 11 (4): 1419-1439.

Karahasan, F. (2012*). Taşlar Yerinden Oynarken Dijital Pazarlamanın Kuralları. İstanbul:* Doğan Egmont Yayıncılık.

Kaya Deniz, A. (2020). Dijital Çağda Tüketim ve Algısal Eskitme: Sosyal Medya Fenomenleri Üzerinden Bir İnceleme. *Akademik Hassasiyetler.* 7 (13), ss.169-191.

Lokke, E. (2018). Mahremiyet Dijital Toplumda Özel Hayat. (D. Başak, Çev.). İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.

Odabaşı, Y. (2017). *Postmodern Pazarlama.* İstanbul: MediaCat Yayınları.

Sadakaoğlu, M. C. ve Genç, F. (2022). Dijital Tüketim Kültürü: Dijital Kitle İletişim Araçları İle Tüketim Kültürü Arasındaki İlişki Üzerine Bir İnceleme. *TRT Akademi,* 7 (14), 286-303.

Safko, L. (2010). The Social Media Bible: Tactics, Tools, and Strategies for Business Success. New Jersey: John Wiley and Sons.

Ünsalver, B. Ö. (2011). *Alışverişkolik Tüketirken Tüketen Takıntı*. İstanbul: Timaş Yayınları.

Vargo, S. L, Lusch, R. F. (2004). Evolving to a New Dominant Logic for Marketing. *Journal of Marketing,* Vol: 68, Issue: 1, pp.1-17

Veblen, T. (2019) Aylak Sınıfın Kuramı. Çeviren Cumhur Atay ve Zeynep Gültekin. İstanbul: Sarmal Yayınevi.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

DİJİTAL ÇAĞDA MARKA KİMLİĞİ: YOUTUBE ÖRNEĞİ

Dr. Öğr. Üyesi Bilge ÇAĞLAR DEMİR

Trabzon Üniversitesi

Çarşıbaşı Meslek Yüksekokulu Bilgisayar Destekli Tasarım ve Animasyon Programı

bilgecaglardemir@trabzon.edu.tr/ caglarbilgee@hotmail.com ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-1754-2389

ÖZET

İnsan doğasının temel bir parçası olan iletişim; toplumların gelişiminde kilit bir rol oynamaktadır. Yaşanan teknolojik gelişmeler, iletişim araçlarının evrimini hızlandırarak insanların birbirleriyle iletişim kurma ve etkileşime geçme biçimini de değiştirmektedir. İnternet, mobil iletişim teknolojisi ve sosyal medya platformları gibi araçlar insanların dünya çapında bağlantı kurmasını sağlayarak küresel iletişim ağları oluşturmuştur. Bu değişimlere uyum sağlamak ve rekabet avantajı eqlde etmek amacıyla geliştirilen dijital pazarlama stratejileri, müşteriler ve paydaşlarla dijital platformlarda etkili iletişim kurulmasını ve markanın modern yaklaşımlarla yönetilmesini gereklilik haline getirmiştir. Dijital platformlar ise, işletmelerin hedef tüketici gruplarıyla etkileşime girerek onlara daha kolay ulaşabilmeyi sağlayan önemli iletişim ortamları konumuna gelmiştir. Bu bağlamda, markaların kitleler üzerinde ayırt edilerek tanınması ve markanın hatırlanması noktasında kilit önem taşıyan marka kimliği kavramı öne çıkmaktadır. Marka kimliği, bir markaya anlam, amaç ve yön sağlayan unsurlardan meydana gelen (Aaker, 1996: 68), müşterisiyle marka arasında kalıcı bir bağlantı oluşturulmasına katkı sağlayan önemli marka bileşeni öğelerinden biridir. Güçlü bir marka kimliği, tüketicilerin markaya güvenmesini ve o markayı diğerlerine tercih etmesini sağlamakta bu da şirketin pazarda daha sağlam bir konum elde etmesine ve rekabet avantajı sağlamasına yardımcı olmaktadır. Bu nedenle, marka kimliğinin dikkatli bir şekilde oluşturmak ve yönetmek, firmanın uzun vadeli başarısında kritik öneme sahiptir. Bu çalışmada, içinde yaşadığımız dijital çağda tüketicilerin zihninde çeşitli çağrışımlarda bulunarak işletmeyi farklı kılan marka kimliği kavramına değinilerek, We Are Social ve Meltwater'ın "Temmuz 2023 Dijital Dünya" raporuna göre ülkemizde 57,9 oranla en çok tercih edilen dijital iletişim platformu olan Youtube'un marka kimliği incelenmiş ve görsel marka kimlik öğeleri çerçevesinde analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda, Youtube'un slogan hariç olmak üzere görsel marka kimliği unsurlarını eksiksiz kullandığı tespit edilmiştir. Bu da Youtube'un marka bütünlüğünü koruyarak güçlü bir marka imajı oluşturmasına katkı sağladığını ve hedef kitlesi üzerinde güçlü bir etki yarattığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, marka, marka kimliği, marka kimliği öğeleri, youtube.

GİRİŞ

Dijital çağ olarak adlandırılan bu yüzyılda, firmalar teknolojinin sunduğu imkânları kullanarak ulusal ve uluslararası düzeyde ilerlemenin parçası olmuştur. Günümüz ekonomisindeki hızlı dijitalleşme süreci, markalar için dijital ortamda varlık göstermenin artık bir tercih değil, bir zorunluluk haline gelmesine de neden olmuştur. Rekabetin giderek yoğunlaştığı bu ortamda, markaların dijital platformlarda etkin bir şekilde varlık göstermesi,

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

sürdürülebilir bir rekabet avantajı elde etmeleri ve pazar paylarını korumaları açısından kritik öneme sahiptir. Bu sebeple, markaların çevrimiçi platformlarda etkili bir şekilde görünür olması, tüketicilerle bağlantı kurmaları ve onların ihtiyaçlarını karşılamaları gerektirmekte ve bu durum, markaların dijital pazarlama stratejilerini geliştirmelerini ve dijital ortamda güçlü bir varlık oluşturmalarını zorunlu kılmaktadır. Dijitalleşen iletişim ortamında, dijital iletişim kanalları hedef gruplara birçok ürün ve hizmet sunmakta, bunun sonucunda birbirine benzeyen pek çok ürün ve hizmet ortaya çıkmaktadır. Bu noktada, tüketicilerin rakip markalar arasında ayırt etmesi sürecine destek olan marka kimliği kavramı önemli bir rol oynamaktadır. Marka kimliği, markanın tüketici zihnindeki konumu, değerini, benzersiz özelliklerini temsil eden ve markalar arasında farklılaşmasına ve tercih yapmasına yardımcı olan önemli bir faktördür. Slogan, renk, tipografi, ambalaj, vizyon, misyon gibi görsel ve dilsel elemanlardan oluşan marka kimliği aracılığıyla tüketicilere iletilen mesajlar doğrultusunda tüketicinin markayı tercih etmesi sağlanmaktadır.

Bu çalışmada yaşadığımız dijital çağda firmalar tarafından son derece önemli hale gelen marka kimliği kavramı ve bu kavramın görsel bileşenleri dijital iletişim platformu olan Youtube örneği üzerinden açıklanmaya çalışılmıştır.

1. Dijitalleşme

Teknolojik ilerlemeler, iletişim araçlarında köklü değişimlere yol açarak pek çok alanda olduğu gibi iletişimde de dönüşüme neden olmuştur. Tarih boyunca, telgraf, telefon gibi araçlar önemli gelişmeler olarak kabul edilirken, özellikle internetin keşfiyle birlikte son yıllarda radikal değişiklikler yaşanmıştır. İnternet, önceki iletişim araçlarının sağladığı olanakların hepsini bünyesinde barındırarak, iletişimin zaman ve mekândan bağımsızlığını ilan etmiş en önemli araçlardan biri haline gelmiştir (Savaş, 2023: 133). İnternetin icadı ile hayatımıza giren dijitalleşme kavramı, insanların iletişim kurma biçim ve amaçlarında da köklü dönüşümler gerçekleştirmiştir.

Kökensel olarak sanayi devrimine dayanan dijitalleşme süreci sırasıyla, I. Sanayi Devriminde İngiliz tekstil sektöründeki küçük işletmelerin mekanik tezgâha dönüşümü, II. Sanayi Devriminde buhar enerjisiyle çalışan makinelere ek olarak 19. yüzyılda petrol ve elektronik üretiminin ortaya çıkması, III. Sanayi Devrimiyle birlikte sanayileşmenin yaygınlaşması ve 1970'lerden itibaren dijitalleşmenin başlaması ve IV. Sanayi Devriminde sayısallaşma kavramı birçok alanda kullanılmaya başlanması gelişmelerini kapsamaktadır (Ersöz ve Özmen, 2020: 171-172). IV. Sanayi Devrimi, insan yaşamında hızlı değişimlere neden olan diğer tüm değişim ve dönüşümler gibi, üretim sistemlerinin tasarımında, imalatında, işleyişinde ve bakımında ani verimlilik sıçramalarını içermektedir. Bununla birlikte bu devrim, üretim süreçlerinde daha fazla esneklik sağlayarak, üretimin müşteri gereksinimlerine daha iyi uyum sağlamasını ve üretim hızının artmasını mümkün kılmaktadır. Yoğun rekabetin olduğu bu ortamda şirketlerin ayakta kalabilmek ve başarılarını sürdürmek için teknolojinin sunduğu bu avantajları kullanmaları gerekmektedir (Karabegović, 2017: 111).

Dijitalleşme, bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımının yanı sıra iş ve sosyal yaşamın temel adımlarında, müşteri ilişkilerinde, bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımında, ürün ve hizmetlerin üretiminde meydana gelen değişiklikler sonucu iş modellerinin dönüşümünü kapsayan süreç olarak tanımlanmaktadır (Isensee, vd. 2020: 1). Bu bağlamda dijitalleşme, ileri teknolojilerin birleşimi, fiziksel ve dijital sistemlerin entegrasyonu ile karakterize edilerek yenilikçi iş modelleri, yeni üretim süreçleri ve bilgiye dayalı ürün ve hizmetlerin yaratılmasıdır

(Almeida, vd. 2020: 97). Dijital değişimler, günlük yaşamı dönüştüren uygulamalarla birlikte, dijital dönüşümün ürünü olan yapay zekâ, veri madenciliği, büyük veri, siber güvenlik, nesnelerin interneti gibi birçok kavramı gündeme getirmiştir (Olcay, 2018: 92). Artık kurumlar yeni müşterilerle etkileşim kurmak, büyük verileri doğru ve etkili bir şekilde analiz etmek, hedef kitleyi yönlendirmek, bilgi işlemeyi hızlandırmak ve müşteri ilişkilerinin sürekliliğini geliştirmek için yapay zekâyı kullanmaktadır (Yılmaz Altuntaş, 2018: 10-11).

Dijitalleşmenin bir sonucu olarak toplumların çevreleriyle iletişim ve etkileşim kurma biçimleri değiştikçe, akıllı cihazlar aracılığıyla bilgiye erişme ve bilgiyi dağıtma biçimlerinde de dönüşüm yaşanmıştır. Günlük hayattaki çoğu aktivite artık dijital ortamda gerçekleştirilirken (Taşel, 2020: 127) hem bireyler hem de firmalar için birçok işin dijital ortamda yürütülmesi iş yükünü hafifletmekte ve daha konforlu deneyimler yaşanmasına olanak sağlamaktadır. Öyle ki yeni teknolojinin tüm katılımcıları ve faaliyetleri daha yakın bir ilişki içine soktuğu bir çağda, özellikle sosyal medyanın, pazarın merkezine kurduğu egemenlik tüketim dinamiklerini güçlü bir şekilde etkilemiş durumdadır. Bu nedenle, işletmelerin dijital pazarlama stratejilerini geliştirmeleri, marka kimliklerini güçlendirmeleri ve teknolojiyi etkili bir şekilde kullanarak tüketiciyle bağlantı kurmaları gerekmektedir. Aksi takdirde dijital dönüşüme uyum sağlayamayan işletmeler bu rekabet karşısında dezavantajlı konuma düşebilmektedir.

2. Marka ve Marka Kimliği

Tarih öncesi dönemlerde, üreticilerin mallarının karışmasını engellemek ve tüketicilere ürünler hakkında bilgi vermek amacıyla kullanılan markalar, ürünlerin sahibini, içeriğini ve niteliklerini işaretler aracılığıyla ifade etmiştir (Knapp, 2003: 86). Günümüzde de benzer şekilde markalar; bir kurumun ürün ya da hizmetini diğerlerinden ayırt etmek için kullandığı işaret, sembol, renk, yazı gibi görsel unsurlardan oluşmaktadır.

Markalar hem tüketiciler hem de üreticiler için önemli roller üstlenmektedir. Tüketiciler açısından, marka bir ürün veya hizmetin kaynağını belirtir ve bu sayede tüketicinin ürün seçimiyle ilgili riskini azaltabilir. Ayrıca, tanınmış markalar tüketici arama maliyetlerini azaltarak karar verme sürecini de kolaylaştırmaktadır. Üreticiler için markalar ise, ürünlerin takip edilmesini ve korunmasını sağlar. Marka altında sunulan ürün veya hizmetler belirli kalite standartlarına ve kontrol süreçlerine tabi tutulur, bu da üreticinin ürünlerinin güvenilirliğini artırmaktadır. Güçlü bir marka, işletmelere sağladığı rekabet avantajıyla birlikte müşteri sadakatini sağlayarak finansal performanslarını güçlendirir. (Keller, 2008: 7). Böylece marka, piyasa koşullarında daha karlı bir konuma gelerek, uzun vadede sürdürülebilir büyümeyi sağlayabilir.

Marka ismiyle başlayan ve iletişim süreçlerini kapsayan marka kimliği, logolardan web sitelerine, reklam kampanyalarından billboardlara kadar çeşitli platformlarda yer alarak marka bilinirliğini artırarak, firmanın güçlenmesini sağlamaktadır (Wheeler'dan akt., Kayıkçı, vd. 2019: 379). Marka kimliği, bir kurumun varlık nedenini, mevcut varlığını, hedeflerini, inançlarını ve değerlerini içeren (Lindstrom, 2006: 11-15), kurumun bir bütünlük içinde tüketiciye sunulmasını sağlayan bütüncül çalışmalardan oluşmaktadır (Uztuğ, 2005: 43). Kurumların, diğer kurumlardan ayırt edilebilmeleri ve üstün yönleriyle diğerlerinden sıyrılabilmeleri gibi konularda etkin bir marka kimliği yönetimine gereksinim duyulmaktadır. Markalar, faaliyet gösterdikleri pazarda, ürettikleri ürünlerin benzerleriyle rekabet etmekte (Tuna ve Akbaş Tuna, 2007: 6-7) bu da kurumun hatırlanabilirlik derecesi ve imajının öneminin gittikçe artmasına yol açmaktadır. Marka kimliği, markanın benzersizliğini vurgulayarak

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

tüketiciler arasında tanınabilirliğini sağlamaktadır. Markaların bilinirliğini arttırarak rekabet üstünlüğü sağlayan marka kimliği; markanın misyonu, vizyonu, değerleri, kültürel ve toplumsal bağlamları gibi öğelerinin yanında marka ismi, marka logosu, marka sloganı, marka rengi, marka tipografisi, mark ambalajı gibi görsel tasarım öğelerinden oluşmaktadır. Bu öğeler aracılığıyla kurumlar, hedef kilesine soyut ya da somut mesajlar iletebilmektedir. Başarılı bir marka kimliği, markanın tutarlı, güvenilir, tanınabilir bir imaj oluşturmasını ve tüketicilerle derin bağlar kurulmasını sağlayarak markanın rekabet avantajı elde etmesine yardımcı olmaktadır.

3. Youtube Marka Kimlik Analizi

YouTube, 2005 yılında Steve Chen, Chad Hurley ve Jawed Karim tarafından kurulan video paylaşım platformudur. YouTube'un ilk videosu kurucularından biri olan Jawed Karim tarafından 24 Nisan 2005 tarihinde platforma yüklenen "Me At Zoo (Hayvanat Bahçesinde Ben)" isimli videodur. Videoda, Jawed Karim San Diego Hayvanat Bahçesi'nde fil hakkında kısa bir yorum yaparak, hayvanların farklı burun yapıları hakkında konuşmaktadır. Video, o tarihten bu zamana kadar yaklaşık 300 milyon kez görüntülenmiştir.

Youtube, kuruluşunun 1 yıl sonrasında teknoloji devi Google tarafından 1,65 milyar dolara satın alınmıştır. Kullanıcılarına, videoları izleme, video yükleme ve paylaşma, canlı yayınlara katılma, kanal aboneliği, yorum yapma, beğenme ve paylaşma, eğitim videoları ve oyun videoları izleme gibi pek çok olanak tanımaktadır. Youtube uygulaması; Android, IOS, Mac, Windows işletim sistemine sahip olan akıllı telefonlar ve bilgisayarlar aracılığıyla kullanılmaktadır.

2006 yılında Türkiye'de kullanıma açılan YouTube, şu anda 100'den fazla ülkede ve 80'den fazla dilde yaygın olarak kullanılmakta olup aylık olarak iki milyardan fazla aktif kullanıcıya sahiptir. Ayrıca, arama sorgularına göre YouTube, sahibi Google'dan sonra dünyanın en büyük ikinci arama motoru olma özelliğini de taşımaktadır. We Are Social ve Meltwater'ın "Temmuz 2023 Dijital Dünya" raporuna göre, 57,9 milyon kullanıcı ile Türkiye'de en fazla ilgi gören sosyal medya platformu olmuştur. Bu nedenle çalışmada en bilinen dijital iletişim platformlarından biri olan Youtube seçilerek görsel marka kimliği analiz edilmiştir.

3.1.Youtube Marka İsmi

Görsel.1. Youtube İsmi

YouTube

Youtube marka ismi, 'Y' ve 'T' harfleri büyük harfle yazılmakta (Bkz. Görsel. 1) ve birleşik tek kelime olarak kullanılmaktadır.

Youtube marka ismi ingilizce iki sözcüğün birleşiminden oluşmaktadır. You; ingilizce karşılığı 'sen, siz' tube; eski tüplü televizyonlardan gelen bir terimdir. Youtube ise, senin televizyonunun senin dünyaya açılan kapın anlamında kullanılmaktadır. Müşteri odaklı olduklarını belirtmek için bu ismi kullandıklarını söylemek mümkündür. Bu bağlamda, marka isminin basit, akılda kalıcı ve telaffuzu akıcı, hatırlanabilir ve sunduğu hizmet hakkında bilgi veren bir yapısı olduğu söylenebilir.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

3.2.Youtube Logosu

Görsel. 2. YouTube Logoları

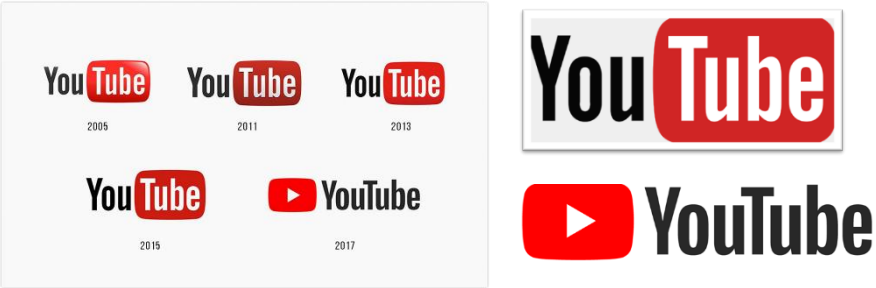

Youtube logosu, zaman içinde farklı kullanımlarla karşımıza çıkmıştır (Bkz. Görsel. 2).

2005-2015 yılları arasındaki tasarımlar yalnızca renk olarak değişim göstermesi sebebiyle bu bölümde 2015 ve 2017 yılları arasında kullandığı logoların analizi gerçekleştirilmiştir.

İlk logo, markanın 2013-2015 yılları arasında kullandığı logosudur. Beyaz zemin üzerinde marka ismi yer almakta, 'Tube'marka isminin altında kırmızı renkli televizyon ekranını anımsatan dikdörtgen şekil bulunmaktadır. Daha önce belirtildiği gibi burada marka 'tube' sözcüğüyle televizyona göndermede bulunmakta dolayısıyla bu görsel de bu sözcüğün zeminine yerleştirilmiştir. Seçilen font tırnaksız, düz bir fonttur.

İkinci logo 2017 yılından beri kullanılmaktadır. Her iki Logoda kırmızı, siyah ve beyaz renklerden oluşmaktadır. Bu logoda, yine beyaz zemin üzerinde marka ismi, marka isminin solunda kırmızı televizyon ekranını anımsatan köşeleri yuvarlanmış bir dikdörtgen ve bu dikdörtgen üzerine yerleştirilmiş 'play' tuşu yer almaktadır. Bu kullanımla marka, marka isminde vurguladığı 'senin televizyonun, istediğin zaman tuşa bas seyret' mesajını desteklemiştir.

Son olarak youtube logolarının; seçilen renk, font ve kullanılan şekil bakımından basit, sade, hatırlanabilir, kolaylıkla tanınabilir bir marka kimliği unsuruna sahip olduğu söylenebilir.

3.3 Youtube Sloganı

Görsel. 3. Sloganlı YouTube Logosu

Sloganlı Youtube logosu (Bkz. Görsel. 3) 2005-2009 yılları arasında kullanılmıştır.

Logonun sloganla kullanımında "Broadcast Yourself" yani "kendiniz yayın yapın" cümlesi yer almaktadır. Bu slogan, kullanıcıların kendi içeriklerini oluşturup paylaşabilecekleri bir platform olduğunu vurgulamaktadır. Logonun bu kullanımında kırmızı kenarları yuvarlanmış bir karede degrade kullanıldığı görülmektedir.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Kasım 2012'nin sonundan itibaren "Broadcast Yourself" sloganı emekli edilerek, şu an güncel sitesinde kullanılmamaktadır.

Bir markanın sloganı, markanın kimliğini belirlemede ve hatırlanabilirliğini artırmada önemli bir unsurdur. Özellikle YouTube gibi küresel bir platform için, günümüzde bir sloganın bulunmaması veya belirgin bir sloganın olmaması, marka kimliği açısından eksiklik olarak değerlendirilebilir.

Sloganlar zamanla değişebilir veya marka stratejileri doğrultusunda güncellenebilmektedir. Bu nedenle, YouTube'un gelecekte bir slogan benimsemesi veya var olan sloganını değiştirmesi marka kimliğini tamamlaması bakımından önem arz etmektedir.

3.4 Youtube Renk

Görsel. 4. Youtube Renkleri ve Kodları

Youtube güncel logosunda marka rengi olarak kırmızı, siyah ve beyaz renkleri kullanmaktadır.

Kırmızı, hareket, enerji ve tutku gibi kavramları temsil ettiği için eğlence sektöründe sıklıkla kullanılan bir renktir. Çok yönlü olan Siyah, tüm şekil ve boyutlara uyarlanabilme esnekliği sunar. Büyük markalar, dikkat çekmek için karmaşık detaylara veya renklere ihtiyaç duymadan, marka kimliklerini siyah-beyaz logo ile şekillendirerek kalabalığın arasından öne çıkmayı başarmaktadır. Beyaz, nötr bir renktir ve logonun zemininde kullanılması dolayısıyla logoyu daha farkedilir ve okunur kılmaktadır.

Youtube logosunda, beyaz ve siyah nötr renklerin yanından kırmızı canlı rengin kullanılması logoyu kolay algılanabilir, kolay okunabilir olmasını sağlamaktadır.

3.5. Youtube Font

Görsel. 5. Youtube Yazı Karakteri

YouTube Sans

Youtube, özel olarak tasarlanmış "YouTube Sans" yazı karakterini kullanmaktadır. YouTube'un dinamik ve yenilikçi kimliğini yansıtmak üzere seçilmiştir. Bu yazı karakteri sans-serif (serif olmayan) olması sebebiyle okunurluğu kolaylaştırmaktadır. Ayrıca kıvrımsız, düz harflerden oluşması gözü yormayarak, sade, anlaşılır, modern bir görüntü oluşturmakta ve marka ismini farkedilir kılmaktadır.

SONUÇ

Gelişen bilgi ve iletişim teknolojileriyle hayatımıza dahil olan dijitalleşme kavramı, yaşam biçimlerimizde radikal dönüşümün kapılarını açmıştır. Youtube da bu dönüşümün en

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

görülebilir örneklerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Dijitalleşme ile birlikte YouTube gibi platformlar, insanların bilgiye erişimini, içerik üretimini ve paylaşımını kolaylaştırarak küresel ölçekte etkileşimi artırmıştır. Video içerikleri, eğitimden eğlenceye, haberden kişisel gelişime kadar geniş bir yelpazede kullanıcıların ilgisini çekmektedir. Bu süreç, markalar için de önemli bir fırsat sunmakta; doğru stratejilerle güçlü bir kimlik sunarak kitlelerle derin ve etkili bağlantılar kurulabilmektedir. Ancak dijital dönüşüme ayak uydurmak, hızlı değişen teknolojik trendlere ve tüketici davranışlarına adapte olabilmek kadar zorlu bir süreci de beraberinde getirmektedir. Bu nedenle, markaların dijitalleşme sürecinde yenilikçi ve esnek yaklaşımlar benimsemeleri gerekmektedir.

Yeni teknolojilerin herkesi birbirine yaklaştırdığı günümüz dünyasında, dijital dönüşüme ayak uyduramayan markalar, rekabet ortamında geriye düşmektedir. Teknolojinin hızlı ilerleyişi ve tüketici davranışlarındaki değişim, markaların dijital platformlarda varlık gösterme ve etkileşim kurma yeteneklerini doğrudan etkilemektedir. Bu bağlamda, dijital dönüşümü benimseyerek teknolojiyi stratejik bir avantaja dönüştüren markalar, müşteri memnuniyetini arttırarak yenilikçi ürün ve hizmetler sunabilmelerinin yanında markalarının büyümelerini de destekleyebilmektedir. Rekabetin yoğun olduğu piyasa koşullarında kurumlar, rakiplerinden ayrılmak, hedef kitlelerinin zihinlerinde olumlu ve hatırlanabilir bir imaj bırakmak amacına ulaşmak için marka kimliğini dikkatlice kurgulamaları gerekmektedir. Marka kimliği, kurumun değerlerini, hedef kitleye iletmek istediği mesajları bütünlük içinde sunarak markanın tanıtımını ve algısını güçlendirmektedir. Bu doğrultuda çalışmada, dijital platformlar arasında Türkiye'de en çok ilgi gören Youtube'un görsel marka kimlik unsurları incelenmiştir.

Kurum ismi, kurumu diğerlerinden ayırarak, kurumla ilgili bilgiler aktaran öğelerdir. Bu nedenle, kurum isminin hedef kitle nezdinde pozitif çağrışımlar yapması gerekmektedir. YouTube marka isminde, İngilizce karşılığı "senin televizyonun" olan iki sözcüğün birleşiminden oluşmuştur. Bu şekilde, tek kelimeyle kolay hatırlanabilir, sade, basit, pozitif anlam taşıyan, rakiplerinden ayırt edici bir marka ismi oluşturulmuştur.

Güncel YouTube logosunda kullanılan televizyon ekranı ve play tuşu şekilleriyle "senin televizyonun, istediğin zaman dilediğin yerde oynat, izle" mesajı vurgulanmıştır. Bu bağlamda, marka ismiyle uyumlu olan logo tasarımında marka ismi uygun renk kullanımıyla bütünleştirilmiştir.

Slogan, markanın kişiliğini, değerlerini, farklılıklarını veya müşterilere iletmek istediği önemli mesajları vurgulayan, hedef kitlede olumlu duygusal tepkiler uyandırmaya yönelik olarak tasarlanan ve bu doğrultuda markayla bağ kurulmasını destekleyen önemli marka bileşenlerinden biridir. Youtube'un günümüzde kullandığı bir sloganının olmaması, marka kimliği açısından bütünsel bir değerlendirmede önemli bir eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Youtube'un renk tercihleri incelendiğinde, kullanıcılara güvenli bir ortamda, istediğini izleyebileceği, istediği paylaşımlarda bulunabileceği bir ortam sunduğu söylenebilir.

YouTube'nun yazı karakteri, temiz ve modern bir tasarıma sahiptir ve YouTube'un dinamik ve yenilikçi kimliğini yansıtmaktadır. Genellikle dijital platformlarda, özellikle web sitelerinde ve mobil uygulamalarda kullanılmak üzere optimize edilmiştir. Marka algısını

pekiştirmekle birlikte, kolay okunabilen yapısıyla marka kimliğinin diğer unsurlarıyla uyumlu bir görüntü sunarak markanın tanınabilirliğini artırmaktadır.

Sonuç olarak, YouTube'un sloganı olmamasına rağmen marka kimlik unsurlarına önem verdiği ve görsel olarak kendini ayırt edecek, hatırlanabilirliği artıracak, pozitif çağrışımlar oluşturacak, güven ve tutarlılık hissi uyandıracak tasarımsal çalışmalar yaptığı analiz edilmiştir.

KAYNAKÇA

Aeker, D. (1996). *Building Strong Brands.* New York, Free Press.

Ersöz, B., Özmen, M. (2020). Dijitalleşme ve Bilişim Teknolojilerinin Çalışanlar Üzerindeki Etkileri. *AJIT-e: Bilişim Teknolojileri Online Dergisi*,11,42,170-179.

F. Almeida, J. Duarte Santos and J. Augusto Monteiro. (2020). "The Challenges and Opportunities in the Digitalization of Companies in a Post-COVID-19 World," in IEEE Engineering Management Review, vol. 48, no. 3, pp. 97-103, 1 thirdquarter, Sept.

Isensee, C, Teuteberg, F, Griese, K, Topi, C. (2020). The relationship betweenorganizational culture, sustainability, and digitalization in SMEs: Asystematic review. Journal of Cleaner Production, 275, 1-19

Karabegović, I. (2017). The Role of Industrial and Service Robotsin Fourth Industrial Revolution with Focus on China. *Journal of Engineering and Architecture*, 5 (2), 110-117.

Kayıkçı, P. Armağan, K. Dal, E. (2019). Marka Kimliğinin Belirlenmesine Yönelik Bir Çalışma: Özel Eğitim Kurumunda Bir Araştırma. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi* Volume: 44, Winter-2019, p. (375-403).

Keller, K. (2008). *Strategic Brand Management Building, Measuring, and Managing*. New Jersey: Pearson Prentice Hall.

Knapp, D. E. (2003). Marka Aklı: Starbucks, Whirpool ve Hallmark ın Nasıl Birer Gerçek Marka Oldukları ve Markaların Başarılarının Arkasındaki Diğer Sırlar. A.T. (Çev.), İstanbul: MediaCat Kitapları.

Lindstrom, M. (2006). Duyular ve Marka: 5 Duyuyla Güçlü Markalar Yaratmak, çev: Ümit Şensoy, İstanbul: Optimist Yayınları.

Olcay, S. (2018). Sosyalleşmenin Dijitalleşmesi Olarak Sosyal Medya ve Resimler Arasında Kaybolma Bozukluğu: Photolurkıng. *Yeni Medya Elektronik Dergi*, 2,2,90-104.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Savaş, S. (2023). Dijital İletişim Çağında Kişisel İmaj. Dijital İletişim Kitabı içinde. Ed. Sezgin Savaş, Esra Tunçay. Ankara: Nobel Yayın.

Tuna, M. Ve Akbaş Tuna, A. (2007). Kurumsal Kimlik Yönetimi. Ankara: Detay Yayıncılık.

Uztuğ, F. (2005). *Markan Kadar Konuş: Marka İletişim Stratejileri*. İstanbul: MediaCat Kitapları.

Yılmaz Altuntaş, E. (2018). Dijital Dönüşüm Uygulamalarının Kurumların Marka Değeri Üzerindeki Etkisi. *Egemia*. 2, 1-18.

İnternet Kaynakları

https://www.dermedya.com/post/sosyal-medya-calismalari-youtube E.T: 08.06.2024

https://www.ranktracker.com/tr/blog/57-need-to-know-youtube-statistics/ E.T: 09.06.2024

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

FIRM SIZE AND GENDER WAGE DIFFERENCES

FATMA SAYDAM
İstanbul Teknik Üniversitesi ,
SEVDE OZER
İstanbul Teknik Üniversitesi Üniversitesi ,
ORCID: https://orcid.org/0009-0002-2670-7664
Dr. SERIFE GENC ILERI
İstanbul Teknik Üniversitesi Üniversitesi ,
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-5214-2583

ÖZET

This paper examines the gender wage gap in Turkiye by focusing on the impact of firm size. We use Earnings Structure Survey (SES) for the years 2010 and 2014 and apply the Blinder-Oaxaca decomposition method. Our analysis reveals that significant wage inequalities persist despite advances in education and labor market participation. Women, especially those with higher education levels, continue to earn less than their male counterparts. Blinder-Oaxaca decomposition results show that men earn on average 0.53% more than women, and this difference is statistically significant. The study also examines the wage gap between different firm sizes by dividing firms into small (0-49 employees), medium (50-249 employees) and large (250+ employees) sizes. The findings suggest that women may have an advantage in observable characteristics such as education in smaller firms, but unexplained factors indicative of discrimination are more evident in larger firms. The results provide insight into the factors that contribute to the gender pay gap and highlight the critical role of firm size in shaping these inequalities.

Anahtar Kelimeler : Firm size, Gender wage gap, Discrimination, Labor markets

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

ÜMUMİ VƏ XÜSUSİ SÖZ YARADICILIĞI

Mehdiyeva Mətanət Bahadur qızı

ADPU,f.ü.f.d. baş müəllim

ID 0009-0005-0068-4590

ÖZƏT

Azərbaycan dilində xüsusi adlar çox və zəngindir**.** Bunlara antroponimlər, toponimlər, hidronimlər, zoonimlər, kosmonimlər, ktematonimlər daxildir. Bunlar öz-özlüyündə onomastik leksikanın layları olmaqla bərabər, həm də onomastikanın şöbələridir. Dilimizdə olan bütün ümumi və xüsusi sözlər Azərbaycan dilinin qanun və normaları əsasında formalaşmışdır. Onomastik vahidlər dilimizin lüğət tərkibinin, dəmək olar ki, yarısını təşkil edir. Onomastik leksikaya yalnız xüsusi sözlər daxildir.

Ümumi və xüsusi sözlər arasında ümumi bir qanunauyğunluq mövcuddur. Amma apelyativ leksikada olan daxili sabitlik onomastik leksikada həmişə qorunmur. Bu da onların müxtəlif variantlarının yaranmasına səbəb olur.

Apelyativ və onomastik leksika arasında müəyyən sərhəd mövcuddur. Amma bu keçilməz sərhəd deyildir. Belə olsa idi, ümumi sözlərdən xüsusi sözlər yarana bilməzdi. Ancaq onu da qeyd etmək lazımdır ki, onomastik leksika da ümumi sözlərin yaranmasında iştirak edə bilir.

Xüsusi adlar ümumi qanun və normalar əsasında yaransa da, bəzən bu normalara tabe olmur. Xüsusi ad yaradıcılığında leksik, sintaktik, bir xüsusi addan digər xüsusi adın yaranması üsulu və başqa dillərdən alma üsulundan istifadə edilir.

Açar sözlər: ümumi ad, xüsusi ad, onomastik vahidlər, leksik , sintaktik

ABSTRACT

Special names in the Azerbaijani language are many and rich. These include anthroponyms, toponyms, hydronyms, zoonyms, cosmonyms, ktematonyms. These are the layers of the onomastic lexicon in themselves, as well as the departments of onomastics. All general and special words in our language were formed based on the laws and norms of the Azerbaijani language. Onomastic units make up almost half of the vocabulary of our language. The onomastic lexicon includes only special words.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

There is a general regularity between general and special words. But the internal stability in the appellative lexicon is not always preserved in the onomastic lexicon. This leads to the emergence of their various variants.

There is a certain boundary between appellative and onomastic lexicon. But this is not an insurmountable boundary. If it were so, special words could not be created from common words. However, it should also be noted that the onomastic lexicon can also participate in the creation of common words.

Although special names are created on the basis of general laws and norms, sometimes they do not follow these norms. Lexical, syntactical, the method of creating another special name from one special name and the method of borrowing from other languages are used in the creation of special names.

Key words: common name, specific name, onomastic units, lexical, syntactic

Məlumur ki, xüsusi ad yaradıcılığı apelyativ söz yaradıcılığının tərkib hissəsidir.Dilimizdəki bütün sözlər obyektiv gerçəkliyin insan beynində əks olunması nəticəsində yaranmış, zaman keçdikdən sonra leksik və onomastik vahidlərə ayrılmışdır.Uzun zaman onomastik vahidlər tarixçilər, coğrafiyaşünaslar, etnoqraflar tərəfindən tədqiq olunduğu üçün sanki əsl dilçilik mahiyyəti zəif planda işlənmişdir. Xüsusən, XX əsrin əvvəllərindən xüsusi sözlərin tədqiqi işi sürətlənməyə başlamışdı. Dilçilər xüsusi sözlərin ümumi leksikadan seçildiyini, müxtəlif növlərə bölündüyünün fərqinə varmışlar. Bu proses həm Azərbaycan, həm də türkoloji dilçilikdə özünü göstərirdi.

Xüsusi sözlər dilin ümumi normaları çərçivəsində yaranmasına baxmayaraq bəzən bu çərçivədən çıxır. Yəni dilin normalarına tabe olmur. Aydın Paşayev qeyd edir ki, xüsusi adların tədqiqi üçün qrammatika yaratmaq istəyi L.P.Kalakutskaya tərəfindən dəfələrlə qaldırılmış və müəyyən fikirlər söylənmişdir [1,s.93].

Xüsusi adlarda millilik həmişə nəzərə çarpır.Ümumi və onomastik leksika arasında olan fərqlər dilçilik normaları ilə üzə çıxır.

Onomastika xüsusi bir elm, ya dilçiliiyin bir şöbəsidir? Prof.A.Qurbanov onomastik leksikanı dilin leksik tərkibinin bir hissəsi hesab edir. Prof.A.Axundov isə onomastikanı elm sahəsi kimi görür. Türkologiya və Azərbycan dilçiliyində onomastika dilçiliyin bir şöbəsi kimi işlənir. Düşünürük ki, xüsusi adlara iki aspektdən yanaşmaq düzgün olar: onları onomastik vahid kimi tədqiq etmək və onların linqvistik xüsusiyyətlərini üzə çıxarmaq

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Onomastik vahidlərin tədqiqinə XIX əsrdə A.Bakıxanov və M.F.Axundov başlamışdır. Daha sonralar isə dilçi alimlər maraqlı tədqiqatları ilə bu sahəni genişləndirmişlər. Prof. A.Qurbanov 1986-cı ildə Onomastik Mərkəz yaratmışdır. Onun onomastika sahəsində araşdırmaları çoxdur.

Xüsusi adlar ictimai həyatın məhsuludur. Bu adlar aid olduğu xalqın tarixi, dili, milli varlığını özündə əks etdirir. Buna görə də xüsusi adları adlandıran zaman diqqətli olmaq lazımdır. Antroponimlər, toponimlər, ktematonimlər və digərləri adlandırılarkən əcnəbi adlara üstünlük vermək heç də yaxşı hal deyil. Çalışmalıyıq ki, ad verən zaman milliliyi qoruyaq.Advermə zamanı millilik, tarixi-ənənəvi və müasirlik prinsiplərindən istifadə olunur. Müasirlik o demək deyil ki, biz əcnəbi adlara meyil etməliyik. Müasirlik prinsipi sadə, lakonik, axıcı, ahəngdar səslənən adları seçməyi tələb edir.

Onomastik ad yaradıcılığı dilimizdəki bütün onomastik vahidlərin yaranma yollarını öyrənir. Onomastik ad yaradıcılığında dörd üsuldan istifadə olunur: leksik, sintaktik, bir onomastik vahiddən digər onomastik vahid kimi istifadə olunması və başqa dillərdən alma üsulu

Azərbaycan dilçiliyində antroponim və toponimlər daha geniş tədqiq olunduğundan biz də onların üzərində dayanırıq. Onomastik vahidlərin tədqiqi ilə məşğul olan prof. A.Qurbanov morfoloji yolla yaranan düzəltmə antroponim və toponimlərdən geniş bəhs edir. Prof.B.Əhmədov qeyd edir ki, indi onomastik vahid hesab olunan sözlər öncə ümumi sözlər olmuş, sonralar onomastik vahidə çevrilmişlər. Ümumi sadə, düzəltmə , mürəkkəb sözlər leksikləşərək şəxs adı kimi işlənir [2,s.45.]. M.Çobanov isə morfoloji yolla ad yaradıcılığını inkar edir.

Leksik üsulla ad yaradıcılığı zamanı ümumi sözlərdən (həm sadə, düzəltmə, .həm də mürəkkəb) eyni zamanda xüsusi ad kimi də istifadə olunur. Belə sözlər ümumi ad bildirən zaman kiçik hərflə, xüsusi ad kimi işlənərkən isə böyük hərflə yazılır. Məsələn, güllü-Güllü, qorxmaz-Qorxmaz, vüqar-Vüqar, lalə-Lalə, sarıköynək-Sarıköynək, telli-Telli, təzə kənd-Təzəkənd və s.Burada apelyativ sözlər leksik yolla onimləşiblər. Onu da qeyd edək ki, hər apelyativ sözdən onomastik vahid yaranmır.

Sadə apelyativlərin onimləşməsi: ümid-Ümid, gözəl-Gözəl, iradə-İradə və s.

Sadə apelyativlərin toponimləşməsi: qala-Qala, buynuz-Buynuz və s.

Sadə apelyativlərin zoonimləşməsi: gümüş-Gümüş, sarı-Sarı, duman-Duman və s.

Sadə apelyativlərin fitonimləşməsi: ağ-Ağşanı, kişmiş-Kişmişi

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Şəkilçili apelyativlərin onimləşməsi: nazlı-Nazlı, gülüş-Gülüş, gəncəli-Gəncəli,s evgili-Sevgili, dəmirçi-Dəmirçilər, qarabağlı-Qarabağlı, yolçu-Yolçu və s.

Baltaçı, Zurnaçı, Dəmirçi, qoçu-Qoçu, iynəcə-İynəcə kimi sözlər həm apelyativ söz kimi, həm də ləqəb kimi işlənir.

Qarabağlı, Gəncəli, Kürdəxanlı, Həbibi, Qorxmaz, Vurğun kimi onimlər təxəllüs kimi işlənir.

Yetkin,daşqın,coşqun, xanım, bəyim, solmaz, qorxmaz, ağca, xanlar, yetər, sevər kimi sözlər antroponim kimi işlənir.

Faktlar göstərir ki, şəkilçili apelyativlərdən daha çox dilimizdə isim,sifət və feillərdən xüsusi söz kimi istifadə olunur.

Xüsusi sözlərdən yaranan digər xüsusi sözlər: təxəllüs-antroponim-nizami-Nəsimi, vurğun-Vurğun və s.

Toponim-əsl ad:Təbriz, Misir, Riyad, Mədinə, Şirvan, Şəki və s.

Hidronim -əsl ad: Ceyhun, Araz, Xəzər və s.

Kosmonim-əsl ad: Zöhrə, Nihad, Şəms və s.

Antroponim-ideonim: Koroğlu-Koroğlu pyesi, Araz-“Araz” romanı

Toponim-ideonim: Abşeron-“Abşeron” romanı

Toponim-ktemotonim: badamlı,şampan

Sintaktik üsulla ad yaradıcılığından bəhs edərkən mürəkkəb söz formasında və söz birləşməsi formasında olan xüsusi adlar nəzərdə tutulur.

Antroponimlər: Baloğlan, Elçibəy, Gülyanaq, Güllübəyim, Nazbəyim-birinci növ təyini söz birləşməsi formasında olanlar

Toponimlər: Qarabag, Qizilağac, Qarabulaq ,Ağdaş, Ağköynək və s.

II növ təyini söz formasında olanlar:

Antroponimlər: Dəmirçioğlu, Eloğlu, Allahqulu və s.

Toponimlər: Qalaaltı, Daşaltı, Xankəndi və s.

İsmi birləşmələrinə daxil olmayan söz birləşməsi şəklində olanlar:

Antroponimlər: Adıgözəl, Bağdagül və s.

Toponimlər: Dalıqaya,Təpəmməhlə və s.

Feili birləşmə formasında olanlar:əsasən feili sifət birləşmələrinə rast gəlinir.

Antroponimlər:Allahverən

Toponim:Suqovuşan, Lökbatan, Ceyranbatan və s.

Cümlə formasında olanlar:

Antroponimlər: Allahverdi, Elsevər, Qizqayıt, Haqverdi vəs.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Toponimlər: Ceyrankeçməz, Soğanverdilər (kənd), Dəymədağıldı və s.

Yuxarıda bəhs etdiyimiz sözlərdən başqa dilimizdə forması söz birləşməsi olan xüsusi adlar da vardır. Söz birləşməsi formasında olan xüsusi adlardan antroponimlər, toponimlər, kosmonimlər, hidronimlər,f itonimlər, zoonimlər və digərləri yer alır.

Antroponimlər:Cəlil Məmmədquluzadə, Abbas Səhhət, Xaqani Şirvani, Qaçaq Nəbi və s.

Toponimlər: Sumqayıt şəhəri, Cəlil Məmmədquluzadə küçəsi, Himalay dağları və s.

Erqonimlər: Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti, Yeni Azərbycan və s.

Hidronimlər: Kür çayı, Xəzər dənizi və s.

Kosmonimlər: Qoç bürcü, Yer planeti, Zöhrə ulduzu və s.

İdeonimlər: “Leyli və Məcnun” poeması, “Xalq” qəzeti və s.

Qeyd edək ki, belə onomastik birləşmələr söz birləşmələrindən fərqli olaraq rəsmi və sabit olur. Yuxarıda verdiyimiz nümunələrdən də görünür ki, Azərbaycan dilində müxtəlif məna və formalı söz birləşmlələri formasında olan rəngarəng onomastik vahidlər vardır.

Ədəbiyyat siyahısı:

1.Paşayev A.M. Azərbaycan dili dərslərində ümumi və xüsusi sözlərin müqayisəli tədrisi məsələləri, Bakı, 2005, 192 səh.

2.Azərbaycan onomastikası problemləri.II.ADPU, Bakı, 1988

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

ŞAİR AHMED CEVAD'IN BİLİNMEYEN KARS MEKTUPLARI

Unknown "Kars Letters" of Poet Ahmed Cevad

Doç. Dr. AFİNA BARMANBAY
Kafkas Üniversitesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü
ORCID ID: 0000-0001-8038-6668

ÖZET

"Çırpınırdı Karadeniz" şiiri ile 20. yüzyıl başlarında Azerbaycan ve Türkiye'de ün kazanan Ahmed Cevad (1892-1937) aynı zamanda bir eğitimci, yazar, çevirmen ve bilim insanıdır. Yalnızca şiirleri üzerine yapılan çalışmalar, Ahmed Cevad edebî kişiliğini bir bütün olarak yansıtamaz. Şairin yazdığı hikâye ve makaleler yeterince incelenmemiş ve pek çok eseri hâlâ bilinmemektedir. Birinci Dünya Savaşı yıllarında "Bakü Müslüman Cemiyet-i Hayriyesi" adlı kurumda görev alan Ahmed Cevad; Batum, Artvin, Rize, Trabzon, Kars, Ardahan, Erzurum gibi bölgelerde yardım faaliyetlerinde bulunmuştur. Ahmed Cevad'ın (1892-1937) Birinci Dünya Savaşı döneminden 1920 Sovyet işgaline kadarki zamana kadar yazmış olduğu haber karakterli makaleleri, Azerbaycan, Türkiye ve Gürcistan Türklerinin bu süreçteki siyasi, tarihî, sosyal, kültürel yaşamı hakkında belgesel karakterli bilgiler içermektedir. Birçok makalesinde Kars'ın adı geçse de doğrudan Kars'la ilgili bilinen tek yazısı, "Kars Heyetinin Gördüğü İşlerden" (1915) adlı makalesidir. Yine 1915'te kaleme aldığı "Harpzede Müslümanlar (Kars Mektupları-3)" adlı makalesi ise tarafımızca bulunmuş ve bu bildiride tanıtımı yapılarak incelenmiştir. "Kars Mektupları-3" adlı makale, "Ahmed Cevad. Sarıkamış 6 Mayıs" imzasıyla "Yeni İkbal" gazetesinin 18 Mayıs 1915 tarihli 18. sayısında yayınlanmıştır. Makalenin adından aynı konulu 1. ve 2. mektupların var olduğu anlaşılmaktadır. Bir seneyi aşkın sürede gazetenin önceki sayılarında, ayrıca "Yeni İkbal" (1915-1917) gazetesinden önce yayında olan "İkbal" (1912-1915) gazetesinin son sayılarında yaptığımız aramalar olumlu bir sonuca ulaşamamıştır. Bulduğumuz "Kars Mektupları-3"ü daha fazla bekletmemek adına yayınlamaya karar verdik. Bu makale tanıtımının, 1. ve 2. mektupların bulunması için konu araştırmacılarını teşvik edeceğini umuyoruz. Hazırladığımız bildirinin Giriş bölümünde öncelikle Ahmed Cevad'ın Birinci Dünya Savaşı yıllarındaki faaliyetlerinden bahsedilmiştir. Birinci bölümde "Harpzede Müslümanlar (Kars Mektupları-3)" adlı makalenin transliterasyonu ve aktarımı sağlanmış, aynı zamanda 1915'de gazetede çıkan orijinal metnin resmi eklenmiştir. İkinci bölümde ise adı geçen makale üzerine yapılan değerlendirme ve açıklamalar yer almaktadır.

Anahtar kelimeler: Kars Mektupları, Ahmed Cevad, Birinci Dünya Savaşı.

ABSTRACT

Ahmed Javad (1892-1937), who became famous in Azerbaijan and Turkey in the early 20th century with his poem "Çırpınırdı Karadeniz" (Was Fluttering The Black Sea), was also an educator, writer, translator and scientist. Studies conducted only on his poems cannot reflect Ahmed Javad's literary personality as a whole. The stories and articles written by the poet have not been studied sufficiently and many of his works are still unknown. Ahmed Cevad, who worked in the institution called "Baku Muslim Community Charity" during the First World War, carried out aid activities in regions such as Batum, Artvin, Rize, Trabzon, Kars, Ardahan and Erzurum. The news articles written by Ahmed Cevad (1892-1937) from the period of the

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

First World War until the Soviet occupation in 1920 contain documentary information about the political, historical, social and cultural life of the Turks of Azerbaijan, Turkey and Georgia during this period. Although the name of Kars is mentioned in many of his articles, the only known article about Kars is the article "From the Works of the Kars Committee" (1915). His article titled "Muslims in War (Kars Letters-3)", which he also wrote in 1915, was found by us and was introduced and examined in this paper. The article entitled “Kars Letters-3” was published in the 18th issue of the newspaper “Yeni Iqbal” dated May 18, 1915 with the caption “Ahmad Javad. Sarykamysh May 6”. It is understood from the name of the article that there are 1st and 2nd letters on the same topic. Our searches for more than a year in the previous issues of the newspaper, as well as in the last issues of the "İkbal" (1912-1915) newspaper, which was published before the "Yeni İkbal" (1915-1917) newspaper, did not yield any positive results. We decided to publish the "Kars Letters-3" we found in order not to keep it waiting any longer. We hope that this article presentation will encourage researchers to find letters 1 and 2. In the first part, the transliteration and transfer of the article "War-torn Muslims (Kars Letters-3)" was provided, and at the same time, a picture of the original text published in the newspaper in 1915 was added. In the second part, evaluations and explanations were made on the mentioned article. The article "War-torn Muslims (Kars Letters-3)", which will contribute to the study of the period and the region, as well as Azerbaijan-Turkey relations, shows that the art of Ahmed Javad should be studied more deeply.

Keywords: Kars Letters, Ahmad Javad, First World War.

1. GİRİŞ

“Çırpınırdı Karadeniz” şairi Ahmed Cevad’ın henüz öğrenciyken yazdığı ve ilk makalesi olarak bilinen “Birbirimizi Sevelim” başlıklı kısa yazısı, 1911’de “Mektep” dergisinin 3. sayısında yayınlanmıştır (Cavad, 1992b: 20). Birinci Dünya Savaşı yıllarında Ahmed Cevad, başkanlığını Hacı Zeynalabidin Tağıyev’in yaptığı “Bakü Müslüman Cemiyet-i Hayriyesi” adlı kurumda görev almıştır. Bilindiği üzere, Balkan savaşlarının yaralarından ve zararlarından kurtulamadan kendini Birinci Dünya Savaşı’nın merkezinde bulan Osmanlı Devleti, ilk başlarda bazı başarılar elde etse de Sarıkamış’ta ağır bir yenilgiye uğramış, 1877-1878 Rus-Türk savaşında kaybettikleri Batum, Kars ve Ardahan’ı geri almaya çalışırken çekilmek zorunda kalmıştır. Osmanlı devletinin Erzurum, Van, Muş, Bitlis, Rıza, Trabzon gibi bölgelerini ele geçiren Rusya, Ermeni Taşnak çetelerinin bu topraklardaki Müslümanları katletmesi için gerekli ortamı sağlamıştır. Böyle bir dönemde “Bakü Müslüman Cemiyet-i Hayriyesi”, savaşta zarar gören din ve kan kardeşlerine maddi ve manevi destek olmak amacıyla faaliyetini Kuzey Kafkasya, Gürcistan, İrevan ve Osmanlı’nın işgal altındaki topraklarına yöneltmiştir. Ahmed Cevad, 1914-1918 yıllarında “Bakü Müslüman Cemiyet-i Hayriyesi”nin özel temsilcisi, yönetici sekreter ve muhabir sıfatlarıyla aktif faaliyetlerde bulunmuştur. Bölgeleri köy köy dolaşan Cevad, asıl iş yeri gibi Batum şubesine bağlı olarak çalışmıştır. 1914 itibariyle Türkiye’nin işgal altındaki bölgelerinde, ilk olarak o dönemde Batum’a bağlı olan Artvin bölgesinde, ardından 1915’de Kars, Ardahan, Erzurum’da, daha sonraları ise Rize ve Trabzon’da bulunarak yardım faaliyetlerini sürdürmüştür. Bu dönemde yazdığı şiir ve makalelerinde, savaşın getirdiği facialar ve “Cemiyet-i Hayriye”nin yapmış olduğu yardımlar ele alınmıştır. Makalelerinde Kars’ın adı geçse de tamamen Kars’la ilgili bilinen tek yazısı 1915’te kaleme alınan “Kars Heyetinin Gördüğü İşlerden” adlı makalesiydi. Tarafımızca yeni

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

bulunan "Harpzede Müslümanlar (Kars Mektupları-3)" adlı makalesi (Cavad, 1915b) ise bu bildiride ilk defa tanıtılacaktır. İsminden anlaşıldığı gibi, Kars'la ilgili bu mektubun birincisi ve ikincisi de vardır. Belki de dördüncüsü veya daha fazlası da olabilir. Fakat "Yeni İkbal" gazetesinin 18. sayısında yayınlanan "Kars Mektupları"nın birinci ve ikincisini aynı gazetenin eski sayılarında bulamadık ve üzerinden bir seneyi aşkın süre geçtiğine göre daha fazla bekletmemek adına makalenin yayınlanmasına karar verdik. Arap alfabesinden transkripsiyon yapılırken Azerbaycan Türkçesindeki yazının orijinaline sadık kalınmakla birlikte Türkiye Türkçesinde de anlaşılmasını sağlamaya çalıştık.

2. "HARPZEDE MÜSLÜMANLAR: KARS MEKTUPLARI-3" ADLI MAKALENİN AKTARILMIŞ METNİ (Görsel 1.)

Bir hadise ne kadar aydın ve aşikâr da olsa onu gözle görmeyince, sadece nakletmek yahut yazmakla hakikati lazımınca tasvir etmek mümkün değildir. Alelhusus ki, bana ağır ve ehemmiyetli olan, cemaat arasında güzel bir deyiş vardır. Bahsedilen meselenin ne kadar ehemmiyetli olduğunu dinleyen insan, olduğu gibi tasvir etmeye kadir olmadığı zaman şöyle derler: "Uzaktan bize sesi gelir". Şimdi Kars, Ardahan felaketine dair de şöyle diyebilirim: "Kardeş, bize sesi gelirmiş".

Bu felakete dair ne kadar makaleler yazıldı, ne kadar ateşli sözler söylendi; Bu yazılar, bu makaleler herkese bir tür tesir etti. Her bir insanın bir kadar o biçarelere yardım etmemizi sağladı. Bunları ben de okudum, ben de işittim. Lakin gelip felaketi kendi gözümle gördüğümde, kendi kulağımla işittiğimde, bu bedbahtların muhitine dalıp da onların hayatına dokunduğumda şekli büsbütün ayrı renkte gördüm. Denilen sözlere ayrı yürekle kulak verdim.

İnanır mısınız şimdiye kadar Ardahan, Kars felaketi ne kadar kara renklerle, ne kadar mübalağaya benzer kelimelerle yazılmışsa da bunlar hepsi hakikat-ı halin en küçük bir numunesi, en hafif bir suretidir. Bu felaketi insan anlatmaya başlasa tükenmez bir mersiyedir. Büyük şekilde Kerbela yangısıdır.

Bu biçarelerin aç karnına üç beş kuruş iane eden kardeşlerimiz felaketi kendi gözleri ile görseler eminim ki evden yorganını, üstünden çuhasını da çıkarıp verirler. Bir gün oruç tutup da çörek, balını onlara gönderirler.

Bakınız, evi eşiği dağılmış, malı yağmalanmış biçareler acından ne hadde gelmişler ki, köye girdiğimizde çocukların koşan atların taze attığı dışkıyı eşeleyip içinden arpa tanelerini çıkartıp da yediklerini gördük. Küçük kızlar eski un ambarlarının altına sepilmiş un tozunu toprakla beraber kazıyıp yedikleri zaman yoldaşlarımız görüp ellerinden almışlardır.

Cemaatin hâlini ve mukadderatını malum etmek için harabe köylere gittiğimde şöyle manzaralara da tesadüf edinilirdi: Mal mülkünden el çekmiş, tüm akrabasını yitirmiş aç kadınlar kendilerini soğuktan muhafaza etmek bir yana, lazımı yerlerini örtmeye bile bir parça bezleri yoktu. Ne kadar acı hakikat! Akla gelmeyen belalara duçar olmuş bu biçareler yürekleri kanlı yaşla dolu olup dertlerine yanan, ilgi gösteren bir adama dolu yüreğini açmak istediği hâlde bizlerden uzak kaçıp direklerin arkasında gizlenip bizlerle sorgu suale girişirdiler.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Müslüman Cemiyet-i Hayriye'sinin gönderdiği giysiler el altında olmadığından Doktor Hüsrev Bey Sultanov, Ardahan'da cihet alıp bu mahallin köylerindeki muhtaçlara paylandı. Nisan ayının sonlarında Gence'den Cemiyet-i Hayriye heyetinin dört arabası (furgonu) ile Gence ve Nuha'nın iane ettiği giysiler geldi ve hepsi işte bu Ardahan köylerine gönderildi. Bugün aç çıplak cemaate en ziyade lazım olan şeyler; un, giysi, yazma, başörtüsü, ayakkabı ve sabundur.

Cemaatin gözü o kadar korkmuş ki yakın köylerin arasında bile bir güvensizlik hâkimdir. Köylere yaklaşıldığında dışarıdaki kadın, çocuk, erkek gözünün önünde oturduğu yerinden fırlayıp içeriye saklanırlar. Köylerine yardım etmek için geldiğimizi bildikten sonra yavaş yavaş toplanmaya, dertlerini, ihtiyaçlarını bildirmeye gelirler. Her bir köyde o kadar acı manzaralar görüp o kadar acıklı hadiseler duyuyoruz ki bunların cümlesini yüreğe sığıştırmak çok müşküldür ve bazı vakit tahammül etmek gayr-i mümkündür.

Bardız mahallinin "Göreşken" köyünde bir kadın ağlayarak yüreğindeki ateşi bize anlatınca yavaş yavaş yüreğim dolmaya başladı. Ne kadar kendime kuvvet verdimse de tutulduğum hissiyatla baş edemedim, gözlerim yaşarmaya başladı. Hiç olmazsa oraya toplanmış kadınlara ağladığımı göstermemek için yapılacaklar listesi defterini ve filmi yoldaşıma verip cemaatin içinden çıktım.

O köyden giderken sahipsiz kadınlar bize: "Kardeşler, Allah aşkına buradan gitmeyin, bizi yalnız bırakmayın" deyip ağlıyorlardı. Bunlara biz de: "Bacı can, korkmayın, diğer köylere gidip yine geleceğiz" deyip onları sakinleştirmeye çalışıyorduk.

Perişan olmuş cemaat arkalarından kati ümit edip kimsenin bunların derdine yanıp da yardıma gelmelerine hiç ümit etmiyormuş. Şimdi din kardeşlerinin bunlara yardıma gelmeleri ahaliyi son derece etkiliyor. Un, giysi paylanan evde yığışan erkekler paylarını almaya gelen kadınlara, çocuklara: "Gel kızım, gel oğul, al, al da millete dua et. Allah millete zeval vermesin" deyip tekrar ediyorlar. Her yerde kadınlar, erkekler kendi memnuniyetlerini ve bütün külfetleriyle ihsan sahiplerine dualarını onlara yetirmemizi bizden rica ediyorlar.

Bu biçarelerin memnuniyetini matbuat vasıtasıyla ihsan sahiplerine yetirip bununla bunlara ve gayri din kardeşlerime de demek istiyorum:

Bir defa iane etmekle yetinmeyiniz, felaket o kadar büyük ki ihtiyacı defetmek için büyük güç ve aylarca yardım lazımdır.

Veriniz kardeşler! Veriniz Allah yoluna, veriniz insaniyet namına, veriniz millet namına!

3. HARPZEDE MÜSLÜMANLAR (KARS MEKTUPLARI-3) ADLI MAKALENİN İNCELENMESİ

Bilindiği üzere 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşını kazanan Rusya, tazminat olarak Kars, Ardahan, Batum ve Beyazıt'ı ele geçirmiş, "Batum ve Batum Sancağı'na bağlı bulunan Artvin, Ardanuç, Borçka, Şavşat ve Hopa'nın Kemalpaşa'dan itibaren olan kısmı Rusya'ya" bırakılmıştır (Turan, 2019: 26). 1878'den sonra Rus yönetimi altında kalan bölgelerdeki Müslüman ahali 1914'ten başlayarak Ermeni çetelerinin yaptığı katliamlara maruz kalmıştır.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

1915 yılı ortalarında sadece Kars ve Ardahan bölgelerinde yaklaşık 30.000 Müslüman katledilmiştir (Kantarcı, 2005: 224). Böyle bir dönemde "Bakü Müslüman Cemiyet-i Hayriyesi", faaliyetini Batum'dan başlatarak Karadeniz bölgesi, Ardahan, Kars ve Erzurum'a doğru yöneltir. "Cemiyet-i Hayriye"nin Harpzedelere Yardım Şubesi'nin aktif üyesi olan Ahmed Cevad 1915'ten itibaren, başta Kars ve Ardahan'da olmak üzere Türkiye'nin işgal altındaki bölgelerinde bulunmuştur (Memmedli, 2010: 24). Azerbaycan'da Nevruz Bayramı yüzyıllardan beri çok büyük coşkuyla kutlanmaktadır. Ahmed Cevad'ın mart ayında Kars'a gelişi Nevruz Bayramı'na tesadüf etmiştir. Görmek istedikleri ile gördüğü manzara arasındaki uçurum, şairin kalbini adeta ikiye bölmüştür. Bu münasebetle yazdığı "Ne Gördümse" (Cavad, 1992a: 128) adlı şiirinde minberlerde ezan yerine baykuş seslerinin duyulduğundan ve doğanın da bu duruma ağladığından bahsetmiş, insanların feryadını ve Kars'taki matem havasını büyük yürek acısıyla kaleme almıştır. Ardahan'da da durum farklı değildir. Burada da "Heyhat" adlı şiirini yazan şair, "Gözler mi kör, yoksa gönüller mi dar?" diye feryat ederek tüm Müslümanları vicdanının sesini dinleyerek bu bölgedeki insanlara yardım çağrısında bulunmuştur.

Ahmed Cevad, Bakü Müslüman Cemiyet-i Hayriye hattıyla Türkiye'nin Doğu Anadolu bölgelerinde yardım faaliyetlerinde bulunurken yapılan işlerle ilgili raporlar hazırlamıştır. "Kars Heyetinin Gördüğü İşlerden" (1915a; Cavad, 1992b: 42-44) adlı makale, böyle yazılarındandır. 7 Nisan 1915 tarihli bu yazı, 14 Nisan'da "İkbal" gazetesinde yayınlanmıştır. Makalede; Kars, Ardahan, Soğanlık, Kağızman, Sarıkamış, Horasan, Belezoraşt, Zartoşt gibi yerlerin adı geçer, bölgedeki içler acısı durum, Kars'taki camide kurdukları iaşe mıntıkasının faaliyeti ve her alanda yapılan yardım işleri anlatılır. Burada yaşanan felaketlerin söylenenden ve hayal edilenden kat kat fazla olduğunu belirten Ahmed Cevad, 31 Mart 1915 tarihinde bulunduğu Soğanlık bölgesinde 14 (on dört) köyün harabeye dönüştüğünü, buralarda tek bir insana rastlayamadıklarını bildirir (Cavad, 1992b: 43). Ahmed Cavad, hiç anlam veremediği bir hususa dikkat çeker. Ardahan'daki nüfusun 67.000'inin Müslüman, 50.000'inin ise Hristiyan ve bunlardan yalnızca 1400'ünün Ermeni olduğunu belirten yazar, nedense savaştan zarar görenlerin tamamının Müslümanlardan ibaret olduğuna dikkat çeker. Makaleden anlaşıldığı üzere, cemiyet üyeleri savaş mağdurlarına sadece bulundukları yerlerde maddi yardımlarda bulunmakla yetinmemişlerdir. Mümkün olduğunca harpzedeleri daha güvenli yerlere yerleştirmeye çalıştıklarını, kimsesiz kalan 6500 Müslümanı Bakü ve Gence gibi şehirlere göndermek için Rus yönetimden izin aldıklarını bildirir (Cavad, 1992b: 43). Açıklayıcı ve sanatsal betimlemeler, makaleyi edebî yönden değerli kılmaktadır. Şair, çaresiz Karslıların kendilerini nasıl karşıladıklarını şöyle anlatır: "Bizim oraya gitmemizden o kadar memnun kaldılar, o kadar çok sevindiler ki, gözlerimiz doldu. Hepsinin solgun dudaklarından boyasız[1] bir tebessümle birlikte şu kelimeleri duyduk: - Hamdolsun Cenab-ı Hakka, bizim için de kaygılanıp endişe duyanlar varmış. Bir insan öldüğünde de kardeşinin kollarında ölmelidir. Yaşasın kardeşlerimiz!" (Cavad, 1992b: 43-44). Bu makaledeki lirik-romantik üslubu, yeni elde ettiğimiz "Harpzede Müslümanlar (Kars Mektupları-3)" adlı makalede de görebiliriz.

"Kars Mektupları-3", "Yeni İkbal" gazetesinin 18 Mayıs 1915 tarihli 18. sayısında yayınlanmıştır. "Hususi muhabirimizden" notuyla yazılan bu makalenin sonunda "Ahmed

[1] Boyasız; doğal, içten, samimi, suni olmayan.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Cevad" imzasının üzerinde "Sarıkamış 6 Mayıs" yazısı yer almaktadır. Mart ayında Kars'ta bulunan Ahmed Cevad'ın Mayıs ayında da faaliyetini bu bölgelerde devam ettirdiği anlaşılmaktadır. "Kars Mektupları-3" adlı makalede Cevad, bölgedeki vahim durumu anlatırken şimdiye kadar duyulanların gerçekliklerin yanında oldukça sönük kaldığını bildirir. Korku ve panik içindeki Kars halkı ilk başta onlara yardıma gelen hayır cemiyeti üyelerinden de kaçmaya çalışmış, saklanmışlardır. Çünkü halkın gözü o kadar korkmuştur ki yakın köyler arasında bile bir güvensizlik hâkimdi. Ahmed Cevad ve ekibinin yardım etmek için geldiklerini bildikten sonra yavaş yavaş toplanmaya, dertlerini ve ihtiyaçlarını bildirmeye başlamışlardır. Makalede, Bardız mahallinin "Göreşken" köyünden bir kadının ağlayarak anlattıklarından yazarın nasıl yıkıldığı hissedilmektedir. Bu köy, Köreşken / Göreşken adıyla Kars vilayetinin Sarıkamış ilçesinin Bardız nahiyesine bağlıydı. 1946 yılında Bardız nahiyesi ve Göreşken köyü Erzurum'un Şenkaya ilçesine bağlanmıştır. Yapılan yardımların ardından bu köyden ayrılırken sahipsiz kadınların *"Kardeşler, Allah aşkına buradan gitmeyin, bizi yalnız bırakmayın"* diye yalvarmaları, Cevad ve ekibinin *"Bacı can, korkmayın, diğer köylere gidip yine geleceğiz"* deyip onları sakinleştirmeye çalışmaları, belgesel film gibi gözler önünde canlanmaktadır. Başka bir köye girdiklerinde çocukların koşan atların taze attığı dışkıyı eşeleyip içinden arpa tanelerini çıkartarak yedikleri, eski un depolarında yerlerde kalan un kalıntılarını toprak karışık kazıyıp karınlarını doyurmaya çalıştıkları yürek acısıyla anlatılır. Bu makalede; Kars gibi soğuk bir memleketin sert geçen Mart ayında bırakın soğuktan korunmayı, yırtık giysilerini bile kapatmaya bir parça bez bulamayan kadınların karşısında ağladığını görmesinler diye uğraşan bir şair kalbinin acıları duyulmaktadır. Cevad, *"Her bir köyde o kadar acı manzaralar görüp o kadar acıklı hadiseler duyuyoruz ki bunların cümlesini yüreğe sığıştırmak çok müşküldür ve bazı vakit tahammül etmek gayr-i mümkündür"* diye belirtir. Dehşet verici manzaraları gözyaşlarını tutamadan anlatan şair, din kardeşlerini buradaki insanlara yardım etmek için seferber olmaya çağırır. Bu büyük felaketin doğurduğu ihtiyaçları aradan kaldırmak için kapsamlı ve düzenli bir yardım yapmak gerektiğini belirtir. Cevad; Allah adına, insaniyet ve millet namına ianeleri eksik etmemeleri için basın yoluyla Azerbaycan'a seslenerek adeta yalvarmıştır.

4. SONUÇ

Sovyetler dağıldıktan ve Azerbaycan bağımsızlığını ilan ettikten sonra Ahmed Cevad'ın eserleri ilk defa 1992'de Ali Saleddin tarafından toplanmış, transliterasyonu yapılmış ve iki ciltlik kitap hâlinde yayınlanmıştır. O dönemden beri şairin defalarca yayınlanmış kitaplarında hep eski baskılardaki eserleri tekrarlanmış ve yeni bir katkı sağlanmamıştır. Ele aldığımız "Harpzede Müslümanlar (Kars Mektupları-3)" adlı makale, "İkbal" (1912-1915) gazetesi kapandıktan sonra "Yeni İkbal" (1915-1917) adıyla yayın hayatına başlayan gazetenin 18. sayısında yayınlanmıştır. 18 Mayıs 1915 tarihli bu gazetenin önceki sayılarında, ayrıca "İqbal" gazetesinin de son sayılarında Kars mektuplarının 1. ve 2'ncisini arasak da bulamadık. Azerbaycan Millî Kütüphanesi'nde "İkbal" ve "Yeni İkbal" gazetelerinin tüm sayılarının dikkatlice taranmasına ihtiyaç vardır. Uzun süren arayışlarımız sonuç vermeyince, daha fazla bekletmeden 3. mektubu tanıtmaya karar verdik. Bu makalenin, diğer mektupların bulunması için araştırmacıları teşvik edeceğini umuyoruz. Dönemin ve bölgenin, ayrıca Azerbaycan-Türkiye ilişkilerinin öğrenilmesine katkı sağlayacak nitelikte olan "Harpzede Müslümanlar

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

(Kars Mektupları-3)” adlı makale, Ahmed Cevad sanatının daha derinden araştırılması gerektiğini göstermektedir.

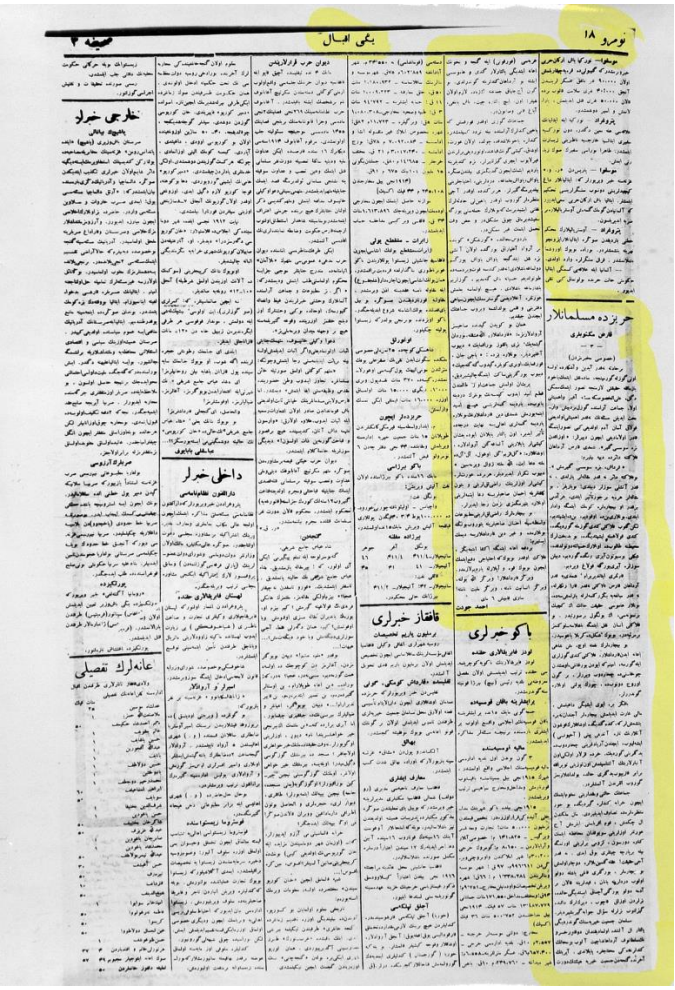

Görsel 1. Ahmed Cevad (1915). Harpzede Müslümanlar (Kars Mektupları-3). Yeni İkbal gazetesi, 18 Mayıs, No:18.

KAYNAKÇA

Cavad, Ehmed (1915a). Kars Heyetinin Gördüğü İşlerden. *İkbal,* 14 Nisan.

Cavad, Ehmed (1915b). Harpzede Müslümanlar (Kars Mektupları-3). *Yeni İkbal,* 18 Mayıs, No:18.

Cavad, Ehmed (1992a). *Seçilmiş Eserleri*, iki ciltte, Haz.: Ali Saleddin, 1. Cilt, Bakü: Elm.

Cavad, Ehmed (1992b). *Seçilmiş Eserleri*, iki ciltte, Haz.: Ali Saleddin, 2. Cilt, Bakü: Elm.

Kantarcı, Şenol (2005). Kars’ta Türklere Yönelik Mezar Kazıları: Kalo/Derecik Köyü Mezar Kazısı, *Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Tarihi Dergisi*, Sayı: 18: 221-231.

Memmedli, Afina (2010). *Ehmed Cavad ve Türkiye.* Bakı: Elm.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Turan, Resul (2019). *Çarlık Rusyası döneminde Batum vilayeti* (*1878-1914)*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Danışman: Prof. Dr. Mehmet Ali Beyhan.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

BÜYÜCÜ İLE ÇIRAĞI HAKKINDAKİ AZERBAYCAN MASALLARININ VARYANTLARI

Variants of Azerbaijani Tales About a Sorcerer and His Apprentice

Doç. Dr. AFİNA BARMANBAY
Kafkas Üniversitesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü
ORCID ID: 0000-0001-8038-6668

ÖZET

Yüzyıllar süren mücadele sürecinde insanoğlunun umutlarını ve hayallerini dile getiren masal kahramanları zekâ, vefa, yiğitlik, korkusuzluk, dayanıklılık, mertlik, doğruluk gibi olumlu özelliklerin taşıyıcıları olarak görülmektedir. Masallardaki sihir, büyü, efsun gibi motifler ise insanoğlunun zorlukları aşma ve refaha kavuşma hayallerinin edebî mahsulü olarak ortaya çıkmıştır. Büyücü ile çırağı hakkındaki masallar hemen hemen tüm ulusların sözlü edebiyatında yer almaktadır. Bu masallardaki büyücü karakteri zalim, katil ve kıskançtır. Kahraman ise büyücüden büyünün ve don değiştirmenin sırlarını öğrenen, sonra da kendisini korumak için büyücüğü yok eden genç bir çıraktır. Türkiye'de bu konudaki masalların "Ali Cengiz Hikâyesi", "Ali Cengiz Hileleri" "Keloğlan ile Ali Cengiz", "Keloğlan ile Oh'un Masalı", "Oh'un Masalı" gibi varyantları vardır. Azerbaycan sahasında benzer konuda "Ohhay" ve "Ah Vah" isimli masallar vardır. Çalışmamızda her iki masalın birer varyantları ile birlikte toplam dört masal üzerinden yola çıkılmıştır. Varyantlar, masalların derlendiği bölgelerin isimleriyle adlandırılmıştır. Bu masallarda, Azerbaycan sahasının en korkunç, dehşet verici ve acımasız bir kötü karakteri olan erkek büyücü karakteri yer almaktadır. Kötü büyücü adeta bu masalların kahramanlarından daha etkin ve baskın bir karaktere sahiptir denilebilir. Don değiştirme/dönüşüm motifi bu masallarda başta kahramanın meslek ve geçimini sağlamak amacıyla kullanılmıştır. Fakat kahraman, kötü karakter olan büyücü ile karşı karşıya geldiğinde bu motif ceza aracı olarak kullanılmıştır. Çalışmamızda "Ohhay" ve "Ah Vah" isimli masallar hem birbiriyle hem de kendi varyantlarıyla karşılaştırılmıştır. Bunun yanı sıra varyantların birinde yer alan şiir/atışma, "Neylerdin" adlı türkü sözleri ile karşılaştırılarak incelemeler yapılmıştır. Gence varyantı "Ohhay ile Ehmed" masalında kahraman ve karakterlerin bir bütün olarak işlendiği, yapılan tasvirlerin masalı daha dolgun ve etkileyici hâle getirdiği ve edebî yönden daha güçlü olduğu kanısına varılmıştır. Ele aldığımız dört Azerbaycan masalı, Türk ve dünya halkları edebiyatlarındaki aynı konulu masalların mukayesesinde faydalı kaynak niteliğinde olabilir.

Anahtar kelimeler: Büyücü, Ohhay, Ah Vah, don değiştirme/dönüşüm, tılsım.

ABSTRACT

Fairy tale heroes, who expressed the hopes and dreams of humanity during centuries of struggle, are seen as bearers of such positive qualities as intelligence, loyalty, courage, fearlessness, endurance, courage and truthfulness. Motifs such as magic, enchantment and incantation in tales emerged as the literary product of human beings' dreams of overcoming difficulties and achieving prosperity. Tales about the wizard and his apprentice take place in the oral literature of almost all nations. The sorcerer character in these tales is cruel, murderous and jealous. The

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

hero is a young apprentice who learns the secrets of magic and metamorphosis from the sorcerer, and then destroys the sorcery to protect himself. In Turkey, there are variants of tales on this subject such as "Ali Cengiz Story", "Ali Cengiz Cheats", "Keloglan and Ali Cengiz", "Keloglan and Oh's Tale", "Oh's Tale". In Azerbaijan, there are tales on a similar subject called "Ohhay" and "Ah Vah". In our study, we started out with a total of four tales, including variants of each of the two tales. Variants are named after the regions from which the tales were compiled. In these tales, there is a male wizard character, who is the most terrible, terrifying and cruel evil character of the Azerbaijani field. It can be said that the evil wizard has a more effective and dominant character than the heroes of these tales. The motif of metamorphosis/transformation is used in these tales primarily to ensure the profession and livelihood of the hero. However, when the hero faced the evil character, the sorcerer, this motif was used as a means of punishment. In our study, the tales named "Ohhay" and "Ah Vah" were compared both with each other and with their own variants. In addition, the poem in one of the variants and the lyrics of the folk song "Neylerdin" were compared and analyzed. It has been concluded that in the Ganja variant "Ohhay and Ehmed" tale, the heroes and characters are treated as a whole, the descriptions make the tale more complete and impressive, and it is stronger in literary terms. The four Azerbaijani tales we have discussed can be useful sources in comparing tales with the same theme in the literature of the world's peoples. The four Azerbaijani tales we have discussed can be useful sources in the comparison of tales with the same theme in Turkish and world literature.

Keywords: Sorcerer, Ohhay, Ah Vah, metamorphosis, magic.

1. GİRİŞ

Masallarda tüm maceralar bir yolculukla başlar. Genelde bu yolculuklar sırasında oluşan büyü ve sihir unsurlarının anlatım araç ve gereçleri de rengârenktir. Ramazan Gafarlı, dünya halklarının masallarında kahramanın evden ayrılma sebeplerini şöyle sıralar: Kahraman sihirli bir görevin peşinden gider; kaçırılan nişanlısını bulmaya çalışır; kardeşlerinin ihaneti sonucu karanlık dünyaya atılır; ticaret amacıyla farklı ülkelere gider; hasta bir padişahın kızına veya velilerine şifa arar; bilgi ve beceri kazanmak için memleketini terk eder (Gafarlı, 2011: 210-211). Büyücü ve çırağı hakkındaki masallarda da kahraman bir meslek sahibi olmak, dolayısıyla bilgi ve beceri kazanmak için bu yolculuğa çıkar. Halk kendi kahramanlarını yenilmez görmek ister ve bu yenilmezlik için kullandıkları büyü motiflerini masallarla ifade eder. *"Kahraman, kendini göstermesi için adeta bir fırsat zemini olan bu zorlu imtihan alanlarından başarıyla çıkmak için düşmanlarından veya sevdiklerinden gizlenmek, onlara görünmemek veya tanınmamak isteyebilir. Bu durumda kullanılan en yaygın yöntemlerden biri değişim motifidir"* (Harmancı, 2015: 210). *"Don değiştirme motifi; ölüm ve ruh, sınama (ödül veya ceza) aracı, üstünlük ve keramet vasıtası, yaratılış ve türeme unsuru olarak dört farklı kategoride değerlendirilebilmektedir"* (Küçük, 2020: 114). Azerbaycan sahasında büyücü ve çırağı konulu masallarda don değiştirme motifi kahraman için başta meslek ve geçimini sağlamak amacıyla, daha sonra ise sınama (ödül ve ceza) aracı olarak kullanılmıştır. *"Ceza şeklinde meydana gelen don değişimleri, kötüler ve kötülükler için geçerlidir. Burada işlenen bir suçtan veya günahtan dolayı cezalandırılma söz konusudur. Ödül veya mükâfat biçimindeki don değiştirmeler ise genellikle kahramanın kendi rızası ve iradesi/dileği ile meydana gelmekte olup bir "kurtuluş" olarak görülmektedir. Bu bağlamda ödül veya ceza şeklinde görülen don değiştirme motifinde; daha çok tabiat unsurlarına, nesnelere ve hayvanlara dönüşme söz konusudur* (Küçük, 2020: 106). Büyücü ile çırağı hakkındaki masallarda da kahraman hem kendini kurtarmak hem de kötü büyücüyü cezalandırmak için sürekli don değiştirir. Bu husus, Türkiye'de "Ali Cengiz Hikâyesi", "Ali Cengiz Hileleri" "Keloğlan ile Ali Cengiz", "Keloğlan ile Oh'un Masalı",

"Oh'un Masalı" gibi masallarda da görülmektedir. "Keloğlan ile Ali Cengiz" masalında Keloğlan, Ali Cengiz'den don değiştirerek insan dışı kılıklarda görünmeyi öğrenir. Diğer masallarda pek karşılaşmadığımız bu durum, Ali Cengiz masalından bu masala geçmiş bir özellik olarak karşımıza çıkar (Harmancı, 2010: 262). Benzer masalların ismi Rusçada "Ox" ("Oh"), Mark Azadovski elyazmasında "Koldun i ego uçenik" ("Büyücü ve çırağı"), Abhazca "Haytın" vs. adlarla ünlüdür (Zeynallı, 2005: 12). Olay örgüsü tüm varyantlarda aynıdır. Her bir halk kendi varyantına millî kültürünü yansıtan ayrıntılar eklemiştir. Örneğin, Azadovski'nin Rusça elyazmasında fakir köylünün ayyaşlığı vurgulanmış ve onun bahtsızlığının sebebi içki olarak gösterilmiştir (Zeynallı, 2005: 12-13). Azerbaycan sahasında benzer konuda "Ohhay ile Ehmed" ve "Ah Vah" isimli masallar vardır. Çalışmamızda her iki masalın birer varyantları ile birlikte toplam dört masal üzerinden yola çıkılmıştır.

2. " OHHAY" MASALININ İKİ VARYANTI

2.1. Gence Varyantı: "Ohhay ile Ehmed"[1] (Azerbaycan nağılları, 2005b: 204-216).

"Ohhay ile Ehmed" – Gence sakini İsrafil Tağızade tarafından anlatılmıştır (Azerbaycan nağılları, 2005b: 296). Masal kahramanının adı Ehmed'dir. Fakir bir adamın tek oğludur. Adam, geçimini balıkçılıkla sağlar ve sevgili oğlunu hiç çalıştırmazmış. Yıllar geçmiş, adam yaşlandığında oğlu Ehmed on dört yaşına varmıştır. Bir gün adam, Ehmed'e, okuma yazma bilmediği için bu zor işle meşgul olduğunu, artık yaşlandığı için balık tutmakta zorlandığını, böyle fakirlik içinde yaşamak istemiyorsa bilim öğrenmesi gerektiğini söyler. Ertesi gün sabahtan, Ehmed'e ilim öğretecek molla aramak için baba oğul hazırlanıp yola konulurlar. Köy köy dolaşır ama iyi molla bulamazlar. En son bir çeşmenin yanına vardıklarında dinlenmek ve açlıklarını gidermek için otururlar. Yedikten sonra çeşmenin suyundan doya doya içerler. Yazın sıcağında buz gibi çeşme suyu baba oğulun içini serinletir ve "ohhay ("oh", "oh be"), ne güzel bir su" derler. O anda suyun ortasından bir adam çıkıverir ve "buyurun, beni niye çağırdınız?", diye sorar. Baba oğul şaşırıp kalırlar. Meğerse aniden ortaya çıkan bu adamın adı "Ohhay"mış. Durumu öğrenen Ohhay, Ehmed bir sene yanında kalırsa ona tüm ilimleri öğreteceğini söyler. İkna olan baba, oğluyla vedalaşıp evlerine döner. Ohhay, Ehmed'i koltuğuna alıp suyun altına dalar. Ehmed gözlerini açtığında kendisini küçük bir kalenin içinde bulur. Asıl olaylar bundan sonra başlar. Masalda kalenin tasviri ayrıntılı bir şekilde yapılmıştır. Ehmed, Ohhay'ın zalim ve kanlı bir katil olduğunu, büyücülüğü öğrettikten sonra ona da diğer öğrencilerine yaptığı gibi tılsım yapacağını öğrenir. Ehmed ile Ohhay'ın kızı birbirlerine âşık olurlar. Kız, babasından kurtulmanın yolunu Ehmed'e anlatır. Meğerse Ohhay, verdiği derslerden sonra sınavda başarılı olanları öldürür, başarılı olamayanları hayvana dönüştürür, hiçbir şey bilemeyenleri ise serbest bırakırmış. Bu sebepten Ehmed tüm tılsımları çaktırmadan iyice öğrenmeli, sınav zamanı ise hiçbir şeyi öğrenemediğini söylemelidir. Ehmed bu söylenenleri yapar, kılık değiştirme sanatına hâkim olur, sınavda ise bildiği her şeyi unuttuğunu söyler ve böylece kurtulmayı başarır. Babasının yanına dönen Ehmed, at kılığına girip kendisini pazara götürüp satmasını ama yularını asla vermemesi gerektiğini söyler. Çünkü babası bir şekilde kandırılıp yuları elinden alınırsa, bir daha oğlunun yüzünü göremeyecekti. Ehmed ata dönüşür, babası onu pazarda satar ve yularını vermez. Böylece Ehmed, at kılığından çıkıp evine döner. Günlerden bir gün Ehmed yine ata dönüşür, babası onu pazara götürür ve derviş kılığındaki Ohhay onu yularıyla birlikte satın alıp kaleye getirir. Ehmed'i yine Ohhay'ın kızı kurtarır. Yularını bırakınca Ehmed kılık değiştirip bir ceylana dönüşüp kaçar. Ohhay, mahir bir avcıya dönüşerek ceylanı avlamak ister. Ehmed, balığa dönüşerek deryaya atlar. Ohhay, balıkçı olup onu

[1] Bu masalın tam şekilde aktarılmış metni için bkz.: (Barmanbay, 2024: 201-205).

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

yakalamak için ağını deryaya atar. Ehmed ceviz ağacına dönüşür, Ohhay kargaya dönüşerek cevizleri tek tek taşımaya başlar. Ardından Ehmed, kızıl elmaya dönüşerek sandığa saklanır. Ohhay Ehmed'i bulur, sandığı açtığında Ehmed ispinoz kuşuna dönüşerek uçar. Ohhay hemen atmaca kuşu kılığına girerek ispinozu avlamak ister. Ehmed, bir deste güle dönüşerek padişahın karısının kucağına düşer. Hâl böyleyken, Ohhay bir derviş kılığına girerek okumaya başlar. Padişah onun sesinden çok etkilenir ve ona bir şeyler hediye etmek ister. Derviş ise yalnızca eşinin kucağındaki gülleri ister. Padişah buna razı gelmez ama derviş çok ısrar edince gülleri ona vermek ister. O zaman gül kılığındaki Ehmed, bir avuç darı olup yerlere dökülür. Ohhay hemen tavuğa dönüşerek darıları yutmaya başlar. Fakat bir darı tanesi padişahın ayağının altında kalmıştır. O tek taneden hemen çakala dönüşen Ehmed, tavuk donundaki Ohhay'ı boğarak öldürür. Ohhay'dan temelli kurtulan Ehmed, onun kızının kendisine nasıl yardım ettiğini hatırlar. Kızın peşinden kaleye gider. Kız, evleneceği kişinin vefalı, yiğit ve zeki olduğundan emin olması gerektiğini söyler. Ehmed, kıza "Vefasız olsaydım, Ohhay'ı öldürdükten senin için sonra buraya dönmezdim. Yiğit olmasaydın Ohhay'ı öldüremezdim. Zeki olmasaydım tılsımları kıramazdım", diye cevap verir. Kız, "tüm bunları kendin için yaptın, benim için neler yapabileceğini görmek isterim", der. Kız, ancak beyaz devin elmalarının sırrını öğrenip söylediği zaman Ehmed'le evlenebileceğini söyler. Ehmed kabul eder ve kızın bu isteğini hayata geçirmek için yola konulur. Kız üç defa farklı kılıklara girerek Ehmed'i sınar. Ehmed tüm sınavlardan başarıyla geçer. Ehmed ile kız, hemen kaledeki tılsım yapılmış tüm insanları kurtarırlar. Herkes kaledeki hazineden istediklerini alır ve Ehmed'in düğününe katılırlar. Kırk gün kırk gece düğün yapan Ehmed, sonunda muradına erer.

2.2. Aktaş Varyantı: "Ohhay'ın Masalı" (Oxxayın nağılı, 1928: 42-45).

"Azerbaycan'ı öğrenme yolu" mecmuasının 1928 yılının 2. Sayısında, "Ohhay'ın Masalı" adlı bir masal yayınlanmıştır. "Ağdaşlı" imzasıyla yayınlanan masalın Azerbaycan'ın Aktaş ilinden derlendiği anlaşılmaktadır. Bu masal ile çalışmamızda ele alınan "Ohhay ile Ehmed" masalının ana konusu aynı olsa da bu iki varyant arasında pek çok fark vardır. Bu masalda kahramanın ismi Gouz'dur. Konu uzmanları bu ismin "Oğuz" sözünün bir telaffuz şekli olduğu görüşünü savunmaktalar. Örneğin, Muhtar Kazımov bu masalın Gence bölgesinden derlendiğine dikkat çekerek Oğuz hakkındaki rivayetlerin bu bölgelerde yaygın olduğunu belirtmiştir. Bu rivayetlerde Oğuzlar günümüz insanına göre çok daha iri ve olağanüstü güçlü insanlar olarak sunulmaktadır. Gedebey-Daşkesen gibi bölgelerde bir insanın sağlamlığını ve uzun ömürlülüğünü ifade etmek için bazen ona "Uğuz (Oğuz) ölüsü" denilir. Kazımov, bu gibi bilgileri özetleyerek Gouz'un doğuşunu şöyle açıklar: Halk, kahramana "Gouz" ("Oğuz") adını vererek onun olağanüstü fiziksel gücüne dikkat çekmek istemiştir. Ancak yenilmezlik için fiziksel gücün yeterli olmadığını düşünen insanlar, kahramanlarını büyülü dünyayla ilişkilendirmişlerdir; "Ohhay'ın Masalı" böyle ortaya çıkmıştır (Kazımlı, 2011: 8-9).

"Ohhay'ın Masalı"nda en dikkat çekici husus, don değiştirme sahnelerinin nazımla ele alınmış atışma şeklinde olmasıdır. Kolay anlaşılmasını sağlamak için bazı harf değişiklikleri uygulamanın dışında atışmayı orijinaline sadık kalarak olduğu gibi sunuyoruz:

Gouz:

Sen kılıcı ele alıp

Beni öldürmeli olsan,

Men bir deli ceylan olup

Düzlere kaçsam, neylersen?

Ohhay:

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Sen bir deli ceylan olup
Düzlere kaçmalı olsan,
Ben bir mahir avcı olup
Ceylanı vursam, neylersen?

Gouz:

Sen bir mahir avcı olup
Ceylanı vurmalı olsan,
Ben bir kızıl balık olup
Denize gitsem, neylersen?

Ohhay

Sen bir kızıl balık olup
Denize gitmeli olsan,
Men bir koca torçu[2] *olsam,*
Balığı tutsam, neylersen?

Gouz

Sen bir koca torçu olup
Balığı tutmalı olsan,
Ben bir deli asker olup
Selyan'a kaçsam, neylersen?

Ohhay:

Sen bir deli asker olup
Selyan'a kaçmalı olsan,
Ben bir civan zabit olup
Askeri tutsam, neylersen?

Gouz

Sen bir civan zabit olup
Askeri tutmalı olsan,
Ben bir goz[3] *ağacı olup*
Bağlarda bitsem, neylersen?

Ohhay:

Sen bir goz ağacı olup
Bağlarda bitmeli olsan,

[2] Ağcı. Ağ ile balık tutarak geçinen kimse.

[3] Ceviz.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Ben bir ala karga olup

Gozu taşırsam, neylersen?

Gouz

Sen bir ala karga olup

Gozumu taşımalı olsan,

Ben bir kızıl elma olup

Sandığa girsem, neylersen?

Ohhay:

Sen bir kızıl alma olup

Sandığa girmeli olsan,

Ben bir paslı açar olup

Sandığı açsam, neylersen?

Gouz

Sen bir paslı açar olup

Sandığı açmalı olsan,

Ben bir alaçehre[4] *olup*

Göklere uçsam, neylersen? (Oxxayın nağılı, 1928: 44-45).

Bu atışma "Neylersen?" adlı ünlü bir türküyü hatırlatmaktadır. Azerbaycan sahasında birkaç varyantı bulunan bu türkünün yaygın varyantında (Azerbaycan folkloru antologiyası,1968: 117-118; El Çelengi, 2004: 78-79) don değiştirme eylemleri şu şekilde ilerler: kuş, kıvılcım, darı, tavuk, ceylan, avcı, kızıl elma, sandık, paslı anahtar, gelin, yakışıklı (damat). Türküde atışan karakterler birbirlerini seven ve cilveleşen bir çifttir. "Neylersin" türküsünü Türk dünyasının ortak türküsü olarak inceleyen Selahittin Tolkun, bu eserin Azerbaycan ve Anadolu'nun yanı sıra Özbek, Kırgız ve Karakalpak sahalarında da var olduğunu tespit etmiş ve diğer Türk halklarında da bulunabileceğini belirtmiştir (Tolkun, 2003). Azerbaycan sahasında bu atışmanın zamanında bir destanın konusu olduğu ve bu masalın da o ihtimal edilen destandan yola çıkılarak oluşturulduğu veya bu konudaki başka bir masal esasında bir destanın ortaya çıkmış olabileceği hakkında görüşler vardır (Azerbaycan nağılları, 2005b: 283). Tolkun, "Neylersin" türkülerinin bir destandan parçalar olabileceği ihtimali üzerinde durmuştur (Tolkun, 2003: 177).

3. AH VAH MASALININ İKİ VARYANTI

3.1. Gazah Varyantı [5]: Ah Vah (Azerbaycan nağılları, 2005a: 62-70)

Bu varyantın anlatanı Gazah bölgesinin Köçesger köy sakini Eziz Esger oğludur (Azerbaycan Nağılları, 2005a: 4). Ah Vah masalında kahramanın ismi Hanoğlan'dır. Fakir bir adamın oğludur. Hanoğlan, Şah'ın kızına âşık olur. Kızla evlenebilmek için para kazanıp bir meslek sahibi olması gerekiyordu. Bu amaçla babasıyla yola çıktığında bir çeşme başında "ah vah" ederken Ah Vah isimli büyücü karşılarında belirir. Bir önceki masalda Ohhay isimli

[4] Örümcek kuşu.

[5] Bu masalın tam şekilde aktarılmış metni için bknz.: (Barmanbay, 2024: 199-201).

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

büyücü, bu masalda Ah Vah olaram adlandırılmıştır. Daha sonraki olaylar aynı şekilde devam eder. Ah Vah, denizin dibinde değil, çeşmenin hemen yanı başındaki mağarada yaşıyormuş. Ah Vah'ın kızının ismi Süsen'dir. Hanoğlan, Süsen'in tavsiyelerine uyar. Ah Vah'tan kurtulduktan sonra Hanoğlan, babasının pazarda satıp para kazanması için deveye dönüşür. Ah Vah'ın eline geçtiğinde Hanoğlan devlet kuşu kılığına girerek uçup Şah'ın başına konar. Ah Vah dervişe dönüşerek beddua etmekle Şah'ı tehdit edip kuşu almaya çalışır. Durum böyleyken, Hanoğlan kuş kılığından çıkıp darı tanelerine dönüşür. Ah Vah, bir tavuğa dönüşerek darıları yemeye başlar. Şah'ın ayakları altına düşen bir darı tanesinden tilkiye dönüşen Hanoğlan, tavuk kılığındaki Ah Vah'ı boğarak öldürür. Daha sonra kendi insan kılığına döner. Şah, Hanoğlan'ı takdir ederek kızı Püste'nin onunla evlenmesine onay verir. Hanoğlan, kendisine çok yardımı dokunan Süsen'i Ahvay'ın mağarasından alıp getirir. Püste de Şah'ın oğlu ile evlenir. Böylece, çifte düğün yapılır.

3.2. Şemkir Varyantı: Ah Vah (Şireliyev, 2008: 382-383).

Bu varyant Şemkir ağızlarından alınmıştır. Kahraman, "Keçel", yani "kel" olarak adlandırılır, Türkiye sahasında bu ismin karşılığı Keloğlan'dır. Her iki varyantın ana konusu aynıdır fakat üzerinde durduğumuz birinci varyant edebî yönden daha başarılıdır. İkinci varyant ilkinin özeti hâlindedir denilebilir. Ah Vah'tan kurtulduktan sonra Keçel, babasının pazarda satıp para kazanması için bir koça dönüşür. Ah Vah onu parçalamak için kurda dönüşür. Sonraki süreç kuzgun, avcı, darı, tavuk kılıklarıyla devam eder. Tavuk kılığındaki Ah Vah son darıyı yutamadan padişahın avcıları tavuğu vururlar. Son darı tanesinden kendi kılığına dönüşen Keçel hem padişahın kızı hem de Ah Vah'ın kızıyla evlenir.

4. SONUÇ

Tüm halkların sözlü edebiyatında yer alan büyücü ile çırağı hakkındaki masalların Azerbaycan sahasında dört varyantı tespit edilmiştir. Ele aldığımız masal varyantları Gazah, Şemkir, Gence, Aktaş gibi bölgelerden derlenmiştir. Masallardaki kahramanların isimleri değişse de kötü büyücü karakterinin ismi iki masalda Ohhay, diğer iki masalda ise Ah Vah olarak karşımıza çıkmaktadır. Kötü büyücü adeta bu masalların kahramanlarından daha etkin ve baskın karaktere sahiptir. Belki de bundan dolayı masallar büyücülerin isimleriyle adlandırılmıştır. "Ohhay" ve "Ah Vah" masalların varyantlaşma örnekleri karşılaştırılırken dört masalın da ana konusunun aynı olduğu görülmektedir. Ailenin tek çocuğu olan erkek kahraman, babası ile meslek arayışı için yolculuk sırasında büyücü ile karşılaşırlar. Sihirleri öğrendikten sonra hem onları öldürmek isteyen büyücüğü kandırıp kurtulurlar hem de sihirbazlık öğrenmiş olurlar. Böylece, kahramanlar zenginliğe ve sevdikleri kıza kavuşurlar.

Don değiştirme motifinin ön planda olduğu bu masallarda deve, at, koç, ceylan, kuş, tavuk, tavuk, darı, sandık, elma vs. dönüşme söz konusudur. Büyücü karakterler Ohhay ve Ah Vah karakterlerinin de ortak yönü zalim, korkunç, kıskanç, hilekâr ve acımasız olmalarıdır. Her iki büyücünün de tek kızı vardır ve kahramanlar, kızların yardımıyla büyücüğü yenerler. "Ohhay" masallarında kahraman sırf bir meslek sahibi olmak için yolculuğa çıkar. "Ah Vah" masallarında ise kahraman, âşık olduğu padişah kızını elde etmek niyetiyle etkin bir meslek sahibi olmaya karar verir. "Ohhay" masallarında kahraman bilim öğrenmek, "Ah Vah" masallarında ise meslek edinmek için harekete geçer. "Ohhay" masalının hem Gence hem de Aktaş varyantlarında kahraman, yalnızca büyücünün kızına âşık olur ve onunla evlenir. "Ah Vah" masalının Gazah ve Şemkir varyantlarında ise kahraman, yolculuğa çıkmadan önce padişahın kızına âşık olurlar, geri döndüklerinde hem padişahın kızıyla hem de onlara yardım eden büyücünün kızıyla evlenirler.

"Ohhay" ve "Ah Vah" masallarını kendi varyantları ile karşılaştırdığımızda yine pek çok farklı ayrıntı dikkat çekmektedir. "Ah Vah" masal varyantlarına bakıldığında, Şemkir varyantı

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

aslını taklit eden daha kısa ve basit bir anlatıdır. "Ohhay'ın Masalı" ise "Ohhay ile Ehmed" masalının kısa özeti gibidir ve Ohhay'ın öldürülmesiyle bu masal sona erer. Ohhay'ın kızı ve tılsımlı kalede tılsımlanmış insanların sonraki kaderi hakkında bilgi verilmez. "Ohhay ile Ehmed" masalında ise Ohhay'ı öldürdükten sonra Ehmed, Ohhay'ın kızıyla evlenmek isterken kız onu sınamak ister. Ehmed, tüm imtihanlarda başarılı olduktan sonra kaledeki tılsımlı insanları kurtarır ve evlenerek muradına erer. "Ohhay'ın Masalı"nda dikkat çeken en önemli husus, kovalamaca sahnesinin anlatıldığı metinde "Neylersen" türküsünden bildiğimiz atışmaya benzer bir şiirin yer almasıdır. Bu husus, "Ohhay"ın zamanında bir destanın konusu olduğu ve bu masalın da o ihtimal edilen destandan yola çıkılarak meydana geldiği veya tam tersine, bu konudaki başka bir masal esasında bir destanın ortaya çıkmış olabileceği hakkında izlenimler oluşturmaktadır. Son olarak edebî yönden kıyaslayacak olursak, "Ohhay" masalının Gence varyantı olan "Ohhay ile Ehmed" hacim ve içerik bakımından daha dolgun, mana ve fikir açısından daha güçlüdür. Sürükleyici bir kurgu ve etkileyici detaylarla zenginleştirilen bu masalda hem olaylar muntazam şekilde birbirini takip eder hem de sihir unsurları daha kabarıktır. "Ohhay ile Ehmed" masalında kahraman ve karakterler bir bütün olarak işlenmiş, yapılan tasvirler masalı daha dolgun ve etkileyici hâle getirmiştir.

KAYNAKÇA

Azerbaycan folkloru antologiyası (1968). II cild. Toplayıp tertip edeni: Ehliman Ahundov. Bakü: Azerbaycan EA neşriyatı.

Azerbaycan nağılları (2005a). 5 ciltte, 1. Cilt, Toplayıp tertip edeni: Hanefi Zeynallı. Bakü: Şark-Garp.

Azerbaycan nağılları (2005b). 5 ciltte, 5. Cilt, Toplayıp tertip edeni: Nureddin Seyidov. Bakü: Şark-Garp.

Barmanbay, Afina (2024)."Ah Vah" ve "Ohhay ile Ehmed" İsimli Azerbaycan Masalları Üzerine Bir İnceleme. *I. Bilsel Uluslararası Aspendos Bilimsel Araştırmalar Kongresi: Kongre Kitabı.* Antalya 24-25 Şubat 2024. Ankara: Astana Yayınları: 197-208.

El Çelengi: Halk şiirinden seçmeler (2004). Tertib eden Gara Namazov. Bakü: Şark-Garp.

Gafarlı, Ramazan (2011). *Mit, Efsane, Nağıl ve Epos (Epik Ananede Janrlararası Elage).* Bakü: ADPU neşri.

Harmancı, Meriç (2010). *Türk masallarında Keloğlan tipi.* Doktora Tezi. Tez Danışmanı: Aynur Koçak. Kocaeli Üniversitesi. İzmit.

Harmancı, Meriç (2015). Ali Cengiz Hikâyesi İzdüşümünde Kahramanın Görünmez Gücü: Metamorfoz. *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, 32: 209-228.

Kazımoğlu, Muhtar (2011). *Folklorda obrazın ikileşmesi.* Bakü: Elm.

Küçük, Mehmet Alparslan (2020). Orta Asya'dan Anadolu'ya Türk Geleneğinde 'Don Değiştirme'. *Bilig – Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi,* 94: 97-122.

Oxxayın nağılı (1928). *Azerbaycan'ı öğrenme yolu.* Sayı: 2: 42-45.

Şireliyev, Memmedağa (2008). *Azerbaycan dialektologiyasının esasları.* Bakü: Şark-Garp.

Tolkun, Selahittin (2003). Türk Dünyasının Ortak Türküleri-2: Neylersin. *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi,* 9: 175-194.

Zeynallı, Hanefi (2005). Azerbaycan nağılları hakkında. *Azerbaycan nağılları,* 5 ciltte, 1. Cilt, Bakü: Şark-Garp: 7-20.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

"L'AN 9 DE L'HÉGIRE" ADLI ŞİİRİ BAĞLAMINDA VICTOR HUGO VE HZ. MUHAMMED FİGÜRÜ

Doç. Dr. İsmail METİN
Eskişehir ESOGÜ/Paris CNRS-GSRL
ORCID:0000-0001-9456-0479

ÖZET

Victor Hugo (1802-1885), 1862 yılında yayımlanan meşhur romanı "Les Misérables/Sefiller" ile tanınan Fransız şair, romancı ve oyun yazarıdır. Sadece edebi eserleriyle değil, siyasi söylemleriyle de 19. yüzyıla damgasını vurmuştur. Hugo'nun 1858 yılında yazdığı "La légende des Siècles/Yüzyılların Efsanesi" adlı farklı konulardan oluşan on beş bölüm halinde yayımlanmış şiir derlemesinde, üçüncü bölüm "L'Islam/İslam" adını taşır. Bu bölümde üç şiir bulunur ve bunlardan birincisi İslam Peygamberi Hz. Muhammed'in vefatını anlatan "L'an 9 de l'hégire/Hicret'in 9. Yılı" adlı şiirdir. Bu şiirde, bugün Batı'da ve Avrupa'da tarihsel okumalarımızdan çok farklı ve olumlu bir Hz. Muhammed imajı sunulmaktadır. Çok sevdiği kızı Léopoldine'in 1843'te on dokuz yaşındayken Seine Nehri'nde boğulması sonucu İncil'i yeniden okuyan fakat aradığı cevapları bulamayan Hugo, ilk kez 1846 yılında İslam'ın kutsal kitabı Kur'an'ı Kerim'i incelemiştir. 1854-1856 yılları arasında, arkadaşları Alphonse de Lamartine (1790-1869) ve Alexandre Dumas'nın (1802-1870) yazılarından faydalanarak Hz. Muhammed'in hayatını araştırmıştır. Bu araştırma sonucunda yazmış olduğu bu şiirde, Hz. Muhammed'in kişiliği, örnekliği, insanlığın iyiliği için verdiği mücadele, adaleti, doğruluğu, dürüstlüğü, dikkati, yardımseverliği, alçakgönüllülüğü, affediciliği, nezaketi, ümitvar oluşu, misafirperverliği ve arkadaşlarıyla helalleşip vefat etmesi anlatılır. Bu olumlu anlatım ve tasvirlerden hareketle, hayatının son yıllarına doğru Müslüman olduğuna dair çeşitli yorumlar yapılmıştır.

Bu tebliğde, Victor Hugo'nun İslam ve Hz. Muhammed hakkındaki görüş ve düşünceleri, yazmış olduğu bu şiir bağlamında ele alınarak bir değerlendirme yapılacaktır.[1]

Anahtar Kelimeler: Hz. Muhammed, Hicret, Victor Hugo, Şiir, Literatür.

VICTOR HUGO AND THE FIGURE OF THE PROPHET MUHAMMAD IN THE CONTEXT OF HIS POEM 'L'AN 9 de l'HÉGIRE'

SUMMARY

Victor Hugo (1802-1885) was a French poet, novelist and playwright, best known for his famous novel 'Les Misérables', published in 1862. He shaped the 19th century not only with his literary works but also with his political discourses. In Hugo's 1858 collection of poems 'La légende des Siècles/Legend of the Centuries', published in fifteen chapters on different themes, the third chapter is entitled 'L'Islam'. There are three poems in this section, the first of which is 'L'an 9 de l'hégire', a poem about the death of the Islamic prophet Muhammad. This poem presents a very different and positive image of the Prophet Muhammad from the historical readings of the Prophet in the West and Europe today. After his beloved daughter Léopoldine

[1] Bu bildiri, "Fransızca Hz. Muhammed Biyografileri ve Günümüz İslam Algısına Etkileri" başlıklı devam eden ve tarafımızca yürütülen TÜBİTAK-2219 Yurt Dışı Araştırma Projesi'nden faydalanılarak hazırlanmıştır.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

drowned in the Seine in 1843 at the age of nineteen, Hugo reread the Bible but could not find the answers he was looking for, and in 1846 he studied the Qurʾān, the holy book of Islam, for the first time. Between 1854 and 1856, he researched the life of the Prophet Muhammad, using the writings of his friends Alphonse de Lamartine (1790-1869) and Alexandre Dumas (1802-1870). In this poem, which he wrote as a result of this research, he describes the personality of the Prophet Muhammad, his example, his struggle for the good of humanity, his justice, truthfulness, honesty, attentiveness, benevolence, humility, forgiveness, kindness, hope, hospitality and his death after bidding farewell to his friends. Based on these positive narratives and descriptions, various interpretations have been made that he became a Muslim towards the last years of his life.

This paper evaluates Victor Hugo's views and thoughts on Islam and the Prophet Muhammad in the context of the poem he wrote.

Keywords: Prophet Muhammad, Hijrah, Victor Hugo, poetry, literature.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

"EFSANEDEN GERÇEĞE" BİR BİYOGRAFİ DENEMESİ: ÉMILE DERMENGHEM'İN "LA VIE DE MAHOMET" ADLI ESERİ

Doç. Dr. İsmail METİN
Eskişehir ESOGÜ/Paris CNRS-GSRL
ORCID:0000-0001-9456-0479

ÖZET

Gazeteci, arşivci ve kütüphaneci Émile Dermenghem (1892-1971), İslam'a ve mistisizme (tasavvufa) olduğu kadar Hz. Muhammed'in hayatına da ilgi duyan bir Fransız oryantalistti. 1942-1962 yılları arasında, Cezayir'deki görevi esnasında Müslüman halkla kaynaşması ve İslam kültürü ile tanışması sonucunda İslam mistisizmi üzerine araştırmalar yapan Dermenghem, "Joseph de Maistre mystique (La Connaissance, 1923)" ve "Vie des saints musulmans/Müslüman velîlerin hayatı (Baconnier, 1942)" adlı eserlerini yayınladı. Yine bu bölgedeki ikameti esnasında, 1929 yılında Hz. Muhammed'in hayatını ele alan "Vie de Mahomet" adlı kitabını yazdı. Bu eser, eleştirmenler tarafından iyi karşılanmış ve Hz. Peygamber'in hayatını yazan Batılı ilim adamlarının en iyi niyetlilerinden biri olarak kabul edilmiştir. Kitap, bir uyarıdan sonra Hz. Muhammed'in Mekke ve Medine hayatını anlatan iki bölümden oluşmaktadır. Kitap, Paris'te Plon yayınevinin "Le roman des grandes existences/Büyük varoluşların romanı" serisinden çıkmış ve hikâyeci bir üslupla yazılmıştır. Plon yayınevinin kitap tanıtım broşüründe kullandığı "La légende? Non. La Vraie vie de Mahomet" ifadesi dikkatimizi çekmiştir. Yayınevi, bu ifadeyle kitap hakkında, "Efsane mi? Hayır. İşte size Muhammed'in gerçek hayatı" şeklinde bir tanıtım yapmıştır. Zira, Hz. Muhammed'in tarihsel kişiliği hakkında Orta Çağ dönemlerinden kalan "Légende/Efsane" türü anlatımlar söz konusuydu. Kitap bu tür efsanevi anlatılara atıfta bulunuyor.

Bu tebliğde, konu başlığında belirttiğimiz gibi, yazarının gözüyle Hz. Muhammed'in "Efsane değil gerçek" olan hayatı "Vie de Mahomet/Muhammed'in hayatı" adlı kitabı bağlamında değerlendirilecektir.[1]

Anahtar Kelimeler: Hz. Muhammed, Biyografi, Émile Dermenghem, Efsane, Batı, Oryantalizm.

[1] Bu bildiri, "Fransızca Hz. Muhammed Biyografileri ve Günümüz İslam Algısına Etkileri" başlıklı devam eden ve tarafımızca yürütülen TÜBİTAK-2219 Yurt Dışı Araştırma Projesi'nden yararlanılarak hazırlanmıştır.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

A BIOGRAPHICAL ESSAY 'FROM LEGEND TO REALITY': ÉMILE DERMENGHEM'S 'LA VIE DE MAHOMET'

SUMMARY

Émile Dermenghem (1892-1971), journalist, archivist and librarian, was a French orientalist interested in Islam, mysticism and the life of the Prophet Muhammad. Between 1942 and 1962, Dermenghem, who carried out research on Islamic mysticism as a result of his contacts with the Muslim population and his acquaintance with Islamic culture during his mission in Algeria, published his works "Joseph de Maistre mystique" (La Connaissance, 1923) and "Vie des saints musulmans/Life of the Muslim guardians" (Baconnier, 1942). In 1929, during his stay in this region, he wrote "Vie de Mahomet", a book on the life of the Prophet Muhammad. This work was well received by critics and was considered one of the most well-intentioned of the Western scholars who wrote the life of the Prophet. After a warning, the book consists of two parts describing the life of the Prophet Muhammad in Mecca and Medina. The book was published in Paris by Plon in the series 'Le roman des grandes existences' and was written in a narrative style. Plon's publicity leaflet for the book reads: "La légende? Non. La Vraie vie de Mahomet'. This is how the publisher describes the book: 'Legend? No. Here is the real life of Muhammad. The reason for this is that since the Middle Ages there have been stories of the 'légende/legend' type about the historical personality of the Prophet Muhammad. The book refers to such legendary accounts.

As the title suggests, this essay will evaluate the life of the Prophet Muhammad, which is "not a myth but a reality", in the context of the book "Vie de Mahomet/Life of Muhammad".

Key Words: Prophet Muhammad, Biography, Émile Dermenghem, Myth, West, Orientalism.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

MASALLARDA PADİŞAH OĞULLARI

Prof. Dr. Kelime Erdal

Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü

ORCID:0000-0001-8205-2530

ÖZET

Hayal ürünü bir edebiyat türü olan masal, okuyucusuna olağanüstü bir dünya sunar. Bu olağanüstü dünyada olağanüstü varlıklar, belirsiz zamanlar ve hayal ürünü yerler anlatılır. Çoğunlukla halkın muhayyilesini yansıtan masallar, hayal ürünü olmakla beraber gerçek yaşantıya, özellikle kültüre dair ögeleri barındıran hazinelerdir. Batıl inançlar, geleneksel inanışlar, kültürel değerler, fakir-zengin yaşam tarzı, cinler, periler, cadılar, devler, krallar, padişahlar, ak sakallı dedeler, nur yüzlü ve iyi kalpli nineler, uzak ülkeler, evvel zamanlar… masallarda bir varoluş, bir yok oluş efsanesiyle anlatılırlar. Masalların başında yer alan "bir varmış bir yokmuş" ifadesi de aslında anlatılanların bazılarının "var", yani "gerçek"; bazılarının ise "yok", yani "hayal" olduğuna vurgu yapmaktadır.

Masallar, evvel zaman içinde, uzak ülkelerden birinde başladığında o ülkenin bir padişahı olduğu, bu padişahın zengin ve güçlü olduğu vurgulanır. Zenginliğin, gücün, otoritenin ve ulaşılamazlığın sembolü olan padişahın genellikle bir ya da üç oğlu vardır. Bu oğullar, masallarda çeşitli özellikleriyle ön plana çıkmaktadır. Bu araştırmada, halk masallarında anlatılan padişahların oğullarının hangi yanlarıyla ön plana çıktıkları ve hangi değerlere vurgu yaptıkları vurgulanmıştır. Araştırma kapsamında, masallar nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi ile incelenmiştir. Elde edilen bulgulardan yola çıkılarak sonuçlara ulaşılmış ve önerilerde bulunulmuştur. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanır. Doküman incelemesi araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar.

Anahtar sözcükler: Masal, padişah, padişah oğulları,

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

SULTAN'S SONS IN FAIRY TALES

ABSTRACT

Fairy tale, an imaginative type of literature, offers its readers an extraordinary world. In this extraordinary world, extraordinary beings, uncertain times and imaginary places are described. Fairy tales, which mostly reflect the imagination of the people, are treasures that, although they are products of imagination, contain elements of real life, especially culture. Superstitions, traditional beliefs, cultural values, poor-rich lifestyle, demons, fairies, witches, giants, kings, sultans, white-bearded grandfathers, bright-faced and kind-hearted grandmothers, distant countries, former times... in fairy tales, there is an existence and an absence. They are told with the legend of their formation. The expression "once upon a time" at the beginning of the tales means that some of the things told actually "exist", that is, "real"; He emphasizes that some of them are "non-existent", that is, "imaginary".

When the tales begin in a distant country, it is emphasized that that country had a sultan and that this sultan was rich and powerful. The sultan, a symbol of wealth, power, authority and inaccessibility, usually has one or three sons. These sons stand out in the tales with their various characteristics. In this research, it is emphasized which aspects of the sons of the sultans described in folk tales stand out and which values they emphasize. Within the scope of the research, fairy tales were examined using the document analysis method, one of the qualitative research methods. Based on the findings, conclusions were reached and suggestions were made. Qualitative research is defined as research in which qualitative data collection methods such as observation, interview and document analysis are used, and a qualitative process is followed to reveal perceptions and events in a realistic and holistic way in a natural environment. Document review involves the analysis of written materials containing information about the phenomenon or phenomena that are targeted to be investigated.

Key words: Fairy tale, sultan, sultan's sons,

GİRİŞ

Masallar çarpıcılık, yoğunluk ve uzun yaşam deneyimlerinin içinden süzülerek gelmiş olma nedeniyle eğitici bir boyut taşır. Bir ulusun değerler dünyasını tanımak o ulusun özgün masal metinlerini incelemeyi gerektirir. Bundan dolayı eğitimde özgün masal metinlerinin

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

eğitsel yönünü kullanmak oldukça anlamlıdır (Karagöz, 2017: 539). Masallarda iyi-kötü, doğru-yanlış, haklı-haksız, adalet-zulüm, alçakgönüllülük-kibir… gibi karşıt kavramları temsil eden kahramanların mücadelesi vardır. Ulaşılması güç hedefler, bu hedeflere ulaşma iradesi, gücün sınanması, aklın test edilmesi ve liyakat kazanma gibi özellikler işlenir. Kimi zaman mahalli öğelerle zenginleşirler. Böylece masalın anlatıldığı kültür ve medeniyet dairesinin milli özellikleri ve karakteristiği de masalın dünyasına girer (Şimşek, 2002: 60). Buradan yola çıkıldığında, masalların çocuklara millî değerler aşılamada önemli roller üstlenebileceği söylenebilir.

Masallarda sınırsız bir hayal gücü ve bu hayal gücüyle oluşturulan olağanüstü bir dünyaya rastlanabilir. Masallarla dünyayı, hatta evreni yeniden düşünebilir ve şekillendirebiliriz. Böyle sınırsız bir özgürlük alanı oluşturan masalların çocuklarımıza okutulması ve bunlardan yararlanarak yaratıcı düşüncelerini geliştirmeleri ve sorunlara değişik yaklaşımlar getirmeleri, insanlığın geleceği için önemli bir kazanç olabilir" (Güleryüz, 2006: 198). Çocukların duygu ve hayal dünyalarını besleyen masallar, iyilik, doğruluk, çalışkanlık, söz dinleme, saygılı olma… gibi kişilik özelliklerini de model olarak sunmalıdır. Masallarda olumlu tiplere yer verilmeli, çocuklara yaratıcı ve yenilikçi düşünceler sunulmalıdır. Masallar sosyal fayda açısından da değerlendirilebilir: "Masal bugün roman, hikâye, tiyatro ve sinema gibi vakit geçirici bir türdür. Bu yapısı da kuşkusuz belli bir toplumsal işlevi yerine getirmesini önlemez: Öğretir, eğitir ve özellikle tanıklık eder, bilgi verir" (Boratav, 1991: 276). Çocuk, masal aracılığıyla eğlenerek öğrendiği için kalıcı ve etkili öğrenme de sağlanabilir.

Masalların ortaya çıkış sebebi sadece çocuklara faydalı olmak mıdır? Masal sadece çocukların eğlenmesi ve onların eğitilmesi amacıyla ortaya konulan bir edebiyat ürünü müdür? Masallar başlangıçta çocuk için anlatılan bir tür değildir ve bu yüzden eğer çocuğun düzeyine uyarlanmamışsa çocukların anlayamayacağı kadar karmaşık olabilir: "Masal dünyasının kapısını aralayanlar bilirler; öyle masallarımız vardır ki çocukların onları anlamaları pek de kolay olmayacaktır. Belki belirli masalların, özellikle hayvan masallarının dinleyicilerini çocuklar olarak kabul edebiliriz, aksi takdirde çocukları içinden çıkılmaz olaylarla karşı karşıya bırakabiliriz" (Sakaoğlu, 1999: 2). Çocuğa masal okumanın ya da anlatmanın doğru olup olmadığı tartışılan bir konudur. Bazıları masalları çocuk için zararlı bulurken, bazılarına göre masal, çocuğun dünyasında vazgeçilmez bir yere sahiptir. Masalın çocuğa okutulmasına ya da anlatılmasına karşı çıkanlardan N. Boileau ve J. J. Rousseau, masalın çocuğu hayatın gerçeklerinden uzaklaştırdığını, yanlış inançlara sürüklediğini, doğru ve mantıklı düşünme

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

alışkanlığının gelişmesini engellediğini iddia ederler: "Bununla birlikte, birtakım eğitimciler ve yazarlar da çocuklara masal okunması veya okutturulmasından yana görüşler ileri sürmüşlerdir. Örneğin, Anatole France, "insanı hayvandan ayıran tebessümden ziyade hayaldir. İnsanın hayvana üstünlüğünü de sağlayan hayaldir" sözleriyle, çocuklar yalnız öğretici nitelikte kitaplar verilmesini isteyenler karşısında yer almıştır." (Oğuzkan, 2001: 24) Hayal gücünün besleyicisi olan masalları çocukların dünyasından çıkarmaktansa, masalları çocuklar için uygun hâle getirmek daha doğru bir yaklaşım olacaktır.

BULGULAR

Araştırmaya dahil edilen masallarda yer alan padişah kızları ile ilgili detaylar bu başlık altında verilmiştir.

Reyhan Güzeli ile Padişah Oğlu masalında, bir ülkede padişah ve çoban yaşamaktadır. Padişahın bir oğlu, çobanın da bir kızı vardır. Çoban kızı, evin önünde yetiştirdiği reyhanları sularken padişahın oğlu onu görür ve çok beğenir: "Dur bu kıza lâf atayım" diyerek kızın yanına gelir ve sorar: "Çoban kızı, çoban kızı, sen mi güzelsin, reyhanların mı?" der. Kız cevap vermez ama padişahın oğlu bu kızı mutlaka konuşturmak ister. Masalda çoban kızı ile padişah oğlu arasında bazı entrikalı olaylar geçse de masalın sonu mutlu biter, evlenirler. Masal boyunca padişahın oğlu çoban kızını elde etmeye çalışır, başaramayınca onu öldürmeye bile kalkışır. İsteği olmayınca mutsuz olan yaramaz bir çocuk gibidir. Masal, padişah oğlunun bu ısrarcı tavrını bir nevi şımarıklık gibi yorumlamaya müsait olsa da isteğine erişmek için gayret gösterme olarak da yorumlanabilir (okuryazar.com.tr).

Padişah Oğlu ve Kurbağa masalında, Padişahın heyecanlı çok saygılı bir oğlu vardır. Bu oğlan her gün spor yapar, güreş tutar sadece geceleri dinlenir. Sabah erkenden koşmaya başlar saatlerce, dağ bayır demeden koşar, sonra saraya döner. Biraz gecikse tüm saray onun yolunu gözler. Padişahın oğlu, "bu kadar üstüme gelmesinler ben bunalırım" diyerek babasının yanına gider. "Efendim bu hizmetkârların beni bu kadar sıkması hiç hoşuma gitmiyor çok bunalıyorum ben artık küçük değilim demiş. Nasıl olsa yaverim her yere benimle geliyor. O bana yeter demiş." Padişah, hemen hizmetkârları toplayarak "Oğlumun üstüne çok gitmeyin sadece uzaktan takip edin ama ona belli etmeyin sizi görmesin" der. Padişah oğlu bu gezintilerden birinde bir kuyuya bakar ve orada gördüğü iki göze aşık olur. Bu, kurbağalar kralının kızıdır.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Çeşitli zorlukların üstesinden gelen padişahın oğlu sonunda kurbağa kızla evlenir (www.tualimforum.com/cocuk-masallari).

Cihanşah'a Söylenmeyen Sır masalında, büyük bir diyarın padişahının oğlu olan Cihanşah, "yüzü nurlu, içi sürurlu, dal gövdeli, güler yüzlü, neşeli" biri olarak anlatılır. Cihanşah, boş zamanlarında babasının vezirinin oğlu Ahmetşah ile buluşur, konuşur, beraber ava gider, cirit oynar, ok atarlar. İki arkadaş bir bahar günü atlarına binip uzak ülkelere doğru gezmeye çıkarlar. Bir hana giderler. Sabahleyin kalktıkları zaman Cihanşah başını kaldırıp duvara baktığında duvarda bir güzel kız resmi görür ve ona aşık olur. Hancıdan, bu kızın Anlaş padişahının kızı olduğunu öğrenir. Ahmetşah ile çeşitli maceralar yaşayarak ve zorlukları aşarak bu kızla evlenir (okuryazar.com).

Dağlar Padişahının Oğlu ve Ova Beyinin Kızı masalında, Dağlar Padişahının kırk yaşından sonra bir oğlu olur. Bu çocuk gece gündüz ağlayarak, ona bakan annesini usandırır. Annesinin çocuğu evde bırakıp çarşıya gittiği bir gün bir kuş gelip çocuğu götürür, kendi yavrularıyla beraber büyütür. Bu çocuk büyüyünce kuş gibi olur, havada uçar. Bir gün uçarken gördüğü Ova Beyinin kızına aşık olur. Çeşitli maceralardan sonra kavuşurlar. Yıllar sonra oğluna kavuşan anne çok sevinir. Masalda padişah, oğlunun bir isteğini yerine getirerek mutlu sona ulaştırır: "Babam ormandan çalı çırpı toplayıp yaksın. Bir kuş ölüsü bulup içine atsın. Öbür kuşlar arkadaşımız öldü diye kendilerini ateşe atarlar. O sırada ben de derede yıkanır insan olurum, demiş. Söylenenler yapılınca oğlan kuşluktan çıkıp yiğit bir delikanlı olmuş. Dağlar Padişahı oğluna; Ovalar Beyi kızına kavuşmuş" (www.masaloku.com).

Çiğdem Çiçeği ile Padişahın Oğlu masalında, bir padişahın üç oğlu vardır. Padişah hastalanır ve ölmeden önce oğullarını toplayarak vasiyet eder: "Ben öldükten sonra büyük oğlum padişah olsun. Canı istediği vakit avlanmaya çıksın, ama ormanda üç yol ağzına geldiğinde soldaki yolu tutsun, ne sağdakine ne de ortadakine sapmasın" (www.dersimiz.com).

Padişahın büyük oğlu babasının sözünü dinlemediği için ölür. Ortanca oğul da babasının sözünü dinlemeyerek ölür. En küçük oğlu da babasının istediği yoldan gitmez ve abilerinin yaşadığı olumsuzlukları yaşar. Ancak küçük oğlanın bildiği sihirli bir dua onu ölümden kurtarır. Karşısına çıkan arabı öldürür ve sarayına döner. Saraya dönerken getirdiği çiğdem çiçeği güzel bir kıza dönüşen küçük oğlan, bu kızla evlenir. Bu şehzade daha cesur ve bilgilidir.

ISBN NR : 978-625-6283-23-7

Haberci Çiçeği ve Padişah masalında, azameti ve merhameti ile hüküm veren bir padişahın yönettiği bir ülke anlatılır. Bu padişah sayesinde kimsenin hakkı kimsede kalmaz, kimse kimsenin malına ve namusuna yan gözle bakmaz. Herkes, padişahın bu başarısının sırrını merak eder. Bu başarının sırrı, haberci çiçeğindedir. Nerede bir kötülük olsa, nerede yasa dışı bir olay meydana gelse çiçek dile gelir ve padişaha olup biteni anlatır. Bir gün padişah her zamanki gibi ülkesini adil bir biçimde yönetmek için çalışırken, odasına küçük oğlu girer. Babası ile oyunlar oynamak isteyen yaramaz çocuk bir oraya bir oraya koşarak odanın içinde dolanır. Padişah her ne kadar oğluna telkinlerde bulunsa da oğlu bir türlü durmaz ve sonunda padişahın haberci çiçeğini yere düşürerek çiçeğin saksısının kırılmasına neden olur. Çiçek, padişaha çok yara aldığını, tedavi olması için çok uzaklarda bulunan vatan toprağına dikilmesi gerektiğini söyler. Padişah, uzun yol katederek çiçeğini vatan toprağına diker, iyileşen çiçeğine bundan sonra gözü gibi bakar (www.masallaroku.com).

SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmaya konu olan masalların bazılarında padişah oğulları isteklerini elde edinceye kadar çabalayan, istedikleri olmayınca mutsuz olan şımarık çocuklar gibi anlatılmıştır. Bu masallarda padişahın oğlu özellikle evleneceği kız konusunda ısrarcıdır ve sonunda istediği kızla evlenir. Bazı masallarda padişahın oğlu çalışkan, saygılı, kararlı, öz güven sahibi biri olarak anlatılır. Amacına ulaşmak için karşısına çıkan tüm engelleri, babasının adamlarından yardım almadan kendi çabasıyla aşar ve masal sonunda istediği kızla evlenir. Bazı masallarda padişahın tek oğlu, bazılarında üç oğlu vardır. Üç oğul söz konusu olduğunda büyük ve ortanca oğul mücadelelerden başarısızlıkla çıkarken küçük oğul başarılı olur ve evlenerek mutlu olur. Bir masalda, padişahın küçük oğlu çok yaramaz bir çocuk olmasıyla anılır. Diğer oğulları hakkında bilgi yer almaz.

Padişah oğullarının gücünün, kararlılığının, çalışkanlığının, öz güveninin ödülü, masallarda sevdiği kızla evlenmektir. Padişah oğullarının genellikle ana kahraman oluğu masallarda padişahın oğlunun amacına büyük mücadeleden sonra ulaşması okuyucuya örnek olması açısından önemlidir. Masallarda ana kahraman okuyucusuna örnektir ve onun hazıra konan biri olarak değil, çalışkan ve kararlı biri olarak anlatılması önemlidir. Sonu genellikle mutlu bitmesi beklenen masallarda padişahın oğlunun gösterdiği çabalar sonunda aşık olduğu kızla evlenmesi doğal bir süreçtir.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Masallarda örnek kahraman olarak sunulan padişah oğullarının olumlu niteliklerinin ödülü sadece evlenmek olmamalı, bu kahramanlar özellikle çocuklara örnek olması bakımından farklı toplumsal başarılara imza atmalı, örnek olmalıdır.

KAYNAKÇA

Boratav, Pertev Naili, (1991). Folklor ve Edebiyat 2, İstanbul: Adam Yayınları

Güleryüz, Hasan, (2006). Yaratıcı Çocuk Edebiyatı, Ankara: Pegem A Yayıncılık

Karagöz, Beytullah, (2017). Naki Tezel'in Türk Masalları Adlı Kitabının Değerler Açısından Analizi. Ana Dili Eğitimi Dergisi, 5(3), 534-556

Oğuzkan, Ferhan, (2001). Çocuk Edebiyatı, Ankara: Anı Yayıncılık

Sakaoğlu, Saim, (1999). Masal Araştırmaları, Ankara: Akçağ Yayınları

Şimşek, Tacettin, (2002). Çocuk Edebiyatı, Ankara: Rengârenk Yayınları

Yıldırım, Ali ve Hasan Şimşek. (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Seçkin Yayınları

https://www.okuryazar.com.tr/dergi/reyhan-guzeli-ile-padisah-oglu

okuryazar.com

https://www.masallaroku.com/haberci-cicegi-ve-padisah-masali

http://www.tualimforum.com/cocuk-masallari-cocuk-hikayeleri/122224-padisah-oglu-ve-kurbaga-masali

https://www.masaloku.com/padisah-oglu-ve-bey-kizi.htm

https://www.dersimiz.com/masal/cigdem-cicegi-ile-padisahin-oglu-masali-oku-29632

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

MASALLARDA PADİŞAH KIZLARI

Prof. Dr. Kelime Erdal

Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü

ORCID:0000-0001-8205-2530

ÖZET

Genellikle halkın yarattığı, hayale dayanan, sözlü gelenekte yaşayan, çoğunlukla insanlar, hayvanlar ile cadı, cin, dev, peri vb. varlıkların başından geçen olağanüstü olayları anlatan edebî tür olarak tanımlanan masal, kültürel değerleri barındırması bakımından önemlidir. Masallarda olağanüstü özellikler sıklıkla görülebilirse de bazı masallar sıradan, günlük olayları aktarabilir. Bu durumda karşılaşılan kahraman veya yardımcı karakterler olağanüstü nitelikler taşıyabilir. Kahramanlar çoğunlukla sıradan veya olağanüstü özelliklere sahip insan, hayvan, cadı, dev, cin, peri vb. varlıklardır. Genellikle iyi ile kötünün mücadelesini anlatan masallar, çoğu kez iyilerin kazandığı mutlu sonla biter.

Halk masallarının çoğu uzak ülkelerde başlar, gelişir ve son bulur. Bu uzak ülkenin bir padişahı, bu padişahın da genellikle bir ya da üç kızı vardır. Bu araştırmada, padişahların kızlarının konu edildiği masallar, içerik analizi ile incelenmiştir. Araştırma kapsamında, masallar nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi ile incelenmiştir. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanır. Doküman incelemesi araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Araştırmada, halk masallarında anlatılan padişahların kızlarının hangi yanlarıyla ön plana çıktıkları ve hangi değerlere vurgu yaptıkları incelenmiştir. Elde edilen bulgulardan yola çıkılarak sonuçlara ulaşılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Masal, padişah, padişah kızları

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

SULTAN'S DAUGHTERS IN FAIRY TALES

ABSTRACT

They are generally created by the people, based on imagination, living in oral tradition, mostly humans, animals and witches, genies, giants, fairies, etc. fairy tale, defined as a literary genre that tells the extraordinary events experienced by beings, is important in terms of containing cultural values. Although extraordinary features can often be seen in fairy tales, some tales can convey ordinary, daily events. In this case, the hero or supporting characters encountered may have extraordinary qualities. Heroes are mostly humans, animals, witches, giants, genies, fairies, etc. with ordinary or extraordinary characteristics. Fairy tales, which generally depict the struggle between good and evil, often end with a happy ending in which the good wins.

Most folk tales begin, develop and end in distant countries. This distant country has a sultan, and this sultan usually has one or three daughters. In this research, fairy tales about the daughters of sultans were examined through content analysis. Within the scope of the research, fairy tales were examined using the document analysis method, one of the qualitative research methods. Qualitative research is defined as research in which qualitative data collection methods such as observation, interview and document analysis are used, and a qualitative process is followed to reveal perceptions and events in a realistic and holistic way in a natural environment. Document review includes the analysis of written materials containing information about the phenomenon or phenomena that are targeted to be investigated. In the research, it was examined which aspects of the sultans' daughters described in folk tales stand out and which values they emphasized. Based on the findings, conclusions were reached and suggestions were made.

Key words: Fairy tale, sultan, sultan's daughters,

GİRİŞ

Genellikle halkın yarattığı, hayale dayanan, sözlü gelenekte yaşayan, çoğunlukla insanlar, hayvanlar ile cadı, cin, dev, peri vb. varlıkların başından geçen olağanüstü olayları anlatan edebî tür olarak tanımlanan masal, anonim bir edebiyat ürünüdür. (https://sozluk.gov.tr). Masal, Türk Dil Kurumunun sözlüğünde: “Genellikle halkın yarattığı, ağızdan ağza, kuşaktan

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

kulağa sürüp gelen, olağanüstü kişilerin başından geçen olağan dışı olayları anlatan öykü türü." şeklinde tanımlanır. Kelimenin asıl anlamını bu şekilde veren sözlük, masalın asıl anlamını ancak yan anlamlar kısmında "öğüt verici, ahlak dersi veren alegorik eser" şeklinde verir. Oysa eski sözlükler bu yan anlamı temel anlam olarak verirler. Mesela; Kamus-u Osmaniye'de "masal" kelimesinin "mesel"in değiştirilmiş şekli olduğu söylenir. Bu, son derece önemli bir noktadır. Çünkü mesel, "halk dilinde meşhur olan adap ve öğütleri anlatan söz" demektir. Burada şunu da ekleyelim: Mesel, misal yani örnek, benzer gibi anlamlarıyla da önemli bir şey ifade eder ki Mustafa Nihat Özön'ün sözlüğüne baktığımızda masalı "Kendisinden ziyade altındaki mana yani kastedilen manası önemli olan dokunaklı, etkili ve terbiye ve ahlak için yararlı hikâye" olarak görmemiz gerekir. Yine Ferit Develioğlu'nun sözlüğünde "dokunaklı ve manalı söz, terbiye ve ahlaka faydalı, yararlı olan hikâye" şeklinde tanımlanır. Görüldüğü gibi bu tanımlamalara masalın mesel bağlamındaki eğitici yönüne daha çok vurgu yapılmaktadır ki doğru olan da budur. Buna göre masalların iki temel özellik vardır: Olağanüstülük ve öğüt verme (Özçelik, 461, https://tdk.gov.tr/wp-content/uploads/2015/01/461.pdf).

Masallarda olağanüstü özellikler sıklıkla görülebilirse de bütün masalların bu şekilde olması gerekmez. Bunlardan bazıları sıradan, günlük olayları aktarabilir. Bu türde karşılaşılan kahraman veya yardımcı karakterler olağanüstü nitelikler taşıyabilir. Kahramanlar çoğunlukla sıradan veya olağanüstü özelliklere sahip insan, hayvan, cadı, dev, cin, peri vb. varlıklardır. Genellikle iyi ile kötünün mücadelesini anlatan masallar çoğu kez iyi ve güzellerin kazandığı mutlu sonla biterler. Masallar bazen gerçek bazen de gerçek dışı zaman ve mekânlarda geçer (Oğuz ve Ölçer Özünel, 2019: 14). Pertev Naili Boratav'a göre masallarda kahramanın fakir, avamdan bir şahıs olması, onun zalim zenginlere karşı isyan etmesi, çoğunlukla zekâsı sayesinde başarılı olması, yeni masallarımızda kullanılan genel bir motiftir: Çünkü biz, iptidai cemiyetlerde avam, havas diye ayrılık görmeyiz. Daha yeni masallarda bu vasfın başlıca miyarını masalda "kahramanın fakir, avamdan bir şahıs olması, onun zalim zenginlere karşı isyan etmesi, ekseri zekâsı sayesinde galebe çalması" umumî motifi teşkil eder" (Boratav, 1991: 274). Bu masallarda, halkın arzularının ve özlemlerinin hayata geçirildiği söylenebilir.

Masallar, bir yandan okuyucularının önüne hayal dünyasının güzelliklerini sunarken diğer yandan da gizemli bir semboller dünyasının kapılarını açar: "Masallarda genellikle padişahların cezalandırıldığını görürüz; boşuna mı sanıyorsunuz. Arkasız, güçsüz bir Keloğlan'ın kimlere pabucu ters giydirdiğini hatırlayınız. Kırk katırla kırk satır sadece bir sonuç değil, bir kötülüğün hatırlatılmasıdır" (Sakaoğlu, 1999: 73). Masallarda her ne kadar hayal

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

dünyası ön planda olsa da arka planda gerçek hayata uyarlanacak dersler ve mesajlar yer almaktadır: "Masalda; yasak bağdan nar yediği için kurbağaya dönen çocuğa kurallara uyma, yalan söylediği için taş kesilen adama dürüstlük öğretilir. Bunun gibi insanları iyi ahlaka, dürüstlüğe ve iyiliğe yönlendiren pek çok kavram, söz ve motifin masallarda yer aldığını görürüz" (Aslan, 2008: 270). Çocuğa uyarlanan her masalın çocuğun eğitimine katkıda bulunabileceği, çocuğu eğlendirirken eğiteceği unutulmamalıdır.

BULGULAR

Araştırmaya dahil edilen masallarda yer alan padişah kızları ile ilgili detaylar bu başlık altında verilmiştir.

Padişahın Kızları masalında, bir padişahın tek bir kızı vardır. Bu padişah, daha çok çocuğu olsun istediği için eşeğini ve köpeğini kızıyla beraber bir odaya kilitleyerek onların da insan olması için dua eder. Padişahın duası kabul olur ve ertesi gün üç kızı olduğunu görür. Yeni kızları da babalarını çok severler.

Aradan yıllar geçer, kızlar büyür, evlenir. Bu evlenme sırası, yaş sırasıyla orantılıdır. Önce büyük, sonra ortanca, en son küçük kız evlenir. Padişah, evlenip yanından ayrılan kızlarının yokluğuna zor alışır. Onları sık ziyaret eder. Padişah bir gün üç kızıyla dünürlerini yemeğe çağırıp hasret gidermek ister. Kızları gelince yemek yiyip içerler, sohbet ettikten sonra padişah, dünürleriyle yalnız kalınca onlara kızlarından memnun olup olmadıklarını sorar. Dünürlerin cevapları ilginçtir:

"Kızından memnunum, fakat eşek gibi sırıtıyor. Öyle sırıtması olmasa başka bir kusuru yok." deyince padişah içinden:

"O zaman bu eşek olan." der.

Diğer dünüre de "Kızımdan memnun musun? diye sorunca dünür:

"Kızından memnunum ama konuşurken köpek gibi dalıyor insanı. Bu kusurundan başka bir eksiği yok." der. Padişah da içinden:

"Anlaşılan bu da köpek olan." der. Padişah, en son dünürüne de:

"Kızımdan memnun musun?" diye sorar. Dünürü:

"Çok memnunum, tam bir insan evladı. Allah'tan başka ne isterim ki." der. Padişah da:

"Demek ki bu insan olan." der.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

İnsanların üç cins olması da buradan geliyormuş. Biri eşek cinsi, biri köpek cinsi, biri de has insanoğluymuş" (masalsitesi.com)

Keloğlan ve Padişahın Kızı masalında padişah, kızını evlendirmek için damat adayları arasında bir yarışma düzenler. Çevresi tarafından sevilen ve zeki bir kişi olarak bilinen Keloğlan da bu yarışmaya katılmak ister. Keloğlan'ın annesi, oğlunun kel olduğu için beğenilmeyeceğini düşür ve yarışmaya katılmasını istemez. Ancak oğluna engel olmaz. Keloğlan saraya vardığında yarışmaya katılanların sayısının çok olduğunu görür. Padişahın kızı çok güzeldir ve Keloğlan görür görmez aşık olur. Padişah, adaylara üç soru soracak ve soruları bilen kişiyle kızını evlendirecektir. İlk soruyu yöneltir ve kimseden ses çıkmaz. Keloğlanı beğenmeyen ve onun sorulan soruyu bilemeyeceğini düşünen padişah, Keloğlan'a dönerek "Sen söyle tüysüz" der. Keloğlan, zekası sayesinde soruyu cevaplar. Padişah, görünüşünü beğenmediği Keloğlan'a kızını vermek istemediği için bir soru daha sorar. Keloğlan bu soruyu da bilince padişah ona son bir soru yöneltir. Bu sorunun cevabını bilirse, istemese de kızını Keloğlan'a verecektir. Keloğlan, zekasıyla son soruyu da cevaplar. Padişahın kızı, Keloğlan'ın zekasına hayran olmuştur. Padişah, kızını Keloğlan'a verir. Masal mutlu sonla biter: Düğün için köydeki annesine haber ulaştığında, annesi "Kel oğlum, zeki oğlum, padişahın kızını da aldın ya" diye sevinerek düğün için yola koyulur. Keloğlan ve padişahın kızı harika bir düğün ile evlenerek, bir ömür mutlu yaşarlar" (masalsitesi.com). Bazı masallarda akıllı tipe karşı aptal tipin mücadelesi görülür. Sonuçta daha zeki olan tip istediğini elde eder. Masalda iyi veya kötü kahraman eleştirel düşünebilir ancak iyi olan kahraman daha eleştirel düşünebildiği için rakibini yener. Keloğlan masalları bu tip masallardandır (Çevrime, 2021: 426).

Paylaşılamayan Padişah Kızı masalında, üç arkadaşın üçü de padişahın kızına aşık olur. Fakat hiçbirisi diğerine, padişahın kızına âşık olduğunu söylemez. Bir gün bir arada otururlarken artık evlenme zamanlarının geldiğini ve bunun için de para kazanmak gerektiğinden bahsederler ve o gün, para kazanmak için her biri ayrı tarafa gitmeye ve iki sene sonra da aynı yerde buluşmaya karar vererek ayrılırlar. Aynı yerde buluştuklarında hepsi kazandığı parayla bir şey almıştır. Birisi bakınca her yeri gösteren bir ayna, birisi üzerine oturulduğunda istenilen yere giden bir halı, diğeri de kesilip koklandığında ölüleri bile dirilten bir limon almıştır. Her şeyi gösteren aynaya bakıp padişahın kızının öldüğünü gören üç arkadaş, halı sayesinde hemen padişahın sarayına ulaşır. Kesilen limon koklatılan padişahın kızı canlanır. Üç arkadaşın üçü de padişah kızıyla evelemenin kendi hakkı olduğunu düşündükleri için hakime giderler. Hakim, halı ve ayna sahiplerine paralarını öder ve limonu kesildiği için zararda olan limon sahibi gencin padişah kızıyla evlenmesine karar verir: "Oğlum kız senin

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

hakkındır. Çünkü senin limonun kesilmiştir, bir daha yerine gelmez, demiş. Çocuk da kıza sahip olmuş, evlenmişler mutlu mesut yaşamışlar" (masalsitesi.com).

Keloğlan Padişahın Oyunu masalında dağ-taş gezen, anasıyla birlikte karınca kararınca yaşayan Keloğlan, bir öğle vakti evde anasıyla konuşurken kapı çalınır. Gelenler, ak sakallı, yaşlıca bir adam ile dünya güzeli bir kızdır. Keloğlan kızı görünce aşık olur ve anasına bu kızı istemesini söyler. Anası karşı çıksa da söz dinlemez Keloğlan. Keloğlan'ın anası, kızı babasından ister. "Padişah: "İyi de Keloğlan, kızımı nerede yaşatacaksın, nasıl geçineceksiniz? Anlat da bilelim." der" (masalsitesi.com). Keloğlan, ondan kolay ne var, onu sarayımda yaşatırım der. Padişah çok şaşırır ve senin sarayın mı var? der. Keloğlan, dağın arkasındaki sarayın kendisine ait olduğunu söyler. Aslında o saray padişahın kendi sarayıdır ve Keloğlan'ın oyun ettiğini anlar. Onun oyununa karşılık kendi de bir oyun oynamak ister: "Bravo sana Keloğlan, demek senin bir sarayın var. Hem tanınmış birisin hem de zenginsin. Kızımı senden daha iyi birisine mi vereceğim? Şimdi biz gidelim. Haftaya bugün sarayına misafir oluruz. Haydi kal sağlıcakla." der ve kızıyla birlikte çıkıp gider. Padişahla kızı gidince Keloğlan ne yapacağını düşünerek kaygılanır ve olanları padişaha anlatıp yardımını ister. Padişah Keloğlan'ı görüşme odasına aldırır ve onunla perdenin arkasından konuşur. Keloğlan'ın isteğini kabul edip sarayı Keloğlan'ın emrine bırakır ve kızıyla birlikte yakındaki konakta kalmaya başlar. Saray görevlileri, Keloğlanın emriyle hazırlık yaparlar ve padişah ve kızı söz verdikleri günde misafirliğe gelirler. Padişah ve kızı ziyafet sonrasında Keloğlan ve anasını konağa davet eder. Konakta anası padişahtan kızını Keloğlan'a ister. Kızının olurunu aldıktan sonra padişah kızını Keloğlan' a verir. Sarayda yapılan düğüne padişah, padişah kıyafetiyle, kızı Aysel de prenses kıyafetiyle katılıp kimliklerini belli ederler. Keloğlan ve Aysel evlenip mutlu olurlar.

Keloğlan ile Padişah başlıklı masalda konu yine Keloğlan'ın padişahın kızıyla evlenme isteğidir. Anası yine bu evlenmeye karşı çıkar. Ancak oğlunun ısrarına dayanamaz ve padişahın kızını ister. Padişah bu masalda da bir şart koşar: "Benim sarayımın karşısına aynı güzellikte bir saray yaptırırsanız kızımı veririm, der" (masalsitesi.com). Keloğlan'ın sahip olduğu bir sihirli mühür sayesinde padişahın bu isteği hemen gerçekleşir. Keloğlan'ın fakir olduğu için böyle bir sarayı yaptıramayacağını düşünen padişah, çok şaşırır ve mecburen kızını Keloğlan'a verir. Keloğlanın tüm varlığı olan mühür bir gün çalınır ve saray yerle bir olur. Padişah da kızını Keloğlan'dan alır. Çeşitli maceralardan sonra tekrar mühre ve sarayına kavuşan Keloğlan, yeniden padişahın kızıyla evlenir, mutlu yaşarlar.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Tembel Çocuk ile Padişah Kızı masalında, bir gün uğursuz saydığı küçük kızını kovar, sokağa atar. Kızın yolu bir kulübeye düşer. Burası, tembel bir oğlanın barınağıdır. Kız içeri girince oğlanı yatar görünce eline bir odun alarak onu çalışması için kovar. Tuhaf şekilde tembel oğlana onun eşiymiş gibi davranır. Oğlan kıza Azrail adını verir. Zamanla bu oğlan tembelliği bırakarak işe gitmeye, her işini kendi yapmaya başlar. Bir süre sonra padişah kızı ile oğlan evlenir. Masalda padişah ve kızının ilişkisine bir daha değinilmez (kulturportali.gov.tr).

Padişah ve Üç Kızı masalında, padişahın üç kızı vardır. Padişah, bu kızların kendisini ne kadar sevdiğini öğrenmek ister. En büyük kız dünyalar kadar, ortanca kızı kucak kadar, küçük kızı da tuz kadar severim der. Padişah küçük kızın cevabına çok sinirlenir ve insan tuz kadar sevilir mi diyerek küçük kızını cellada teslim eder. Cellat, kızı kesmek için dağa götürür ama kızın yalvarmalarına dayanamaz, onun yerine bir hayvan kesip kızın gömleğini kesilen hayvanın kanına bulayıp padişaha götürür. Küçük kız yürüyerek bir köye ulaşır ve köyün zenginlerinden birine köle olur. Zamanla büyür ve çok güzel bir genç kız olur, bir başka padişahın oğluyla evlenir. Bir süre sonra babasını yemeğe çağırır. Bütün yemekleri tuzsuz yaptırır. Padişah, tuzsuz yemeklerden yiyemez ve kız babasına gerçeği açıklar: “Padişahım, duyduğuma göre sen küçük kızını seni tuz kadar seviyormuş dediği için öldürtmüşsün. İşte o kız benim” der (masalkedisi.com).

Müskürümü Sultan masalında, padişahın üç kızı vardır. Kızlardan ilki veziri, ikincisi sadrazamı eş olarak seçmek istediklerini babalarına bildirirler. En küçük kız; hiçbir şey istemem, padişah babamla konuşacağım der, ardından babasıyla görüşür, ondan odun, kazan, bal mumu ve deniz kıyısında bir ev ister. Küçük kız kardeşlerinden farklıdır ve otoritenin yardımcısı olan sadrazam veya vezir gibi kişilerle evlenmeyi seçmez. Babasıyla aracı kişi yoluyla değil, doğrudan görüşmeyi talep eder. Kahramanın bu davranışı, aslında açık ve örtük olarak babanın, yani iktidarın gücünü, padişahla diğeri arasındaki egemenlik ilişkisini baba ve kız arasındaki egemenlik ilişkisine çevirerek isteğini çözmeyi seçmesi, eleştirel düşünmenin masaldaki görüntüsüdür. Üstelik babasından istediği araçlar odun, kazan, bal mumu yüzeysel olarak mantıksız, alâkasız görünse de derin ve tutarlı bir düşünme biçimi olarak yorumlanabilir. Babanın kızı ile görüşmesi ve isteğini kabul etmesi ise yine masaldaki kişilerden babanın da kızı gibi eleştirel düşünebildiği anlamında okunabilir. Kızın ve babanın hiyerarşik ve otoriter davranmaması, masalın yüzeyinde padişahın kızının mantıklı görünmeyen isteklerine olumlu yanıt vermesi halkın demokratik eğilimlere verdiği değerin ve anlayışın göstergesi olarak

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

yorumlanabilir. Kızın kız kardeşleri gibi, sarayda yaşayabilen vezir veya sadrazam gibi kişilerle evlenmeyi seçmemesi ve deniz kıyısında bir ev istemesi, yine iktidarın ve gücün dışına çıkma, evlilikte özerk birey olma ve özerk bir alan oluşturma biçiminde dışa vuran tutarlı ideolojisini yansıtmaktadır (Çevirme, 2021: 428).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Padişahın tek kızının olduğu masalda padişah çok çocuk sahibi olma özlemi içindedir. Bu özlemi, eşek ve köpeğin insana dönüşmesiyle gerçek olur, masalın sonunda padişahın üç kızı olur. Bir başka masalda padişah, tek kızını evlendirmek için soru sorarak yarışma düzenler. Soruyu bilen kızıyla evlenecektir. Kızın seçme ya da söz hakkı yoktur. Zekası sayesinde tüm soruları bilen Keloğlan, padişahın kızıyla evlenir. Padişah, kel olduğu için çirkin bulduğu Keloğlan'a kızını vermek istemese de vermek zorunda kalır. Bir başka masalda padişah dünyalar güzeli kızıyla tebdili kıyafet gezdiği bir gün Keloğlanın kapısını çalmıştır ve Keloğlan ilk görüşte kıza aşık olmuştur. Keloğlan, annesi aracılığıyla kızı ister. Padişah, Keloğlan'a kızını nerede yaşatacağını sorduğunda Keloğlan rahatlıkla sarayda yaşatacağını söyler. Padişah, sarayının nerede olduğunu sorduğunda, tepenin ardında olduğunu söyler. Oysa Keloğlanın bir sarayı yoktur. Masalda, padişahın kızını zengin ve tanınmış birine verme isteği dile getirilir. Masalın sonunda yalan söyleyen Keloğlan, padişahın kızıyla evlenir. Padişahlar kızlarını zengin biriyle evlendirmek isterler.

Üç gencin padişahın tek kızına aşık olması ve bunun için mücadele etmesi de masalın konusu olur. Bu durumda üç genç arasında çıkan anlaşmazlığı hakim çözer ve padişahın kızı hakimin haklı bulduğu kişiyle evlenir. Bu masalda padişahın ya da kızının iradesi söz konusu değildir. Padişahın üç kızının olduğu masallarda en küçük kız genellikle daha zekidir. Masallarda padişah kızları bir şekilde zengin biriyle evlenen pasif karakterlerdir.

Masalların genelinde padişahın kızları aşık olunan ve evlenilen kişidir. Kızın duygularından bahsedilmez. O, babasının uygun gördüğü ve onay verdiği kişiyle evlenir. Onun fikri önemli değildir. Padişah kızları genellikle çok güzeldir. İncelenen masallarda padişah kızları ilk görüşte aşık olunacak güzelliktedir.

Genellikle çocuklara önerilen ve anlatılan masallarda çocuğun bu masallardaki karakterleri örnek alması kaçınılmazdır. Bu yüzden masallarda anlatılan padişahın kızlarının kararlarını kendileri verebilen tipler olarak anlatılması uygun olacaktır.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

KAYNAKÇA

Aslan, Ensar, (2008). Türk Halk Edebiyatı, Ankara: Maya Akademi Yayınları

Boratav, Pertev Naili, (1991). Folklor ve Edebiyat 2, İstanbul: Adam Yayınları

Çevirme, Hülya, (2021). Masallarda Eleştirel Düşünme: Müskürümü Sultan Masalı Örneği, Folklor/Edebiyat, folk/ed. 2021; 27(2): 419-435.

Oğuz, Öcal ve Evrim Ölçer Özünel (2019). Halk Masalları, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları

Özçelik, Mustafa, Masal Nedir Ne Değildir? https://tdk.gov.tr/wp-content/uploads/2015/01/461.pdf

Sakaoğlu, Saim, (1999). Masal Araştırmaları, Ankara: Akçağ Yayınları

Yıldırım, Ali ve Hasan Şimşek. (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Seçkin Yayınları

masalsitesi.com

https://www.kulturportali.gov.tr/portal/tembelcocukilepadisahkizi

https://masalkedisi.com/padisah-ve-3-kizi-masali/

https://sozluk.gov.tr/

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

THE EFFECTS OF NATIONAL SECURITY ON POLITICAL ECONOMY AND MILITARY SECURITY WITHIN THE FRAMEWORK OF REALISM

Dr. Halil KARATAŞ
hllkrts7225@hotmail.com- 0000-0002-6274-5222

ABSTRACT

The realist tradition is of great importance in terms of drawing lessons for power and national interests from all conflicts from the past to the present. Realism, which caught an important trend in the 20th century, especially during the world wars, has an undeniable effect on national and international security. This effect is seen especially in military-economic and political fields. Considering issues such as national security and national interests, which are among the main arguments of realism, military security is an important security sector that occurs as a result of economy and politics and ensures sustainability in these areas. A military security structure created with a realist security perception represents an important advantage in power struggles between states. Ensuring military security is of great importance for both national and international security and other security sectors. In this study, the effects of economy and politics on military security were discussed from the perspective of realism, and brief concretizations were made about the consequences of what to do in the light of realism for the state. On this occasion, the effect of political economy on military security was explained, and the expression of this effect in terms of the national security and national interests of a country was revealed. Realism's value on national and international security can only be supplied by military security that can be provided at a sufficient level. Military security should be the primary priority of any state seeking stability in the realist international system.

Keywords: Realism, State, Military Security, Economy, Politics

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

1.INTRODUCTION

When examined philologically, realism is a word originating from the Latin root realis (correspondence to reality) and has entered the literature as realism. When examined philosophically, it refers to the perspective that conveys an existence or nature to known or perceived things, independent of anyone's thinking or perceiving them (Hale, 2020). As can be understood from its definition, realism approaches objects or events as they are, independent of perceptions or thoughts, and examines these phenomena with their existence. This situation, which provides a significant advantage in terms of clarity, includes a philosophical rigidity and harshness, which is how realism developed throughout history. Realism has developed ontologically as a philosophy that stands against all interpretations and thoughts that occur outside of reality, and has taken its current form both in theory and practice with the rationality it creates on examining only what is.

In known history, the roots of the philosophy of realism date back to Thucydides, but many views in the discipline of international relations argue that realism emerged in practice with the Westphalia order of 1648 (Düzgün,2020). However, even if this view is defended, the fact that realism was known as realism both in theory and practice and was adapted to events corresponds to the birth of the discipline of international relations, that is, to the 20th century. From an ontological perspective, it is impossible to deny that realism is a philosophy that has been in question since the "existence" of human beings. As a result, if a comprehensive interpretation is made about realism in terms of political science and international relations, it is about reality since the existence of humanity; All events and phenomena that occur, occur or are experienced are naturally subject to realism. These events are wars, migrations, conflicts, disasters, etc. can be expanded as.

Many philosophers have contributed and continue to make realism a fundamental political philosophy. In the process developing from classical realism to neo-realism, it is possible to accept thinkers such as Thucydides, Thomas Hobbes, Niccolo Machiavelli, Edward Halett Carr, Hans Morgenthau, Kenneth Waltz as the founders and modernizers of realism (Düzgün, 2020). As can be understood from the names, if Thucydides is excluded, the philosophy of realism develops in the field of political science; It was completed in a period that started with the Renaissance and ended with the last periods of the Cold War. In the following period, some of the new thought movements that emerged according to the requirements of the age began to feed on realism and design their ideas in this direction. Realism, one of the mainstream theories of the discipline of international relations, has made a great intellectual contribution to political science and diplomacy, both in terms of vision and in practical terms. Especially in today's world, where all kinds of power come to the fore or are brought to the fore, realism maintains its functionality as it is a theory capable of explaining the use of power and the balance of powers in various dimensions.

The extent to which realism, which will never lose its functionality within the discipline of international relations, shapes the discipline and to what extent it is reflected in the international system in practice is a fact that can be easily proven by just looking at recent history. It would not be wrong to claim that the philosophy of realism, which prioritizes the state as an actor and

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

power as a commodity, is the founding philosophy of the system in which states are the main actors and powerful states rule. Although today's international system appears to have liberal values and democratic order in theory, it is a system that is shaped entirely by the balance of powers and maintained by realistic practices in which the powerful continue to rule under all circumstances. The reason for this is unbalanced development in the world, north-south discrimination, wrong resource policies and monopolization of power. In short, the total peace idealized after the First World War remained a mere idea and although there were some visible achievements in practice, it could not be realized in the background.

The main reason why total peace has not been achieved in the international system is that each state continues to exist in the system as a separate actor (nation). Since it is not possible to serve the interests of all actors in a system where there are many actors, it is always possible to serve the interests of the powerful. When these interests, which arise on the axis of national security, economy, politics and diplomacy, conflict, all actors have to act according to their own realities and establish the balance of power. Many examples from human history can be cited as evidence of this situation; the recent world wars and the Cold War are the clearest examples.

Crashes in the international system are usually security-related. However, what comes to the fore in terms of security is the fact that the security issue has the potential to pose a threat to whom. At this point, the reality of power in the international system emerges. In short, if the security of the strong is under threat, the security of this system is also threatened, and the fact that the security of the weak is under threat does not make any sense other than a few token practices or systemic interventions. This power-based policy existing in the international system is another proof that the system is completely realistic.

In this study, the phenomenon of national security, which is one of the founding elements of the realist international system based on liberal values, will be examined in an economic-political sense, and as a result of this examination, the results of the research conducted to explain how it affects military security, one of the main security sectors in security studies, and its potential for impact in the future will be discussed. As a result of the analyzes to be made with classical source scanning methods, the real impact of the political economy of national security on military security will be proven. All of the examples to be given and the ideas to be used in this process should be taken into consideration as evidence of the ever-lasting influence of realism.

2. THE CONCEPT OF NATIONAL SECURITY AND ITS RELATIONS WITH ECONOMY-POLITICS

National security, in its simplest definition, is a concept that includes all measures to protect the nation against external threats and ensure its security. According to Holmes "National security is the protection of the nation as a whole. Its most important function is to protect the nation and its people from attacks and other external dangers by maintaining the armed forces and protecting state secrets" (Holmes, 2014: 4). Holmes' definition is a concise definition related to national security in daily life and practices. It is possible to encounter many similar definitions of the concept of national security in the literature. Regardless of which ideology defines the

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

concept of national security, there is usually a definition that integrates the same facts in a similar direction. However, it should be underlined that the starting point and beginning of international security is national security. From this perspective, the concept of national security forms the basis of security studies both in theory and practice. In their study to indicate the place of national security on theoretical and practical levels, Sussex et al. (2017); They underlined that national security is the nexus between the domestic and the international, and that international security can be used as a lens through which to evaluate the challenges, conflicts and conflicts in the interconnected world. This definition is another proof of the importance of national security in terms of international security.

Although national security is a concept that gained importance in the 20th century, it has been of great importance since the Treaty of Westphalia (1648), when national consciousness emerged. National security, which is a concept that covers all the measures taken by nations, which emerged as a unitary structure, to protect both the land they own and their common values; It is also a result of the emergence of threat perception. Conflicts arising from interests and the threat to the balance of power evident in these conflicts have caused the concept of national security to gain an important trend. In short, the national security equation is a phenomenon that occurs on the axis of threat, power and interests (Birdişli, 2011). These three important concepts constitute the main pillars of the concept of national security, which is not limited to these but depends on many other variables.

The most important condition for ensuring national security is to provide the necessary facilities and have sufficient power. In today's capitalist international system, the basic condition for opportunity and power is a sound economy and the capital obtained accordingly. Based on this, it is possible to say with a very simple logic that national security is directly related to the economy. The size of a nation's economic opportunities expresses its potential to ensure national security in today's international system. Of course, one of the requirements is not only to have economic resources, but also the ability to use these resources efficiently in the international economic and political arena. This actually refers to the power and opportunities to be had not only in the economic context but also in the economic-political context. As a result, the role and function of national and international economy-politics is very important both in ensuring national security and in taking part in the balance of powers in the international arena.

Political economy, also known as political economy, in practice; It refers to the situation where politics and economy are used as complementary or supporting elements in the same equation. In theory:

"Political economy is the branch of social science that studies the relationships between individuals and society, and between markets and the state, using a variety of tools and methods drawn largely from economics, political science, and sociology. The term political economy is derived from the Greek word polis meaning "city" or "state" and oikonomos meaning "person who manages a household or property". Therefore, political economy can be understood as the study of how a country (people's household) is governed or managed, taking into account both political and economic factors"(Balaam&Veseth, 2020:1).'

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

defined and conceptualized as above.

Since political economy, as the name suggests, is a concept that takes into account both political and economic factors, it is possible to say that when associated with security, both political and economic security phenomena meet at a common point. The association in question will be made in the national security dimension as the regime of any nation and the economic situation of this regime. First of all, the main actors in ensuring national security are those who govern that nation, that is, the government that is the executor of the already existing regime. The own resources owned by this government and the revenues it obtains also express its economic existence or power. This is exactly where political economy is a tool that comes into play. The group that governs any nation, that is, the government, has the economic and political power in its hands; First of all, it should use it to ensure the security of the nation/country it governs and ensure national security. Because it is not possible to talk about development or sustainability in any field without national security.

The main starting point of political economy is liberal-based wealth-power relations. This phenomenon, which is the liberal version of the realist idea of power-power relationship, sees the source of power in today's order as material wealth, that is, economic power. Financial power is of great importance both to obtain power and to make it sustainable. From this perspective, economic security and regime security are priorities for the national security that the government will provide. Although the continuity of any regime within a nation depends on the power equations it has established, the only constant element of these power equations is economic power. Although economic power is the main condition for sustainable power, it is not sufficient on its own in terms of the power of maneuver and sanction power of the government in the international system. Regimes can survive and maintain their existence with the support of other sectors that are influenced, changed and developed by economic power.

While economic power is included in the equations as an important element at all levels of national and international security, it brings each actor to the fore in a different way because it causes different developments in every field. As mentioned before, economic power does not mean much on its own, but it gains meaning according to the worldwide acceptance of the sectors in which it is used as a resource. For example, today, where some countries with rich underground resources transfer the economic power they have due to these resources and how they use them, determines the place of these countries in terms of the international system. The most obvious example of this situation is the place of Arab countries, which have rich oil and natural gas resources, and Russia, which also has rich resources, both in the international system and in international security equations. While the Arabs cannot use the resources they obtain from underground resources effectively enough because they cannot turn them into sufficient investments, Russia has become an important power in the international system by both converting the income it obtains from resources into military and technological investments and using its resources as strategic elements. Examples on this subject can be multiplied in different areas. The main point to understand here is that economic power must first be secured and transformed into a strategic power by transferring it to the right channels.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Before economic power can be used by any regime, it must first be secured and continuity in economic revenues must be ensured, as in the logic of the regime. Once this situation is achieved, it is more possible and appropriate to transfer economic power as capital to other areas. The priority of securing economic power or, more simply, protecting the country's resources is military security. Military security refers to the physical protection of all elements that any regime is obliged to protect in its sphere of power (Ryszard, 2014). Protecting and ensuring the continuity of the resources that provide economic power falls within the scope of military security in terms of security. When national security is evaluated as a whole and this evaluation is made in a political and economic sense, the place and importance of military security in security equations becomes clear.

While military security stands out with a realistic perspective that expresses the use of hard power in terms of national security, economic security is capital-indexed and represents the use of soft power in terms of national security compared to military security and stands out as a liberal perspective. When these two different approaches are evaluated together, the significant effects of the political economic dimension of national security on military security stand out. Because the main determining factors of military security are economic power and the shape and attitude of the regime.

MILITARY SECURITY ON THE AXIS OF ITS DETERMINANT ELEMENTS

Military security is a security sector that has existed in practice since the first day of the emergence of the concept of soldiers and military, and in theory, it began to be examined as a separate security sector in the 1990s with the securitization concept introduced under the leadership of Barry Buzan at the Copenhagen School. The concept of military security, which came to the fore in different forms in different periods of history, was shaped through the securitized element when viewed from the perspective of securitization and continued its development on an agenda accordingly. Military security is a security sector designed to physically protect all assets of a nation (Buzan2008). In this respect, it is possible to claim that all assumptions of a realist ideology about the use of hard power are centered on military power and military security.

Military security is the basic security sector in security studies, and when viewed logically, military security elements are responsible at certain points for the security of the elements included in all security sectors. Because the fundamental element of a nation's existence is its military power and its ability to use that power effectively against threats. All assets of a nation that have environmental, social, economic and political value within its area of protection are under the protection of military power. The first actors who must and will take action against any threat to any of these entities are military force elements, these elements may vary depending on the magnitude of the threat.

Since military security represents an important area of responsibility, it has been a phenomenon based on many variables and factors. First of all, the soldier/army, which is the main element of military security, can also appear as the main element of any regime's securitization efforts. In securitization processes, the first tool generally used by the securitizing actor to turn the

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

reference object into a security element is the army. The army or military units may be assigned by the regime to securitize any element when necessary, or sometimes they may intervene in the state administration with an instinctive reflex to change or improve inadequate regimes or governments when there is a perception of threat. This situation usually occurs as military coups.

Ensuring military security in a country depends on sufficient human resources, adequate equipment and training. Here, human resources refer to soldiers, equipment refers to technology and weapons, and training refers to military history and experience. Bringing these three elements together within a specific plan and project will be sufficient to ensure military security; However, there are also some external factors for these to come together and create a stable military security environment. Chief among these external factors are economic resources and political order. These two elements must be present together and in an order, not one by one, because military security is a serious phenomenon that cannot be achieved in any other way (Szpyra, 2014).

Politics and economics, that is, political economy, have many constitutive and activating effects on military security. This impact may differ depending on the military-politics relationship in any country. While political bodies may have a greater role in security strategy in countries where political power dominates the army, politics is generally not involved in military security issues in countries where the army is strong. In countries where politics and the military are balanced, it is seen that more balanced and regular or long-term security policies are followed. In economic classification, the phenomenon of military security occurs on the basis of expenditures. The share allocated to military expenditures in today's economies is the most important indicator of the importance given to military security. Namely, while some of the countries that allocate a part of their budgets under the name of defense expenditures spend only for their own military security, it is seen that the defense expenditures of the countries that have made military security a strategy are more than the gross national product of most countries. This situation is another proof of the relationship between military security and political economy. Because these countries do not limit investment only to their own internal structures, they also indirectly support their allies around the world.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

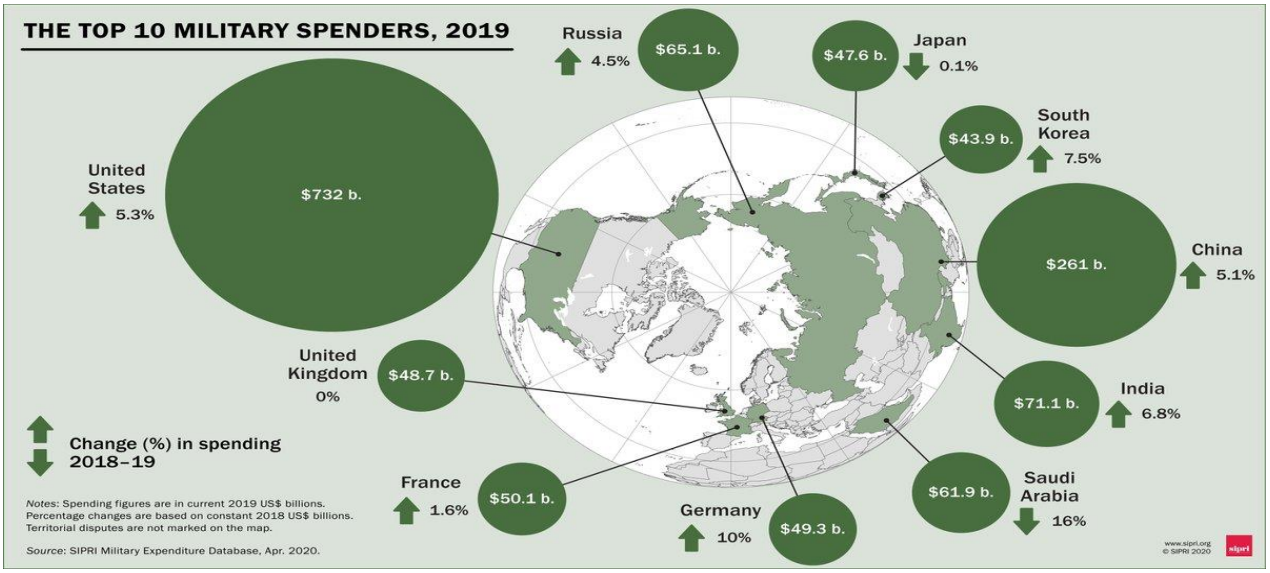

Figure.1: The 10 countries that spend the most on defense according to the 2019 system (Million$)

As observed in Figure 1, many countries allocate different amounts of budget to defense expenditures. Although these allocated budgets seem huge when viewed on a country-by-country basis, as stated in the first part of the study, each country carries out its defense expenditures in different directions and reconciles them with its own military security logic. As can be observed from the figure, according to 2019 data, the country that spends the most on military spending worldwide is the United States. This situation cannot be attributed solely to US military security concerns or threats to the US. The USA has incurred such large military expenditures both in the military missions it carries out internationally, in events where it indirectly supports any of the parties even though it is not a direct party due to its strategies, and by bearing a large part of the financial burden of a huge alliance structure such as NATO. This is an indication of how much economic and political-based strategies affect the phenomenon of military security in the United States. On the other hand, this situation is not limited only to America; all members of the United Nations Security Council are also in the top 10. This is proof that the countries in the security council must make security expenditures that are voluntary at some points and mandatory at other points in order to maintain their position. When the percentage shares of the values in the figure are examined, 38% of the world's military expenditures are made by America, while China, 3.7%, India, 3.4% Russia, 3.2% Saudi Arabia, 2.6% France, 2.6% Germany respectively. It is seen that the military expenditure of the rest remains well below the total of these countries and constitutes 32.5% (SIPRI, 2020).

In a system where expenditures on military security are so different, serious differences also stand out in the three previously mentioned elements: human resources, equipment and training. Because the great importance of economic resources and politics in ensuring military security cannot be ignored. When we look at the structure of the countries that make large-scale military expenditures, it is seen that the countries on the list are world-class powers either in world politics or in technological development or in both fields. In this case, the picture that emerges is that political economy, with all its components, deeply affects military security, and even

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

politics, economy, and political economy have a separate position in determining the security strategies of regimes. It is an undeniable fact that this effect also occurs in the opposite direction. Just as all components of a nation affect military security and the army in general, the army also has the potential to affect all components separately.

MILITARY SECURITY-POLITICS-ECONOMY TRIANGLE ON THE AXIS OF REALISM

Realism is one of the leading power-based approaches in the international relations literature. According to the realist view, power is an extremely important and necessary commodity because any actor with sufficient power is capable of performing any action. According to realism, the state is the sole actor in the international system. In this context, the use of the power of the state occurs either to achieve something for the national interest or to avoid something that is against the national interest. According to realism, the state is sovereign and guided by a national interest defined in terms of power. This national interest can sometimes be mostly economic, sometimes political and sometimes military. The determinant of this situation is the place of the state in the international system and its mission arising from this place.

In terms of international system development, it is a system in which each state assumes various roles in line with its activities and strives to realize the missions it has acquired within the context of these roles. If the international system were to be concretized, it could literally be compared to a clock mechanism. In this system, which consists of a combination of wheels with many different functions, some wheels have functions to move the hour hand, some to move the minute hand, and some to move the second hand. Some wheels spin idle, but just because they spin idle does not mean that they are not needed in the system. Here, each of the actors in the international system, or from the perspective of realism, each of the states, has certain duties in terms of the system. As long as they accomplish these tasks, it is possible for them to cement their place in the system. According to realism, the first asset that the main actors of the international system, that is, states, must have in order to fulfill their duties is power. Strength; It consists of military, economic and political elements. The state ensures national security with the power it gains from these elements and carries out some policies in line with national interests. The sole purpose of these policies is to maximize power, prevent possible threats and guarantee the survival of the state (Holmes, 2014).

With a geometric approach, the balance of power within the state can occur in three ways. The first of these occurs with different levels of military, economic and political power, forming a scalene triangle. In this case, for the state in question, power means the most important of these three components, that is, it expresses the identity of the prominent party state in the international system. The second shape is an isosceles triangle. In this equation, it is observed that any two of the three components are equal, while the third one remains at a relatively lower level. This creates another identity structure in the international system. The last and most balanced shape is the equilateral triangle. The three power elements that make up this form: money, weapons and politics, have equal weight, and this is the most promising model in terms of both national security and national interests.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

What does not change in these three models, where a brief concretization is made, is the fact that the three basic components that must be possessed in today's international system in terms of national interests and national security are weapons, money and politics. This modeling will be understood more clearly when the design of the United Nations, the most basic organ of the international system, is examined. The security expenditure data presented in the previous section of the study and the information on how security expenditures are shaped are the most important evidence of this situation. Although it is claimed to be liberal, the balance of powers created in the background of the anarchic structure in the international system, where realism is strictly party, reveals the realism in the system. Since the only way to survive in this system is to be strong, economic and political power, especially military power, are among the systemic requirements.

The salience of realism in military-economy and politics is naturally reflected clearly in military security. Today, this reflection is generally through technological developments. The atmosphere of anxiety and insecurity brought about by realist pressure has brought states into a major conflict environment, especially since the beginning of the 20th century, and the balance of powers has constantly changed. The arms race that takes place under these conditions is increasing and changing dimensions day by day. In the period from the atomic bomb used in 1945 to today's technological weapons, countries that have both diversity and numerical superiority in terms of weapons have been classified as high level in terms of military security, and this classification still continues. While the country with the atomic bomb in yesterday's world had the most deterrent military security conditions, in today's world the countries with the most and most effective unmanned aerial vehicles have achieved important trends in military security. In short, realism has created an important theoretical basis with the support it receives from technological developments in terms of ensuring military security over time, and states, which are the main actors of the international system, have managed to put this theory into practice.

4. CONCLUSION:

Realism is a way of thinking in which emotions are left in the background and focus is on facts. This philosophy, which deals with the concrete and tangible aspects of assets, has deeply influenced and will continue to influence decision-making processes in politics and diplomacy from past to present. This philosophy, which has managed to exist from Thucydides to the political history of the 21st century, has a significant depth both ontologically and epistemologically. Because realism is a school of thought in which analyzes are created by evaluating entities not only with their concrete aspects and occurrences, but also in the context of the possible consequences that these aspects may cause (Düzgün, 2020).

In realism, one of the cornerstones of political philosophy, the analyzes made in the context of security are undeniable. Because national security and national interests are indispensable values in political realism. In fact, keeping national interests above all kinds of commodities is one of the views advocated by this philosophy. Today's international system is literally the application area of this philosophy. Although there are calls for peace and cooperation and some

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

activities aimed at them, the sole purpose of the states, which are the elements or main actors of the system, is to maintain their presence in the system by maximizing their own interests.

A state's ability to maintain its existence in the international system depends on the power of that state. In today's international system, power is a commodity formed by the combination of many elements. The most important of these elements are weapons, money and politics. In other words, if a state aims to maintain its existence in the international system, it needs military power sufficient to achieve its national interests and ensure its national security, financial resources to access this military power, and an international political capacity capable of legitimizing its military power. The balance between these elements creates the identity of the state within the international system, as mentioned in the previous sections of the study.

As a result, if a state aims to maintain its presence in the international system and become an important part of the international system, it must ensure its military security. Properly ensuring military security also depends on sustainable economic resources and balance in both domestic and foreign policies. From this perspective, the impact of economy-politics on military security can be of two types.

- First: the stable military order and security environment brought by the balance created by economy and politics.

- Second: the security deadlock caused by the military chaos that will occur as a result of the imbalance of economy and politics.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

BILBOGRAPHY:

Balaam, D. N., & Veseth, A. M. (2020, May 22). Political economy. In *Encyclopædia Britannica*. Retrieved January 10, 2021, from https://www.britannica.com/topic/political-economy

Birdişli, F. (2011). The historical and intellectual foundations of the concept of national security. *Journal of Kahramanmaraş University Social Sciences Institute*, 31(2), 149-169.

Buzan, B. (2008). The changing agenda of military security. *International Relations*, 5(18), 107-123.

Düzgün, D. M. (2020). The emergence and development stages of realism theory. *Black Sea International Scientific Journal*, 47(Autumn), 256-276. https://doi.org/10.17498/kdeniz.759320. Retrieved January 7, 2021,

Hale, B. (2020). Realism. In *Encyclopædia Britannica*. Retrieved January 7, 2021, from https://www.britannica.com/topic/realism-philosophy

Holmes, K. R. (2014). What is national security. In *Military Strength Topical Essays*. Retrieved January 9, 2021, from https://www.heritage.org/military-strength-topical essays/2015-essays/what nationalsecurity#:~:text=National%20security%20is%20the%20safekeeping,forces%20and%20guarding%20state%20secrets

Szpyra, R. (2014). Military security within the framework of security studies: Research results. *Connections: The Quarterly Journal*, 13(3), 59-82. http://www.jstor.org/stable/26326368. Retrieved January 12, 2021

SIPRI. (2020). Military expenditure database. Retrieved January 12, 2021, from https://www.sipri.org/databases/milex

Sussex, M., Clarke, M., & Medcalf, R. (2017). National security: Between theory and practice. *Australian Journal of International Affairs*, 71(5), 474-478. https://doi.org/10.1080/10357718.2017.1347139

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

KARABÜK YENİŞEHİR BÖLGESİ KARDEMİR LOJMANLARININ KENT VE KENTİN SOSYAL YAŞAMINA ETKİLERİ

Kemal YAMAN
Karabük University, Faculty of Economics and Administration Sciences, Department of Public Administration, Demir Çelik Campus
ORCID: 0000-0001-9844-4264
Hilal Nur YİVRUK
Karabük University, Faculty of Economics and Administration Sciences, The Institute of Graduate Programs, Master Student, Demir Çelik Campus
ORCID: 0009-0001-2760-0386

ÖZET

2. Dünya Savaşından sonra Dünyadaki demir çelik üretim miktarı oldukça büyük artış göstermiştir. Savaş sırasında hasara uğrayan yapıların yeniden inşa edilmesi için demir çelik üretimine ağırlık verilmiştir. Nisan 1937 yılında başbakan İsmet İnönü döneminde kurulan Kardemir Karabük Demir Çelik Fabrikaları da Türkiye'nin sanayileşme ve kalkınmasında oldukça önemli yere sahip olmuştur. Türkiye için önemli ve büyük tesisleri kurması ile "Fabrikalar kuran fabrika" unvanına sahip olan Kardemir'in faaliyete geçmesi ile Karabük'te istihdamın yanı sıra kentleşme adımları da atılmaya başlanmıştır. Özellikle Kardemir işçi ve personelleri için oluşturulan Yenişehir'deki yaşam alanları hem kentin büyümesini hem de sosyal yaşamı etkilemiştir.

Bu araştırmada sanayileşmede önemli bir yeri olan Kardemir Karabük Demir Çelik Fabrikaları'nın Karabük'te kurulması ve kentleşme üzerindeki etkileri incelenmiştir. Karabük köyüne Kardemir'in kurulması ile köyden şehre geçiş sürecinin yanı sıra Yenişehir bölgesinde lojmanların nasıl yapıldığı ve oluşturulan sosyal yaşam alanları ile kentleşmeye nasıl katkıda bulunulduğu bu çalışma kapsamındaki konular arasındadır.

Araştırma kapsamında Kardemir'in Karabük köyüne kurulma kararının incelenmesi, bu fabrikanın kurulması ile Karabük'ün gelişmesi ve kentleşmesi üzerine etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Kardemir'in Karabük'ün kentleşmesindeki en büyük rolü de çalışanlar için yapılan Yenişehir bölgesindeki lojmanlar ve sosyal yaşam alanlarıdır. Mevcut çalışmada Yenişehir bölgesinde yer almış ve halen daha yer alan lojman ve sosyal yaşam alanlarına yer verilerek incelemeler yapılmıştır.

Literatürde Kardemir'in kuruluş sürecine, Yenişehir bölgesinde oluşturulan lojmanların konut tipolojilerine ve Yenişehir sinemasına yer verildiği görülmekte ve bu çalışma ile birlikte kentleşme kavramıyla da bir sonuca varılarak etkilerin inceleneceği öngörülmektedir. Yapılan bu çalışmanın, Kardemir lojmanlarının ve sosyal yaşam alanlarının oluşturulması ile Karabük

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

ve Karabük halkının yaşam kalitelerini yükseltecek etkileri anlamada katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışmada, Demir Çelik Fabrikaları'nın kurulması ile kentleşmeye etkilerini incelemek amacıyla tarihi araştırma bilgilerine dayalı veriler incelendiğinden nitel yöntemi kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Karabük, Kentleşme, Sosyal Yaşam

1. GİRİŞ

"Karabük Yenişehir Bölgesi Kardemir Lojmanlarının Oluşturulması ile Kente ve Sosyal Yaşama Etkileri" adlı araştırmada sanayileşmede önemli bir yeri olan Kardemir Karabük Demir Çelik Fabrikaları'nın Karabük'te kurulması ve kentleşme üzerindeki etkileri incelenmiştir. Karabük köyüne Kardemir'in kurulması ile köyden şehre geçiş sürecinin yanı sıra Yenişehir bölgesinde lojmanların nasıl yapıldığı ve oluşturulan sosyal yaşam alanları ile kentleşmeye nasıl katkıda bulunulduğu bu çalışma kapsamındaki konular arasındadır.

Karabük, Türkiye Cumhuriyeti'ni kuranların demiryoluna ve sanayileşmeye dair verdikleri mücadelenin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin demiryolu inşa politikası; Ankara'dan ülkenin her bölgesine ulaşılabilmesi ile başlıca üretim ve tüketim merkezlerinin birbirine bağlanması, milli savunmanın desteklenmesi hedeflerine dayanmıştır. Ankara-Filyos-Zonguldak demiryolu hattı, tarihi şehir Safranbolu'ya 8,5 km uzaklıktaki Karabük köyünden geçmiştir. 29 Kasım 1932'de ilk trenin Karabük'e gelmesi Karabük istasyonu kurulmuş ve bu olay halk tarafından coşku ile karşılanmıştır (Ayten, vd., 2010).

Şekil 1: Karabük ilinin Batı Karadeniz Bölgesi'ndeki konumu

Karabük, dönem şartlarında iktisadi bakımdan uygun bir yer olarak tanımlanmamaktadır. Ancak, iki dünya savaşının yaşandığı dönemde güvenlik açısından stratejik öneme sahip olduğu için demir-çelik fabrikalarının kuruluş yeri olarak belirlenmiştir.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Karabük'ün seçilmesinin diğer nedenleri ele alındığında; anılan demiryolu güzergâhı üzerinde yer alması, deniz kıyısında olmaması ancak limanlara uzak olmaması, koklaşabilir taşkömürü havzalarına yakınlığı, işgücü imkânının olması, Araç ve Soğanlı çaylarının kesişim noktası olmasından dolayı su ve gıda ihtiyacının kolayca temin edilebilmesi şeklinde sıralanabilir. Özellikle dönemin Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak'ın olası bir savaş tehdidine yönelik savunma kaygıları nedeniyle Karabük'te tesislerin kurulmasına karar verilmiştir. Bu kararın temel dayanakları; stratejik açıdan lokasyon, yardımcı üretim materyali olarak ihtiyaç duyulan kömürün Zonguldak'tan temini, demiryolu güzergâhında bulunması, limana erişilebilirlik şeklinde sıralanabilir (Çabuk, vd. 2016).

2.SANAYİNİN KURULMASI İLE KARABÜK'ÜN KÖYDEN ŞEHRE DÖNÜŞÜMÜ

2.1.Köyden Şehre Dönüşen Karabük

Karabük demir çelik fabrikasının ilk kurulduğu yıllarda Öğlebeli Köyü'ne bağlı 13 haneli bir mahalle iken 2022 yılı itibariyle 137.428 olmuştur. Gelişen ve aynı zamanda orta ölçekli bir kent durumundadır. Karabük Demir Çelik Fabrikası'nın (günümüzdeki adıyla KARDEMİR) kurulmasıyla, Karabük aslında farklılaşarak Zonguldak'ın paralelinde ayrı bir endüstri kültürü oluşmasına neden olmuştur. Büyük bir ilçe olan ve UNESCO 1994 Dünya Miras Kenti unvanına sahip Safranbolu'nun kültür mirasıyla da bütünleşmiştir. Bugün aktif bir şekilde çalışan demir-çelik fabrikası, ülkenin kalkınmasında sanayi yapılarının kurulabilmesi için çelik ve işgücü üreten bir fabrika olması göreviyle "Fabrikalar Yapan Fabrika" unvanını almıştır. Üretim anlamında itici güç olduğu kadar, aynı zamanda kentin şehirleşmesinde, tarih ve kültürel odağın iç içe olduğu bölgede sosyalleşmenin endüstri etrafında bütünleşmesini sağlamıştır. Özellikle Yenişehir'de bulunan ilk planlı şehirleşme ve sosyal donatı örneği lojmanlar bölgesi ve 5000 Evler gibi planlı toplu konutların yer aldığı yerleşim alanları, fabrikayla beraber yıllar içerisinde gelişmiştir. Fabrika, Karabük'ün küçük bir köyden meydana gelen çehresini zaman içerisinde il statüsüne kavuşturmuş ve sosyal yaşam alanlarının oluşmasını sağlamıştır. Demir-çelik tesislerinin varlığıyla, şehirde özel teşebbüs haddehaneler gibi küçük ölçekli demir-çelik işletmelerinin önünü açmıştır. Ayrıca eğitim anlamında 2007 yılında kurulan Karabük Üniversitesi'ne verdiği katkılarla da şehrin çehresinde değişiklikleri desteklemiştir. Böylelikle doğrudan ve dolaylı olarak, şehrin ekonomik ve sosyal anlamda kalkınmasında etkili olmuştur (Kalyoncu, 2007).

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

2.2.Çalışan İhtiyacı ve Konut Sorunu

Karabük'te demir-çelik işletmelerinin ilk kuruluş aşamasında yeterli sayıda çalışan bulamama sorunu olmuştur. Nitekim, o dönemde yerel halk genelde tarımla uğraştığından istihdam edilenlerin başında çiftçiler gelmiştir. Özellikle mevsimlik çalışma sebebiyle tecrübeli işgücünün oluşamadığı muhtelif kaynaklarda belirtilmektedir. Dönemin ağır sanayi koşulları ve İkinci Dünya Savaşı'nın öncül etkileri göz önüne alındığında, tarımla uğraşan kesimin fabrikada çalışma konusunda isteksiz olduğu gözlenmiştir. Bunun önüne geçilebilmesi adına, devamlılığı ve sürekliliği sağlamak için, işten ayrılmamaya yönelik kararlar alınmıştır. Aynı amaçla işgücünü desteklemek amacıyla, ülke çapında askerlik muafiyeti getirilerek dönemin uzun askerlik süreleri düşülmüş ve fabrikada çalışmaya yönelik pozitif kararlar alınmıştır. 1938 yılında çıkarılan kanunla birlikte, hüküm giyen suçluların muhtelif KİT tesislerinde çalışmasının önü açılmıştır. Böylelikle bu gibi uygulamalarla, birçok ilden doğrudan veya dolaylı olarak çalışan ihtiyacı giderilmeye çalışılmıştır.

Ülkenin dört bir yanından gelen çalışan sayısının artması, işgücünün oluşması ve bir süre sonra ailelerin sayısının da çoğalmasıyla da sanayileşme sürecine paralel şekilde yoğun bir göç yaşanmıştır. Bölgedeki işgücüyle birlikte oluşturduğu dolaylı istihdamında etkisiyle hızla artan nüfus beraberinde bir konut sorununu getirmiştir. Kısa süre içinde gelişen ekonomik ve sosyal hayat canlılığıyla dükkân ve mağazalar inşa edilmiştir. Dolaylı olarak etkilenen sosyal hayat Karabük'ün hızla büyümesini de sağlamıştır. Karabük'te fabrikanın montaj işlerinde ve inşaatı esnasında çalışan mühendisler için fabrika civarında konutlar yapılmaya başlanmıştır. Daha sonra işçi ve memurlar için de konutlar inşa edilmiştir (Çabuk, vd., 2016)

3.YENİŞEHİR KARDEMİR LOJMANLARININ OLUŞUMU

3.1.Sümerbank'ın Konut Politikası

1933 yılında kurulan Sümerbank kısa sürede Türkiye'nin önemli Kamu İktisadi Teşekkülleri'nden biri olmuştur. Karabük'te demir-çelik sanayinin kuruluşunda öncülük yapan bir kuruluştur. Sümerbank Karabük şehrinin planlama sürecinin yürütülmesinde de görev almıştır. Bunun önemli nedenlerinden biri şehirleştirilmesi planlanan yerleşimin köy özelliğinde olması ve bunun yanı sıra bir belediyeye dahi sahip olmamasından kaynaklıdır (Altınöz, 2005). Dönemin ünlü şehir plancısı Mimar Henri Prost'a verilen görev Yenişehir planı oluşturulmasıydı. Bu plan esasında bir mevzi bir plan olarak belirlenmiştir. Bu plan göre, bir sel felaketi sırasında kaybedilmiştir ve diğer bir kopyasına da bugüne kadar ulaşılamamıştır. Plan, aktarıldığı şekilde bir mevzi plandır. Bu mevzi plan, Karabük'ün gelecekteki gelişimini

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

belirlememiştir ve oldukça sınırlı bir alan için düzenlenmiştir. Mimar Prost'un planında uygulamak istediği ve öngördüğü yaklaşımı, Fransız Cite - Jarden olarak tabir edilen modelin yanı sıra, Almanların Berlin'de, Frankfurt'ta, Stuttgart'ta ki Siedlung yani Garden City'lerden esinlenilen – Bahçeliev tipleridir. Bu Siedlung evleri Almanlar, yakın tarihlerde yani 1920'li ve 1930'lu yıllarda Berlin, Frankfurt ve Stuttgart'ta uygulamışlardır (Onur, 2021).

Sümerbank'ın direktifleri doğrultusunda oluşturulan plan, sıfırdan kurulan bir şehre yönelik orijinal bir model hedeflemiştir. Sosyal ve mekânsal açıdan ayrıştırılmış model olan planda, statü farkı gözetilen alanlar oluşturulmuştur. O dönem Sümerbank, kendine has konut politikasıyla bunu benimsemiştir. Karabük'ün yeni bir kent olarak oluşturulmasında uygulanan hiyerarşik yapılanma Sümerbank'ın istekleri doğrultusunda oluşmuştur. Bundan dolayı, örneğin işçiler için tasarlanan konutlarda bazı kritik noktalara önem verilmiştir. İşe geliş gidişlerde işgücü veriminin düşmemesine yönelik yüksek faydayı gözeterek işçi konutlarının fabrikaya yakın mesafede olması talep edilmiştir. Ailelerin ev ekonomisine katkı sunması içinde geniş bahçeli evlerin yapılmasına başlanmıştır. Aileler için oluşturulan bu evlerin tek katlı ve bahçeli nitelikte olması aile yaşantısına verilen önemi göstermektedir. Bahçeli konut tipi uygulamaları dönem açısından bakıldığında genel olarak dünyada ekonomik anlamda düşük gelir sınıfları için yapılmaktayken, dönemin Türkiye'sinde bu tarz konut blokları işçiler baz alınarak düşünülememiş ve tüm aile tipleri için sosyal tabaka gözetmeksizin için uygulanmıştır. Sümerbank inşa ettiği çoğu fabrikanın ve oluşturulacak yerleşim alanlarının konut politikalarını kendi direktifleri doğrultusunda yönlendirir ve bu şekildeki yerleşim planlarını birden fazla ağır sanayi yatırım bölgelerinde tekrarladığı görülür (Altınöz, 2015).

3.2.Yenişehir Kardemir Lojmanlarının Yerleşimi

Sosyal açıdan toplumda statüsü yüksek görülen üst düzey yöneticiler, müdür, müdür yardımcıları, mühendisler gibi önemli görev ve tesislerde çalışan yöneticilerin Prost'un planında oluşturulan yeni yerleşkenin merkezine alınmasına da dikkat edilmiştir. Adeta yeni kurulan kentin çekirdeği olarak nitelenen Yenişehir bölgesinde bu gibi noktalara dikkat edilerek sosyal yaşam alanlarının oluşturulduğu görülmektedir. Konutların inşaat sürecinde oluşturulması hedeflenen yerleşkenin sadece barınma anlamında sorunlara eğilim gösterilmemiş, sosyal donatı niteliğinde kendine özgü muhtelif yerlerde inşa edilmiştir. Bu doğrultuda yeni bir hastane, eğitim ihtiyacı için okul, insanların sosyalleşmesine yönelik mevsimlik sinemalar, spor kulüpleri ve bahçeli havuz oluşturulmuştur. Karabük Demir-Çelik Fabrikası'nın sahip olduğu alanlarda, çalışanların ihtiyacının giderilmesi için inşa edilenler

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

içerisinde birçok sosyal tesisler de bulunur. Memurları, teknisyenleri ve işçileriyle birlikte binlerce çalışanı olan fabrikanın yaptırdığı 800 kadar evin yanı sıra bekar çalışanlar için düşünülmüş yerler, bine yakın öğrencinin eğitim alabileceği ilk ve ortaokul, çırak yetiştirmek üzere yatılı bir okul, açık ve kapalı olarak planlanan spor alanları, yüzme havuzu da bulunan park ve bahçeler, kulüpler, sinema gibi sosyal ihtiyacı karşılayan aynı zamanda eğitim ile spor faaliyetleri için bir kompleks yerleşke halinde hizmete alınmıştır. Fabrika sahasında da ayrıca acil servis görevi bulunan istasyonlarla, 100 yataklı modern bir hastane de kurulmuştur. Ayrıca yerleşim alanları planlanırken alt yapı olanakları dahi sunulmuştur. Pis ve temiz su hatlarının yanı sıra, mahallenin çoğu bölümü için inşa sırasında yapılması üzerine merkezi ısıtma sistemi tasarlanmıştır. İngilizlerin ve Hollandalıların bahçe yapılarına benzer bir şekilde tasarlanmış olan işçi konutlarının olduğu yerleşim planında, yayalar için yollar ve kaldırımlar da düşünülerek geniş olacak şekilde planlanmıştır (Kaya, 2011).

3.3.Kardemir Lojmanları Bölgesi Yenişehir'de Sosyal Yaşam

Karabük'ün Yenişehir semti Kardemir lojmanlarının etkisiyle Türkiye'deki diğer şehirlerde görülenden daha fazla sayıda sosyal tesise sahip olmuştur. Bu tesisler kentin sosyo-kültürel yapısında uzun yıllar süren bir etkisi olmuştur. Bu tesislerin başında 96 yataklı hastane, ilk ve ortaokullar, şehir kulübü, gençlik kulübü, halkevi, Yenişehir sineması, su sporlarını özendirici havuzlu bahçe, çocuk bahçesi vb. gelmektedir.

Sanayileşmenin getirdiği durumun oluşturmaya başladığı Karabük'ün göç alan nüfusu barınırken, aynı zamanda sosyalleşip geride kalan zamanlarını dönemin modern tasarımına sahip alanlarında geçirmektedir. İşçilere ait olarak tasarlanan sosyal tesislerin barınma ihtiyaçlarını gideren evlere yakın şekilde olan fabrika çevresinde oluşmuştur. Çalışanların ihtiyaçlarıyla beraber düşünülen ve sosyalleşmeyi merkezine alan Karabük Yenişehir yerleşim politikasının aslında daimi işçi bulmadaki yaşanılan güçlüklerin önüne geçmesi şeklinde öngörülmüştür. Bu durumu tetikleyen faktörün, ağır sanayi koşullarında çalışacak daimî çalışan kadro bulma meselesi olduğu aşikârdır. Ancak sonuçta çalışanların refahını, aile yapısını öncelik olarak gören yaklaşımı da yansıttığı anlaşılmaktadır.

Daha sonradan kurulacak olan, Mühendisler Kulübü, Yenişehir Kulübü, Memurlar Kulübü, Ustabaşılar veya İşçi Lokali gibi adından da anlaşılacağı üzere unvan ve statüye farkını gözeten, buna göre tanımlanan sosyalleşme alanları da oluşturulmuştur. İlk kurulduğu yıllarda, bu gibi kulüplere veya lokallere üyelik sistemi oluşturulmuş, kulüplere girişler sınırlandırılma noktasına getirilmiştir. Böylelikle çalışanlar bir şekilde sosyal donatı olarak tabir ettiğimiz

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

uygulamalarda mekânsal olarak sosyal tabakalaşmanın devamlılığı esas alınmıştır (Sarıköse, 2020).

4.SONUÇ

Karabük, 13 haneli bir köy iken 1937 yılında Demir Çelik Fabrikaları'nın temellerinin atılmasıyla köyden şehre dönüşen ve şehirleşme sürecinin getirdiği bir takım olumlu ve olumsuz sancılarını yaşayan bir kent halini almıştır. Cumhuriyet tarihinde ilk kez bir şehir kurulduğu için "Cumhuriyet Kenti" olarak anılan Karabük, tıpkı Yenişehir Mahallesi gibi Demir-Çelik Fabrikaları'nın kurulması aşamasında örnek bir kentleşme modelini uygulandığı bir kent olmuştur. Fabrikaların kurulmasıyla bu fabrikalarda çalışmak için ülkenin her yerinden gelen insanların oluşturduğu bir kent meydana gelmiştir. Durağan bir köyden, bir kente geçiş sürecinin geliş hikayesinin özündeki Kardemir'in kurulmasıyla bütün Türkiye'nin emeğinin ve becerisinin aktığı bir kent olmuştur. Fabrika, eğitimden sağlığına, sosyal hayatından ticari faaliyetlere kadar her alanda şehrin gelişimine ışık tutmuştur. Karabük'ün Yenişehir mahallesindeki konut tipleri incelediğimizde, buradaki konutların modern hayatın gerektirdiği modernist düşüncelere ve işlevlere sahip olduğu görülmüştür. Konutların çekirdek aileye yönelik yapılandığını görülmüştür. Konutlar geleneksel geniş aile yapısı yerine çekirdek ailenin yaşam alanları şeklinde düzenlenmiştir. İnşa edilen modern konutların mimari üsluplarına baktığımızda kimlikleri bakımından birbirlerinden ayrılmadığı söylenebilir. Sade tasarım benimsenerek inşa edilen konutlardaki farklılıklar; çalışanlar arasındaki statü farklarına bağlı olarak kat yükseklikleri, mekân büyüklükleri, malzeme açısından olmuştur. Karabük Demir Çelik Fabrikaları'nın kurulmasıyla birlikte Yenişehir toplumuna yeni yaşam alanları ve sosyalleşme ortamı sağlanmıştır. Modern yaşamı Karabük'te temsil eden pek çok mimari yapı bulunmaktadır. Günümüzde bakım onarım çalışmaları yapılan veya halen devam eden çalışmalar, sosyo-kültürel yaşamın temsilcisi olarak, tanıklık ettiği dönem açısından kent yaşamındaki varlığına devam etmelidir. Yapıların değerleri ve anlamları unutulmadan onarılarak yeniden kent yaşamına katılması kentsel sürdürülebilirlik açısından oldukça önemlidir. Bugün bozulmaya yüz tutmuş ve yıkılma tehlikesiyle karşı karşıya kalan kentteki yapılar tekrar kente kazandırılmalıdır.

KAYNAKÇA

Altınöz, M. Ö., Sümerbank'ın Karabük'ün Konut Politikasındaki Rolü, Çağdaş Yerel Yönetimler, S2, 49-62, 2015. 2015.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Ayten, M. Çabuk, S., Özkan, M. ve Turcan, Y. Cumhuriyet Kenti Karabük'ün Planlama Tarihi Üzerine (1937 - 1967) Bir Değerlendirme, Kuruluşundan Bugüne Karabük ve Demir Çelik Sempozyumu, 65-77. 2010.

Çabuk, S., Demir, K. ve Gökyer, E. Cumhuriyet'in Yeni Kenti Karabük'ün 1937 – 1988 Dönemi Mekânsal Gelişimi ve Şehir Planları, Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S2, 20-39, 2016.

Kalyoncu, H. *Cumhuriyet Kenti Karabük*, Karabük Belediyesi Kültür Yayınları, 2007.

Kaya, S., İdeoloji, Gündelik Yaşam Pratikleri ve Mekân Etkileşiminde Karabük Demir Çelik Fabrikaları Yerleşiminden Öğrendiklerimiz, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2011.

Onur, B., Endüstri Kenti Karabük'ün Modern Mahallesi Yenişehir'de Konut Tipolojileri. Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi, (23), 666-677, 2021.

Sarıköse, B., Köyden şehre: Karabük'ün Kuruluşu ve Şehirleşme Süreci. Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi, S5, 57-83, 2020.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

ANKARA'NIN YEREL YÖNETİM HİZMETLERİ AÇISINDAN BAZI AVRUPA BAŞKENTLERİ İLE KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

Kemal YAMAN
Karabük University, Faculty of Economics and Administration Sciences, Department of Public Administration, Demir Çelik Campus
ORCID: 0000-0001-9844-4264
Sezer ÜNAYDIN
Karabük University, Faculty of Economics and Administration Sciences, The Institute of Graduate Programs, Master Student, Demir Çelik Campus
ORCID: 0000-0001-5024-6998

ÖZET

Ankara, Türkiye'nin başkenti olmasının yanında, bir milletin ve bir devletin beşiği olma özelliği taşıyan ender başkentlerden biridir. Ankara'nın son yüzyıl içerisinde önem kazanmış olması, değer ortaya koymuş olması ve gelişmişliğini son yüzyılda sergilemiş olması sebebiyle, muadili olan Avrupa başkentleriyle kıyaslanabilme durumunda ister istemez eksiklikleri bulunacaktır. Ancak, Ankara tarihsel kültür altyapısı ve milli kazanımların ilk göstergesi olması sebebiyle, emsali olan kentlerle günümüz şartlarında rekabet düzeyine ulaşabilmiştir. Avrupa kentlerinin sosyo-ekonomik refah seviyesi, yüzlerce yıllık eğitim, ticaret, kültür-sanat birikimi ile Ankara'nın en alt seviyeden başlayarak gelişmişliğe ve çağdaş kent suretine bürünmesi yerel yönetimler ve merkezi yönetimin destekleriyle gerçekleşmiş bulunmaktadır. Ankara'nın eğitim, kültür- sanat, diplomasi, çağdaş kent profili, imar ve iskan politikaları, gelişmeye ve büyümeye dair projeleri ile tarihsel kültür kodları incelenmiştir.

Bu çalışma ile Ankara'nın tarihsel birikimi, devlet yönetimindeki yeri ve gerek Osmanlı tarihinde, gerekse Türkiye Cumhuriyeti açısından, siyasi, askeri ve ticari alanlarda tarih boyunca hem savaşılmış hem de örnek alınmış olan en önemli Avrupa ülkelerin başkentleri olan Berlin, Viyana, Roma, Paris ve Londra'nın mevcut gelişmişlik düzeyi ile Ankara'nın tarihi ve günümüz yeterlilikleri ifade edilmiştir. Araştırmada "Ankara ve bazı gelişmiş Avrupa başkentlerinde yerel yönetimlerin sundukları hizmetlerin ne durumdadır?" sorusuna cevap aranmıştır. Araştırma verileri genellikle doküman analizi tekniği ile elde edildiğinden yöntem olarak nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Anahtar Kelimeler: Ankara, Avrupa başkentleri, Yerel yönetimler

1. GİRİŞ

Ankara'nın 13 Ekim 1923 tarihinde başkent ilan edilmesinden sonra, büyük bir devletin başkenti olma sorumluluğunu kaldıramayacağı tespit edilmiş olup hızlı bir şekilde eski görünümünden sıyrılarak, yeni yollara, yeni iş alanlarına, yeni binalara, fabrikalara, okullara, görkemli mimari eserlere, gösterişli devlet binalarına ev sahipliği yapması için farklı çalışmalar ve projeler geliştirilmeye çalışılmıştır. Ankara, Cumhuriyetin ilan edilmesi sonrasında başkent olarak Türk Milletinin yeni sığınağı olmuş ve bunun akabinde yeni devletin teşkilatlanması noktasında hızlı bir atılım gerçekleştirilerek gerek ekonomik anlamda gerekse estetik anlamda artık eski halinden hızlıca uzaklaşarak gelişmeye ve genişlemeye başlamıştır.

Devletin merkez ve taşra teşkilatlanmasıyla kuruluşunu sürdürürken 16 Şubat 1924 tarihli 417 sayılı yasa ile Ankara Şehremaneti yani Ankara Belediyesi kurulmuştur. Yeni başkent, çevre şehirlerden ve kendi sınırları içerisindeki kırsal kesimden çok ciddi oranda göç almaya başlamıştır. Ankara nüfusu 1920 yılında 28000 nüfusa sahip iken, kent nüfusu 1926 yılında 58.749 ve 1927 yılında ise 74.784 olmuştur (Ankara İl Yıllığı, 1967; TC Arşiv 1927). Yeni doğmuş Cumhuriyetin yeni başkentin, diğer dünya başkentleriyle yarışabilecek düzeye gelebilmesi için yapılan iktisadi ve idari yapılanmaların merkezinde olması sebebiyle doğal olarak nüfus hızlı bir artış göstermiştir.

2.ANKARA'NIN İMAR EDİLMESİ VE BELEDİYE HİZMETLERİ

Ankara'nın imar edilmesi için İstanbul'da faaliyet gösteren bir mimarlık şirketinin girişimleriyle Dr. Carl Christoph Lörçher 'e bir plan hazırlatılmış ve hazırlanan bu plan, 30 Mayıs 1924 tarihinde Ankara Şehremanetine teslim edilmiştir (Cengizkan, 2004). Ancak bu plan çerçevesinde herhangi bir çalışmaya başlayamadan Ankara Şehremini istifa etmek zorunda kalınca imar ile ilgili konu askıya alınmıştır. Ankara'da 1920 yılından sonra nüfusun artmaya başlamasından sonra konut sıkıntısı da hızla artmıştır. Zamanın Kütahya Milletvekili Ragıp Bey : "Dört sene evvel dört mecidiyeye kimse tutmayıp da boş kalan birkaç odalı bir kümes, geçen sene yirmi lira iken her gün artan nüfusun sıkışıp kalması yüzünden bu sene kırk elli liraya fırlamıştır" (Hakimiyeti Milliye,1924) diyerek Ankara'daki imar ve iskân durumunun önemini ve belediye hizmetlerinin çok önemli olduğunu ortaya koymuştur. Böyle olunca Ankara'da yeni yerleşim yerleri, yeni mahalleler, yeni su kaynaklarının kullanıma sunulması gibi hususlar üzerine projeler geliştirilerek yeni başkentin en hızlı bir şekilde kabuğunu değiştirmesi için hızlı bir gayret sarf edilmeye başlanmıştır. Bataklıklar yok edilmiş, kentin su ihtiyacını karşılayacak olan Çubuk Barajı inşa edilmiş, parklar yapılmış, Ankara estetik anlamda değiştirilerek peyzaj

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

düzenlemeleri ile çehresi değişmiştir. 19.yy' da sur duvarlarının arasına sıkışmış olan Ankara artık surların dışında yeni hayat vaat eden bir görünüme kavuşmuştur.

2.1.Başkent Ankara'nın Gelişimi

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde, gerek savaşlar sebebiyle gerekse fen bilimleri alanında yeterli ilerleme kaydedilemediğinden, geri kalınan konulardaki eksiklikleri giderebilmek için her zaman batının yenilikleri takip edilmiş ve azami ölçüde, eğitimden savunmaya, mimariden ekonomiye varana dek birçok alanda istifade edilmek zorunda kalınmıştır. Avrupa'nın her açıdan ilerlemesinin temelini oluşturan Rönesans Hareketi sonrasından yaşanan gelişmelerin, Endüstri Devriminin gerçekleşmesini sağlamasıyla hızlı bir şekilde mimari, ekonomik, toplumsal bir refah seviyesine ulaşılmıştır. Batının hızlı bir şekilde makineleşmesi ile birlikte ekonomik seviyenin yükselmiş ve beraberinde toplumsal kalkınma da gerçekleştirmiştir.

Türk milleti sayısız savaşlar, uzun süreli salgın hastalıklar, kötü yönetimler yüzünden uzunca bir süre ekonomik ve teknolojik gelişmenin uzağında kalmasının yanında toplumsal iyileşmeyi tesis edebilecek gelişmelerden de mahrum kalmıştır. Cumhuriyet sonrası şekillenen yeni devlet mekanizması elbette, milletin hak ettiği refah seviyesini oluşturabilmek için batıyı örnek almak mecburiyetinde kalmıştır. Cumhuriyetin ilanından sonra, yeni devletin kalkınma hamleleri gerçekleştirebilmek, toplumu huzur ve barış içerisinde müreffeh bir yaşama kavuşturmak ve muhasır medeniyet seviyesine ulaştırmak emeliyle, Avrupa ülkelerinin gerek merkezi yönetimleri ve kanunnameleri ve gerekse yerel yönetimlerini incelemek üzere birçok bilim adamı ve siyasetçi aracılığıyla mimari, teknolojik, sosyolojik ve toplumsal gelişmeleri yerinde değerlendirip, yeniliklere uyum sağlayabilmek için incelemeler, değerlendirmeler ve projelendirmeler yapmak üzere Avrupa'nın önemli ülkeleri ve bu ülkelerin başkentleri hakkında araştırmalarda bulunmuştur.

2.2.Ankara'da Kent Planlama Çalışmaları

Ankara Şehremaneti kurulmasından sonra, 1924-1925 seneleri arasında uygulanmak istenen Lörcher Planı ile eski Ankara'nın haricinde yeni bir şehir imar edilmesi, genişleme ve imar planları hazırlanmıştır. Oluşturulan imar projelerinde ilk önemsenen husus olağan dışı bir hızla artan nüfusun barınabileceği konut alanları yapmak, yeni şehir ve mahalleler, geniş yollar ve büyük halk meydanları ile oldukça radikal yapılaşma projeleri ele alınmış olmasına karşın, hükümet tarafından yapılan incelemelerde Lörcher Planının yetersiz kaldığı kanaatine varılınca, 1927 yılında Almanya'ya bir heyet gönderilmiş ve Berlin Yüksek Mühendislik Fakültesinden Prof. J.Brix ve Herman Jansen ile Fransız mimar Prof. Leon Jausseseliy ile görüşülerek bir yarışma tertip edilmiştir. İlgili bilim adamları, rapor ve planlarını hazırlayıp hükümete

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

sunmuşlardır. Bunların arasından Herman Jansen,17/10/1927 tarihinde Başbakan İsmet İnönü'ye "Ankara'nın Umumi İmar Planı" başlığı altında kente dair imar ve yapılaşma planına dair detaylı bir rapor göndermiştir (Atatürk Ansiklopodisi, 2023). Prof. Jansen, İnönü'ye gönderdiği raporda Ankara'nın eski yerleşim yerinin yeni planlara uygun olmadığını, daha geniş alanlarda yapılması gereken büyük avlular içerisinde iki katlı evlerden müteşekkil semtlerin imar edilmesi gerektiğini, opera binaları, stadyum, mezbaha, haller, kent meydanlarını tasarlayarak, Ankara Kalesini kentin tam orta kısmında panoramik bir şekilde kalmasını sağlayarak, Ankara'nın bir kalp şeklini andıran iktisat, estetik ve sağlık ilkeleri üzerine oturtulmuş bir kent olarak 50 yıllık genişlemeyi esas alan 300.000 nüfusa göre şekillenebilecek yeni bir şehir tasarlamıştır.

Prof. Jansen' in projesi, jüri tarafından yapılan değerlendirmede diğer projelerden daha uygun bulunarak 26/05/1929 tarihinde yarışmayı kazanmıştır (Hakimiyeti Milliye, 1924). Prof. Herman Jansen 'in projesi Jansen Planı, 1932'de hayata geçirilmeye başlamış ve yapılan sözleşme Aralık 1938'e kadar devam etmiştir (Yavuz,1981). Jansen planıyla Ankara "Yeni Ankara" olarak adlandırılmış olup, Yenişehir'in temeli atılmış ve Ankara'nın Avrupa kentleriyle yarışı, Avrupa'yı örnek alan yapı ve imar yolculuğu böylece başlamıştır.

Avrupalı mimarların yeni bir kent planı oluşturmasının ardından yapılaşmalar başlamış ve hızlı bir şekilde devam etmiştir. Fakat kentsel gelişme hızının aşırı arttığı, önemli bir ölçüde nüfus patlamasının yaşandığı 1950 sonrası dönemde ülkede nüfus artış ortalaması yaklaşık binde 27 iken, Ankara'da nüfus artışı binde 75 dolaylarında tespit edilmiştir (Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2023). Bu nüfus artışı kentin sosyo-ekonomik gelişmesini ve yapılaşmasını ciddi oranda zarara uğratmıştır. Başkentin patlama denilebilecek şekilde bu denli hızlı nüfus artışı yaşaması çarpık kentleşme, alt yapı yetersizliği, hava kirliliği, düzensiz ve eğitim seviyesi düşük iç göç olarak karşımıza çıkmıştır. Ankara, "Gecekondulu, dolmuşlu, işportalı şehir" (Okyay vd, 1976) şeklinde tanımlanmış ve roman konusu olmuş olan vasat bir dönem geçirmek zorunda kalmıştır. Tüm bu olumsuzluklarla mücadele edilebilmesi için 1957-1970 arası dönemi kapsayan Nihat Yücel-Raşit Uybadin Planı çerçevesinde yeniden düzenlemeler, yeni imar planlamaları yapılarak, kenti tekrar bir düzene kavuşturma çabaları başlamıştır. Yücel-Uybadin planının devamında Ankara 1990 Nazım Planı Dönemi uygulanarak, gettolaşmış bölgelerin dönüşümleri tasarlanmıştır. Ancak, Ankara 1940'lı yıllara kadar göstermiş olduğu düzenli ve kaliteli genişlemenin devamını getirememiş ve 2000'li yıllara kadar Avrupa başkentleriyle yarışabilecek bir düzeye gelememiştir.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

1990'lı yılların sonu itibaren yavaşta olsa gelişen ekonomik imkanlar, iller bankasının Metropol kentlere olan ekonomik desteği, merkezi yönetimin destekleri, uzun vadeli proje kısıtlamalı AB kredileri ve fonlar aracılığıyla Ankara Büyükşehir Belediyesi önemli atılımlar gerçekleştirerek yavaş yavaş Ankara'da metro ile ulaşımı gerçekleştirmiş, eskimiş toplu ulaşım araçlarını yenilemiş, alt yapı çalışmalarını hızlandırmış, çarpık kentleşme ile ilgili problemleri çözebilmek amacıyla kazan-kazan esasıyla gecekondu sahiplerine maliklik imkanı tanıyarak modern konutların oluşmasını sağlamıştır.

3.ANKARA'NIN BAZI AVRUPA BAŞKENTLERİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI

Bu bölümde bazı yerel hizmetler açısından Ankara Avrupa'nın bazı önemli başkentleri ile karşılaştırmalı analizi yapılmıştır.

3.1. Berlin-Almanya

Almanya'da kamu hizmetleri görevi devlet, eyaletler ve yerel yönetimler arasında paylaştırılmıştır. Anayasa belediyelere, yerel hizmetleri yasalar çerçevesinde ve öz sorumlulukları içerisinde yerine getirme hakkı tanımaktadır (Batal, 2010). Almanya'da eyaletlerden sonraki idari yapılanmayı sırasıyla ilçeler, beldeler veya ilçeden bağımsız hareket eden şehirler (kreisfreie Städte: kent-ilçe) oluşturmaktadır. Hamburg, Bremen ve Berlin birer şehir eyaletleri konumundadırlar ve kendi içinde idari açıdan farklı bölümlere ayrılmıştırlar (Yaman ve Böyükyılmaz, 2021).

Berlin, 18. Yüzyıla kadar çok nitelikli bir kent değilken, güçlenen Prusya ile siyasi, ticari ve kültür-sanat alanında önemli bir merkez olma durumuna gelmeye başlamıştır. 1871 yılında kurulan Alman İmparatorluğunun başkenti olarak ilan edilmiştir. Berlin'nin nüfus 1919'da 1.902.509 iken Büyük Berlin Yasası ile Birleşik Büyük Berlin Belediyesi'nin kurulması ile çevre eyaletlerinde Berlin'e bağlanması sonucu nüfus iki katı artmıştır (Bruttoinlandsprodkt , 2023). Berlin, Almanya'nın başkenti olmasının yanı sıra hâlihazırda Almanya'nın da en büyük şehridir. Şehrin nüfusu 2021 yılı tespitlerine göre 3.665.000 kişi yaşamaktadır. Berlin Dünya ve Almanya siyasi tarihi için çok önemli bir olaylara tanıklık etmiş, tarihin akışında değişiklikler yapmış bir şehirdir. 1961 yılında inşa edilen Berlin Duvarı ile Almanya, Doğu Almanya ve Batı Almanya olarak ikiye ayrılarak, yakın Avrupa tarihinde önemli bir dönemin başlamasına sebep olmuştur. Değişen şartlar ve zaman içinde, Berlin Duvarının yıkılmasıyla birlikte Berlin, Almanya'nın hem siyasi hem de mimari başkenti olma yönünden önemli bir pozisyonda bulunmuştur. Berlin'in günü birlik turist sayısı yılda 100.000 den fazladır (Wikipedia, 2023). Dünyada en çok Nobel ödülü alan ilk 20 üniversite içinde Almanya üniversiteleri bulunurken bunların başında da Berlin Üniversitesi gelmektedir. Aynı zamanda

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Avrupa'nın en önemli müze kenti olarak bilinmektedir. Berlin'in 2021 yılı gayri safi yurt içi hasılası 163 milyar Euro olarak tespit edilmiş büyük bir metropoldür (Bruttoinlandsprodkt, 2023).

Berlin'de yerel halkın yönetim sürecine katılabilmesi için "Shaping City Together" uygulaması ile halkın çeşitli yerel katılım toplantıları, sosyal medya yoluyla bilgi ve fikirlerini açıklayabilmesi imkanı sunulmuştur (akillisehir.com, 2024, Uysal, 2016).

Berlin'de, gelişen bir metropolün hızından ve hareketliliğinden kaçabileceğiniz yüzlerce park ve bahçe bulunmaktadır. Dünyanın en yeşil şehirlerinden biri olan Tiergarten'in geniş merkezinde yürüyüş yapabilir, Charlottenburg Saray Bahçeleri'nin barok arazisinin keyfini çıkarabilir veya popüler Mauerpark'ta yürüyüşe çıkabilirsiniz. Berlin'de doğaya yakın, güzel ve dinlendirici bir yer asla uzakta değildir (Berlin.de, 2024).

Berlin, metro ve hafif raylı trenlerin yanı sıra otobüs ve tramvayları da içeren geniş ve gelişmiş bir toplu taşıma ağına sahiptir. İster şehir merkezini, ister dış ilçeleri keşfetmek istiyor olun, toplu taşıma araçlarını kullanarak buraya kolay, konforlu ve güvenli bir şekilde ulaşılır. Berlin'de kent içi ulaşıma çok önem verilmiştir (Berlin.de, 2024). İlk metro hattı 1902 yılında kurulmuş olup halen 10 hat ve 173 istasyon ile 151 km.'lik ağa sahiptir.

3.2. Paris - Fransa

Fransa Avrupa'nın en önemli ülkelerinin başında gelmektedir. Günümüzde 3 seviyeli bir yerel yönetim sistemine sahiptir ve bu sistem toplamda 36.791 belediye (Commune), 99 il (Département) ve 26 bölgeden (Région) oluşmaktadır. Paris şehri vali ve Paris Meclisi tarafından 20 ilçeye bölünerek yönetilmektedir ve her ilçenin kendi belediye binası ve belediye başkanı bulunmaktadır. Paris belediyesi 15. ilçede yer almaktadır ve Paris Meclisi tarafından yönetilmektedir (Yaman ve Aydın, 2018).

Paris, nüfus yoğunluğu çok fazla olan,12.174.000 nüfus ile Fransa'nın en kalabalık şehridir. Paris ortaçağ dönemlerinden bugüne kadar, Avrupa'nın en önemli siyaset, diplomasi, bilim, sanat ve ekonomi merkezi olarak varlığını sürdürmektedir. Paris, Singapur'un ardından, en pahalı ikinci şehir olmuştur. Yerel yönetimler Paris'te önemli alt yapı hizmetlerini çok uzun yıllar önce başlattıkları için, bugün Paris ile söylenebilecek olumsuz gözlem minimal düzeydedir. 1900 yılında metro kullanmaya başlayan Paris, Moskova metrosunda sonraki en kalabalık ve en kapsamlı ulaşım ağına sahiptir. Paris, Avrupa'nın en kalabalık ikinci havaalanına sahip, ulaşım alt yapısını 20. Yüzyılın başlarından itibaren şekillendirmeye başlamış ve kent estetiği ve altyapı sistemi olarak düzenli bir yapıyı oluşturmuş kimlikli bir başkenttir. İnsanlık mirası olan müzeleri ve mimari eserleriyle önemli bir turizm cazibe

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

merkezidir. Şehirde elektrikli araçlar teşvik edilmekle birlikte, yerel yönetimler tarafından çevre dostu ulaşım araçları için yeni yollar oluşturmaya başlanmıştır. Şehir nüfusunun %25'i yoksulluk sınırının altında bir gelir ile yaşamakta olmasına rağmen, eğitim, kültür, sanat, ulaşım noktasında Avrupa'nın en önemli ilk beş şehri arasındadır. Paris metro hat ve toplam istasyon sayısı açısından Avrupa lideri bir başkenttir. Halen 16 hat, 302 istasyon ve 214 km.lik bir ağ ile Paris halkına iyi bir toplu ulaşım imkanı sunmaktadır.

3.3.Londra - İngiltere

Londra, İngiltere'nin başkenti ve nüfus yoğunluğu en fazla olan, en kalabalık kentidir. Nüfusu 9.000.000 civarındadır. Avrupa'nın en kalabalık dördüncü şehridir . Londra, turizm açısından dünyanın ikinci en çok ziyareti edilen şehridir. Ortalama yıllık yirmi milyon turist ağırlayan Londra, dünyanın en önemli turizm kentlerinden biridir. Kentte ulaşıma dair olarak; 1863 yılında faaliyete geçen Metropoliten Railway yani metro hattı dünyanın en eski metrosu olarak kabul edilmektedir, olup halen 11hat, 272 istasyon ve 402 km'lik bir hat uzunluğu ile Londralılara hizmet vermektedir. Yıllık bir buçuk milyar yolcu taşınan metronun yanı sıra, Londra halkının %10'u kadarı ise yeşil ulaşım olarak adlandırılan bisiklet ile yolculuk yapmaktadır. Londra belediyesi bisikletler için yeni yollar oluşturarak, motorsuz ulaşım araçlarını teşvik etmektedir. Londra birçok müze ve sanat galerisine ev sahipliği yapmaktadır. Londra'da özel olmayan müze ve sanat galerileri ücretsiz olarak gezilebildiği için başka başkentlerde çok nadiren görülen bu durum yerli ve yabancı ziyaretçilerin en çok uğradığı mekânlar haline getirmiştir buraları. Gerek İngiltere merkezi yönetimi gerekse Londra Belediyesinin yaptığı atılımlar ve projeler, Londra'nın dünyanın önemli bir en önemli eğitim kenti olmasını sağlamıştır. Tarih boyunca ticaret, ekonomi ve siyasetin kavşak noktası olması Londra'yı Dünyanın en önemli kentlerinin arasında üst sıralarda olmasını sağlamıştır (Kemeç ve Yıldızan, 2018).

4.SONUÇ

Ankara'nın, hem coğrafi konumu gereği Anadolu'nun tam orta noktasında bulunmasından kaynaklı olarak bir doğal kavşak olması ve hem de başkent olmasından kaynaklı olarak siyasi konumu gereği oldukça karışık demografik bir yapıya sahip bir şehir durumundadır. Ankara son yüzyılda devamlı ilerleme ve gelişme kaydetmesi, kentin çağdaşlaşma sürecini oldukça hızlı bir şekilde gerçekleştirdiğini göstermektedir. Gelinen nokta itibariyle, arzu edilen kentleşme çabaları ve kalkınmışlık düzeyi Avrupa düzeyine birebir ulaşamamış olsa da, yüzlerce yıllık Batı uygarlığının yani günümüz Avrupa'sının cazibe merkezi olan başkentleriyle yarışabilecek olgunluğa ulaşmış olduğunu söylememiz hiç de yanlış olmaz. 31 ülkenin başkenti

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

ile kardeş şehir unvanına sahip olan Ankara, uluslararası camiada yeterliliğini ispat etme noktasında oldukça önemli bir olgunluğa erişmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin hem tarihten devraldığı miras hem de Asya ile Avrupa medeniyeti arasındaki köprü olma özelliğinden dolayı, Ortadoğu ülkeleri ile Asya'da bulunan Türk Cumhuriyetlerine rol model olan, uluslararası camiada devlet, siyaset, ticaret, eğitim, sağlık konularında cazibe merkezi haline gelmiş, Türkiye'nin en büyük sanayi sitesine sahip, yükselen bir değerimiz olarak hergün daha da gelişmekte olduğunu görülmektedir. Yüzyıl önce bataklık olan, göz ardı edilen bir toprak parçasının bugün ülkemizin başkenti olmuş olması gerçeği Ankara'mızın niteliksel anlamda büyük ve markalaşmış, çağdaş bir kent olma yolundaki gelişimi umulur ki hız kesmeden devam etsin.

KAYNAKÇA

Batal, S.. Yeni Kamu Yönetiminde Yönetişim Kavramı ve Türkiye'de Yerel Yönetimler Alanındaki Uygulama Örnekleri. Mevzuat Dergisi, Sayı:145, 1 – 13, 2010.

Cengizkan, A., *Ankara'nın İlk Planı 1924-1925 Lörcher Planı*, Ankara Enstitüsü Vakfı, Arkadaş yayıncılık, Ankara, 2004.

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı ,Cumhuriyet Arşivi Hakimiyet-i Milliye 17 Ocak 192

Kemeç, A.ve Yıldızan, A. P. Gelişmişlik Düzeyi Farklı Ülkelerdeki Metropol Kentlerin (Londra, İstanbul, Dakka) Karşılaştırılması, Akademia Sosyal Bilimler Dergisi - Özel Sayı - 1, 2018.

Okyay, T., Tekeli, İ., ve Gülöksüz, Y., *Gecekondulu, Dolmuşlu, İşportalı Şehir*, Cem Yayınevi, İstanbul, 1976.

Uysal, A. B., Sosyal Şehir Programı ve Yerel Katılım: Berlin Örneği, Çağdaş Yerel Yönetimler, 25(4), Ekim 2016.

Yaman, K., ve Böyükyilmaz, K., İstanbul ve Hamburg Metropoliten Yönetim Modellerinin Karşılaştırmalı Analizi. Aksaray Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 13(1), 2021.

Yaman, K., ve Aydın, İ. S., Metropoliten yönetim modellerinin karşılaştırmalı incelenmesi: Paris ve İstanbul örneği. Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 11(3), 2018.

Yavuz, F. Başkent Ankara ve Jansen, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi, Cilt 7, Sayı 1. 1981.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

https://www.akillisehir.com/idet/4/35/berlin
(Erişim tarihi: 15.01.2024)

https://www.ankara.bel.tr/files/3113/4726/6297/3-makroform.pdf.
(Erişim tarihi: 10.01.2024)

https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/.
(Erişim tarihi: 10.12.2023)

https://www.ntv.com.tr/dunya/avrupanin-en-kalabalik-sehirleri-belli-oldu,eZzLM2sSO0eWFKbEjHlbFg
(Erişim tarihi: 10.11.2023)

https://www.berlin.de/en/parks-and-gardens/
(Erişim tarihi: 22.11.2023)

https://berlingeschichte.de/stadtentwicklung/texte/4_1_bvoelent.htm.
(Erişim tarihi: 18.10.2023)

https://mk.gov.tr/
(Erişim tarihi: 26.12.2023)

https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2021-45500
(Erişim tarihi: 15.10.2023

tr.wikipedia.org/wiki/Viyana#cite_note
(Erişim tarihi: 09.12.2023)

https://www.gastearsivi.com/gazete/hakimiyeti_milliye
(Erişim tarihi: 13.11.2023)

https://www.destatis.de/DE/Themen/Wirtschaft/Volkswirtschaftliche-Gesamtrechnungen-Inlandsprodukt/Methoden/bip.html
(Erişim tarihi: 24.11.2023)

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

YEREL KATILIMIN GÜCÜ: GENÇLİK MECLİSLERİNİN ROLÜ

Yüksek Lisans Öğrencisi, Beyza TAKTA VARLI
Bayburt Üniversitesi, beyzatakta@gmail.com - 0009-0001-8402

ÖZET

Bireylerin yerel ve ulusal düzeyde kamu politikalarının belirlenmesinde, denetlenmesinde ve uygulanmasında söz sahibi olabilmesi katılım mekanizmasıyla sağlanabilmektedir. Birleşmiş Milletler (BM) Rio Yeryüzü Zirvesi ile ön plana çıkan Yerel Gündem 21 ile katılımda yerelin gücü vurgulanmıştır. Yerel yönetimlerin öncülüğü ile sivil toplum kuruluşları, meslek odaları ve diğer yerel aktörler katılımda ön plana çıkartılmıştır. Türkiye'de 90'lı yılların sonlarına doğru katılım mekanizmaları arasında ilk sırada yer alan kent konseyleri kurulmuştur. Anayasa ve kanunlarla bireylere katılım hakkını veren kent konseyleri bireyleri ikamet ettikleri yerlerin hemşehrisi olarak tanımlamaktadır. Böylelikle hemşehriler yaşadıkları yere dair söz sahibi olabilmektedirler. Kent konseyleri içerisinde yer alan gençlik meclisleri ise gençlerin katılımı açısından yerelden küresele bir vizyon oluşturarak onlara önemli bir adım sağlamaktadır. Gençlik meclisleri gençlerin yaşadıkları kente dair sorunları tartışabiledikleri, siyasal, kültürel ve sosyal bir yapıyı oluşturmaktadır.

Küresel bağlamda karşılaşılan sorunlar için ulusal ve uluslararası amaçlar belirlenmektedir. Bu amaçların gerçekleşmesi hususunda geleceğin mimarı gençler oldukça önemli bir rol üstlenmektedir. Çünkü gelecek bugünün gençleri ile iyi bir noktaya gelebilmektedir. Gençler, gençlik meclisleri sayesinde yaşadıklara yere dair sorunları tartışabilen, sorunlara yönelik politika üreten, projeler oluşturan, yerel meclislerin kararlarına etki eden bir konumda yer alabilmektedirler. Yaşadıkların kentin sorunlarına çözüm üretebilen gençler küresel alanda da ciddi bir tecrübeye sahip olabilecektirler. Bu bağlamda gençlik meclislerinin yeri yadsınamaz bir boyuttadır. Ülkemizde hali hazırda var olan gençlik meclisleri birkaç iyi örnek dışında yeterli seviyede değildir. Gençlik meclislerinin yaygınlaştırılması, gerekli önemin ve desteğin verilmesi gençlerin siyasal katılımı açısından büyük bir öneme sahiptir.

Anahtar Kelimeler : Yerel Yönetimler, Gençlik, Katılım, Kent Konseyleri, Gençlik Meclisleri

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

HARZEMŞAHLAR ÖZELİNDE MOĞOL İSTİLASI

OĞUZHAN AKKAYA
Sakarya Üniversitesi, - 0009-0007-4741-0794

ÖZET

Orta Asya'da hüküm süren ve bulunduğu coğrafyada oldukça önemli bir güç olan Harzemşahlar Devleti, Horasan Selçuklularının devamı niteliğindedir. XI. yüzyıldan XIII. yüzyıla kadar bölgede hüküm süren Harzemşahlar, Alâeddin Tekiş (ö.596/1200) ile birlikte en güçlü dönemini yaşamıştır. Askeri manada bölgenin en kuvvetli devleti haline gelen Harzemşahlar iktisadî ve idarî anlamda da coğrafyanın en kuvvetli devleti konumundaydı. İdarî anlamda Selçukluların devamı niteliğinde olan Harzemşahlar aynı zamanda önemli ticaret yollarına da hükmetmekteydi. 1218 senesinde Harzemşah sultanı Alâeddin Muhammed'in emri ile Cengiz Han'ın yollamış olduğu ticaret kervanının katledilmesi, bu iki devlet arasındaki kavganın başlamasına neden olmuştur. 1219-1220 senelerinde Moğol orduları Harzemşahların başkenine kadar ilerlemiş ve bu topraklarda büyük katliamlar yapmışlardır. Moğollar karşısına çıkamayan Alâeddin Muhammed kaçmak zorunda kalmış ve Hazar Denizi'nde bulunan Abeskun Adası'nda hayatını kaybetmiştir. Onun ölümü ile birlikte devlet yıkım sürecine girmiş ve bölgedeki sosyo-ekonomik ve kültürel yapı değişime uğramıştır. Orta Asya'nın sosyo-ekonomik yapısını, kültürel yapısını ve idari yapısını büyük ölçüde değiştiren Moğol İstilası, bölgenin tarihi gelişimini de önemli ölçüde etkilemiştir. Moğolların askeri kuvveti ve acımasızlıkları Harzemşah Devleti'nin yıkılışında belirleyici rolü oynamıştır. Onların bu kuvveti yalnızca Harzemşah Devleti'ni etkilememiş, civardaki tüm Türk-Müslüman devletleri de her anlamda etkilemiştir. Bu çalışmada tarihsel analiz yöntemleri kullanılmış olup konuyla ilgili ana kaynaklar ve tenkit eserler incelenerek bahsi geçen istilanın Harzemşahlar özelindeki etkileri değerlendirilmiştir. Bu çalışma XIII. yüzyılda Harzemşah Devleti özelinde Müslüman dünyasını hedef alan Moğol İstilası'nın tarihsel sürecini ve sosyo-ekonomik etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Harzemşahlar, Moğol İstilası, Cengiz Han, Orta Asya

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Giriş

XIII. yüzyılın ve hatta dünya tarihinin en önemli kırılma noktalarından biri olan Moğol istilası, yaşandığı dönem itibariyle özellikle de İslam tarihi açısından oldukça ağır, oldukça kanlı bir istila hareketi olmuştur. İlk olarak büyük han Cengiz ile başlayan Moğol istilası daha sonraları onun oğulları ve torunları tarafından birbiri ardınca devam etmiş ve dünya tarihinde devletlerin ortadan kalkıp yeniden başka devletlerin kurulmasıyla sonuçlanmıştır.

Temuçin'in (Cengiz Han), henüz han olmadığı esnada Doğu Türkistan'da birbirinden ayrı vaziyette yaşayan, göçebe şekilde hayatlarını devam ettiren Moğol kabileleri yaşamaktaydılar. Bu Moğol kabilelerinden biri olan Naymanlar, Kara-İrtiş ve Zaysa-Nor'a'dan yukarı Selenge'ye kadar olan bölgede hüküm sürmekteydiler. Ayrıca Naymanların arasında Nestûrîlik hâkim bir inançtı. Naymanlar'ın yaşadığı coğrafyanın güney doğusunda ise Keraitler yaşamaktaydı. Keraitlerin soy kütüğü ve yaşadıkları bölge tam olarak belli olmayıp onların Moğollaşmaya başlayan Türkler olduğu yönünde iddialar mevcuttur.[1] Keraitler'in kuzeyinde bulunan bölgede ise Merkitler yaşamaktaydılar. Bu gibi birçok Moğol kabileleri Türkistan ve Doğu Türkistan'da birbirlerinden bağımsız ve birbirleriyle mücadele içinde yaşamaktaydılar. Bu da bize göstermektedir ki Temuçin tarih sahnesine çıktığı dönemde Türkistan'da siyasi bir istikrar bulunmamaktaydı. Dolayısıyla Temuçin böylesine dağınık ve birbirinden bağımsız yaşayan Moğol kabilelerini bir çatı altında toplamayı başarıp onları bir nizama sokmuştu.

Temuçin'in birbirinden bağımsız Moğol kabilelerini bir araya toplayıp artık büyük han seçilip Cengiz Han unvanını almasından sonra artık gözünü yine dağınık vaziyette bulunan Çin'e dikmiştir. Çin, yüzyıllar boyunca bölgede ve yakın çevrede hâkimiyet kurmuş olan farklı devletlerin ve özellikle de Türk devletlerin göz diktiği bir hedef vaziyetindeydi. Çin, kıymetli madenleri, ipekleri, baharatları ve diğer kaynakları ile iştah kabartıcı bir konumdaydı. Aynı zamanda ayrıksı halde bulunan boyların bir gaye uğruna kolayca birleşmesine de bu amaçla öncü olmuştur.

Cengiz de Çin'in üç parçaya bölünmüş vaziyetinden faydalanmak istemişti. Çin'deki ayrık vaziyette bulunan devletler Pekin merkezli Kin İmparatorluğu, Güney Çin'deki Song Hanedanlığı ve Batı Çin'de bulunan Tangut veya Si-Hia Hanedanlığıydı.[2] Cengiz ilk olarak bu parçalanmış devletlerin en zayıfı olan Si-Hia'lara saldırarak yeni yeni oluşmaya başlayan kendi ordusunu test etmiştir. Bu savaş Moğolların yerleşik vaziyette bulunan bir kavimle yaptığı ilk savaş olması neticesinde önemlidir.[3] Cengiz, Si-Hia'lar'a 1209 yılında boyun eğdirip vergi vermelerini sağladıktan sonra gözünü Pekin'e dikip 1211 yılında Pekin seferine çıkmış, şehri büyük kıyımlar sonucunda ele geçirmişti. Böylelikle namı günden güne artan Cengiz'in bu seferleri onun otoriterliğini arttırmış ve özellikle bu seferler İslâm dünyasında büyük yankı uyandırmıştır. Hatta öyledir ki dönemin en güçlü Müslüman hükümdarı olan ve Harzemşah ülkesinin hükümdarı konumunda bulunan Alâeddin Muhammed (1200-1220), Cengiz'in Pekin'i ele geçirişini hayretle karşılamış, buna inanamamış ve bu haberin doğruluğunu

[1] Kürşat Yıldırım, *Türk Moğol Tarihi,* (İstanbul: Yeditepe Yayınları, 2018), 85-86.
[2] Abdulkadir Yuvalı, *İlhanlılar Tarihi I Kuruluş Devri*, (Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yayınları, 1994), 12
[3] Rene Grousset, *Bozkır İmparatorluğu*, çev. M. Reşat Uzmen, (İstanbul: Ötüken Yayınları, 1980). 222

öğrenmek için Seyyid Bahaeddin Razî öncülüğünde bir heyeti Cengiz'in huzuruna göndermiştir.[4]

Moğolların yaşadığı coğrafyaya nazaran Ön Asya ve Batı Türkistan büyük verimlilik ve canlılık arz etmekteydi. Dönemin coğrafyacılarının verdiği bilgiler nazarında Maveraünnehir'in toprağının oldukça verimli olması, birçok türden hayvanın yetiştirilmesi, yolların ve geçitlerin oldukça iyi durumda olması, ilim ve irfanın bölgede yaygın olması[5] ve bunun gibi birtakım şeylerin dönem şartlarına göre üst düzeyde olması Moğolların iştahını kabartan nedenlerin başında gelmektedir. Müslüman coğrafyası bu durumdayken Moğollar İslâm âlemine göre sefalet içinde yaşamaktaydılar. Hayatta kalmak için bozkır steplerinde ne bulursa yiyen Moğolların zenginlik içindeki Harzem ve diğer coğrafyalara saldırmaları şaşırtıcı değildir. Nitekim Cüveynî'nin aktardığına göre kabile mensubu Moğolların elbiseleri köpek ve fare derisinden, yiyecekleri ise köpek eti, fare eti ve bozkırda buldukları diğer hayvanların etleriydi. İçkileri hayvan sütü ve yedikleri tek meyve de bozkırda yetişen tek meyve olan yaban fıstığıydı.[6]

Moğolların yaşadığı coğrafya iklim koşulları olarak oldukça çetin bir coğrafyaydı. Bu coğrafyanın iklimi oldukça belirsizdir. Yazın ortasında şimşek, fırtına ve dolu yağışı olmaktaydı ve aynı zamanda sabah ile akşam arasında uçurum derecesinde sıcaklık farkları vardı.[7] Sıcaklık sıfırın altında 25 dereceye kadar düşmekteydi ve Baykal gölü yılın birkaç ayını donuk vaziyette geçirirdi. Etrafta yüksek dağlar olup bu dağların kayalıklarının arasında nadiren ağaçlıklar yeşermekteydi ve geri kalan vadiler kumlardan meydana gelmekteydi.[8]

Hülasa Moğol kabileleri Cengiz gelmeden evvel bu zorlu şartlarda hayatlarını idare etmeye çalışıyorlardı. Cengiz geldikten sonra ise durum o hayli değişti ki artık çarşıdaki ve pazardaki mücevher ve değerli kumaşların fiyatları o derece ucuzlamış ki imal fiyatının yarısına satılır olmuştu. Cüveynî'nin tabiriyle "Moğollar darlıktan bolluğa, zindandan gül bahçesine, fakirlik çölünden mutluluk köşküne, cehennemden cennete kavuştular."[9]

İstila Öncesi Siyasi Durum

İslâm âleminin zenginliklerinden bahsettikten sonra siyasi durumundan da bahsetmekte fayda olacaktır. İstila başlamadan evvel İslâm âlemi de Çin ve diğer Moğol kabileleri gibi birbirlerinden bağımsız vaziyetteydiler. Bu ayrıksılık İslâm âleminde otoritesizliği doğuruyordu. Bu otorite boşluğunu doldurması beklenen güç olan Abbâsî devleti bu konuda yetersiz kalıyordu.

Cengiz'in imparatorluğunu kurma aşamasındayken Abbâsî halifesi olarak tahtta Nâsır-Lidînillâh (1180-1225) bulunmaktaydı. Halife Nâsır-Lidînillâh, Abbasi Hilafeti'ni yeniden

---

[4] İbrahim Kafesoğlu, *Harzemşahlar Devleti Tarihi (485-618/ 1092-1221)*, (Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1984), 229.
[5] H. Ahmet Özdemir, *Moğol İstilâsı* (Cengiz ve Hülâgû Dönemleri), İstanbul: İz Yayıncılık, 2011), 64.
[6] Alâeddin Ata Melik Cüveynî, *Tarih-i Cihangüşa,* çev. Mürsel Öztürk. (Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2013), *83*.
[7] J. Plano Carpini, *Moğol Tarihi ve Seyahatname*, çev. Ergin Ayan, Derya Kitapevi, Trabzon 2000, s.27.
[8] A. Constantin D'ohsson, *Moğol Tarihi (Denizler İmparatoru Cengiz),* çev. Bahadır Apaydın, (İstanbul: Nesnel Yayınları, 2008), 32.
[9] Cüveyni, *Tarih-i Cihangüşa*, 83.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

diriltmek amacıyla birtakım teşebbüslere girişmiş ve bu uğurda kendisine yeni düşmanlar edinmiştir. Nitekim Nâsır-Lidînillâh, Irak Selçuklu Sultanı Tuğrul'a (1177-1194) karşı Harzemşah hükümdarı Alâeddîn Muhammed Tekiş'e (1172-1200) destek çıkarak Irak Selçuklu Devleti'nin ortadan kalmasında önemli bir rol oynamıştır. Nitekim Tekiş, 1194 senesinde Sultan Tuğrul'un kesik başını halife Nâsır-Lidînillâh'a göndermişti. Lakin bundan sonra da kendilerini Selçukluların mirası olarak gören Harzemşahlar, Irak Selçuklu topraklarını kendi mirasları olarak görmeye başlamışlardı. Bu durum üzerine halife, Tekiş'i kendi maiyeti altına almayı denemiş fakat bunda başarılı olamayınca aynı Sultan Tuğrul'a karşı Tekiş'ten yardım istediği gibi Tekiş karşısında da Gur hükümdarı Gıyaseddin'e (1163-1202) mektup yazarak onu Tekiş'e karşı kışkırtmıştı.[10] Böylelikle Abbâsî-Harzemşah mücadelesi Harzemşah Muhammed devrinde de devam edecek ve hatta Sultan Muhammed mevcut halifenin yerine başka bir halifeyi tahta çıkartmayı deneyecektir.[11]

Bu iki büyük gücün mücadelesi haricinde bölgede birtakım atabeylikler de kendi aralarında mücadele etmekteydiler. Bunlardan bazıları Musul Atabeyliği, Sincar Atabeyliği, Halep Atabeyliği ve Şam Atabeyliği gibi birtakım atabeyliklerdi.[12] Bölgenin daha batısında ise Anadolu Selçuklu Devleti bulunmaktaydı. Ayriyeten bu devletlerin ve atabeyliklerin yanında bir de devrin büyük dini ve siyasi güçlerinden biri olan İsmaîlîler, Azerbaycan'ın güneyi ve İran topraklarının bulunduğu coğrafyada yaptıkları faaliyetlerle etrafa korku saçıyorlardı.

Öteki tarafta Cengiz'in Kin'lere karşı 1211 yılında başlatmış olduğu savaş 1215 yılı Pekin'in zaptı ile zirveye ulaşmıştı.[13] Pekin'in zaptıyla birlikte artık Cengiz'in şöhreti muazzam noktalara varmıştı ve neredeyse her hükümdarın hayallerini süsleyen Çin, artık Moğolların hâkimiyetindeydi. Nitekim daha önce de belirtildiği gibi Harzemşah Muhammed bu olayın doğruluğunu öğrenmek için bir elçi göndermişti ve gönderilen bu elçi bize olayın ne kadar yankı uyandırdığını ve şehirde yapılan katliamı anlatmaktadır.[14]

Harzemle İlk Temas

XIII. yüzyılın başlarında Cengiz'in ayrık vaziyetteki Moğol boylarını birleştirmesiyle beraber Moğollara rakip olabilecek pek az devlet gösterilebilir. Bunlardan bir tanesi de Anuştigin oğulları da denilen Harzemşah Devletidir. Harzem, Büyük Selçuklular zamanında devletin önemli bir eyaleti konumundaydı. Bu bölge zenginlikleri ve ticari konumuyla ün kazanmaktaydı. Harzemşahlar Devleti'nin kuruluşuna kadar Harzem bölgesi yerel valiler tarafından yönetilmekteydi. Sultan Sencer'in (1118-1157) ölümüyle birlikte artık Büyük Selçuklu Devleti tarih sahnesinden silinmiştir. Büyük Selçukluların tarih sahnesinden kopmasıyla birlikte onun ardında kalan güçler pastadan pay almaya çalışmışlardır. Nitekim bunlardan en başarılı olanı Harzemşahlar olmuştur. Harzemşahlar, Büyük Selçuklu Devleti'nin yıkılmasıyla birlikte kendilerini Selçukluların mirasçısı olarak görmüşlerdir ve nitekim XIII. yüzyılın başlarında İslam âleminin en güçlü devletlerinden bir tanesi olmuşlardır.

---

[10] Kafesoğlu, *Harzemşahlar Devleti Tarihi*, 127-128.
[11] Kafesoğlu, *Harzemşahlar Devleti Tarihi*, 216-217.
[12] Yuvalı, *İlhanlılar Tarihi I Kuruluş Devri*, 13.
[13] V.V. Barthold, *Moğol İstilasına Kadar Türkistan*, (İstanbul: Kronik Kitap, 2017), 407.
[14] Kafesoğlu, *Harzemşahlar Devleti Tarihi*, 229-230.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Sultan Sencer'in ölümünün ardından hızlıca bölgede hâkim unsur olmaya başlayan Harzemşah Devleti artık Sultan Alâeddîn Tekiş'in uzun ve yorucu mücadeleleriyle birlikte bir imparatorluk konumuna gelmişti.[15] Tekiş'in yaşadığı dönemde ve sonrasında arkasında bıraktığı Harzem orduları dönemin en güçlü ordularından biri olmaya muvafık olmuştur.[16] İdari düzeni ve teşkilatlanması sağlam olan Harzemşahlar'ın ordusunun çoğunluğu Kanklı Kıpçak, Uran ve başka birtakım Türk kabilelerinden oluşmaktaydı. Tekiş'in 4 Temmuz 1200 senesinde ölümüyle birlikte tahta unvanı daha sonra Alâeddin olacak oğlu Kutbüddin Muhammed geçti.[17]

Tekiş'in ölümünü fırsat bilen Gurlular, Muhammed Harzemşah'ın tahta geçmesiyle birlikte Harzem topraklarında birtakım faaliyetlere girişmişlerdir. Gurlular'ın bu istila hareketini öğrenen Harzemşah Muhammed, hemen karşılık vererek Gur sultanlarının üzerine yürüyerek onları mağlup etmiştir.(18 Eylül 1201)[18] Nitekim Harzemşah Muhammed'in mücadelesi Gurlular ile sınırlı kalmamış ve o Karahıtaylar ile de defalarca savaşmıştır. Bu olaydan birkaç sene sonra Maveraünnehir ileri gelenlerinin sultana Karahıtaylar karşısında yardım çağrısında bulunmaları üzerine Sultan Muhammed harekete geçip Karahıtayları mağlup etti (Eylül 1210). Bu zafer sonrasında Harzemşah Muhammed'e tebaası tarafından İskender-i Sani ve Sultan Sencer lakapları konulmuştur.[19]

Sultan Muhammed elde ettiği zaferlerle o kadar rehavete kapılıp o kadar kibirle dolmuştu ki Cüveyni'nin tabiri ile "Sultan Muhammed, kendini yıldızların bile hâkimi sanarak herkese tepeden bakmaya başladı."[20] Öyledir ki Sultan esir aldığı devlet adamlarını her gün meydana çıkartıp önünde çevgan oynatır ve esirlere bu oyunu zorla izletirdi.[21] Bundan başka Sultan Muhammed, Zülkarneyn yani büyük İskender nöbeti adında güneşin doğup batışı sırasında davullar çaldırırdı. Bu nöbetin sabah faslını ise elinde bulunan esir kimselere çaldırmaktaydı.[22] Bunlar bir yana dursun, Sultan bu gösterişine ve azametine karşın validesi Terken Hatun'a karşı pek de söz geçiremez durumda idi. Terken Hatun devletin idaresinde ve siyasetinde neredeyse Sultan Muhammed ile eşit hatta bazı durumlarda oğlundan ileri konumdaydı. "Hüdavend-i Cihan" yani dünyanın sahibi lakabında olan Terken Hatun'un kendine ait bir payitahtı, kendi hazinesi ve kendine ait devlet adamları bulunmaktaydı.[23] Terken Hatun devlet ricaline ve orduya kendi ırkdaşlarını, Kanklıları getirtip komutanları da kendi akrabalarından seçmiştir ve böylelikle kendi otoritesini daha da kuvvetlendirmiştir.

Kaynaklar Moğollar ile Harzemşahların ilk teması hakkında bize farklı bilgiler sunmaktadırlar. Dönem tarihçileri bu karşılaşmanın Otrar hadisesinden önce mi yoksa sonra mı

---

[15] Kafesoğlu, *Harzemşahlar Devleti Tarihi*, 146.
[16] Meryem Gürbüz, "Alâeddin *Tekiş*". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2011), 40/364/365.
[17] Kafesoğlu, *Harzemşahlar Devleti Tarihi*, 146; *Abu'l Farac Tarihi*, 2/472.
[18] Cüveyni, *Tarih-i Cihangüşa*, 283-286.
[19] Cüveyni, *Tarih-i Cihangüşa*, 299-302.
[20] *Tarih-i Cihangüşa*, 310.
[21] Nesevi, *Celalüttin Harezemşah*, çev. Necip Asım, İstanbul, 1934, 16-17.
[22] *Celalüttin Harezemşah*, 21.
[23] Kafesoğlu, *Harzemşahlar Devleti Tarihi*, 208-209.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

olduğu konusunda farklı açıklamalar yapmakla beraber bu konuya burada girmemek daha doğru olacaktır.[24] 1215-1216 yılında Harzemşah Muhammed Kıpçaklar üzerinde hâkimiyetini kurmak için Kıpçakların olduğu bölgeye sefer düzenlemişti. Bu seferle aynı zamana denk düşmekle beraber Cengiz de oğlu Cuci'yi (ö. 624/1227) Nayman hükümdarı Güçlük Han üzerine sefere gitmekle görevlendirmişti. Cuci, Güçlük'ü bozguna uğratıp ganimetler ile birlikte geri dönerken Harzemşah Muhammed bu durumu haber alıp Moğolları takibe başlamıştı. Harzemşah, doğunun yükselen gücü olan Moğolları kaçırmak istemeyip güçlerini test etmek amacıyla Cuci'nin üzerine yürümüştü. Harzemşah hücuma kalkmak üzereyken Cuci, Harzemşah'a bir elçi gönderip Moğollar ile Harzemlilerin bir savaşta olmadığını, isterlerse aldıkları ganimetleri ve esirleri onlara verebileceğini söyledi. Bunun üzerine sultan da ona Cengiz bana düşman değilse ben ona düşmanım dedi ve putperestleri öldürmenin vazifesi olduğunu belirtti.[25] Moğol kuvvetlerinin ani bir hamle ile sultanın bulunduğu merkez kısmına saldırmasıyla beraber sultan büyük bir tehlike içerisinde kaldı ve duruma oğlu Celâleddin (1220-1231) yetişerek birkaç süvari ile Moğol birliklerini geri püskürttü. Savaş sabahtan akşama kadar sürmüştü ve belli bir kazanan yoktu. Moğollar şaşırtma için bulundukları kampın ateşlerini söndürmeden ülkelerine dönmüşlerdi.[26]

Yapılan bu çarpışma Harzemşah Muhammed'i oldukça tedirgin etmişti. Kendi kuvvetlerine karşı Moğol kuvvetleri oldukça güçsüz ve yorgun olmasına rağmen savaşı kaybetmişti ve üzerine bir bela almıştı. Bu savaş sonucunda alınan tecrübeler ile mi ilgilidir bilinmez lakin bu savaş ile birlikte Harzemşah Muhammed bir daha Moğollar karşısına çıkmayacaktır ve istila sırasında bir daha ordusunun başında yer almayacaktır.

Harzemle Ticari İlişkiler

Cengiz öncülüğündeki Moğolların 1215 tarihinde Çin'i zapt etmesi devrin tüm İslâm hükümdarlarını özellikle de Harzemşah Muhammed'i hayret içinde bırakmıştı. Çünkü Sultan Muhammed de gözünü Çin'e dikmiş, buraya giden tüccarlarla gerekli iletişimi sağlamış ve Çin hakkında malûmatları almıştı. Bu malûmatlar sonucunda bahsi geçen meseleyi devlet ricali ile konuşmuştu ve Çin'in fethini ciddi manada kafasına koymuştu. Sultan Muhammed'in bu düşüncesine paralel olarak gelişen Çin'in Cengiz tarafından zaptı, Sultan Muhammed'in hayallerinin Cengiz tarafından gerçekleştirilmesi demekti. Nitekim bu duyumları alan Sultan, bu haberlere inanmayıp bu hareketin doğruluğunu araştırması amacıyla Seyyid Bahaeddin Razî başkanlığında bir elçi heyetini Çin'de bulunan Cengiz'e gönderdi. Bahaeddin Razî'nin aktardığına göre Cengiz Han hala Çin'de idi ve Moğollar Çin topraklarında muazzam tahribat yapmıştı. Öyledir ki bu heyet Çin topraklarına vardıklarında uzaktan beyaz bir tepe görmüşlerdir ve bu tepeye kar yağdıklarını düşünmüşlerdir. Fakat sonradan öğrendiklerine göre yerliler onların öldürülmüş insan kemikleri olduğunu söylemişlerdi.[27] Toprak insan yağından yürünmez vaziyette idi. Şehir zapt olunurken farklı sayılar[28] verilse de 60.000 kızın kendini

[24] Konu hakkında detaylı bilgi için bkz. Özdemir, *Moğol İstilâsı*, 149.
[25] Constantin D'ohsson, *Moğol Tarihi (Denizler İmparatoru Cengiz)*, çev. Bahadır Apaydın, (İstanbul: Nesnel Yayınları, 2008), 95; Nesevi, *Celalüttin Harezemşah*, 14.
[26] Cüveyni, *Tarih-i Cihangüşa*, 320-321; D'ohsson, *Moğol Tarihi*, 95.
[27] Kafesoğlu *Harzemşahlar Devleti Tarihi*, 230.
[28] Kafesoğlu ve Özdemir bu sayıyı 20.000 olarak belirtir.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Moğolların eline geçmemek için kalelerden attıklarını belirtmektedir. Şehirde çürüyen cesetlerin yaydığı hastalıklar sonucunda Bahaeddin Razî'nin heyetinde bulunan birkaç kişi hayatını kaybetmişlerdi.[29]

Razî önderliğindeki heyetin Çin'e ulaşmasıyla birlikte Cengiz bu elçileri hoşgörülü ve dostça karşılamış, kendisinin doğunun hükümdarı olduğunu, Harzemşah Muhammed'i ise batının hükümdarı saydığını belirtmiş ve aradaki dostluk ve ticaret faaliyetlerinin devamını arzu ettiğini Harzemşah'a bildirmesini buyurmuştur.[30] Moğolların yerleşik bir vaziyette bulunmaması ticaret ihtiyaçlarını artırmaktaydı. Cengiz de bunun farkında olduğu için Harzem ile ticari ilişkiler kurmaya çabalamaktaydı.

Sultan Muhammed, Cengiz'in göndermiş olduğu elçileri Buhara'da bulunduğu sırada karşıladı. Cengiz'in göndermiş olduğu heyet kendilerine söylenmiş olan merasimi yapıp sultana iltifat ettikten sonra Cengiz'in Harzemşah'ı en sevdiği oğullarından biri olarak gördüğünü de belirtmişlerdir.[31] Harzemşah Muhammed, Cengiz'in oğlum şeklindeki hitabına sinirlenmiş olmalıdır. Çünkü İslam ülkelerinde adı geçen hitap bir tabiiyeti simgelemekteydi. Sultan daha sonra Cengiz'in elçilik heyetinde bulunan Harzemli Mahmûd ile Cengiz'in asıl amacının ne olduğu konusunda gizlice bir görüşme yaptı. Harzemli Mahmûd hem Müslüman hem de Harzemliydi ve böylelikle sultan onun bu haline güvenmiş olmalıydı. Nitekim bu olaylardan sonra karşılıklı olarak ticari faaliyetlerin gerçekleştirilmesi karar alınmış ve bu vesileyle İslâm ve dünya tarihinin en kanlı olaylarından birinin başladığını görmekteyiz.

Sonun Başlangıcı: Otrar Meselesi

Yapılan ticari anlaşma neticesinde Cengiz kendi ülkesinden başlarında Ömer Hoca Otrarî, Hammal Merağî, Fahreddin Dizekî Buharî ve Emineddin Herevî gibi tamamı Müslümanlardan oluşan bir ticaret kervanını 450 kişi ile birlikte yola çıkarmıştı.[32] Bu kervan Otrar semalarına geldiğinde şehrin Kanklı valisi İnalcık, kafilenin içerisindeki bir Hintliyi tanıyıp onun gözünü korkutmaya çalıştı ancak bu olmayınca İnalcık bütün kafileyi hapsettirip mallarına el koydu. Tüccarları hapsettirdikten sonra İran'da bulunan Harzemşah'a bir mektup yazarak gelen bu tüccarların aslında tüccar olmadıklarını, Harzem topraklarına casusluk amacıyla gelmiş olduklarını bildirdi. Sultan ise aldığı bu mektup uyarınca kafilede bulunan herkesin öldürülmesi ve mallara el konulmasını buyurdu. Yapılan katliam sırasında kafileden kaçan bir kimse Cengiz'in huzuruna varmış ve olayları anlatmıştı. Cengiz bu olaydan bir süre sonra zamanında sultanın babası Tekiş'in hizmetinde bulunmuş olan bir kimsenin oğlu İbn Kefrec Buğra'yı yanında iki Moğol ile birlikte Harzem ülkesine İnalcık'ın teslimini istemek üzere gönderdi. Ancak Sultan Muhammed İnalcık'ı teslim etmeyip gönderilen elçiyi de öldürmüştür.[33] Nitekim Sultan Muhammed'in İnalcık'ı teslim etmemesinin en büyük sebeplerinden biri annesi Terken Hatun'dan çekinmesidir. Böylelikle sonun başlangıcı olan

[29] Barthold, *Moğol İstilasına Kadar Türkistan*, 407; Kafesoğlu, *Harzemşahlar Devleti Tarihi*, 229.
[30] Barthold, *Moğol İstilasına Kadar Türkistan*, 407.
[31] Nesevi, *Celalüttin Harezemşah*, 28; Kafesoğlu, *Harzemşahlar Devleti Tarihi*, 233.
[32] Barthold, *Moğol İstilasına Kadar Türkistan*, 411; Nesevi, *Celalüttin Harezemşah*, 29; Kafesoğlu, *Harzemşahlar Devleti Tarihi*, 235.
[33] *Celalüttin Harezemşah*, 30.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Otrar meselesi Harzemşah'ın bu hareketiyle birlikte büyük savaşlı ve kanlı bir dönemin yaşanmasına sebep olmuştur.

Sefer Öncesi Alınan Tedbirler

Otrar'daki Moğol ticaret kervanının katledilmesinin ardından Cengiz arkada bir düşman bırakmamak için 1218 yılında Güçlük Han'ın peşine düştü ve Güçlük Han'ı bertaraf etti. Bu meseleyi hallettikten sonra savaş hazırlığı olarak ordusunu toplayarak onları onluk sistemlere göre ayırdı ve komutanları yeniden belirledi. Bunlar halledildikten sonra 1218 tarihinde büyük Moğol kurultayı toplanarak kurultayda Harzemşahlar ile savaş kararı alındı ve oğlu Ögedey (1229-1241) veliaht seçilmişti.[34] Barthold'a göre Cengiz'in ordusunun toplamı 150 ila 200 bin kişi arasındaydı.[35] Bu ordunun harekete geçmesinden evvel Ç'ang Ç'un önderliğinde 5 bin kişiden oluşan Çinli mühendis birliği ağır teçhizatları taşımaları ve ordu güzergâhındaki yolları, köprüleri düzeltip onarmaları için önden gönderilmişti. Kuvvetlerin buluşması için belirlenen mekân ise her şeyin başlama yeri olan Otrar şehri idi.

Harzemşah cephesinin savaş hazırlıklarına baktığımız zaman Sultan'ın nasıl davranacağını bilmediği aşikârdır. Moğol ordusunun harekete geçmesini casusları vasıtasıyla öğrenen Harzemşah derhal bir meclis toplayarak ne yapılması gerektiğini fikir alışverişi yapmaya başladı. Bu meclise göre birçok fikir öne sürüldü. Bunlardan ilkini Şihabüddîn Hayvakî sunmuştu. Buna göre civar İslâm ülkelerinden asker talep edip Moğollara o şekilde karşı konulmasıydı.[36] Ancak bu durum pek de mümkün değildi çünkü civarda bulunan İslâm devletleri birbirleriyle uğraşmaktaydılar ve dolayısıyla bu yardım isteği göze alındığında bunun pek de mümkün olmayacağı çok açıktır. Öteki teklife baktığımızda düşmanın uzun yol sonucunda yorulacağı ve dolayısıyla dinlenmiş vaziyette olan Harzem ordusunun düşmanı Seyhun Nehri'nin karşı tarafında karşılaması gerektiğini ileri sürmüşlerdi. Ancak Cengiz'in dinlenerek gelmekte olduğunu pek düşünememişlerdi. İkinci bir teklif olarak da bizzat Sultan Muhammed'in ordusunun başına geçip savaşmasıydı ancak Moğollarla yapılan ilk savaşın sonucunda Sultan Muhammed'in bunu karşılaması pek de mümkün olmayan bir teklifti. Bir başka teklif olarak da Sultan'ın kumandanlarının ve devlet adamlarının öne sürdüğü teklif vardı. Bu teklife göre Moğolların Seyhun Nehri'nin öteki kıyısına geçmeleri engellenmemeli, Moğollar nehirden geçmeli ve sonra onlar dağ geçitlerini bilmedikleri için buralarda onlar imha edilmeliydi. Ancak daha önce de bahsedildiği gibi Ç'ang Ç'un önderliğinde bir öncü birliği bu coğrafyaya gönderilmişti. Bir diğer teklif ve en makul olmayan teklife göre Sultan, Gazne tarafına giderek orada Moğollarla savaşmalı, eğer ki bu olmazsa Hindistan'a doğru gitmeliydi. Nitekim Sultan Muhammed bu önerilere kulak asmamıştı ve farklı bir strateji izleyerek Harzem ordusunu şehirlere dağıtarak böyle bir savunma stratejisi ortaya koymaya çalışmıştı. Bu savaş stratejisini izlemesinin en büyük nedeni ordusuna karşı duymuş olduğu güvensizlikti.[37] Nitekim

[34] Reşidüddin, *Câmiu't-Tevârîh (İlhanlılar Kısmı)*, çev. Prof. Dr. İsmail Aka. (Ankara: Türk Tarih Kurumu 2010), 353.
[35] Barthold, *Moğol İstilasına Kadar Türkistan*, 417.
[36] Özdemir, *Moğol İstilâsı*, 154-155; Kafesoğlu, *Harzemşahlar Devleti Tarihi*, 248.
[37] Taneri, *Harzemşahlar*, 42.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

sultan bu güvensizliğinde haksız sayılmazdı çünkü Harzemşah kendi halkından olan Oranlılar tarafından başarısız bir suikast girişimine uğramıştı.[38]

1218 yılında toplanan kurultayda harp kararının çıkmasının ardından 1219 yılının baharında yola çıkmış olan Cengiz, 1220 yılında ise her şeyin başlamış olduğu Otrar şehrine vardı. Otrar'ın iyi şekilde savunulacağını bilen Cengiz, buraya geldikten sonra ordularını bölmüş ve kendisi Buhara üzerine gittiği gibi burada bıraktığı ordunun başına oğulları Çağatay ve Ögedey'i bırakarak Otrar valisi İnalcık'ın sağ ele geçirilmesini buyurmuştur. Otrar bir süre direndikten sonra yardım gelmemesi nedeniyle daha fazla direnememiş ve şehir ele geçirilmişti. Diri yakalanması söylenilen İnalcık nihayetinde yakalanıp Cengiz Han'a gönderilmiş ve Cengiz onun kulaklarına ve gözlerine erimiş gümüş döktürerek ölüm emrini verdirmişti.[39]

Sultan Muhammed'in ve ordusunun etrafta görünmemesini fırsat bilmekte olan Cengiz, Maveraünnehir coğrafyasındaki önüne gelen şehirleri yerle bir etmekteydi. Cengiz Han Buhara üzerine yürüdüğü sırada Zarnuk kalesini kuşatmış ve halk kendi isteğiyle teslim olmuştu. Moğol ordusu bu gibi birkaç yeri kuşatıp aldıktan sonra 1220 yılında Buhara önlerine vardı. Bu olaylar yaşanırken Sultan Muhammed, Belh'e karargâhını kurup olan biteni oradan takip ediyordu. Sultan Muhammed ordusunu taksim ettiği sırada Buhara şehrinde 50.000 asker bulunuyordu.[40] Şehir bir süre kuşatılıp kaçmaya çalışan Harzem askerleri öldürüldükten sonra şehir halkı teslim olmaya karar verdi.[41]

Moğol ordusu Buhara'yı zapt ettikten sonra Harzemşahların ikinci başkenti olan Semerkant'a yol aldı. Cengiz Semerkant'ın çevresindeki şehirleri ele geçirdikten sonra artık Semerkant'a yardım takviye şansı iyice azalmıştı. Semerkant kuşatıldıktan 3 gün sonra çarpışmalar başladı. Harzem askerleri Moğollara karşı direnseler de sonuç alamamışlardı. Nitekim Harzemli askerlerin yapmış olduğu huruç harekâtı sonucunda askerler tuzağa düşürülmüştü. Bunun sonucunda şehir halkının hiçbir umudu kalmamış ve dolayısıyla bu hareket sonucunda şehir halkı teslim olmayı kararlaştırmışlardı.[42]

Cengiz'in uygulamış olduğu taktik ve Harzemşah'ın yapmış olduğu strateji hatası sonucunda Moğollar Harzemşahlar Devleti'nin birçok bölgesini ele geçirmiş ve büyük tahribatlar yapmıştı. Böylelikle Sultan Muhammed ile ordusu arasında hiçbir irtibat bağı kalmamıştı ve Harzemşah ülkeden ülkeye kaçmaktaydı. Cengiz Han Semerkant'ı kuşattıktan sonra Sultan Muhammed'in pek fazla askerinin kalmadığını öğrenmiş ve Cebe ve Sübütey'i Sultan Muhammed'i yakalamaları için 30.000 kişilik bir kuvvetle yola çıkarmıştı.[43] Nitekim peşine gönderilen Moğollardan kaçan ve hatta savaştığı söylenen Harzemşah, nihayetinde Hazar denizinde sığınmış olduğu bir adada 1220 yılında hayatını kaybetmişti ve gömülecek bir

[38] Cüveyni, *Tarih-i Cihangüşa*, 324.
[39] Nesevi, *Celalüttin Harezemşah*, 30.
[40] Kafesoğlu, *Harzemşahlar Devleti Tarihi*, 261.
[41] Cengiz'in Buhara'da yaptıkları için bkz. Cüveyni, *Tarih-i Cihangüşa*, 134-136.
[42] Cüveyni, *Tarih-i Cihangüşa*, 145.
[43] Cüveyni, *Tarih-i Cihangüşa*, 160-163; D'ohsson, *Moğol Tarihi*, 104-105; Barthold, *Moğol İstilasına Kadar Türkistan*, 431.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

kefen dahi bulamayıp yanında bulunan Şemsüddin Mahmûd'un gömleği ile birlikte gömülmüştür.[44]

Celaleddin Harzemşah'ın Durumu

Türk tarihinde adı kahramanlıkla anılan kişilerin başında gelen Celâleddin lakaplı Mengübirtî'nin babası Harzemşah Muhammed olup annesi de Hint asıllı cariye olan Ayçiçek Hatun'dur.[45] Harzemşah Muhammed Hazar Denizi'ndeki bir adada hayatını kaybettiği sırada cesur oğlu Celâleddin'i veliaht tayin etmişti. Babası Muhammed'in ölümünden sonra Horasan'a geçmek durumunda kalan Celâleddin, yolda halk tarafından büyük umutlarla karşılanmıştı. Celâleddin'in yeniden Harzem'e geçtiğini haber alan Moğollar, Nesa şehrinde garnizonda bulunan 700 asker ile birlikte Celâleddin'in 300 askerine karşı savaşmıştır. Celâleddin'in bu hareketi sonucunda Moğollar kendilerine ağırlık yapan silahları dâhil diğer eşyalarını terk edip kaçmışlardır. Bu çarpışmanın ardından Câlaleddin Nişabur'a varmış ve burada bir süre kaldıktan sonra ülkenin dört bir tarafına giderek kendisine asker toplamaya çalışmıştır. Nihayetinde 30.000 kişiden oluşan ordusuyla birlikte Gazne'ye gelen Celâleddin Harzemşah, buradaki kumandanların da ona katılımıyla beraber ciddi bir askeri kuvvete erişmiş oldu. Celâleddin ordusuyla birlikte Pervan'da ordugâhını kurdu ve burada ufak bir Moğol birliğini yendikten sonra Cengiz'in onun için Şiki- Kutuku Noyan ile birlikte göndermiş olduğu ordu ile karşılamıştı ve bu savaş neticesinde Moğollar bir kez daha yenilmişlerdi.[46]

Şi-ki Noyan'ın yenilmesinin ardından Cengiz Han yeni rakibi Celâleddin ile çarpışmak amacıyla Şi-ki Noyan'ın yenilmiş olduğu bölgeye doğru harekete geçti. Ancak Celâleddin Harzemşah önceki savaşta kumandanlarının ganimet için kavga etmesinden dolayı artık meydan muharebesi yapabilecek durumda değildi ve Sind Nehri'ne doğru ufak bir birlikle harekete geçti. Celâleddin'in harekete geçtiğini öğrenen Cengiz Han hızlıca yola koyuldu ve Celâleddin'in çevresini kuşattı. Uzun süre şiddetli şekilde direnen Celâleddin Mengüberdî artık kurtuluş yolunun olmadığını, geri çekilmek zorunda olduğunun kanaatine vardı ve atını Sind Nehri'ne sürerek nehre atladı. Bunu gören Moğollar ise hayretler içerisinde kalmışlardı ve Cengiz Han da bu olayı uzun süre izledikten sonra oğullarına dönüp "Böyle bir oğula sahip olan babaya ne mutlu! Su ve ateş gibi iki belâ girdabından kendini kurtarıp sahile vardı. O başımıza büyük işler açacak. Onun karşısında akıllı bir insan nasıl gafil durabilir?" dediği rivayet edilir.[47] Celâleddin'in Hindistan'a kaçmasının ardından orada da birtakım faaliyetlere girişmiştir ve buradan sonra Azerbaycan yöresine doğru ilerlemiştir ve devleti yeniden oluşturma çabalarına girmişti ancak konumuzla pek alakası olmadığından burada sınırlamak doğru olacaktır.

Cengiz çıkmış olduğu batı seferinde almış olduğu ganimetlerin ardından ülkesine dönme kararı almıştı. Bu kararın alınmasının nedenlerine baktığımız zaman Batı seferinin çok uzun sürdüğünü ve artık halkının onun öldüğünü düşündüğünü ve bunun neticesinde isyana kalkıştığını görmekteyiz. Nitekim Cengiz bu hareketleri bastırmaya gittikten sonra yeni bir

[44] Nesevi, *Celalüttin Harezemşah*, 35-37.
[45] Aydın Taneri, "Celâleddin Mengübirtî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 1993), 7/248-250.
[46] Jean Paul Roux, *Moğol İmparatorluğu Tarihi*, (İstanbul: Kabalcı Yayınları, 2001), 196-200.
[47] Cüveyni, *Tarih-i Cihangüşa*, 347-349.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

sefere hazırlanırken ansızın ölüme yenik düştü ve dünya tarihinin en büyük hükümdarlarından biri olan Cengiz Han 24 Ağustos 1227 yılında öldü.

Sonuç

Cengiz Han öncülüğünde başlayan Moğol İstilası, yalnızca İslâm tarihine değil, dünya medeniyeti tarihine de önemli ölçüde etki etmiştir. Bir birlik arz etmeye Moğol kabilelerini bir ana hakikât üzerinde birleştiren Cengiz Han, onları yalnızca bozkırın akıl almaz verimsiz şartlarından kurtarmamış, ayrıca onlara itibarlarını da geri kazandırmış ve bu sayede dünyanın en büyük istila hareketini gerçekleştirmişti.

Nitekim onun bu istila hareketinde ilk odak olması dolayısıyla Müslümanlar ve İslâm dünyasını bir hayli etkilenmişti. Bilhassa İslâm âleminde Moğollara karşı durabilecek tek güç olan Harzemşahlar, ülke içerisindeki iç çekişmeler ve dış mücadelelerle uğraşmaktaydı ve dolayısıyla bundan en çok etkilenen devlet olmuştur.

KAYNAKÇA

Gregory Abu'l Farac (1987). *Abu'l Farac Tarihi.* C.I. Ömer Rıza Doğrul (çev.). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Barthold, V.V. (2017). *Moğol İstilasına Kadar Türkistan*. İstanbul: Kronik Kitap.

Carpini, J. (2000). *Moğol Tarihi ve Seyahatname*. Ergin Ayan (çev). Trabzon: Derya Kitapevi,

Cüveynî. (2013). *Tarih-i Cihangüşa*. Mürsel Öztürk (çev.). Ankara: Türk Tarih Kurumu.

el-Cûzcânî. (2020). *Tabakât-ı Nâsırî (Gazneliler, Selçuklular, Atabeglikler ve Hârezmşâhlar)*. Erkan Göksu (çev). Ankara: Türk Tarih Kurumu.

D'Ohsson, C. (2008). *Moğol Tarihi (Denizler İmparatoru Cengiz)*. Bahadır Apaydın (çev.). İstanbul: Nesnel Yayınları.

Grousset, R. (1980). *Bozkır İmparatorluğu*. M. Reşat Uzmen (çev). İstanbul: Ötüken Yayınları.

Gürbüz, Meryem. "Alâeddin Tekiş". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/364-365. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Kafesoğlu, İ. (1984). *Harzemşahlar Devleti Tarihi (485-618/1092-1221)*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.

Lamb, H. (2006). *Moğolların Efendisi Cengiz Han*. A. Göke Bozkurt (çev.). İstanbul: İlgi Kültür Sanat Yayınları.

Nesevi. *Celalüttin Harezemşah*. (1934). Necip Asım (çev.) İstanbul.

Özdemir, H. A. (2011). *Moğol İstilası (Cengiz ve Hülâgû Dönemleri)*. İstanbul: İz Yayıncılık.

Reşîdü'd-dîn Fazlullah. (2010) *Cami'ü't- Tevârih- Selçuklu Devleti*. Erkan Göksu-Hüseyin Güneş (çev.). İstanbul: Selenge Yayınları.

Roux, J.P. (2001). *Moğol İmparatorluğu Tarihi*. İstanbul: Kabalcı Yayınları.

Sümer, F. (2022). *Anadolu'da Moğollar*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.

Taneri, Aydın. "Celâleddin Mengübirti". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/248-250. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.

-------. (1993). *Harzemşahlar*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Temir, A. (1986). *Moğolların Gizli Tarihi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.

Vladimirtsov, B.Y.(1995). *Moğolların İçtimaî Teşkilâtı.* Abdülkadir İnan (çev.). Ankara: Türk Tarih Kurumu.

Yıldırım, K. (ed.). (2018). *Türk Moğol Tarihi*. İstanbul: Yeditepe Yayınları.

Yuvalı, A. (1994). *İlhanlılar Tarihi I Kuruluş Devri*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yayınları.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

KÜLTÜREL MİRAS FARKINDALIĞI: BURSA DERNEKLERİNİN YÜRÜTTÜĞÜ FAALİYETLER

CULTURAL HERITAGE AWARENESS: ACTIVITIES CARRIED OUT BY BURSA ASSOCIATIONS

Prof. Dr. Ayşegül KOYUNCU OKCA
Pamukkale Üniversitesi, 0000-0003-1060-0280

Uzm. Sanat Tarihçi Fikret ALKAN
Bursa Büyükşehir Belediyesi, 0000-0002-6248-0287

Özet

Bir toplumun biriktirdiği somut ve soyut üretimlerin toplamı olarak tanımlanan kültür, geleceğe miras olarak aktarılmaktadır. Kültürel miras aktarımının devam etmesi toplumun içinde bulduğu değer ile sağlanabilir. Toplumların temel sorumlulukları arasında koruma ve yaşatma sorununa buldukları çözümler toplumlararası çağdaşlaşmanın bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. Bu konuda Türkiye'nin de dâhil olduğu uluslararası anlaşmalar ve UNESCO, ICOMOS ve ICOM gibi kuruluşlar tarafından yasal çerçeve çizilmiştir. Kültürel mirasın farkındalığı toplumun en küçük kurumsal öğelerinden sivil toplum kuruluşları içinde de karşılık bulmaktadır.

Türkiye'de sivil toplumun en geniş karşılık bulduğu yer dernek çalışmalarıdır. Dernekler, kendi çalışmaları kapsamına kültürel faaliyetler de katarak üyelerin birliktelik bağlarını güçlendirmek amacındadır. Kuruluş amaçlarına göre çeşitlilik gösteren örgütlenmeler; aynı soydan veya yerel konumdan gelenlerin bir arada bulunması, meslek sorunlarının çözümlenmesi ya da benzer ülkülerin savunulması amaçlarıyla faaliyet gösteriyor olabilir. Ancak çalışmaları kapsamında bilinçli ya da bilinçsiz bir biçimde kültürel miras farkındalığını toplumsal ölçekte yaymaktadırlar. Sivil toplumun kültürel miras farkındalığı konusunda gösterdiği çaba, kültürün devamlılığına da katkı yapmaktadır. Bu nedenle toplumda bireysel olarak sorumluluk sahibi olunan kültür ve kültürel mirasın devamlılığı sivil toplum tarafından da sağlanmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, kültürel miras farkındalığının toplum içinde yer bulduğu temel öğelerden biri olan sivil toplum kuruluşlarında edindiği yeri göstermek, bunun için geniş bir yelpazeye yayılmış çalışmalara örnekler sunmaktır. Bu kapsamda, literatür taraması yapılmış, sivil toplum kuruluşlarınca Bursa özelinde farklı çalışma örnekleri ile kültürel miras farkındalığına ne şekilde ve ne kadar katkı sağlandığı; kültür aktarımının çeşitliliği dernek faaliyetleri ve tüzükleri ile ortaya konmuştur. Çalışmanın desteklenmesi için sivil toplum kuruluşlarının gerçekleştirmiş olduğu etkinliklerin fotoğraflarına metin içerisinde yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Kültürel Miras, Yörük, Dernek, Bursa.

Abstract

Culture, defined as the sum of concrete and abstract productions accumulated by a society, is passed on to the future as a legacy. The continuation of cultural heritage transmission

can be ensured by the value that society finds in it. The solutions that societies find to the problem of protection and survival, which are among their basic responsibilities, are accepted as an indicator of inter-societal modernization. The legal framework has been drawn on this subject by international agreements including Turkey and by organizations such as UNESCO, ICOMOS and ICOM. Awareness of cultural heritage also finds its response in non-governmental organizations, which are among the smallest institutional elements of society.

In Turkey, the place where civil society finds the widest response is association work. Associations aim to strengthen the bonds of unity of their members by including cultural activities within the scope of their work. Organizations that vary according to their founding purposes may operate with the aim of bringing together those from the same lineage or locality, solving professional problems or defending similar ideals. However, within the scope of their work, they consciously or unconsciously spread cultural heritage awareness on a social scale. The efforts of civil society regarding cultural heritage awareness also contribute to the continuity of culture. For this reason, the continuity of culture and cultural heritage, for which individuals are individually responsible in society, is also ensured by civil society.

The aim of this study is to show the place that cultural heritage awareness has gained in non-governmental organizations, which is one of the main indicators of cultural heritage awareness in society, and to present examples of studies spread across a wide spectrum. In this context, a literature review was conducted and how and to what extent it contributed to cultural heritage awareness with different study examples specific to Bursa; The diversity of cultural transmission is revealed through association activities and statutes. Photographs of the activities carried out by non-governmental organizations to support the study are included in the text.

Key Words: Culture, Cultural Heritage, Yoruk, Association, Bursa.

Giriş

Kültürel mirasın anlamlandırılması kültürün tanımlanmasından geçmektedir. Tarihsel ve toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere aktarmada kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü olarak tanımlanan kültür kelimesi Fransızca culture kelimesinden gelmektedir (https://sozluk.gov.tr/, Erişim Tarihi: 13.04.2024). Kısaca bir toplumun ya da toplumların birikimli uygarlığı olarak tanımlanan (Çetin, 2014: 257) kültür, insanların yapıp ettiği (davranış ve yaşayış biçimi), düşünce yapıları (tavır, inanç, fikir ve değerler), oluşturduğu değerlerin (el sanatları, sanat eserleri, diğer ürünler) bütünüdür (Doğaner, 2003: 2). Genellikle geçmişten geleceğe aktarılan "geçmişin çağdaş kullanımı" şeklinde tanımlanan (Emekli, 2012: 1) miras "tarih, sanat, etnoloji, sosyoloji, antropoloji ve dil alanlarında sahip olunan üstün değerli mekân, varlık ve olaylar bütünü" olarak ifade edilmektedir (Yaşarsoy vd. 2021: 1301). Sosyal bilimlerde kültür, toplumsal araçlar ile aktarılan her şeyi kapsar. Kültür kelimesi günümüz anlamına yakın şekilde ilk kez 17. yüzyılda kullanılmıştır (Alkan ve Koyuncu Okca, 2023a: 31).

Geçmiş nesiller tarafından oluşturulan sözlü ya da sözsüz gelenekler, geleneksel üretim şekilleri, gösteri sanatları, sosyal hayattaki her türlü uygulamalar, ritüeller, festivaller ve en önemlisi de deneyimler sonucu ortaya çıkan bilginin gelecek nesillere aktarılması işlevi olarak

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

tanımlanan kültürel miras (Vecco, 2010: 622, Jokilehto, 2005: 16) hayatın içinde çok fazla fark edilmese de varlığını geçmişten günümüze kadar sürdürmektedir. Kültürel bir değerin kültürel miras olarak adlandırılması için söz konusu değer öncelikle toplumun tüm bireyleri tarafından sahiplenilmelidir. Kültürel değer toplum tarafından kabul görmeli ki, korunsun. Eğer söz konusu somut olmayan kültürel bir değer ise sürekliliği sağlanmalı ve toplumun tüm bireyleri tarafından fark edilmelerinin yanında tanınmaları sağlanmalıdır. Ancak bu şartlar yerine getirildiğinde kültürel bir değer kültürel miras olarak kabul edilebilir (Mourato and Mazzanti, 2002: 51). Günümüz ileri teknoloji kullanımı ve iletişimin artması, kültür kaynaşmasına yol açarak çok uluslu devlet yapılarında alt kültürler oluşturmuştur. Bu durumda bazı kültürler kaynaşmış, ancak bazıları baskın olan diğer kültürler içinde erimiş ya da değişim göstermiştir. Kültürün korunmasına bireyler tarafından sahip çıkılması bu bağlamda değerlerin birbiri içinde yaşanan tahribata da engel olmaktadır (Alkan ve Koyuncu Okca, 2023b: 31).

Dünyada kültürel mirasın korunmasında yenilikçi, duruma özgü, akılcı modeller geliştirilirken ülkemizde kültür varlıklarının korunmasına yönelik düzenlemeler ile ilgili süreçlerin sadece bürokrasinin yapısına bırakılması, evrensel koruma ilkeleri ile ne ölçüde bağdaştırıldığının sorgulanması gerekli bir husus olarak değerlendirilmektedir. Kültürel mirasın korunması, fiziksel ve kültürel çevre gibi pek çok farklı disiplinin birlikte çalışmasını ihtiyaç kılan multidisipliner bir birlikteliği doğurmaktadır. Bu çok yönlü yapının en akılcı ve etken biçimde desteklenebileceği örgütlenme şekli ise anlaşma ve sivil toplum kuruluşları (STK) olarak görülmektedir. Uluslararası nitelikte olan United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) anlaşması ve International Council on Monuments and Sites (ICOMOS) ve International Council of Museums (ICOM) gibi sivil toplum kuruluşlarının yanı sıra ülkemizde ulusal ölçekte de koruma alanında köklü sivil toplum kuruluşları bulunmaktadır. Bunlardan ilk akla gelenler Tarihi Kentler Birliği, Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı (ÇEKÜL), Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı (TAÇ Vakfı), Kültürel Mirasın Dostları Derneği, Müzeciler Derneği, Arkeologlar Derneği, Anadolu Sanat Tarihçiler Derneği, Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı (TEMA Vakfı), Geyre Vakfı ve benzeri yapılanmalardır. Bu yapılanmaların ülkemizdeki kültürel mirasın korunması sürecinde sarf ettikleri çabalar ve yaratmaya çalıştıkları duyarlıklar kamuoyunca yakından takip edilmektedir (Aygün, 2011: 195-196).

Yukarıda sıralanan vakıf, dernek ve sivil toplum kuruluşları kültürel mirasın korunmasında aktif rol oynamayı tercih ederek dünya ve Türk kültürüne çok ciddi hizmetlerde bulunmaktadır. Bu çalışmanın amacı, kültürel miras farkındalığının toplum içinde yer bulduğu temel öğelerden biri olan sivil toplum kuruluşlarında edindiği yeri göstermek, bunun için geniş bir yelpazeye yayılmış çalışmalara örnekler sunmaktır. Bu kapsamda, literatür taraması yapılmış, sivil toplum kuruluşlarınca Bursa özelinde farklı çalışma örnekleri ile kültürel miras farkındalığına ne şekilde ve ne kadar katkı sağlandığı; kültür aktarımının çeşitliliği dernek faaliyetleri ve tüzükleri ile ortaya konmuştur. Çalışmanın desteklenmesi için sivil toplum kuruluşlarının gerçekleştirmiş olduğu etkinliklerin fotoğraflarına metin içerisinde yer verilmiştir.

Kültürel Miras Farkındalığı

Sanayi devrimi sonrası doğal ve tarihi çevrede oluşan tahribatlar ve dünya savaşlarının bu çevrelerde neden olduğu büyük yıkımlar sonucu, insanın doğasında var olan koruma olgusu bir politika olarak dünya gündeminde önemli yer edinmiştir (Sürücü ve Başar, 2016: 14). Özellikle o süreçten sonra bir hayli gündemi meşgul eden koruma olgusu günümüzde halen birçok açıdan çeşitli çalışmalara konu olmaya devam etmektedir. Somut ve somut olmayan kültür varlıklarının insanlığın ortak mirası olarak kabul edilmesi yasa, tüzük, bildiri ve sözleşmeler dikkate alınarak kapsamları, bakış açıları ve teknikleri değişiklik gösterse de ulusal ve uluslararası kurumlar tarafından değerlendirilmiş ve onaylanmıştır. Kültürel mirasın oluşturulması kadar korunması ve yaşatılması büyük önem taşıdığı için gelecek nesillere aktarımı da o ölçüde önem kazanmıştır. Bu yüzden çağdaş toplumların temel sorumlulukları arasında koruma ve yaşatma sorununa buldukları çözümler toplumlararası çağdaşlaşmanın bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. Bu konuda Türkiye'nin de dâhil olduğu uluslararası anlaşmalar ve UNESCO, ICOMOS ve ICOM gibi kuruluşlar tarafından yasal çerçeve çizilmiştir. UNESCO tarafından 1972 yılında kabul edilen Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi Türkiye'de 1983 yılında yürürlüğe girmiş ve Dünya Kültür Mirası Listesi uygulaması başlatılmıştır (https://teftis.ktb.gov.tr/TR-263665/dunya-kulturel-ve-dogal-mirasin-korunmasi-sozlesmesi.html, Erişim Tarihi: 14.04.2024).

Türkiye'nin zengin kültürel birikiminden yirmi bir farklı alan ve anıtsal yapı Dünya Kültür Mirası unvanını kazanmış; yetmiş iki tanesi UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesindeki alanlardan olmuş, dört tanesi karma (doğal ve kültürel) miraslara geçici liste üzerinden dâhil edilmiş, üç alan ise doğal miras alanı olarak geçici listede yer almıştır (https://unesco.org.tr/Pages/125/122/UNESCO-D%C3%BCnya-Miras%C4%B1-Listesi, Erişim Tarihi: 13.04.2024).

Her biri kendi tarihsel ve kültürel yapısı dolayısı ile özgün dünya mirası olarak kabul görmüştür. Bunlar UNESCO tarafından durumları takip edilmek ve korunmanın sürdürülmesi amacı ile kurulan alan başkanlıkları tarafından izlenerek durumları raporlanmakta ve uluslararası kuruluşlara bilgi verilmektedir. UNESCO Dünya Kültür Mirası Listesi Türkiye'nin tarihi ve kültürel yapısına ve mirasına uluslararası bir paye kazandırmakta ve toplumun dikkatini bu yöne çevirmesine neden olmaktadır. Aynı zamanda UNESCO'nun Dünya Kültür Mirası Listesi üyeleri ve adayları için kültürel farkındalığın arttırılmasını da şart koşmaktadır (https://alanbaskanligi.bursa.bel.tr/wp-content/uploads/2021/12/Bursa_YP_2021-2026_TR.pdf, Erişim Tarihi: 20.04.2024).

Kültürel mirasın korunmasında anıtsal tarihi ve kültürel yapıların korunması yani somut kültürel varlıkların koruma altına alınması kadar somut olmayan kültürel mirasın korunması da önem taşımaktadır. Bu kapsamda UNESCO Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi 17 Ekim 2003 tarihinde Paris'te kabul edilmiştir. Kültürel mirasın korunması ve farkındalığındaki toplumsal ritüel aktarımları da kapsayan bu sözleşmede tanımlama: "Somut olmayan kültürel miras; toplulukların, grupların ve kimi durumlarda bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekanlar anlamına gelir" şeklinde yapılmıştır (https://www.unesco.org.tr/Pages/181/177/ Erişim Tarihi: 20.04.2024). İlaveten 2005 yılında Kültürel İfadelerin Çeşitliliğinin Korunması ve Geliştirilmesi Sözleşmesi yine UNESCO tarafından yayımlanmıştır. Somut ve somut olmayan kültürel mirasın arasındaki en

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

belirgin fark; somut kültürel mirasın fiziksel olarak görülen, dokunabilen yapısal öğeler ve durağan nesneler olmasıyla ortaya çıkmaktadır. Somut olmayan kültürel miras ise dinamik ve değişken özellik taşmaktadır (Alptürker, 2022: 303).

Bursa'da Kültürel Miras Farkındalığı Kapsamında Faaliyet Gösteren Dernekler ve Katkıları

T.C. İçişleri Bakanlığı Bursa İl Sivil Toplumla İlişkiler Müdürlüğü verilerine göre Bursa'da dört bin üç yüz elli bir dernek faaliyet göstermektedir. Bunlar bakanlık tarafından faaliyet kollarına göre yirmi bir kategoride sınıflandırılmıştır. Bu sınıflama içerisinde kültürel miras farkındalığına yönelik çalışma sürdürenler Bursa kültür-sanat-turizm dernekleri kategorisinde yer almaktadır. Bursa'da kültür sanat turizm alanında kayıtlı iki yüz yirmi dernek bulunmaktadır (www.derbis.gov.tr, Erişim Tarihi: 21.04.2024). Derneklerin isimlerinden faaliyetlerine ilişkin fikir edinmek mümkündür. Derneklerin birçoğu sanat alanının bir kolunda faaliyet gösteren musiki dernekleri, dans dernekleri, müzik dernekleridir (Tasavvuf Musikisi Derneği, Bursa Filarmoni Derneği, Bursa Kılıç Kalkan Folklor ve Turizm Derneği vb.).

Derneklerin bir kısmı da bölgesel ya da göçmen kültürlerini yaşatmak amacı ile kurulan hemşeri dernekleridir (Trabzon Kültür ve Yardımlaşma Derneği, Balkanlar Kültür ve Yardımlaşma Derneği, Bursa Kültür Sanat ve Yardımlaşma Derneği vb.).

Derneklerin faaliyet alanları, amaçları, sürdürülecek faaliyet alanları derneklerin sorumlu oldukları tüzüklerin ilgili maddelerinde açıklanmıştır. Bursa'da bahse konu kültür-sanat-turizm dernekleri kategorisinden örneklem seçilerek tüzükleri bu çalışma kapsamında incelenmiştir. Tüzüğü içinde kültürel miras farkındalığını açıkça belirleyen en önemli derneklerden bir tanesi Bursa Unesco Derneği'dir. Dernek tüzüğünde "çalışma konuları" başlığındaki 2.5. maddesinde: "Ülkemizdeki tarihi ve kültürel mirasların korunması, geleceğe taşınması için toplumda farkındalık çalışmaları yapmak. İnsanları UNESCO hakkında bilgilendirmek" şeklinde detaylı bir bilgi yer almaktadır (https://bursaunesco.org/dernegimiz/, Erişim Tarihi: 20.04.2024). Burada UNESCO amaçları doğrultusunda çalışmaların seçildiği de aşikârdır. Bursa UNESCO Derneği aynı zamanda üyelerinin Türkiye'nin kültürel mirasını tanıması amacıyla kültürel miras alanlarına (Bkz. Fotoğraf: 1) geziler düzenlemektedir (https://bursaunesco.org/bursa-unesco-dernegi-gobekli-tepe-gezisi/ Erişim Tarihi: 20.04.2024).

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Bursa UNESCO Derneği Göbekli Tepe Gezisi

Bursa UNESCO Derneği - - Göbeklitepe - 0 Yorum

3 Ekim 2018 tarihinde, yönetim kurulu üyemiz Uzman Antropolog Dr. Levent Sevik'in "Dünya'yı Şaşırtan Keşif" Göbekli Tepe konulu konferansının ardından, 30 Ekim 2018 tarihinde başlayan Şanlıurfa Göbeklitepe Gezisi, Almanya'dan gelen Kardeş Kulüp üyeleri ile birlikte gerçekleştirilmiştir.

Fotoğraf 1: Bursa Unesco Derneği Göbeklitepe Gezisi (https://bursaunesco.org, Erişim Tarihi: 20.04.2024)

Derneğin ayrıca Bursa Nilüfer Belediyesi işbirliği ile açtığı Somut Olmayan Kültürel Miras Müzesi (Bkz. Fotoğraf: 2-3) bulunmaktadır (https://bursaunesco.org/somut-olmayan-kulturel-miras-muzesi-miside-acildi/, Erişim Tarihi: 20.04.2024). Dernek, kültürel mirasın tanıtılması ve yaşatılması adına merkezi ve yerel yönetimler, üniversiteler, dernek ve odalar ile işbirliği yaparak faaliyetlerini sürdürmektedir.

Fotoğraf 2: Bursa Unesco Derneği Somut Olmayan Kültürel Miras Müzesi Açılışı (https://www.nilufer.bel.tr/haber/somut-olmayan-kulturel-miras-muzesi-misi-de-acildi, Erişim Tarihi: 20.04.2024)

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Fotoğraf 3: Bursa Unesco Derneği Somut Olmayan Kültürel Miras Müzesi (https://www.nilufer.bel.tr/haber/somut-olmayan-kulturel-miras-muzesi-misi-de-acildi, Erişim Tarihi: 20.04.2024)

Bursa için toplumun tarihi ve kültürel miras bilincine yönelik çalışma yapan ve bu konuda toplumsal farkındalık oluşturan en eski derneklerden biri de 1946 yılında kurulan Bursa Eski Eserleri Sevenler Kurumu Derneği'dir (BEESK). Kamu yararına faaliyet gösteren derneklerden biri olan Eski Eserleri Sevenler Kurumu, kurulduğu günden günümüze kesintisiz faaliyette bulunan ender sivil toplum kuruluşlarındandır. Dernek tüzüğünde derneğin amacı: "Bursa ili ve çevresindeki mimari anıtlarla doğal zenginlikleri korumak, anıtları onarmanın yanı sıra bunlarla ilgili idari ve hukuki tedbirleri almak, estetik ve tarihi değeri bulunan buluntuları toplamak, bu çalışmaları yayınlamak suretiyle bilim dünyasına taşımak amacıyla kurulmuştur" ifadeleri yer almaktadır. Kurum, kuruluş tarihinden bu güne Bursa'nın yüz otuz altı tarihi eseri ve anıt ağacının korunması, onarılması, restore edilmesi ve ihyasını gerçekleştirmiştir (Bkz. Fotoğraf: 4-5-6-7).

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Fotoğraf 4-5-6-7: Bursa Eski Eserleri Sevenler Kurumu Derneği Tarafından Onarımı Yapılan Koza Han ve Mescidi (1948) İle Abdal Camii (1954) (Fikret Alkan Arşivi)

Özellikle Bursa'nın eserlerine gösterdiği ilgi ile saygınlık kazanan dernek kurucusu emekli felsefe öğretmeni Kazım Baykal Bursa'da tanınmış bir isim haline gelmiştir. Kazım Baykal Hoca aynı zamanda derneğin faaliyetlerini her yıl bir fasikül halinde yayımlamıştır. Bunun dışında Bursa ve Anıtları gibi günümüzde halen kaynak olarak akademik çalışmalarda atıf alan birçok kitabı okurlar ile buluşturmuştur (Bkz. Fotoğraf: 8-9-10).

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Fotoğraf 8-9-10: Bursa Eski Eserleri Sevenler Kurumu Derneği Tarafından Yayımlanan Kitaplar (Fikret ALKAN Arşivi)

27 Temmuz 1993 günü hayata gözlerini kapatan Kazım Baykal Hoca, Bursa için yapılan bu çalışmalarını valilik, belediyeler, vakıflar bölge müdürlüğü gibi kamu kurumları ve şehrin ileri gelenleri ile imece şeklinde gerçekleştirmiştir. Dernek günümüzde yayın faaliyetleri ile ve sosyal medya üzerinde Bursa'nın tarihi fotoğraflarının paylaşımıyla varlığını sürdürmektedir (Bkz. Fotoğraf: 11-12).

Fotoğraf 11-12: Bursa Eski Eserleri Sevenler Kurumu Derneği Sosyal Medya Hesaplarında Paylaşılan Şehir Panoraması (https://www.facebook.com/groups/1930729780327493/media, Erişim Tarihi: 19.04.2024)

Bursa'nın coğrafi yapısının İstanbul gibi metropol kentlere ulaşım için bir yol güzergahı üzerinde bulunması kentin tarih boyunca iç ve dış göçlere maruz kalmasına sebep olmuştur. Bu nedenle de şehir özellikle Balkanlar üzerinden gelen yoğun göçler ile bir göçmen kültürünü içinde barındırmaktadır. Göçlerin en etkili olanlarından biri 1980'li yılların sonlarında yaşanan

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Bulgaristan Türklerine uygulanan asimilasyonun sonucu olarak doğan Bulgaristan Soydaş Göçü'dür. Göçün sonuçlarından biri de Bulgaristan'daki Türk soydaşların ana vatanda yerleştirildiği önemli merkezlerden biri olan Bursa'da sivil hareketi ve Balkan-Türk kültürünün devamlılığını sağlamak amacı ile 1985 yılında kurulan ve kısa adı Bal-Göç olan Balkan Göçmenleri Kültür ve Dayanışma Derneği'dir. Derneğin kurucu başkanı Bulgaristan göçmeni, dönemin Bursa milletvekili Mümin Gençoğlu ve önde gelen iş insanlarıdır. Dernek, 1987 yılında Kamu Yararına Çalışan Dernek statüsü kazanmış, aynı yıl Balkan Göçmenleri Dernekleri tarafından oluşturulan federasyona üye olmuştur. Ayrıca Bursa ve çevresinde on şubesi bulunmaktadır (https://balgoc.org.tr/hakkimizda/bal-goc-tarihi, Erişim Tarihi: 20.04.2024). Bu amaç dernek tüzüğünün ikinci maddesine: "Balkanlardan göç eden ve Balkanlarda yaşamlarını sürdüren soydaşlarımızın kültürlerini yaşatmak, aralarındaki sosyo-ekonomik dayanışma ve gelişmeyi sağlamak" olarak yansımıştır (https://balgoc.org.tr/hakkimizda/bal-goc-tuzugu, Erişim Tarihi: 20.04.2024). Balkan Göçmenleri Kültür ve Dayanışma Derneği; Balkan-Türk kültürünün yaşatılması ve geleceğe taşınması adına üyeleri bir arada tutacak faaliyetlere imza atmaktadır. Balkanlara sürekli geziler düzenlenmekte, resmi ve dini bayramların bir arada kutlanılması sağlanmakta, bölgedeki Türklerin durumu takip edilerek görüş bildirilmekte, Türkçe dersleri verilmekte, kurulan komisyonlarda söyleşiler ile Balkanlara yönelik ilgi canlı tutulmaktadır. Ayrıca Balkan-Türk kültürüne özgü yemekler tertip edilerek Balkan ezgileri söylenmektedir (https://balgoc.org.tr/haberler, Erişim Tarihi: 20.04.2024). Dernek Bursa ve merkez yönetim ile de iletişim halinde olmayı sürdürerek soydaşların sorunları, Balkanlarda yaşananlar, ana vatana ilhak eden kişilerin sosyal hak ve durumları konularında takipçi durumundadır. Ayrıca bazı fuar ve organizasyonlara da katılım göstererek Balkan-Türk kültürünün tanıtılması ve farkındalığı noktasında faaliyet göstermektedir (Bkz. Fotoğraf: 13). Derneğin aynı zamanda yayın organları da (Bkz. Fotoğraf: 14) bulunmaktadır (https://balgoc.org.tr/istanbul-yenikapi-kultur-bulusmasi-kapsamindaki-bursa-tanitim-gunleri-festivalinde-bal-goc-olarak-kulturumuzu-tanitmak-icin-yerimizi-aldik.htm, Erişim Tarihi: 20.04.2024).

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

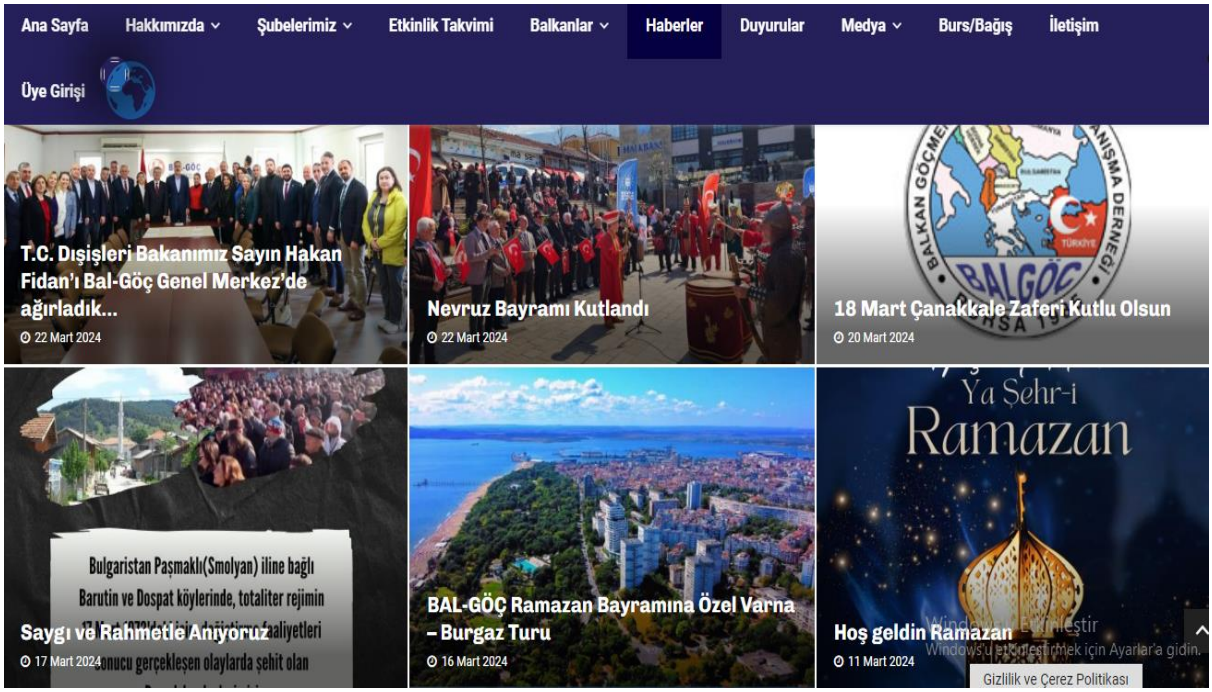

Fotoğraf 13: Balkan Göçmenleri Kültür ve Dayanışma Derneği Etkinlikleri ve Duyuru Sayfası (balgoc.org.tr, Erişim Tarihi: 20.04.2024)

Fotoğraf 14: Balkan Göçmenleri Kültür ve Dayanışma Derneği İstanbul Yenikapı Kültür Buluşması Kapsamındaki Bursa Tanıtım Günleri Fuar Standı (balgoc.org.tr, Erişim Tarihi: 20.04.2024)

Bursa'da göçmen kültürünün temsil edilmesi ve gelecek kuşaklara aktarımı konusunda çalışmalar yapan bir başka dernek de çalışmalarını halen aktif olarak sürdüren Zafer Halk Oyunları Gençlik ve Spor Kulübü Derneği'dir. Adından da anlaşılacağı gibi genç kuşağın halk oyunları ile ilgilenmesi için kurulmuş olan derneğin misyon ve vizyonunda; "çocukların ve

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

gençlerin kendi kültürlerini bilen ve tanıyan, kültürel değerlerine karşı ilgili sevgili ve saygılı yetişmeleri" ifadeleri yer almaktadır (https://www.zaferhalkoyunlari.org/kurumsal/misyonumuz, Erişim Tarihi: 22.04.2024).

1962 yılında eski Yugoslavya bölgesinden (Kosova, Makedonya, Bosna Hersek, Sırbistan) göç edenler tarafından Rumeli kültürünün yaşatılması amacı ile Bursa'da kurulmuştur. Dernek faaliyetlerinde; kültürün teknolojik gelişmelerden olumsuz etkilenmesine karşın bir hareketten yola çıkarak özellikle Rumeli kültürünün kendi öz değerleri içinde bozulmadan korunması, yurtiçi ve yurtdışında tanıtılması ve temsil edilmesi, bu amaçla projeler üretilmesi, halk bilimi ve kültürel unsurların araştırılarak bilimsel mecralarda sunulması kapsamında üniversiteler ile farklı kurum ve kişiler ile işbirliği yapılması gibi konuların üzerinde durmaktadır (https://www.zaferhalkoyunlari.org/kurumsal/hakkimizda, Erişim Tarihi: Erişim Tarihi: 22.04.2024).

Halk oyunları kategorisinde ismi duyulmuş, olan dernek Türkiye'de ve özellikle Balkanlarda yapılan halk dansları yarışmalarına katılım sağlamakta, Balkan coğrafyası için özel günlerin kutlanmasında gösteriler sunmakta, üyelerin bir arada bulunmasını sağlamak adına geceler ve yemekler organize etmekte, Bursa ve çevre illerdeki Rumeli kültür dernekleri ve bunlara ait kültür merkezlerinin açılmasını desteklemektedir (Bkz. Fotoğraf: 15).

Fotoğraf 15: Zafer Halk Oyunları Derneği İnternet Sitesinden
(www.zaferhalkoyunlari.org, Erişim Tarihi: 22.04.2024)

Yöresel birlikteliği sağlamak, kültürün yaşatılması ve geleceğe aktarımına öncülük etmek amacı ile kurulan bir başka dernek ise kısa adı Dağ-Der olan Orhaneli, Keles, Büyükorhan, Harmancık ve Osmangazi'ye Bağlı Dağ Köyleri Yardımlaşma ve Kültür Derneği'dir. Uludağ'ın güney eteklerinde Kütahya'ya komşu, dağ köyleri ve Yörük kitlelerinin sesi konumundaki en büyük dernek olan Dağ-Der'in öncelikli amacı dernek tüzüğünde: "Bu yöre ile bağı olan, üyeler ve hemşeriler arasında birlik, beraberlik ve iletişimi sağlamak,

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

ekonomik, kültürel, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı gerçekleştirmek için çalışmak ve faaliyetlerde bulunmaktır. Ayrıca yörede var olan Yörük-Türkmen kültürü ile mevcut folklorunu yaşatmak, tanıtmak ve geliştirmektir" olarak tanımlanmıştır (http://www.dagder.org.tr/upload//2013/04/DAG-DER_-T%C3%9CZ%C3%9CK-Y.K.K.-06.05.2016.pdf, Erişim Tarihi: 23.04.2024).

Derneğin faaliyetleri bölge halkının sosyal, kültürel, ekonomik birlikteliği ile dayanışmasını sağlamak ve yöre kültürünü tanıtıcı faaliyetlerde bulunmaktır. Bu amaçla dernek, Bursa Tahtakale semtinde kendi adına kurulan bir kültür merkezinde faaliyetlerini sürdürmektedir (Bkz. Fotoğraf: 16-17-18).

Fotoğraf 16-17-18: Orhaneli, Keles, Büyükorhan, Harmancık ve Osmangazi'ye Bağlı Dağ Köyleri Yardımlaşma ve Kültür Derneği Tarafından Dağ-Der Kültür Merkezi'nde Düzenlenen Danışık Gecesi (https://www.bursahayat.com.tr/bursa/bursa-da-danisik-gecesi-yuzlerce-yillik-kultur-yasatilmaya-calisiliyor-428340, Erişim Tarihi: 23.04.2024)

Bursa'da dağ yöresi topluluğu olarak bilinen kimselerin Bursa'ya uzak kalması, tarım ve hayvancılıkla geçimini sürdüren köylerin ekonomisine katkı sunulması dolayısıyla bu dayanışmanın yöre halkı için önemi büyüktür. Dernek tüzükte de belirtildiği gibi sosyal ve

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

kültürel dayanışmayı sağlamak adına yemek organizasyonları, kurum ve kuruluşlarla işbirliği ile yörenin kalkınması, ihtiyaç sahibi öğrencilere burs verilmesi, futbol turnuvaları, basılı veya görsel haber kanallarının yönetilmesi, bu bölgeye özel danışık gecesi düzenlenmesi, yöre kültürü ile ilgili bilimsel panel, söyleşi ve sempozyumların organize edilmesi vb. faaliyetleri yürütmektedir. Dağ-Der, sahip olduğu üye potansiyeli ile Bursa'da bölgenin değerlerinin tanıtılmasında söz sahibi olarak merkezî ve yerel yönetimler ile işbirliği yapmaktadır. Ayrıca Dağ-Der'in altı şubesi ve üç temsilciliği bulunmaktadır.

Değerlendirme ve Sonuç

Kültürde süreklilik nesiller arasında aktarımın geliştirilmesi ve gelecek kuşaklara somut-soyut tüm öğeleri ile değişikliğe uğramadan en yalın hali ile aktarılması ile mümkündür. Bu yüzden gerçekleştirilen kültürel etkinliklerde ilk amaç tanıtmak, sevdirmek ve toplumun tüm kesimlerince sahip çıkılması için uygun zemin hazırlanarak toplumun genelinde koruma bilincinin oluşturulması olmalıdır.

Başta UNESCO ve Türkiye'nin de taraf olduğu uluslararası anlaşmalar ile çerçevesi çizilen somut ve yaşayan kültür mirasının geleceğe ulaştırılması toplumda en temel karşılık bulan sivil toplum kuruluşları ile önemli aşamalar kaydetmektedir. Kültürel aktarımın sağlanabilmesi için öncelikli hedeflerden biri de kültürel miras farkındalığının sağlanması, toplum içinde yer bularak aidiyet duygusunun oluşmasıdır.

Bursa'da faaliyet gösteren köklü derneklerin faaliyetlerinden verilen örneklerde Bursa'da yaşayan yerel kültür unsurları ile farklı zaman ve şekillerde buraya göç ederek şehirde hem getirdikleri kültürü korumak ve yaşatmak, hem de geldikleri yerin mevcut kültürüne adapte olmak için yapılan çalışmalar konu edinilmiştir.

Örneklem olarak gösterilen sivil toplum kuruluşlarının tüzüklerinde kültürel mirasın yaşatılması ve aktarılmasına atıf yapılarak amaç edinilmiş, ancak doğrudan kültürel miras farkındalığı terimi kullanılmamıştır. Bu da faaliyetlerin bilinç dışı bir biçimde kültürel miras farkındalığına hizmet ettiğini göstermektedir. Gerçekleştirilen etkinliklere bakıldığında her bir dernek kendi amaçları doğrultusunda küçük de olsa bir adım atmış ve kültürel miras farkındalığı ve akarımı konusunda gerekli çalışmaları kendi imkânları ölçüsünde ortaya koymaya çalışmıştır.

Öte yandan hemşeri derneklerinin etkinlikleri yalnızca kendi soydaşlarının bir arada tutularak kopmasının önlenmesine yönelik olduğu görülmektedir. Derneklerin kendi soydaşlarının haklarını savundukları gibi diğer etnik grupların da benzer sorun ve çabalar ile bir araya gelmeye çalışmalarına kayıtsız oldukları görülmüştür. Federasyon şeklinde daha bütünsel oluşumlar ile kültürel miras farkındalığının bilinçli ve ortak bir biçimde hareketinin sağlanması, etnik köken aranmaksızın kentlinin sorunlarına ortak paydada çözüm sağlanması gerekmektedir.

Hâlihazırda merkezî ve yerel yönetimlerin, kurum ve kuruluşların sivil toplum kuruluşları ile iş birliği içinde olduğu ve etkinlikler düzenlendiği bilinmesine rağmen daha bütüncül bir şekilde konuya yaklaşılmalı, kültürel miras farkındalığı ve aktarımı konusunda daha akılcı ve kolay biçimde yol alabilmek için gerekli adımlar atılmalıdır.

Kaynaklar

- Alkan, F. ve Koyuncu Okca, A. (2023a). İzmir Selçuk'ta geleneksel kültürün hediyelik eşyaya yansıması sorunsalı, Eda Avcı, Şelale Öncü Glaue, Berrin Taşkan (Ed.). Selçuk Bir Unesco Kentine Disiplinler Arası Bakış II, (s.31-45) içinde. İzmir: Çizgi Kitabevi,
- Alkan, F. ve Koyuncu Okca, A. (2023b). *Bursa'da geleneksel mesleklerin yaşatıldığı mekân Tahtakale Çarşısı ve bir usta, Beyşehir Selçuklu 1. Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Kongresi (27-29 Ekim 2023),* ss.1308-1318.
- Alptürker, H. (2022). "Kültürel mirasın korumasında sivil toplum kuruluşları: çadıra doğan güneş örneği". *Karadeniz Araştırmaları,* 19 (73), ss.301-309.
- Aygün, H. M. (2011). "Kültürel mirası korumada katılımcılık", *Vakıflar Dergisi*, Sayı: 35, ss.191-214.
- Çetin, T. ve Gürgil, F. (2014). "Üniversite öğrencilerinin Bartın'ın doğal ve kültürel turizm değerlerine yönelik farkındalıkları", *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 7, Sayı: 4, ss.255-274
- Doğaner, S. (2003). *Miras turizminin coğrafi kaynakları ve korunması, Coğrafi Çevre Koruma Turizm Sempozyumu Bildiri Kitabı (16-18 Nisan 2003),* Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İzmir, ss.3-10.
- Emekli, G. (2012). *Kültür mirasının turizm aracılığı ile değerlendirilmesi: kültürel turizm ve İzmir, Buca ilçesinin ekoturizm ve kültür turizmi sektör analizi projesi, Kültür Turizmi Çalıştayı (8 Şubat 2012),* İzmir Kalkınma Ajansı-Buca Belediyesi, Buca.
- https://alanbaskanligi.bursa.bel.tr/wp-content/uploads/2021/12/Bursa_YP_2021-2026_TR.pdf, Erişim Tarihi: 20.04.2024. https://teftis.ktb.gov.tr/TR-263665/dunya-kulturel-ve-dogal-mirasin-korunmasi-sozlesmesi.html, Erişim Tarihi: 14.04.2024.
- https://balgoc.org.tr/hakkimizda/bal-goc-tarihi, Erişim Tarihi: 20.04.2024.
- https://balgoc.org.tr/hakkimizda/bal-goc-tuzugu, Erişim Tarihi: 20.04.2024.
- https://balgoc.org.tr/haberler Erişim Tarihi: 20.04.2024.
- https://balgoc.org.tr/istanbul-yenikapi-kultur-bulusmasi-kapsamindaki-bursa-tanitim-gunleri-festivalinde-bal-goc-olarak-kulturumuzu-tanitmak-icin-yerimizi-aldik.htm, Erişim Tarihi: 20.04.2024.
- https://bursaunesco.org/bursa-unesco-dernegi-gobekli-tepe-gezisi/, Erişim Tarihi: 20.04.2024.
- https://bursaunesco.org/somut-olmayan-kulturel-miras-muzesi-miside-acildi/, Erişim Tarihi: 20.04.2024.
- https://sozluk.gov.tr/, Erişim Tarihi: 13.04.2024.
- https://www.unesco.org.tr/Content_Files/Content/tez/sutez.pdf
- https://unesco.org.tr/Pages/125/122/UNESCO-D%C3%BCnya-Miras%C4%B1-Listesi, Erişim Tarihi: 13.04.2024.
- Jokilehto, J. (2005). *Definition of cultural heritage,* References To Documents in History, Originally for ICCROM-1990.
- Mourato, S. and Mazzantı, M. (2002). *Economic valuation of cultural heritage: Evidence and prospects,* in Marta De La Torre (Ed.), Assessing The Values of Cultural Heritage, The Getty Conservation Institute, Los Angeles.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

- Sürücü, O. ve Başar, M. E. (2016). "Kültürel mirası korumada bir farkındalık aracı olarak sanal gerçeklik", *Artium*, Cilt: 4, Sayı: 1, ss.13-26.
- Vecco, M. (2010). "A definition of cultural heritage: From the tangible to the intangible", *Journal of Cultural Heritage*, Volume: 11, Number: 3, pp.321-324.
- Yaşarsoy, E. Koç, D. E. ve Ulema, Ş. (2021). "Kültürel miras farkındalığı: Kastamonu Üniversitesi Turizm Fakültesi öğrencileri üzerine bir araştırma". *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 2, ss.1299-1318.
- www.bursahayat.com.tr/bursa/bursa-da-danisik-gecesi-yuzlerce-yillik-kultur-yasatilmaya-calisiliyor-428340, Erişim Tarihi: 23.04.2024.
- www.dagder.org.tr/upload//2013/04/DAG-DER_-T%C3%9CZ%C3%9CK-Y.K.K.-06.05.2016.pdf, Erişim Tarihi: 23.04.2024.
- www.derbis.gov.tr, Erişim Tarihi: 21.04.2024.
- www.facebook.com/groups/1930729780327493/media, Erişim Tarihi: 19.04.2024.
- www.unesco.org.tr/Pages/181/177/, Erişim Tarihi: 20.04.2024.
- www.zaferhalkoyunlari.org/kurumsal/misyonumuz, Erişim Tarihi: 22.04.2024
- www.zaferhalkoyunlari.org/kurumsal/hakkimizda, Erişim Tarihi: 22.04.2024.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

MÜZELERİN KÜLTÜR AKTARIMINDAKİ ROLÜ: BURSA GÖÇ TARİHİ MÜZESİ

THE ROLE OF MUSEUMS IN CULTURAL TRANSFER: BURSA MIGRATION HISTORY MUSEUM

Prof. Dr. Ayşegül KOYUNCU OKCA
Pamukkale Üniversitesi, , 0000-0003-1060-0280

Uzm. Sanat Tarihçi Fikret ALKAN
Bursa Büyükşehir Belediyesi, 0000-0002-6248-0287

Özet

Kültür, bir toplumun geçmişten getirerek geleceğe aktardığı maddi ve manevi ürünler olarak tanımlanırken, kültürün gelecek nesillere aktarımının sağlanması, bir başka ifade ide kültürün devamlılığının sağlanması toplumun da devamı anlamına gelmektedir. Müzeler ise bu aktarımın taşıyıcı yapı taşlarından biri olarak sergiledikleri eserler, eserlerden doğan bilgi, günümüz teknolojik imkânlarının müzelerde kullanılması ile ziyaretçilerine sundukları eserler üzerinden kültürel birikimin taşınmasına aracı olmaktadırlar.

Bursa'da bulunan Göç Tarihi Müzesi de Bursa'nın kadim tarihi içerisinde yaşadığı göç dalgaları ve bu kitlesel taşınmanın kente kazanımları ve etkileri çerçevesinde, çağdaş müzecilik anlayışı içinde ziyaretçilerini ağırlamaktadır. Kentin coğrafi konumu kenti göçlere açık bırakmakta ve yerleşikler ile yeni gelenlerin birlikteliğinden karma bir kültür doğmaktadır. Özellikle Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde ortaya çıkan göçler ile gelenlerin halen yaşayan tanıklarının olması ya da bu etkiyi birincil ağızlardan dinleyenlerin hayatta olması Bursa Göç Tarihi Müzesi'nin birikiminin zenginleşmesine neden olmaktadır.

Göç Tarihi Müzesi'nde gelecek nesiller kendi kültürlerine ait eser ve belgeler ile kökensel olarak temsil ettikleri kültürlerin izlerini sürebilmektedirler. Birçok kültür öğesi bu sayede müzeye kazandırılmakta ve bu kültürel zenginlik önemli sayıda insana ulaşmaktadır.

Müzede Bursa'nın ilk yerleşik toplulukları, Bithinler, Traklar, Ege Medeniyeti'nin izleri, Osmanlı'dan Rumeli'nin iskân edilmesi için göçenler, 93 Harbi ve Balkan Göçleri, Cumhuriyet Dönemi Göçleri, 1989 Balkan Soydaş Göçü, Kırım ve Kafkasya'dan Göçler ve günümüz göçlerine ait eserler, canlandırmalar, duvar panoları, belgeler, fotoğraflar, haritalar ve teknolojik ekipmanlar ile sergilenmektedir. Ayrıca konunun pekiştirilmesi adına müzede, dönemlik sergiler, konferanslar, eğitim-atölye çalışmaları, drama gibi farklı etkinlikler düzenlenmektedir.

Bu çalışmanın amacı, kültürel aktarımın sağlandığı mekânlardan biri olan müzelerin bu aktarıma olan katkılarını belirlemek ve kültürün müzeler aracılığı ile geleceğe nasıl taşındığını göstermektir. Çalışmanın gerçekleşmesi için literatür taraması yapılmış, müze yetkilileri ile görüşülmüş, fotoğraflar ile metin kısmı desteklenmiş, müze etkinliklerinden örneklere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Göç, Bursa, Müze, Yaşayan Miras.

Abstract

While culture is defined as the material and spiritual products that a society brings from the past and transfers to the future, ensuring the transfer of culture to future generations, in other words ensuring the continuity of culture, means the continuation of society. As one of the supporting building blocks of this transfer, museums are instrumental in transferring cultural accumulation through the works they exhibit, the knowledge derived from the works, and the use of today's technological opportunities in museums and the works they offer to their visitors.

The Museum of Immigration History, located in Bursa, welcomes its visitors within the framework of the migration waves experienced by Bursa in its ancient history and the gains and effects of this mass migration to the city, with a contemporary museology approach. The geographical location of the city leaves it open to migration, and a mixed culture emerges from the unity of residents and newcomers. Especially the fact that there are still living witnesses of the migrations that occurred in the last period of the Ottoman Empire or those who heard this impact firsthand causes the accumulation of Bursa Immigration History Museum to be enriched.

At the Immigration History Museum, future generations can trace the cultures they originally represent with artifacts and documents belonging to their own culture. In this way, many cultural elements are brought to the museum and this cultural richness reaches a significant number of people.

In the museum, Bursa's first settled communities, Bithins, Thracians, traces of the Aegean Civilization, those who migrated from the Ottoman Empire to settle Rumelia, '93 War and Balkan Migrations, Migrations of the Republican Era, 1989 Balkan Descendant Migration, Migrations from Crimea and the Caucasus. Artifacts of modern and contemporary migrations are exhibited with animations, wall panels, documents, photographs, maps and technological equipment. In addition, in order to reinforce the subject, different activities such as seasonal exhibitions, conferences, training-workshops and drama are organized in the museum.

The aim of this study is to determine the contributions of museums, which are one of the places where cultural transfer is achieved, to this transfer and to show how culture is carried to the future through museums. To carry out the study, a literature review was conducted, museum officials were interviewed, the text part was supported with photographs, and examples from museum activities were included.
Key Words: Culture, Migration, Bursa, Museum, Living Heritage.

Giriş

Latince ’den dilimize kazandırılan kültür sözcüğü, terim anlamı ile toplumun nesiller içinde kuşaktan kuşağa aktardığı maddi ve maddi olmayan üretimlerini tanımlar (Cevizci, 2010: 989). UNESCO tarafından düzenlenen Dünya Kültür Politikaları Sonuç Bildirgesi’nde “*en geniş anlamıyla kültür, bir toplumu ya da toplumsal bir grubu tanımlayan belirgin maddi, manevi, zihinsel ve duygusal özelliklerin bileşiminden oluşan bir bütün ve sadece bilim ve edebiyatı değil, aynı zamanda yaşam biçimlerini, insanın temel haklarını, değer yargılarını, geleneklerini ve inançlarını da kapsayan bir olgu*” olarak tanımlanmıştır (Oğuz, 2011: 128).

Bu bağlamda, kültürel mirasın tanımı da “*geçmişten miras alınan ve farklı nedenlerle geleceğe miras bırakılmak istenen, fiziksel olarak var olan ve insanlar tarafından yapılmış her türlü eserler ile bir topluma ait değerler bütünü*” olarak ifade edilmektedir (Can, 2009: 1).

Kültürün ve kültüre ait mirasın geleceğe aktarımı, o toplumun bilgi ve deneyiminin gelecek nesillere taşınması ile kültürel kimliğin de aktarımını sağlar; böylece toplumun devamlılığı sağlanmış olur. Bu, bir toplumun devamlılığını sağlaması için hayati önem taşır. Aktarımın sorumluluğu toplumun tüm bireylerine ait olduğu gibi, kamu kurum ve kuruluşlarının konunun desteklemesi ve yapılan çalışmaların kamuoyuna sunması da toplumsal bilinçlenmeyi sağlayacaktır (Alkan ve Koyuncu Okca, 2023a: 1309).

Kültürel varlıklar somut ve somut olmayan kültürel miras olarak ikiye ayrılırlar. Somut kültürel varlıklar fiziki olarak halen tamamı ya da bir kısmı günümüze ulaşmış tarihi yapılar, müzede sergilenen eserler iken, somut olmayan kültürel miras (yaşayan miras) ise dil, folklor ve geleneklerden oluşur. Kültürel mirasın sürdürülebilirliği için çaba ve toplumlar arasında iş birliği gereklidir (Koyuncu Okca ve Öz, 2019: 282).

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Bu çalışmanın amacı, kültürel aktarımın sağlandığı mekânlardan biri olan müzelerin bu aktarıma olan katkılarını belirlemek ve kültürün müzeler aracılığı ile geleceğe nasıl taşındığını göstermektir. Çalışmanın gerçekleşmesi için literatür taraması yapılmış, müze yetkilileri ile görüşülmüş, fotoğraflar ile metin kısmı desteklenmiş, müze etkinliklerinden örneklere yer verilmiştir.

Bursa Göç Tarihi Müzesi

Uluslararası Müzeler Konseyi (ICOM)'un 2019 yılında güncellediği müze tanımında müzeler: "*Toplum adına eserlerin korunduğu, kültür örnekleri ve eserlerin geleceğe taşınmasının teminatı, demokratik, eşit haklar sunan, katılımcı, şeffaf, sosyal adalet ve insan onuru kavramlarını ön planda tutan ve değer veren yapısıyla her kesime açık; sergileyen, yorumlayan, araştıran, geçmiş ve geleceği değerlendiren ve bu yönde aktif çalışan, kâr amacı gütmeyen kurumlar"* olarak geçmiştir (www.mmkd.org.tr, Erişim Tarihi: 02.06.2022).

Bu tanıma göre müzelerin demokratik, katılımcı, toplumsal değer yargılarını önemseyen, geçmiş ve gelecek arasında bağ kurarak araştıran ve açıklayan yönü vurgulanmaktadır. Bu kapsamda müzeler, sadece eser toplayarak bunları koruyup, sunan kurumlar olarak düşünülmemeli; koleksiyonlarını eğitim, araştırma, iletişim amacıyla paylaşan; kültürel açıdan milleti temsil eden, bütünleştiren, insanlık tarihini aydınlatıcı bilgiler sunan enstitü niteliğinde yapılar olarak görülmelidir (Ateş ve Üzüm, 2021: 83).

Bu bakımdan müzeler, toplumun her kesiminden insana erişim imkânı sağlayan ortak alanlar olarak bilgi ve iletişime ulaşmak amacı ile her boyutta birimini bütüncül bir yaklaşımla tasarlamalıdır (Kandemir ve Uçar, 2021: 34).

Göç ise: "*Uluslararası bir sınırı geçerek veya bir devlet içinde yer değiştirmek süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleridir. Buna, mülteciler, yerinden edilmiş kişiler, yerinden çıkarılmış kişiler ve ekonomik göçmenler dâhildir"* olarak tanımlanır (Çiçekli, 2009: 22).

Zamanla göç edenler göç ettikleri yeni yurtlarında kendi kültürlerini baskın hale getirebilir, göç edilen yerde kendi kültürleri eriyebilir ya da eski-yeni karma bir kültür ortaya çıkabilir (Alkan, 2015: 92). Nesiller değiştikçe bu ve/veya başka seçeneklerin oluşması da olasıdır.

Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde Balkanların kaybedilmesi sonucu yoğun bir göç dalgası ile karşılaşan Bursa ile bir sanayi kenti olduktan sonra büyük şehirlere göç etmek isteyenlerin umut kapısı olan Bursa toprakları tarihin her döneminde aldığı göçler ile birbirine karışan kültürlerden doğan, kozmopolit bir göçmen kentini oluşturmuştur. Günümüzden 8500 yıl öncesine uzanan Bursa tarihi, prehistorik dönemlerden başlayarak göç edenlerin yeni yuvası haline gelmiştir. Bunda yolların kesişim noktasında yer alan coğrafi konumu da etkilidir.

Bursa tarihinde yer alan göç dalgalarının etkileri, kentte yaşayanların büyük çoğunluğunun göçmen kökenli olması, bu coğrafi yer değişikliğinin yerleşime katkıları ya da götürdükleri, toplumda göç olgusunu içeren çok sayıda hikâyenin ve buna bağlı olarak kültürel öğenin bulunması Bursa'da bir göç müzesinin kurulmasına temel oluşturmuştur.

Bursa Göç Tarihi Müzesi Bursa'daki ilk göç konulu müzedir (Bkz. Fotoğraf: 1-2). Bursa Büyükşehir Belediyesi'ne ait özel müze statüsündeki on bir müzeden biri olan Bursa Göç Tarihi Müzesi, Merinos Atatürk Kongre ve Kültür Merkezi içerisinde Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, Merinos Enerji Müzesi, Bursa Vakıf Kültürü Müzesi ile birlikte ziyaretçilerini ağırlamaktadır.

1938 yılında Atatürk'ün son açılış yaptığı yer olarak tanınan Sümerbank Bursa Yünlü Müessesesi, devletin özelleştirme politikaları nedeni ile kentin ihtiyaçları doğrultusunda Merinos Parkı ve Atatürk Kongre ve Kültür Merkezi'ne dönüştürülmüştür. Fabrikanın geniş arazisi, 2011 yılında Merinos'tan kalan mirasın sergilendiği Tekstil Sanayi Müzesi ile Enerji

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Müzesi isimlerinde iki ayrı müze oluşturulmuştur. Bu müzelerin gördüğü ilgi zamanla kentin diğer değerlerinin müzeler yoluyla sunulmasına yol açmıştır (Alkan ve Koyuncu Okca, 2023b: 247).

Fotoğraf 1-2: Bursa Kent Tarihi Müzesi (Fikret Alkan Arşivi, 2024)

07.11.2014 tarihinde Bursa'nın göç tarihini, göç yollarını, göçün kente kattıklarını ve kentten aldıklarını içerecek biçimde Bursa Göç Tarihi Müzesi izlenime açılmıştır. Müze, prehistorik devirlerden yakın geçmişe Bursa'nın göç ile ilgisini gözler önüne serecek biçimde bir kronolojiye sahiptir. Anadolu topraklarında tarih öncesi dönemlerden günümüze değin süren göç olgusunun sunulduğu, insanların yaşamlarına yaptığı etki ve göç eden insanların göç ederken ya da göçmen unvanını aldıktan sonra geride bıraktığı hikâyeleri ve yeni yaşamlarına alışma dönemleri sırasında elde edilen bulgu, belge ve malzemeler ile Bursa için önemini ortaya koymaktadır.

Müze içerisinde;

- Bursa'daki ilk ayak izleri, ilk yerleşim yerleri
- Bursa'da medeniyete doğru gerçekleştirilen çalışmalar
- Bursa'nın İlk Göçmenleri; Bitinyalılar, Traklar, Ege Kolonileri
- Osmanlı'dan Rumeli'ye Göçler
- 93 Harbi ve Balkan Göçmenleri-1913 Göçü
- Cumhuriyet Dönemi Göçleri
- 1989 Balkan Soydaş Göçü
- Kırım Göçü
- Kafkasya Göçü
- Göç ile değişen Bursa ile günümüz Bursa'sı anlatılmaya çalışılmıştır (Bkz. Fotoğraf: 3-4-5-6-7-8).

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Fotoğraf 3-4-5-6-7-8: Müzenin Bölümleri, Canlandırmaları ve Vitrinlerinden Örnekler (Fikret Alkan Arşivi, 2024)

Müzede ayrıca hayatın içinden yaşanmış hikâyelerin de bulunduğu dijital bir konsept mevcuttur. Tarihsel göçlere ait her konu başlığı, müzede bir bölüm olarak anlatılmaktadır. Bölümler konunun uzmanı ve müzenin kuruluş aşamasında görev alan müze danışma kurulu üyeleri tarafından anlatımlar ile metne dönüştürülmüştür. Her konu başlığı metin, görsel ve nesneler ile desteklemiş; anlatımlar görseller, eserler ve imitasyon nesneler ile ziyaretçilerin konuyu pekiştirmesine olanak sağlamıştır (https://www.bursamuze.com/bursa-goc-tarihi-muzesi, Erişim Tarihi: 02.06.2024).

Müzeye girişte tarih öncesi çağlardaki göçler ile başlayan sunumlar, kronolojik olarak kitlesel göçler başta olmak üzere günümüz göçlerine kadar parçalar halinde anlatılmıştır.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Bursa'nın yakın tarihine etki eden en önemli göç dalgaları 93 Harbi sonrasında, 1912-1913 Balkan Savaşları sonrasında ve 1924 Mübadele Göçü, 1989 sonrası Bulgaristan Soydaş Göçleri ve büyük şehirlere yaşam kalitesini arttırmak için yapılan iç göçler olarak bilinmektedir. Bu göçlerin halen yaşayan tanıkları olduğundan eser ve anlatım bakımından daha zengin bir içerik sunulmaktadır. Anlatımlar kurgusal bir biçimde mankenler, eşyalar, ulaşım araçları, maket ve görseller ile desteklenmiştir. Müzenin içinde yer alan vitrinlerde ise envanterlik ve etütlük malzemeler yer almaktadır. Göç edilen kültüre ait giyim ve günlük kullanım eşyaları, göç yolculuğunda kişilerin yanlarına aldıkları malzemeler vitrinlerde sergilenmektedir. Bazı nesneler ise anlatımı tamamlayıcı öğeler olarak vitrine konulmuştur (Bkz. Fotoğraf 9-10-11-12).

Fotoğraf 9-10-11-12: Müzeye Bağış Yolu İle Gelen Eşyalardan Örnekler (Fikret Alkan Arşivi, 2024)

Müzenin ziyaretçileri genellikle göç olgusunu kendilerinden önceki nesilden dinleyen ya da az da olsa bu göçü yaşamış kimseler ile ağırlıklı olarak öğrenci gruplarıdır. Müzenin aylık ortalama ziyaretçi sayısı altı bin kişidir. Müzede göç kavramının nedenleri, göçün çeşitleri, sonuçları gibi değerlendirmeler dönemlik sergiler, konferanslar, eğitim-atölye çalışmaları, drama gibi farklı etkinlikler ile ziyaretçilerin pekiştirmesini sağlanmaktadır (Alkan ve Koyuncu Okca, 2023c: 1299). Müzede özellikle çocuk ve gençlerin göç olgusunu daha yakından tanımalarına yardımcı olması amacı ile eğitim ve konferans salonunda göçü anlatan çeşitli video ve kısa filmlerin gösterimleri yapılmaktadır.

Müzenin Kültür Aktarımındaki Rolü

Bursa Göç Tarihi Müzesi, Bursa'ya yapılan iç ve dış göçleri çok boyutlu bir biçimde anlatırken, sunduğu koleksiyonu da genellikle kente göç eden kişilerden bağış yolu ile

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

oluşturmuştur. Müzenin oluşumunda, 19. yüzyıl sonrası Balkan ülkelerinden parçalar halinde Bursa'da yoğun bir biçimde iskân edilen kimselerin muhacir eşyaları satın alma yolu ile edinilmiş, sonraki yıllarda müzenin gördüğü ilgi nedeni ile göçmen kültürüne ait parçalar bağış yolu ile müzeye kazandırılmıştır. Özellikle bu dönem ve sonrasına ilişkin yaşayan tanıkların bulunması ya da soyundaki göç öykülerini kendinden önceki nesilden dinleyen, bilen, kayıt altına alan neslin elindeki göçlere ve göçmen kültürüne ait materyalleri koruma altına almak istemesi bağış kültürünü arttırmıştır. Bunun dışında çeşitli göçmen dernekleri, kendi oluşumları adına müzeye bağışta bulunarak bazı vitrinler oluşturmuşlardır.

Bağış çeşitlerinde her ülkenin kültürünü tanıtan çeşitli eşyalar vitrinleri zenginleştirmiştir. Göç yolculuğunun olmazsa olmazlarından bavullar, çeyiz sandıkları, işlemeli bohça ve yazmalar, yöresel kadın-erkek giysileri, akordeon, saz vb. müzik aletleri, gelinlikler, örtüler ve diğer el işlemesi tekstil ürünleri ile fotoğraflar, haritalar, arşiv belgeleri ve efemera malzemeler bu koleksiyonun çeşitlerindendir.

Göç hikâyelerinin ayrışması göç yolu tipine göre yapılarak manken canlandırmaları aralarında açık sergileme eserleri ile anlatılmıştır. Demiryolu ile anavatana kavuşanlar için tren vagonu, Kafkasya Göçlerini temsilen kağnı arabası, Kırım Göçleri ile öz yurtlarına kavuşanlar için ise gemi canlandırması yer almaktadır. 1989 sonrası kitlesel olarak yaşanan Balkan soydaş göçünün sembolü olan Lada marka araç müzenin önemli canlandırma öğesi olarak ziyaretçilerin izlenimine sunulmuştur (Bkz. Fotoğraf: 13).

Fotoğraf 13: Bulgaristan Soydaş Göçünün Ulaşım Aracı Lada (Fikret Alkan Arşivi, 2024)

Ayrıca 1912-1913 Balkan Göçlerinin haberlerini yaparak dünyaya duyuran ünlü L'Illustration Dergisi'nin göç yolunda kapak fotoğrafı olarak kullanmasından sembol haline getirdiği anne ve çocuğun canlandırması müzenin önemli canlandırma alanlarından birisini oluşturmaktadır (Bkz. Fotoğraf: 14).

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Fotoğraf 14: L'Illustration Dergisi'nin 1912-1913 Tarihli Kapak Fotoğrafı (Fikret Alkan Arşivi, 2024)

Koleksiyonu, canlandırmaları, haritaları ve fotoğrafları ile Bursa kentine ait kronolojik bir göç öğretimi sunan Bursa Göç Tarihi Müzesi, farklı göç dalgalarının bir araya topladığı yeni kuşaklara mekân olmuştur. Göç sayısının fazla olması Bursa'yı göç edilmek için tercih edilen bir yer olarak göstermiştir. Böylelikle farklı kültürlere ait öğelerin taşınarak Bursa'ya gelişi ve burada geçmiş kültürün izleri ile yapılan yeni üretimler, müze vitrinlerini doldurmaktadır.

Yeni kuşaklar göç olgusundan uzaklaşma ve yeni yerleşimlerine adapte olma içgüdüleri ile kendi kültürlerine ait öğeleri müze vitrinlerinde görerek benzer üretimlerin kendilerinde de bulunduklarına, ait oldukları kültürün değerlerine övgü ile bakar ve bahsederler.

Değerlendirme ve Sonuç

Genel anlamı ile bir toplumun soyut ve somut üretimlerinin toplamı olarak kültür, geçmişten gelen bilgi, deneyim ve üretimin geleceğe aktarılmasıdır. Kültürün, gelecek nesillere aktarımı yapılmadığında toplumun devamlılığında tehlike oluşur, bu nedenle kendi kültürünün korunması ve geleceğe aktarımı tüm fertlerin görevidir.

Demokratik, katılımcı, toplumun her kesimine açık, araştıran, sorgulayan ve sergileyen yapıları ile müzeler, kültür aktarımını sunan önemli yapı taşlarıdır.

Göç, basit anlamda bir nüfusun sınırlar arasında ya da sınırlar içinde yaptığı yer değiştirme olarak kabul edilirken Bursa'nın tarihi ve kültürel oluşumunda büyük etkisi bulunmaktadır. Bu nedenle ortaya çıkan Bursa Göç Tarihi Müzesi, kentin tarih öncesi dönemlerden başlayarak günümüze kadar olan yolculuğunu çağdaş müzecilik anlayışı içinde, kronolojik olarak, eserler, haritalar, çizimler, fotoğraf ve belgeler ile anlatmaktadır.

Göç yoluculukları, kendi yurtlarından koparılan kitleler, yeni yerleşimlerine adapte olanlar, sosyolojik, tarihsel ve kültürel bakış açısıyla Bursa Göç Tarihi Müzesi'nde yer almaktadır.

Müzeye başka bir açıdan bakılırsa, yer değişimi ile kültürel birikimlerin neredeyse karıştığı Bursa'nın gelecek kuşakları, soyut bir olgu olarak meydana gelen göç ve bunu yaşayan fertleri olan atalarına ait kültürel birikimlerin somut örneklerini Bursa Göç Tarihi Müzesi'nde görmektedirler.

Farklı coğrafi noktalardan yola çıkarak Bursa paydasında birleşen çeşitli milletlerin zorunlu misafirleri, bu kentte çok kültürlü bir yapının taşları olarak bir arada yaşamaktan ortaya çıkan karma bir kültürün temsilcileri olmuştur. Onların ardılları ise Bursa Göç Tarihi

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Müzesi'nde ata kültürlerini kendi karma kültürlerinin arkasından gururlu ve biraz da buruk bir aidiyet duygusu ile selamlamaktadır.

Kaynakça

- Alkan, F. (2015). "Bithynia neresi?", *Bursa'da Zaman*, Sayı:16, Ekim 2015, ss.92-93. Bursa Büyükşehir Belediyesi Yayınları.
- Alkan, F. ve Koyuncu Okca, A. (2023a). *Bursa'da geleneksel mesleklerin yaşatıldığı mekân Tahtakale Çarşısı ve bir usta, Beyşehir Selçuklu 1. Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Kongresi (27-29 Ekim 2023),* ss.1308-1318.
- Alkan, F. & Koyuncu Okca, A. (2023b). *Bursa Vakıf Kültürü Müzesinde yer alan keçe seccadeler, Ege 2. International Congress on Social Sciences & Humanities*, ss. 245-257.
- Alkan, F. & Koyuncu Okca, A. (2023c). *Müze-toplum ilişkisinin geliştirilmesinde müze etkinliklerinin önemi: Bursa Büyükşehir Belediyesi müzeleri, Beyşehir Selçuklu 1. Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Kongresi (27-29 Ekim 2023),* ss.1293-1307.
- Ateş, H. ve Üzüm, İ. H. (2021). "Toplumsal mirasın aktarılmasında müzelerin rolü Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı müzeler üzerine bir değerlendirme". *International University Museums Association Platform Journal of Cultural Heritage UNIMUSEUM,* 4 (2), İstanbul, ss. 82-95.
- Can, M. (2009). "Kültürel Miras ve Müzecilik", Kültür ve Turizm Bakanlığı. http://teftis. kulturturizm.gov.tr/ Eklenti/1279,muserrefcanpdf.pdf?0, Erişim Tarihi: 21.05.2024.
- Cevizci, A. (2010). *Paradigma Felsefe Sözlüğü*, İstanbul: Paradigma Yayıncılık.
- Kandemir, Ö. ve Uçar, Ö. (2001). "Değişen müze kavramı ve çağdaş müze mekânlarının oluşturulmasına yönelik tasarım girdileri", *Sanat ve Tasarım Dergisi*, Sayı: 8, ss.17-47.
- Koyuncu Okca, A. ve Öz, N. D. (2019). "Kaybolmaya yüz tutmuş kültürel miras: Karapınar tülü dokumaları", *Sanat ve Tasarım*, Sayı: 24. ss. 281-299.
- Oğuz, E. S. (2011). "Toplum bilimlerinde kültür kavramı". *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: 28, Sayı: 2. ss.123-139.
- Çiçekli, B. (2009). *Göç Terimleri Sözlüğü*, IOM Uluslararası Göç Örgütü. Uluslararası Göç Örgütü, www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/files/goc_terimleri_sozlugu(1).pdf, Erişim Tarihi: 21.05.2024.
- www.bursamuze.com/bursa-goc-tarihi-muzesi, Erişim Tarihi: 02.06.2024.
- www.mmkd.org.tr, Erişim Tarihi: 02.06.2022.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

OLAĞANÜSTÜ DÖNEMLERDE "GIDAYA ERİŞİM HAKKI" KAPSAMINDA GIDA LOJİSTİK MERKEZİ OLARAK TÜRKİYENİN YERİ VE ÖNEMİ (SWOT ANALİZİ)

Yüksek Lisans Öğrencisi Güler KARATAŞ[1]
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, - OrcID:0000-0002-3973-4664

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ali AKKAYA[2]
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, - OrcID:0000-0002-7754-671X

ÖZET

Küreselleşme süreci ile birlikte Dünya ticaretindeki değişim ve buna bağlı olarak yeni olağanüstü oluşumların etkisi ile lojistik sektöründe de değişim yaşanmaktadır. Zaman zaman olağan süreç yanında; savaş, salgın hastalık, göç, deprem vb. gibi olağanüstü durumlar ve değişimler ticaret yollarının yönünü ve kapasitesini de belirleyici olmaktadır. Bu beklenmeyen olaylar beraberinde küresel boyutta yeni lojistik üsler ve merkezleri ortaya çıkmakta, dünya ticaret hacmi de buna bağlı olarak değişmektedir. Geçtiğimiz Covid-19 salgını, Ukrayna-Rusya, İsrail-Filistin savaşları ve göç olgusu gibi olağanüstü dönemlerde insanlık için "gıdaya erişim" en önemli lojistik sorunu haline gelmiştir. Uluslararası arenada gıdaya erişim, gıda güvenliği ve kalite standartları da Türkiye'nin gıda lojistiğindeki önemini artıran unsurlardan biridir. Türkiye bulunduğu coğrafi konum itibariyle bu konuda lojistik üs olma potansiyeline aday ülkedir. Türkiye'nin, kıtaları birleştirme özelliği, üç tarafı denizlerle çevrili olması, uluslararası hava yolu uçuş güzergahında olması vb. gibi coğrafik açıdan sahip olduğu özellikleri, lojistik üs olmasına yetmemektedir. Küresel ticarette bir ülkenin lojistik üst olabilmesi; coğrafik, fiziki ve kurumsal altyapısının güçlü olması ile mümkündür. Dolayısıyla başta, kombine taşımacılık, bilgi teknolojileri gibi fiziki alt yapı alanlarında ve yine yasal, finansal, yönetsel ve kurumsal alanlarda uluslararası rekabet edebilecek iyileştirmeler yapılması gerekmektedir. Bu çalışmada Türkiye'nin savaş, salgın hastalık, göç vb. gibi olağanüstü dönemlerde gıdaya erişim konusunda lojistik üs olabilme potansiyeli SWOT analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Böylelikle Türkiye'nin lojistik üs potansiyeli güçlü ve zayıf yönleri ile fırsat ve tehditleri belirlenerek strateji geliştirme boyutunda yapılması gerekenler ve atılması gereken adımlar hakkında önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Lojistik Üsler, Gıdaya Erişim Hakkı, SWOT Analizi*

[1] Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bil. Enstitüsü, Uluslararası Ticaret ve İşletmecilik Anabilim Dalı
[2] Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Fethiye İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, Ticaret Hukuku Anabilim Dalı

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜ VE ETKİN VATANDAŞ OLMA BİLİNCİ EKSENİNDE HUKUK OKURYAZARLIĞI (TÜRKİYE ÖRNEĞİ)

Yüksek Lisans Öğrencisi Avukat Merve DURSUN[1]
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, maliakkaya@mu.edu.tr - OrcID:0000-0002-3980-1740

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ali AKKAYA[2]
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, maliakkaya@mu.edu.tr- OrcID:0000-0002-7754-671X

ÖZET

Milenyum çağında en önemli kazanımlardan biri kişilerin sahip olduğu temel hak ve özgürlüklerin farkında olmasıdır. Özelikle, her gün daha çok dahil olduğumuz bu dijital çağda bireylerin kişisel haklarının bilincinde olması, toplumsal refahı ve yargı ekonomisini sağlayarak, avukat ve diğer adalet çalışanlarının, iş yükünü hafifletecek toplumsal bilinci oluşturmak temel düşünce olsa gerektir. Bu noktada "hukuk okuryazarlığı" kavramı ön plana çıkmaktadır. Hukuk okuryazarlığına sahip etkin vatandaşların oluşturduğu bir toplumda vatandaşlar, insan haklarına hakim olacak ve toplumsal hayatta karşılaştıkları hukuka aykırı gündemlerde etkin vatandaşlar olarak, olayları doğru ve etkili bir şekilde irdeleme ve hukuk sürecine aktif katılım göstereceklerdir. Diğer yandan kişisel haklarının farkında olan vatandaşlar, en temel hukuki sözleşmelerde dikkat edilmesi gereken hususları göz ardı etmeyerek muhtemel mağduriyetlerin önüne geçebilecektir. Vatandaş olarak hayatın içerisinde pek çok sözleşmenin tarafı olmamıza karşın ne yazık ki bir hukuki sorunla karşılaşana kadar ne tür bir sözleşmenin tarafı olduğumuz noktasında temel bilgilerden bihaber oluyoruz. Her geçen gün yeni bir dolandırıcılık olayı ile karşılaşırken, bir vatandaş olarak; alışveriş yaparken tüketici olarak, çalışma hayatında işçi yahut işveren olarak, bireysel hayatta kiracı yahut kiraya veren, evlilik hayatında eş, aile hayatında mirasçı yahut miras bırakan, trafikte sürücü olarak hukukun bir süjesi oluyor. Hukuk bu kadar hayatımıza dahil iken bir vatandaş olarak hukuka yabancı olmak yadsınacak bir durumdur. Bu konuda birtakım adım atılmışken somut sonuçlara ulaşılmamıştır. Bu çalışmada hukuk okuryazarlığı tanımı ve kapsamı, hukuk okuryazarlığı potansiyelinin topluma nasıl katkı sağlayacağı, toplumu etkin hukuk okuryazarlığına sahip vatandaşlarla donatmak için yapılması gereken somut çalışmaların neler olması gerektiği ve hukuk okuryazarı vatandaşın mevcut yargı sistemine olan katkısı irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: *Hukuk Okuryazarlığı, Etkin Vatandaşlık, Hukuk*

[1] Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bil. Enstitüsü, Uluslararası Ticaret ve İşletmecilik Anabilim Dalı
[2] Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Fethiye İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, Ticaret Hukuku Anabilim Dalı

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

DEVELOPMENT OF AN ACADEMIC ACHIEVEMENT TEST FOR INCLUSION STRATEGIES PROGRAMME IN PHYSICAL EDUCATION AND SPORT[1]

Res. Asst., Aykut ŞAHİN

Munzur University, aykutsahin@munzur.edu.tr - 0000-0003-3654-6550

Prof. Dr., Yunus Emre KARAKAYA

Fırat University, emrekarakaya@firat.edu.tr - 0000-0002-9858-2103

ABSTRACT

In this research, it was aimed to develop a valid and reliable academic achievement test to measure the level of knowledge of prospective physical education and sports teachers about including students with special needs in physical education and sports courses. For this purpose, it was aimed to determine the existing situation with the survey model, one of the quantitative research models. In our research, which was conducted according to the steps of achievement test development, an achievement test consisting of 50 questions was applied to 133 prospective physical education and sports teachers in the pilot application phase. After the analyses, 21 questions were removed from the test since their item discriminations were less than 0.20. The remaining 29 questions were reapplied to 50 prospective teachers in the main implementation phase. As a result of the analysis, it was determined that the item discrimination index of the final achievement test was 0.446 and the item difficulty index was 0.561. These results reveal that the discrimination power of the achievement test is excellent and item difficulty is easy. The developed test was extensively analyzed for validity and reliability and the results showed that the test was highly reliable (KR20=0.804). These findings reveal that the achievement test developed can accurately assess the cognitive performances of prospective physical education and sport teachers towards inclusion strategies for students with special needs.

Keywords: Achievement Test, Inclusion, Physical Education, Sport, Teacher

[1] This research is derived from a section of Aykut ŞAHİN's doctoral thesis titled "Investigation of the Effect of an Intervention Program Designed to Include Students with Special Needs in Physical Education and Sports Courses".

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

BEDEN EĞİTİMİ VE SPORDA DAHİL ETME STRATEJİLERİ PROGRAMI İÇİN BİR AKADEMİK BAŞARI TESTİNİN GELİŞTİRİLMESİ

ÖZET

Araştırmada beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının özel gereksinimli öğrencileri beden eğitimi ve spor derslerine dahil edebilme konusundaki bilgi düzeylerini ölçmek amacıyla geçerli ve güvenilir bir akademik başarı testinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda nicel araştırma modellerinden tarama modeli ile var olan durumun belirlenmesi hedeflenmiştir. Başarı testi geliştirme işlem basamaklarına göre yürütülen araştırmamızda pilot uygulama aşamasında 133 beden eğitimi ve spor öğretmeni adayına 50 sorudan oluşan bir başarı testi uygulanmıştır. Yapılan analizlerden sonra 21 sorunun madde ayırt edicilikleri 0.20'den küçük olduğundan testten çıkarılmıştır. Geriye kalan 29 soru ana uygulama aşamasında 50 öğretmen adayına tekrar uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda nihai başarı testinin madde ayırt edicilik indeksinin 0.446, madde güçlük indeksinin ise 0.561 olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar başarı testinin ayırt edicilik gücünün mükemmel, madde güçlüğünün ise kolay olduğunu ortaya koymaktadır. Geliştirilen testin kapsamlı bir şekilde geçerlik ve güvenirlik analizleri yapılmış ve sonuçlar, testin yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermiştir (KR20=0.804). Bu bulgular, geliştirilen başarı testinin beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının özel gereksinimli öğrencileri dâhil etme stratejilerine yönelik bilişsel performanslarını doğru bir şekilde değerlendirebileceğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Başarı Testi, Kaynaştırma, Dâhil Etme, Beden Eğitimi, Spor, Öğretmen

1. INTRODUCTION

The inclusion of individuals with special needs in educational systems is a significant and current issue both globally and in our country. The "World Report on Disability" underscores the importance of understanding and addressing the needs of individuals with special needs and provides comprehensive information on the challenges and opportunities faced by students with special needs worldwide (World Report on Disability, 2023; Malbrán, 2011; Yazıcı, 2019). The integration of students with special needs into the educational system and the addressing of their needs encompass a long-standing process (Sherrill, 2004). Researchers emphasizing the importance of inclusive education view this method as a necessity for ensuring the active participation of all students, including those with special needs, in the school culture (Smith et al., 2014). At the core of inclusive practices lies the principle of "the right to equitable education for students" (Ainscow and Miles, 2008). Article 24 of the United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities provides an international legal framework for these practices. This convention aims to reduce exclusion by promoting equal educational opportunities for children with special needs, thereby encouraging learning, cultural interaction,

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

and social participation while improving educational systems (Hendriks, 2007). The right to education is considered one of the most fundamental rights for children with special needs and is frequently highlighted as a restricted right (Kelly, 2006). In our country, with the ratification of this convention, various objectives such as preventing discrimination, protecting the right to education, social protection, and raising awareness have been established (TBMM, 2008). It is stated that students with special needs derive significant physical and mental developmental benefits from physical education and sports classes (Janssen & LeBlanc, 2010). A major factor negatively affecting the inclusion process is the lack of self-confidence and cognitive deficiencies experienced by physical education and sports teachers in the context of inclusion (Tarantino et al., 2022).

In this context, our study aims to develop an academic achievement test to reveal the cognitive impact of an intervention program designed to include students with special needs in physical education and sports classes. The developed achievement test aims to measure the knowledge level of prospective physical education and sports teachers regarding the inclusion or integration of students with special needs into their classes.

2. METHOD

2.1. Research Model

In this research, we aimed to develop a valid and reliable academic achievement test to measure the knowledge levels of prospective physical education and sports teachers regarding the inclusion of students with special needs in physical education and sports classes. To this end, we employed the survey model, one of the quantitative research models, to determine the current situation. The survey model enables the description of an existing situation and the identification of the interests, opinions, and skills of a participant group concerning a particular topic (Fraenkel & Wallen, 1996; Karasar, 2011; Büyüköztürk et al., 2019). Additionally, as noted by Cohen, Manion, and Morrison (2018), the survey model is a method based on the collection of quantitative data to determine certain characteristics of a specified group. In our research, to reveal the current knowledge levels of prospective physical education and sports teachers regarding the inclusion of students with special needs, we developed a valid and reliable academic achievement test. This academic achievement test was used to demonstrate the cognitive effectiveness of the intervention program applied in a doctoral thesis.

2.2. Population and Sample

In this research, as the aim was to develop an academic achievement test for physical education and sports teachers, data were collected from fourth-year students studying in the departments of physical education and sports teaching at universities. Within this scope, data were obtained from 133 prospective teachers. For the sample selection, a convenience sampling technique was preferred. This technique involves a sample composed of individuals who are easily accessible and voluntarily participate in the research (Erkuş, 2009). The sample of the study consists of a total of 133 prospective physical education and sports teachers (133 prospective teachers for the pilot application).

2.3. Development Process of the Achievement Test

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

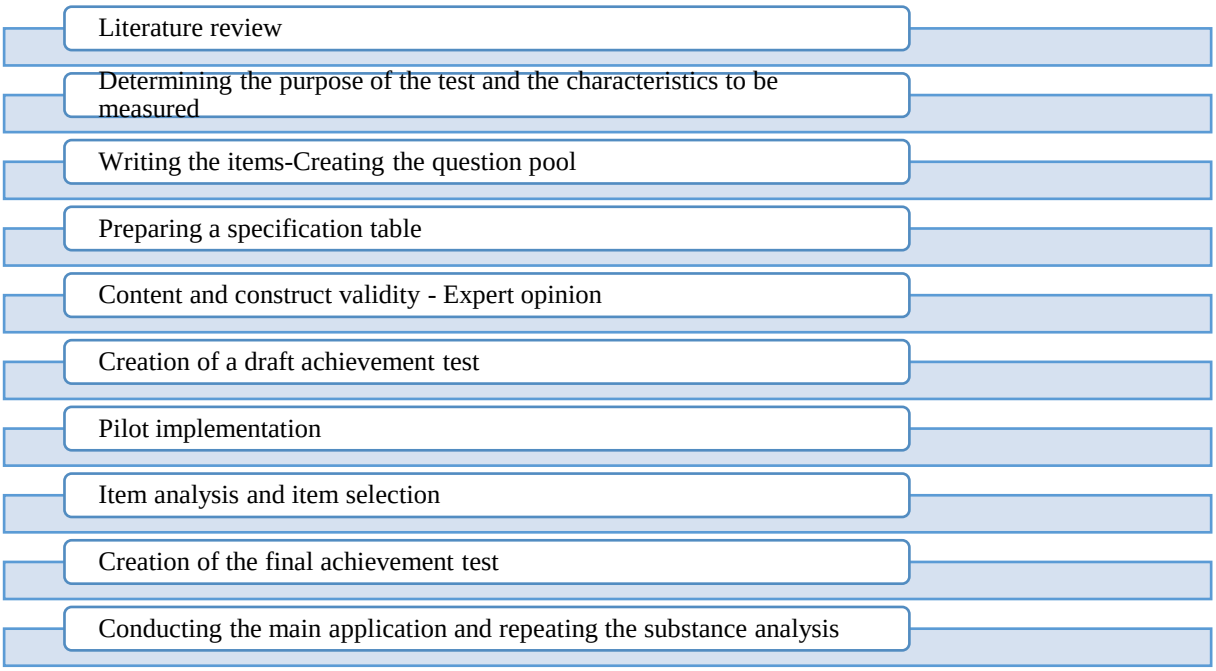

Figure 2. Achievement Test Development Process Steps

The pathway followed during the development of the academic achievement test is shown in Figure 1 (Turgut & Baykul, 2014). The process began with a literature review to determine the purpose and measurable characteristics (learning outcomes) of the intervention program intended to be developed. The features of the test, such as its intended use and scoring method, are crucial for achieving the test's objectives (Kan, 2011). Several sources from the literature on question writing techniques and test development were consulted (see Çakan, 2011; Kan, 2011; Yaman, 2016). An academic achievement test was developed to measure the cognitive outcomes intended to be achieved through the intervention program. The measurable characteristics were identified, and an item pool suitable for these characteristics was created. Initially, an item pool consisting of 66 questions was obtained. The questions in the item pool were first reviewed by three experts: two specialists in physical education and sports focusing on individuals with special needs, and one specialist in linguistics. Necessary adjustments were made based on the feedback received. Following expert reviews, 2 questions were removed from the item pool, and adjustments were made to ensure the coherence of some questions. After the preliminary review, a specification table was created to determine the extent to which the remaining 64 questions could measure the identified outcomes (Table 1). To mitigate the necessity of removing questions from the test after item analysis, questions were diversified to measure each outcome with different questions. The specification table aimed to measure the outcomes at every level of cognitive domain steps, such as "Remembering-Understanding-Applying-Analyzing-Evaluating-Creating" (Bloom, 1956). In this context, a specification table was created to demonstrate the measurability of 30 outcomes with 64 questions (Table 1).

Table 1. Question Numbers in the Test Including the Outcomes and Cognitive Field Processes of the Inclusion Strategies Program in Physical Education and Sports (Specification Table)

NO	OUTCOMES	COGNITIVE FIELD	QUESTIONS

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

		REMEMBER	UNDERSTAND	APPLY	ANALYZE	EVELUATE	CREATE	
1.	Knows the history and values of the Paralympics.	X						3-6
2.	Develops strategies to include a student with physical disabilities in class.						X	8-51-64
3.	Produces solutions to include individuals with hearing impairments in class.						X	9-23
4.	Designs materials suitable for students with visual impairments.			X				10-17
5.	Classifies practices and social service models aimed at integrating individuals with special needs.		X					5-11
6.	Produces solutions to include individuals with intellectual disabilities in class.						X	4-12-22
7.	Knows the concept of adapted physical education.	X						14-52
8.	Distinguishes between the concepts of adapted physical education and adapted sports.		X					15-53
9.	Explains some information about the International Paralympic Committee (IPC).		X					16-54
10.	Adapts and develops equipment suitable for activities to include students with special needs in class.						X	17-24
11.	Evaluates the challenges and importance of inclusive education in physical education and sports from the perspective of teachers.					X		19-20
12.	Proposes solutions to problems encountered when including individuals with hearing impairments in class.						X	23-55
13.	Analyzes the problems that may be encountered in the process of including students in classes according to the degree of visual impairment.				X			25-56
14.	Paralympic sports according to the type of disability.		X					28-57
15.	Produces solutions to include individuals with physical disabilities in class.						X	33-58
16.	Analyzes the factors to be considered when planning education for individuals with special needs.				X			13-35-40-42
17.	Interprets the purpose of adapted physical education and sports programs in terms of Paralympic sports and individuals with special needs.					X		18-21-36-37
18.	Knows what teachers need to do in the process of inclusive education in physical education and sports.	X						39-59
19.	Designs materials suitable for students with physical disabilities.			X				41-60
20.	Classifies individuals with intellectual disabilities according to the degree of disability.		X					44-61

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

21.	Knows the sports specific to individuals with visual impairments.	X						45-62
22.	Proposes solutions to problems encountered when including individuals with physical disabilities in class.						X	49-50
23.	Develops strategies to include a student with visual impairments in class.						X	1-22
24.	Develops strategies to include a student with hearing impairments in class.						X	2-22-48
25.	Explains the history of Paralympic sports and details of competition types.		X					29-30-31-32
26.	Explains the factors to be considered in planning an adapted physical activity.		X					38-63
27.	Develops strategies to include a student with intellectual disabilities in class.						X	4-22-34
28.	Classifies individuals with hearing impairments according to the degree and location of the impairment.		X					46-47
29.	Interprets which sports individuals with special needs can participate in according to the category and degree of disability.					X		7-26-27-43
30.	Knows the adaptations that can be used in athletics classes for individuals with visual impairments.	X						1-22-62

In Table 1, the specified outcomes (30 outcomes) and the questions prepared to assess these outcomes (64 questions) are provided. To ensure the content and construct validity of the outcome-question alignment, feedback was obtained from 5 experts who conduct scientific research in this field. According to Lawshe (1975), it is appropriate to gather opinions from a minimum of 5 and a maximum of 40 experts. The demographic characteristics of the experts are presented in Table 2.

Table 2. Academic Titles and Scientific Fields of Study of the Expert Group

No	Academic Title	Field of Scientific Study
1	Prof. Dr.	Adapted Physical Education and Sports Education
2	Prof. Dr.	Adapted Physical Education and Sports Education
3	Assoc. Prof. Dr.	Curriculum and Instruction
4	Assoc. Prof. Dr.	Adapted Physical Education and Sports Education
5	Assoc. Prof. Dr.	Measurement and Evaluation in Education

Prior to the pilot implementation, the developed questions (64 questions) were submitted to field experts (the scientific areas of study are shown in Table 2) for evaluation regarding their alignment with the specified outcomes. The alignment of the questions with the outcomes was assessed using the formula developed by Lawshe (1975). In this technique, the experts evaluated the appropriateness of the questions in relation to the outcomes as "appropriate," "needs improvement," or "not appropriate." An example of the form sent to the experts is presented in Table 3.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Table 3. Evaluation Form for Question-Outcome Alignment

Outcome	Question	Expert Evaluation
Distinguishes between the concepts of adapted physical education and adapted sports.	Which of the following best describes the difference between *"Adapted Physical Education"* and *"Adapted Sports"*? a) Adapted Physical Education is a program designed to meet the specific needs of individuals, whereas Adapted Sports refers to sports adapted or developed to meet the needs of individuals with disabilities. b) Adapted Sports includes individual and group games, whereas Adapted Physical Education encompasses only physical fitness and basic motor skills. c) Adapted Physical Education includes physical and motor fitness, whereas Adapted Sports includes only water sports. d) Adapted Sports includes basic motor skills, whereas Adapted Physical Education encompasses only dance. e) Adapted Physical Education is designed for individuals with visual impairments, involving a game where players try to roll a ball emitting sound towards the opponent's goal. Adapted Sports includes physical and motor fitness, basic motor skills, and patterns.	In terms of question-outcome alignment: Appropriate: ☐ Needs Improvement: ☐ Not Appropriate: ☐

Following the expert evaluations, the alignment of the 64 questions in the item pool with the specified outcomes was calculated using the Lawshe formula. According to this formula, the "Content Validity Ratio" (CVR) for each item is calculated as follows:

CVR= [NG / (N/2)] -1 where NG is the number of experts who rated the item as appropriate, and N is the total number of experts who provided ratings for the item.

According to Ayre and Scally (2014), for an item to be included in the scale, more than 50% of the experts must rate it as "appropriate." Based on this criterion, in the outcome-question alignment analysis, 14 questions with a CVR ≤ 0.50 were removed from the item pool (Table 4). Additionally, in Table 4, the accepted questions were renumbered from 1 to 50, and the rejected questions were numbered from 50 to 64.

Table 4. Analysis of Expert Opinions on the Alignment of Questions with Outcomes

Questions	Appropriate	Needs Improvement	Not Appropriate	NG	N/2	CVR	Decision	Questions	Appropriate	Needs Improvement	Not Appropriate	NG	N/2	CVR	Decision
Q 1	5	0	0	5	2.5	1	Accepted	**Q 33**	1	4	0	5	2.5	1	Accepted
Q 2	4	1	0	5	2.5	1	Accepted	**Q 34**	5	0	0	5	2.5	1	Accepted
Q 3	3	1	1	4	2.5	0.6	Accepted	**Q 35**	4	1	0	5	2.5	1	Accepted
Q 4	3	1	1	4	2.5	0.6	Accepted	**Q 36**	3	2	0	5	2.5	1	Accepted
Q 5	4	0	1	4	2.5	0.6	Accepted	**Q 37**	3	2	0	5	2.5	1	Accepted
Q 6	4	0	1	4	2.5	0.6	Accepted	**Q 38**	3	2	0	5	2.5	1	Accepted
Q 7	3	2	0	5	2.5	1	Accepted	**Q 39**	4	1	0	5	2.5	1	Accepted
Q 8	4	1	0	5	2.5	1	Accepted	**Q 40**	5	0	0	5	2.5	1	Accepted
Q 9	5	0	0	5	2.5	1	Accepted	**Q 41**	5	0	0	5	2.5	1	Accepted
Q 10	5	0	0	5	2.5	1	Accepted	**Q 42**	4	1	0	5	2.5	1	Accepted
Q 11	5	0	0	5	2.5	1	Accepted	**Q 43**	3	2	0	5	2.5	1	Accepted
Q 12	5	0	0	5	2.5	1	Accepted	**Q 44**	3	2	0	5	2.5	1	Accepted
Q 13	5	0	0	5	2.5	1	Accepted	**Q 45**	3	2	0	5	2.5	1	Accepted
Q 14	5	0	0	5	2.5	1	Accepted	**Q 46**	4	1	0	5	2.5	1	Accepted

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Q 15	4	0	1	4	2.5	0.6	Accepted	**Q 47**	5	0	0	5	2.5	1	Accepted
Q 16	4	0	1	4	2.5	0.6	Accepted	**Q 48**	5	0	0	5	2.5	1	Accepted
Q 17	3	2	0	5	2.5	1	Accepted	**Q 49**	4	1	0	5	2.5	1	Accepted
Q 18	4	1	0	5	2.5	1	Accepted	**Q 50**	4	1	0	5	2.5	1	Accepted
Q 19	5	0	0	5	2.5	1	Accepted	**Q 51**	1	1	3	2	2.5	-0.2	Rejected
Q 20	5	0	0	5	2.5	1	Accepted	**Q 52**	0	1	4	1	2.5	-0.6	Rejected
Q 21	5	0	0	5	2.5	1	Accepted	**Q 53**	2	0	3	2	2.5	-0.2	Rejected
Q 22	5	0	0	5	2.5	1	Accepted	**Q 54**	3	0	2	3	2.5	0.2	Rejected
Q 23	5	0	0	5	2.5	1	Accepted	**Q 55**	0	0	5	0	2.5	-1	Rejected
Q 24	4	1	0	5	2.5	1	Accepted	**Q 56**	0	0	5	0	2.5	-1	Rejected
Q 25	2	3	0	5	2.5	1	Accepted	**Q 57**	1	2	2	3	2.5	0.2	Rejected
Q 26	4	1	0	5	2.5	1	Accepted	**Q 58**	2	1	2	3	2.5	0.2	Rejected
Q 27	3	2	0	5	2.5	1	Accepted	**Q 59**	1	1	3	2	2.5	-0.2	Rejected
Q 28	4	1	0	5	2.5	1	Accepted	**Q 60**	0	2	3	2	2.5	-0.2	Rejected
Q 29	4	1	0	5	2.5	1	Accepted	**Q 61**	1	1	3	2	2.5	-0.2	Rejected
Q 30	5	0	0	5	2.5	1	Accepted	**Q 62**	2	1	2	3	2.5	0.2	Rejected
Q 31	5	0	0	5	2.5	1	Accepted	**Q 63**	3	0	2	3	2.5	0.2	Rejected
Q 32	5	0	0	5	2.5	1	Accepted	**Q 64**	0	0	5	0	2.5	-1	Rejected

The analysis of expert opinions on the alignment of the questions with the outcomes, as presented in Table 4, revealed that 50 questions were deemed acceptable. Accordingly, a proficiency test consisting of these 50 questions was administered to 133 prospective physical education and sports teachers.

2.4. Data Analysis

To ensure the content validity of the achievement test developed in our research, a specification table was created. Subsequently, expert opinions were sought to determine the measurability of the 30 outcomes listed in the specification table through the questions. The analysis of the expert opinions was conducted using the CVR (Content Validity Ratio) values. After making the necessary adjustments based on the expert feedback, a pilot test comprising 50 questions was administered to the teacher candidates. The data obtained were analyzed using the TAP (Test Analysis Program) developed by Ohio University. Item difficulty and item discrimination indices were calculated during the analyses.

3. FINDINGS

Item analyses were conducted to ensure the construct validity of the achievement test developed in our study (Table 5). This analysis examined the difficulty and discrimination indices of the questions. Reference values provided by Hasançebi et al. (2020) were used for item difficulty and index ranges. An item difficulty value close to 1 indicates that the question is easy, while a value close to 0 indicates that the question is difficult. In the item discrimination analysis, the ability of the items to distinguish between the successful and unsuccessful groups among the respondents was analyzed. Reference values provided by Büyüköztürk et al. (2019) were used for this analysis.

Table 5. Analysis Results of the Questions in the Pilot Implementation

Questions	**Number of Correct Responses**			**Item Difficulty Index**	**Item Difficulty**	**Item Discrimination Index**	**Item Discrimination**
	Upper Group	**Lower Group**	**Total**				

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Q 1	27	21	92	0.69	Easy	0.17	Very Weak - Should be Removed
Q 2	25	11	58	0.44	Medium	0.39	Good Item
Q 3	26	11	73	0.55	Easy	0.42	Very Good Item
Q 4	36	33	127	0.95	Very Easy	0.08	Very Weak - Should be Removed
Q 5	2	2	7	0.05	Difficult	0.00	Very Weak - Should be Removed
Q 6	6	5	21	0.16	Difficult	0.03	Very Weak - Should be Removed
Q 7	12	8	33	0.25	Difficult	0.11	Very Weak - Should be Removed
Q 8	34	22	100	0.75	Very Easy	0.33	Good Item
Q 9	14	9	48	0.36	Medium	0.14	Very Weak - Should be Removed
Q 10	13	10	55	0.41	Medium	0.08	Very Weak - Should be Removed
Q 11	25	18	72	0.54	Easy	0.19	Very Weak - Should be Removed
Q 12	6	7	23	0.17	Difficult	-0.03	Very Weak - Should be Removed
Q 13	28	26	100	0.75	Very Easy	0.06	Very Weak - Should be Removed
Q 14	28	14	79	0.59	Easy	0.39	Good Item
Q 15	32	14	84	0.63	Easy	0.50	Very Good Item
Q 16	33	11	64	0.48	Medium	0.61	Very Good Item
Q 17	17	3	38	0.29	Difficult	0.39	Good Item
Q 18	23	19	85	0.64	Easy	0.11	Very Weak - Should be Removed
Q 19	14	13	55	0.41	Medium	0.03	Very Weak - Should be Removed
Q 20	26	12	76	0.57	Easy	0.39	Good Item
Q 21	33	28	118	0.89	Very Easy	0.14	Very Weak - Should be Removed
Q 22	26	8	72	0.54	Easy	0.50	Very Good Item
Q 23	33	15	92	0.69	Easy	0.50	Very Good Item
Q 24	16	10	36	0.27	Difficult	0.17	Very Weak - Should be Removed
Q 25	20	10	48	0.36	Medium	0.28	Needs Revision
Q 26	32	7	68	0.51	Easy	0.69	Very Good Item
Q 27	29	14	85	0.64	Easy	0.42	Very Good Item
Q 28	26	3	48	0.36	Medium	0.64	Very Good Item
Q 29	27	11	59	0.44	Medium	0.44	Very Good Item
Q 30	24	8	52	0.39	Medium	0.44	Very Good Item
Q 31	26	6	64	0.48	Medium	0.56	Very Good Item
Q 32	27	11	59	0.44	Medium	0.44	Very Good Item
Q 33	28	18	86	0.65	Easy	0.28	Needs Revision
Q 34	10	6	23	0.17	Difficult	0.11	Very Weak - Should be Removed
Q 35	31	18	99	0.74	Very Easy	0.36	Good Item
Q 36	36	22	119	0.89	Very Easy	0.39	Good Item
Q 37	35	28	116	0.87	Very Easy	0.19	Very Weak - Should be Removed
Q 38	33	19	103	0.77	Very Easy	0.39	Good Item
Q 39	32	20	101	0.76	Very Easy	0.33	Good Item
Q 40	34	26	121	0.91	Very Easy	0.22	Needs Revision
Q 41	36	25	119	0.89	Very Easy	0.31	Good Item
Q 42	32	26	111	0.83	Very Easy	0.17	Very Weak - Should be Removed
Q 43	18	16	64	0.48	Medium	0.06	Very Weak - Should be Removed
Q 44	33	6	76	0.57	Easy	0.75	Very Good Item
Q 45	29	14	80	0.60	Easy	0.42	Very Good Item
Q 46	28	8	59	0.44	Medium	0.56	Very Good Item
Q 47	24	9	48	0.36	Medium	0.42	Very Good Item
Q 48	2	3	15	0.11	Difficult	-0.03	Very Weak - Should be Removed
Q 49	7	7	27	0.20	Difficult	0.00	Very Weak - Should be Removed
Q 50	25	10	56	0.42	Medium	0.42	Very Good Item

According to the analysis results presented in Table 5, it has been determined that questions with an item discrimination index of 0.20 or below should be removed from the test (Büyüköztürk et al., 2019). Consequently, the following 21 questions have been removed from

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

the test: 1, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 18, 19, 21, 24, 34, 37, 40, 42, 43, 48, and 49. Questions 25 and 33 have been revised and retained in the test. As a result, the final version of the achievement test consists of 29 questions. Other statistical information related to the test is provided in Table 6.

Table 6. Statistical Parameters of the Test (Pilot Implementation)

Question Count	Pilot Group Size	Mean Score	Standard Deviation	KR-20 (Alpha)	Mean Difficulty	Mean Discrimination
50	133	26.421	5.966	0.738	0.528	0.299

Upon examining Table 6, it can be observed that the test is of moderate difficulty (p = 0.528). However, the mean discrimination index is determined to be at a level requiring improvement (0.299). Consequently, the final form of the test, consisting of 29 questions, was re-administered to 50 physical education and sports teachers. The analysis results of the data obtained from this implementation are presented in Table 7.

Table 7. Statistical Parameters of the Test (Main Implementation)

Question Count	Mean Group Size	Mean Score	Standard Deviation	KR-20 (Alpha)	Mean Difficulty	Mean Discrimination
29	50	16.278	5.347	0.804	0.561	0.446

According to the analysis results, the final achievement test developed has been found to have a discrimination index of 0.446 and a difficulty index of 0.561. These findings indicate that the test has excellent discrimination ability, meaning that the test questions effectively distinguish between successful and unsuccessful groups. Additionally, the difficulty of the test items is considered easy, suggesting that the questions are generally of moderate difficulty for the participants. The reliability coefficient of the achievement test, KR-20 = 0.804, is quite good. This value indicates high internal consistency of the test and reliable measurement of the assessed subject matter. As noted by Tan (2008), reliability coefficients above 0.70 suggest that the test is reliable.

4. DISCUSSION

In our research, an academic achievement test was developed with the aim of demonstrating the cognitive impact of an intervention program designed to integrate students with special needs into physical education and sports courses. Following a structured process depicted in Figure 1, adapted from Turgut and Baykul (2014), the study involved a literature review to clarify the purpose of the test and identify the targeted outcomes (competencies). Subsequently, a pool of 66 items was generated, from which 2 items were removed after initial review by two subject matter experts and one linguist. A matrix table (Table 1) was then created to align 64 remaining items with 30 competencies based on Bloom's (1956) cognitive domain levels. To ensure content and structural validity of the test, opinions were solicited from five experts in the field (Table 2), who evaluated the alignment of items with competencies using Lawshe's (1975) formula. According to Ayre and Scally (2014), items where more than 50% of experts deemed them "appropriate" were retained, resulting in the removal of 14 items with CVR ≤

0.50 from the item pool (Table 3). Subsequent to expert validation, a pilot implementation involving 133 prospective teachers was conducted to administer a 50-item test, followed by item analysis (Table 5) examining item difficulty and discriminability using benchmarks provided by Hasançebi et al. (2020) and Büyüköztürk et al. (2019), respectively. Items with discriminability indices below 0.20 were identified for removal from the test. Consequently, 21 items numbered 1, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 18, 19, 21, 24, 34, 37, 40, 42, 43, 48, and 49 were excluded, while items 25 and 33 were revised and retained. Further statistical analysis from the pilot implementation (Table 6) indicated suboptimal discriminability indices, prompting adjustments. In the main implementation phase, the refined test comprising 29 items was administered to 50 prospective teachers, with results presented in Table 7. The test demonstrated strong internal consistency (KR20=0.804), suggesting high reliability according to Tan's (2008) criterion that reliability coefficients above 0.70 indicate a reliable test. Moreover, the final test revealed a discriminability index of 0.446 and a difficulty index of 0.561, indicating excellent discriminative power and moderate item difficulty, respectively. These outcomes underscore the test's robust discriminative ability and manageable difficulty level.

5. CONCLUSION

In this research, an academic achievement test was developed to measure the cognitive effects of an intervention program aimed at enhancing the participation of students with special needs in physical education and sports classes. Comprehensive validity and reliability analyses of the developed test were conducted, and the results indicated that the test is highly reliable (KR20=0.804). Additionally, the test's item discrimination and difficulty indices were found to be satisfactory. These findings suggest that the developed achievement test can accurately evaluate the cognitive performance of prospective physical education and sports teachers in relation to their strategies for including students with special needs.

6. ACKNOWLEDGEMENTS

This research is derived from a section of Aykut ŞAHİN's doctoral thesis titled *"Investigation of the Effect of an Intervention Program Designed to Include Students with Special Needs in Physical Education and Sports Courses"*. Additionally, the questions included in the academic achievement test developed will be shared in the appendices section of the doctoral thesis.

KAYNAKÇA

Ainscow, M., & Miles, S. (2008). "Making education for all inclusive: Where next?" *Prospects, 38*(1), 15-34.

Ayre, C., & Scally A. J. (2014). Critical values for Lawshe's content validity ratio: revisiting the original methods of calculation. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development, 47*(1), 79–86. DOI: 10.1177/0748175613513808.

Bloom, B. S. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives, The Classification of Educational Goals. Handbook I. Cognative Domain.* New York, David McKay Company Inc.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün Ö.E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2019). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* [Scientific research methods in education]. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Çakan, M. (2011). Eğitim sistemimizde yaygın olarak kullanılan test türleri [Types of tests commonly used in our education system]. Satılmış Tekindal (ed.) *Eğitimde ölçme ve değerlendirme içinde* [In measurement and evaluation in education], (s.91-126). Pegem Akademi.

Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2018). *Research Methods in Education* (8th ed.). London: Routledge. https://doi.org/10.4324/9781315456539

Erkuş, A. (2009). *Davranış bilimleri için bilimsel araştırma süreci* [Scientific research process for behavioral sciences] (2. baskı). Seçkin Yayıncılık.

Fraenkel, J. K. & Wallen, N. E. (1996). *How to design and evaluate research in education* (third edition). McGraw-Hill, Inc.

Hasançebi, B., Terzi, Y., & Küçük, Z. (2020). Madde güçlük indeksi ve madde ayırt edicilik indeksine dayalı çeldirici analizi [Distractor analysis based on item difficulty index and item discrimination index]. *Gümüşhane Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, *10*(1), 224-240. https://doi.org/10.17714/gumusfenbil.615465

Hendriks, A. (2007). "UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities." European Journal of Health Law, 14(3), 273–298. https://www.jstor.org/stable/48711822

Janssen, I., & LeBlanc, A. G. (2010). Systematic review of the health benefits of physical activity and fitness in school-aged children and youth. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, *7*, 40. https://doi.org/10.1186/1479-5868-7-40

Kan, A. (2011). Ölçme aracı geliştirme [Measurement tool development]. Satılmış Tekindal (Ed.) *Eğitimde ölçme ve değerlendirme* içinde (s. 239-276). Pegem Akademi.

Karasar, N. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri* [Scientific research methods] (3. Baskı). Nobel Yayınları.

Karasar. N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi* [Scientific research method]. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Kelly L. (2006). *Adapted Physical Education National Standards*. Champaign, IL: Human Kinetics.

Lawshe, C. H. (1975). A quantitative approach to content validity. *Personnel psychology*, *28*(4), 563-575.

Malbrán, M. (2011). World report on disability. *Journal of Policy and Practice in Intellectual Disabilities*, *8*(4), 290-290.

Sherrill C. (2004). *Adapted Physical Activity, Recreation, and Sport: Crossdisciplinary and Lifespan* (6. basım). Dubuque, IA: McGraw Hill.

Smith T.E., Polloway E.A., Patton J.R., Dowdy C.A., Doughty T.T. (2014). *Teaching students with special needs in inclusive settings* (6. basım). Upper Saddle River, NJ: Pearson.

Tan, Ş., (2008). *Öğretimde ölçme ve değerlendirme KPSS el kitabı* [Measurement and evaluation in teaching KPSS handbook]. Pegem Akademi.

Tarantino, G., Makopoulou, K., & Neville, R. D. (2022). Inclusion of children with special educational needs and disabilities in physical education: A systematic review and meta-analysis of teachers' attitudes. *Educational Research Review*, 100456.

TBMM. (2008). "Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Dışişleri Komisyonu Raporu (1/567)" [Draft Law on the Ratification of the Convention on the Rights of Persons with Disabilities and Report of the Foreign Affairs Committee (1/567)]. https://www.tbmm.gov.tr/Files/Komisyonlar/insanHaklari/docs/ulusal_belgeler/Ss227.pdf. son erişim tarihi: 23 Eylül 2023.

Turgut, F., & Baykul, Y. (2014). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme* [Measurement and evaluation in education]. Ankara: Pegem, s. 215-216.

World Report on Disability. (2023). https://www.who.int/teams/noncommunicable-diseases/sensory-functions-disability-and-rehabilitation/world-report-on-disability. Son erişim tarihi: 20 Ekim 2023.

Yaman, S. (2016). Çoktan seçmeli madde tipleri ve fen eğitiminde kullanılan örnekleri [Multiple choice item types and examples used in science education]. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, *2*(2), 151-170.

Yazici, D. (2019). Türkiye'de okul öncesi eğitimde kaynaştırma: neredeydik? neredeyiz? nerede olmalıyız?.[Inclusion in preschool education in Turkey: where were we, where are we, where should we be?.] *TRSPED*, 1(2019-V1-I1), 70-85. https://doi.org/10.37233/trsped.2019.0104

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

UNEMPLOYMENT ANXIETY IN PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS TEACHING STUDENTS: A CASE STUDY

Res. Asst., Aykut ŞAHİN

Munzur University, 0000-0003-3654-6550

Prof. Dr., Yunus Emre KARAKAYA

Fırat University, 0000-0002-9858-2103

Prof. Dr., Zeki COŞKUNER

Fırat University, 0000-0002-3955-8525

ABSTRACT

In this research, it was aimed to evaluate the unemployment anxiety of physical education and sports teaching students. Relational survey model, one of the quantitative research models, was used in the research. The sample group of the research consists of 364 students who are studying in the physical education and sports teaching departments of Fırat University, Harran University and Adıyaman University, selected by *"simple random"* method. *"Unemployment Anxiety"* scale was used to obtain data from the sample group. As a result of the reliability analysis, the *"Cronbach's Alpha"* value of the scale was 0.819. As a result of normality analysis, parametric analyzes were performed since the data showed normal distribution (-1.0<skewness and kurtosis= +1.0). As a result of the analysis, it was determined that the total score of the answers given to the items of the *"Unemployment Anxiety"* scale was above the average (Mean=48.571). As a result of the analysis according to the gender variable, a statistically significant difference was found only in the *"Labor Force"* sub-dimension of the scale ($p<0.05$). As a result of the correlation analysis, it was seen that there was a significant negative correlation between *"Unemployment Anxiety"* scale and *"Attitude towards Teaching Profession"* ($p<0.01$). As a result, it was determined that the unemployment anxiety of physical education and sports teaching students was high and this anxiety differed in the perception of labor force depending on gender. In addition, it was determined that unemployment anxiety negatively affected the attitude towards the teaching profession. As a suggestion, it is recommended to increase career counseling services and improve employment opportunities after graduation in order to reduce students' unemployment anxiety and improve their professional attitudes.

Keywords: Physical Education, Sports, Teaching Profession, Unemployment Anxiety, Attitude

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLİĞİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNDE İŞSİZLİK KAYGISI: BİR DURUM DEĞERLENDİRMESİ

ÖZET

Bu araştırmada, beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencilerinin işsizlik kaygılarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nicel araştırma modellerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklem grubunu Fırat Üniversitesi, Harran Üniversitesi ve Adıyaman Üniversitesi beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümlerinde öğrenim görmekte olan *"Basit seçkisiz"* yöntemle seçilmiş 364 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklem gruptan verileri elde etmek için *"İşsizlik Kaygısı"* ölçeği kullanılmıştır. Yapılan güvenirlilik analizi sonucunda ölçeğin *"Cronbach's Alpha"* değeri 0.819 çıkmıştır. Normallik analizi sonucunda ise veriler normal dağılım gösterdiğinden parametrik analizler yapılmıştır (-1.0<skewness and kurtosis= +1.0). Analiz sonucunda *"İşsizlik Kaygısı"* ölçeği maddelerine verilen yanıtların toplam puanının ortalamanın üzerinde olduğu tespit edilmiştir (Mean=48.571). Cinsiyet değişkenine göre yapılan analiz sonucunda yalnızca ölçeğin *"İşgücü"* alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0.05$). Yapılan korelasyon analizi sonucunda ise *"İşsizlik Kaygısı"* ölçeği ile *"Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum"* arasında negatif yönde anlamlı ilişkinin olduğu görülmüştür ($p<0.01$). Sonuç olarak, beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencilerinin işsizlik kaygısının yüksek olduğu ve bu kaygının cinsiyete bağlı olarak işgücü algısında farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Ayrıca, işsizlik kaygısının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumu olumsuz yönde etkilediği tespit edilmiştir. Öneri olarak, öğrencilerin işsizlik kaygılarını azaltmak ve mesleki tutumlarını geliştirmek amacıyla kariyer danışmanlığı hizmetlerinin artırılması ve mezuniyet sonrası istihdam olanaklarının iyileştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Beden Eğitimi, Spor, Öğretmenlik Mesleği, İşsizlik Kaygısı, Tutum

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

1. GİRİŞ

Türkiye'de beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğrenciler arasında işsizlik kaygısı, farklı değişkenlere dayalı olarak değişen kaygı düzeylerini ortaya çıkaran bir araştırma konusu olmuştur. Araştırmalar, Türkiye'de beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının mesleki kaygı yaşadığını ve engelliler için beden eğitimi ve spor eğitimi bölümü öğrencilerinde daha yüksek seviyelerde gözlendiğini göstermiştir (Canpolat & Ilkım, 2022). Spor bilimleri alanında eğitim alan üniversite öğrencileri üzerine yapılan araştırmalar arasında spor yöneticiliği bölümündeki öğrencilerin daha yüksek işsizlik kaygısına sahip oldukları ifade edilmiştir (Temel vd., 2023). Ayrıca, Türkiye'de Fırat Üniversitesi'nde yapılan bir araştırma, öğrenciler arasında kaygı düzeyleri ile cinsiyet, yaş aralıkları, eğitim yılları, iş öncelikleri, iş deneyimi ve iş bulma umutları gibi çeşitli faktörler arasında önemli ilişkiler bulunmuştur (Yaşar & Turgut, 2020). Bu bulgular, beden eğitimi ve spor öğretmenliği alanındaki öğrenciler arasında işsizlik kaygısını ele almanın refahlarını ve gelecekteki kariyer beklentilerini desteklemek için önemini vurgulamaktadır.

İşsizlik kaygısı beden eğitimi ve spor öğretmenliği öğrencilerini önemli ölçüde etkileyen ve çeşitli sonuçlara yol açan bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Kastamonu Üniversitesi (Yaşar & Turgut, 2020), Fırat Üniversitesi (Mohammed & Devecioğlu, 2018) gibi Türkiye'deki farklı üniversitelerde yapılan araştırmalar, işsizlik kaygısının öğrencilerin stres düzeylerini ve genel refahını etkilediğini göstermiştir. Araştırmalar, cinsiyet, yaş, eğitim yılı, iş öncelikleri, iş deneyimi ve iş bulma umudu gibi faktörlerin beden eğitimi öğrencileri arasında kaygı düzeylerini şiddetlendirmede çok önemli roller oynadığını vurgulamaktadır. Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü müfredat programlarının uygulanmasının, öğrencilerin kalitesini ve istihdam edilebilirliğini artırmada bütünsel eğitimin önemini vurgulayarak üniversite öğrencilerinin istihdam yeteneklerini olumlu yönde etkilediği bulunmuştur (Bali, 2016). Bu bulgular, beden eğitimi ve spor öğretmenliği öğrencileri arasında işsizlik kaygısını gidermek ve genel zihinsel sağlıklarını ve gelecekteki beklentilerini iyileştirmek için hedefli destek ve müdahalelere duyulan ihtiyacın altını çizmektedir.

Son yıllarda ülkemizdeki spor bilimleri fakülteleri ve beden eğitimi ve spor yüksekokullarının sayısındaki artış, bu kurumlardan mezun olan öğrenci sayısının da önemli ölçüde artmasına neden olmuştur. Spor bilimleri alanında eğitim gören bireylerin bu alanda profesyonel olarak kendilerini konumlandırma çabaları göz önüne alındığında, spor eğitimi alan mezunların istihdam edilememe sorunu, halen önemli bir tartışma konusudur (Yüksel ve Karafil, 2022). Bu bölümlerde eğitim gören öğrencilerin yeterli istihdam olanaklarına sahip olmamaları, gelecek kaygısı ve işsizlik karşısında ne yapacaklarına dair belirsizlik yaşamalarına sebep olmaktadır. Üniversite eğitiminin ilk yıllarında bu kaygılar çok belirgin olmasa da, özellikle üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin iş bulma endişesi zirveye ulaşmaktadır. Bu kaygılar, mezuniyet ve mezuniyet sonrası iş bulma konularında belirginleşmektedir (Ilgar ve Cihan, 2019). Özellikle yaşı daha ileri olan öğrencilerin, maddi kazanç sağlayacak bir iş bulma konusundaki endişeleri daha fazla olup, bir an önce çalışma hayatına atılma isteği dikkat çekmektedir.

Buradan hareketle çalışmamızda beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğrencilerin işsizlik kaygılarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Buna ek olarak işsizlik

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

kaygılarının cinsiyete göre farklılaşma durumları ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun işsizlik kaygısı ile ilişkisinin ortaya konulması hedeflenmiştir. Çalışmanın sonuçlarının, beden eğitimi programlarının iyileştirilmesine ve öğrencilerin istihdam edilebilirliklerinin artırılmasına yönelik politikaların geliştirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Çalışmada nicel araştırma modellerinden tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli ile öğretmen adaylarının işsizlik kaygılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Aynı zamanda bu modelde işsizlik kaygılarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılaşması ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ile işsizlik kaygısı arasındaki ilişki durumları ortaya konulmuştur. Tarama modeli genellikle katılımcı grup sayısının fazla olduğu durumlarda grubun özelliklerini olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan araştırmalarda kullanılmaktadır (Büyüköztürk vd., 2019). İlişkisel tarama modeli ise birden fazla bağımlı değişkenin ilişkilerinin istatistiksel yöntemlerle ortaya konduğu araştırmalardır. Aynı zamanda ilişkinin hangi düzeyde olduğu da tespit edilebilmektedir (Karasar, 2012). Bu model ise mesleğe yönelik tutum ile işsizlik kaygısı arasındaki ilişkinin düzeyini ortaya koymak amacıyla kullanılmıştır.

2.2. Araştırma Grubu

Çizelge 8. Katılımcılara Ait İstatistiksel Bilgiler

Değişken	**Tür**	**f**	**%**
Cinsiyet	Kadın	125	34.3
	Erkek	239	65.7
Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum	İyi	257	70.6
	Orta	95	26.1
	Kötü	12	3.3
Toplam		364	100.0

Çalışmamızda beden eğitimi ve spor öğretmeni adayı olan 364 spor bilimleri fakültesi öğrencisi yer almaktadır (Çizelge 1). Katılımcı grubu, "basit seçkisiz örnekleme yöntemi" ile belirlenmiştir. Bu yöntemi basitçe, rastgele örneklemeye dayalı birimlerin seçilme olasılığının eşit olduğu şeklinde tanımlamak mümkündür (Özen ve Gül, 2007). Bu öğrencilerden 239 ‘u (%65.7) erkek, 125’i (%34.3) ise kadın öğrencidir. Öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ise; «iyi» olan 257 (%70.6), «orta» olan 95 (%26.), «kötü» olan 12 (%3.3) öğrenci bulunmaktadır.

2.3. Veri Toplama Araçları

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

İşsizlik Kaygısı Ölçeği: Özder vd. (2018) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek öğretmen adaylarının işsizlik kaygılarına ilişkin bir ölçeğin geliştirilmesi amacıyla yapılmıştır. 14 maddeden ve 4 boyuttan oluşmaktadır. Özder vd. (2018), ölçek maddelerinin yazımından önce 10 öğretmen adayına açık uçlu sorular sormuşlardır. Yapılan içerik analizinden ve ilgili literatür tarandıktan sonra 16 maddeden oluşan bir ölçek oluşturulmuştur. Ölçek, 174 öğretmen adayına uygulandıktan sonra yapı geçerliği ve güvenirliği çalışması yapılmıştır. Varimax Temel Bileşenler analizine göre, ölçeğin dört boyuttan oluştuğu anlaşılmaktadır. Bu boyutlar; "İşgücü (1., 2., 3., 4., 5., 6., 7. madde)", "Sürekli Kaygı (8. ve 9. madde)", "Çevre (10., 11. ve 12 madde)" ve "Eğitim (13. ve 14. madde)" olarak sıralanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırma verileri öncelikle ölçek ve boyutların normallik hipotezini karşılayıp karşılamadığını belirlemek için normallik kontrol analizi yapılmıştır (Çizelge 2).

Çizelge 9. İşsizlik Kaygısı Ölçeği ve Alt Boyutlarının Normallik Testi Sonuçları (Çarpıklık ve Basıklık Değerleri)

Ölçek ve Alt Boyutlar	N	Mean	Standard Deviation	Skewness	Kurtosis
İşsizlik Kaygısı Ölçeği	364	48.571	9.231	-0.147	-0.303
İşgücü	364	25.708	5.588	-0.336	-0.386
Sürekli Kaygı	364	6.678	1.859	-0.378	-0.276
Çevre	364	8.969	2.972	-0.021	-0.484
Eğitim	364	6.914	1.744	-0.151	-0.178

Tabachnick ve Fidel (2007), -1.5 ile +1.5 arasındaki çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerlerinin normal bir dağılım olarak yorumlanabileceğini belirtmektedir. Normal dağılım gösteren değişkenler için t-Testi ve Pearson Korelasyon analizleri yapılmıştır. Yapılan güvenirlilik analizi sonucunda ölçeğin "Cronbach's Alpha" değeri 0.819 çıkmıştır.

3. BULGULAR

Ölçeğe verilen görüşlerden elde edilen madde puan ortalamaları ve standart sapmaları çizelge 3'te sunulmuştur. Ölçek maddelerine verilen yanıtların Mean değerinin ortalamanın üzerinde olduğu belirlenmiştir (Mean=48.571). En yüksek ortalama puana sahip maddeler; *"Öğretmenlik mesleğine ilişkin işgücü ihtiyacının azalması beni kaygılandırıyor."* ve *"İlerde çalışabileceğim devlet veya özel okulların öğretmen ihtiyacının gittikçe daraldığını görüyorum."* En düşük ortalama puana sahip madde ise *"Daha önce öğretmenlik bölümünden mezun olanların iş bulma konusundaki karamsar tutumu, beni bölümümden vazgeçmemi düşündürmektedir."* maddesidir.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Çizelge 10. Ölçek Madde Puan İstatistikleri

Sıra	İşsizlik Kaygısı Ölçeği İfadeleri	Mean	Sd
1	Okuduğum bölümden mezun olan arkadaşlarımın halen işsiz olmaları bana da işsiz kalabileceğimi düşündürmektedir.	3.58	1.282
2	Ülkemizde öğretmenlik münhallerinin mezun öğretmen sayısından az olması atanmam konusunda beni endişelendirmektedir	3.98	1.032
3	Öğretmenliğe giriş sınavları (KPSS veya KKTC öğretmenlik sınavı) işsizlik hayatımın başlangıcıdır.	3.31	1.246
4	Ülkemizde okul öncesi ve sınıf öğretmenliği bölümlerinden mezun olanlara duyulan ihtiyaç azdır.	3.03	1.297
5	İlerde çalışabileceğim devlet veya özel okulların öğretmen ihtiyacının gittikçe daraldığını görüyorum.	4.01	1.063
6	Öğretmenlik mesleğine ilişkin işgücü ihtiyacının azalması beni kaygılandırıyor.	4.04	.991
7	Mezun olduktan sonra yakın zamanda (0-3 yıl) iş bulamamam benim için bir travmadır.	3.77	1.267
8	Hayattan beklediğim şeylere kavuşabileceğimi ummuyorum.	3.11	1.287
9	Yetkililer öğretmen ihtiyacına göre planlama yapmazlarsa yakın gelecekte bir insan kaynağı olarak, önümü göremiyorum.	3.87	1.106
10	Ailemden yakın gelecekte meslek sahibi olmam için bir baskı görüyorum.	2.93	1.298
11	İşsiz kalmamın çevreme karşı itibarımı yitireceğimden ve gittikçe içime kapanmaya başlayacağımdan endişe ederim.	3.30	1.303
12	Daha önce öğretmenlik bölümünden mezun olanların iş bulma konusundaki karamsar tutumu, beni bölümümden vazgeçmemi düşündürmektedir.	2.74	1.316
13	Lisansüstü eğitim almam iş bulmam için bir avantaj olabilir.	3.78	1.034
14	Ülkemizdeki koşullar nedeniyle yeni bir bölüm daha okumam gerekecek.	3.13	1.299

Ölçekler ve alt boyutların cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılaşma durumlarını belirlemek amacıyla yapılan t-testi analiz sonucunda istatistiksel olarak «işgücü» alt boyutunda anlamlı farklılık tespit edilmiştir (Çizelge 4).

Tablo 11. Cinsiyet Değişkenine Göre Yapılan T-Testi Analiz Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Değişken	N	Mean	SD	t-Value	p-Value
İşsizlik Kaygısı Ölçeği	Kadın	125	49.840	9.23912	1.899	0.059
	Erkek	239	47.907	9.17752		
İşgücü	Kadın	125	26.560	5.30581	2.159	**0.032***
	Erkek	239	25.263	5.69033		
Sürekli Kaygı	Kadın	125	7.088	1.80508	0.827	0.409
	Erkek	239	6.920	1.88925		
Çevre	Kadın	125	9.096	3.06758	0.577	0.565

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

	Erkek	239	8.903	2.92539		
Eğitim	Kadın	125	7.096	1.79796	1.413	0.159
	Erkek	239	6.820	1.71163		

"İşsizlik kaygısı" ölçeği ile "öğretmenlik mesleğine yönelik tutum" arasındaki ilişkinin düzeyini ve yönünü belirlemek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda ölçek ile tutum arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönlü ilişkiler olduğu görülmüştür ($p<0.01$). Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ile işsizlik kaygısı arasında negatif yönlü zayıf bir ilişki tespit edilmiştir. Mesleğe yönelik tutumu iyi olan bir öğretmen adayının işsizlik kaygısının daha düşük olduğu görülmektedir.

Correlations

		issizlikkaygısı	öğretmenlige_yönelik_tutum
issizlikkaygısı	Pearson Correlation	1	-,206**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	364	364
öğretmenlige_yönelik_tutum	Pearson Correlation	-,206**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	364	364

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

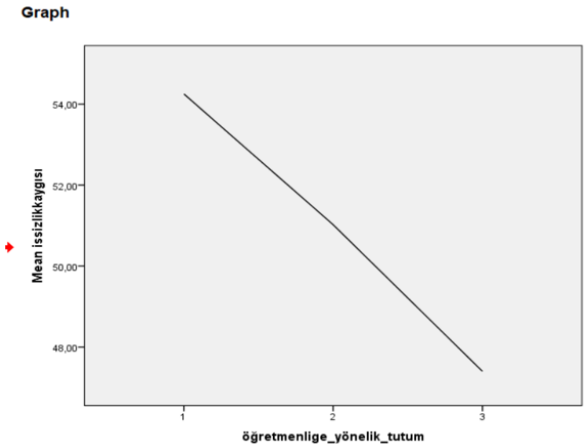

Görsel 1. İşsizlik Kaygısı ile Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları ve Grafiği

4. TARTIŞMA

Bu çalışmada, beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının işsizlik kaygılarının incelenmesi ve bu kaygının cinsiyet değişkenine göre nasıl farklılık gösterdiğinin yanı sıra işsizlik kaygısı ile mesleğe yönelik tutum arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. İşsizlik Kaygısı Ölçeği maddeleri için yapılan istatistiksel analiz, en yüksek ağırlığın *"Öğretmenlik mesleğine ilişkin işgücü ihtiyacının azalması beni kaygılandırıyor."* ifadesinde olduğunu göstermiştir. Bu bulgular, Türkiye'deki eğitimcilerin işsizlik konusunda güçlü endişeler taşıdığını ortaya koyan önceki araştırmalarla uyumlu bir şekilde buluşmaktadır. Bu çalışmada katılımcılar, mesleklerinin geleceği hakkındaki endişelerini dile getirmişlerdir (Gür, 2014). Cinsiyet değişkeni, "İşsizlik Kaygısı Ölçeği"nin "İşgücü" alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermektedir ve bu fark, daha yüksek işsizlik kaygısı gösteren kadınlar lehinedir. Üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygılarını inceleyen başka bir çalışma, kadın üniversite öğrencilerinin kaygı düzeylerinin erkek üniversite öğrencilerine göre daha yüksek olduğunu bulmuştur (Dursun ve Aytaş, 2009). Bu bağlamda, bu bulgu, erkek ve kadınların işsizlik kaygısı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını belirten başka bir çalışmanın

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

sonuçlarından farklıdır (Yaşar ve Turgut, 2020). Ayrıca, erkeklerin boş zaman ve sağlıktan memnuniyet düzeylerinin kadınlardan daha yüksek olduğu belirlenmiş ve bu durum, işsiz kadınların boş zaman dışı faaliyetlere işsiz erkeklerden daha fazla zaman ayırdığını düşündürmektedir (Ahn, Jimeno ve Ugidos, 2004). Türkiye işgücü piyasasının özellikleri arasında düşük işgücüne katılma oranları ve yüksek işsizlik bulunmaktadır. Kadınların işgücüne katılma oranı uluslararası normlara göre oldukça düşüktür (Tansel, Özdemir ve Aksoy, 2016). Öte yandan, durumluk kaygı ile cinsiyet arasında anlamlı ilişkiler olduğunu gösteren başka bir çalışmanın sonuçları da bulunmaktadır (Mohammed ve Devecioğlu, 2018).

Çalışmamızda, beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının mesleğe yönelik tutumları ile işsizlik kaygıları arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Araştırma sonuçları, öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutuma sahip öğretmen adaylarının işsizlik kaygılarının daha düşük olduğunu göstermektedir. Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve işsizlik kaygıları, öğretmen adaylarının kariyer seçimlerini etkileyen birbirine bağlı önemli faktörlerdir. Bazı araştırmalarda hizmet öncesi öğretmenlerin genellikle öğretime karşı olumlu bir tutum sergilediğini ve bu olumlu tutumun düşük kaygı seviyeleri ile anlamlı bir korelasyona sahip olduğunu ortaya koymaktadır (Ulutaş ve Saklan, 2022; Doğan ve Çoban, 2009). Ancak, mezuniyet sonrası işsizlikle ilgili endişeler, öğretmen adayları arasında artan kaygı seviyelerine neden olarak mesleki bakış açılarını ve ruh sağlıklarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Şahin, 2009). Üniversite yaşamının kalitesi ve mesleki kaygılar da öğretmenlik mesleğine yönelik tutumların şekillenmesinde belirleyici rol oynamaktadır. Düşük endişe seviyeleri ve üniversite yaşamından daha yüksek memnuniyet, öğretime karşı daha olumlu bir tutumla ilişkilendirilmiştir (Kaya ve Büyükkasap, 2005). Bu bağlamda, endişelerin azaltılması için mesleki rehberlik, iş olanakları ve destek sistemlerinin geliştirilmesi, daha iyimser ve işbirlikçi bir öğretim işgücünün yetişmesine katkı sağlayabilir.

5. SONUÇ

Çalışmamız sonuçlarına göre, beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencilerinin işsizlik kaygısının yüksek olduğu ve bu kaygının cinsiyete bağlı olarak işgücü algısında farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Ayrıca, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ile işsizlik kaygısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur; öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutumun, işsizlik kaygısını azaltıcı etkisi olduğu tespit edilmiştir. Önerilerimiz doğrultusunda, öğrencilerin işsizlik kaygılarını azaltmak ve mesleki tutumlarını güçlendirmek için kariyer danışmanlığı hizmetlerinin artırılması ve mezuniyet sonrası istihdam olanaklarının iyileştirilmesi önerilmektedir.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

KAYNAKÇA

Ahn N, Jimeno JF, Ugidos A. Mondays in the sun: unemployment, time use, and consumption patterns in spain. Contributions to Economic Analysis 2004; 271: 237-259.

Bali, A. (2016). A study of stress facing by unemployed students of physical education in Jammu. *International Journal of Physical Education, Sports and Health, 3*(2): 235-237.

Birgul, Ulutas., Emine, Saklan. (2022). The Views of Teacher Candidates about Unemployment and Employment. Shanlax International Journal of Education, doi: 10.34293/education.v10i4.5163

Büyüköztürk. Ş.. Çakmak. E.. Akgün. Ö.E.. Karadeniz. Ş.. Demirel. F. (2019). Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri [Scientific research methods in education]. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Canpolat, B., & Ilkim, M. (2022). Professional Anxiety Status among the Departments of Physical Education and Sports Teaching and Physical Education and Sports Education for the Disabled. *Pakistan Journal of Medical & Health Sciences, 16*(03), 982-982.

Doğan, T., & Çoban, A. E. (2009). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Eğitim ve Bilim, 34(153).

Dursun S, Aytaç S. Unemployment anxiety among college students. Uludag University Faculty of Economics and Administrative Sciences Journal 2009; 28 (1): 71-81.

Gür, B. S. (2014). Deskilling of teachers: The case of Turkey. Educational Sciences: Theory and Practice, 14(3), 887-904.

Ilgar, E. A., & Cihan, B. B. (2019). Spor yöneticiliği programlarında öğrenim gören öğrencilerin sektörel beklenti, mesleki belirsizlik ve gelecek kaygılarının incelenmesi: fenomonolojik bir çözümleme. *Spor Eğitim Dergisi, 3*(1), 81-92.

Karasar. N. (2012). Bilimsel araştırma yöntemi. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Kaya, A., & Büyükkasap, E. (2005). Fizik Öğretmenliği Programı Öğrencilerinin Profilleri, Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ve Endişeleri: Erzurum Örneği. Kastamonu Eğitim Dergisi, 367.

Mohammed SA, Devecioglu S. Unemployment anxiety of student taking sports education in university. Journal of Education and Training Studies, 2018; 6 (7):17-27.

Mohammed, S. A., & Devecioglu, S. (2018). Unemployment Anxiety of Student Taking Sports Education in University. *Journal of Education and Training Studies*, *6*(7), 17-27.

Özder, H., Birinci, M., Zaifoğlu, P., & Işıktaş, S. (2018). Okulöncesi ve sınıf öğretmeni adaylarının işsizlik kaygılarına ilişkin bir ölçek geliştirme çalışması. *İş, Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, 20*(2), 39-56

Özen, Y. ve Gül A. (2007). Sosyal ve eğitim bilimleri araştırmalarında evren-örneklem sorunu. Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, 15, 394-422.

Sahin, I. (2011). Prospective Teachers' Ideas about Teacher Recruitment and Their Professional Future. Educational Sciences: Theory and Practice, 11(3), 1179-1184.

Tabachnick. B.G.. Fidell. L.S. (2007). Using multivariate statistics. Allyn & Bacon. Pear-son Education.

Tansel A, Ozdemir ZA, Aksoy E. Unemployment and labour force participation in turkey. Applied Economics Letters 2016; 23 (3): 184-187.

Temel, C., Gökduman, Ç., Uğraş, S., Sağın, A. E., Yücekaya, M. A., Kartal, M., & Toros, T. (2023). The Impact of COVID-19 Process on Sustainability in Education: Work Alienation of Physical Education and Sports Teachers. *Sustainability*, *15*(3), 2047.

Yasar OM, Turgut M. Unemployment anxiety of last year college students. Cypriot Journal of Educational Sciences 2020; 15 (1): 56-64.

Yasar, O. M., & Turgut, M. (2020). Unemployment Anxiety of Last Year College Students. *Cypriot Journal of Educational Sciences*, *15*(1), 56-64.

Yüksel, A. U. & Karafil, A. Y. (2022). Examination of Sports Science Students' Career Anxiety Using the Q Method. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* [Gazi Journal of Physical Education and Sports Sciences], 27(3), 203-218. https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2351933

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

TÜRK VE YABANCI UYRUKLU ÖĞRENCİLERİN ŞİDDET EĞİLİMLERİ VE SPOR İLE CİNSİYETİN ETKİSİ

HALİT KOL

OMÜ Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi, 0009-0002-9899-9555

Prof. Dr., TÜLİN AKMAN

OMÜ Yaşar Doğu Spor Bilimleri,– 0000-0001-5660-8910

Doç. Dr., ŞABAN ÜNVER

OMÜ Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi, 0000-0001-7378-596X

BURHAN GÜNGÖR

OMÜ Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi, 0009-0007-0031-2097

ÖZET

Bu araştırma, Ondokuz Mayıs Üniversitesinde öğrenim gören Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan öğrencilerin ve yabancı uyruklu öğrencilerin şiddet eğilimlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Ayrıca spor yapma durumuna göre ve cinsiyete göre şiddet eğilim düzeyleri incelenmiştir. Örnekleme, 184 erkek (yaş; 23,07±3,39) ve 112 kadın (yaş; 21,66±3,18) olmak üzere toplamda 296 öğrenci dahil edilmiştir. Katılımcılar hakkında demografik bilgiler ve şiddet eğilimlerini ölçmek için "Şiddet Eğilim Ölçeği" kullanılmıştır. Şiddet Eğilim Ölçeği, öğrencilerin şiddet eğilimlerini değerlendirmek amacıyla kullanılan bir 20 ifade içeren ölçektir. Yanıtlar, 4'lü Likert ölçeği kullanılarak değerlendirilmiştir ve yüksek puanlar daha yüksek şiddet eğilimini göstermektedir. SPSS 26 paket programı kullanılarak verilerin istatistiksel analizi gerçekleştirilmiştir. Verilerin normal dağılım göstermediği Kolmogorov-Smirnov testi ile doğrulanmıştır. Gruplar arasında karşılaştırma yapmak için Mann-Whitney-U testi kullanılmıştır.

Bulgulara göre, farklı uyruklara sahip katılımcılar arasında şiddet puanları açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Ayrıca, spor yapma durumu da şiddet üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip değildir ($p>0,05$). Bununla birlikte, cinsiyetler arasında önemli

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

bir farklılık belirlenmiştir (p<0,05). Erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre daha yüksek şiddet eğilimine sahip olduğu tespit edilmiştir.

Bu sonuçlar, üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimlerini etkileyen faktörleri anlamak için önemli bir bilgi sunmaktadır. Örneğin, uyruk ve spor yapma durumu gibi faktörlerin şiddet üzerindeki etkisi sınırlıdır. Ancak, cinsiyetin şiddet eğilimleri üzerinde belirgin bir etkisi olduğu görülmüştür. Bu bulgular, şiddetin azaltılması için geliştirilecek politika ve programlara yol gösterici olabilir. Toplumun genç neslinin sağlıklı ve şiddetsiz bir ortamda yetişmesi için daha fazla çaba sarf edilmesi önemlidir.

Araştırmanın bazı sınırlamaları bulunmaktadır. Örneğin, sadece üniversite öğrencileriyle sınırlı bir örnekleme odaklanılmıştır ve farklı yaş grupları, sosyoekonomik durumlar veya diğer faktörler göz ardı edilmiştir. Gelecekteki çalışmalarda daha geniş bir katılımcı grubu ve çeşitli faktörlerin dikkate alınması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Uyruk, şiddet, spor

VIOLENCE TENDENCIES OF TURKISH AND FOREIGN STUDENTS AND THE EFFECT OF SPORTS AND GENDER

SUMMARY

This study aims to examine the differences in violence tendencies among individuals with different cultural and social backgrounds, particularly focusing on Turkish and foreign university students at Ondokuz Mayıs University. The study also explores the impact of engaging in sports and gender on violence tendencies. The sample consists of 296 participants, including 184 males (age: 23.07±3.39) and 112 females (age: 21.66±3.18). Demographic information and the "Violence Tendency Scale," which consists of 20 items, are used to assess participants' violence tendencies. Responses are evaluated using a 4-point Likert scale, with higher scores indicating higher violence tendencies. Statistical analysis of the data is conducted using SPSS 26 software, and the normal distribution of the data is confirmed through the Kolmogorov-Smirnov test. The Mann-Whitney U test is used for between-group comparisons.

The findings indicate no significant differences in violence scores among participants with different nationalities (p>0.05). Additionally, engaging in sports does not have a statistically significant effect on violence tendencies (p>0.05). However, a significant difference is

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

identified between genders ($p<0.05$), with male students exhibiting higher violence tendencies compared to female students.

These results provide valuable insights into the factors influencing violence tendencies among university students. Factors such as nationality and sports engagement have limited impact on violence tendencies. However, gender has a noticeable effect on violence tendencies. These findings can guide the development of policies and programs aimed at reducing violence. It is crucial to exert more efforts to ensure that the younger generation grows up in a healthy and nonviolent environment.

The study has some limitations, such as focusing solely on university students and overlooking different age groups, socioeconomic statuses, or other factors. Future research could involve a larger and more diverse participant sample, considering various factors.

Key Words: Nationality, violence, sports.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

1. GİRİŞ

Şiddet, toplumların karşılaştığı en büyük sosyal sorunlardan biridir ve farklı faktörlerin şiddet eğilimini nasıl etkilediği konusu oldukça önemlidir. Uyruk, cinsiyet ve spor gibi unsurlar, şiddetin anlaşılması ve önlenmesi açısından dikkate alınması gereken önemli faktörlerdir.

Spor, bireyin becerilerini geliştiren ve belirli kurallar altında gerçekleştirdiği bir faaliyettir. Bu faaliyet, bireyin boş zamanlarında veya tam zamanlı olarak, bireysel veya grup halinde yapılabilmektedir. Spor, sosyal etkileşimi arttıran, toplumla bütünleşmeyi sağlayan, rekabetçi ve dayanışmacı bir yapıya sahiptir. Aynı zamanda kültürel bir olgudur, çünkü çeşitli spor dalları ve disiplinleri, farklı kültürel mirasların bir parçası haline gelmiştir (Erkal, 1982).

Yabancı uyruklu öğrenciler, farklı nedenlerle ülkemize göç etmiş olsalar da günümüzde Türk öğrencilerle aynı okul ve sınıflarda eğitim almaktadırlar (Erdem, 2017). Bu öğrencilerin şiddet eğilim düzeyleri merak edilmektedir.

Bu çalışmada Ondokuz Mayıs Üniversitesinde öğrenim gören Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı öğrencilerin ve yabancı uyruklu öğrencilerin şiddet eğilimlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Spor yapma durumuna göre ve cinsiyete göre şiddet eğilim düzeyleri de incelenmiştir.

2. YÖNTEM

2.1. Denek Grubu

Bu araştırma, Ondokuz Mayıs Üniversitesinde öğrenim gören Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan ve yabancı uyruklu öğrencilerin şiddet eğilimlerini incelemeyi amaçlamaktadır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Çalışmada katılımcıların yaş, uyruk, spor yapma durumu ve cinsiyetin yer aldığı kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Ayrıca katılımcıları şiddet eğilim düzeylerini ölçmek için “Şiddet Eğilim Ölçeği” kullanılmıştır.

2.3. Şiddet Eğilimi Ölçeği

"1995 yılında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen "Üniversitede Okuyan Öğrencilerin Şiddet Eğilimi" konulu araştırmada Göka, Bayat ve Türkçapar tarafından geliştirilen bir ölçek kullanılmıştır. Bu ölçek, öğrencilerin şiddet eğilimlerini belirlemek amacıyla kullanılan 20 ifadelik bir ölçektir. İfadeler, 4'lü Likert ölçeği kullanılarak değerlendirilmiştir, yani çok uygun

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

seçeneğine 4, hiç uygun değil seçeneğine 1 puan verilerek yanıtlar düzenlenmiştir. Tüm ifadeler tek yönlüdür, yani pozitif ifadeler yer almamaktadır.

Ölçekten alınan puanların yüksekliği, öğrencinin şiddet eğiliminin yüksek olduğunu gösterirken, düşük puanlar tam tersi bir durumu işaret etmektedir. Toplam puanlara göre yapılan değerlendirmelerde, 1-20 aralığındaki puanlar "çok az" şiddet eğilimini; 21-40 aralığındaki puanlar "az" şiddet eğilimini; 41-60 aralığındaki puanlar "fazla" şiddet eğilimini; 61-80 aralığındaki puanlar ise "çok fazla" şiddet eğilimini göstermektedir.

2.4. İstatistik: Verilerin istatistiksel analizi için SPSS 26 paket programı kullanılmıştır. Verilerin Normal dağılım gösterip göstermediğine Kolmogorov-Smirnov testi ile bakılmış ve verilerin normal dağılım göstermediği görülmüştür. İki grubu karşılaştırmak için Mann-Whitney-U testi kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Çizelge 1. Katılımcıların Uyruğuna göre Şiddet Puanları

	Uyruk	n	Ortalama	Standart Sapma	Medyan	Min	Max	p
Şiddet Puanı	TC	150	38,02	8,58	37	20	74	0,356
	Yabancı	146	39,07	9,03	39	20	74	

Tablo 1'de, "Katılımcıların Uyruğuna göre Şiddet Puanları" başlığı altında iki farklı uyruğa sahip katılımcıların şiddet puanlarıyla ilgili istatistiksel bilgiler verilmektedir. İki uyruk olarak Türk vatandaşları ve yabancı uyruklu kişiler kategorize edilmiştir. Türk vatandaşları için ortalama şiddet puanı 38.02 iken yabancı uyruklu kişiler için 39.07'dir. Katılımcıların uyruklarına göre şiddet puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Çizelge 2. Katılımcıların Aktif olarak Spor yapma durumlarına göre Şiddet Puanları

	Aktif olarak spor yapıyor musunuz	n	Ortalama	Standart Sapma	Medyan	Min	Max	p
Şiddet Puanı	Evet	149	38,67	8,94	38	20	71	0,653

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

	Hayır	147	38,41	8,69	38	23	74	

Tablo 2, "Katılımcıların Aktif olarak Spor yapma durumlarına göre Şiddet Puanlarını göstermektedir. İki grup olarak "Evet" spor yapanlar ve "Hayır" spor yapmayanlar kategorize edilmiştir. Verilere göre, spor yapma durumu "Evet" olan katılımcıların ortalama şiddet puanı 38.67 iken "Hayır" diyen katılımcıların ortalama şiddet puanı 38.41 olarak bulunmuştur. İki grubun şiddet puanları arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür (p>0,05).

Çizelge 3. Katılımcıların cinsiyetine göre Şiddet Puanları

		n	Ortalama	Standart Sapma	Medyan	Min	Max	p
Şiddet Puanı	Erkek	184	39,47	9,50	39	20	74	0,038*
	Kadın	112	37,01	7,30	36,5	24	65	

*p<0,05

Tablo 3, cinsiyetlere göre katılımcıların şiddet puanlarını karşılaştırılmıştır. Verilere göre, erkek katılımcıların ortalama şiddet puanı 39.47 iken kadın katılımcıların ortalama şiddet puanı 37,01 olarak bulunmuştur. Medyan değerleri erkekler için 39, kadınlar için ise 36.5'tir. Erkeklerin kadınlara göre şiddet eğilimlerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (p<0,05).

4. TARTIŞMA

Bu çalışmada farklı kültürel ve sosyal arka plana sahip bireyler arasındaki şiddet eğilimleri üzerindeki farklılıkları araştırmak amaçlanmıştır. Örneğin, bir ülkede doğmuş ve yetişmiş olan bireyler ile başka bir ülkeden gelen göçmen bireyler arasında şiddet eğilimi açısından farklılıklar olabileceği düşünülmektedir. Ancak çalışmamızda Türkiye Cumhuriyeti uyruğa olan ve olmayan üniversite öğrencilerinin şiddet eğilim düzeyleri benzer görülmüş ve her iki grubun “az şiddet eğilimi” gösterdikleri tespit edilmiştir.

Ayrıca, şiddet eğilimi üzerinde etkili olan diğer faktörler de bulunmaktadır. Bunlar arasında sosyal çevre, eğitim düzeyi, aile yapısı, ekonomik durum, medya etkisi ve kişilik özellikleri gibi faktörler yer almaktadır.

Çalışmamızda aktif olarak spor yapanlar ile yapmayanların şiddet eğilim düzeylerinin farklılaşmadığı görülmüştür. Birçok insan, sporla hiçbir ilgisi olmamasına rağmen çevresine şiddet uygulayan bireylerin varlığına şahit olmuştur. Toplumsal yaşamın her alanında kendini gösteren şiddetin, sportif etkinlikler de kendini göstermesi kaçınılmaz bir hal almıştır. Bu bağlamda spor sahalarındaki şiddet olaylarının sportif müsabakalardan kaynaklandığı, sporun

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

şiddeti tetiklediği şeklindeki bir değerlendirmeden ziyade sosyal hayattaki bir takım problemlerin spor sahalarına taşındığı şeklindeki bir değerlendirme daha tutarlıdır (Tanrıverdi, 2012).

Çalışmamızda erkek ve kadın öğrencileri şiddet eğilim düzeyleri karşılaştırılmıştır. Yapılan karşılaştırma sonucuna göre erkeklerin şiddet eğiliminin kadınlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Cinsiyete göre öğrencilerin şiddet eğilimlerinin farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan bir çalışma sonuçlarına göre de, erkeklerin şiddet eğilimi puan ortalamaları kız öğrencilerin şiddet eğilimi puan ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur (İkiz ve Sağlam, 2017).

Sonuç olarak uyruk ve spor yapma durumu gibi faktörlerin şiddet üzerindeki etkisi sınırlıdır. Ancak, cinsiyetin şiddet eğilimi üzerinde belirgin bir etkisi vardır, erkeklerin şiddet eğilimleri kadınlara göre daha yüksektir.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

KAYNAKÇA

Erdem, C. (2017). *Sınıfında mülteci öğrenci bulunan sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları öğretimsel sorunlar ve çözüme dair önerileri*. Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi, 1(1), 26-42.

Erkal, M. *Sosyolojik Açıdan Spor*, Filiz Kitapevi, İstanbul, 1982

Fişek, K. *Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Spor Yönetimi: Dünyada ve Türkiye'de*, YGS Yay., İstanbul, 2003.

İkiz, F. E., & Sağlam, A. (2017). *Ortaokul öğrencilerinin şiddet eğilimleri ile okula bağlılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. *İlköğretim Online*, *16*(3), 1235-1246.

Tanrıverdi, H. (2012). Spor ahlaki ve şiddet. *The Journal of Academic Social Science Studies. Publication of Association Esprit, Société et Rencontre Strasbourg/FRANCE*, *5*(8), 1071-1093.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

ŞANLIURFA'DAKİ SÜPER KUPA SÜRECİNİN DÜNYA BASININA YANSIMASI

Doç. Dr. Emine ÖZTÜRK KARATAŞ

Malatya Turgut Özal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Egzersiz ve spor Bilimleri Bölümü, E-mail: emine.karatas@ozal.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-4142-5369

Doç. Dr. Özgür KARATAŞ

İnönü Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü,

E-mail: ozgur.karatas@inonu.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-7863-2898

Dr. İsmail ÖNER

E-mail: smailoner1@gmail.com ORCID ID: 0000-0003-0332-2139

ÖZET

Şanlıurfa'daki Süper Kupa maçının oynanamaması ve ardından yaşanan olaylar, Türk futbolunun uluslararası arenadaki itibarını olumsuz yönde etkileyerek, spor dünyasında geniş çaplı tartışmalara neden olmuştur. Bu araştırmanın amacı, Şanlıurfa'daki Süper Kupa maçının oynanamaması ve sonrasında yaşanan gelişmelerin dünya basınına yansımasını incelemektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi tercih edilmiştir. Araştırmada, ulusal ve uluslararası medya organlarının dijital arşivlerinden ve internet sitelerinden Süper Kupa maçıyla ilgili haberler toplanmıştır. Dünya basınında yayımlanan haberlerde öne çıkan ana temalar, manşetler, olayların anlatımı ve yorumlar ayrıntılı bir şekilde incelenerek belirlenmiştir. Ulusal ve uluslararası medya kuruluşlarının manşetleri, Türkiye Süper Kupası'nda yaşanan olayları geniş çapta yansıtmıştır. Manşetler, Türkiye Futbol Federasyonu ile Fenerbahçe arasındaki anlaşmazlıkları ve federasyonun karar alma süreçlerindeki belirsizlikleri vurgulamıştır. Bu durumun, Türk futbol yönetimi üzerindeki güvensizliği artırdığı belirlenmiştir. Sonuç olarak, Fenerbahçe'nin Türkiye Süper Kupası'nda U19 takımıyla sahaya çıkıp sonra sahayı terk etmesi, Türk futbolunda ciddi bir krizi ve federasyonla kulüpler arasındaki gerginliği ortaya koymaktadır. Bu olaylar, Türk futbolunun organizasyonel ve yönetimsel zorluklarını ve kulüpler arasındaki derin çekişmeleri gözler önüne sermektedir.

Anahtar Kelimeler: Futbol, Süper Kupa, Fenerbahçe, Galatasaray

REFLECTION OF THE SUPER CUP PROCESS IN ŞANLIURFA ON THE WORLD PRESS

ABSTRACT

The failure to play the Super Cup match in Şanlıurfa and the events that followed had a negative impact on the reputation of Turkish football in the international arena and caused widespread

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

debate in the sports world. The purpose of this research is to examine the failure to play the Super Cup match in Şanlıurfa and the reflection of the subsequent developments on the world press. Document analysis method, one of the qualitative research methods, was preferred in the research. In the research, news about the Super Cup match was collected from the digital archives and websites of national and international media organs. The main themes, headlines, narratives of events and comments featured in the news published in the world press were determined by examining them in detail. The headlines of national and international media organizations widely reflected the events that took place in the Turkish Super Cup. Headlines highlighted the disagreements between the Turkish Football Federation and Fenerbahçe and the uncertainties in the federation's decision-making processes. It has been determined that this situation increases the distrust in the Turkish football administration. In conclusion, Fenerbahçe's appearance on the field with the U19 team in the Turkish Super Cup and then leaving the field reveals a serious crisis in Turkish football and the tension between the federation and the clubs. These events reveal the organizational and managerial difficulties of Turkish football and the deep conflicts between clubs.

Key Words: Football, Super Cup, Fenerbahçe, Galatasaray

1. GİRİŞ

2022-2023 sezonu Süper Lig şampiyonu Galatasaray ile 2022-2023 Sezonu Ziraat Türkiye kupası şampiyonu Fenerbahçe futbol kulüpleri arasında 29 Aralık'ta Suudi Arabistan'da gerçekleşmesi planlanan ancak Suudi yetkililerle, Mustafa Kemal Atatürk tişörtleri, pankartları ve İstiklal Marşı gibi konularda yaşanan anlaşmazlıklar nedeniyle oynanamayan 2023 Turkcell Süper Kupa maçı, Türk futbol tarihinde önemli bir kırılma noktası olarak kaydedilmiştir (Haberler, 2024). Bu müsabaka, uluslararası platformda Türk futbolunu temsil etme amacı taşımaktaydı. Ancak, Suudi yetkililerin belirlediği kurallar ve Türk takımlarının milli simgelerini sahaya taşıma ısrarı arasındaki anlaşmazlık, maçın iptal edilmesine yol açmıştır.

Kararın iptaline ilişkin olarak, Türkiye Futbol Federasyonu (TFF), Fenerbahçe ve Galatasaray kulüplerinin ortak açıklamasında şu ifadelere yer verilmiştir: “Cumhuriyetimizin ve Türkiye Futbol Federasyonu’nun 100. Yılını yurtdışında kutlamak amacıyla, Türk Futbolunun marka değerine ve kulüplerimize katkı sağlayacak şekilde kulüplerimizle organize ettiğimiz, 29 Aralık 2023 Cuma günü saat 20.45’te oynanması planlanan 2023 Süper Kupa müsabakası organizasyondaki bazı aksaklıklar nedeniyle kulüplerimizle birlikte aldığımız ortak karar neticesinde ileri bir tarihe ertelenmiştir” (TFF., 2024a).

Türk futbolunun en heyecan verici ve prestijli organizasyonlarından biri olan Süper Kupa maçı, uluslararası arenada da büyük ilgi görmüştür. Hem uluslararası spor medyası hem de genel haber kaynakları tarafından, Süper Kupa müsabakasının nerede oynanacağı ve nasıl sonuçlanacağı merak edilen konular arasındaydı.

Türkiye 2023 Süper Kupa maçının oynanacağı şehir ve stadyum konusunda yapılan tartışmaların ardından, Cumhuriyetin 100. Yılında Mücadele’nin başladığı Samsun şehrinde ve İstanbul Atatürk Olimpiyat Stadı’nda oynanması gerektiğini savunanlar çoğunluktaydı (Gazetepencere, 2024).

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Fenerbahçe ve Galatasaray futbol kulüpleri ile istişare edilerek, Fenerbahçe'nin maçın deprem bölgesinde oynanması önerisi değerlendirildi. Sonuç olarak, 7 Nisan 2024 Pazar günü saat 21.30'da, maçın tribün gelirlerinden elde edilecek kazanç ile 6 Şubat deprem felaketinden etkilenen Şanlıurfa'da oynanması kararlaştırıldı. Bu karar, depremzede vatandaşlarımıza maddi ve manevi destek olma amacını taşımaktadır (TFF., 2024b).

Futbolseverler tarafından ilgiyle beklenen maç, sonrasında da tartışmalara konu edildi. TFF, Fenerbahçe'ye Trendyol Süper Lig maçını ertelemeyi teklif etti. Ancak TFF'nin açıklamasına göre, Fenerbahçe'nin UEFA Avrupa Konferans Ligi Çeyrek Finali'nde karşılaşacağı rakibi Olympiakos'un 7 Nisan 2024 tarihinde Yunanistan Süper Ligi'nde deplasmanda oynayacağı maç ertelenmemiştir. Bununla birlikte, Olympiakos ile Fenerbahçe arasındaki iki maç arasında bulunan 14 Nisan 2024 tarihindeki maç ertelenmiştir. TFF, Fenerbahçe'nin Olympiakos ile oynayacağı maçlar arasına denk gelen 14 Nisan 2024 tarihinde Trendyol Süper Lig'de VavaCars Fatih Karagümrük ile oynayacağı maçı ileri bir tarihe erteleme teklifinde bulunmuş ancak Fenerbahçe bu teklifi kabul etmemiştir.

Küresel bir ilgi odağı haline gelen Süper Kupa maçı, Fenerbahçe'nin 2023 Turkcell Süper Kupa maçını 23 Mayıs'a erteleme talebinde bulundu. Ancak, TFF, bu talebi de kabul etmedi. Fenerbahçe Spor Kulübü'nün 3 Nisan 2024 tarihinde yaptığı yazılı başvuruda, "2023 Turkcell Süper Kupa maçı 23 Mayıs 2024 tarihinde, yabancı hakemlerin yönetiminde oynanmaz ise maça A Takımımız ile çıkmayacağız." ifadelerine yer verilmişti. Ancak, bu başvuru, A Millî Futbol Takımımızın Avrupa Futbol Şampiyonası hazırlıkları ve kamp programı göz önünde bulundurularak kabul edilmedi ve maça Merkez Hakem Kurulu kadrosundan hakem ataması yapıldı. 2023 Turkcell Süper Kupa müsabakası daha önce ilan edildiği üzere 7 Nisan 2024 Pazar günü Şanlıurfa 11 Nisan Stadyumu'nda oynanacaktır, şeklinde TFF açıklamada bulunmuştur (TFF., 2024c).

Yapılan açıklamanın ardından Fenerbahçe, ligde oynanan Trabzonspor maçında yaşanan olaylar ve UEFA Konferans Ligi'nde Olympiakos ile oynanacak karşılaşmaya hazırlanmak amacıyla Süper Kupa'nın ertelenmesi başvurusunda bulunmuş sonrasında ise başvurunun kabul edilmemesi sebebiyle Fenerbahçe Yönetim Kurulu 2 Nisan'da yapılan kongrede üyelerden aldığı yetkiyle birlikte Süper Kupa'ya U19 takımıyla çıkma kararı aldılar (Globalmoneyblog, 2024).

Fenerbahçe, Galatasaray ile oynayacağı Süper Kupa maçına U19 takımıyla çıkma kararı alırken, Sarı-Lacivertlilerin gençleri bir günde 2 müsabakada boy göstererek Giresun'u 4-1 mağlup ettikten sonra ilk uçakla Şanlıurfa'ya gitmişlerdir (Sacitaslan, 2024).

Şanlıurfa'ya giden Fenerbahçe U19 takımı kafilesinde, A takım futbolcuları ve teknik direktör İsmail Kartal yer almadı. Galatasaray takımı ise tam kadro ile Şanlıurfa 11 Nisan Stadı'nda yer almıştır. Maçın 1. dakikasında Mauro Icardi'nin attığı gol ile Galatasaray 1-0 öne geçmiş ve golün ardından A takımı temsilen sahada bulunan Fenerbahçe U19 oyuncuları teknik heyetten gelen talimat ile sahadan ayrıldılar. Fenerbahçeli futbolcuların soyunma odasına gitmesiyle hakem Volkan Bayarslan, müsabakayı tatil etti. Galatasaray takımı ise Fenerbahçe'nin çekilmesinin ardından tribünlerdeki taraftarlarıyla sevinç gösterisi yaptıktan sonra, sahada çift kale maç oynamıştır (Fotomaç, 2024).

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Süper Kupa maçı sonrasında Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu'nun 11.04.2024 tarih ve 71 sayılı toplantısında aşağıdaki kararlar alınmıştır;

1- Galatasaray A.Ş.'nin, 07.04.2024 tarihinde oynanan Galatasaray A.Ş.- Fenerbahçe A.Ş. Turkcell Süper Kupa müsabakasında, taraftarlarının neden olduğu saha olayları nedeniyle 112.000 TL. para cezası ile cezalandırılmasına,

Aynı müsabakada Galatasaray A.Ş.'nin, taraftarlarının neden olduğu çirkin ve kötü tezahürat nedeniyle 100.000 TL. para cezası ile cezalandırılmasına,

2- Fenerbahçe A.Ş.'nin, 07.04.2024 tarihinde oynanan Galatasaray A.Ş.- Fenerbahçe A.Ş. Turkcell Süper Kupa müsabakasında, başlamış müsabakanın terk edilmesinden dolayı Futbol Müsabaka Talimatı'nın 24/1-a ve 23/4. maddeleri uyarınca (3-0) hükmen mağlup sayılmasına ve (FDT'nin 24/1-a maddesi uyarınca TFF tarafından takdir edilecek tazminat dışında) FDT'nin 35/1. Maddesi uyarınca 4.000.000,00 TL. para cezası ile cezalandırılmasına,

Aynı müsabakada Fenerbahçe A.Ş. idarecisi Ahmet Ketenci'nin, başlamış müsabakadan takımı çekmesi suretiyle gerçekleştirilen sportmenliğe aykırı hareketi nedeniyle 60 gün hak mahrumiyeti cezası ve 520.000 TL. para cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir (TFF., 2024d).

Şanlıurfa'daki Süper Kupa maçının oynanamaması ve sonrasında yaşanan olaylar, uluslararası basında Türk futbolunun yönetim ve organizasyon zorluklarına yönelik geniş kapsamlı eleştirilere neden olmuştur. Uluslararası basında, Türk futbolunun organizasyonel zaaflarını ve federasyonun karar alma süreçlerindeki belirsizlikleri vurgulanmıştır. Ayrıca, Fenerbahçe'nin maça U19 takımıyla çıkma kararı alması ve maçın ardından yaşanan gerginlikler, Türk futbolundaki çalkantıları ve kulüpler arasındaki gergin ilişkileri uluslararası platformda tartışma konusu haline getirmiştir. Araştırmamızın amacı, Şanlıurfa'daki Süper Kupa maçının oynanamaması ve sonrasında yaşanan gelişmelerin dünya basınına yansımasının incelenmesidir.

2. MATERYAL VE METOT

Nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman analizinde; araştırmanın amacı kapsamında ele alınan problem durumu ile ilgili yazılı (kitap, dergi, mektup, vb.) ve görsel medya (fotoğraf, video, vb.) unsurlarında yer alan bilgi ve içeriklerin analiz edilmesine olanak sağlar (Ary ve ark., 2010). Araştırmada, ulusal ve uluslararası medya organlarının dijital arşivlerinden ve internet sitelerinden Süper Kupa maçıyla ilgili haberler toplanmıştır. Dünya basınında yayımlanan haberlerde öne çıkan ana temalar, manşetler, olayların anlatımı ve yorumlar ayrıntılı bir şekilde incelenerek belirlenmiştir. Belirlenen dokümanlar titizlikle incelenmiş ve her bir dokümanın içerdiği bilgi ve yorumlar dikkatlice okunarak analiz edilmiştir.

3. BULGULAR

Türkiye Süper Kupasında yaşananlar, Fenerbahçe'nin protesto amacıyla U19 takımını sahaya sürmesi ve ardından maçın başlamasından sadece iki dakika sonra sahayı terk etmesi ile sonuçlanan müsabakanın, uluslararası medyadaki gazete manşetlerinin yansıması aşağıda yer almıştır;

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Hollanda'nın Nos gazetesi ***'Türkiye Süper Kupa saçmalığı: Fenerbahçe genç takımla sahaya çıkıyor ve bir dakika sonra bırakıyor',*** manşeti ile Türkiye'deki Süper Kupa tam bir rezalet oldu. Türk federasyonunu protesto etmek amacıyla, sadece genç oyuncularla sahaya çıkan Fenerbahçe, Galatasaray'ın forvet oyuncusu Mauro Icardi'nin ilk dakikada attığı golün ardından sahayı terk etti (Nos, 2024).

İsveç'in Aftonbladet gazetesi ***'Türkiye Kupası finalinde tuhaf sahneler'*** manşeti ile Türkiye Süper Kupası finalinde tuhaf sahneler yaşandı. Fenerbahçe 49. saniyede gol yedi, pes etti, bu planlanan bir protestoydu. Protestonun nedeni ise Fenerbahçe'nin farklı bir maç tarihi ve yabancı hakem isteklerinin karşılanmamasıyla ilgiliydi (Aftonbladet, 2024).

Amerika Birleşik Devletleri'nin The Washington Post gazetesi '***Fenerbahçe U19 takımı, Galatasaray'ın 1. dakikada attığı golün ardından oyundan ayrılırken Türkiye Süper Kupası kaosu'*** manşeti ile Türkiye Süper Kupası pazar günü 1-0 galip ilan edilen rakip Galatasaray'a karşı erken bir gol yiyen Fenerbahçeli oyuncuların sadece 101 saniye sonra kaosla sona erdi. Fenerbahçe, Türk futbol otoritelerinin olumsuz muamelesine ilişkin iddiaları protesto etmek amacıyla 19 yaş altı takımını maça çıkarmaya karar vermişti' (The Washington Post, 2024) şeklinde gazetesinde yer vermiştir

İngiltere'nin BBC gazetesi, ***'Fenerbahçe U19 takımı Süper Kupa maçında Galatasaray'a karşı sahayı terk etti'*** manşeti ile 'Fenerbahçe, perşembe günü Yunanistan'ın Olympiakos takımıyla oynayacağı Avrupa Ligi çeyrek final karşılaşması nedeniyle maçın ertelenmesini istemişti. Futbol federasyonu bu talebi reddetti. Maçta Mauro Icardi'nin golü ile Fenerbahçe sahadan çekildi, maç tatil edildi. Fenerbahce Başkanı Ali Koç bir basın toplantısı düzenleyerek şunları söyledi: "Türk futbolunun sıfırlanma zamanı geldi." Yarım bırakılan maçın ardından yapılan açıklamada, kulübün "kazanmak için değil, gerçekleri savunmak için" sahaya çıktığı belirtilirken, "dik durmaya devam edeceklerini" ifade etmiştir (BBC, 2024).

Almanya Sport1 gazetesi ***'Türkiye Süper Kupası'nda inanılmaz saçmalık'*** manşeti ile Fenerbahçe U19 takımı ile maça çıktığını ve bir dakika sonra sahadan çekildiğini, Fenerbahçe ve Galatasaray arasında oynanan Türkiye Süper Kupasının tam bir komediye dönüştü (Sport1, 2024).

Fransa 20minutes gazetesi ***'Türkiye Süper Kupası: Çılgın sahne, F.Bahçe sahayı terk ederek "gizli şebeke"yi suçladı'*** manşeti ile pazar günü Galatasaray ile F.Bahçe arasında oynanan Süper Kupa'nın Galatasaray antrenman maçına dönüşmesi ve Fener'in U19 oyuncularının sahayı terk etmesiyle Türk futbolu derin krizini sürdürüyor (20minutes,2024).

İtalya La Gazzetta dello Sport gazetesi ***'Kaos Türkiye: Fener, U19 ile Galatasaray'a karşı sahaya çıkıyor, 1 dakika sonra gol yiyor ve maçtan ayrılıyor'*** manşeti ile Fenerbahçe, geçtiğimiz mart ayında Trabzonspor'la oynanan maçta yaşanan ciddi olayların ardından federasyonla savaş halindeydi. Fenerbahçe'nin Galatasaray maçının ertelenmesi ve yabancı hakemin çağırılması yönündeki talebi Türkiye Futbol Federasyonu tarafından reddedilmişti (Gazzetta, 2024).

İrlanda miror gazetesi ***'Galatasaray, Fenerbahçe'nin U19'la başlayıp sahayı terk etmesiyle bir dakika sonra Türkiye Süper Kupası'nı kazandı'*** manşeti ile Türkiye Süper Kupası

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

başlangıçta birkaç ay ertelendikten sonra nihayet Pazar günü oynandı. Ancak, maç kendisine ayrılan 90 dakika dolmadan çok önce bitti (İrishmirror, 2024).

Slovenya'nın Nogomania gazetesi ***'Fenerbahçe ayrılırken Türkiye Süper Kupası'nda eşi benzeri görülmemiş saçmalık'*** manşeti ile Galatasaray ile Fenerbahçe arasında oynanan Türkiye Süper Kupa finalinde Avrupa futbolunda son dönemde görülmemiş bir saçmalık yaşandı. Fenerbahçenin Trabzonspor ile oynanan maçın sonunda büyük bir kavgaya yol açan güvenlik önlemlerinden memnun olmaması, Olympiacos ile oynanacak olan Konferans Ligi çeyrek finali maçının ertelenmemesi, kulüp yönetiminin maçı yabancı bir hakemin yönetmesini talep etmesi, ancak federasyonun bu koşulların hiçbirini yerine getirmemesi nedeniyle maça genç takımla başlayan Fenerbahçe, Mauro Icardi'nin attığı golle Galatasaray'ın bir dakikadan kısa sürede öne geçmesini sağladı. Bu golden sonra Fenerbahçeli oyuncular sahayı terk etti. Bu durum, şüphesiz Türk futbolunun tutkulu dünyasında önümüzdeki günlerde de heyecan yaratmaya devam edecek (Nogomania, 2024).

İspanya'nın Marca gazetesi ***'Türkiye'de skandal: F.Bahçe, Süper Kupa'dan bir dakika sonra protestoyla ayrıldı'*** manşeti ile Galatasaray hiç oynamadan Süper Kupa'nın şampiyonu ilan edildi (Marca, 2024).

Rusya'nın gazeta gazetesi ***'F.Bahçe Süper Kupa maçını bozdu'*** manşeti ile F.Bahçe genç takımını sahaya çıkardı. Maçın ilk dakikasında Mauro Icardi, Galatasaray adına gol attı, atılan golün ardından Fenerliler sahayı terk etti (Gazeta, 2024).

Polonya'nın rzeczpospolita gazetesi ***'Türkiye Süper Kupası'nda skandal! Maç bir dakika sonra sona erdi.'*** manşeti ile Fenerbahçe, Türkiye Süper Kupa maçını boykot edeceğini duyurdu. Ve sözünü tuttu. Maç bir dakika sonra sona erdi ve kupa Galatasaray'a gitti (Rzeczpospolita, 2024)

İsviçre'nin Blick gazetesi ***'Türkiye Süper Kupası komediye dönüştü'*** manşeti ile Galatasaray ile Fenerbahçe'nin Süper Kupa'da karşı karşıya gelmesi gerekiyordu. Ama gösterilen şey kötü bir filme benziyordu. Galatasaraylı oyuncular bir daha bundan daha saçma bir şampiyonluğu kutlamayacak! Türkiye Süper Kupası kağıt üzerinde heyecanlı bir maç olacağa benziyordu. Süper Lig'in iki devleri Galatasaray ve Fenerbahçe karşı karşıya geldi. Ancak başlama vuruşunda stadyuma bakmak bile bunun normal bir final maçı olmadığını gösteriyordu. Fenerbahçe, A takım yıldızları yerine sahaya U19 oyuncularını çıkardı. Arjantinli oyuncu Mauro Icardi maçın tek golünü atarak takımını öne geçirdi ve bir dakika bile geçmeden Fenerbahçe'deki görevliler hızla oyuncularını çağırıp soyunma odasına gönderdiler (Blick, 2024).

Romanya'nın Gazeta Sporturilor gazetesi ***'Fenerbahçe tarihi boykotu 5 noktada anlatıyor: "20 yıldır adaletsiz sisteme karşı mücadele ediyoruz!'*** manşeti ile Fenerbahçe kulübü, Pazar günü Türkiye Süper Kupası'nda Galatasaray'a karşı U19 takımıyla sahaya çıktı. Mauro Icardi'nin 50. saniyede attığı golün ardından sahayı terk eden Fenerbahçe ekibi, Galatasay'a Süper Kupa'yı kazandırdı (Gazeta Sporturilor, 2024)

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Özgen, (2024), 7 Nisanda oynanan Fenerbahçe ve Galatasaray Süper Kupa maçının akşamına kadar her şeyin olağan olduğunu, bir kulüp başkanının sahaya girip bir hakeme yumruk atmadığını, başka bir kulüp başkanının, yine sahaya girip takımını sahadan çekmediğini belirtmiştir. Bir maç sonunda ev sahibi takımın taraftarları sahaya girip deplasman takımının oyuncularına saldırmaya kalkmadığını, maç akşamı Fenerbahçe'nin maçın ikinci dakikasında sahayı terk etmesi mi bizi şoka uğrattı? Her şeyden önce biraz samimi olmakta fayda var söylemlerinde bulunmuştur.

Galatasaray Başkanı Dursun Özbek, Süper Kupa maçı sonrasında Şanlıurfa gibi güzel bir şehirde, buranın çocuklarına, buranın insanlarına bu derbiyi seyrettiremedik. Keyfini almak varken, şahit olduğunuz gibi hiç beklemediğimiz bir şeyle karşılaştık ifadelerine yer vermiş. Maçın bilet gelirlerinin depremzedelere yardım olarak verilmesinin kararlaştırdıkları fakat Fenerbahçe tribünlerinin boş olduğunu dile getirmektedir. Ayrıca "Dünyaya mahcup olduk." şeklinde açıklamalarda bulunmuştur (Özkaya, 2024).

Galatasaray'da yardımcı antrenörlük görevini sürdüren Ismael Garcia Gomez, Fenerbahçe'nin sahadan çekildiği Süper Kupa maçıyla ilgili olarak şunları dile getirdi: "Olayların sonucuna baktığımızda, Türk futbolunun kötü bir imajının oluşabileceği bir gelişme olduğunu, çünkü bu sezon yaşanan kavgalar ve olaylar, insanların Türk futboluna dair algısını olumsuz etkiliyor. Türk futbolu büyümeye çalışıyor ancak bu tür olaylar her şeyi çok zorlaştırıyor." ifadelerini belirtmektedir (Beinsports, 2024).

Süper Kupa'da sahadan çekilmesinin ardından Fenerbahçe futbol kulübü tarafından yapılan bu olumsuz eleştirilere cevaben, kazanmak için değil doğruları savunmak için sahaya çıktığımız bir günde, tavrımızı özetlemek adına vurgulamak istediğimiz şey şudur: "Sadece futbolda değil, yarıştığımız her branşta 117 yıllık köklü geçmişiyle Türk sporuna hizmet eden, müzesinde alın terinin, emeğin izlerini taşıyan binlerce kupası olan ve 30 milyon taraftarıyla ülkesinin milli değerlerini benliğinde hisseden bir kulüp olarak, Dünyanın en büyük spor kulübü olmanın gururunu taşıyoruz. Dün olduğu gibi bugün ve yarın da dik durmaya devam edeceğiz." ifadelerini yer vermişler (Fanatik, 2024).

Fenerbahçe Başkanı Ali Koç'un U19 takımı ile maça çıkıp ikinci dakika da takımı sahadan çekmesine sitem olarak, Dünyanın hiçbir yerinde duvarına başkan posteri asıp, formasının arkasına yöneticisinin adını yazdıran taraftar yoktur. Futbol onu oynayan ve onu izleyenlerin güzel oyunu olduğunu ifade etmektedir (Timurlenk,2024).

Hesaplaşmanın sahada yapılması gerektiğini, ülkemizde hakemlerin adaletli davranmadığına inandığını, hataların insani değil planlı olduğunu belirtmektedir. Ali Koç'un U19 takımı ile sahaya çıkıp sonrasında oyuncuları sahadan çekmesinin durduk yerde ortaya çıkmadığını, hakemlerin kötü kararlar verdiklerini ve belli bir standartlarının olmadığını savunmaktadır. Bu yüzden de futbol camiasında kimsenin onlara güveni kalmadığını, dolayısıyla bu tepkiyi normal karşıladığını savunmaktadır (Yağcıoğlu, 2024).

Fenerbahçe'nin U19 takımı ile sahaya çıkması, sosyal medyada büyük yankı uyandırdı. Futbolseverler ve spor otoriteleri, bu olayın Türk futbolunun içinde bulunduğu sorunlara ve

kulüp içi gerilimlere işaret ettiğini kaydederken, Türk futbolunda derin tartışmalara neden olacağı vurgulandı (Yahşi, 2024).

Fenerbahçe'nin maça U19'la çıkıp, ikinci dakikada sahayı terk etmesi son lig şampiyonu Galatasaraylı sporcuların da, son kupa galibi Fenerbahçeli futbolcuların emeğine de haksızlık olduğunu belirtilmektedir (Meleke, 2024).

Fenerbahçe ve Galatasaray futbol kulüplerinin Süper Kupa maçında yaşanan olaylar, Türk futbolunda derin bir tartışma ve yankı uyandırdı. Bu olay, sadece futbolseverler arasında değil, sosyal medyada ve uluslararası basında da büyük ilgi gördü. Hollanda'dan İspanya'ya, Amerika'dan Rusya'ya kadar pek çok ülkeden gazeteler, maçın gidişatını ve sonucunu manşetlerine taşıdılar.

Fenerbahçe'nin sahadan çekilme kararı, uluslararası medyada genellikle Türk futbolundaki iç sorunlara ve kulüp içi gerilimlere dikkat çeken bir vurguyla ele alınmıştır. Bazı gazeteler olayı bir komedi olarak nitelerken, bazıları ise Türk futbolundaki derin krize dikkat çekmiştir. Gazetelerin ortak noktası ise, Fenerbahçe'nin maça genç oyuncularla çıkıp, maçın başlamasından çok kısa bir süre sonra sahayı terk etmesini vurgulamalarıydı. Bu çeşitlilik, olayın karmaşıklığını ve uluslararası toplumun farklı bakış açılarını yansıtmaktadır. Ayrıca, uluslararası medyada Türk futbolunun içinde bulunduğu krizi ve futbol kulüpleri arasındaki iç gerginlikleri gözler önüne sermiştir.

Türkiye Süper Kupa maçında Fenerbahçe U19 takımının sahadan çekilerek, maçı boykot etme kararı, sadece bir spor olayı olarak değil, aynı zamanda Türk futbolunun iç dinamikleri ve yönetim sorunlarıyla ilgili derinlemesine irdelenmesi gereken bir konu olarak da karşımıza çıkmaktadır. Türkiye Futbol Federasyonu ile Fenerbahçe arasındaki iletişimsizlik ve anlaşmazlıklar, maçın iptal edilmesine ve sonrasında yaşanan kaosun ana sebeplerinden biri olmuştur. Federasyonun kararları ve kulüplerin talepleri arasındaki uyumsuzluk, Türk futbolunun içinde bulunduğu krizi derinleştirmiştir. Türkiye Süper Kupa maçının öncesinde ve sonrasında yaşanan olaylar, Türk futbolunun uluslararası arenadaki itibarını olumsuz etkilemiş ve ülkenin spor yönetimi üzerindeki güvensizliğini artırmıştır.

5. KAYNAKLAR

Aftonbladet. Se. (2024). Bisarra scenerna i den turkiska cupfinalen. https://www.aftonbladet.se/sportbladet/fotboll/a/RG3ww2/bisarra-scener-i-den-turkiska-cupfinalen-mellan-galatasaray-och-fenerbahce Erişim Tarihi: 09.04.2024.

Ary, D., Jacobs, L. C., Razavieh, A., & Sorensen, C. (2010). Introduction to research in education Belmont. CA: Wadsworth.

BBC.com (2024). Fenerbahce field U19 side then leave pitch in Super Cup against Galatasaray. https://www.bbc.com/sport/football/68758012 Erişim Tarihi: 10.04.2024.

Beinsports.com. (2024). Galatasaray cephesinden Süper Kupa yorumu: "Gerçekten yazık..." https://beinsports.com.tr/haber/galatasaray-cephesinden-super-kupa-yorumu-gercekten-yazik Erişim Tarihi: 07.05.2024.

Blick. ch. (2024). Supercup wird zur Farce. https://www.blick.ch/sport/fussball/international/an-absurdum-nicht-zu-ueberbieten-tuerkischer-supercup-wird-zur-farce-id19614471.html Erişim Tarihi: 26.04.2024.

Fanatik.com (2024). Galatasaray Fenerbahçe Süper Kupa Finali Son Dakika: Fenerbahçe sahadan çekildi! https://www.fanatik.com.tr/fenerbahce/live-galatasaray-fenerbahce-super-kupa-finali-son-dakika-fenerbahce-sahadan-cekildi-2544327#post-13 Erişim Tarihi: 05.05.2024.

Fotomac.com.(2024). Fenerbahçe Süper Kupa maçında sahadan çekildi! Galatasaray... https://www.fotomac.com.tr/fenerbahce/2024/04/07/fenerbahce-super-kupa-macinda-sahadan-cekildi-galatasaray Erişim Tarihi: 05.05.2024.

Gazeta. ru. (2024). «Фенербахче» сорвал матч на Суперкубок Турции. https://www.gazeta.ru/sport/news/2024/04/07/22730323.shtml Erişim Tarihi: 25.04.2024.

Gazeta Sporturilor. (2024). Fenerbahce explică în 5 puncte boicotul Istoric: „De 20 de ani luptăm contra sistemului nedrept!”. https://www.gsp.ro/international/campionate/fenerbahce-comunicat-supercupa-turciei-galatasaray-737631.html Erişim Tarihi: 26.04.2024.

Gazzetta. it. (2024). Caos Turchia: il Fener schiera l'U19 contro il Galatasaray, prende gol dopo 1' e si ritira. https://www.gazzetta.it/Calcio/Estero/07-04-2024/fenerbahce-schiera-l-u19-in-supercoppa-col-galatasaray-e-abbandona-dopo-1.shtml?refresh_ce Erişim Tarihi: 15.04.2024.

Gazetepencere.com. (2024). Fenerbahçe üyelerinden Arabistan itirazı: Süper Kupa, Atatürk Olimpiyat'ta veya Samsun'da oynanmalı https://www.gazetepencere.com/spor/fenerbahce-uyelerinden-arabistan-itirazi-super-kupa-ataturk-olimpiyatta-veya-487418h Erişim Tarihi: 05.05.2024.

Globalmoneyblog.com. (2024). Derbide Fenerbahçe Neden Sahadan Çekildi? https://globalmoneyblog.com/spor/fenerbahce-galatasaray-macinda-fenerbahce-neden-sahadan-cekildi/ Erişim Tarihi: 11.04.2024.

Haberler.com. (2024). https://www.haberler.com/haberler/super-kupa-neden-sanliurfa-da-oynanacak-16875194-haberi/ Erişim Tarihi: 02.05.2024.

İrishmirror. ie. (2024). Galatasaray win Turkish Super Cup after one minute with Fenerbahce starting U19s and leaving pitch. https://www.irishmirror.ie/sport/soccer/turkish-super-cup-galatasaray-fenerbahce-32533580 Erişim Tarihi: 09.04.2024.

Marca.com. (2024). Escándalo en Turquía: el Fenerbahçe se va de la Supercopa tras un minuto en señal de protesta. https://www.marca.com/futbol/futbol-internacional/2024/04/07/6612e442e2704eca8a8b45bb.html Erişim Tarihi: 20.04.2024.

Meleke, U. (2024). Üzerinizde cumhuriyetin yüzüncü yılının ahı var https://www.hurriyet.com.tr/sporarena/yazarlar/ugur-meleke/uzerinizde-cumhuriyetin-yuzuncu-yilinin-ahi-var-42443174 Erişim Tarihi: 04.05.2024.

Nogomania.com. (2024). Unprecedented farce in Turkish Super cup as Fenerbahce walks off. https://en.nogomania.com/read/Unprecedented-farce-in-Turkish-Super-cup-as-Fenerbahce-walks-off.aspx Erişim Tarihi: 19.04.2024.

Nos. nl. (2024).Turkse supercup-farce: Fenerbahçe stelt jeugdploeg op en stapt na één minuut op. https://nos.nl/artikel/2515921-turkse-supercup-farce-fenerbahce-stelt-jeugdploeg-op-en-stapt-na-een-minuut-op Erişim Tarihi: 09.04.2024.

Rzeczpospolita. (2024) Skandal w Superpucharze Turcji. Mecz zakończony po minucie. https://sport.rp.pl/pilka-nozna/art40125851-skandal-w-superpucharze-turcji-mecz-zakonczony-po-minucie Erişim Tarihi: 26.04.2024.

Özgen, O. (2024). Belki de en iyisi oynamamaktır https://www.gazeteduvar.com.tr/belki-de-en-iyisi-oynamamaktir-makale-1682569 Erişim Tarihi: 04.05.2024.

Özkaya, B. (2024). Fenerbahçe, Süper Kupa'da maçtan geri çekildi! https://www.gunimedya.com/fenerbahce-super-kupada-mactan-geri-cekildi/ Erişim Tarihi: 05.05.2024.

Sacitaslan.com. (2024). Kupa yarıda kaldı: Fenerbahçe sahadan çekildi https://www.sacitaslan.com/super-kupa-yarida-kaldi-fenerbahce-sahadan-cekildi-haberi-579588 Erişim Tarihi: 05.05.2024.

Sport1.de. (2024). Unfassbare Farce im türkischen Supercup. https://www.sport1.de/news/internationaler-fussball/2024/04/unfassbare-turkei-farce-supercup-zwischen-fenerbahce-und-spielabbruch-nach-1-minute-abgebrochen Erişim Tarihi: 13.04.2024.

TFF. org. (2024a). TFF. org. (2024a). Kamuoyuna Duyurulur https://www.tff.org/default.aspx?pageID=687&ftxtID=43064 Erişim Tarihi: 02.05.2024.

TFF. org. (2024b). 2023 Turkcell Süper Kupa Maçı, 7 Nisan'da Şanlıurfa'da Oynanacak. https://www.tff.org/default.aspx?pageID=687&ftxtID=43874 Erişim Tarihi: 11.04.2024

TFF. org. (2024c). 2023 Turkcell Süper Kupa Maçı, 7 Nisan'da Şanlıurfa'da Oynanacak https://www.tff.org/default.aspx?pageID=687&ftxtID=43749 Erişim Tarihi:05.05.2024.

TFF. org. (2024d). PFDK Kararlar - 11.04.2024. https://tff.org/default.aspx?pageID=246&ftxtID=43926 Erişim Tarihi: 15.04.2024

The Washington Post. (2024). Turkish Super Cup chaos as Fenerbahçe U19 team walks off after 1st-minute goal for Galatasaray. https://www.washingtonpost.com/sports/soccer/2024/04/07/turkey-super-cup-fenerbahce-galatasaray/108f63f2-f524-11ee-9506-c8544e5c9d86_story.html Erişim Tarihi: 16.04.2024

Timurlenk, B. (2024). Derbi ruhu ve tutkusunu bilmeyenler... https://www.sabah.com.tr/yazarlar/spor/timurlenk/2024/04/08/derbi-ruhu-ve-tutkusunu-bilmeyenler Erişim Tarihi: 04.05.2024.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Yahşi, M. (2024). Fenerbahçe, Süper Kupa maçından çekildi;dünya basını yankılandı! https://olaygazete.co.uk/olay-spor/fenerbahcenin-super-kupa-macindan-cekilmesi-dunya-basininda-yanki-buldu.html Erişim Tarihi: 05.05.2024.

Yağcıoğlu, İ. (2024). Hiçbir şey değişmez https://www.takvim.com.tr/yazarlar/ilkeryagcioglu/2024/04/08/hicbir-sey-degismez Erişim Tarihi: 04.05.2024.

20minutes.fr. (2024). Supercoupe de Turquie: Scène folle, Fenerbahçe quitte la pelouse après trois minutes et dénonce « un réseau occulte » https://www.20minutes.fr/sport/football/4085329-20240408-supercoupe-turquie-scene-folle-fenerbahce-quitte-pelouse-apres-trois-minutes-denonce-reseau-occulte Erişim Tarihi: 15.04.2024.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

TİCARİLEŞEN SPORDA YABANCILAŞMA

Dr. İsmail ÖNER

E-mail: smailoner1@gmail.com ORCID ID: 0000-0003-0332-2139

Doç. Dr. Emine ÖZTÜRK KARATAŞ

Malatya Turgut Özal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Egzersiz ve spor Bilimleri Bölümü, E-mail: emine.karatas@ozal.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-4142-5369

Doç. Dr. Özgür KARATAŞ

İnönü Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü,

E-mail: ozgur.karatas@inonu.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-7863-2898

ÖZET

Geleneksel spor anlayışının yerini alarak ticari bir faaliyet haline gelen spor, sporcuların yaşamlarını olumsuz yönde etkilemektedir. Spor endüstrisinin ticarileşmesi, sporcuların meta olarak görülmesine ve ticari beklentilere uymaya zorlamaktadır. Bu durum, sporcuların sporun özünden uzaklaşmalarına ve kendilerini yalnız hissetmelerinden dolayı yabancılaşmaya neden olmaktadır. Bu araştırmamızın amacı ticarileşen sporda yabancılaşmanın incelenmesidir. Araştırmada, nitel araştırma metodolojisine odaklanılarak doküman analizi yöntemi tercih edilmiştir. Araştırma sürecinde, öncelikle spor ve yabancılaşma konularıyla ile ilgili akademik makaleler, tezler, dergiler, gazeteler ve kitap dokümanlarına erişilerek orijinallikleri kontrol edilmiştir. Bu yöntemle, sporun ticarileşme sürecinin sporcular üzerindeki yabancılaşma etkileri ve sporun bu yabancılaşmaya karşı sunduğu çözümler doküman incelemesi yoluyla detaylı bir şekilde incelenmiştir. Bireysel branşlarda mücadele eden sporcuların, takım sporlarındaki sporculardan daha fazla yabancılaşma eğiliminde olduğu, yabancılaşan sporcuların performans kaybı, sağlık riskleri ve kendini dışlanmış hissetme gibi olumsuz sonuçlarla karşılaştığı belirlenmiştir. Ayrıca ticarileşme sürecinde, sporun daha fazla rekabetçi ve performans odaklı bir hale gelmesi, sporcular arasında iletişimi ve takım ruhunu zayıflatma potansiyeline sahip olduğu tespit edilmiştir. Sporun sunduğu motivasyon, toplumsal değer ve sosyal rehabilitasyon gibi olanaklar ise yabancılaşma sorununa karşı etkili bir çözüm olduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak, sporun ticarileşmesinin neden olduğu yabancılaşma sorunlarını en aza indirmek ve sporcuların hem fiziksel hem de psikolojik sağlığını koruyabilmek için spor yönetiminde insan odaklı ve bütüncül yaklaşımların benimsenmesi gerekmektedir. Bununla birlikte sporun yabancılaşma üzerindeki etkilerini anlamak ve bu sorunları çözmek için spor endüstrisinin yöneticileri ve karar vericileri tarafından uygun politikaların benimsenmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Spor, Taraftar, Yabancılaşma, Ticarileşme

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

ALIENATION IN COMMERCIALIZED SPORTS

ABSTRACT

Sports, which has become a commercial activity by replacing the traditional understanding of sports, negatively affects the lives of athletes. The commercialization of the sports industry forces athletes to be viewed as commodities and to conform to commercial expectations. This situation causes athletes to become alienated from the essence of sports and feel alone. The aim of this research is to examine alienation in commercialized sports. In the research, document analysis method was preferred by focusing on qualitative research methodology. During the research process, academic articles, theses, magazines, newspapers and book documents related to sports and alienation were accessed and their originality was checked. With this method, the alienation effects of the commercialization process of sports on athletes and the solutions offered by sports against this alienation were examined in detail through document analysis. It has been determined that athletes competing in individual branches tend to be more alienated than athletes in team sports, and that alienated athletes face negative consequences such as loss of performance, health risks and feeling excluded. It has also been determined that during the commercialization process, sports have become more competitive and performance-oriented, which has the potential to weaken communication and team spirit among athletes. Opportunities such as motivation, social value and social rehabilitation offered by sports have been determined to be an effective solution to the problem of alienation. As a result, it is necessary to adopt human-oriented and holistic approaches in sports management in order to minimize the alienation problems caused by the commercialization of sports and to protect both the physical and psychological health of athletes. However, in order to understand the effects of sports on alienation and solve these problems, appropriate policies need to be adopted by managers and decision makers of the sports industry.

Key Words: Sports, Fans, Alienation, Commercialization

1. GİRİŞ

Spor, toplumsal yaşamın önemli bir parçası olarak, bireylerin fiziksel ve zihinsel sağlığını destekleyen, sosyal ilişkileri güçlendiren ve toplumsal kimliklerin oluşumuna katkı sağlayan bir etkinliktir. Bununla birlikte, sporun profesyonelleşmesi ve ticarileşerek modern toplumda daha fazla yer alması bu alanda yeni sosyal ve psikolojik sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Ticarileşme süreci, spor organizasyonlarını pazar odaklı olmaya, kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılamaya, pazarda kalabilmek için gelirlerini ve karlarını artıracak yeni stratejiler aramaya ve uygulamaya zorlamaktadır (Radaković ve Marinković, 2021). Spor ticarileştikçe, sömürülmekte ve gerçek değerini yitirmektedir. Ticarileşmenin artmasıyla birlikte, bir sporcunun performansı yalnızca kişisel ve duygusal bağlamda değil, aynı zamanda finansal getiriler bağlamında da değerlendirilmektedir. Bu durum, ilişkilerin insani yönlerinin arka plana atılarak ekonomik ve maddi değerlere odaklanılmasına yol açmaktadır (Orunbayev,

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

2023). Sporcuların kendi öz kimliklerinden uzaklaşmalarına ve kendilerini yalnızca birer ticari meta olarak görerek yabancılaşmasına neden olmaktadır. Yabancılaşma, kişilerin yaşadığı topluma ve kültürel değerlere karşı umursamazlığı, başkalarından uzaklaşması ve kopma durumunu ifade eder (Bademci, 2001).

Sporcular açısından yabancılaşma ise, sporcunun spor ortamından ve spor sürecinden soyutlanması, içsel spora bağlılığı ve anlam, ilişkilerde bozulmalar ve yalnızlık gibi durumların bütünü olarak görülmektedir (Sakar, 2023). Yabancılaşan sporcu, oyun şevkini kaybeder, sosyal ilişkiler kurmaktan kaçınır, daha çok doping kullanır ve kural ihlali yapar, sıklıkla ceza alır, işin iç faktörleriyle değil, para ve güvenlik unsurlarıyla uğraşır. Sporcu zamanla mücadele edecek gücü hissetmez, yeteneğini üretim gücüne çevirememeye başlar ve kendine yabancılaşır. Kendi yeteneğini dışındaki unsurlara atfeder ve kendini yoksun bir nesne olarak algılar (Özdemir, 2018).

Öte yandan spor, bireyler için motivasyon, bağlanma, toplumsal değer, temsil ve sosyal rehabilitasyon olanakları sunarak sporda yabancılaşma sorununa bir çözüm rolü üstlenmektedir. Sporun yaşama sevinci, mutluluk, kişilik gelişimi, toplumsal iletişim, oyun ve sosyalleşme gibi etkileri modern dünyada yadsınamayacak öneme sahiptir (Zelyurt, 2020). Sporcuların branşlarına karşı ilgi, istek ve heyecan duymaları hedefledikleri üst düzey performansa ulaşmalarını da kolaylaştırmaktadır. Sporun, sporcu da bıraktığı bu olumlu duygu durumları sporcuların spora karşı yabancılaşma duygularının da engellenmesini sağlayacaktır (Kelecek ve Göktürk, 2017). Sporun, bireylerin hayatlarında sağladığı çeşitli faydalar ve etkiler göz önüne alındığında, onun yalnızca fiziksel sağlık için değil, aynı zamanda sosyal, duygusal ve zihinsel hali için kritik bir öneme sahiptir.

Sporun bireylerin fiziksel ve zihinsel sağlığını destekleyen, sosyal ilişkileri güçlendiren ve toplumsal kimliklerin oluşumuna katkı sağlayan bir etkinlik olmasının yanı sıra, ticarileşme sürecinin getirdiği sosyal ve psikolojik sorunlarla da başa çıkılması gerekmektedir. Araştırmamızda, sporun ticarileşme sürecinin sporcular üzerindeki yabancılaşma etkilerini ve sporun bu yabancılaşmaya karşı sunduğu çözümleri incelemeyi amaçlamaktadır.

2. MATERYAL VE METOT

Araştırmanın verileri doküman incelemesi yoluyla elde edilmiştir. Doküman incelemesinde, araştırılması amaçlanan olgu/olaylar ile ilgili bilgi içeren özel veya resmi yazılı materyaller analiz edilir (Sönmez ve Alacapınar, 2019; Yıldırım ve Şimşek, 2018). Araştırma sürecinde, öncelikle spor ve yabancılaşma ile ilgili akademik makaleler, tezler, dergiler, gazeteler ve kitap dokümanlarına erişilerek orijinalliği kontrol edildi. Bu yöntemle, sporun ticarileşme sürecinin sporcular üzerindeki yabancılaşma etkileri ve sporun bu yabancılaşmaya karşı sunduğu çözümler doküman incelemesi yoluyla detaylı bir şekilde incelenmiştir. Bu analizler, sporun ticarileşme sürecinde ortaya çıkan sosyal ve psikolojik sorunların anlaşılmasına ve çözümler geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

3. BULGULAR

Araştırmacılar, yabancılaşmanın çeşitli boyutlarını ve etkilerini inceleyerek önemli bulgular ortaya koymuştur. Lee (2021), Koreli ergenlerde Covıd-19 salgını sonrası beden eğitimi derslerinde yabancılaşma üzerine yaptığı çalışmada, salgın sonrası beden eğitimi derslerindeki

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

yabancılaşmanın okul mutluluğunu olumsuz etkilediğini bulmuştur. Ayrıca, beden eğitimi derslerine yabancılaşmanın geleceğe yönelik sağlıklı yaşam beklentilerini de olumsuz etkilediği ortaya çıkmıştır.

Temel ve arkadaşları (2023) ise, Covid-19 sürecinin beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin işe yabancılaşması üzerindeki etkilerini araştırdıkları çalışmada, salgının beden eğitimi öğretmenlerinin işe yabancılaşma düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını belirlemişlerdir. Bunun yerine, öğretmenlerin işe yabancılaşmasının belirli bir zaman dilimine yayılan olaylardan ziyade, esas olarak mevcut eğitim sisteminin doğasında bulunan yapısal sorunlardan kaynaklandığını savunmaktadırlar.

Okur (2021), farklı spor branşlarında görev yapan, 330 antrenörün Covid-19 salgın sürecinde öz yeterlik, tükenmişlik ve yabancılaşmaları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanan çalışmasında, değişkenler arasında pozitif yönlü anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Karakullukçu (2020), Ankara'da iki farklı üniversitede spor ve turizm eğitimi alan öğrenciler üzerinde yaptığı çalışmada, iletişim yeterliliğinin sporda yabancılaşmayı farklı boyutlarda azaltıcı bir etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Eidi Pour ve ark. (2020), İran Spor ve Gençlik Bakanlığı personeli arasında toksik liderlik tarzının örgütsel sinizm ve işe yabancılaşma üzerindeki etkisini ele aldıkları çalışmada, yöneticilerin liderlik tarzlarında toksik davranışları mümkün olduğunca en aza indirmeleri gerektiğini vurgulamaktadırlar. Çalışma, bu tür olumsuz davranışların varlığının ve devam etmesinin, örgütten ve insan kaynaklarından uzaklaşmayı tetiklediğini ve örgüt çalışanlarının karamsarlığa ve yabancılaşmaya neden olan koşulları oluşturduğunu göstermektedir

Akgül ve Tekin (2022), farklı illerdeki spor bilimleri fakültelerinde öğrenim gören 271 erkek ve 152 kız olmak üzere toplam 423 öğrenci üzerinde yapılan çalışmada, erkek öğrencilerin yabancılaşma düzeylerinin kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, profesyonel düzeyde spor yapan öğrencilerin yabancılaşma düzeylerinin amatör düzeyde spor yapan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Benzer şekilde, takım sporlarıyla uğraşan spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin, bireysel sporlarla uğraşan öğrencilere göre yabancılaşma ölçeğinin alt boyutlarından biri olan sosyal izolasyon düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Park ve ark (2020), yabancılaşan gençlerde futbol oynamanın stres, sosyallik ve fiziksel uygunluk üzerine etkisi adlı çalışmalarında, uzun süreli futbol programına katılmanın sosyal olarak yabancılaşan bireylere fayda sağlayabileceğini belirtmişlerdir.

Özsarı ve Çetin'in (2022), 165 hokey sporcusu üzerinde gerçekleştirilen çalışmasında, Covid-19 korkusu ile sporda yabancılaşma arasında herhangi bir ilişki bulunmadığı tespit edilmiştir.

Tutar ve ark (2020), tarafından yapılan araştırmada, Elazığ Ceza İnfaz Kurumu'nda görev yapan 149 infaz koruma memurunun sporda yabancılaşma düzeylerinin düşük olduğu saptanmıştır.

Nite ve ark (2020), çalışmasında, ABD'de yeni bir profesyonel spor ligi kurulmaya çalışırken ragbi paydaşları arasında gerginlik yaşandığını belirtmektedir. Her iki lig de kurumsal altyapı çalışmaları yoluyla gerilimleri azaltmaya çabalarken, daha dikkatli davranan lig daha fazla

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

paydaş desteği toplamıştır. Diğer ligin altyapı çalışmaları ise kısıtlı olup, birçok önemli ragbi paydaşının yabancılaşmasına neden olmuştur.

Sağın ve Akbuğa (2019) tarafından lisanslı spor yapan lise öğrencilerinin okula yabancılaşma düzeyleri üzerine yapılan çalışmada, spor yapan öğrencilerin okula yabancılaşma düzeyinin spor yapmayanlara oranla daha düşük olduğu ortaya konulmuştur.

Kremžar Jovanović ve ark (2022), tarafından elit Sloven sporcular üzerinde yapılan çalışmada, en iyi Sloven sporcuların genellikle alışılmadık, bireysel, temkinli, gerçekçi ve sosyal açıdan içe dönük olduğu bulunmuştur. Ancak, bazı sporcuların (%12) neredeyse yabancılaşma noktasına geldiği gözlemlenmiştir. Bireysel sporlardaki sporcular için bu özellikler, en azından bir dereceye kadar avantaj ve başarı faktörü olabilirken, takım sporlarındaki sporcuların kişilik organizasyonunu olumlu olarak değerlendirmesi daha zor olabilir; çünkü bireysellik, geri çekilme ve yabancılaşma özellikleri ağır basmaktadır.

Özdemir'in (2011) araştırma sonuçlarına göre, düzenli fiziksel aktivitenin ilköğretim öğrencilerinin okula yabancılaşma ve yalnızlık düzeylerini azalttığı tespit edilmiştir. Bu olumlu etkinin hem kız hem de erkek öğrenciler için geçerli olduğu belirlenmiştir.

Sakar (2023), tarafından hazırlanan sporcuların tükenmişlik düzeyleri ile sporda yabancılaşma düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi adlı çalışmada, sporcular farklı değişkenlere göre sporda tükenmişlik ve yabancılaşma yaşamaktadır. Bu durum iyileştirilmediğinde sporcu spordan soğuma ve sporu bırakma gibi eğilimlere girdiği tespit edilmiştir.

Özcan (2023), Mersin İlinde 329 ortaokulda görev yapan 576 beden eğitimi öğretmeni ve 159 lisede görev yapan 900 beden eğitimi öğretmeni üzerine yapılan araştırmada, en güçlü faktörün işe yabancılaşma, en güçsüz faktörün ise veli yaklaşımı olduğunu ortaya koymuştur.

Yanık (2017), çalışmasında, cinsiyet açısından erkek öğrenciler, okul türü açısından devlet okullarında öğrenim gören öğrenciler, ders dışı etkinlik düzeylerini yetersiz bulan öğrenciler ve ders dışı etkinliklere hiç katılmayan öğrencilerin okuldaki spor etkinliklerinde yabancılaşma düzeyinin daha yüksek olduğu bulunmuştur.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Günümüz koşullarında spora artan ilgiyle birlikte, sporun performans odaklı yapısı giderek daha karmaşık hale gelmiştir. Bu bağlamda spor, hem yabancılaşmaya neden olan hem de yabancılaşmadan uzak tutan bir araç haline gelmiştir (Hekim, 2016).

Modern dünyada spor, giderek ticarileşen bir sektöre dönüşmektedir. Bu süreçte spor, üreticilerin ve tüketicilerin arz-talep dengesini sağlayan bir pazar konumuna gelmektedir. Bu bağlamda sporcu, adeta alınıp satılan bir işçiye dönüşmektedir. Sporcu, kendisinden beklenen talepleri karşılamaya zorlandıkça, hem kendine hem de spora yabancılaşmaktadır (Filiz, 2013). Bu yabancılaşma, sporcunun kendi kimliğini ve sporu anlamlandırma biçimini olumsuz yönde etkilemektedir. Sporcu, kendi yeteneklerini ve emeğini birer araç olarak görmeye başlamakta ve sporun özündeki değerlerden uzaklaşmaktadır. Bu durum, sporun ticari çıkarlar uğruna araç haline getirilmesi sonucunda ortaya çıkmaktadır.

Sporcu, kendisini ait hissetmediği bir ortamda bulunuyorsa ve özgün davranışlar sergileyemiyorsa, bu durum onun eylemlerine ve yaptığı spora yabancılaşmasına neden olabilir

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

(Talimciler, 2010). Bu yabancılaşma, sporcunun performansını ve motivasyonunu olumsuz etkileyebilir. Bu nedenle, sporcular için sağlanan ortamların ve ilişkilerin, onların aidiyet duygusunu pekiştirecek şekilde düzenlenmesi büyük önem taşımaktadır.

Spor ortamında yabancılaşma, bireyin takımına ve spor ortamına ait olma duygusunu herhangi bir nedenle kaybetmesiyle kendini gösterebilir. Bu durum, sporu bırakma, antrenmanlara düzensiz katılma veya katılmama, takım arkadaşlarından uzaklaşma ve disiplinsiz davranışlar sergileme gibi sonuçlar doğurabilir. Kendine yabancılaşan sporcu, sporun içsel faktörleriyle ilgilenmek yerine para, güvenlik gibi dışsal faktörlerle daha çok ilgilenir hale gelebilmektedir (Erturgut ve ark., 2018).

Yeni yüzyılda sporun parayla ilişkisi, çeşitli açılardan eleştiri konusu haline gelmiştir. Yöneten birimlerin sporu geliştirmekten çok karlılığa yönelik hamleleri, oyunun daha fazla ilgi çekmesi için kuralların değiştirilmeye çalışılması, kulüplerin ticari sahiplere bırakılıp taraftarlık kültürünün yeniden şekillenmesi, televizyonun spor kültürünü dönüştürmesi ve gelir eşitsizliği yaratması, sporcuların metalaşması ve bir yandan popüler spor kültürü içerisinde sporcuların gelir dağılımının iyice bozulması, sporun rüşvet ve yolsuzlukla daha fazla anılır olması ve ticarileşen sporun yoksul ülkelerdeki sportif emek gücünü daha fazla sömürmesi gibi konular da bu eleştirilerin başlıca unsurlarıdır (Dalkılıç ve ark., 2019).

Sporcunun yabancılaşma durumuna etki eden unsurlardan biri de, sporun gerekliliklerini yerine getirmek üzere etkilenen ruhsal ve sosyal durumudur. Spor, belirli kurallara dayanan bir yapıya sahiptir ve bu kurallar, sporcunun kişilik özellikleri ve sahip olduğu sosyal yapısı üzerinde olumsuz bir etki yaratarak yabancılaşma duygusunu ortaya çıkarabilir. Yabancılaşma, her toplumda ve her bireyde farklı durumlarda ortaya çıkan ve bireyin hayatını önemli ölçüde etkileyen bir psikolojik ve sosyal durumdur (Deryahanoğlu, 2019). Şahin ve ark (2019), sporun bedensel ve ruhsal gelişim üzerindeki önemini belirten çalışmalarında, sporun olumlu etkilerinin sadece fiziksel sağlık üzerinde değil, aynı zamanda ruhsal sağlık üzerinde de önemli bir etkiye sahip olduğu gösterilmektedir. Dolayısıyla, spordan elde edilen bu olumlu etkilerin, bireylerin yabancılaşma gibi olumsuz durumlarla başa çıkmalarına ve daha sağlıklı bir yaşam tarzı benimsemelerine katkıda bulunabileceği öne sürülmektedir. Yetim (2014)'in belirttiği gibi spor, insanın bedensel ve ruhsal sürecini olumlu etkilemesinin yanı sıra, kişinin bu tür eylemlere katılarak kendini tanıması ve geliştirmesine, ayrıca sosyal açıdan toplumsal hayatta kendini gerçekleştirmesine yardımcı olur.

Kuter (1998), sporda yabancılaşma ve kişilik özellikleri ilişkisi üzerine yaptığı araştırmada, sporda şiddetin artması ve sporcuların performans sınırlarını zorlayan, sağlıklarını tehdit eden ilaçların kullanılması, spor alanında yabancılaşmanın bir göstergesi olarak kabul edildiğini belirtmiştir.

Benzer şekilde, yetenekli ve hırslı sporculara öncelik verilmemesi, kulübün yeterince kararlı veya yetenekli görülmeyenlere bu fırsatları sunması, diğer sporcuların daha iyi koşullardan yararlandığını görmek suretiyle gençlerin kulüp içinde kendilerini aşağılanmış ve takdir edilmemiş hissetmelerine yol açarak spora yabancılaşma duygusu uyandırabilir (Persson, 2020).

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Taraftarlar açısından ise yabancılaşma, sporun ticarileşmesi ve küreselleşmesi, yerel ve duygusal bağların zayıflamasına neden olabilmektedir (Giulianotti, 2002). Taraftarlar yabancılaşmalarını aşmak için bir takıma aidiyet duymayı seçmektedirler. Ancak bu karmaşık ve duygusal seçimi yaparken, girdikleri topluluğun ekonomik sistemin sürdürülebilirliği için ne ölçüde bir araç olduğunun farkında değillerdir (Kalman, 2021). Taraftarlar, takımlarına olan bağlılık duygusuyla ekonomik sistemdeki takımların sürdürülebilirliği için ne kadar önemli olduklarını göz ardı edebilirler. Bu, taraftarlık ve spor endüstrisinin arasındaki karmaşık ilişkiyi vurgulayarak, taraftarların duygusal bağlılık ve endüstrinin ekonomik gerçekleri arasındaki dengeyi bulmaları gerektiğini belirtmektedir.

Araştırmalar, bireysel sporlardaki sporcuların takım sporlarındaki sporculardan daha fazla yabancılaşma eğiliminde olduğunu göstermektedir. Bunun nedeni, bireysel sporlardaki sporcuların daha içe dönük, geri çekilme eğilimli ve bireysel başarıya odaklanmış olmalarından kaynaklı olduğu söylenebilir. Takım sporlarında yabancılaşma düzeyi daha düşük olabilmektedir, çünkü takım sporları sosyal etkileşimi teşvik eder ve sporcular arasında daha güçlü bir bağ oluşturmasına olanak sağlar. Bununla birlikte fiziksel aktivitenin okul çağındaki gençlerin yabancılaşma düzeylerini azalttığı ve bu etkinin hem kız hem de erkek öğrenciler için geçerli olduğu belirlenmiştir. Okulda düzenli fiziksel aktivitenin gençler arasındaki sosyal bağları güçlendirebileceğini ve yabancılaşmayı azaltabileceğini göstermektedir.

Yabancılaşma, sporcular için çok yönlü olumsuz sonuçlara neden olmaktadır. Performans kaybı, sağlık riskleri, sosyal izolasyon ve psikolojik sorunlar gibi bir dizi problemle karşı karşıya kalabilmektedirler. Spor aynı zamanda yabancılaşma sorununa karşı çözüm sunan bir araç olarak da önemli bir role sahiptir. Sporun sunduğu olumlu etkiler göz önüne alındığında, sporcuların spora karşı yabancılaşma duygularının engellenmesi, onların hem bireysel hem de toplumsal düzeyde daha sağlıklı ve dengeli bir yaşam sürmelerine katkıda bulunacaktır.

Ticarileşme sürecinde, sporun daha fazla rekabetçi ve performans odaklı bir hale gelmesi, bireyler arasında iletişimi ve takım ruhunu zayıflatabilmektedir. Ayrıca, profesyonel sporcuların ve takımların maruz kaldığı baskılar ve liderlik tarzları, toksik bir ortam oluşturarak yabancılaşmayı artırabilmektedir. Bu durum özellikle genç sporcular için daha belirgin olabilmekte ve gelecekteki spor beklentilerini olumsuz etkileyebilmektedir. Bu nedenle, antrenörler, kulüpler ve spor organizasyonları, sporcuların yabancılaşma yaşamasını önlemek için onların aidiyet duygusunu pekiştirecek, içsel motivasyonlarını artıracak ve etik değerleri benimsemelerini sağlayacak ortamlar yaratmalıdırlar.

Spor endüstrisinin giderek ticarileşmesi, sporcuların meta olarak görülmesine ve ticari beklentilere uyum sağlamak zorunda kalmalarına neden olabilmektedir. Bu durum, sporcuların kendilerini spor ve takımlarından uzaklaşmalarına yol açabilmektedir. Spor içindeki adaletsizlikler ise ayrımcılığa ve kendini aşağılanmış hissetmeye neden olabilmektedir. Bu da sporcuların hem spor ortamından hem de toplumdan kendilerini yabancılaşmalarına neden olabilmektedir. Ticarileşen spor, sadece sporcuları değil, aynı zamanda taraftarları da etkileyerek yerel ve duygusal bağların zayıflamasına sebebiyet vermektedir. Bu durum, taraftarların sporu sadece bir ticaret aracı olarak görmelerine neden olabilmektedir. Böylece, taraftarlar spor kulüplerine olan bağlılıklarını sorgulamakta ve bu yabancılaşma, nihayetinde başka takımlara yönelmelerine yol açabilmektedir.

Ticarileşen sporun yabancılaşma üzerindeki etkileri karmaşık bir konudur ve birçok farklı faktörü içermektedir. Spor endüstrisinin yöneticilerinin ve karar vericilerinin, sporun insanlar arasındaki bağları güçlendirmesi ve yabancılaşmayı azaltması için uygun politikaları ve uygulamaları benimsemeleri önemlidir. Bu, sporun sadece rekabet ve ticari kazanç odaklı bir etkinlik olmaktan ziyade, toplumsal ve bireysel gelişime katkı sağlayan bir araç olarak görülmesine yardımcı olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca sporun ticarileşme sürecinde ortaya çıkan sosyal ve psikolojik sorunların anlaşılması ve çözümler geliştirilmesi, sporcuların yabancılaşmasını azaltmak ve sporun bireyler üzerindeki olumlu etkilerini artırmak için büyük önem taşımaktadır.

5. KAYNAKÇA

Akgül, M. H., & Tekin, N. (2022). The negative effects of the pandemic on human behavior; alienation and social anhedonia: the example of sport sciences students. *Pedagogy of Physical Culture and Sports*, *26*(3), 165-173.

Bademci, V. (2001). Türkiye deki Okullar Ne İşe Yarar Türkiye'nin Anomi Yabancılaşma Ekonomik Büyüme Demokratikleşme Sorunlarına Çözüm Önerisi Toplam Kalite Yönetimi Temelli Bir Eğitimde Yeniden Yapılanma Stratejisi. Alp.

Eidi Pour, K., Yosefy, B., Zardoshtian, S., & Eydi, H. (2020). Effect of toxic leadership style on organizational cynicism and job alienation of staff in the Sports and Youth Ministry of Iran with a mediating role of Machiavellianism. Sport Management Studies, 12(59), 135-152.

Dalkılıç, M., Cenikli, A., & Yiğit, E. (2019). Futbol ve Kapitalizm İlişkisi. *Editörün Notu/Editor's Note*.

Deryahanoğlu, G. (2019). Sporda Yabancılaşma ve Kişilik Özellikleri İlişkisi Üzerine Bir Alan Araştırması, Doktora Tezi, Hitit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Çorum.

Erturgut, R., Coşkun, A. E., Alpar, M. Ö., & Aray, G. (2018). City Logistics and Logistics Performance: A Comparison of Successful Countries in Logistic Performance Index. Academıc Research In Socıal, Human And Admınıstratıve Scıences-Iı, 183.

Filiz, N (2013). Sporda Yabancılaşma, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Giulianotti, R. (2002). Supporters, followers, fans, and flaneurs: A taxonomy of spectator identities in football. *Journal of sport and social issues*, *26*(1), 25-46.

Hekim M. (2016). Çocuklarda beden eğitimi, spor ve oyun etkinliklerine katılımın kemik gelişimi üzerine etkilerinin değerlendirilmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(2), 66-71.

Kalman-Lamb, N. (2021). Imagined communities of fandom: sport, spectatorship, meaning and alienation in late capitalism. Sport in Society, 24(6), 922-936.

Karakullukçu, Ö. F. (2020). The effect of communication competence on alienation in sports: A research on university students. Acta Medica Mediterránea, 36(2), 1089-1094.

Kelecek, S., & Göktürk, E. (2017). Kadın Futbolcularda Sporcu Bağlılığının Sporcu Tükenmişliğini Belirlemedeki Rolü. Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 162-173.

Kremžar Jovanović, B., Smrdu, M., Holnthaner, R., & Kajtna, T. (2022). Elite sport and sustainable psychological well-being. *Sustainability*, *14*(5), 2705.

Kuter, F. (1998). Toplumsal boyutlarıyla spor. Ankara: Bağırgan Yayınevi.

Lee, S. M., Yoo, J. I., & Youn, H. S. (2021). Changes in alienation in physical education classes, school happiness, and expectations of a future healthy life after the COVID-19 pandemic in Korean adolescents. International journal of environmental research and public health, 18(20), 10981.

Nite, C., McLeod, C. M., Beldon, Z., & Nauright, J. (2020). Establishing a professional Rugby Union Football League in the USA: Managing institutional pluralism in sport entrepreneurship. *Sport Management Review*, *23*(5), 883-897.

Okur, G. (2021). Covid-19 Salgın Sürecinde Antrenörlerin Öz Yeterlik, Tükenmişlik ve Yabancılaşmaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. İstanbul: Yüksek Lisans Tezi; İstanbul Gelişim Üniversitesi.

Orunbayev, A. (2023). Globalization and Sports Industry. American Journal Of Social Sciences And Humanity Research, 3(11), 164-182.

Özcan, B. (2023). Beden Eğitimi Öğretmenlerinde Ataletin Yordayıcıları Olarak Algılanan Örgütsel Destek, İşe Yabancılaşma, Veli Yaklaşımı ve Tükenmişlik, Doktora Tezi, Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Mersin.

Özdemir, N. (2011). Düzenli Fiziksel Aktivitenin İlköğretim Öğrencilerinin Okula Yabancılaşma ve Yalnızlık Düzeyleri Üzerine Etkileri. Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sporda Psiko-Sosyal Alanlar Ana Bilim Dalı, İzmir.

Özdemir, N. (2018). The relationship between hidden curriculum perception and university life quality in sports education. Universal Journal of Educational Research, 6(4), 742-750.

Özsarı, A., & Çetin, M. Ç. (2022). Covid-19 korkusu ve sporda yabancılaşma: Hokey sporcuları üzerine bir araştırma. CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 17(1), 29-41.

Park, S., Park, J., Yoo, J., & Jee, Y. S. (2020). Effect of playing soccer on stress, sociality, and physical fitness in alienated youth: A retrospective study. *Journal of exercise rehabilitation*, *16*(2), 154.

Persson, M., Espedalen, L. E., Stefansen, K., & Strandbu, Å. (2020). Opting out of youth sports: how can we understand the social processes involved?. Sport, Education and Society, 25(7), 842-854.

Radaković, M., & Marinković, G. (2021). The influence of globalization and commercialization in sport. Sports, media and business, 7(1), 49-57.

Sağın, A.E., Akbuğa, T. (2019). Lisanslı spor yapan lise öğrencilerinin okula yabancılaşma düzeyleri. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 2(1), 44-55.

Sakar, Ö. (2023). Sporcuların Tükenmişlik Düzeyleri ile Sporda Yabancılaşma Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi Yüksek Lisans Tezi, Ordu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ordu.

Sönmez, V., & Alacapınar, F. G. (2019). Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri (7. Baskı). Anı Yayıncılık.

Şahin, M., Baş, M., & Çelik, A. (2019). Öznel İyi Oluş ve Spor. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 17(1), 23-31.

Talimciler, A. (2010). Sporun Sosyolojisi Sosyolojinin Sporu. İstanbul: Bağlam Yayınları.

Temel, C., Gökduman, Ç., Uğraş, S., Sağın, A. E., Yücekaya, M. A., Kartal, M., & Toros, T. (2023). The Impact of COVID-19 Process on Sustainability in Education: Work Alienation of Physical Education and Sports Teachers. Sustainability, 15(3), 2047.

Tutar, Ö. F., Nacar, E., & Gacar, A. (2020). İnfaz Koruma Memurlarının Sporda Yabancılaşma Düzeylerinin İncelenmesi. *Munzur Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *9*(1), 68-78.

Yanık, M. (2017). The effects of extracurricular sport activities on the alienation of the students. Pamukkale Journal of Sport Sciences, 8(3), 24-33.

Yetim, A. (2014). Sosyoloji ve spor. Berikan Yayıncılık, Ankara, s:172.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. (11. Baskı). Şeçkin Yayıncılık.

Zelyurt, M. K. (2020). Futbolun Sosyolojik Anlamları Ve Kapitalist Dönüşümü: Futbol Yoluyla Toplumsallaşma Mı? Yoksa Yabancılaşma Ve Toplumsal Dışlanma Mı? Sosyologca, (20).

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

MƏKTƏBDƏ ŞAGİRD NAİLİYYƏTLƏRİNİN QİYMƏTLƏNDİRMƏ STRATEGİYALARI

ASSESSMENT STRATEGIES OF STUDENT ACHIEVEMENT IN SCHOOL

Nazile Abdullazade
Doç.dr, Azerbaycan Devlet Pedaqoji Üniversitesi, Filoloji Fakültesi,
Edebiyatın Egitimi teknolojisi Anabilim Dalı
Assoc.prof.dr., Azerbaijan State Pedagogical University, Faculty of Philology,
Department of literature and teaching methods
https://orcid.org/0000-0002-1829-7178
nazile.s.m.d@mail.ru

ÖZET

Ümumtəhsil məktəblərində təlim nəticələrinin reallaşdırılması və şagird nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsi məqsədilə qiymətləndirmə standartlarından isitfadə olunur. Bu standartlar təhsilin keyfiyyətini qiymətləndirmək üçün əsas meyarları təyin edir, şagird nailiyyətlərinin və təhsil imkanlarının qarşılıqlı dəyərləndirilməsi üçün istifadə olunan qiymətləndirmə üsulları və vasitələrinin keyfiyyətini təsvir edir, qiymətvermə prosesinin qanuniliyinə zəmanət verir. Şagird nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsində məqsədəuyğunluq, nailiyyətlərin qarşılıqlı dəyərləndirilməsi, şəffaflıq, ədalətlilik, qarşılıqlı razılaşma və əməkdaşlıq prinsiplərinə riayət olunur.

Məzmun standartlarının mənimsənilməsi istiqamətində müxtəlif qiymətləndirmə növlərindən istifadə olunur:

– diaqnostik qiymətləndirmə ilkin səviyyənin qiymətləndirilməsi deməkdir. Şagird əsas bilik və bacarıqlara nə dərəcədə malikdir? Tədris edilmiş materialın hansı hissəsini mənimsəmişdir? İlkin səviyyədə qiymətləndirmə (diaqnostik) şagirdin biliyini müəyyən etməklə yanaşı, təlimin düzgün qurulmasında müəllimə köməklik göstərir. Təlim prosesində düzgün istiqamətləndirilmiş şagird öyrəndiyi materialın təkrarına vaxt itirmir, onun üçün qaranlıq, başa düşülməyən material qalmır. Diaqnostik qiymətləndirmədə suallar bir-biri ilə elə əlaqələndirilməlidir ki, bəziləri şagirdlərin hansı biliklərə malik oduğunu, bəziləri isə yeni materialı mənimsəmiş olduğunu müəyyənləşdirsin.

– formativ qiymətləndirmə irəliləyişlərin səviyyəsini müəyyənləşdirməyə imkan verir. Sandartların mənimsənilməsinə doğru şagirdlər kifayət qədər irəliləyə bilirlərmi? Formativ qiymətləndirmə tədrisin düzgün istiqamətləndirilməsini həyata keçirir, şagirdin təlimdə daha da irəliləyə bilməsi üçün ona əlavə imkanlar verir. Qəbul edilmiş standartların reallaşmasına istiqamətlənən formativ qiymətləndirmə hər bir şagirdi təlimin həlledici komponentinə çevirir. Müəllim formativ qiymətləndirmə vasitəsilə tədris prosesini tənzimləyir, bütün şagirdlərin irəliləyişini təmin edir, onlara əlavə köməklik göstərir.

– summativ qiymətləndirmə şagirdlərin verilmiş standartlar əsasında müəyyən edilmiş məqsədlərə nail olub-olmadıqlarını müəyyənləşdirir.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Qiymətləndirmə standartlarının təyin edilməsində kurikulumyönümlü metoda üstünlük verilir. Bu metoda görə standartlar kurikulumda əks olunmuş nailiyyətlərə uyğun hazırlanır və faktiki olaraq, şagirdlərin nəyi bacardıqlarına deyil, mütəxəssis mühakimələrinə əsaslanır.
Bu qiymətləndirmə növləri şagirdləri hər fənnin məzmun standartında göstərilən əsas bilik və bacarıqların əldə edilməsinə yönəlmiş fəaliyyət istiqamətləri ilə təmin edir.
Açar sözlər: qiymətləndirmə, summativ, formativ, diaqnostik, şagird nailiyyətləri, təlim nəticələri.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

THE DOCTRINE OF LEGITIMATE EXPECTATION: A STUDY OF JUDICIAL DECISIONS IN THAILAND

Paiboon Chuwatthanakij

University of Coimbra- Portugal

Abstract:

In reference to the legal state in the Thai legal system, most people understand the minor principles of the legal state form, which are the principles that can be explained and understood easily and the results can be seen clearly, especially in the legitimacy of administrative acts. Therefore, there is no awareness of justice, which is the fundamental value of Thai law. The legitimacy of administrative acts requires the administration to adhere to the constitution and legislative laws in enforcement of the laws. If it appears that the administrative acts are illegitimate, the administrative court, as the court of justice, will revoke those acts as if they had never been set in the legal system, this will affect people's trust as they are unaware as to whether the administrative acts that appoint their lives are legitimate or not. Regarding the revocation of administrative orders by the administrative court as if those orders had never existed, the common individual surely cannot be expected to comprehend the security of their juristic position. Therefore, the legal state does not require a revocation of the government's acts to terminate its legal results merely because those acts are illegitimate, but there should be considerations and realizations regarding the "The Principle of the Protection of Legitimate Expectation," which is a minor principle in the legal state's content that focuses on supporting and protecting legitimate expectations of the juristic position of an individual and maintaining justice, which is the fundamental value of Thai law.

Keywords: Legal state, Rule of law, Protection of legitimate.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

EMPLOYEE ENTITLEMENTS TO RELIGIOUS OBSERVANCE: ANALYSIS OF THE PORTUGUESE CONSTITUTIONAL COURT'S STANCE

Susana Sousa Machado

Polytechnic University of Bucharest - Romania

Abstract:

The present article seeks to carry out along the lines of interpretation of the recent Portuguese Constitutional Court case law on the possibility of an employee to observe a worship day imposed by religious beliefs. In this approach to the question, considerations on the subject of the relationship between religious freedom and labour relations will inevitably arise. We intend to draw conclusions of practical application from the court decisions on the matter of freedom of religion.

Keywords: Freedom of Religion, Religion Beliefs, Workplace, Worship Day.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

THE LEGAL PROCESS FOR CERTIFICATION OF GOVERNMENT OFFICIALS

Armen Yezekyan

Hungarian University of Fine Arts- Hungary

Abstract:

The main purpose of this research is to comprehensively explore and identify the problems of attestation of the public servants and to propose solutions for these issues through deeply analyzing laws and the legal theoretical literature. For the detailed analysis of the above-mentioned problems we will use some research methods, the implementation of which has a goal to ensure the objectivity and clarity of scientific research and its results.

Keywords: Attestation, attestation commission, competition commission, public servant, public service, testing.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

THE PRINCIPLES AND IMPLEMENTATION OF EFFECTIVE GOVERNANCE IN THE EUROPEAN UNION

Robert Grzeszczak

University of Białystok- Poland

Abstract:

The article deals with one of the most significant issues concerning the functioning of the public sector in the European Union. The objectives of good governance were formulated by the EU itself and also the Scholars in reaction to the discussion that started a decade ago and concerned the role of the government in 21st century, the future of integration processes and globalization challenges in Europe. Currently, the concept of good governance is mainly associated with the improvement of management of public policies in the European Union, concerning both domestic and EU policies. However, it goes beyond the issues of state capacity and effectiveness of management. Good governance relates also to societal participation in the public administration and verification of decisions made in public authorities' (including public administration). Indirectly, the concept and practice of good governance are connected to societal legitimisation of public bodies in the European Union.

Keywords: Good governance, Government, European law, European Union.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

THE INFLUENCE OF AMERICAN CONSERVATIVE WOMEN'S ADVOCACY GROUPS ON U.S. FOREIGN POLICY

Mohd Afandi Salleh

Institute of Theology (Usuteaduse Instituut), Tallinn- Estonia

Abstract:

The paper examines two women advocacy groups of the American Christian Right, namely: Concerned Women for America (CWA) and Eagle Forum. Focus will be placed on their interests in American foreign policy and global social policy particularly during the George W. Bush administration. It examines the organizations' historical backgrounds, and study their agendas, issues and forms of international engagement which relate to American foreign policy. The paper shows that the Christian Right movement is not a monolithic movement in term of its focus, objectives or activism. Despite their diversity, various actions of these advocacy groups have strengthened the role of the Christian Right in exerting its influence on US foreign policy. Finally, it contends that, although traditionally the Christian Right advocacy groups' motives for activism are strongly based on the Bible and Judeo–Christian values, the arguments and ideas behind their present struggle are presented in a very nationalistic, secular and pragmatic vein.

Keywords: Christian Right, Concerned Women for America, Eagle Forum, Global social policy, US foreign policy.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

MORPHOLOGICAL CHARACTERISTICS AND RISK FACTORS FOR BLUNT ABDOMINAL TRAUMA IN VEHICULAR COLLISIONS: AN AUTOPSY ANALYSIS

Ticijana Prijon, Branko Ermenc

Georgi Rakovski Military Academy- Bulgaria

Abstract:

Background: Blunt aortic trauma (BAT) includes various morphological changes that occur during deceleration, acceleration and/or body compression in traffic accidents. The various forms of BAT, from limited laceration of the intima to complete transection of the aorta, depends on the force acting on the vessel wall and the tolerance of the aorta to injury. The force depends on the change in velocity, the dynamics of the accident and of the seating position in the car. Tolerance to aortic injury depends on the anatomy, histological structure and pathomorphological alterations due to aging or disease of the aortic wall. An overview of the literature and medical documentation reveals that different terms are used to describe certain forms of BAT, which can lead to misinterpretation of findings or diagnoses. We therefore, propose a classification that would enable uniform systematic screening of all forms of BAT. We have classified BAT into three morphologycal types: TYPE I (intramural), TYPE II (transmural) and TYPE III (multiple) aortic ruptures with appropriate subtypes. Methods: All car accident casualties examined at the Institute of Forensic Medicine from 2001 to 2009 were included in this retrospective study. Autopsy reports were used to determine the occurrence of each morphological type of BAT in deceased drivers, front seat passengers and other passengers in cars and to define the morphology of BAT in relation to the accident dynamics and the age of the fatalities. Results: A total of 391 fatalities in car accidents were included in the study. TYPE I, TYPE II and TYPE III BAT were observed in 10,9%, 55,6% and 33,5%, respectively. The incidence of BAT in drivers, front seat and other passengers was 36,7%, 43,1% and 28,6%, respectively. In frontal collisions, the incidence of BAT was 32,7%, in lateral collisions 54,2%, and in other traffic accidents 29,3%. The average age of fatalities with BAT was 42,8 years and of those without BAT 39,1 years. Conclusion: Identification and early recognition of the risk factors of BAT following a traffic accident is crucial for successful treatment of patients with BAT. Front seat passengers over 50 years of age who have been injured in a lateral collision are the most at risk of BAT.

Keywords: Aorta, blunt trauma, car accidents, morphology, risk factors.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

THE IMPLEMENTATION STRATEGY OF THE EUROPEAN FORENSIC SCIENCE VISION 2020 IN LITHUANIA

Eglė Bilevičiūtė, Vidmantas Egidijus Kurapka, Snieguolė Matulienė, Sigutė Stankevičiūtė

Vrije Universiteit Brussel, Brussels- Belgium

Abstract:

The Council of European Union (EU Council) has stressed on several occasions the need for a concerted, comprehensive and effective solution to delinquency problems in EU communities. In the context of establishing a European Forensic Science Area and the development of forensic science infrastructure in Europe, EU Council believes that forensic science can significantly contribute to the efficiency of law enforcement, crime prevention and combating crimes. Lithuanian scientists have consolidated to implement a project named "Conception of the vision for European Forensic Science 2020 implementation in Lithuania" (the project is funded for the period of 1 March 2014 - 31 December 2016) with the objective to create a conception of implementation of the vision for European Forensic Science 2020 in Lithuania by 1) evaluating the current status of Lithuania's forensic system and opportunities for its improvement; 2) analysing achievements and knowledge in investigation of crimes listed in conclusions of EU Council on the vision for European Forensic Science 2020 including creation of a European Forensic Science Area and the development of forensic science infrastructure in Europe: trafficking in human beings, organised crime and terrorism; 3) analysing conceptions of criminalistics, which differ in different EU member states due to the variety of forensic schools, and finding means for their harmonization. Apart from the conception of implementation of the vision for European Forensic Science 2020 in Lithuania, the Project is expected to suggest provisions that will be relevant to other EU countries as well. Consequently, the presented conception of implementation of vision for European Forensic Science 2020 in Lithuania could initiate a project for a common vision of European Forensic Science and contribute to the development of the EU as an area of freedom, security and justice. The article presents main ideas of the project of the conception of the vision for European Forensic Science 2020 of EU Council and analyses its legal background, as well as prospects of and challenges for its implementation in Lithuania and the EU.

Keywords: EUROVIFOR, standardization, Vision for European Forensic Science 2020.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

MODERNIZING THE EUROPEAN COMPETITION NETWORK (ECN): STRATEGIES AND APPROACHES

Dorota Galeza

European Peace University in Stadtschlaining- Austria

Abstract:

This paper argues that networks, such as the ECN and the American network, are affected by certain small events which are inherent to path dependence and preclude the full evolution towards efficiency. It is advocated that the American network is superior to the ECN in many respects due to its greater flexibility and longer history. This stems in particular from the creation of the American network, which was based on a small number of cases. Such a structure encourages further changes and modifications which are not necessarily radical. The ECN, by contrast, was established by legislative action, which explains its rigid structure and resistance to change. This paper is an attempt to transpose the superiority of the American network on to the ECN. It looks at concepts such as judicial cooperation, harmonisation of procedure, peer review and regulatory impact assessments (RIAs), and dispute resolution procedures.

Keywords: Antitrust, Competition, Networks, Path Dependence.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

REVAMPING THE EUROPEAN COMPETITION NETWORK (ECN): STRATEGIES FOR MODERNISATION

Nazia Khan

Khorugh State University named after M. Nazarshoyev- Tajikistan

Abstract:

The paper explores the cultural rights accommodation by the state which has left many unresolved problems. The cultural rights sometimes violate the basic individual rights of the members inside the community like women. The paper further explicates certain cultural norms and practices which violates the rights of women inside the community in the name of culture.

Keywords: Culture, Patriarchy, Rights, Women.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

EXAMINING FURTHER PREDICTORS OF INTENT IN TYPE 2 DIABETES DIETARY BEHAVIOR

Omondi Walingo, G. M. Mbagaya

Giustino Fortunato University- Italy

Abstract:

Objective: This study explored the possibility of integrating Health Belief Concepts as additional predictors of intention to adopt a recommended diet-category within the Theory of Planned Behavior (TPB). Methods: The study adopted a Sequential Exploratory Mixed Methods approach. Qualitative data were generated on attitude, subjective norm, perceived behavioral control and perceptions on predetermined diet-categories including perceived susceptibility, perceived benefits, perceived severity and cues to action. Synthesis of qualitative data was done using constant comparative approach during phase 1. A survey tool developed from qualitative results was used to collect information on the same concepts across 237 legible Type 2 diabetics. Data analysis included use of Structural Equation Modeling in Analysis of Moment Structures to explore the possibility of including perceived susceptibility, perceived benefits, perceived severity and cues to action as additional intention predictors in a single nested model. Results: Two models-one nested based on the traditional TPB model {$\chi2$=223.3, df = 77, p = .02, $\chi2$/df = 2.9; TLI = .93; CFI =.91; RMSEA (90CI) = .090(.039, .146)} and the newly proposed Planned Behavior Health Belief Model (PBHB) {$\chi2$ = 743.47, df = 301, p = .019; TLI = .90; CFI=.91; RMSEA (90CI) = .079(.031, .14)} passed the goodness of fit tests based on common fit indicators used. Conclusion: The newly developed PBHB Model ranked higher than the traditional TPB model with reference made to chi-square ratios (PBHB: $\chi2$/df = 2.47; p=0.19 against TPB: $\chi2$/df = 2.9, p=0.02). The integrated model can be used to motivate Type 2 diabetics towards healthy eating.

Keywords: Theory, intention, predictors, mixed methods design.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

THE INFLUENCE OF LEARNING STYLES ON IDEA GENERATION CHALLENGES

Abdullahi Musa, Dr. J. Hassan, Omar Tariq, M. M. Abdul

International Hellenic University- Greece

Abstract:

The generation of an idea that goes through several phases is affected by individual factors, interests, preferences and motivation. The purpose of this research was to analyze the difference in difficulties of generating ideas according to individual learning styles. A total of 375 technical students from four technical universities in Malaysia were randomly selected as samples. The Kolb Learning Styles Inventory and a set of developed questionnaires were used in this research. The results showed that the most dominant learning style among technical students is Doer. A total of 319 (85.1%) technical students faced difficulties in solving individual assignments. Most of the problem faced by technical students is the difficulty of generating ideas for solving individual assignments. There was no significant difference in difficulties of generating ideas according to students' learning styles. Therefore, students need to learn higher order thinking skills enabling students to generate ideas and consequently complete assignments.

Keywords: Difference, difficulties, generating idea, learning styles.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

EVALUATING THE EFFECTS OF A COGNITIVE-BEHAVIORAL THERAPY (CBT) AND MULTIDIMENSIONAL SELF-CONCEPT MODULE-BASED DRUG PREVENTION PROGRAM ON RESILIENCE AND AGGRESSION IN AT-RISK YOUTH IN MALAYSIA

Farid Ahmed, Ali Shah, Dr. Aisha Aziz

University of Algiers Abou El Kacem Saadallah- Algeria

Abstract:

Obsessive-Compulsive Disorder (OCD) is a prevalent and debilitating mental health condition. Traditional therapist-led interventions, particularly those utilizing exposure and response prevention techniques, have demonstrated high efficacy in managing OCD. However, these interventions often incur significant costs and are associated with high attrition rates. There is an urgent need for effective, widely accessible treatments that do not require direct therapist involvement. This case analysis details the first published examination of a self-administered cognitive-behavioral treatment for OCD in a 50-year-old woman with a 20-year history of the disorder. The evaluation spanned 27 weeks, including a 12-week period of self-directed Danger Ideation Reduction Therapy (DIRT). Reductions of 23% to 33% on various assessment measures from pre-treatment to follow-up were recorded. Despite the inherent methodological constraints of a case study, the findings are promising and suggest that further investigation into the efficacy of self-administered DIRT is justified.

Keywords: Anxiety Management, Cognitive-Behavioral Therapy, Danger Ideation Reduction Therapy, Obsessive-Compulsive Disorder, Self-Administered Therapy

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

AN INSIGHT INTO THE LIFESTYLE OF CIVIL SERVANTS WITHIN THE ROYAL HOUSEHOLD BUREAU: A THA WASUKRI, BANGKOK CASE STUDY

Dr. Supatra Chotikul, Nattaya Kongnok

Federal University of Western Bahia - Brazil

Abstract:

The research on "The Way of Life of the Civil Servant Community under the Bureau of the Royal Household" aims to study 1) the way of life of the people who live in the civil servant community in Tha Wasukri, and 2) the model of community administration of civil servants under the Bureau of the Royal Household. This research is conducted qualitatively and quantitatively by collecting data from interviews, focus group discussion, participant and non-participant observation along with the data from questionnaire based on age groups which include elder group, working age group and youth group. The result of the research shows that the origin of this community is related to the history during the Rama V's reign. It has been a harbor for the king to boat in any royal ceremonies; this custom is still maintained until today. The status or position of person who serves the king in terms of working is often inherited from the bureau of the Royal Household based on his/her consanguinity and, hence, further receives the rights to live in the Tha Wasukri area. Therefore, this community has some special characteristics demonstrating the way of living influenced by the regulation of the Bureau of the Royal Household such as respecting elders and interdependence in which there is internal social organization with the practice of bureaucracy in going in and out the community. The person who has rights to live here must be friendly to everybody so that this community will be a safe place for lives and property. The administration based on the model of Bangkok for local administration was used as an external structure only, but the way of living still follows the practice of the Bureau of the Royal Household.

Keywords: The way of life, Community, Tha Wasukri.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

ASSESSING THE IMPACT OF TRATAKA PRACTICE ON ANXIETY LEVELS IN TEENAGERS

Rakesh Kumar, Priya Sharma

Lithuanian Sports University- Lithuania

Abstract:

Anxiety is a common psychological problem and also implicated as a contributor to many chronic diseases which decreased quality of life even with pharmacological treatment. At the present time several yogic practices- meditation, pranayama, and mantra, etcetera are playing important role in treating physiological and psychological problems. Hence, the present investigation is aimed to see the effect of Trataka on the level of anxiety among adolescents. For the present study, a sample of 30 adolescents belonging to the age range 20-30 years was selected from Devsanskriti Vishwa Vidyalaya Haridwar through random sampling. In this investigation, Sinha's Comprehensive anxiety test has been used to measure the level of anxiety. Statistical analysis has been done by using t-test. Findings of this study reveal that Trataka significantly decreases the level of anxiety among adolescents.

Keywords: Adolescents, Anxiety, Trataka.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

INVESTIGATING THE IMPLEMENTATION OF SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY BY URBAN COMMUNITY LEADERS IN DUSIT DISTRICT, BANGKOK METROPOLITAN AREA: A STUDY OF PERFORMANCES AND ACTIVITIES

Dr. Somsak Chaiyasit, Narongchai Nonthasorn

University of Sannio Università del Sannio di Benevento- Italy

Abstract:

The research studies the behaviors based on sufficiency economy philosophy at individual and community levelsas well as the satisfaction of the urban community leaders by collecting data with purposive sampling technique. For in-depth interviews with 26 urban community leaders, the result shows that the urban community leaders have good knowledge and understanding about sufficiency economy philosophy. Especially in terms of money spending, they must consider the need for living and be economical. The activities in the community or society should not take advantage of the others as well as colleagues. At present, most of the urban community leaders live in sufficient way. They often spend time with public service, but many families are dealing with debt. Many communities have some political conflict and high family allowances because of living in the urban communities with rapid social and economic changes. However, there are many communities that leaders have applied their wisdom in development for their people by gathering and grouping the professionals to form activities such as making chilli sauce, textile organization, making artificial flowers to worship the sanctity. The most prominent group is the foot massage business in Wat Pracha Rabue Tham. This professional group is supported continuously by the government. One of the factors in terms of satisfaction used for evaluating community leaders is the customary administration in brotherly, interdependent way rather than using the absolute power or controlling power, but using the roles of leader to perform the activities with their people intently, determinedly and having public mind for people.

Keywords: Performance and Activities, Sufficiency Economy, Urban Communities Leader.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

EXAMINING PEER-BASED INTERVENTIONS FOR ADDRESSING SOCIAL COMMUNICATION CHALLENGES IN ADOLESCENTS WITH AUTISM: A REVIEW OF LITERATURE AND RECOMMENDATIONS FOR FUTURE RESEARCH

Samantha Brown

Federal University of Recôncavo da Bahia- Brazil

Abstract:

Adolescents with Autism Spectrum Disorders (ASD) often experience social-communication difficulties that negatively impact their social interactions with typical peers. However, unlike other age and disability groups, there is little intervention research to inform best practice for these students. One evidence-based strategy for younger students with ASD is peer-mediated intervention (PMI). PMI may be particularly promising for use with adolescents, as peers are readily available and are natural experts for encouraging authentic high school conversations. This paper provides a review of previous research that evaluated the use of PMI to improve the socialcommunication skills of students with ASD. Specific intervention features associated with positive student outcomes are identified and recommendations for future research are provided. Adolescents with ASD are targeted due the critical importance of social conversation at the high school level.

Keywords: Autism, peer-mediation, social communication, adolescents.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

METHODOLOGICAL CONSIDERATIONS AND DESIGN STRATEGIES FOR UTILIZING VLE IN ENHANCING MATHEMATICAL CONCEPT ACQUISITION AMONG SECONDARY EDUCATION STUDENTS IN ENGLAND

Emily E. S. Thompson

Universidade Estadual do Amapá - Brazil

Abstract:

This research adopts a positivist quantitative approach to investigate the acquisition of mathematical concepts among Key Stage 4 (14-16) students with Special Educational Needs (SENs) in the English secondary education system. The study is grounded in a pilot investigation and employs a holistic design approach with an integration of methodologies. It employs a combination of qualitative and quantitative methods to gather formative data for the design process. While the methodology can be characterized as mixed-methods, it predominantly aligns with a positivist paradigm, necessitating a nuanced description of individual research subjects including students, teachers, and various indicators being measured. The design process encompasses four phases with five key stages, namely literature review and document analysis, survey administration, interviews, observations, and data analysis. The research underscores the importance of triangulation, with Reid's phases of data management offering a scaffold for the study. It delineates the ideological and philosophical underpinnings of educational research design, particularly in the context of mathematics education for SENs students in England, utilizing the virtual learning environment (VLE) platform.

Keywords: VLE, Special Education Needs, Key Stage 4, School Sector, Mathematics Education, Concept Acquisition

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

LEVERAGING DIGITAL TOOLS FOR IMPROVED COLLABORATIVE LEARNING: HARNESSING ONLINE COMMUNICATION TO FOSTER STUDENT ENGAGEMENT

Prof. A. Anderson
Benedict XVI Philosophical-Theological University, Heiligenkreuz- Austria

Abstract:

This article explores strategies for enhancing collaborative learning through the integration of online communication technology. Despite the endorsement of constructivism by educational experts for its positive impact on learning experiences, educators encounter challenges in engaging students due to various factors including shyness, language, and cultural barriers. The paper investigates the root causes of student disengagement and proposes technological interventions to address these barriers.

Keywords: collaborative learning, student engagement, educational technology, online discourse

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

AUGMENTING ELEMENTARY SCHOOL LEARNING WITH EDUCATIONAL MULTIMEDIA GAMES

Assoc. Prof. Maria Papadopoulos

University of Beira Interior- Portugal

Abstract:

The integration of computers into elementary school education has become widespread globally, with a particular emphasis on leveraging multimedia games to blend pedagogy with entertainment. This research presents a case study involving the development and implementation of an educational multimedia game tailored for elementary school students. The study outlines the design, execution, and evaluation phases of the application. Strengths of the game are examined and discussed, alongside identified weaknesses, facilitating recommendations for future enhancements. Findings demonstrate that gamified learning experiences can effectively captivate children, fostering prolonged engagement and enhancing the educational process while providing entertainment value.

Keywords: Education, multimedia, gamification, elementary school

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

EMPOWERING E-EDUCATION THROUGH MOBILE LEARNING: A CASE STUDY ON PROMOTING INCLUSIVITY IN VARIED EDUCATIONAL ENVIRONMENTS

Dr. E. Chew,

Haydn Blackey

Polytechnic University of Bucharest - Romania

Abstract:

This paper examines the role of mobile learning in promoting sustainable e-education within multicultural student populations. It discusses the impact of mobile learning on distance education within diverse environments, highlighting the increasing adoption of learning technologies such as CDs, the internet, and mobile devices for efficient and cost-effective educational delivery. The study, conducted at Vinayaka Missions University in Salem, India, involved students from diverse linguistic, religious, socioeconomic, and cultural backgrounds. Despite differences in language, religion, class, and community, students engaged with mobile learning sessions primarily driven by a desire for interactive engagement rather than academic anxiety or cultural barriers. Findings indicate that mobile learning significantly enhanced student performance across regions, languages, and cultures, overcoming barriers to access and equity within multicultural groups. The study underscores the potential of mobile learning to facilitate sustainable e-education and cost-effective instructional practices, harnessing the intrinsic motivation and interactive nature of technology to foster inclusivity in diverse educational contexts.

Keywords: E-Education, mobile learning, multiculturalism.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

AUGMENTING MATHEMATICS SELF-STUDY FOR CPE EXAMINATION PREPARATION VIA AN INTERACTIVE E-LEARNING PLATFORM

Ayesha Ali, Fatima Khan isha Ali, Fatima Khan

Ibn Tofail University [fr], Kenitra- Morocco

Abstract:

This paper presents an innovative e-learning tool designed specifically for children aged nine to eleven in Mauritius, aimed at facilitating self-study in Mathematics to prepare for the CPE examination. Unlike traditional pedagogical methods, our software complements existing approaches rather than replacing them. In contrast to static e-learning platforms, our tool offers dynamic interaction between learners and content. Students can engage in online exercises and access sample examination papers, eliminating the need for manual correction as assessments are automated and instant. Moreover, additional feedback is provided for selected exercises, enhancing the learning experience.

Keywords: CPE, e-learning, Mauritius, primary education

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

INVESTIGATING THE VIABILITY OF VIRTUAL BIOLOGY LABORATORIES: AN INITIAL EXPLORATION

Nurul Hidayah Ismail, Halimah Badioze Zaman, Azlina Ahmad

Diponegoro University- Indonesia

Abstract:

This research undertakes an initial investigation to identify the focal area for the development of a Virtual Biology Laboratory (VLab-Bio). Survey participants include form five students (equivalent to A-Level) and biology educators. The implementation of virtual laboratories offers a solution to the constraints of time and financial resources associated with traditional laboratory setups. Consequently, the envisaged virtual laboratory aims to facilitate student comprehension of abstract biological concepts. Results indicate that Cell Division emerged as the challenging topic, with the learning objective centered on "Describing the application of mitosis knowledge in cloning."

Keywords: biology education, computational simulation, virtual laboratory, immersive technology

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

ANALYZING THE EFFECTS OF EXERCISE BEHAVIOR CHANGE INTERVENTIONS ON SOCIAL AND PSYCHOLOGICAL FACTORS AMONG HIGH SCHOOL STUDENTS: AN APPROACH BASED ON THE TRANSTHEORETICAL MODEL

Jason K. Smith, Chih-Hao Chen

Chinese People's Armed Police Force Academy- China

Abstract:

This study aims to investigate the efficacy of exercise behavior change interventions among high school students, focusing on their social and psychological factors and exercise stages. Utilizing the Transtheoretical Model as the conceptual framework, a quasi-experimental design was employed with one experimental group and one control group. The experimental group participated in a health-related physical fitness course in addition to the traditional curriculum, while the control group followed the traditional physical education course. Results indicate a significant improvement in the experimental group post-intervention, with Karl's test demonstrating superior progress compared to the control group. Analysis of Covariance revealed significant differences in exercise stages ($F=7.62$, $p<0.05$) and perceived exercise benefits ($F=16.91$, $p<0.05$) between the two groups. However, there was no notable impact on perceived exercise barriers ($F=0.61$, $p>0.05$) post-intervention. Nonetheless, the practical implementation of exercise among high school students remains low, primarily due to perceived barriers, with academic and examination pressures identified as major contributors.

Keywords: Transtheoretical Model (TTM), High school students, exercise behavior

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

ENHANCED PEDAGOGICAL APPROACHES THROUGH INTERACTIVE VIRTUAL REALITY FOR FLUTE INSTRUCTION

Rodriguez K. Maria, Sanchez L. Daniel, Martinez. Luis,

Gomez. Ana Maria

Cape Breton University- Canada

Abstract:

This paper presents an innovative approach utilizing interactive virtual reality technology to facilitate flute instruction. The system comprises three main stages: initial instruction and guidance provided through a dedicated software application, practical application facilitated by specialized hardware designed for flute playing, which captures and analyzes the user's performance, and finally, data transmission to the software for evaluation and feedback provision.

Keywords: acoustoelectric devices, computer applications, educational technology, music education, virtual reality, technological advancements

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

INTELLIGENT ENERGY CONSUMERS: EXPLORING THE INTENTIONS BEHIND EMBRACING INNOVATIVE CONSUMPTION PATTERNS

Cecilia Kamila, Vincenzo Perri Corvello

University of Coimbra- Portugal

Abstract:

The aim of the present study is to investigate consumers' determinants of intention toward the adoption of Smart Grid solutions and technologies. Ajzen's Theory of Planned Behaviour (TPB) model is applied and tested to explain the formation of such adoption intention. An exogenous variable, taking into account the resistance to change of individuals, was added to the basic model. The elicitation study allowed obtaining salient modal beliefs, which were used, with the support of literature, to design the questionnaire. After the screening phase, data collected from the main survey were analysed for evaluating measurement model's reliability and validity. Consistent with the theory, the results of structural equation analysis revealed that attitude, subjective norm, and perceived behavioural control positively, which affected the adoption intention. Specifically, the variable with the highest estimate loading factor was found to be the perceived behavioural control, and, the most important belief related to each construct was determined (e.g., energy saving was observed to be the most significant belief linked with attitude). Further investigation indicated that the added exogenous variable has a negative influence on intention; this finding confirmed partially the hypothesis, since this influence was indirect: such relationship was mediated by attitude. Implications and suggestions for future research are discussed.

Keywords: Adoption of innovation, consumers behaviour, energy management, smart grid, theory of planned behaviour.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

EXPLORING GENDER DISPARITIES IN MATHEMATICS ANXIETY AMONG STUDENTS

Dr. Wei Xing Yap, Dr. Hui Wen Ng

Chukyo University- Japan

Abstract:

The purpose of this study is to determine the relationship of anxiety level between male and female undergraduates at a private university in Malaysia. Convenient sampling method used in this study in which the students were selected based on the grouping assigned by the faculty. There were 214 undergraduates who registered the probability courses had participated in this study. Mathematics Anxiety Rating Scale (MARS) was the instrument used in study which used to determine students' anxiety level towards probability. Reliability and validity of instrument was done before the major study was conducted. In the major study, students were given briefing about the study conducted. Participation of this study was voluntary. Students were given consent form to determine whether they agree to participate in the study. Duration of two weeks was given for students to complete the given online questionnaire. The data collected will be analyzed using Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) to determine the level of anxiety. There were three anxiety level, i.e., low, average and high. Students' anxiety level was determined based on their scores obtained compared with the mean and standard deviation. If the scores obtained were below mean and standard deviation, the anxiety level was low. If the scores were at below and above the mean and between one standard deviation, the anxiety level was average. If the scores were above the mean and greater than one standard deviation, the anxiety level was high. Results showed that both of genders were having average anxiety level. Among low, average and high anxiety level, frequency of males were found to be higher as compared to females. Hence, the mean values obtained for males (M = 3.62) was higher than females (M = 3.42). In order to be significant of anxiety level among the gender, the p-value should be less than .05. The p-value obtained in this study was .117. However, this value was greater than .05. Thus, there was no significant difference of anxiety level among the gender. In other words, there was no relationship of anxiety level with the gender.

Keywords: Anxiety level, gender, mathematics anxiety, probability and statistics.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

UTILIZING THE MMSE-2 FOR DIAGNOSTIC INSIGHTS IN COGNITIVE IMPAIRMENT: CASE STUDIES AND MONITORING

Dr. Ioana-Maria Popescu

Admas University College-- Ethiopia

Abstract:

The goal of this paper is to present the diagnostic contribution that the screening instrument, Mini-Mental State Examination-2: Expanded Version (MMSE-2:EV), brings in detecting the cognitive impairment or in monitoring the progress of degenerative disorders. The diagnostic signification is underlined by the interpretation of the MMSE-2:EV scores, resulted from the test application to patients with mild and major neurocognitive disorders. The cases were selected from current practice, in order to cover vast and significant neurocognitive pathology: mild cognitive impairment, Alzheimer's disease, vascular dementia, mixed dementia, Parkinson's disease, conversion of the mild cognitive impairment into Alzheimer's disease. The MMSE-2:EV version was used: it was applied one month after the initial assessment, three months after the first reevaluation and then every six months, alternating the blue and red forms. Correlated with age and educational level, the raw scores were converted in T scores and then, with the mean and the standard deviation, the z scores were calculated. The differences of raw scores between the evaluations were analyzed from the point of view of statistic signification, in order to establish the progression in time of the disease. The results indicated that the psycho-diagnostic approach for the evaluation of the cognitive impairment with MMSE-2:EV is safe and the application interval is optimal. In clinical settings with a large flux of patients, the application of the MMSE-2:EV is a safe and fast psychodiagnostic solution. The clinicians can draw objective decisions and for the patients: it does not take too much time and energy, it does not bother them and it doesn't force them to travel frequently.

Keywords: MMSE-2, dementia, cognitive impairment, neuropsychology.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

INVESTIGATING STUDENTS' BRAIN ELECTRICAL RESPONSES TO TEACHER'S EMOTIONAL CUES

Prof. Dr. Hye Rim Lee

National University of Avellaneda – Argentina

Abstract:

In this study, the signal of brain electrical activities of the sixteen students selected from the Department of Electrical and Energy at Usak University have been recorded during a lecturer performed happiness emotions for the first group and anger emotions for the second group in different time while the groups were in the classroom separately. The attention and meditation data extracted from the recorded signals have been analyzed and evaluated toward the teacher's specific emotion states simultaneously. Attention levels of students who are under influence of happiness emotions of the lecturer have a positive trend and attention levels of students who are under influence of anger emotions of the lecturer have a negative trend. The meditation or mental relaxation levels of students who are under influence of happiness emotions of the lecturer are 34.3% higher comparing with the mental relaxation levels of students who are under influence of anger emotions of the lecturer.

Keywords: Brainwave, attention, meditation, education.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

THE INFLUENCE OF PERSONALITY TRAITS ON COMPULSIVE GAMING: A STUDY OF THE BIG FIVE FACTORS

Dr. Eun Ji Kim

Benedict XVI Philosophical-Theological University, Heiligenkreuz- Austria

Abstract:

This study examined whether big five personality traits affect game addiction with control of psychological, social, and demographic factors. Specifically, using data from a survey of 789 game users in Korea, we conducted a regression analysis to see the associations of psychological (loneliness/depression), social (activities with family/friends), self-efficacy (game/general), gaming (daily gaming time/perception), demographic (age/gender), and personality traits (extraversion, neuroticism conscientiousness, agreeableness, & openness) with the degree of game addiction. Results showed that neuroticism increase game addiction with no effect of extraversion on the addiction. General self-efficacy negatively affected game addiction, whereas game self-efficacy increased the degree of game addiction. Loneliness enhanced game addiction while depression showed a negative effect on the addiction. Results and implications are discussed.

Keywords: Game addiction, big five personality, social activities, self-efficacy, loneliness, depression.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

EXPLORING PARENTING APPROACHES AND HOUSEHOLD COMMUNICATION DYNAMICS AMONG COLLEGE STUDENTS

Dr. Maryam Jafari

Farabi Institute of Virtual Higher Education - IRAN

Abstract:

Family is a basic unit of the society and the main source of human development. The initial aim of the family is psychological and social support of its members and has special developmental stages. Researches show the families who have less cohesion, have more conflicts and maladjustments and the members of such families are not able to communicate effectively. Family is a system in which any inter communication is related to child rearing patterns and can affect it. Even the child rearing styles in childhood can determine the family communications in adulthood. Therefore, the aim of the present research was to examine the relationship between child-rearing styles including authoritative, authoritarian and permissive with dimensions of family communication patterns including the conversation and conformity. The research design was a correlational and the population consisted of the psychology students of Roudehen Islamic Azad University who were studying in academic year 2013-2014. A sample of 324 students was selected randomly from the population. The research tools were the Baumrind Child-rearing Questionnaires and Family Communication Patterns Inventory, The Revised Scale of Koerner and Fitzpatrick. The result was as below: (a) there was a positive and significant relationship between conversation orientation and authoritative style. (b) There was no significant relationship between conversation orientation and other child-rearing styles. (c) There was a negative significant relationship between conformity orientation and authoritative style. (d) There was a positive significant relationship between conformity orientation with authoritarian and permissive styles. (e) There was a significant relationship between 3 dimensions of child-rearing and communication patterns.

Keywords: Child-rearing Styles, Family Relationship Patterns.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

THE ROLE OF EMOTICONS IN COURTEOUS EXPRESSIONS OF GREETINGS AND APPRECIATION

Prof. Dr. Sofia Bianchi

Bishkek State Economic and Commercial Institute - Kyrgyzstan

Abstract:

This paper shows the connection between emoticons and politeness in written computer-mediated communication. It studies if there are some differences in the use of emoticon between Czech and English written tweets. The assumptions about the use of emoticons were based on the use of greetings and thanks in real, faceto-face situations. The first assumption, that welcome greeting phrase would be accompanied by positive emoticon, was correct. But for the farewell greeting are both positive and negative emoticons possible. The results show lower frequency of negative emoticons in this context. There were also quite often found both positive and negative emoticon in the same tweet. The expression of gratitude is associated with positive emotions. The results show that emoticons accompany polite phrases of greeting and thanks very often both in Czech and English. The use of emoticons with studied polite phrases shows that emoticons have become an integral part of these phrases.

Keywords: Computer-mediated communication, emoticons, politeness, Twitter.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

UNDERSTANDING VENTING AND UNWINDING: THE IMPACT OF SEEKING THERAPEUTIC CATHARSIS, SELF-IDENTITY, AND SOCIAL CONNECTIONS IN GAMING ENVIRONMENTS

Prof. Dr. Hye Rim Lee, Dr. Eun Woo Kim, Dr. Jae Hyun Park

Nagoya Ryujo Women's University- Japan

Abstract:

This study will examine how the therapeutic factors (therapeutic catharsis-seeking and game-efficacy of the game player) and self-construal factors (independent and interdependent self-construal of the game player) as well as social capital factors (bonding and bridging social capital of the game player) affect aggression in the game. Results show that both therapeutic catharsis-seeking and game self-efficacy are particularly important to the players since they cause the game players' aggressive tendencies to be greatly diminished. Independent self-construal reduces the level of the players' aggression. Interestingly enough, the bonding social capital enhances the level of the players' aggression, while individuals with bridging social capital did not show any significant effects. The results and implications will be discussed herein.

Keywords: Aggression catharsis, therapeutic catharsis seeking, game self-efficacy, self-construal, social capital.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

COMPARATIVE ANALYSIS OF STATISTICAL APPROACHES FOR PART OF SPEECH TAGGING IN NEPALI TEXT

Priyanka Sharma

Krishna Kanta Handique State Open University- India

Abstract:

Part of Speech (POS) tagging remains a formidable challenge in the realm of Natural Language Processing. This paper delves into POS tagging for Nepali text utilizing both Hidden Markov Model (HMM) and Viterbi algorithm. An annotated corpus of Nepali text is utilized for training and testing, with data sets randomly partitioned for evaluation. Both methodologies are applied and compared. The Viterbi algorithm demonstrates superior computational efficiency and accuracy over HMM, achieving an accuracy rate of 95.43%. Detailed error analysis shedding light on mismatch occurrences is also provided.

Keywords: Hidden Markov model, Viterbi algorithm, POS tagging, natural language processing.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

DYNAMIC EVOLUTION OF METAPHORICAL CREATIVITY: A FRAMEWORK FOR ANALYZING METAPHORICAL INNOVATION IN INTERACTIVE DISCOURSE

Badri Kaya

Institute of Management, Business and Tourism - Kyrgyzstan

Abstract:

Metaphorical creativity is not a static attribute inherent to discourse; rather, it constitutes an interactive and dynamic process unfolding in real-time online. Despite the significance of metaphorical creativity in online discourse, there remains a dearth of research in this domain. This paper aims to elucidate the phenomenon of metaphorical creativity in online interactive talk, framing it as a dynamic process emerging throughout discourse interactions. Drawing from the emergentist perspective on metaphor in verbal exchanges and the conceptual blending approach, this paper proposes a model for analyzing metaphorical creativity in interactive discourse. The model emphasizes three key aspects: Firstly, metaphorical creativity is a dynamic, emergent process constantly evolving as interlocutors blend and re-blend metaphorical contributions. Secondly, it is a collaborative endeavor, co-constructed and co-elaborated by all participants rather than the product of isolated individual minds. Thirdly, the emergent process of metaphorical creativity is intricately shaped by contextual variables inherent in talk-in-interaction, grounded in the interpretive framework of interlocutors, and constrained by preceding contributions to ensure textual cohesion while also reflecting the communicative intentions of participants, thereby revealing the ideological coherence or incoherence of the conversation as a whole.

Keywords: Communicative intention, conceptual blending, contextual variables, emergentist perspective, ideological coherence, metaphorical creativity, textual cohesion

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

PERSISTENCE OF EPENTHETIC VOWEL DURATION IN JAPANESE SPEAKERS' ENGLISH ACQUISITION

Haruka Sato, Kakeru Yazawa, Mariko Kondo

Orotta School of Medicine and Dentistry- Eritrea.

Abstract:

This study investigates the consistency of epenthetic vowel production among Japanese learners of English concerning the acquisition of L2 English speech rhythm. Seventy-two Japanese learners of English from the J-AESOP corpus were categorized into lower- and higher-level learners based on their proficiency scores and the frequency of vowel epenthesis. Three participants were excluded due to the absence of vowel epenthesis in their speech samples. Analysis of their English speech data revealed no significant differences between lower- and higher-level learners, suggesting a lack of developmental change in epenthetic vowel durations. This outcome, in conjunction with prior research, will be deliberated in terms of L1 phonological transfer and the emergence of L2 English rhythm.

Keywords: Epenthetic vowels, Japanese learners of English, L2 speech corpus, speech rhythm.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

CO-ARTICULATION PATTERNS OF CONSONANTS AND VOWELS IN CANTONESE MONOSYLLABIC STRUCTURES: AN ARTICULATORY ANALYSIS

Sum Wai Lee

University of KwaZulu-Natal- South Africa

Abstract:

This study delves into the phenomenon of C-V and V-C co-articulation within Cantonese monosyllables featuring the CV, VC, or CVC structure, where C represents one of the three stop consonants [p, t, k], and V represents one of the three corner vowels [i, a, u]. Cantonese young adults in their early twenties were enlisted to produce five repetitions of each test syllable from a randomized list. Using the EMA AG500 research tool, synchronized audio signals and articulatory data were recorded at three distinct tongue locations – tongue tip, tongue middle, and tongue back – as well as the positions of the upper and lower lips during the pronunciation of the test syllables. The principal findings, based on the articulatory data obtained from two male Cantonese speakers, can be summarized as follows: (i) Strong co-articulation is observed between the syllable-initial [p-] and the high vowels [i] or [u], but not with the low vowel [a]. Conversely, the syllable-final [-p] exhibits significant co-articulation with the preceding vowel, even in the presence of the vowel [a]. (ii) Co-articulation between the initial [t-] and any subsequent vowel is comparatively weak. In the syllable-final position, the co-articulatory resistance of [-t] is pronounced when followed by the vowel [u], whereas it is substantially co-articulated with the preceding vowel [i] or [a]. (iii) The strength of co-articulation varies depending on the initial [k-] and the subsequent vowel type, with stronger co-articulation observed between [k-] and [i] compared to [k-] and [u], while co-articulation is notably reduced between [k-] and [a]. Nevertheless, in the syllable-final position, strong co-articulation is observed between [-k] and the preceding vowel [a]. (iv) Among the three types of stop consonants in the syllable-initial position, the degree of co-articulatory resistance (CR) decreases in the order of [t-] > [k-] > [p-], with a reduction in CR observed across all three types of stops in the syllable-final position. Overall, the findings regarding co-articulation between consonants and vowels in Cantonese monosyllables are consistent with previous studies conducted on co-articulation in other languages.

Keywords: Cantonese, co-articulation, consonant, vowel.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

ENHANCING VOCAL REGISTER RECOGNITION THROUGH SPECTRAL ANALYSIS: A TOOL FOR VOCALISTS

Natalia Wojciechowska, Krzysztof Nowak

University of Monastir, Monastir-Tunis

Abstract:

Recognizing and managing vocal registers during singing poses a significant challenge for novice vocalists. It necessitates discerning which portion of the natural resonators is engaged as sound travels through the body. To address this, we present an application designed for sound recording, automated vocal register recognition (VRR), and a user-friendly graphical interface for real-time signal visualization and recognition outcomes. Six spectral features are computed for each time frame and fed into a support vector machine classifier, yielding binary decisions regarding the assignment of segments to the head or chest register. Training and testing data for classification were gathered from ten proficient female singers (sopranos, aged 19-29) performing vocalizations for both chest and head registers. The classification accuracy surpassed 93% across various validation schemes. Beyond simple two-class clustering, the support vector classifier also provides insight into the distance between individual feature vectors and the discrimination hyperplane in the feature space, offering a nuanced assessment of vocal register classification certainty. Consequently, our developed recognition and training application facilitates the assessment and visualization of singing trends in a user-friendly graphical format, empowering users to better manage vocal emission.

Keywords: Classification, singing, spectral analysis, vocal emission, vocal register.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

EXPLORING CREATIVITY IN BILINGUAL ADVERTISING: A MORPHOLOGICAL EXAMINATION OF SINHALA AND ENGLISH USAGE IN SRI LANKA

Tharindu Lakmal Perera

Andijan State Medical Institute- Uzbekistan

Abstract:

Sri Lanka's linguistic landscape has been shaped by over two centuries of coexistence with the English language. Despite its official status as a link language, the widespread use of English alongside Sinhala has given rise to a unique mixed code with discernible structural characteristics. This phenomenon has led to the emergence of bilingual advertisements that creatively utilize this mixed language in both print and electronic media. This study delves into the linguistic strategies employed in bilingual advertising in Sri Lanka, focusing particularly on the utilization of English. Drawing upon theoretical frameworks including Kachru's analysis of bilingual language use, Muysken's typology of code mixing theories in colonial contexts, and Myers-Scotton's Matrix Language Framework Model, the research examines a selection of Sinhala-English advertisements published in newspapers between 2015 and 2016. Additionally, bilingual advertisements from television commercials will be analyzed to supplement data collected from print media. The primary objective is to scrutinize the creative linguistic patterns employed by advertisers, shedding light on the morphological processes underlying the creation of Sinhala-English bilingual advertisements aimed at captivating the masses.

Keywords: Bilingual, code mixing, mixed code, morphology, linguistic processes.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

EXPLORING MORPHOLOGICAL PATTERNS IN TEXT MESSAGING: A STUDY OF URBAN BILINGUALS IN SRI LANKA

Sameera Jayawardena

National Sun Yat-sen University- Taiwan

Abstract:

Text messaging, facilitated through SMS (Short Message Service), has become an indispensable aspect of contemporary communication. As mobile phone usage proliferates, text messaging emerges as a distinct linguistic domain worthy of scholarly inquiry, representing a significant avenue for language evolution. This paper endeavors to elucidate the morphological dynamics inherent in the text language employed by urban bilinguals in Sri Lanka. Utilizing a typological approach, the study examines 500 English text messages sourced from urban bilinguals residing in Colombo, categorizing linguistic deviations observed within these messages. These deviations, characterized by intentional linguistic innovation, reflect the users' nuanced understanding of language systems, serving to assert linguistic identity and foster interpersonal and communal bonds. The research underscores the notion that language manipulation within text messaging is both inventive and contextually appropriate. Additionally, the study employs code-mixing theories to elucidate how bilingual individuals in Sri Lanka adapt existing morphological processes in their texting practices. Through this investigation, processes such as omission, initialism, insertion, and alternation, alongside other salient linguistic features, are identified within the corpus, shedding light on the prevailing morphological strategies employed by urban bilinguals in Sri Lanka.

Keywords: Bilingualism, linguistic deviations, morphological analysis, text messaging.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

EXPLORING COMPUTATIONAL APPROACHES TO CONSCIOUSNESS: INTRODUCING THE INTEGRATED ABSTRACTION FRAMEWORK

Omar Ahmed, Mohamed Ali Cherif

Egypt University Of Informatics- Egypt

Abstract:

Our hypothesis posits that conscious functions emerge through automated processes. Specifically, we propose that both conscious and non-conscious aspects of human cognition, planning, and perception stem from biologically adaptive algorithms. We suggest that consciousness mechanisms can be replicated using similar adaptive algorithms employed by biological systems. This paper introduces a computational framework for consciousness, termed the "Integrated Abstraction Framework," conceptualized as an internal environmental model resembling a multi-agent system. This framework is capable of adaptation, generating novel data, processes, and environmental interactions.

Keywords: Artificial consciousness, cognitive architecture, integrated abstraction framework, multi-agent systems.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

EXPLORING THE INFLUENCE OF PLANNING AND MEMORY ON NAVIGATIONAL PROFICIENCY: INSIGHTS FROM A VIRTUAL REALITY STUDY

Ananya Patel, Suresh Kumar, Ravi Shankar, Alok Kumar Singh

Admas University College-- Ethiopia

Abstract:

Navigational proficiency is contingent upon spatial representation, planning, and memory. This multidimensional construct encompasses cognitive and perceptual factors, neural information processing, and variations in brain microstructure. While numerous investigations have delved into the role of spatial representation in navigational proficiency and unearthed individual differences in neural substrates, there remains a lacuna in understanding the impact of planning and memory on navigational ability. This study endeavors to elucidate the relationships among these factors vis-à-vis navigational proficiency. Thirty participants engaged in a virtual shopping complex study and were subsequently categorized as proficient or non-proficient navigators based on their performances. Results revealed planning ability as the most salient determinant of navigational proficiency, distinguishing between proficient and non-proficient navigators. Additionally, correlations were observed between spatial memory recall and navigational proficiency. Notably, non-verbal episodic memory and spatial memory recall were correlated with the learning variable. This study contributes to the delineation of variances in navigational proficiency based on planning and memory attributes.

Keywords: Memory, planning, navigational proficiency, virtual reality

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

EXPLORING RUSSIANGLICIZED SLANG IN A CLOCKWORK ORANGE: TRANSLATIONAL CHALLENGES AND CREATIVE SOLUTIONS

Fatima Farid

University of Internal Affairs of Mongolia- Mongolia

Abstract:

Slang argot plays a crucial role in Burgess' portrayal of teenage culture in his novel A Clockwork Orange, presenting a rich array of linguistic instances ripe for analysis. Consequently, the translation of these nuances while preserving their impact becomes paramount. Burgess coined the term RussiAnglicized©-slang, referred to as Nadsat, which is a blend of Russian and Cockney rhyming slang primarily used by teens. This paper delves into the etymology of these unconventional slang terms and explores their translation into Persian, shedding light on the lexicon of teenage-gang argot. While these translations showcase creativity, they also highlight the challenge of accurately conveying the slang's meaning and atmosphere in the target text.

Keywords: Argot, translation challenges, slang, sociolect.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

PATTERNS OF COLLOCATION ERRORS AMONG ESL LEARNERS: A STUDY AT FEDERAL COLLEGE OF EDUCATION, KANO, NIGERIA

Abdulrahman Ibrahim Abdullahi

Chinese People's Armed Police Force Academy- China

Abstract:

In the pursuit of language proficiency, both second language learners and native speakers often encounter challenges marked by errors. Collocation, within the linguistic domain, pertains to the meaningful relationship between lexical units. In linguistic discourse, there exists a discernible 'natural order' governing the arrangement and association of words within sentences, wherein certain words co-occur with predictable frequency. Consequently, it constitutes an error when learners inappropriately juxtapose or arrange such 'naturally' co-occurring lexical units within a written text. This research observes a prevalence of collocation errors among second language learners. Such a study holds significant importance, as it sheds light on the types of errors prevalent among learners, aiding language instructors in pinpointing their origins and rectifying them, thereby facilitating the learners' journey toward linguistic competence. The objective of this study is to comprehend the nature of these errors as impediments to effective essay composition. Through a descriptive research approach, the researcher examines a corpus comprising nine hundred essays from three hundred undergraduate ESL learners at the Federal College of Education, Kano, Nigeria, i.e., three essays per student. These essays, distributed across three separate lecture sessions, share thematic and length congruity. The systematic identification of errors and subsequent analysis reveal recurring patterns, suggesting a correlation with instructional deficiencies.

Keywords: Collocations, errors, second language learning, ESL writing.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

COMPARATIVE ANALYSIS OF BEHAVIORAL AND EEG RESPONSES AMONG NATIVE TURKIC-SPEAKING INHABITANTS OF SIBERIA AND SIBERIAN RUSSIANS DURING SYNTACTIC ERROR RECOGNITION IN NATIVE AND FOREIGN LANGUAGES

Olga M. Petrova, Alexander E. Saprygin, Ekaterina A. Ivanova, Ivan D. Petrov, Maria S. Volkova, Natalia V. Borisova,

International University of Kyrgyzstan - Kyrgyzstan

Abstract:

This study aims to compare the behavioral and EEG reactions of Turkic-speaking inhabitants of Siberia (Tuvinians and Yakuts) and Russians during the identification of syntax errors in both native and foreign languages. Sixty-three healthy indigenous individuals from the Tyva Republic, 29 residents of the Sakha (Yakutia) Republic, and 55 Russians from Novosibirsk participated in the research. EEG recordings were conducted during the execution of an error-recognition task in both Russian and English languages (for all participants) and in their respective native languages (Tuvinian or Yakut for Turkic-speaking inhabitants). Reaction time (RT) and task execution quality were selected as behavioral metrics. The amplitude and cortical distribution of P300 and P600 peaks of ERP served as indicators of speech-related brain activity.

In Tuvinians, there were no discernible differences in P300 and P600 amplitudes or cortical topology between Russian and Tuvinian languages, but disparities were noted for English. Conversely, in Yakuts, the P300 and P600 amplitudes and ERP topology for Russian language were akin to those observed in Russians for their native language. For Yakuts, brain responses during comprehension of Yakut and English languages were similar, while comprehension of Russian differed from both Yakut and English.

Our findings reveal that Tuvinians perceive both Russian and Tuvinian as native languages, while English is regarded as foreign. Conversely, Yakuts consider both English and Yakut as foreign languages, with Russian being perceived as native. Additionally, according to reports, both Tuvinians and Yakuts utilize their native language for spoken communication but not for written expression. This may explain why Yakuts view Yakut writing as foreign while considering Russian as their native language.

Keywords: EEG, brain activity, syntactic analysis, native and foreign language.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

THE INFLUENCE OF MORPHEMIC ANALYSIS AWARENESS ON VOCABULARY LEARNING STRATEGIES OF ESL LEARNERS

Fatima Al-Mansoori, Anjali Patel, Abdullah Al-Saud

American University of Science and Technology- Lebanon

Abstract:

This study investigated the impact of morphemic analysis awareness on the acquisition of vocabulary among ESL secondary school students. A quasi-experimental design was employed with 100 ESL secondary school students divided into two experimental groups (inflectional and derivational) and one control group. Pretest and posttest measures, including the Morph-Analysis Test and Morph-Vocabulary Test, were administered before and after an intervention program. ANCOVA results indicated significant improvement in both experimental groups' scores on the Morph-Analysis Test and Vocabulary-Morphemic Test. However, the inflectional group showed higher scores compared to the derivational group. The discussion of the findings is organized into two main areas. Firstly, individualized instruction on inflectional and derivational awareness significantly enhanced morphological awareness among ESL secondary school students. However, derivational morphology exhibited a relatively smaller effect on students' morphological awareness compared to inflectional morphology. Secondly, awareness of inflectional and derivational morphology was positively correlated with ESL secondary school students' vocabulary achievement, with inflectional morphemic awareness having a stronger effect on vocabulary acquisition. Despite these results, the study suggests that morphemic analysis awareness can be an effective strategy for ESL secondary school students to enhance their English vocabulary.

Keywords: Morphemic analysis, vocabulary, ESL students.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

ASSESSMENT PRACTICES IN IRANIAN UNDERGRADUATE ENGLISH TRANSLATION PROGRAMS: AN EXPLORATION OF FINAL TESTING METHODS

Mohammad Reza Jahangiri, Fatemeh Mohammadi

Heriot-Watt University Malaysia- Malaysia

Abstract:

This study investigates the methodologies employed by translation instructors in Iranian academic settings for devising final tests to assess the quality of students' translation work. Thirty experienced translation instructors, both male and female, representing various types of universities offering translation programs, participated in in-depth, 30-minute, semi-structured interviews. The findings highlight significant disparities among Iranian translation instructors in terms of familiarity with contemporary translation evaluation techniques. Moreover, it is revealed that the criteria utilized for constructing and grading final translation tests are often subjective and lack theoretical grounding, relying heavily on personal experience and intuition. Consequently, the reliability and validity of these assessments are called into question. The study also identifies the prevalence of the purely essay-type format as the predominant assessment method currently employed. To address these issues, recommendations are proposed, including the integration of formative, process-oriented evaluation methods alongside summative, product-oriented assessments to enhance reliability and validity. Additionally, providing training for instructors to familiarize them with modern principles of translation evaluation and existing models and rating scales is suggested as a means to improve the quality of academic translation assessment.

Keywords: Iranian higher education, academic translation assessment, translation final examinations, undergraduate translation programs.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

ANALYSIS OF EXPANSION STRATEGIES IN PERSIAN SUBTITLING OF ENGLISH CRIME FILMS

Mohammad Reza Rahimi, Azra Davari, Ali Najafi

Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad

Abstract:

This research aims to examine the utilization of expansion strategies in Persian subtitles of English crime films. Specifically, it seeks to categorize the various types of expansion employed in subtitles and evaluate the appropriateness of each type. Three films—The Net (1995), Contact (1997), and Mission Impossible 2 (2000)—with Persian subtitles were selected for analysis. The data was collected by watching these movies and identifying segments of Persian subtitles containing expansion, along with their corresponding English dialogues. These segments were then classified based on the reasons for employing expansion in each instance. Subsequently, the appropriateness of expansion usage in the Persian subtitles was assessed descriptively. Finally, when possible, alternative translations without expansion were proposed for cases where the intended meaning could be conveyed adequately without this strategy. The study revealed that reasons for expansion varied from explicitation of visual, co-textual, and contextual information to mistranslation, paraphrasing, and subtitler preferences. Moreover, it was found that expansion strategy was generally inappropriate, except in instances necessitated by the explicitation of contextual information, as shorter and correct equivalents capable of conveying the intended meaning were feasible for the original dialogues.

Keywords: Audiovisual translation, English crime films, expansion strategies, Persian subtitles

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

CHALLENGING TRANSLATION NORMS: EXPLORING THE IMPACT OF ADAPTATION ON MEANING TRANSFERENCE"

Alexandera G. Karpova, Igor N. Kozlov, Elena P. Ivanova, Sergei A. Ivanov

Chelyabinsk Medical Academy- Russia

Abstract:

This paper delves into the intricacies of translating meaning from the source language (SL) to the target language (TL), highlighting the significant role of translators in navigating the complexities of cross-cultural communication. It argues that translators, akin to writers, wield considerable influence in determining how the original meaning is perceived in the receiving culture, often employing transformative codes that can inadvertently distort the intended message. The paper contends that preserving figurative language is paramount, as its absence diminishes the richness and depth of the translated text, ultimately undermining the author's intent. Additionally, it emphasizes the intimate connection between style and the author's persona, cautioning against excessive alterations that deviate from the original work's essence. The paper asserts that while adaptation can offer flexibility, it also carries inherent risks, potentially leading to misinterpretations and loss of fidelity to the original text. Ultimately, it underscores the importance of conscientious translation practices, advocating for a balance between fidelity and creative expression to ensure a faithful representation of the author's vision.

Keywords: Translation theory, literary adaptation, semantic fidelity, cultural transference.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

INFLUENCE OF TOP-DOWN PROCESSES ON PERCEPTUAL AMBIGUITY: INSIGHTS FROM TEMPORAL DYNAMICS

Anastasia S. Ivanova, Maria A. Petrov

Blagoveshchensk State Pedagogical University- Russia

Abstract:

This study investigates the temporal dynamics of bistable perception involving stimuli of varying ambiguity. We examined alterations in perceived depth as well as stimuli with ambiguous content. The Necker lattice and shadowed circle illusions, perceived alternately as spheres or holes, represented the first type of stimulus. The Winson figure (the Eskimo/Indian picture) served as a stimulus of the second type. We analyzed the frequency of perceptual reversals (reversal rate) and the duration of stability for each percept during presentation. Results indicate similar values for reversal rates and stability durations across all three ambiguous images, providing further support for the significant role of top-down processes in multistable perception.

Keywords: Multistable perception, perceptual ambiguity, reversal rate, top-down processing

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

EXPLORING THE ROLE OF TEACHER GUIDANCE IN FACILITATING INFERENCE PROCESSES DURING ARABIC TEXT READING

Sarah Ahmed

Caribbean Aviation Training Center-Jamaica

Abstract:

Inference holds significant significance in the language learning journey, particularly in expediting the acquisition of a second language. When delving into a critical language such as Arabic as a non-native speaker, learners often rely heavily on teacher assistance to grasp new concepts. Their focus tends to revolve around rote memorization of vocabulary and rigid adherence to grammatical rules, rendering them somewhat mechanical in language production. Consequently, students may struggle to infer word meanings within context independently, leaning excessively on teacher support. This study investigates the teacher's role in facilitating student inference during Arabic text reading, shedding light on the learning processes that guide inference development.

Keywords: Inference, Reading, Arabic, Language Acquisition.

EUROPEAN CONFERENCES
5TH INTERNATIONAL CONFERENCE ON HUMANITY AND SOCIAL SCIENCES
JUNE 13 – 16, 2024- ROME
ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

EXAMINING THE INFLUENCE OF MORPHEMIC ANALYSIS AWARENESS ON ESL STUDENTS' VOCABULARY LEARNING STRATEGY: EXPLORING INFLECTIONAL AND DERIVATIONAL PERSPECTIVES

Ranjana Devi, Adelina Binti Asmawi, Nabeel Abdallah Mohammad Abedalaziz

Georgetown American University- Guyana

Abstract:

This research delved into the effects of inflectional and derivational morphemic analysis awareness on the vocabulary learning strategy of ESL secondary school students. A quasi-experimental study was undertaken with 106 low-proficiency secondary school students, divided into two experimental groups (inflectional and derivational) and one control group. The students' vocabulary acquisition was evaluated through pretest and posttest measures, utilizing the Morphemic Analysis Test and Vocabulary-Morphemic Test, before and after an intervention program. ANCOVA analysis of the results indicated significant improvement in both experimental groups, with the inflectional group showing slightly higher scores. This suggests that ESL secondary school students with low proficiency perform better in inflectional morphemic awareness compared to derivational awareness. Furthermore, the study revealed that awareness of inflectional morphology significantly contributes to vocabulary acquisition, underscoring its importance in language learning. The findings emphasize the need to integrate morphological instruction into remedial efforts, facilitating better comprehension and vocabulary development. Methodologically, the study provides empirical support for the significance of morphemic analysis awareness and its impact on vocabulary learning strategy, offering valuable insights for instructional practice.

Keywords: ESL, instruction, morphemic analysis, vocabulary.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

CORRELATION OF JOB SATISFACTION, MOTIVATION, AND THE FIVE DIMENSIONS OF ORGANIZATIONAL CITIZENSHIP BEHAVIOR

Mushtaq Bakar, M. K. Umar

Khorugh State University named after M. Nazarshoyev- Tajikistan

Abstract:

The research aims to study the association between job satisfaction, motivation and the five factors of organizational citizenship behavior (i.e. Altruism, Conscientiousness, Sportsmanship, Courtesy and Civic virtue) among Public Sector Employees in Pakistan. In this research Structure Equation Modeling with confirmatory factor analysis was used to test the relationship between two independent and five dependent variables. Data was collected through questionnaire survey from 152 Public Servants Working in Gujrat District-Pakistan in different capacities. Stratified Random Sampling Technique was used to conduct this survey. The results of the study indicate that five factors of OCB have positive significant relation with both motivation and job satisfaction except the relationship of Civic Virtue with Motivation. The research findings implicate that factors other than motivation and job satisfaction may also affect OCB. Likewise, all the five factors of OCB may not be present in all populations. Thus, Managers must concentrate on increasing motivation and job satisfaction to increase OCB. Furthermore, the present research gives a direction to future researchers to use more independent variables (e.g. Culture, leadership, workplace environment, various job attitudes, types of motivation, etc.) on different types of populations with larger sample size in order to find the reasons behind insignificant relationship of civic virtue with Motivation in the research in hand and to generalize the tested model.

Keywords: Five Factors of Organizational Citizenship Behavior (OCB), Motivation, Job Satisfaction, Public Sector Employees in Pakistan.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

UTILIZING ONLINE GAMES FOR EDUCATIONAL PURPOSES IN ADDRESSING LEARNING CHALLENGES

M. Smyrnaiou , Z. Margoudi

Bulgarian Virtual University- Bulgaria

Abstract:

The current paper presents the results of a conducted case study. During the past few years the number of children diagnosed with Learning Difficulties has drastically augmented and especially the cases of ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder). One of the core characteristics of ADHD is a deficit in working memory functions. The review of the literature indicates a plethora of educational software that aim at training and enhancing the working memory. Nevertheless, in the current paper, the possibility of using for the same purpose free, online games will be explored. Another issue of interest is the potential effect of the working memory training to the core symptoms of ADHD. In order to explore the abovementioned research questions, three digital tests are employed, all of which are developed on the E-slate platform by the author, in order to check the levels of ADHD's symptoms and to be used as diagnostic tools, both in the beginning and in the end of the case study. The tools used during the main intervention of the research are free online games for the training of working memory. The research and the data analysis focus on the following axes: a) the presence and the possible change in two of the core symptoms of ADHD, attention and impulsivity and b) a possible change in the general cognitive abilities of the individual. The case study was conducted with the participation of a thirteen year-old, female student, diagnosed with ADHD, during after-school hours. The results of the study indicate positive changes both in the levels of attention and impulsivity. Therefore, we conclude that the training of working memory through the use of free, online games has a positive impact on the characteristics of ADHD. Finally, concerning the second research question, the change in general cognitive abilities, no significant changes were noted.

Keywords: ADHD, attention, impulsivity, online games.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

COMPARING SPATIAL ABILITIES, MEMORY, AND INTELLIGENCE ACROSS DRIVERS WITH VARIED PROFESSIONAL EXPERIENCE LEVELS

A. Kim Khon, T. Mukhitdinova

Khorugh State University named after M. Nazarshoyev- Tajikistan

Abstract:

The aim of this research was to reveal the link between mental variables, such as spatial abilities, memory, intellect and professional experience of drivers. Participants were allocated to four groups: no experience, inexperienced, skilled and professionals (total 85 participants). The level of ability for spatial navigation and indicator of nonverbal memory grow along the process of accumulation of driving experience. At high levels of driving experience, this tendency is especially noticeable. The professionals having personal achievements in driving (racing) differ from skilled drivers in better feeling of direction, which is specific for them not just in a short-term situation of an experimental task, but also in life-size perspective. The level of ability of mental rotation does not grow with the growth of driving experience, which confirms the multiple intelligence theory according to which spatial abilities represent specific, other than logical intelligence type of intellect. The link between spatial abilities, memory, intellect and professional experience of drivers seems to be different relating spatial navigation or mental rotation as different kinds of spatial abilities.

Keywords: Memory, spatial abilities, intellect, drivers.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

UNDERSTANDING SUBJECTIVE WELL-BEING: CONTRASTS BETWEEN HIGH AND LOW EMOTIONAL INTELLIGENCE AMONG STUDENTS

Veronika Kim , Alla Pivkina , Khon luva Nataliya

Hasselt University, Hasselt and Diepenbeek- Belgium

Abstract:

In this paper, the actuality of the study, and the role of subjective well-being problem in modern psychology and the comprehending of subjective well-being by current students is defined. The purpose of this research is to educe peculiarities of comprehending of subjective well-being by students with various levels of emotional intelligence. Methods of research are adapted Russian-Language questionnaire of K. Riff 'The scales of psychological well-being'; emotional intelligence questionnaire of D. V. Lusin. The research involved 72 students from different universities and disciplines aged between 18 and 24. Analyzing the results of the studies, it can be concluded that the understanding of happiness in different groups of students with high and low levels of overall emotional intelligence is different, as well as differentiated by gender. Students with a higher level of happiness possess more capacity and higher need to control their emotions, to cause and maintain the desired emotions and control something undesirable.

Keywords: Subjective well-being, emotional intelligence, psychology of comprehending, students.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

PSYCHOPATHIC DISORDERS AND JUDICIAL SENTENCING: CAN NEUROSCIENCE SHIFT THIS AGGRAVATING FACTOR TO A MITIGATING ONE?

Kevin Nana Moustapha

Institute of Theology (Usuteaduse Instituut), Tallinn- Estonia

Abstract:

Psychopathic disorders are taking an important part in judge sentencing, especially in Canada. First, we will see how this phenomenon can be illustrated by the high proportion of psychopath offenders incarcerated in North American prisons. Many decisions in Canadians courtrooms seem to point out that psychopathy is often used as a strong argument by the judges to preserve public safety. The fact that psychopathy is often associated with violence, recklessness and recidivism, could explain why many judges consider psychopathic disorders as an aggravating factor. Generally, the judge reasoning is based on Article 753 of Canadian Criminal Code related to dangerous offenders, which is used for individuals who show a pattern of repetitive and persistent aggressive behaviour. Then we will show how, with cognitive neurosciences, the psychopath's situation in courtrooms would probably change. Cerebral imaging and news data provided by the neurosciences show that emotional and volitional functions in psychopath's brains are impaired. Understanding these new issues could enable some judges to recognize psychopathic disorders as a mitigating factor. Finally, two important questions ought to be raised in this article: can exploring psychopaths 'brains really change the judge sentencing in Canadian courtrooms? If yes, can judges consider psychopathy more as a mitigating factor than an aggravating factor?

Keywords: Criminal law, judges sentencing, neurosciences, psychopathy.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN LGS SÜRECİNDE KATILDIKLARI ONLİNE (ÇEVRİM İÇİ) DENEME SINAVLARINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

8TH GRADE STUDENTS' OPINIONS ON THE ONLINE PRACTICE EXAMS THEY PARTICIPATED DURING THE LGS PROCESS

Yüksek Lisans Öğrencisi, Furkan TURAN
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, furkanturan89@gmail.com - https://orcid.org/0009-0003-4621-0337
Prof. Dr./Eğitim Programları ve Öğretim, Şenel ELALDI
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, selaldi@cumhuriyet.edu.tr - https://orcid.org/0000-0003-0780-4207

ÖZET

Eğitim öğretimin önemli bir bölümünü ölçme ve değerlendirme kısmı oluşturmaktadır. Teknolojinin gelişmesi ve özellikle de Covid-19 salgınında uygulanan pandemi döneminde uzaktan eğitimin kullanılmasıyla ölçme-değerlendirme alanında geliştirilen yeni uygulamalardan biri de online (çevrim içi) sınavlardır. Araştırmanın amacı LGS hazırlık sürecinde farklı kurumlar tarafından uygulanan online (çevrim içi) deneme sınavlarının 8.sınıf öğrencileri tarafından geleneksel ortamlarda uygulanan kâğıt-kalem deneme sınavları ile karşılaştırılması ve online (çevrim içi) deneme sınavlarının verimliliğinin belirlenmesidir. Bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseni ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu İç Anadolu Bölgesinde bulunan bir ilin merkez ortaokulunda LGS' ye hazırlanan sekizinci sınıf öğrencilerinden, herhangi bir kurum veya kuruluşun düzenlemiş olduğu online (çevrim içi) deneme sınavlarından en az 5 tanesine katılmış olan 20 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama yöntemi olarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Toplanan veriler, betimsel analiz ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucuna göre LGS hazırlık sürecinde olan bu çalışma grubundaki 8. sınıf öğrencileri katıldıkları online (çevrim içi) denemelerin verimli olduğunu düşünmektedir. Yine çalışma sonucunda elde edilen verilere göre online (çevrim içi) denemelerin olumlu yönlerinin olumsuz yönlerinden daha fazla olduğu, öğrencilerin online (çevrim içi) denemelerde kendilerini daha rahat hissettiği ve bu nedenle başarılarının olumlu yönden etkilendiği söylenebilir. Elde edilen sonuçlardan yola çıkılarak online (çevrim içi) denemelerin ne kadar verimli olduğu görünse de öğrencilerin, sınavlarda soru üzerinde işaretleme ve işlem yapma isteği daha ağır basmaktadır. Bu da öğrencilerin tercihinin kâğıt-kalem sınavından yana olduğunu göstermiştir.

Anahtar Sözcükler: Online, çevrim içi, deneme, sınav, LGS

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

ABSTRACT

Measurement and assessment play a key role in education. One of the new applications developed in the field of measurement and assessment with the development of technology and especially during the pandemic period of the Covid-19 epidemic is online exams. Therefore, this study aims to compare online practice exams administered by different institutions during the LGS preparation process with paper-pencil practice exams administered by 8th grade students in traditional environments and to determine the efficiency of online practice exams. The study was carried out with the phenomenology design, one of the qualitative research methods. The study group of the research consisted of 20 eighth grade secondary school students preparing for LGS, who have participated in at least 5 of the online practice exams organized by any institutions/organizations. Semi-structured interview technique was used as the data collection method. The collected data was analysed using content analysis. According to the results of the research, 8th grade students who have been in the preparation process for LGS thought that the online practices they participated in were more productive. Furthermore, according to other results obtained, the positive aspects of the online practice exams outweigh the negative aspects. Students feel more comfortable in online practices, which positively affect their success. However, based on the results obtained, although it seems that online practices are more efficient, students' desire to mark and perform operations on the questions in the exams outweighs them. This shows that students prefer traditional paper-and-pencil exams.

Key Words: Online, practice exam, online practice exams, LGS

1. GİRİŞ

Türk eğitim sisteminde 1955 yılından itibaren başlayan ortaöğretim kurumlarına geçiş sınavları yıllar içerisinde değişikliklere uğrasa da temelinde sınava dayalı olarak yerleştirmeye öncelik vermiştir (Küçüker, 2017). Bununla birlikte, 2017'de başlatılan LGS sisteminde, sınava dayalı geçişlerin azaltılması ve adrese dayalı geçişlerin öneminin artırılmasıyla dikkat çekmektedir. Sınavlar oldukça önemli olsa da yerleştirmeler daha çok adrese dayalı olarak yapılmaktadır. Bu yeni sistemde, ortaöğretim kurumlarına yerleşmek isteyen öğrencilerin sadece küçük bir kısmı sınavla yerleşmekte ve kontenjanlar buna göre belirlenmektedir. Geri kalanlar ise mahalli yerleştirmeleri tercih etmektedir (Yılmaz, 2017).

Dünya genelinde yayılan Covid-19 salgını ve pandemi sürecinden olumsuz etkilenen alanlardan biri de eğitim-öğretim süreci olmuştur. Pandemi önlemleri doğrultusunda Türkiye'de alınan kararlar gereği okullarda yüz yüze eğitimlere ara verilmiş ve uzaktan eğitime geçilmiştir. Covid-19 salgını ve pandemi süreci, eğitim alanını olumsuz yönde etkilemiş ve Türkiye'de okulların kapanmasıyla birlikte uzaktan eğitim sistemine geçilmiştir. Teknolojinin yaygın kullanımı sayesinde, bilgisayar, tablet ve telefon gibi cihazlar aracılığıyla internet üzerinden bilgiye erişim kolaylaşmıştır (Gülbahar, 2013). Bu dönemde her okul kademesi olduğu gibi liselere giriş sınavına hazırlanan 8. sınıf öğrencileri de etkilenmiştir. Yüz yüze eğitim ve sınav hazırlıklarından mahrum kalmışlardır. Ancak, teknolojinin yardımıyla online canlı dersler ve çevrim içi deneme sınavları gibi alternatiflerle bu eksiklikler telafi edilmeye çalışılmıştır. Bu

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

doğrultuda, bilgi ve iletişim teknolojileri kullanılarak çevrim içi sınavlarla bilgi, beceri, yeterlilik veya yetenek seviyeleri ölçülüp değerlendirilmektedir (Gülbahar, 2013).

Yaşanan bu gelişmeler doğrultusunda alandaki ilgili araştırmalara bakıldığında online (çevrim içi) sınav uygulaması geliştirmeye yönelik çalışmaların (Çetinkaya, 2002; Savaş ve Türkoğlu, 2002; Şimşek, Balaban ve Ergin, 2016; Şimşek, 2009; Yağcı, Ekiz ve Gelbal, 2015), çevrim içi sınav uygulamaları ve güvenilirliği hakkında çalışmaların (Gül, 2012; Keskin, 2015; Tanyıldızı ve Orhan, 2007; Yenilmez, Cebeci ve Koçak, 2005) yapıldığı görülmüştür. Bunun yanı sıra online(çevrim içi) sınavlar hakkında görüş anketlerinin geliştirildiği ve öğrenci görüşlerinin alındığı çalışmalara da (Başol, Kocadağ Ünver ve Çiğdem, 2017; Çiğdem ve Tan, 2014; Saban, Özer ve Tümer, 2010; Sırakaya, Alsancak Sırakaya, Kılıç Çakmak, 2015; Yılmaz, 2016) rastlanmıştır. Yapılan alanyazın taramasında online (çevrim içi) sınav uygulamalarının öğrenci başarısı üzerine etkisinin araştırıldığı çalışmaların (Baz ve Tetik, 2019; Yağcı, 2012) mevcut olduğu da görülmüştür. Tüm mevcut araştırmaları göz önüne aldığımızda, çevrimiçi sınavlar üzerine birçok çalışma bulunmasına rağmen, Türkiye'deki literatürde 8. sınıf öğrencilerinin LGS (Liselere Geçiş Sınavı) hazırlık sürecinde uygulanan çevrimiçi denemeler hakkında yapılmış bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu alanda yapılacak yeni bir çalışmanın alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Türkiye'de Covid-19 sürecinde uzaktan eğitime geçilmesiyle birlikte bütün eğitim kademelerinde online (çevrim içi) sınavlar uygulanmaya başlanmıştır. LGS hazırlık sürecinde bulunan öğrencilerin kendilerini değerlendirmeleri ve çalışmalarını yönlendirmeleri açısından farklı yayın evleri, il milli eğitim müdürlükleri ve farklı kurumlar tarafından online (çevrim içi) deneme sınavları uygulanmıştır. Bu denemeler hem uygulayan kurumlar hem de sınava katılan öğrenciler için zaman ve mekân sınırlılığını ortadan kaldırarak olumlu bir etki yaratmıştır. Uygulanan bu online (çevrim içi) deneme sınavlarının verimliğinin, öğrencilerin bu denemeler hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi ile birlikte daha sonra bu konu hakkında yapılacak çalışmalara yön vermesi açısından bu çalışmanı yapılması önemli görülmektedir.

Bu çalışmanın amacı LGS hazırlık sürecinde farklı kurumlar tarafından uygulanan online (çevrim içi) deneme sınavlarının 8.sınıf öğrencileri tarafından geleneksel ortamlarda uygulanan kâğıt-kalem deneme sınavlarının ile karşılaştırılması ve online (çevrim içi) deneme sınavlarının verimliliğinin belirlenmesidir. Bu hedefe yönelik olarak, aşağıdaki soruların cevapları aranmıştır:

- Online (çevrim içi) deneme sınavlarının verimliliği hakkında öğrencilerin görüşleri nelerdir?
- Online (çevrim içi) deneme sınavlarının, geleneksel ortamda uygulanan kâğıt-kalem denemelerine göre avantajları nelerdir?
- Online (çevrim içi) deneme sınavlarında teknoloji kullanımının oluşturduğu sorunlar nelerdir?
- Online (çevrim içi) deneme sınavlarının sınav kaygısı üzerine etkisi nasıldır?
- Online (çevrim içi) deneme sınavlarının öğrenci başarısına etkisi nasıldır?

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

2. YÖNTEM

2.1. Çalışmanın Deseni

Araştırma, 8. sınıf öğrencilerinin katıldığı çevrim içi deneme sınavlarının etkililiğini belirlemeye yönelik nitel bir çalışmadır. Olgulara yüzeysel bir anlayıştan ziyade derinlemesine ve detaylı bir bakış açısına odaklanmayı amaçlayarak olgu bilim (fenomenoloji) deseni olarak adlandırılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Fenomenoloji çalışmalarında, katılımcıların yaşadıkları deneyimlerle ilgili duyguları, algıları, düşünceleri ve bu deneyimleri nasıl yapılandırdıkları ve kendilerinde nasıl bir bilinç durumu oluşturdukları incelenir (Van Mannen, 2007). Çalışmada farklı kurum ve kuruluşlar tarafından düzenlenen online (çevrim içi) deneme sınavlarına katılan öğrenciler yer almaktadır. Öğrencilerin katıldıkları online (çevrim içi) deneme sınavları ile ilgili görüşleri nitel bir anlayışla ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Tüm bu nedenlerden dolayı çalışmada fenomenoloji (olgu bilim) deseni kullanılmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Nitel araştırmalarda, araştırmanın odaklandığı kişi veya durumların derinlemesine incelenmesi hedeflendiğinden, evren genelleme yerine amaçlı örnekleme tekniği daha yaygın olarak tercih edilir (Creswell, 2009). Araştırmada, nitel araştırma yöntemi ve çalışmanın amacına uygun olarak ölçüt örnekleme türü tercih edilmiştir. Bu amaçla LGS'ye hazırlanan ortaokul sekizinci sınıf öğrencilerinden, herhangi bir kurum veya kuruluşun düzenlemiş olduğu online (çevrim içi) deneme sınavlarından en az 5 tanesine katılmış olan 20 öğrenci, çalışma grubu olarak belirlenmiştir. Çalışma grubunda bulunan öğrencilere ilişkin bilgiler Çizelge 1'de görünmektedir.

Çizelge 1. Çalışma Grubunda Bulunan Öğrencilere İlişkin Bilgiler

Değişkenler n=20		f	%
Cinsiyet	Kız	8	40
	Erkek	12	60
Katıldığı online (çevrim içi) deneme sınavı sayısı	5-10	12	60
	11-15	7	35
	16 ve üstü	1	5

Çizelge 1'de görüldüğü gibi çalışma grubu, %40'ı (n= 8) kız, %60'ı (n=12) erkek olmak üzere 20 kişilik bir öğrenci grubundan oluşmaktadır. Öğrencilerin %40'ı (n=12) 5-10 arasında online (çevrim içi) deneme sınavına katılırken; %35'i (n= 7) 11-15 arası deneme sınavına katılmış; %5'i (n=1) ise 16 ve üzeri deneme sınavına katılmıştır.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

2.3. Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada, yarı yapılandırılmış görüşme formu veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Bu yöntem, tamamen yapılandırılmış görüşmeler kadar katı olmamakla birlikte, yapılandırılmamış görüşmeler kadar da esnek değildir; aralarında bir yerde konumlanmaktadır (Karasar, 1995). Görüşme tekniğinin, bireyin duygu ve düşüncelerini ortaya çıkarma açısından kullanışlı olması ve yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin araştırmacıya sağladığı esneklikten yararlanmak amacıyla bu çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği tercih edilmiştir. Görüşme formu oluşturulmadan önce araştırmacı, konuyla ilgili literatür taraması yapmıştır. Elde edilen verilerden yararlanılarak görüşme formu soruları hazırlanmıştır. Hazırlanan soruların anlaşılırlığı, amaca uygunluğu ve yeterliliği hakkında eğitim alanında uzman bir akademisyen ve dil bilgisi konusunda uzman bir Türkçe öğretmeni ile görüşülmüştür. Oluşturulan görüşme soruları uzman görüşlerinden sonra tekrar değerlendirilmiş ve gerekli düzenlemeler yapılarak son hali oluşturulmuştur. Görüşme sorularının taslak hali ve düzenlenmiş nihai hali ekte sunulmuştur (bkz. Ek1).

Araştırmaya ilişkin veriler, daha önceden belirlenen ve görüşme sırasında kayıt cihazı kullanımına izin veren öğrenciler ile yaklaşık 10-15 dakika süren görüşmeler sonucunda elde edilmiştir. Görüşmeler öğrencilerin kendilerini daha rahat hissetmeleri için kendi okullarında yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Görüşme sırasında araştırmaya ilişkin bilgiler verilmiş ve katılımcı teyidi alınarak kayıt yapılmıştır. Kaydedilen görüşmeler farklı bir zaman diliminde yazıya dökülmüş ve analiz edilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Bu araştırmada elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile çözümlenmiştir. Özen ve Hendekçi ‘ ye (2016) göre betimsel analiz, elde edilen verilerin önceden belirlenen başlıklar altında özetlenmesidir. Bu doğrultuda öğrencilerin görüşme sorularına verdikleri cevapların benzerliğine göre kodlar, kodların kategorize edilmesi ile temalar oluşturulmuştur. Kod ve temaların düzenlenmesi ile bulgular tanımlanmıştır. Temalar oluşturulurken araştırmanın alt problemleri göz önüne alınmış ve belirlenen temalarda bulunan anahtar kelimelerin hangi alt probleme dâhil olacağı belirlenmiştir. Analiz yapılırken sorulara cevap veren öğrenciler için bir kod ($Ö_1$, $Ö_2$, $Ö_3$, …) kullanılmış ve katılımcıların cevaplarından doğrudan alıntılar yapılmıştır.

3. BULGULAR

Çalışmanın bu bölümü beş tema halinde sunulmuştur. Temalar altında öğrencilerin verdikleri cevaplara göre kodlar oluşturulmuş ve çizelgede gösterilmiştir. Bir soru dâhilinde farklı cevaplar veren öğrencilerin düşünceleri için birden fazla kod işaretlenmiştir.

3.1. Online (çevrim içi) Deneme Sınavlarının Verimliliği

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Çizelge 2. Online (Çevrim İçi) Deneme Sınavlarının Verimliliğine Yönelik Öğrenci Görüşleri

Kodlar	Frekans	Katılımcılar
Verimli	12	$Ö_2$, $Ö_4$, $Ö_6$, $Ö_8$, $Ö_9$, $Ö_{11}$, $Ö_{12}$, $Ö_{13}$, $Ö_{14}$, $Ö_{15}$, $Ö_{17}$, $Ö_{19}$
Verimli değil	4	$Ö_3$, $Ö_{10}$, $Ö_{18}$, $Ö_{20}$
Hem verimli hem verimsiz	4	$Ö_1$, $Ö_5$, $Ö_7$, $Ö_{16}$

Çizelge 2 incelendiğinde, öğrencilerin yarısından fazlasının online (çevrim içi) deneme sınavlarının verimli olduğunu belirttiği görülmektedir. Öğrencilerden bazılarının görüşü aşağıdaki gibidir;

"Çok fazla verim alamıyorum çünkü altını çizeceğim yerleri unutuyorum ve tekrar okumak zorunda kalıyorum bu yüzden verimli olduğunu düşünmüyorum." ($Ö_{20}$)

"Verim alabiliyorum çünkü anlamadığım konularda sorulara cevaplarıyla birlikte bakınca daha etkili oluyor." ($Ö_{14}$)

"Hem verimli hem verimsiz olduğunu düşünüyorum çünkü derslerime yardımcı oluyor ama okuldaki gibi motive olamıyorum." ($Ö_{16}$)

3.2. Online(çevrim içi) Deneme Sınavlarının Avantajları

Çizelge 3. Online (Çevrim İçi) Deneme Sınavlarının Klasik Kâğıt-Kalem Sınavlarına Göre Avantajlarına Yönelik Öğrenci Görüşleri

Kodlar	Frekans	Katılımcılar
Avantajı yok	5	$Ö_1$,$Ö_3$,$Ö_4$,$Ö_6$,$Ö_{10}$
Uygulaması kolay	11	$Ö_2$,$Ö_5$,$Ö_8$,$Ö_9$, $Ö_{13}$,$Ö_{14}$ $Ö_{15}$,$Ö_{16}$,$Ö_{17}$,$Ö_{18}$,$Ö_{19}$
Sonucun hızlı belirlenmesi	5	$Ö_7$, $Ö_{14}$, $Ö_{15}$, $Ö_{17}$,$Ö_{20}$
Kâğıt israfını önlemesi	2	$Ö_{11}$,$Ö_{12}$
Yardım alınabilmesi	3	$Ö_5$,$Ö_{18}$,$Ö_{19}$
Ortam olarak daha rahat	7	$Ö_6$,$Ö_9$,$Ö_{11}$,$Ö_{13}$,$Ö_{14}$ $Ö_{16}$,$Ö_{17}$

Çizelge 3 incelendiğinde, öğrencilerin online (çevrim içi) sınavların klasik kâğıt - kalem sınavlarına göre avantajları hakkında farklı düşüncelerinin bulunduğu görülmektedir. Bazı öğrencilerin birden fazla avantajı belirtmesiyle birlikte öğrencilerin çoğunluğunun online(çevrim içi) deneme sınavlarının uygulamansın kolay olduğunu belirttiği görülmektedir. Öğrencilerden bazılarının görüşü aşağıdaki gibidir;

"Hiçbir avantajı yok ($Ö_3$)."

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

"Denemeyi bitirdikten sonra cevaplarını hemen görebiliyorum." ($Ö_{20}$)

"Kitaplardan veya defterlerden bakma gibi şansımız var." ($Ö_{19}$)

"İstediğim yerde ve saatte girebiliyorum, sonuçlarını hemen görebiliyorum." ($Ö_{15}$)

"Kâğıt israfını azaltıyor." ($Ö_{11}$)

"İstediğim yerde istediğim kadar deneme çözebiliyorum." ($Ö_8$)

3.3. Online (çevrim içi) Denemelerde Teknoloji Kullanımının Oluşturduğu Sorunlar

Çizelge 4. Online (Çevrim İçi) Deneme Sınavlarına Katılırken Teknoloji Kullanımı Konusunda Yaşanılan Sorunlara Yönelik Öğrenci Görüşleri

Kodlar	Frekans	Katılımcılar
Sorun yaşamadım	8	$Ö_2$,$Ö_3$,$Ö_6$,$Ö_8$,$Ö_{11}$,$Ö_{12}$,$Ö_{13}$,$Ö_{15}$
İnternet bağlantısının kesilmesi	4	$Ö_1$,$Ö_4$,$Ö_5$,$Ö_{20}$
Bağlantı kurulan cihazın arızalanması	4	$Ö_7$,$Ö_{10}$,$Ö_{14}$,$Ö_{16}$
Soruların tam olarak görüntülenememesi	2	$Ö_9$,$Ö_{17}$
Bağlantı kurulan cihazın sistemi desteklemesi	4	$Ö_{16}$,$Ö_{18}$,$Ö_{19}$,$Ö_{20}$
Bağlantının kopup sınavın yarıda kalması	3	$Ö_1$,$Ö_6$,$Ö_7$
Ekrana uzun süre bakmanın verdiği rahatsızlık	11	$Ö_2$,$Ö_5$, $Ö_9$,$Ö_{10}$,$Ö_{11}$,$Ö_{13}$, $Ö_{14}Ö_{15}$,$Ö_{16}$,$Ö_{18}$,$Ö_{20}$
Soru üzerinde kalemle çözüm yapamamak	13	$Ö_1$,$Ö_3$,$Ö_4$,$Ö_8$,$Ö_{11}$,$Ö_{12}$,$Ö_{14}$ $Ö_{15}$,$Ö_{16}$,$Ö_{17}$,$Ö_{18}$,$Ö_{19}$,$Ö_{20}$
Ekran üzerinden işaretleme yapmanın zorluğu	1	$Ö_{13}$

Çizelge 4 incelendiğine, online (çevrim içi) deneme sınavlarına katılırken teknoloji kullanımı konusunda farklı sorunlar yaşayan öğrencilerin yanında hiç sorun yaşamayan öğrencilerin de bulunduğu görülmektedir. Frekans dağılımına bakıldığında sorun yaşamayan öğrencilerin fazla olduğu görülmektedir. Öğrencilerden bazılarının görüşü aşağıdaki gibidir;

"Evet, telefon sürekli kapanıp açılıyordu, bazen donuyordu." ($Ö_{14}$)

"Hayır, yaşamadım." ($Ö_{12}$)

"Tabiî ki, internet kesilip duruyordu." ($Ö_1$)

"Evet, sınava girdiğim uygulamayı telefonum desteklemiyordu." ($Ö_{18}$)

"Hayır, sorun yaşamadım." ($Ö_2$)

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

"Evet, bazı soruların fotoğraflarını göremedim" (Ö$_9$)

"Sınavı yaparken bir anda ekran gidebiliyor." (Ö$_6$)

"Ekrana çok bakınca başım ağrıyor." (Ö$_5$)

"Çok fazla ekrana baktığım için fazla yoruluyorum, ekranda işaretleme benim için zor oluyor." (Ö$_{13}$)

"Kâğıda çözme şansımız yok." (Ö$_{19}$).

3.4. Online (çevrim içi) Deneme Sınavlarının Sınav Kaygısı Üzerine Etkisi

Çizelge 5. Online (Çevrim İçi) Deneme Sınavlarının Sınav Kaygısı Yönünden Etkisine Yönelik Öğrenci Görüşleri

Kodlar	Frekans	Katılımcılar
Artırdı	6	Ö$_1$, Ö$_3$, Ö$_6$, Ö$_{10}$, Ö$_{12}$, Ö$_{20}$
Azalttı	8	Ö$_2$,Ö$_5$,Ö$_7$,Ö$_9$,Ö$_{14}$,Ö$_{15}$,Ö$_{17}$,Ö$_{19}$
Değiştirmedi	6	Ö$_4$, Ö$_8$, Ö$_{11}$,Ö$_{13}$, Ö$_{16}$,Ö$_{18}$

Çizelge 5 incelendiğinde, online (çevrim içi) deneme sınavlarının sınav kaygısını azalttığı yönünde düşünce belirten öğrenci sayısının daha fazla olduğu görülmektedir. Öğrencilerden bazılarının görüşü aşağıdaki gibidir;

"Hiçbir etkisi olmadı." (Ö$_4$)

"Daha çok kaygılanıyordum çünkü zaman daha çabuk geçiyor gibi geliyordu." (Ö$_3$)

"Daha çok kaygılanıyordum çünkü yanlış işaretlemekten korkuyordum." (Ö$_{10}$)

"Sınava yetişecek miyim? yoksa geç mi kalacağım? kaygısı yok, istediğim saatte girebiliyorum. Bu nedenle kaygımı azalttı." (Ö$_{15}$)

"Normal sınavda stres oluyordu, heyecan oluyordu, kaygım oluyordu ama online denemede stresim olmuyor, zaman sıkıntım olmuyor." (Ö$_{17}$)

3.5. Online (çevrim içi) Deneme Sınavlarının Öğrenci Başarısına Etkisi

Çizelge 6. Online (Çevrim İçi) Deneme Sınavlarının Başarıyı Etkilemesine Yönelik Öğrenci Görüşleri

Olumlu	Frekans	Katılımcılar
Olumlu	14	Ö$_1$, Ö$_2$,Ö$_3$, Ö$_5$,Ö$_7$,Ö$_8$, Ö$_{10}$,Ö$_{11}$ Ö$_{12}$,Ö$_{13}$,Ö$_{14}$,Ö$_{15}$,Ö$_{16}$, Ö$_{19}$
Olumsuz	3	Ö$_6$, Ö$_{17}$,Ö$_{18}$
Etkilemedi	3	Ö$_4$, Ö$_9$,Ö$_{20}$

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Çizelge 6 incelendiğinde, öğrencilerin büyük çoğunluğunun online (çevrim içi) deneme sınavlarının başarısını olumlu yönünde düşünce belirttiği görülmektedir. Öğrencilerden bazılarının görüşü aşağıdaki gibidir;

"Olumlu etkilediğini düşünüyorum çünkü test çözmek derslerimi olumlu etkiliyor, yeni nesil sorular görmüş oluyorum." ($Ö_{16}$)

"İyi yönde etkiledi." ($Ö_{11}$)

"Kötü etkiledi okuldaki gibi olmadığı için yapamadım." ($Ö_{8}$)

"Kendi eksiklerimi görüyorum daha başarılı olmamı sağlıyor." ($Ö_{13}$)

"Başarımı iyi etkiliyor, hemen sonuçlarımı görüyorum, yanlışlarımı görüyorum." ($Ö_{10}$)

"İyi etkiliyor, hatalarımı düzeltmemem yardımcı oluyor." ($Ö_{14}$)

4. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇLAR

LGS hazırlık sürecinde farklı kurumlar tarafından uygulanan online (çevrim içi) deneme sınavlarının ortaokul 8.sınıf öğrencileri tarafından geleneksel ortamlarda uygulanan kâğıt-kalem denemeleri ile karşılaştırılması ve online (çevrim içi) denemelerin verimliliğinin belirlenmesini amaçlayan bu çalışmada katılımcıların görüşleri doğrultusunda online (çevrim içi) deneme sınavlarının verimli olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların online (çevrim içi) denemeler hakkındaki olumlu düşüncelerinin kaynağı olarak da sınavın kolay uygulanabilirliği ve sınav ortamının rahat olması gösterilebilir. İlgili alanyazın incelemesinde de bu tespiti destekleyen görüşlere rastlanmıştır. Kâğıt-kalem ile yapılan değerlendirmeler, öğrenci başarısını değerlendirmede ve eğitimsel kararlar almadaki etkinliği yetersiz ve yavaş olduğu için, elektronik değerlendirmelerin faydalı olduğu açıktır (Gül, 2012). Öğrenciler genellikle bilgisayar tabanlı sınavları tercih etmektedirler. Bu tercihin sebebi, kendilerini hazır hissettikleri zaman sınavı yapabilmeleri ve sınavı tamamladıklarında hemen derecelerini (geçti, kaldı) öğrenebilmeleridir (Yağcı, 2012).

Dijital ortama geçişle birlikte sınavlarda kâğıt kullanımı önemli derecede azalmıştır ve sınav sonuçlarının duyurulma süreleri hızlanmıştır (Solak, Ütebay ve Yalçın, 2020). Ayrıca, öğrenenlerin çözdükleri sorular için anında geri bildirim alabilmeleri, çevrim içi sınavların öğrenenlere en önemli katkılarından biri olarak bu çalışmada belirginleşmiştir (Başol, vd., 2017). Yine öğrencilerin görüşleri doğrultusunda online (çevrim içi) deneme sınavlarının teknolojik sorunlar (bağlantı kopması, cihaz arızası vb.), uzun süre ekrana bakmanın oluşturduğu sağlık sorunları gibi dezavantajlarının da olduğu tespit edilmiştir. Alanyazında yer alan bazı çalışmalarda da (Kabakçı ve Karakaya, 2003; Şimşek, 2009) bunlara benzer dezavantajlara değinilmiştir. Bütün bu dezavantajların yanı sıra online (çevrim içi) deneme sınavlarının en büyük eksikliğinin kalem kâğıt kullanılarak soru üzerinde çözüm yapılamaması olduğu sonucuna varılmıştır. Öğrenciler, özellikle sayısal sorularda soru üzerine kalemle çizerek çözüm yapma isteği hissettiklerini belirtmişlerdir. Belirttikleri görüşler doğrultusunda öğrencilerin online (çevrim içi) deneme sınavlarında teknoloji kullanımı ile ilgili çok sorun

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

yaşamadıkları tespit edilmiştir. Bu durum öğrencilerin z kuşağında yer alan bireyler olması ile açıklanabilir.

Araştırmaya katılan öğrenciler, dijital araçları kullanarak müzik dinleme ve indirme, televizyon izleme, internetten video izleme ve indirme, sosyal medyada gezinme, web taraması yapma, cep telefonuyla anlık iletişim kurma, mobil uygulamalarla vakit geçirme, cep telefonunda oyun oynama, bilgisayarda film ve dizi izleme, bilgisayarda oyun oynama, ofis programları (Word, Excel, PowerPoint) kullanma, e-postaları okuma ve yazma, bilgisayarla anlık iletişim kurma, oyun konsollarında oyun oynama ve görüntülü konuşma gibi faaliyetlerde bulunduklarını belirtmişlerdir (Erten, 2019). Öğrenciler bu konuda sadece internet bağlantısının kesilmesi veya donması, kullanılan teknolojik aletin arızalanması veya ihtiyaç duyulan sistemi desteklememesi gibi sorunlar yaşamışlardır. Başol ve arkadaşlarının (2017) çalışmasında da e-sınavlarda öğrenciler için en büyük problem bilgisayarlarının ve internet bağlantılarının sınırlı olması şeklinde ifade edilmiştir.

Öğrencilerin online (çevrim içi) deneme sınavlarında kendilerini daha rahat hissettikleri, hemen dönüt alabildikleri, istediği zaman isteği yerde sınava katılabildikleri için sınav kaygılarının daha düşük olduğu sonucuna varılmıştır. Başol ve arkadaşlarının (2017) çalışmasında da e-sınavların öğrenci motivasyonunu artırdığına vurgu yapılmıştır.

Çalışmaya katılan öğrencilerin görüşleri doğrultusunda online (çevrim içi) deneme sınavlarının öğrenci başarısının olumlu yönden etkilediği sonucuna varılmıştır. Yağcı'nın (2012) çalışmasında da belirttiği gibi çevrim içi ortamlarda gerçekleştirilen sınavların öğrenci başarısına önemli ölçüde katkı sağladığı görülmektedir. Bunun sebebi ise sınavın istenilen zamanda istenilen yerde uygulanabilmesi ve hızlı geri dönüt sağlıyor olması şeklinde öğrenci görüşlerinde belirtilmiştir.

Online deneme sınavları, öğrencilere zaman ve mekân bağımsızlığı sağlayarak esnek bir şekilde çalışma imkânı sunarlar. Ayrıca çevrimiçi sınavlar, anlık geri bildirim sağlayarak öğrencilerin eksikliklerini hızlı bir şekilde tespit etmelerine ve bu doğrultuda eksikliklerini gidermelerine olanak tanır. Bununla birlikte, kâğıt kalem sınavlarına olan tercih ise çeşitli sebeplere dayanmaktadır. Öncelikle, geleneksel sınav formatı öğrenciler için daha alışılmış bir ortamdır ve bu durum, sınav kaygısını azaltabilir. Kâğıt kalem sınavları aynı zamanda öğrencilerin konsantrasyonlarını artırabilir çünkü elektronik cihazlara olan bağımlılığı azaltır. Ayrıca, kâğıt kalem sınavları, öğrencilerin bilgiyi yazılı olarak ifade etme becerilerini geliştirmelerine ve detaylı düşünmelerine olanak tanır. Sonuç olarak, online deneme sınavlarının esnekliği ve hızlı geri bildirim imkânı önemlidir, ancak bazı öğrenciler geleneksel kâğıt kalem sınavlarını tercih ederler çünkü bu sınavlar öğrencilere daha alışılmış bir deneyim sunar ve yazılı ifade becerilerini destekler.

Öğrencilerin görüşleri doğrultusunda online (çevrim içi) deneme sınavlarının kâğıt israfının önlemesi, uygulama ortamının rahat olması gibi avantajlarının olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra sınav sonuçlarının ve geri bildirimlerin çok hızlı gerçekleşmesi en büyük avantaj olarak belirlenmiştir. Bu durum göz önüne alındığında eğitim-öğretim adına yeni bir kavram olan online (çevrim içi) deneme sınavlarının okullarda destekleyici bir unsur olarak ders içinde

veya dışında kullanılması gerekmektedir. Özellikle LGS hazırlık sürecinde bulunan ortaokul 8. sınıf öğrencileri için online (çevrim içi) deneme sınavlarının kullanımı yaygınlaştırılmalıdır. Çalışmada belirtilen online (çevrim içi) deneme sınavlarının dezavantajlarının minimuma indirilmesi adına online (çevrim içi) deneme sınavlarını hazırlayan kurum veya kuruluşların sınavı, tüm öğrencilerin ulaşabileceği ve rahatlıkla uygulayabileceği bir sistemde hazırlamaları gerekmektedir. Online deneme sınavlarının uygulanmasında yaşanan sınırlılıkların çözülmesi için bir nitel çalışma yapılması ya da online deneme sınavlarının öğrenci başarısına etkisinin daha detaylı olarak incelendiği bir deneysel çalışmanın literatüre katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

[1] Başol, G , Kocadağ Ünver, T ve Çiğdem, H . (2017). Ölçme değerlendirme dersinde e-sınav uygulanmasına ilişkin öğrenci görüşleri. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi,* 2017(8), 111-128.

[2] Baz, F. ve Tetik, E.(2019). The effect of adaptive online web based material on student academic success. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 10 (17), 1332-1343 .

[3] Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayınları.

[4] Creswell, J. W. (2009). *Research design, qualitative, quantitative, and mixed methods approaches (Third Edition).* California: SAGE Publications.

[5] Çetinkaya A.(2002). Soru bankası ve online sınav sistemi tasarımı. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.

[6] Çiğdem, H. ve Tan, Ş . (2014). Matematik dersinde isteğe bağlı çevrim içi kısa sınav uygulanması hakkında öğrenci görüşleri. *Journal of Computer and Education Research,* 2 (4), 51-73.

[7] Erten, P. (2019). Z kuşağının dijital teknolojiye yönelik tutumları. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi,* 10 (1), 190-202, 7.

[8] Gül, E . (2012). Online değerlendirme güvenilir midir? *Education Sciences,* 7 (1), 281-287.

[9] Gülbahar, Y. (2013). E-değerlendirme. K. Çağıltay, Y. Göktaş. (Edt.). Öğretim teknolojilerinin temelleri: teoriler, araştırmalar, eğilimler içerisinde (ss.651-663). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık

[10] Kabakçı, İ., ve Karakaya, Z. (2003). *Web'de öğrenme ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Türkiye Bilişim Derneği Yayınları.

[11] Karasar, N. (1995). Bilimsel Araştırma Yöntemi, 5 (11)

[12] Keskin K., (2015), Online sınav sistemlerinde güvenlik sorunları ve bir örnek uygulama. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

[13] Küçüker, E. (2017). Türkiye'de kademeler arası geçiş ve öğrenci akışının gelişimi. *Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi,* 50(1), 43-97.

[14] Özen, F. & Hendekçi, E., A. (2016). Türkiye'de Eğitim Denetimi Alanında 2005–2015 Yılları Arasında Yayımlanan Makale ve Tezlerin Betimsel Analizi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi-International Journal of Society Researches,* 6 (11), 619-650

[15] Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods (Third Edition).* California: Sage Publications.

[16] Saban, A , Özer, H. ve Tümer, A . (2010).çevrim içi ders materyalleri ve çevrim içi sınav sistemi ile ilgili öğrenci görüşleri. *Education, Sciences,* 5 (4) , 2238-2244.

[17] Savaş, Y.ve Türkoğlu, R. (2002). Web tabanlı eğitim ve örnek bir uygulama. *Politeknik Dergisi,* 5 (3), 209-215.

[18] Sırakaya, M , Alsancak Sırakaya, D. ve Kılıç Çakmak, E . (2015). Uzaktan eğitim öğrencilerinin çevrim içi sınava yönelik tutum düzeylerinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi,* 23 (1), 87-104.

[19] Solak, H., Ütebay, G. ve Yalçın, B. (2020). Uzaktan eğitim öğrencilerinin basılı ve dijital ortamdaki sınav başarılarının karşılaştırılması. *Açık öğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi* , 6 (1) , 41-52

[20] Şimşek İ., (2009), *E-öğrenme sistemlerine entegre edilebilir online sınav modülü geliştirilmesi.* Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

[21] Şimşek, İ , Balaban, M. ve Ergin, H . (2016). Eğitimde ölçme ve değerlendirme çalışmalarında web tabanlı uzman sınav sisteminin kullanımı üzerine bir araştırma .*Hayef Journal of Education* , 13 (3) , 165-179 .

[22] Tanyıldızı, E. ve Orhan, A . (2007). Web tabanlı online sınav sistemi . *Fırat Üniversitesi Doğu Araştırmaları Dergisi* , 5 (3) , 17-21 .

[23] Van Manen, M. (2007). Phenomenology of practice. *Phenomenology & Practice,* 1(1), 11-30.

[24] Yağcı, M. (2012).çevrim içi sınav ortamlarının öğrencilerin akademik başarılarına etkisi. *Education Sciences* , 7 (1) , 331-339

[25] Yağcı, M , Ekiz, H. ve Gelbal, S . (2015). Yeni bir çevrim içi sınav modeli geliştirilmesi ve uygulanması . *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi,* 16 (1) , 269-288

[26] Yenilmez, E , Cebeci, Z. ve Koçak, Ş . (2005). Çevrim içi sınav sistemi uygulamaları. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (ÇÜİFD)*, 5 (2),145 .

[27] Yıldırım, A. ve Şimşek H.(2008*). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: SeçkinYayıncılık.

[28] Yılmaz, Ö . (2016). Online examination assessment survey. *e-Kafkas Journal of Educational Research* , 3 (3) , 26-33

[29] Yılmaz, İ. (2017, 5 Kasım). *Bakan Yılmaz, AA Editör Masası'nda ortaöğretime geçişte yeni uygulamayı açıkladı.* MEB. Erişim adresi: http://meb.gov.tr/m/haber/14882/tr

Ek 1

GÖRÜŞME SORULARININ HAM HALİ

SORU 1: LGS hazırlık sürecinde veya okul derslerinize çalışırken online (çevrim içi) deneme sınavına katıldınız mı? Kaç sınava katıldınız?

SORU 2: Online (çevrim içi) sınavların verimliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?

SORU 3: Sizce online (çevrim içi) sınavların klasik kâğıt-kalem sınavlarına göre avantajları nelerdir?

SORU 4: Online (çevrim içi) sınavlara katılırken teknoloji kullanımı konusunda sorunlar yaşadınız mı? Nasıl sorunlar yaşadınız?

SORU 5: Online (çevrim içi) sınavların sınav kaygısı yönünden size nasıl bir etkisi oldu?

SORU 6: Online (çevrim içi) sınavların başarınızı nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?

SORU 7: Sınav ortamı olarak online (çevrim içi) sınav veya kâğıt-kalem sınavlarından hangisinin size daha uygun olduğunu düşünüyorsunuz?

SORU 8: LGS' nin online (çevrim içi) olarak uygulanmasını ister miydiniz? Neden?

Ek 2

GÖRÜŞME SORULARI

SORU 1: LGS hazırlık sürecinde veya okul derslerinize çalışırken online (çevrim içi) deneme sınavına katıldınız mı? Kaç sınava katıldınız? (Sayısını hatırlamıyorsanız yaklaşık bir değer yazabilirsiniz.)

SORU 2: Online (çevrim içi) deneme sınavlarının verimliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?

SORU 3: Sizce online (çevrim içi) deneme sınavlarının klasik kâğıt-kalem sınavlarına göre avantajları nelerdir?

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

SORU 4: Online (çevrim içi) deneme sınavlarına katılırken teknoloji kullanımı konusunda sorunlar yaşadınız mı? Nasıl sorunlar yaşadınız?

SORU 5 : Online (çevrim içi)deneme sınavlarının sınav kaygısı yönünden size nasıl bir etkisi oldu?

SORU 6: Online (çevrim içi) deneme sınavlarının başarınızı nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

MODERN AHLAK KURAMLARINA ERDEM AHLAKI ADINA YAPILAN ELEŞTİRİLERİN YENİDEN ELE ALINMASI

MURAT İPEK
Bartın Üniversitesi, murat_ipek@hotmail.com - 0000-0002-9454-2649

ÖZET

Modern ahlak kuramlarından Kant ahlakına ve yararcı ahlaka ve bu ahlakların varyantları olma iddiasını taşıyanlara yöneltilen en önemli eleştiri eyleyenin kişiliğini yok sayması nedeniyle bu kuramların yapılmasını salık verdiği eylemin, eyleyenin arzu ve istekleriyle çatıştığıdır. Modern ahlak eleştiricileri olarak erden ahlakı savunucuları, bu çatışmayı öylesine yaşanmaması gereken bir olgu olarak görmektedirler ki Kant ahlakı ve yararcı ahlakın hatalı, yanlış, geçersiz olduğunu savunmaktan öteye giderek onların hastalık verici olduğu tezini savunmaktadırlar. Modern ahlak eleştirilerinden doğan ahlak kuramı olarak erdem ahlakı, modern ahlak kuramlarını eyleyende içsel çatışma yaratması teziyle eleştiremez çünkü kendisi de diğeri kadar çatışmanın tarafı ve kaynağıdır. Erdem ahlakının modern ahlak kuramlarına temel eleştirileri dört grupta toplanabilir. İçerikten yoksunluk, eyleyenin sosyal kimlikten yoksunluğu, ben-başkası asimetrisi sorunu, bireysel duygularla oluşturduğu çatışma sorunu olarak sıralanabilecek olan bu eleştiri listesi üzerinde yapılacak inceleme karşıt tarafların pozisyonunu anlayabilmek için yol gösterici olacaktır. Erdem ahlakının bu eleştirilere kendisinin ne kadar cevap verip veremediği anlaşıldığında onun da bu iç çatışmanın kaynağı olmaktan geri kalmadığı görülecektir. Yaşanıldığı iddia edilen çatışma, birbirlerinin varlıklarının kaynağı olması nedeniyle, problemli ya da hatalı bir durumu değildir, aksine normaldir. Bu makalenin savunusu şudur ki, söz konusu eylem ve arzu çatışması olgusu gerçek ahlakın tek olmadığı fikrinin geliştirilmesi için kullanılabilecek bir argüman oluşturur.

Anahtar Kelimeler : Görecilik, Feminist etik, Evrensel ahlak, Erdem ahlakı.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

1. **GİRİŞ**

Etik yazınında modern ahlak felsefesi kuramlarından kasıt genellikle Kant ahlakı, yarar ahlakı yani Mill ve Bentham'ın temsilcisi olduğu görüş ve bu iki bakış açısının sağladığı yönlerde oluşturulmuş genellikle evrensel olma iddiası güden kuramlardır. Fransız ihtilali sonrasında dünya tarihini ve düşünce sistemini değiştiren "özgürlük, eşitlik, kardeşlik" söyleminin ve bu söylemin ideallerinin gerçekleşmesini sağlayacak ahlak felsefesinin temellerini oluşturan kuramlar modern etik kuramlarıdır. Özgürlük Kant ahlakında, eşitlik ise yararcı ahlakta odak noktasıdır. Ancak her devrimin yükselen fikirleri gibi, dünya tarihini değiştiren bu fikirler de insanın değişimi doğrultusunda sorgulanmış ve eleştirilmiştir.

Modern ahlak kuramlarının eleştireni çoğunlukla erdem ahlakı savunucuları olmuştur. Eski Yunan'dan Hristiyan ahlakının baskın kuram olduğu orta çağa kadar ahlak felsefesi yazınında ve pratiğinde var olan erdem ahlakı modern ahlak kuramlarının yükselişi ile arka planda kalmıştır. Yirminci yüzyılda yükselmekte olan pozitivizm ile birlikte doğruluk koşulunu sadece bilimsel yönteme bağlayan düşünürlerin etkisiyle sadece modern ahlak kuramları değil, tüm ahlak felsefesi bilgisinin geçerliliği sorgulanmıştır (Ayer, 2020: 87). Beşerî bilimlerde pozitivizmin popülaritesi azaldığında evrensel modern ahlak kuramları yeniden entelektüel yazında yer bulmaya başlamıştır. Ancak bu defa insanlığın evrensel ahlak yasalarının olduğunu savunanların karşısında kişiliğin ve karakterin ahlak kuramında belirleyici olduğunu savunan erdem ahlakı da aynı yazın alanında güçlü bir varlık sergilemeye başlamışlardır.

Ahlak felsefesi tarihinin dünya siyasi tarihi ile paralellik gösterdiği açıktır. Az önce sıralanan tarihsel gelişmeler ile birlikte yaşanan ahlak felsefesi tartışmalarına şu örnek de eklenebilir; ikinci dünya savaşı sonrası globalleşmenin çeşitli kültürleri bir araya getirme çabası ile insan hakları gibi uluslararası hukuki normların ahlaki temellerini dayandırdığı kuramlar karşısında yerelleşme ve bireyselleşme direncinin dayandığı ahlaki temelleri destekleyen kuramlar aynı anda vardır. Bu kuramlar modern ahlak kuramları ve karşısında erdem ahlakı kuramlarıdır. Bu aynı anda var olma durumu hem toplumsal olarak siyasi karar süreçlerinde hem de bireysel olarak kişisel karar alma süreçlerinde izlemlenebilirdir. Bu etiklerin, ahlak felsefesi yöntemi içerisinde birbirlerini eleştirdikleri ölçüde sosyal ve bireysel kararları yönlendirmeleri, tarihi süreçleri etkilemeleri ve gerekçelendirmelerinin bu kuramlardan beklenmesi hiç de yanlış olmayacaktır. Ancak eleştirilerin de değerlendirilmesi önem taşımaktadır.

Sözü geçen başlıca eleştirilerin tekrar ele alınması gerekmektedir. Zira az sonra sıralanacak ve üzerinde durulacak olan erdem ahlakının modern ahlak eleştirilerinden içerikten yoksunluk eleştirisinin eleştirenlerce de doldurulamadığı; kişiliğin, kimliğin ve duygunun göz ardı etmesi dolayısıyla çatışmaya yol açması eleştirisinin ise yersiz olduğu kanaatindeyim. Bildirinin öncelikli amacı bu iki ithamı kritik etmektir.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

İkincil olarak üzerinde durulacak görüş şu olacaktır. Ahlak yazınında en az iki karşıt görüşün sürekli olarak varlığını koruması, onların ancak bu şekilde gelişebileceği gerçeğinin yansımasıdır.

Harman'ın "Gerçek Ahlak Tek midir?" isimli makalesinde dile getirdiği ahlaki mutlakçı perspektifin ahlak felsefesi temel metinlerinde hâkim olduğu gözlemlenebilir.

> *"Mutlakçılığa göre, herkes için geçerli tek bir ahlak yasası vardır; başka bir deyişle, herkesin izlemesi gereken yeterli nedenleri olan ahlaki talepler vardır ve bu talepler tüm ahlaki nedenlerin kaynağıdır. Ahlaki görecilik ise evrensel temel ahlaki taleplerin olduğunu reddeder ve farklı kişilerin, kabul ettikleri sosyal geleneklere, uygulamalara sözleşmelere, değerlere ilkelere bağlı olarak farklı temel ahlaki taleplere tabi olduğunu söyler." (Harman, 2020: 378)*

Ahlaki mutlakçı görüşün ürettikleri kuramların amacı ahlak alanında halihazırda var olan ahlakın belirlenmesi mi yoksa olması gereken ahlakın ortaya konması mı olduğu belirlenmeye çalışıldığında şu argümanlar akla gelebilir. Ahlaki mutlakçı görüşün, ki bu makalede referans edilenlerden düşünürlerden Harman ve Gilligan hariç tüm düşünürlerin bakış açısı bu yöndedir, hâkim ahlak anlayışın tek olduğu yönünde bir tespitte bulunmak için ahlak kuramları geliştirdikleri doğru olamaz, öyle olsaydı her bireyin olası ahlaki seçimleri rahatlıkla öngörülebilirdi. Ahlaki mutlakçıların ahlak felsefesindeki çabaları "hâkim ahlak anlayışı bu olmalıdır" sonucuna yönelikse eğer; Williams'ın tarafsız ahlaki nedenlerin taraflı karakterlere dayatılması sonucu bireylerin yaşadığı ahlaki çatışma (Williams, 2020: 194) ya da Stocker'ın "Modern Ahlak Kuramlarının Şizofrenisi" (Stocker, 2020: 201) olarak kullandığı kavram gerçeklik bulmazdı. Diğer bir deyişle, "olması gereken nedir?" problemine tek bir cevap verilmesi imkansızdır, olması gerekeni yeterince iyi gerekçelendirebilen her bir kuram karşısında aynı mantıklı açıklamaları yapan rakip bir bakış açısı bulunması kaçınılmazdır. Kısacası, ahlaki problemlerin, ahlak felsefesinde sıklıkla başvurulan zihinsel alıştırmaların hiçbir zaman doğru bir cevabının olmaması ya da her bir cevabın yeterince haklı bir açıklamayla desteklenebilmesi kesin bir "tek bir ahlak anlayışı olmalıdır" tezinin savunusunun imkansızlığını gösterir. Öte yandan göreciliğin "evrensel ahlaki taleplerin reddi" ilkesi de uygunsuzdur. Her şeyden önce ne kadar tartışılır olsa da uygulanabilir ve önemli ölçüde kabul görmüş evrensel insan hakları normlarının köklerini dayandırdığı ahlaki temellerin varlığı evrensel ahlaki talepleri sistemleştiren kuramların gerçekliğinin kanıtı olduğundan göreciliğin az önce yaptığımız tanımlamadaki hali kolaylıkla yanlışlanabilirdir. Bu nedenlerle izlenecek bakış açısı, birden çok ahlak kuramının aynı anda farklı seviyelerde var olduğunun ve geçerli olduğunun kabul edilmesinin gerektiğidir.

Ahlaki mutlakçılıkta ısrar eden ve günümüz terörizminin sırtını yasladığı köktenci kuramlar diğer hepsini batıl ilan ederek ve kendini de sorgulanamaz ilan ederek kendini dogmalaştırmış, böylelikle ahlak felsefesi tartışmalarındaki yerlerini kaybetmişlerdir. Bu köktenci görüşler haricinde ana akım etiklerin birbirlerini şizofreni ile itham etmesi çok da inandırıcı değildir.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

Üzerinde durulacak konu, kişilik ve karakteri ahlakın temeli olarak ele alan erdem ahlakının eylemi temel alan modern ahlak kuramlarına yaptığı eleştirilerin, ikisinin de ahlak alanında aynı anda var olduğu savunmasına dayanarak tekrar ele alınmasıdır. Bu noktada erdem ahlakı savunucularının modern ahlaka yaptıkları eleştirilerin tekrar ele alınması ve bu eleştirilere kendi kuramlarının cevap verip veremedikleri değerlendirilmelidir.

2. MODERN AHLAK KURAMINA ERDEM AHLAKI ELEŞTİRİLERİ

Erdem ahlakının modern ahlak kuramlarına temel eleştirileri dört grupta toplanabilir. Bu eleştirileri; içerikten yoksunluk, eyleyenin sosyal kimlikten yoksunluğu, ben-başkası asimetrisi sorunu, bireysel duygularla oluşturduğu çatışma sorunu olarak sıralayabiliriz (Yazıcı, 2003: 8-11).

İlk olarak; içerikten yoksunluk eleştirisini erdem ahlakı adına dillendiren Anscombe, modern ahlak kuramlarındaki ödev ve sorumluluk kavramının arkasında Hristiyan ahlakındaki tanrının emrediciliği gibi zorlayıcı bir güç olmadığından bireyler üzerinde çok da önemsenecek, bağlayıcı bir etkisi kalmadığını, bu ahlak kuramlarının artık boş bir uğraş olduğunu savunmuştur (Anscombe, 2020: 137). Anscombe'un bu düşüncesini Kendi sözleriyle alıntılamak gerekirse şu pasaja göz atmak doğru olacaktır:

> *"Doğal olarak Yahudiler, Stoalılar ve Hristiyanların inandığı gibi, Tanrı'ya bir yasa koyucu olarak inanmadığımız sürece böyle bir anlayışa sahip olmak mümkün değildir. Fakat, eğer böyle bir kavrayış asırlardır hükümran olmuş ve sonra bırakılmışsa, yasa tarafından gerekli ve bağlayıcı olarak yükümlülük kavramlarının kökenlerini yitirmelerine rağmen devam etmeleri doğal bir sonuçtur." (Anscombe, 2020: 143)*

Benzer bir eleştiri MacIntyre tarafından da dile getirilmektedir (Yazıcı, 2020: 28). Ancak üzerinde duracağım üzere bu erdem ahlakının değil Hristiyan ahlakının Modern kuramlara bir eleştirisidir. Erdem ahlakı savunucusu olarak Anscombe ve MacIntyre'ın bahsettiği içerikten yoksun olması durumunu erdem ahlakının da çözmesi beklenemez. Başka deyişle, modern erdem ahlakının muhtemel yükümlülüklerine ve ödevlerine kural koyucu ve sorgulanamaz bir gücü dayanak göstermesi beklenemez.

Adı geçen makalelerden anlaşılan odur ki; Anscombe ve MacIntyre'ın isteği, ahlak felsefesinde tartıştığımız kuramlar, Kant ahlakı gibi insanın özgürlüğü ile eylemesinden (Kant, 2021: 4) gücünü almasın ya da faydacı ahlak gibi insanlığın toplam yararı adına eylemden (Bentham, 2021: 18) gücünü almasın, ahlak kuramlarının merkezinde sorgulanamaz ve emredici bir tanrı olsun, hatta mümkünse Hristiyan tanrısı olsun. Bu eleştiri ve ardından gelen istek, makalelerinde ne kadar erdem ahlakı adına yapılıyor gibi görünüyorsa da onun yöntemleri ile yapılmamakta, dini ahlak adına yapılmaktadır. Çünkü modern erdem ahlakı savunucuları erdem ahlakı kuramının merkezine kişilik ve karakter kavramlarını koymaktadırlar ve bu

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

kavramları koyarken de önerdikleri erdemlerin kaynağını bir emrediciye, kural koyucuya yüklememektedirler. Bu yükümlülük ve ödevleri sorgulanamaz kural koyucu erke bağlayabilme yetisi sadece dini ahlaklara ait bir özelliktir. Sonuç olarak bu eleştiri şu şekilde tekrar kelimelere dökülebilir: modern ahlak kuramları dini ahlak görüşlerinin yolunu takip etmemektedir. Anscombe'un ve MacIntyre'ın eleştirileriyle aynı anlama gelen bu cümle ile dile getirildiğinde mantıklı bir eleştiri olmadığı görülecektir.

İkinci olarak, modern ahlak kuramlarının bireyi yönlendirdiği eylem paternlerinin bireyin duyguları ile uyum sağlayamaması olarak tanımlanabilecek eleştirinin ele alınması uygun olacaktır. Stocker'ın "modern ahlak kuramlarının şizofrenisi" isimli makalesinde üzerinde durdurduğu, Williams'ın da benzer bir argümanla tartışmaya katıldığı (Williams, 2020: 194) olgu, bireyin ahlaki seçimi sırasında ya da sonrasında yaşayacağı muhtemel çatışma hatta bunalım nedeniyle modern ahlak kuramlarını suçlama girişimidir. Bu çatışma hissinin kaynağı hiçbir zaman tek başına belirli bir ahlak kuramının insanı zorlaması değildir. Ahlak kuramları bireylerin ahlaki kararlarının yönlendiricisi olduğu kadar, mümkün ahlaki seçimlerinin de açıklayıcılarıdır. Bu sebeple ahlak kuramları yoktan bulunmaz, keşfedilir. Örneğin; orta çağ avrupasında "dini olarak yetkin" kurumlarca bir insanın cadı olduğuna karar verildiğinde ve idamına hükmedildiğinde, ya da orta doğuda yine yetkin kurumlarca zina nedeniyle bir insanın recm ile idamına karar verildiğinde bu gibi olaylara şahitlik eden kişiler vicdan muhasebesi yaparken "Hayır, bu doğru değil!" düşüncesini içinden geçirmemiş midir? Daha küçük ahlaki kararlardan burada verilen uç örneklere kadar, tüm Ahlaki kararlar, zıddının olasılığının da varlığının değerlendirilmesini getirecektir. Peki bu örnekteki olayda, Kant henüz evrensel ahlak yasası kuramını ortaya koymamışken insan öldürmenin kesin yanlışlığı üzerinde temellendirilebilen bu ahlaki çatışmanın kaynağı nedir? Bu çatışmanın kaynağı evrensel ahlak yasasının buyruğu ile dini ahlak yasasının buyruğunun karşı karşıya gelmesidir. Evrensel ahlak yasası Kant onun hakkında bir şeyler söylemeden önce de vardır. Evrensel ahlak yasası Kant'ın insanlığa anlattığı gibi olmayabilir, bambaşka bir form da olabilir. Ancak insan olmaktan mütevellit belki deneyimle, belki a priori bildiğimiz bir evrensel yasanın varlığını tüm detaylarıyla ortaya koymaya çalışmak, kimlik ve kişilik sahibi olmaktan kaynaklanan ahlaki yönelimlerimizi güdüleyen erdem ahlakını tüm yönleriyle anlamaya çalışmak ahlak felsefesinin öncelikli işidir. Sonuç olarak var olan çatışmanın taraflarının birbirlerine çatışmanın kaynağı olduğu yönünde eleştirisi gerçeği yansıtamaz. Stocker'ın bahsettiği şizofreninin kaynağı modern ahlak kuramları değildir. Çatışmanın kaynağı farklı ahlak kuramlarının aynı anda çalışıyor olmasıdır. Çatışmanın kaynağı hem modern ahlak kuramları hem erdem ahlakı kuramları hem dini ahlak kuramları ve daha ne kadar varsa tümünün varlığı ve insan üzerindeki etkisinin gerçek olmasıdır.

Son olarak modern ahlak teorilerinin eyleyen öznenin kimlikten yalıtılmış olması eleştirisi ve ben-başkası asimetrisi eleştirisinin irdelenmesi gerekmektedir. Kantçı ve yararcı ahlakın en önemli özellikleri ve ortak noktaları evrensel olma iddialarının yanı sıra eylem odaklı olmalarıdır. Kantçı ahlak eylemin kaynağına, niyete, maksime odaklanırken, yararcı ahlak eylemin sonucuna odaklanarak açıklamalarda bulunur. Dolayısıyla eyleyenin kim olduğundan bağımsız olarak benzer şartlarda oluşan her durumda kalan eyleyenden aynı fiili uygulamasını

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

beklemeleri modern ahlak kuramlarına yöneltilen haklı eleştirilerden birisidir. Az sonra açıklayacağım eleştiri ile aynı nedenle haklı olduğunu düşündüğümden ikisini birlikte ele alacağım.

Bir diğer haklı eleştiri de ben-başkası asimetrisi olarak adlandırılmıştır (Slote, 2020: 236). Açıkça anlaşılır bir açıklaması şöyle alıntılanabilir:

> *"Başkasına gelebilecek bir zararı engelleme olanağımız olduğu halde bunu yapmıyorsak, bu durum ahlaki bakımdan yanlış bir davranış olarak nitelendirilir. Ancak, yine benzer şekilde, kendimize zarar veya acı verecek bir durumu engelleme olanağımız olduğu halde bunu yapmıyorsak, bu eylemimiz ahlaki bakımdan yanlış değil akılsız, aptal veya çılgın bir davranış olarak görülür." (Yazıcı, 2020: 32)*

Ele alınan son iki eleştiride eylem odaklı olan bu kuramların eyleyeni yeterince hatta hiç dikkate almadığına dikkat çekilmektedir. Bu eleştiriler sonucu eyleyeni kuramın temeline koyan erdem ahlakı kuramcıları, modern ahlak kuramları için dile getirdikleri eksiklikleri tamamlamak için entelektüel çaba sarf etmektedirler. Durum onu göstermektedir ki evrensellik-bireysellik aynı anda eşit derecede kollanması başarılabilecek kavramlar değillerdir. Keza, erdem ahlakına karşı insanlığın tamamına eşit şartlarda hitap edebilecek evrensel kod oluşturma yetisinde olmaması eleştirisi yöneltilebilir.

Evrensellik-bireysellik kavramlarını tek perspektifte birleştirme iddiası Habermas'ın söylem etiğini temellendirme çabası gibi olacaktır (Habermas, 2020: 269). Geliştirdiği söylem etiği kuramı, ahlak felsefesinin sınırları içerisinde var olan evrensellik-bireysellik tartışmasını ahlak felsefesinin yöntemleriyle çözmek yerine siyaset felsefesi çözümü önererek müzakere pratiği normları önermekten öteye geçememiştir.

3. **SONUÇ**

Erdem ahlakının modern ahlak kuramlarına yönelttiği dört ana başlıkta toplanılan eleştirilerin ilk ikisi yerinde değildir. Evrensellik-bireysellik zıtlığı ekseninde yapılan iki eleştirinin ise gayet yerinde olduğu, hatta bu eleştiri odağında erdem ahlakının da kendi temellerini yükselterek modern ahlak kuramlarına karşı tezler ürettiği üzerinde durulmuştur. Ancak evrensellik-bireysellik karşıtlığı ekseninde sunulan eleştirilerin amacının modern ahlak kuramlarının savunucularının pozisyonlarını bu eleştiri ekseninde yenilemeleri amacı taşıyamayacağı, bu eleştiriden sadece karşı fikirlerin beslenebileceği açıktır. Diğer bir deyişle, birinin eleştirisi diğerinin varlık sebebidir.

Gerçek ahlak tek değildir ve tek bir ahlak insan hayatının tüm seviyelerinde yol gösterici olamaz. İnsan hayatının farklı evrelerinde ya da aynı anda farklı seviyelerde verdikleri ahlaki kararların her birinde birden fazla ahlaki kuram yol gösterici ya da açıklayıcı olabilir.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7

KAYNAKÇA

Ayer, A. J. (2020). Ahlak Felsefesinin Eleştirisi. (N. Arat, Çev.). S. Yazıcı (Der.), *Çağdaş Ahlak Felsefesi: Temel Metinler* (ss. 81-92). İstanbul, İdeal.

Bentham, J. (2021). *Ahlak ve Yasama İlkeleri* (Ö. Saruhanlıoğlu & U. K. Boyacı, Trans.; 2. ed.). Kadem. (An Introduction to the Principles of Morals and Legislation). İstanbul, Litera Yayıncılık.

Gilligan, C. (2020). Ahlaki Yönelme ve Ahlaki Gelişim. (M. C. Odacığolu & F. Çoban, Çev.). S. Yazıcı (Der.), *Çağdaş Ahlak Felsefesi: Temel Metinler* (ss. 287-306). İstanbul, İdeal.

Habermas, J. (2020). Söylem Etiği Nedir? (S. Yazıcı, Çev.). S. Yazıcı (Der.), *Çağdaş Ahlak Felsefesi: Temel Metinler* (ss. 269-283). İstanbul, İdeal.

Harman, G. (2020). Gerçek Ahlak Tek midir? (A. Çalık, Çev.). S. Yazıcı (Der.), *Çağdaş Ahlak Felsefesi: Temel Metinler* (ss. 369-392). İstanbul, İdeal.

Kant, I. (2021). *Pratik Aklın Eleştirisi* (İ. Kuçuradi, Ü. Gökberk, F. Akatlı, Çev) Ankara, Türkiye Felsefe Kurumu.

Stocker, M. (2020). Modern Ahlak Kuramlarının Şizofrenisi. (S. Yazıcı, Çev.). S. Yazıcı (Der.), *Çağdaş Ahlak Felsefesi: Temel Metinler* (ss. 201-214). İstanbul, İdeal.

Slote, M. (2020). Erdem Etiğinin Bazı Avantajları (A. Kırık, Çev.). S. Yazıcı (Der.), *Çağdaş Ahlak Felsefesi: Temel Metinler* (ss. 233-252). İstanbul, İdeal.

Williams, B. (2020). Kişi, Karakter ve Ahlaklılık. (E. Barut, Çev.). S. Yazıcı (Der.), *Çağdaş Ahlak Felsefesi: Temel Metinler* (ss. 181-199). İstanbul, İdeal.

Yazıcı, S. (2003). Erdem Ahlakı: Son Dönem Tartışmalara İlişkin Eleştirel Bir Değerlendirme. *Felsefe Tartışmaları,* 30(2), 7-26.

Yazıcı, S. (2020). Giriş: Çağdaş Ahlak Felsefesinde Temel Yaklaşımlar. S. Yazıcı (Der.). *Çağdaş Ahlak Felsefesi: Temel Metinler* (ss. 9-45). İstanbul, İdeal.

ISBN NR. : 978-625-6283-23-7